



**F. VIGDOROVA**  
*În românește de NATALIA STROE și C. ȚOIU*



1956

**EDITURA TINERETULU**

*Ilustrațiile de N. Kalia Coperta de A. Leibovici*

**O. BHrnoPOBA**    **ÄOPOrA B**

**>KH3Hb flETTH3 1954**



*Depărtarea o birui ce pășește înainte.*

*(Proverb chinezesc)*

*In loc de prolog*

Februarie 1933. După calendar s-ar cădea să mai viscolească, dar în Ucraina iarna e capricioasă ; picături de ploaie, amestecate cu ninsoare, izbesc în fereastră — de-ti vine să te întrebi dacă plouă cu

adevărat, ori ninge — iar geamurile, ude ca în  
timpul toamnei, zbrîmîie zgîlţite de vînt.  
În odaie se află doi bărbaţi.  
La masa de scris şade un om în vîrstă, îmbrăcat  
aproape milităreşte, încins cu o curea. Are părul  
tuns scurt, presărat tot de fire cărunte, iar  
deasupra buzelor strînse voluntar, o mustaţă mică.  
De după sticlele pin-ce-nez-ului privesc doi ochi  
ageri, pătrunzători. Asemenea ochi ştiu să înfrunte  
cu hotărîre cele mai mari greutăţi, fără să se plece.  
Cel de ,al doilea, care stă în fata lui cu o carte în  
mînă pe sofaua de lîngă perete, pare cu mult mai  
tînăr, aproape un băietandru. Chipul lui oacheş, cu  
umerii obrajilor proeminenţi, are în el ceva de  
figan. Părul, negru ca smoala, îi cade în şuviţe lungi  
peste fruntea largă, boltită; sprîncelele mari,  
arcuite, se îmbină strîns la rădăcina nasului ;  
degetele, puternice şi arse de soare, bat darabana  
pe genunchi, în ritmul cine ştie căror gînduri. Pare  
cu totul cufundat în lectura cărţii.  
Nu va trece mult şi omul care stă acum la masa de  
scris va ajunge cunoscut în toată ţara. Mii şi mii de  
oameni vor citi „Poemul pedagogic”, îi vor cunoaşte  
şi-i vor îndrăgi pe eroii săi, cunoscîndu-l şi îndrăgîn-  
du-l pe autor.  
Anton Semionovici Makarenko. Pedagog şi scriitor.  
Dar mai presus de toate — luptător. În primii ani ai  
existenţei sale, ani grei, de foamete, tînăra  
republică sovietică îi dăduse în grijă copiii  
năpăstuiţi de soartă, cu sufletul schilodit, abătută de  
pe calea cea dreaptă — pe aşa-numiţii „delicvenţi  
minori”, încredinţîndu-i sarcina de a-i reda patriei,  
de a-i reda vieţii. Şi el şi-a făcut datoria. An de an a  
învăţat ei însuşi, învăţîndu-i totodată şi pe alţii,  
marea artă de a creşte, de a educa oameni noi.  
„Poemul” lui dezvăluie adevărul simplu şi zguduitor  
al vieţii acelor copii care de mici s-au trezit în  
mîjlocul străzii, pradă mizeriei, predispuşi la cele  
mai rele fapte şi care au devenit oameni adevăraţi,  
oameni cu dragoste de muncă, devotaţi colectivului,  
oameni curajoşi şi fericiţi constructori ai societăţii  
celei noi.

Și nu-i o întâmplare că toată munca acestui om — colectivul pe care l-a creat, precum și cartea sa — este nedespărțită de numele lui Gorki, luminată de prietenia și sprijinul acestui mare iubitor de oameni.

Curînd, „Poemul pedagogic”, autorul și eroii lui aveau să fie îndrăgiți de mii și sute de mii de oameni sovietici, și printre acești eroi și Semion Karabanov, odinioară un vagabond, iar acum prietenul credincios și ajutorul învățătorului său. Dar deocamdată... deocamdată cartea încă n-a apărut. Și puțini sînt aceia care-l cunosc pe cel mai vîrst- nic dintre acești doi bărbați, dar și mai puțini aceia care — dincolo de zidurile comunei Dzerjinski de lingă

Harkov — îl cunosc pe cel mai tînăr. Sîntem în februarie 1933. E seară, afară-i întuneric și urît...

Din cînd în cînd, Anton Semionovici își ridică ochii de pe pagina neterminată. În seara asta nu prea are chef de lucru. îl frămîntă un gînd care i-a încolțit mai demult în minte. E timpul să ia o hotărîre. Ii vine însă greu, foarte greu să se hotărască.

Semion Karabanov. Venise printre primii în colonia Gorki, demult... sînt vreo doisprezece ani de atunci. Acum împlinea douăzeci și opt. E drept că nu reușise să facă din el un agronom. După absolvirea facultății muncitorești revenise în colonie și-i spusese hotărît:

— Dă-o încolo de agricultură! Eu, unul, nu pot trăi fără băieții mei. Că doar mai sînt în lume mulți băieți de ispravă, care taie frunză la ciini! Dacă dumneavoastră, Anton Semionovici, v-ati necăjit cu treaba asta, apoi se cade s-o fac și eu...

Așa se și întîplase. Semion a rămas în colonie, dăruindu-și toate puterile, tot sufletul unei opere însemnate, înălțătoare — educarea omului nou. La înfățișare a rămas și acum același : un vlăjgan cu mișcări iute și sigure, cu ochi mari, arzători ca jeraticul. Și nu numai la înfățișare. Izbucnirile pătimașe sînt și acum trăsătura cea mai caracteristică a firii lui. Și acum, ca și în

adolescentă, când se apucă de o treabă, pune atîta suflet, muncește cu atîta uitare de sine, de parcă de înfăptuirea ei ar depinde tot ce are mai scump pe lume. Sint fel și fel de educatori, fel și fel de învățători. Semion însă educă nu atît prin metoda convingerii, a lămuririi, cît prin sine însuși, prin exemplul vieții sale — și totdeauna fără preget, fără pre-cupetire. Și e și bine și rău, totodată. Căci ar putea oare să reziste multă vreme un om care se dăruiește așa, pe de-a-ntregul, fără măsură ?! Bine, dar Semion și primește mereu — de la viață, de la cărți, de la oameni, de la copii. Tînărul acesta care stă acum în fata lui, cu o carte în mină, nu e oare el mai boțat sufletește decît băietandru Semion, cel care a venit aici acum doisprezece ani ?! Da, nu-i înțita oară că-l frămîntă pe Anton Semionovici asemenea gînduri. Te bucuri uitîndu-te la un pom sădit și îngrijit de tine, în grădina unei case clădite cu mîna ta. Dar dacă ai în iată un om pe care tu însuți l-ai crescut ? Dacă tu ai fost acela care tai ^cos la iveala tot ce ai găsit mai bun în el, cînd alții îl credeau poate cu desăvîrșire pierdut ? Doar era un flăcăiandru desuheat, un smintit, mai ieri încă o haimana, un hot. Și iată-l acum — puternic, mărinos, cu mințea cutezătoare, innobilat de cultură, de carte. Un om care el însuși îi educă acum pe alții, descoperind și cultivînd în ei laturile cele mai bune, care se pricepe să șlefuiască neobosit fațetele unui caracter în formare. Te-ai învățat să lucrezi cot la cot cu el, să simți că ai în el un ajutor de nădejde, l-ai îndrăgit ca pe un fiu. Și iată — acum trebuie să vă despărțiți. Dar asta e soarta tuturor părinților, și despărțirea nu o poți evita...

Anton Semionovici se scoală și se apropie de fereastră. Ce liniște ! Școala e cufîndată în somn. Nici un zgomot nu-i tulbură gîndurile. Dacă ar porni acum pe coridor, l-ar întîmpina negreșit plantonul, dar plantonul umblă neauzit. La fel de tăcut stă și cel ce face de pază la intrarea casei, a casei acesteia mari, de la marginea păduricii de stejari. Acolo, în pădurice, vîlăște vîntul, dar aici, în

cameră, e liniște ; din cînd în cînd doar se aude un  
fosnet, cînd Semion mai întoarce o filă.  
Odată, tot așa, se mai despărțise de el și de ceilalți  
băieți, care-i erau la fel de dragi. Plecau la Harkov,  
să învețe la facultatea muncitorească, primii  
născuți ai coloniei, mindria ei: Karabanov, Zadorov,  
Versniiov, Burun... Și atunci îi venise foarte greu : i  
se părea că rana aceasta nu se va mai închide  
niciodată. Dar rana se vindecase, pentru că nu  
există fericire mai mare decît aceea de a-ti vedea  
copiii răzbind în viață, trăind, muncind și pășind  
mereu înainte.  
Acesta s-a reintors, a lucrat împreună cu tine în co-  
lonie. Dar un comandant nu poate fi niciodată  
vrednic de misiunea lui, dacă nu știe să lucreze  
independent. Și oricît ar fi el de cutezător și de ager  
la minte, dacă n-a lucrat niciodată singur, pe  
răspunderea, riscul și după priceperea lui, tot se  
cheamă că n-a ajuns încă un adevărat comandant.  
Semion lucrează bine. Dar pînă acum n-a lucrat  
decît sub îndrumarea ta. Tu ai chibzuit pentru el, tu  
i-ai călăuzit pașii. Acum trebuie să plece, i-a venit  
tîmpul.  
*Dezorganizare*  
Prin fața vagonului se perindă înții cartierele indus-  
triale ale Leningradului, apoi crîngurile triste,  
desfrunzite, miriștile acoperite de zăpada murdară  
a lui martie. Priveam la toate acestea, ascultam  
bătăile roților la joante, iar înăuntru meu, în ritmul  
acestor bătăi, cineva parcă îmi șoptea într-una : mai  
iute ! mai iute ! mai iute !  
În sfîrșit, iată-mă în Poiana Mestecenilor. De după  
trunchiurile mestecenilor, printre crăcile lor negre,  
despuiate, se străvede un cer plumburiu, picioarele  
îmi alunecă pe cărăruia clisoasă. Și totuși, fără  
să .vreau, mă gîndesc : cît de frumos o să fie aici la  
primăvară !  
Crîngul s-a sfîrșit, și în fața mea apare o poiană  
întinsă, împrejmuită cu un gard de scinduri, înalt cît  
un stat de om. În mijlocul acestei poieni, o casă  
mare, cu două etaje și cu un turn, e o clădire  
arătoasă, încăpătoare, dar tencuiala albă s-a

coșcovit de mult și zidurile sînt murdare, jupuite  
parcă. La intrarea în curte, o gheretă, dar în ea, ca  
și în jur, țipenie de om.  
Pășesc pe teritoriul școlii de reeducare. Și aici, ace-  
lași pustiu. Mă uit la ceas — douăsprezece! Unde or  
fi oare ? mă întreb eu. în clase ? Prin ateliere ? Mă  
apropii de casă, ure o scară, largă, intru și deschid  
prima ușă, la nimereală. într-o cameră spațioasă, cu  
plafonul înalt, un șir de paturi, așezate la rînd, aco-  
perite ca vai de lume cu niște păaturi cenușii. Pe  
unele din ele, perne neînfățate. Dau să plec, cînd,  
într-un ungher mai depărtat, aud. pe cineva  
mișcînd. Mă întorc. De sub o pătură iese un  
băiețandru de vreo unsprezece ani. Pe fața lui,  
murdară toată, aproape neagră, lucesc doi ochi  
limpezi, cenușii. Un picior îl are desculț, iar celălalt  
încălțat cu un bocanc negru, nou- nouț.  
— Bună ziua, îi zic eu.  
— Bună ziua, hîrîie el cu o voce răgușită, de ră-  
ceală.  
— Dar unde sînt ceilalți ?  
Ștregarul zăbovește puțin, apoi răspunde în silă  
parcă :  
— Păi un' să fie? În oraș...  
— Dar bocancul celălalt unde-ți este ?  
Din nou se codește să răspundă.  
— L-ai pierdut la cărți ?  
În loc de răspuns clipește o dată din ochi.  
— Dar de ce nu pe amîndoi o dată ? mă mir eu.  
— Eh... poate că l-oi cîștiga eu înapoi. Și-n  
glasul lui se strecoară o nădejde sfioasă.  
— Cum te chcamă ?  
— Petka... Kizimov...  
Trec prin celelalte dormitoare: ici-colo, copii dor-  
mind. Unul, îmbrăcat într-un costumăș gri, nou-  
nouț, cu părul bălai, are o față fină și o gură mică.  
Cobor scara, rătăcesc prin odăile pustii, apoi mă  
abat și pe la bucătărie. Aici parcă mi-a mai venit  
inima la loc: un foc vesel arde într-o plită uriașă, pe  
masă se înalță un morman de vase, pe care doi  
băieți le spală într-o cadă mare.

O femeie în vîrstă şade pe banca şi curăţă cartofi, ajutată de un băiat. Nici n-apuc să deschid bine uşa, şi toţi întorc capul spre mine. Copiii au încetat să mai robotească, şi doar cuţitul din miinile femeii a pornit de două ori mai iute ca înainte ; pînă şi coaja de cartof a început parcă să tremure de minie.

— Bună ziua. Unde este directorul dumneavoastră ?

— Acolo, în casa din stînga, răspunde femeia cu răceală.

Copiii tac şi mă examinează curioşi.

— Umblă, uite-aşa... şi mare scofală fac... aud în spatele meu.

Lîngă şcoală, pe doi stîlpi strîmbi, atîrnă o plasă de volei. Ce minunăţie : ne aflăm în luna lui martie, afară-i noroi, zloată — cine-o fi jucînd volei pe vremea asta ?

Ajuns la casa din stînga, bat la uşă. Nu răspunde nimeni. Bat mai tare.

De după uşă aud tîrşit de paşi, apoi zăvorul tăcî-nind, şi în prag apare o femeie cu fata buhăită, cu ochii cirpiţi de somn ; părul ei vopsit, bălţat, pe alocuri e galben ca paiul, iar la rădăcină, pe cărarea strîmbă, negru-fumuriu. Capotul neîngrijit, înfăşurat anapoda pe ea, iar ciorapii roz, cirpiţi cu ată neagră.

— Unde stă directorul de aici ?

— Eu sînt... directoarea.

— Vă rog să lăsaţi gluma. V-am întrebat: unde este directorul şcolii de reeducare ?

— Ce glumă, cetăţene ? Ți-am spus doar — eu sînt directoarea ! repetă femeia, de astă dată enervată.

Atunci mi se întîmplă  
ceea ce mi se  
întîmplă de obicei în



asemenea cazuri —  
lucrul de care mă  
tem cel mai mult: mi  
se „blochează  
frînele". Urechile în-  
cep să-mi țiuie, mă  
sufoc, simt că mă  
arde ceva în piept..

— „Ei bine, din clipa asta nu mai sînteți directoare,  
șeful eu printre dinți. încă puțin, și aș fi început să  
zbier la ea.

Undeva, în fundul conștiinței mele, licărește o clipă  
gîndul că am spus o neîmbrîncire, că n-am nici un  
drept s-o dau afară. Dar chiar să nu fi văzut paturile  
acelea jeguase, fără cearșafuri, pe Petka, nespălat,  
încălțat cu un singur bocanc, și să nu-mi fi apărut în  
fața ochilor decît ea, în capotul acela murdar, cu  
ciorapii roz, cîrpiți cu atîta neagră, și tot aș. fi fost în  
stare să-mi dau și viața numai s-o știu zburată de-  
acolo.

După trei minute mă pomenesc din nou păsînd pe  
cărare spre gară, scrișnînd din dinți și fierbînd de  
mînie.

Dacă copilul crește într-o familie neunită, e o ne-  
norocire. Dacă învață într-o școală proastă, e rău.  
Dar lucrul cel mai îngrozitor este cînd copilul  
trăiește într-un cămin dezorganizat. Lui, căminul îi  
ține loc și de familie, și de școală, și de prieten.  
Aici i se formează concepțiile despre viață, despre

lume, despre oameni, aici crește și învață el, aici devine om și cetățean. De aceea un cămin de copii nu poate, n-are dreptul să fie mediocru, „bunicel”. El trebuie să fie neapărat foarte bun.

A fura este întotdeauna o nelegiuire, o ticăloșie. Dar a fura într-un cămin de copii este o crimă de neiertat, care trebuie pedepsită cu cea mai aspră, cea mai cruntă pedeapsă. Aici statul îi încredințează unui educator pe copiii lipsiți de părinți. Să-i furi pe acești copii — ce poate fi mai lipsit de omenie ?

Nu mă indoiam nici o clipă că aici, în clădirea de după gardul înalt, se fură fără nici o remușcare. Oamenii de aici nu căutau să creeze măcar o aparență de bunăstare. Totul se făcea falș, fără perdea. Un singur lucru nu ajungeam să-mi explic : cum de se petreceau astfel de lucruri în apropierea Leningradului, și încă nu în anul 1920, ci acum !

Reîntors la Leningrad, cum am coborât din tren, m-am dus de-a dreptul la secția orașenească de învățământ și, cu toate că nu era ora de primire, am răzbătut pînă la biroul inspectorului.

I-am spus din capul locului:

— Vă rog din inimă, dați-mi mie școala de reeducare din Poiana Mestecenilor.

— Școala asta ne stă pe suflet, nu știm nici noi ce să mai facem, îmi răspunse inspectorul secției orașenești de învățământ, Alexei Alexandrovici Zimin.

Inspectorul ședea la o masă mare, încărcată cu vrafuri de hirtii. M-a privit drept în ochi, cu băgare de seamă, fără să se arate nici uimit, că dădusem buzna în biroul lui, nici supărat. Apoi m-a pofțit să iau loc, dar eu îl refuzai destul de nepoliticos.

— În anul treizeci și trei! Lîngă Leningrad ! Numi venea să-mi cred ochilor. Dar cum puteți tolera așa ceva ?

— Da, aveți dreptate, mizeria asta s-a cuibărit chiar aici, sub ochii noștri, și uite că nici pînă astăzi n-am găsit timp să ne ocupăm de ea. Trei directori am schimbat pînă acum. Unul a stat vreo două luni

— I-am concediat noi : era un om fără caracter,

leneș, ne- conștiincios, nu-i plăcea lui munca asta. Altul își petrecea mai tot timpul aici, la Leningrad, unde își are casa, familia... Cît despre directoarea asta...

— Lăsați, nu-mi mai vorbiți de ea ! Am văzut-o cu ochii mei.

— Da. A fost o casă fără stăpîn. Școlile astea de reeducare sînt întotdeauna pe planul al zecelea. Greu e să le pui pe roate, dar crezi că-ți trebuie mult ca să le dai de ripă ? Au și distrus-o de tot. Ce bani se alocă pentru ele, știi și dumneata. Sume enorme. Nerușinare curată, ce să mai vorbim ! E acolo o educatoare, una Artemieva. Acum e învoită : i s-a îmbolnăvit tatăl. Dar este o femeie de ispravă și de cînd ne tot hărțu- iește!...

— Se vede că nu v-a hărțuit destul. Altfel trebuia procedat aici.

Zimin se făcu că nu-mi aude ultimele cuvinte :

— Va să zică așa, din toate cîte ai văzut dumneata, tocmai căminul acesta ți l-ai ales ?

— N-am mai avut timp să văd altceva. Vă rog foarte mult...

Inspectorul îmi întinse o hîrtie. Un ordin al directorului secției orășenești de învățămînt care suna astfel : „Dată fiind deplina dezorganizare a activității educative și administrative, ca și absența oricăror condiții pentru restabilirea funcționării normale, Școala de reeducare pentru copii defectivi nr. 60 se închide”.

— Mai așteptați cu închiderea, am spus eu. Dați-mi un răgaz măcar de trei luni...

Am plecat de la Zimin cu numirea în buzunar : eram numit directorul căminului de copii defectivi din Poiana Mestecenilor.

— Vă făgăduiesc. — îmi spuse Zimin la plecare, — că de acum înainte mă voi ocupa personal de căminul acesta. O să vă trimit pe cei mai buni educatori, țineți minte ce vă spun. Am eu unul în vedere, un profesor, maistru de atelier.

— Am o memorie bună și o să țin minte. "

În aceeași zi i-am scris lui Anton Semionovici la Harkov.

### *Prima zi*

După cite am înțeles chiar din prima zi, băieții — în ciuda gardului și a gheretei de control — o ștergeau de obicei dis-de-dimineață în oraș și nu se înapoiau decît seara, ca să mînințe și să doarmă. Dar acum erau aproape toți de față. Oricum, era interesant de aflat: ce fel de om o fi directorul cel nou, și cu ce-o să înceapă ?

N-am mai stat să organizez o primire oficială. Umblam prin școală, uitîndu-mă prin toate colțurile, prin toate crăpăturile, fără să-i iau de loc în seamă pe copii, care se țineau după mine, la o distanță respectabilă, prefăcîndu-se că nici nu se sinchisesc de prezența mea. Singurul care mă urmărea pas cu pas, pesemne în calitate de primă cunoștință, era Petka Kizimov. Umbla țanțoș într-un singur bocanc ca și mai înainte; de fapt nu s-ar fi putut spune că mergea, mai bine-zis țopăia într-un picior, fiindcă, vă închipuiți, nu-i tocmai plăcut să calci desculț prin zloata aceea de martie... Dar nici Petka nu se băga în vorbă cu mine. Mă urma țopăind, păstrînd o distanță de vreo cinci-șase pași, cu un aer misterios, inaccesibil.

Într-un dormitor, nimerii în toiul unui ospăț. Copiii se îngrămădiseră în jurul unui pat. Unul din ei rupea bucăți dintr-un rotogol de cîrnat afumat, un altul, pe care-l observasem mai înainte, frumos, bine îmbrăcat, le împărțea la toți felii de piine albă. Cei care își primiseră porția, mînceau lacom. Cînd am intrat, toți s-au uitat la mine lung, apoi, ca la o coiflandă, și-au întors capul. Trecui prin dormitor, controlai ramele ferestrelor și, înainte de a pleca, deschisei geamul de sus.

Pășind pragul, am auzit în spatele meu o reflecție filozofică :

— Mde, îi place aerul curat...

M-am abătut și pe la atelier. Pesemne că toate sculele fuseseră șterpelite. N-am izbutit să descopăr acolo nici o rindea, nici o daltă. Pe urmă am pornit spre grajd. Deschisei ușa : aici, într-o murdărie și o

paragină de nedescris, stătea singuratic un taur  
urias.  
— Mă mir că n-a crăpat de foame pînă acum,  
aruncai eu, așa, într-o doară.  
— Podsolnușkin îl hrănește, auzii o voce  
subțirică, ca un ecou.  
M-am întors. Cum-necum, dar în timpul inspecției  
mele m-am pomenit, fără să observ, cu o suită de  
voluntari : în spatele lui Petka se pitea un băiețuș  
mic, slăbuț, pistruiat, cu niște ochi pieziși, ca de  
iepură ; se vede că el adusese vorba de  
Podsolnușkin.  
Continuîndu-mi călătoria, auzii deodată niște zbie-  
rete desperate :  
— Mă om-o-or! îmi tai berega-a-ta ! urla cineva.  
Mă uitai întrebător la Petka și la celălalt însoțitor  
al meu. Și ei se opriseră și mă priveau iscoditor. M-  
am îndreptat spre locul de unde se auzeau țipetele.

E Korșunov... la  
infirmierie... hîrîi  
Petka în spatele meu

.M-am apropiat de o aripă a clădirii — da, de acolo veneau țipetele. Lângă ușă, tolănit leneș pe o bancă, stătea un om foarte ciudat îmbrăcat. Nădragii îi avea sumeși — altfel ar fi măturat praful cu ei — iar haina, peste măsură de largă, atârna pe el ca un sac. Omul pufăia alene dintr-o țigară, de parcă nici n-ar fi auzit zbirerele.

— la deschide, spusei eu.

Fără să se ridice de pe bancă, omul răsuci cheia, și intrai într-o odaie mică, pătrată — infirmeria școlii. Aici se aflau două paturi, un dulap alb cu geamuri și două scăunele, date și ele cu vopsea albă de ulei. Lângă perete se ședea un băiețandru de vreo doisprezece ani, care, văzându-mă, incremeni cu gura căscată.

— De ce zbieri ? îl întrebai eu.

— Da' de ce mă țin aici ? Băiețandrul trecuse deodată de la zbirere la un ton obișnuit și-mi răspundea liniștit, ba chiar cu un fel de demnitate. Apoi deodată începu să urle din nou : Nu vreau la că-miin ! Au spus două zile... de ce nu mă lăsați să ple-ce-ec!

— Nu vrei să stai la cămin ?

— Nu vreau !

— Atunci de ce rămii ?

Întrebarea aceasta calmă îl ului. Coborînd iarăși glasul, zise scurt:

— Păi, m-au luat...

— Cine te-a luat ? Educatorul ? Directoarea ?

— Miliția...

— Va să zică stăteai acasă, cu o carte în mână, a venit milițianul și te-a luat ?

— Ho-o! „Acasă" ! Nu de acasă, din piață.

— A, înțeleg : 'te-ai dus după țirguiele, iar milițianul te-a arestat ?

— Da' n-am fost după țirguiele...

— A, n-ai fost. Atunci, hai, cară-te...

— Unde?

— Unde poțști. Ai înnebunit lumea de-aici cu zbirerele tale. Pleacă.

Nu spaima, nici furia, ci o nedumerire indescriptibilă i se zugrăvise pe față.

Tot codindu-se, o apucă pieziș de-a-ndăratelea spre ușă.

Fără să-i dau atenție omului cu nădragii prea lungi și cu haina în chip de sac, care tot mai ședea la ușă fumînd, cu ochii pe jumătate închiși, făcîndu-

se că nu mă observă, ca și ceilalți, am ieșit în curte.

Puțin câte puțin, am început să bag de seamă că băieții roiau în jurul meu și că se apropiau din ce în ce mai mult de mine. În afară de Petka și de băiețelul cu ochi de iepuraș, în urma mea mai veneau vreo trei-patru, printre care și Korșunov. Și mereu apăreau alții și alții din dreapta, din stînga, cînd rămînînd în urmă, cînd alergînd înaintea mea. Apoi, așa, ca din întîmplare, drumurile lor au început să se încrucișeze tot mai des cu ale mele. Ochii lor mă priveau acum din toate părțile, curioși, sfidători. În cele din urmă, un flăcăiaș se dădu mai aproape de mine și mă întrebă:

— Rămîneți director la noi ?

— Stiu eu ?... Grajdul ăsta al vostru m-a scîrbit de tot.

Băiatul se repezi spre dormitoare, fugind de-i sfîrșiau călcîiele. Capetele de la ferestre dispărură/ Știam că acum băieții aveau să discute spusele mele.

Ori de cîte ori mă întîlneau, fiecare din ei socotea de datoria lui să raporteze imediat totul tovarășilor. Nu-i nimic. Lasă-i să se sfătuiască cum să răspundă, cum să respingă atacul — că doar sînt oameni vii și se simt atinși. Se pregătesc să-și apere „independența”. Nu-i nimic ! Ceea ce dobîndim luptînd, este întotdeauna mai de preț. Tîrziu Htoaptea, cînd școala se potolise, am trecut prin dormitoare și i-am privit pe băieți la lumina palidă a unui bec. electric. M-am uitat la fiecare în parte. Chipuri obișnuite de copii, atîta doar că purtau, chiar și acum în somn, umbra neliniștii și a oboselii.

2

17

Pășind cu băgare de seamă, mă îndreptai în virful picioarelor spre ușă. Deodată, într-un ungher depărtat, ca și atunci cînd sosisem întîia oară, cineva se mișcă. De pe patul din margine se ridică un cap zbîr-lit. O pereche de ochi mari, luminoși, mă priveau țintă. Era Petka.

— Dormi! îi șoptii eu. Pe mîine! Petka dădu de trei ori din capul lui ciufulit și și-l culcă pe braț. N-avea pernă.

„Noi toți sîntem comandanții”

A doua zi, cînd s-a sunat de sculare, nimeni nu s-a dat jos din pa<t — se vede că era un lucru cu totul neobișnuit. Băieții dormeau tun. Abia pe la ora

prânzu- lui începură să miște și să iasă de sub pături. Eu umblam de colo până colo prin dormitoare și strigam cu glas tare:

— Scularea ! Aliniați-vă în curte ! Fuga !

Copiii ieșiră în curte, dar nu ca să-mi asculte ordinul. Nu ! Erau doar curioși să vadă ce-o să mai urmeze. Nu se așe-ară în front, ci se îngrămădiră ca o turmă — de altminteri se vedea că nici n-ar fi știut să stea altfel. Unii mă priveau iscoditor, bănuitor, alții batjocoritor, iar alții chiar cu dușmănie. Dar fețe indiferente sau pasive n-am văzut — nu ! Niciuna !

— Să facem cunoștință, începui eu. Pe mine mă cheamă Semion Afanasievici... Dar n-apucai să-mi termin vorba, că se petrecu ceva cu totul neașteptat și de neînțeles : deodată se auzi un șuierat ascuțit, grămada de copii se cutremură, și toți pînă la unul o luară la goană spre școală. Cîteva clipe am rămas pe loc, singur, privindu-i cum fug iepurește, fără să întoarcă măcar capul îndărăt. Și șuieratul acela ascuțit îmi țiuia mereu în urechi. Apoi deodată, nu știu nici eu de ce, m-am întors și am dat cu ochii de... taur. Gonea peste poiană, acum pustie, de-a dreptul, fără să aleagă drumul, uriaș, cu botul fioros în pămînt, cu nările străpunse de un belciug. Din goană se izbi în plasa de volei și, furios, începu s-o rupă cu coarnele, dînd orbește cu capul în dreapta și-n stînga. Bulgări de zăpadă și de pămînt înghetat zburau de sub copitele lui.

N-aveam timp să mă gîndesc. Mă repezii la taur și, din fugă, îi trîntii un picior în bot. Zăpăcit de lovitură, taurul dădu o clipă înapoi. L-am ocolit fugind și, apucîndu-l de coadă, l-am alungat în grajd. Înehizînd după el ușa largă a grajdului, auzi un tropăit puternic: gloata de băieți venea spre mine alergînd. Mi-am șters fruntea de nădușeală, apoi am pornit spre școală și m-am așezat pe treptele de la intrare.

Nehotărîți, copiii s-au oprit la vreo trei pași de mine, șușotind între ei și îmbrîncindu-se unii pe alții spre scară.

— Da' i-ați tras una !... se auzi deodată un glas.

— E dat naibii taurul ăsta : ridică și un cal în coarne.

— ...Nu ascultă decît de Podsolnșkin !

Unul cite unul, băieții care erau mai aproape se așezau și ei pe trepte alături de mine. Alții, rămași în picioare, se strîngeau din ce în ce mai aproape,



în jurul nostru. Unul din ei îmi atinse umărul. Și din nou cineva repetă cu glas tărăgănat:

— Da' bine l-ați mai cirpiti!

— Și la noi la țară avem un taur, uite așa de mare... vorbi un băiat deșirat și stîngaci, îmbrăcat cu un veston zdrențaros.

— Iar noi am avut o vacă împungăcie, mai dihai ca un taur, îmi comunică încrezător băiatul slăbuț, cu ochii pieziși, de iepuraș, pe care-l cunoșteam de mai înainte.

Fiecare găsi ceva de povestit, dacă nu despre un taur furios, cel puțin despre o vacă „împungăcie”. Dar și eu aveam ce le povesti, nu degeaba păscusem de la vîrsta de zece ani vacile moșierului în sa- Tul Storojevoe, în Poltava. Acolo, da ! Era un taur adevărat: unul uriaș, cu ochii injectați de singe. Ga- vrila îi zicea...

— Dar al nostru....

— Ehe, tot nu-i ca Gavrila al meu! Odată...

Și-am început să le povestesc de Gavrila, de Zorka,

2\*

19vacă bălană, care mergea întotdeauna în capul cirezii și prorocea regulat dacă a doua zi avea să fie vreme frumoasă sau nu. Le-am povestit cum la treisprezece ani, eu, un biet vâcar dintr-un sat prăpădit, văzusem iniția oară o mașină pe o șosea mare în Ucraina și cum, de frică, m-am trîntit cu fața la pămînt și pe urmă am tot fugit cam o jumătate de verstă după ea, făcîndu-mi cruci și privind urmele pe care le lăsaseră în praf cauciucurile.

— Oof, că tare mai era bicisnică lumea, vorbi cineva cu voce reținută, îngăduitor și mirat totodată.

Mă-ntorc — Korșunov. El este. Aha, n-a plecat! Examinez pe rînd copiii. Fetele lor, de mult nespălate, sînt vesele și însuflețite.

Acum ar fi bine să mă iau de ei. Taurul... o fi el taur, dar pe mine m-a ajutat grozav. Bine că l-am putut stăpîni atît de ușor, deși nu e nimic de mirare, fiindcă eu, într-adevăr, nu-mi uitasem practica de vâcar, ba acum aveam mai multă putere decît atunci cînd păzeam cireada boierească. Și deodată mă fulgeră un gînd : taurul... să fi scăpat singur din grajd ? Sau i-o fi dat drumul careva ? E oare cu puțință ? Cine ar fi putut s-o facă ? Le arunc o privire copiilor... Dar acum n-am timp să mă gîndesc la așa ceva...

— Tare rău mai trăiți, le spun.  
 — Rău, recunosc copiii, fără pic de amărăciune.  
 — Uite, tu m-ai întrebat aseară dacă rămân director aici. Am umblat, m-am uitat, m-am gândit. Și-am hotărât: depinde de voi. Da, de voi, repet, răspunzând la freamătul glasurilor, stîrnit de vorbele mele. Pentru că eu, unul, nu m-aș fi învoit pentru nimic în lume să trăiesc într-o murdărie, într-o mizerie ca asta.  
 — Da' ce ? Parcă noi sîntem de vină ? se oțărî un băiețandru care ședea alături de mine.  
 — Dar cine, bunicu ! ? Cine e de vină că nu te-ai spălat azi și stai așa jegos în fața mea ? Și tu de colo — cine e de vină că n-ai nici un nasture la pantaloni ? Eu, sau tu ? Nu pot pricepe cum de se mai țin ei pe tine ? Sau, poftim, Petka ? Stă într-un bocanc ca un cocostirc. Cine și-a pierdut la cărți al doilea bocanc ? Tot eu ? Sau o fi careva din educatori ? Cine e de vină, vă-ntreb ? Și cine-i de vină că sînteți cu toții niște fricoși ?  
 — Oho ! Cum așa ? Noi, fricoși ? ! izbucniră cîteva glasuri deodată.  
 — Da, fricoși ! Ati uitat cum v-ati speriat de taur ? Ca niște iepuri fugeați ! Nu, dacă vreți cu tot dinadinsul să rămîn cu voi, trebuie să începem altă viață !  
 — Dar ce trebuie să facem ?  
 — Stați, să vă spun ce să faceți. Știți foarte bine că renii, care umblă prin taigă, au o căpetenie a lor, un cap de turmă. Avioanele, care zboară prin văzduh, au și ele un șef de escadrilă. În familie este tatăl, la uzină — directorul. D>ar aici. la voi ?... Bine, să zicem că ri- mîn eu maimarele. Dar asta nu-i de ajuns : am nevoie de ajutoare. Ați avut vreodată responsabili ? Comandanți ?  
 — Noi toți sîntem comandanți ! strigă cineva în spatele meu.  
 Nu m-am întors.  
 — Bine, atunci să comandați cu toții. Eu voi fi soldat. Voi să mă conduceți, să hotărîți pentru mine, să-mi organizați viața. Dar să trăiesc așa, cum trăiți voi acum, nu, nu vreau ! Nici un om care se respectă cît de puțin nu va trăi cum trăiți voi, ba cred că i-ar și bate pe cei ce l-ar sili să trăiască așa. Nu, băieți, lă- sați-vă de prostii...  
 — Semion Afanasievici, — vorbi foarte serios un flăcău slăbuț, oacheș, cu niște ochi căprui închiși, depărtați de rădăcina nasului, — o să

facem cum o să hotărîți. Dar de comandanți n-avem nevoie. Comandanții umblă după învîrteli, ei iau caimacul, se înțolesc cu ce-i mai bun...

— Astia-s mîsei, nu comandanți ! I-o retezai eu. Comandantul, eu așa înțeleg, este întîi și întîi un tovarăș pentru %voi. El nu mîncă nici o bucățică pînă ce nu vă satură pe toți, nu-și va pune un pantalon nou pînă ce nu vede că aveți și voi. Asta depinde numai de voi. Vă cunoașteți unul pe altul. Alegeți-i pe cei mai buni, pe cei mai cinstiți, care să fie adevărați tovarăși... nu mîsei... Și-acum, duceți-vă să mîncăți, e tîrziu. Iar după masă. —

adunarea în poiană !

Copiii porniră în goană spre sala de mese. Dar nu, nu toți. Vreo șase-șapte rămaseră lîngă mine, pe trepte.

Aștia nu-s ca alții, nu-i urnești cu urna, cu două : ei au ambiție. Nu se tem că rămîn nemîncați — nu, dumneilor sînt mai presus de așa ceva.

— Și sînteți sigur, Semion Afanasievici, că o s-o ducem mai bine aici ?

întrebarea mi-o pune băiatul cel serios, cu ochi căprui, cel care deschisese vorba despre comandanți.

— Tu ce crezi ?

— Nu știu.

— Cum te cheamă ?

— Jukov.

— Dar pe numele mic cum îți zice ?

— Sanka.

— Atunci, uite ce, Alexandr, ține minte ce-ți spun : o s-o ducem mai bine, mult mai bine. Asta, fără indoială. Iar acum, haideți, duceți-vă în sala de mese.

...După masă se aliniară cu chiu, cu vai în fața clădirii principale. N-am mai sporovăit cu ei; le spusei rece și hotărît ce le cer și ce aștept de la ei, eu, directorul cel nou.

— Vă previn cinstit: urâsc dezmățul, furtul, lenea și prostia. Nu vă făgăduiesc marea cu sarea, dar sînt sigur că vom trăi bine : vom lucra, vom învăța, ne vom juca. Cu cit vom munci mai mult și mai uniți, cu atît vom înfăptui mai curînd o viață bună, sănătoasă. Vom hotări chiar astăzi cum să ne organizăm mai bine viața, ca să trăim oa oamenii, nu ca porcii. Cei care vor să lupte alături de mine împotriva murdăriei, hoției și lenei să iasă înainte și să se așeze uite aici. Cine nu vrea, să rămînă pe loc.

Un freamăt trecu printre rînduri. O clipă de nehotărîre... apoi Sanka, Petka și Korsunov ieșiră înainte. Înc-o clipă, și toți copiii se urniră din loc. Nu mai rămăsese decât unul, zdravăn, cu brațele lungi, cu părul roșu-aprins, ciufulit, cu pleoapele grele, umflate parcă, și cu ochii înguști ca niște crăpături.

— Ești cinstit. Cum te cheamă ?

— Narișkin.

— Ce vrei, Narișkin ?

— Vreau să plec din cămin.

— Du-te. Îți doresc să nu piei, să nu rămîi schilod și dacă, de murdărie, te vei îmbolnăvi de rîie, să se găsească cineva care să te lecuiască. Un lucru însă nu știu, cine o să-ți dea nițică minte ? Du-te. În mijlocul unei tăceri depline, Narișkin porni spre ghereta de lîngă poartă. Nici nu m-am uitat în urma lui.

— Așadar, — urmași eu, — avem cinci dormitoare. Deocamdată hotărîm așa : fiecare dormitor să fie un detașament. Spuneți-i cum vreți — grup, sau ceată. — eu, unul, cred că detașament e mai bine. Fiecare detașament să-și aleagă un comandant. Comandantul să facă tabelul nominal al detașamentului său — cu numele de botez, de familie și, mă rog, fiecare ce școală are.

Detașamentele trebuie să-și aleagă și cite un sanitar. Sanitarul să facă o declarație cite saltele, pături, perne, cearșafuri sînt lipsă în detașamentul lui. Și vă previn : să nu văd hoți ! Dacă dispăre ceva din cămară sau din bucătărie, nu se mai dă a doua oară. Iar pentru hoți — pedeapsa cea mai grea.

Nu aveam nici o logică în cuvîntarea mea, spuneam pe apucate ce era mai important, dar sînt sigur că mă înțelegeau de minune.

— Și mai trebuie... — începu Petka, și se înecă, se înroși tot, pesemne îngrozit de îndrăzneala lui, dar pînă la urmă, luîndu-și inima în dinți, izbuti să termine, — mai trebuie să se facă de serviciu prin dormitoare, ca să nu se mai piardă nimic.

— Ce să se piardă, parcă mai e ceva de pierdut ? I-o întorsei eu. Poate doar ușile — să nu le scoată careva din țînă.

O undă de rîs trecu printre rînduri, dar o curmai numaidecît:

— Vă mai rog să țineți minte și asta : de azi înainte nu au voie să iasă din școală decât

comandanții. Ceilalți nu pot pleca fără voia mea.  
Cine plecă de capul lui, înapoi nu-l mai primesc.  
— Ehe, și ce-o să fie dacă nu-l primiți ? se auzi o voce de undeva din ultimele rînduri.  
— Ce-o să fie ? Nu-l mai primesc, și gatia. Și acum duceți-vă în dormitoare. Alegeți-vă comandanții, sanitari... Eu vă aștept aici. Plecați. Porniți spre scară, unii parcă-n silă, șovăind, alții veseli, hotărîți, luîndu-se la întrecere. Mă așezai pe bancă și băgai mina în buzunar, ca să-mi scot port-tigarețul. Dar nici porttigaretul, nici portmoneul nu mai erau la locul lor...

**4**  
*„E mai bine cu amîndouă !”*  
Comandantul detașamentului întîi fusese ales Jukov, și așa era bine. Vorbind cu mine, Jukov mă privea drept în ochi. Pusese la inimă tot ce se petrecuse în dimineața aceea și, judecînd după purtarea lor, copiii aveau încredere în el.  
— Sanka e băiat bun! spuse un băietandru bălan, îmbrăcat cu o pufoaică.  
Și în lauda asta reținută ghicii o aprobare plină de gravitate.  
Pe comandantul detașamentului doi îl chema Mihail Kolișkin. Avea o față palidă, puhavă și un aer adormit. Prezîntîndu-și comandantul, băieții din detașament mă priveau cu o ironie ascunsă și în ochii lor parcă citeam : „Ei, frățioare, ți-am pus cap !” „Da, așa nu-i un comandant. Dar atunci care din voi va comanda cu adevărat ? mă gîndii. Tu, care ai ochii atît de senini, părul bălai și un zîmbet ironic în colțul gurii ? Sau tu, ciufulici, cu fața posomorită și cu o aluniță pe obraz ? Tn sfîrșit, om vedea”.  
Comandantul detașamentului trei făcu drepti în fața mea și, isteț, raportă :  
— Am onoarea să mă prezint, sînt Dmitri Koroľov, zis și „Koroľ”  
Oho, așa o să-i țină în mînă pe băieți, dar va ști oare să-i conducă cum trebuie ?  
Avea o față mobilă, plină de deșteptăciune; sub genele negre de tot, ochii păreau aproape galbeni, chih-limbarii, și priveau ageri, iscoditori.  
<sup>1</sup> Joc de cuvinte : Koroľ în limba rusă înseamnă rege (N. R.).  
Sergei Steklov, un băiat potolit, de vreo paisprezece ani, cu o frunte mare, îmi plăcu din capul locului ; comanda detașamentul patru. Cît despre cel din urmă, Surjik, indiferent la toate și greoi, ca și Koliș-kin, nu încăpea nici o îndoială — era doar

un paravan, un om de paie. Fusese ales ca să îndeplinească voia altcuiva, mai puternic, mai inteligent, mai dezghețat, care prefera să rămână în umbră.

— Să fie într-un ceas bun ! le-am urât eu. Și acum... la treabă ! Jukov, alege cinci băieți, să pună ordine în baie și s-o încălzească. Ceilalți să scoată din dormitor saltelele, paturile — trebuie să curățim și să aerisim totul. Koroliov, alege cîțiva din flacăii tăi — să taie și să spargă lemne pentru baie. Vezi, chibzuiește cîți oameni îți trebuie pentru treaba asta. Restul să se apuce și ei să bată saltelele, să facă paturile. Tu, Steklov, să faci rost de căldări și de cirpe, că trebuie să spălăm și geamurile. Iar tu, Kolișkin... într-o jumătate de oră, școala zumzăia ca un stup. Unii din copii trebaluiau cam în silă, cu un aer îngăduitor, spunindu-și parcă : las' că o să vedem noi pînă la urmă... Dar deocamdată de ce să nu-mi aerisesc saltea ? De ce să nu primesc bocianci noi ? Unii alergau prin școală cu ochii strălucitori și obraji aprinși, gata să mute munții din loc. Alții încremeneau cu cîte o căldare în mînă sau se așezau pe treptele casei, cu fața în soare. În dormitorul doi, un praf să-l tai cu cuțitul, dar comandantul nici nu se vedea, nici nu se auzea pe nicăieri.

— Unde-i Kolișkin ? întrebai eu în treacăt.

— Păi, cine-l știe pe unde umblă ! răspunse nepăsător un băiat voinic și îndesat, cărînd în brațe două saltele deodată și îndreptîndu-se spre ușă.

Iar în dormitorul patru izbucnise un tărăboi în lege: „Trage-îl! Trage-îl! Păi cînd ți-oi arde una !...” Intrai. Steklov, vinat de furie, sta în fața lunganului care se lăuda că are un taur mare acasă, la țară. Stăteau gata să se încaiere, cu pumnii strînși, cu bărbia în piept, cu un umăr repezit înainte.

— Ce s-a întîmplat ?

— Cînd l-oi... îi arăt eu... auzii în loc de răspuns.

— Glebov nu vrea să spele pe jos, explică un băietei firav, cu obrazul rotund, care nu știu-cum, parcă semăna cu Steklov. Eu, — zice, — nu mă pricep, nu sînt servitoare, să spăl dusele.

— Și ceilalți, ce crezi, au urmat cursurile de spălat pe jos ? întrebai eu. Au terminat vreo școală superioară specială ?

Băieții din jur pufniră în râs. Glebov se fistici, dar își recăpătă îndată -stăpînirea de sine :

— Păi ce vreți cu mine ? !... De ce să spăl podelele pentru toți ? !

Și aruncîndu-și capul pe spate, își încrucișă brațele și-mi înfruntă privirea, fără pic de sfială.

— Stai cuviincios, îi șoptii eu printre dinți.

— Fie și așa.

Acest „fie” trebuia să exprime întreaga lui independență și simțul demnității proprii — totuși renunță să-l mai imite pe Napoleon.

— Detașamentul lui Koroliov taie lemne, pentru ca Glebov să facă baie, vorbii eu.

Detașamentul lui Sur-jik ajută la bucătărie, pentru ca Glebov să mănînce azi. Iar Glebov nu vrea să se ostenească, spălînd podelele pentru toți. Să spele numai locul pe care stă patul lui.

Steklov, dă-i o cîrpă !

Toți se dădură în lături. Steklov apucă o găleată care stătea într-un colț și o cîrpă.

— Ia și spală cei doi metri pătrați ai tăi, spuse el liniștit, repetînd întocmai intonația mea.

— Și ce credeți, că nu spăl — uite că spăl ! răbufni Glebov, apucînd furios găleata, care i se vărsă peste picioare. Pleacă de-aici! răcni el fioros, împingîndu-l pe Steklov la o parte și afundînd dintr-o smucitură cîrpa în găleată.

Da, se vedea bine că Steklov e băiat deștept. Nici nu-l mai luă în seamă pe Glebov — nu-l imbrînci, nici nu-l drăcui măcar, ci numaidecît se apucă de alte treburi :

— Pavluška, ia găleata cealaltă și spală în partea asta. Tu, Lioška, vei spăla geamul ăsta. Iar tu, Egor, pe celălalt...

Lioška, Egor și alții se apucară pe-ntrecute să spele geamurile, dar se vedea cît de colo că nu-s deprinși cu munca asta : plimbau fără nici un rost cîrpele ude pe geam, lăsînd urme murdare.

Turnai fără nici o vorbă într-un lighean mic niște cretă pisată, o diluai cu apă, o amestecai bine, pe urmă mă suii pe pervaz, luai cîrpa din mîna lui Alexei — un băiețandru palid, cu fața prelungă și cu urechile clăpăuge — și o înmuiai în pasta de cretă.

— Uitați-vă mai întîi aici — să învățați, le spusei eu băieților.

Toți întoarseră capul spre mine. Numai Glebov freca îndrjit podeaua, cu șomoigul de cîrpă, mormăind mereu înclădat pe sub nas :

— Doi metri pătrați... Am terminat școala supe-rioară... Hm, pentru Glebov se încălzește baia...

Frecam geamurile și-l urmăream cu coada ochiului, și" în curînd, spre marea mea mulțumire, văzui că depășise de mult limitele celor doi metri cu pricina.

— Bine, lăsați, acum facem noi singuri, interveni Steklov cam nepoliticos, dar foarte hotărît.

Îmi ștersei mîinile și plecai prin alte dormitoare.

Pe urmă coborîi în curte.

Sanitarii se alinaseră lîngă magazie. N-aveam întendentă ; de rufe vedea tot bucătăreasa noastră, An-tonina Grigorievna. Stringînd din buze, se dea posomorîtă, numărînd cearșafurile, fețele de pernă și păturiile, pe care le elibera sanitarilor ca un aer atît de amărît, de parcă și-ar fi luat rămas bun cu durere de la ele.

Soarele dogorea din plin. Sînt uneori în luna martie zile cu un cer înalt și albastru, cum nu vezi decît în toilul primăverii. Mai era încă frig, dar din cînd în cînd vîntul aducea o boare călduță. Mîine, poate, băltoacele vor prinde iarăși o pojghiță de gheață, dar azi licăresc în soare, ogîndînd cerul. Și streășinile au început să picure ; uneori, cite un turtur rupt cade și se sfărîmă în mii de bucăți și sunetele-i argintii sînt atît de clare, atît de sonore!

Tare-i bine ! -

Lîngă magazie, Koroliov și încă un băiat de vreo unsprezece ani, plăpînd, mic, cu gîtul lung și subțirel, tăiau cu Ferăstrăul o birnă groasă.

Koroliov minuia ferăstrăul ușor, lin — parc-ar fi fost o jucărie. Celălalt însă era leoaică de sudoare, gîfîia din greu, dar se vede că nu-i venea să se dea bătut. Korol îl privea printre gene, batjocoritor.

— Ia hai să te schimb, spusei eu.

Băiatul mă privi cu mirare și recunoștință, apoi se uită pieziș și cu sfială la Koroliov.

— Nu, lăsați, Semion Afanasievici, n-am obosit.

— Ce mai faci pe grozavul, predă-te ! spuse Koroliov cu un aer îngăduitor, și-mi propuse: Vreți să ne măsurăm puterile ?

Pusei mîna pe ferăstrău. Era plăcut să lucrezi cu Korol ; în mîna lui, ferăstrăul aluneca ușor, fără poticniri și fără încordare.



Cîtva timp, el continuă să vorbească :

— O să facem o baie pe cînte, da, o baie pe cînte. De mult visam să fac o baie. Flecari așa ca un sfert de oră, pe urmă amuți.

— Mai odihnește-te puțin, îi propusei eu. Dar el scutură îndărătnic din cap. Lucram înainte tăcuți și îndirjiți. Simțeam cum slăbește brațul lui Koroliov, îl auzeam cît de greu suflă. Nu se uita de loc la mine, și știam că ar fi fost în stare să tragă la ferăstrău pînă ar fi căzut jos lingă butuc, decît să se dea bătut. După o jumătate de oră îi spusei, hotărît:

— Gata ! Dacă tu n-ai obosit, eu nu mai pot. Koroliov fu cît pe-aci să scape ferăstrăul din mină și se așeză greoi pe primul buștean.

— Dacă n-aș fi lucrat înainte cu Vanka, nici nu știți dumneavoastră cît aș mai fi putut ! spuse el gîfîind.

Spre seară cărleam cu toții din picioare de oboseală, dar de cinat cinarăm după o baie strașnică, fierbinte, îmbrăcați cu rufe curate și costume noi, iar în dormitoare ne așteptau paturile frumos așternute eu cearșafuri și fețe de pernă curate.

Înainte de masă, Petka se apropie de mine, îmbrăcat cu un costum nou, de satin albastru, cu ghețe noi, atît de îngrijit, atît de îmbăiat, încît îi strălucea pînă și virful nasului. Nu scotea nici un cuvînt, stătea numai și mă privea.

— Ia, întoarce-te ! Da, hainele par croite pe măsura ta. Fo/arte bine ! Nu te strîng ghețele ?

— Is bune ! răspunse el nu știu de ce în șoaptă, apoi tăcu puțin și, înroșindu-se pînă la urechi, adăugă șiret: E mai bine cu amîndouă !...

Spre sfîrșitul mesei întrebai :

— Mîine cu ce începem, băieți ? Voi ce ziceți ?

— Ar trebui curățată curtea, propuse Steklov

nehotărât.

— Ba clubul ! strigă cineva.

— Dar sala de mese ? întrebai eu.

— Și sîla de mese !

— Așadar continuăm curățenia. Să facem totul lîună. Comandanții după-masă să vină la mine ! în noaptea aceea, am pus să facă de gardă detașamentul lui Koroliov. Parcă-mi spunea ceva că dacă va păzi Korol, nu va mai avea de cine să ne păzească

— e greu să crezi că s-ar încumeta vreunul să se pună cu el.

Doi băieți făceau de gardă la ghereta de lângă poartă, doi la intrarea în corpul principal, iar pe coridoare pusesem plantoane.

■ — Uite, ia ceasul meu, îi spusei eu lui Koroliov. Băieții trebuie să se schimbe din oră în oră, că toți sînt "obosiți astăzi. Ceasul îl vei lăsa celui care te va înlocui. La ora două noaptea îl vei scula pe Steklov

— el va schimba detașamentul vostru.

Koroliov luă ceasul și-l prinse cu băgare de seamă pe mînă.

— Va să zică rămîneți la noi ? întrebă el, privin- du-mă drept în ochi.

— Tu ce crezi ?

O să rămîneți, spuse  
el cu însuflețire

*O vizită târzie*

Forfota se potolise și începusem tocmai să mă pregătesc de culcare, când cineva bătu la ușă.

— Intră ! strigai eu, întrebându-mă nedumerit cine putea să fie.

În prag se ivi o femeie necunoscută, cu un mic geamantan în mână.

— Sînt Artemieva, educatoare, începu ea grăbită, cu o voce catifelată, puțin sugrumată de emoție. Am fost plecată la Tihvin — tatăl meu e bolnav...

— Poftim, intrați. Luați loc.

Se așeză pe un scaun și-și desfăcu gulerul paltonului.

Gulerul bluzei albe sclipea de curățenie.

De sub beretă i se vedea părul castaniu închis, încărunit pe alocuri. Fața ei trasă, cu o cută adîncită între sprîncene, părea ofilită. Avea probabil peste patruzeci de ani.

Băgînd de seamă că o examinez, cuta dintre sprîncene i se adînci și mai mult, iar glasul i se înăsări, ușor enervat.

— Probabil socotiți că nu trebuie să mai lucrez aici ?

N-avui timp să răspund ; izbînd ușor cu palma peste masă, ea spuse hotărîtă :

— Puteți să mă dați afară, că eu tot nu plec de aici. Dacă mă dați afară pe ușă, voi intra pe fereastră. Eu căminul ăsta nu-l voi părăsi...

— Dar...

Nu plec de aici! mi-o reteză ea, crezînd probabil că vreau s-o contrazic. Bineînțeles, dumneavoastră îi socotiți vinovați pe toți acei care au lucrat aici. Se poate să aveți dreptate. Dar eu am venit de curînd. Oi fi și eu vinovată — dar oricum, școala n-o pot lăsa. M-am și obișnuit cu copiii, mi-s dragi. Am fost nevoită să plec — bătrînul meu tată a căzut greu bolnav...

Și cu cit se enerva mai mult, cu atît mai ușor, mai liniștit mă simțeam sufletește.

— Dar de unde ! Nu vă gonește nimeni de aici ! căutai eu s-o potolesc. Rămîneți cu noi... Numai că vedeți și dumneavoastră ce muncă ne așteaptă. Toti educatorii au fugit. Iar eu acum am picat...

— Bineînțeles, e mult de lucru. Știu.

— Va să zică rămîneți ?

— Păi pînă acum ce-am tot vorbit ? Și în vocea ei simțeam atîta triumf, de parcă ar fi cucerit,

luptînd, dreptul la o odihnă bună și plăcută, nu la o muncă aspră, cu o sută de băieți nedisciplinai.

— Dar să vă las să vă odihniți... continuă ea grăbită și cu o vădită ușurare. Eu plec. Noapte bună. Vă rog să țineți seama însă de un lucru : să nu vă închipuiți că băieții noștri sînt greu educabili. Sînt niște copii și — atîta tot. Școala asta era un adevărat han ; n-a fost unul care să stea mai mult de o lună. Veneau și plecau unul după altul. Eu însămi lucrez aici cam de vreo lună, dar vă asigur: sînt copii, și nimic mai mult. În glasul ei, care suna plin de siguranță, se strecurase o notă de îngrijorare ; dar dacă n-o voi crede? Ascultați, — se întrerupse ea, — Lobov își continuă exercițiile ?

— Iertați-mă, dar mu știu, ce fel de exerciții ?

— Cum, nu știți ? Lobov Vasea. Asta nu pronunță decît o jumătate din alfabet. Spune „1” în loc de „r”...

— A-a ! Lobov ?

îmi amintii de un băiețaș scund, bălan, din detașamentul lui Steklov — într-adevăr, abia înțelegeai ce spune. Nu știu cum, parcă ar avea prune în gură; în loc de „z” spune „v”, în loc de „s” — „f”, e greu chiar să-ți dai seama și să ții minte ce anume incurcă și ce pune în loc.

— Exerciții ? Nu, de la dumneavoastră aflu acum pentru întia oară.

— Tocmai de asta mă temeam și eu. Știți că începuse să pronunțe „s” și „z” destul de bine.

— Credeți că va vorbi normal ?

— Negreșit. E perfect recuperabil, perfect. De altfel eram sigură că așa o să se întîmple. Acum va trebui să începem totul de la capăt. Și doar mi-a făgăduit : „Vă dau cuvîntul meu că am să repet în fiecare zi”.

— Și ce trebuia să repete ?

— Foarte simplu... Vai ce proastă sînt! se întrepruse ea- din nou. Dumneavoastră de mult trebuia să vă fi culcat, și eu...

— Mă tot îndemnați să mă odihnesc și văd că abia vă mai țineți pe picioare, spusei. Acum ați sosit, nu ?

— Da. Am aflat la Leningrad despre schimbările petrecute aici, și cum am aflat, m-am și suit în tren. Acum mă duc acasă. Eu stau cu chirie la Antonina Grigorievna, aici alături.

Îi luai geamantanul din mină și o însoți pînă la Antonina Grigorievna. Într-adevăr, casa era aproape, la vreo sută de pași de gardul școlii, pe drumul ce ducea la gară. Artemieva ciocăni, cum obișnuia ss vede, la prima fereastră de lîngă trepte.

— Ekaterina Ivanovna ! Draga de ea ! se auzi o voce în care n-aș fi recunoscut nici în ruptul capului vocea asprei și posomoritei noastre gospodine și bucătărese. Și eu care eram îngrijorată!... Ce-i cu tata ?

— Mulțumesc, e mai bine. Cum l-am pus pe picioare, am și venit...

Mă înapoiai acasă. Trecui pe lîngă Koroliov, care făcea de gardă la ghereta de control, apoi pe lîngă clădirea mai mică, pe lîngă sufragerie. Bătea un vînt rece, care îmi șfichiuia fața, trezindu-mă, alungîndu-mi somnul. Cu ce înflăcărare își apără femeia asta vîrstnică și atît de obosită dreptul de a munci în școala noastră ! Convorbirea aceasta neașteptată avu darul să mă liniștească și să-mi întărească și mai mult încrederea în izbindă. Și deodată îmi adusei aminte de o întîmplare petrecută în timpul zilei, înainte de a le arăta copiilor cum se spală geamurile. Tocmai căutam la bucătărie un lighean mai vechi, ca să dizolv creta în el, cînd se apropiase de mine omul acela curios îmbrăcat, care cu o zi înainte îl păzise pe Korșunov la infirmerie. Aflasem că era educatorul Sciurov.

— Eu, — începuse el fără nici o introducere, — am fost pe vremuri fotograf de meserie...

Nu m-am arătat de loc mirat; așteptam să văd ce-o să mai zică.

După ce făcuse o mică pauză, Sciurov își terminase foarte solemn discursul :

— Am hotărît să mă reintorc la vechea mea ocupație...

— Asta înseamnă că vrei să pleci din cîmin ?

— Asta înseamnă... da, vreau să plec din cîmin. Ce era să-i spun ? Dacă omul nu vrea să mai fie educator, n-are rost să-l ții cu tot dinadinsul. Iar ca să-l conving pe ăsta din fața mea, cu nădragii lui lungi, sumeși anapoda, cu o haină ca de furat, și care mă privea cu ochi leneși, tulburi, cu buza de jos răs- frîntă a scîrbă... Nu, n-aveam de ce să-l conving. Voi explica eu totul la secția orașenească de învățămînt, lui Zimin, care va înțelege.

Sciurov îmi tălmăcise bine tăcerea.

— Am onoarea, zise el.

— Mergi cu bine.

*Totuși, convorbirea cu Sciurov îmi lăsase o umbră de amărăciune în suflet. Și când în faptul nopții, în odaia mea intră Ekaterina Ivanovna Artemieva, obosită de drum, cu geamantanul în mână și-mi declară încă din prag : „Puteți să mă dați afară, că eu tot nu plec, dacă mă dați afară pe ușă, voi intra pe fereastră” — m-am bucurat că atunci când bijbind noaptea târziu pe meleaguri străine vezi pe cineva că-ți luminează calea cu felinarul. Poate abia acum, în noaptea asta rece de martie, am înțeles cu adevărat ceea ce-mi spusese în clipa despărțirii Anton Semionovici. Am lucrat cot la cot cu el și ham ajutat cum am putut. Dar întotdeauna m-am călăuzit după cuvîntul lui. Ideile sale erau pentru mine legi, iar soluțiile pe care le propunea, mi se păreau cele mai bune. De astă dată, însă, trebuia să mă descurc singur, fără ajutorul ni-mănuî. Și din nou se făcu dimineață*

Primul pe care-l văzui dimineața fu Serghei Steklov.

— Totul e în ordine ? îl întrebai.

— Ceasul e în ordine, poftim, răspunse el naiv. Îl privi drept în ochi și dădui din umeri. El roși pînă în virful urechilor.

— În cămin totul e în regulă, Semion Afanasievici. Și... și a venit Podsolnușkin.

— Asta cine mai e ?

— E de-ai noștri. Din cămin. V-am spus odată că Timofei nu ascultă decît de el. Uite-l că vine ! Mă așteptam să văd un cogeamite flăcău, un vlăg-gan. Dar dinspre gheretă venea spre noi un băiețan- dru pîrpiriu, cu umerii înguști, pășind agale cu mîinile în buzunar și uitîndu-se cu'un aer foarte independent în dreapta și-n stînga.

— Bună ziua, îi spusei eu.

— Bună ziua, răspunse Podsolnușkin rîspicat, plin de demnitate.

— Cum de pleci așa de acasă, cînd știi că fără tine nimeni nu-i poate veni de hac lui Timofei ? Uite, ieri a scăpat din grajd și putea să împungă pe careva. ■

Îl luasem prin surprindere. El se aștepta să fie certat pentru că plecase fără învoire și întreaga lui înfățișare parcă spunea : „Sînt stăpîn'pe mine și voi ști să-mi apăr drepturile". Și deodată — Timofei... Podsolnușkin mă privi zăpăcit, dar eu nu-l lăsaî să-și vină în fire.

— Ei bine, uite ce e : du-te de te-spală repede, mă- nîncă ceva și să mergem la Timofei. În ce dormitor ești ?... Da ? Va să zică la Jukov. Ia vreo doi băieți mat de nădejde să te ajute — trebuie să

facem ordine în grajd. Ia spune-mi, unde ai fost zilele astea, că nu te-am văzut de loc pe-aici... — Eli... hm. Podsolnușkin, tuși încurcat. Se cunoștea că încearcă să născocască ceva, ca să-și justifice lipsa. Am fost pe la mătușă-mea... voiam să rămîn acolo... — Și pe urmă ?... Mai departe mărturisii adevărul adevărat: — M-am întâlnit cu Narișkin în piață. Mi-a zis „Tot căminul e cu susul în jos !” Și ce m-am gândit: ia să mă duc să văd și eu... — Bine te-ai gândit. Ia, Scrghei, sună scularea. Se auzi sunetul tremurat, poticnit al clopoțelului. Suna dogit, parcă sughițînd și înecîndu-se, pe aceeași notă de sus. „Hm, halal muzică ! gîndii eu cu necaz. Ne trebuie o goarnă, și asta cit mai repede !” La bucatărie ardea un foc vesel și fața Antoninei Grigorievna mi se păru mai puțin aspră ca ieri. — Ekaterina Ivanovna s-a și sculat. E în casa mare. S-a sculat cu noaptea-n cap, mă vesti ea, după ce-mi dădu bună ziua. Totul era ca ieri — și totuși, cu desăvîrșire altfel. Cu o zi în urmă, sculîndu-se, copiii erau curioși să vadă ce li se va întîmpla. Ce va face oare cu ei noul director ? Erau deprinși să li se dea porunci, iar ei, fie că se supuneau, fie că trăgeau chiulul. Uneori, se mai întîmpla să se și răzvrătească oleacă. În dimineața asta însă se trezeau cu conștiința că au treburi începute, rămase neisprăvite. Jukov știa încă de aseară că detașamentul lui este de serviciu în sala de mese și la bucatărie, Koroliov că trebuie să măture cu băieții curtea, iar Kolișkin să deretice cu detașamentul său clubuil. Deosebit de interesantă a fost primirea pe care i-au făcut-o copiii Ekaterinei Ivanovna. La drept vorbind, nici nu fusese o primire. „Kate-ri-na I-va-no-vna!” izbucnise deodată Petka, gîngăvind parcă și prin aceste două cuvinte el spusese foarte mult. „Ce bine că ați venit! Noi credeam că n-o să vă mai întoar- ceți !” eram sigur că ghicesc în strigătul lui. Era în acest strigăt și bucurie, și mirare, și ceva pentru care n-ai fi putut să găsești îndată cuvîntul potrivit. Cei mai mari se vede c-o cunoșteau puțin, dar copiii de zece-unsprezece ani pesemne simțiseră de îndată în ea ceea ce le lipsea de atîta vreme.Vasea Lobov se ținoa scai după ea și, dînd din mîini, îi explica cu foc, dar nu prea deslușit : ‘ „N-am uitat nimic. Am lepetat tot meleu. Așcul- tați...” — Și cînd te gîndești că m-ați stat aici nici o lună... îi spusei eu Ekaterinei Ivanovna. — Exlact douăzeci și patru de zile, preciză ea. „Cît de mult poate face un om în douăzeci și patru de zile”, mă gîn di i eu, privind în urma ei. — E bine că s-a întors Ekaterina Ivanovna, spuse Korol. Bine pentru puști... Cît despre ai mari... adăugă el, clătînd din cap cu îndoiială și făcînd o pauză, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu jignească pe ci-’ neva. Cît despre ai mari, slabă nădejde. — Nu sînt de aceeași părere, ripostai eu. E bine pentru toți. Spre amiază se petrecură două evenimente. Cel din- ti era plăcut: din Leningrad ne sosi un maistru, Alexei Savici. Inspectorul Zimin îmi vorbise de el atunci cînd mă dusesem la Leningrad : „V-am găsit un maistru de atelier — o să-mi fiți recunoscători. E un fost muncitor de la uzinele Putilov, de mult legat de munca școlară. Om cult, cu carte. Într-un cuvînt, o comoară. Vedeți, m-am ținut de cuvînt.” Alexei Savici era un om scund, slăbuț, cu mustă- cioară tăiată cu grijă și cu niște ochi adînciți în or- bite, care te priveau pătrunzător. Se prezentă scurt, îmi strînse tare, cu un gest energic, mina și ceru voie să meargă direct la atelier. Nu stătu să mă mai întrebă — înțelesese totul de la prima vedere. — Care va să zică nu sînt scule ? — Nu sînt. — De nici un fel ? Bine. Atunci dați-mi vreo doi băieți pentru două zile. Trebuie să mă reîntorc la Leningrad. Nici eu nu l-am întrebăat nimic. Trimisei cu el doi băieți din detașamentul lui Kolișkin și mă apucaî de treburile zilnice, cînd se petrecu și cea de a doua întîm- plare — de astă dată neplăcută : Jukov veni la mine să-mi comunice că patru băieți plecaseră din cămin fără nici o învoire — Glebov, Pletnirov, Razumov și Volodin.

— Dar cum așa ? Și cel ce face de gardă la ghe-

36 retă, ce păzește ? Întrebă Ekaterina Ivanovna,

care era de fată.

— Au sărit gardul. Da. Au pus un butoi și au sărit peste gard. Așia va să zică... În prima zi a plecat Narișkin, cel cu părul roșu. Se prea poate să fi fost mai îndrăzneț decît ceilalți, mai nestatornic, sau mai puțin curios — nu-l interesau schimbările, care puteau veni o dată cu mine. Posibil să fi avut unde să plece și să

nu-l sperie frigul — doar se putea spune că era încă iarnă și, oricum, nu era ușor să trăiești în stradă. Da, strada, bineînțeles, îi atrăgea și pe ceilalți, iar o dată cu venirea căldurii îi va atrage și mai mult, dacă nu-i voi împiedica eu. Vă să zică, cu Narișkin nu s-a pus capăt plecărilor. Mă așteptam la așa ceva — știam că avea să se întâmple astfel. Gîndurile astea, firește, nu mă bucurau. Tîrziu seara, cînd toți băieții se culcaseră, și sedeam la mine în odaie de vorbă cu comandantul, punînd la cale ce trebuia să facem a doua zi, se auzi o bătaie ușoară în ușă.

— Poftim ! spusei eu.

Ușa se întredeschise, dar nu intră nimeni.

— Intră ! Cine-i acolo ? repetai eu, căutînd să văd prin întuneric.

— Eu sînt, — se auzi dincolo de ușă, — eu, Glebov...

— Intră, Glebov. Dar ce s-a întîmplat ? De ce ești atît de palid ? Și de ce nu te-ai culcat ?

— Nu mă lasă să intru...

— Cum așa... Cine îndrăznește să nu-ți dea drumul ? Steklov, Glebov face parte din detașamentul tău?

Steklov nu mai pricepe nimic. Se uită cînd la mine, cînd la Glebov, neștiind ce să răspundă.

— Păi, abia acum a venit, mărturisește el în cele din urmă.

Eu mă ridic. Fața și glasul meu exprimă o indignare fără de margini.

— Atunci ce mai stați ? Dați-i numaidecît să mă-nince și, repede, la culcare! Nu vedeți că e de obosit? Nu-i așa, Glebov, c-ai fost plecat cu Alexei Sa- vici după scule ?

În odaie s-a lăsat o tăcere mormintală. Nu se aude decît răsufierea grea a lui Kolișkin, care e răcit.

Toți așteaptă, uitîndu-se cînd la mine, cînd la Glebov, iar Glebov se mută mereu de pe un picior pe altul, oftînd din băierile inimii. În cele din urmă, neavînd încotro, rupe în silă tăcerea:

— Nu-u... eu... am plecat așa... fără să fiu învoit.

— A-a, va să zică fără să fii învoit ?... Iartă-mă, te rog, dar eu te-am înțeles greșit... Atunci trebuie să pleci.

Și mă așez din nou la masă, cufundîndu-mă în hîrțile din fața mea. Toți tac. Nici Kolișkin nu mai suflă. E uimitor cît de lungă poate fi o clipă de tăcere. Trece un minut. Ridic capul.

— Ei, Gkbov, tot mai ești laici ? De ce nu pleci ? Dacă în odaie n-am fi fost decît noi doi, Glebov ar fi rostit de mult cuvintele obișnuite în astfel de împrejurări : „N-o să mai fac niciodată". Dar acum î-ă înțepenit limba : cum să-mi ceară iertare de față cu tovarășii lui ? Se proptește cînd într-un picior, cînd într-altul. Podeaua scîrție sau, poate, nu, îi scîrție ghetetele — ghetetele cele/noi. Afară vuisse vîntul. Ce frig și urît trebuie să fie acum pe stradă !...

Semion Afanasievici... n-am... n-am să mai fac...

— Nu știu dacă pot să te cred. Ce zici, Steklov; pot să-l cred ? Voi îl cunoașteți mai bine.

— Puteți ! Iertați-l, că nu mai face, izbucnesc deodată și Koroliov, și Steklov, și chiar indiferentul Surjik.

— Steklov, e din detașamentul tău, tu ești comandantul lui. Garantezi pentru el ?

— Garantez, — răspunde Serghei, dar fără prea multă siguranță.

— "Atunci, bine. Dar în dormitor nil te las, Glebov. Scoate-ți ghetetele și haina și culcă-te acolo, pe' divanul meu. N-o să te supere lumina ? Noi mai avem puțin de 'iuc.ru.

Sînt cum în odaie tensiunea scade. Cineva chicotește într-un colț, altui îi face cu ochiul vecinului și toți se holbează curioși la Glebov. Iar Glebov, de desperare, își împreunează zgomotos palmele.

— Nu ! Mai bine în dormitor... cu băieții. \* — Nu poți intra în dormitor după ora 10. Doar v-am explicat aseară, nu ții minte ? Descalță-te și culcă-te aici.

Nemaiputîndu-se stăpîni, Koroliov pufnește în ris, și o dată cu el — ca și cum s-ar fi rupt brusc un zăgaz — toți încep să ridă cu hohote.

Pun un ziar în dreptul lămpii de pe masă și, gri-juliu, îl mai întreb o dată pe Glebov dacă nu-l su-pără lumina. El s-a și culcat. Divanul e bun, confortabil, însă pe cît se pare, Glebov se simte pe el mai rău ca pe un eșafod.

Stau de vorbă cu comandantul, ei răspund, trăgînd mereu cu coada ochiului spre eșafodul unde

Glebov zace încremenit, ca o stană de piatră.

Peste un sfert de oră le dau dramul băieților. Știu că acum se va trezi toată școala — și Steklov, și Koroliov, și Kolișkin, și Jukov le vor povesti cu siguranță tuturor ce-i spusese lui Glebov. Las' să ridă. Cu Glebov lucrurile nu stau chiar atît de rău. Dar unde sînt ceilalți ? Pe unde-or fi rătăcind acum ?

Știam cîte nopți, cîte zile grele, fără pic de răgaz, de liniște, avusese de trăit Anton Semionovici, cînd își începuse munca în 1920. Fiecare zi din viața lui de atunci îi aducea și credință în viitor, și bucurie, dar și deznădejde.

Mă analizam pe mine însumi, analizam ce simt. Eram plin de încredere, de bucurie, dar aveam și con- ■ știința că da, va fi greu ! Și încă ce greu ! Dar nu eram desperat... Mă aflam abia la începutul drumului, nici nu apucasem să înfrățuiesc ceva. În clădirea din fața ferestrei mele dormeau optzeci de băieți, pe care nimic nu-i lega încă unul de altul, pe care nimic nu-i lega de mine. În cele dintii zile plecaseră patru; plecaseră pe frig, pe zloată, și totuși eram sigur că totul avea să meargă bine. Copiii aceștia vor deveni la fel cu cei pe care îi lăsasem în comuna Dzerjinski. Și ce băieți buni se aflau acolo! Știau să lucreze și să învețe, să fie prieteni și să viseze fapte mari, să prețuiască valoarea cuvântului dat. Cu ei m-aș fi apucat, fără să stau o clipă pe gânduri, de cea mai grea treabă, m-aș fi avîntat în cea mai aprigă luptă. Băieții mei de acum vor deveni și ei tot atît de buni. Și nu era o simplă credință — aveam siguranța c-o să fie așa... Mă ajuta experiența lui Anton Semionovici, cercetările, ideile sale: el îmi dăduse tot ce putea să-mi dea inima lui fierbinte, mintea lui înțeleaptă.

— Dormi, Nikolai, îi spun lui Glebov. Eu mai stau puțin. Drept răspuns băiatul scoate un suspin. Atît. Dar de ce n-o fi dormind oare ? Divanul e atît de moale, atît de confortabil...

7

*Să stricăm, dar cu cap*

Afară plouă. A plouat toată noaptea și-i toarnă și acum cu găleata. Și nu e o ploaie caldă de primăvară, ci una din acele ploi cum cad pe la sfîrșitul lui martie — îndoită cu ninsoare. Plouă, plouă mereu, șiroaie grele bat darabana pe acoperiș și în geamuri...

Vremea urîtă e dușmana mea. Școala n-am început-o încă, afară nu-ți poți scoate nici virful nasului. Dimineața facem curățenie, ne dereticăm casa. Dar în a doua jumătate a zilei, băieții stau degeaba. N-au cu ce să-și ocupe mintea, minile. Și atunci își aduc ușor aminte de cărți de joc, de riscă. Se gîndesc ce bine e 'totuși să fii „liber". La club încă nu se pot aduna ; clubu-i curat, nu-i vorbă, dar e gol. În sala de mese e gălăgie ; și-apoi acolo mereu se face curățenie. Unde să se ducă ?

— După masă adunați-vă în dormitorul unu. Vin și eu să stăm de vorbă.

Dormitorul unu este  
ceia mai mare, cea  
mai spațioasă și cea  
mai luminoasă  
încăpere. Are trei  
ferestre, iar  
ferestrele sînt înalte  
și spălate bine.  
Paturile sînt făcute  
cu grijă, fiecare cu  
cîte o pernă albă la  
căpătîi





Copiii s-au așezat câte doi, câte trei, unii și-au scos ghețele și s-au ghemuit cu picioarele sub ei, pe pat. Mă așez lângă Jukov — tot laici s-au aciuat și Pav- lușa Steklov, cel cu fata rotundă, și Petka Kizimov — și dintr-o tașcă de campanie, care-mi atîrnă veșnic pe umăr, scot un pachet de fotografii.

■ — Da, — zic eu, — am uitat să vă spun : să nu văd unul cu tîga<sup>28</sup> în gură.  
— Dar la noi nu preia se fumează, spune Jukov.  
— Nu știu, dar de fumat, fumați. Altfel de ce mi-ar fi dispărut portîgaretul ? Se vede că vreunuia dintre voi îi arde buza după o țigară și nu s-a mai putut stăpîni...

Nu fac nici o pauză, nu caut să văd ce impresie produc vorbele mele. Important este numai atît: băieții trebuie să știe. Iar cel ce a furat trebuie să fie pătruns de ideea că dacă am tăcut, asta nu din pricină că m-aș fi împăcat cu gîndul pierderii sau n-aș fi băgat de seamă dispariția portîgaretului. Ci dimpotrivă, eu știu și țin minte tot, și dacă nu întreprind nimic — asta mă privește pe mine. Poate că l-am și dibuit pe vinovat, numai că tac, cum am tăcut și pînă acum.

— Uitați-vă, — continuai eu, — asta este căminul din Harkov, unde am lucrat pînă acum. Numai că i spuneam „comuna”. Comuna Dzerjinski.

Nu m-am uita't de mult la aceste fotografii, și acum sînt pentru mine ca un salut de departe. Pe prima fotografie de care dau, și care trece din mină în mină, sînt chipurile a doi băieți, două zîmbete strălucitoare: Volodea Zoren și Vanea Zaichenko.

Copiii sînt foarte intrigati de ceea ce le spuseseam în legătură cu portîgaretul. Dar și fotografiile cer explicații.

— Cine-s ăștia ? întreabă Steklov mezinul.

— Sînt agenții de legătură. Dacă le dai însărcinarea să caute pe cineva, să aducă sau să transmită ceva, o fac într-o clipă. Îți scot omul și de sub pă- mint. Dincoace, sîntem la Ialta, în Crimcia.

Pe fotografie, rîndurile frumos alinate ale colo- niștilor din comuna Dzerjinski. Cămăși orbitor de albe. În față — brigada de stegari : au chipuri severe, solemne și o ținută impecabilă. În jur — platani și alte plante din vegetația exotică a sudului.

Ia te uită, ăștia în fiecare vară se plimbă și mereu se duc în altă parte. Cîte n-or mai fi văzut! Vorbesc copiii cu jînd, ascultînd explicațiile mele. Eu le arăt mereu alte și alte fotografii." Vederea comunei Dzerjinski îi uimește pe toți — o clădire mare, cu turnuri de o parte și de alta, iar în fața ei, straturi bogate de flori.

■ — Mă rog, un palat adevărat! Așa viață zic și eu !<sup>1</sup> Și deodată, printre exclamațiile pline de uimire, de admirație sau de pizmă, răsună o întrebare neașteptată :

— Dar comuna iasta are și carceră ?

• Am întors toți capetele.

Întrebarea mi-o pusese băiatul pe care îl remarcasem încă din prima zi : mi se întipărise în minte cu cită siguranță de stăpîn împărțea, pe îndelete, piinea albă copiilor îngrămădiți în jurul lui. Îi chema Andrei Repin. Era singurul care nu trebuise să schimbe riimic : tot ce avea pe el, începînd cu cămașa și sfîr- șind cu ghețele, era nou-nouț și curat, iar la gît purta un batic înflorat de mătase. Observasem încă din prima clipă ce trăsături fine și regulate avea. Și mai observasem iniă ceva : în timp ce toți ceilalți lucnau, domnișorul acesta frumos și curățel mai mult se plimba prin curte, uitîndu-se în stînga și-n dreapta

și luind seama la tot ce se petrecea în jur, ca și când abia atunci ar fi sosit. Întîlnind privirea mea, el nu-și plecă ochii — niște ochi frumoși, albaștri, cu genele aproape negre, mult mai închise decît părul; zîmbi, și în' zîmbstul lui avea ceva prietenos, dar și o ironie ascunsă.

— Nu, acolo nu există carceră, și nici n-ar putea fi, îi răspund. Comunarzii sînt buni prieteni și tovarăși și n-ar avea de ce să se bage unul pe altul la carceră.

— Ce tot întreabă și ăsta ? bombănesle cineva jignit.

— Se vede că nu înțelegi, Repin, continuai eu blînd. Pentru ce și-ar lua comunarzii unul altuia libertatea?

Ei au ridicat cu brațele lor o uzină, și-au făurit o viață minunată, interesantă, inteligentă. De ce le-ar trebui lor carceră ?

Fără să răspundă, Repin își plecă puțin capul. Și nu eram sigur diacă asta însemna că e de acord cu mine sau nu.

Tot mai multe fotografii umblă din mînă în mînă. Serghei Steklov le examinează cu atenție, Glebov le smulge nerăbdător din mîna vecinilor, nelăsîndu-i să privească cum trebuie. Băieții din detașamentul lui ițoroliov îi trec mai întîi lui, comandantului, fotografiile, și abia după aceea se uită și ei. Lar Koroliov primește totul ca ceva ce i se cuvine, și se uită la fotografii curios, studiîndu-le, nelăsînd să-i scape nici un amănunt. Unii privesc mirați aceste fragmente din viața comunarzilor, alții cu neîncredere, alții cu un interes plin de nerăbdare, pe care, mai tîrziu, îl voi putea ușor transforma în acțiune.

Mai scot o fotografie, care trece din mînă în mînă, și le-o explic : sînt gorniștii. Ei trezesc comuna, cu goarna, dimineața. Tot ei dau semnalul de masă, de lucru, de adunare, de alarmă și de culoare. Știu multe semnale, pentru orice împrejurare.

— Și noi, cu clopoțelul nostru... Cum sună de sculare, așa sună și de masă, și de culcare — mereu la fel, spune Petka.

— • „Noi, noi!” bombănește cineva. Una e la noi și alta acolo, lia ei. Nici nu se compară.

Petka se intristează. Văd cîteva fețe descurajate, plină de obidă. Și de aceea le spun :

— Dar de ce să nu comparăm ? Vom avea și noi o goarnă și gorniștii noștri. Credeți că toate acestea le-au căzut comunarzilor așa deodată din cer ? Și excursiile în Crimeia, și hainele lor frumoase, și florile ? Ei singuri le-au muncit, și le-au făcut cu mîinile lor. Parcă voi nu puteți să faceți la fel ? Ați uitat ce era aici acum trei zile ?

Și le amintesc de Petka, murdar, încălțat cu un singur bocanc, de copiii care dormeau îmbrăcați pe paturile fără cearșafuri și de Korșunov, cum urla la infirmerie.

— Vedeți, acum rîdeți cînd vă aduceți aminte cum faceați jeg aici; și cîte zile au trecut de atunci ? Cîteva doar. Acum te poți uita în jur fără să-ți fie rușine — e curat peste tot. Parcă dormitorul vostru a rămas cum a fost ?

— Dormitorul arată binisor, îmi ține isonul Korșu- nov și, visător, adăugă : Ce bine ar fi să avem și per- deluțela geam !...

— Ihi, perdeluțe! i se alătură Petka. Și flori ar trebui.

— Perdeluțe! Floricele! pufnește Korol disprețuitor.

Parc-ar fi fost un semnal: în clipa următoare, nesocotitul Korșunov și visătorul Petka sînt copleșiți de un potop de zeflemele și-s gata să intre în pămînt de rușine.

Și tocmai atunci Stelkov, chibzuit ca-ntotdeauna, epune fără grabă, ca și cum ar gîndi cu voce tare :

— Se poate și fără perdeluțe. Dar măsute de noapte... da, măsute de noapte ne trebuiesc neapărat ! Asta-i cu totul altceva. Și dormitorul ar arăta altfel.

— Da, n-iar strica să avem măsute, spun și eu. Numai că n-avem scînduri — asta e.

— Eu, unul, știu de unde să luăm scînduri. A vorbit. Repin. Caută parcă într-adins, de fiecare dată, să mă pună în încurcătură.

Toți întorc capul spre el.

— Da, — întărește Repin, uitîndu-se în ochii mei dacă nu chiar obraznic, oarecum în zeflemea, — eu știu de unde să luăm scîndurile. Hai să stricăm gardul și să facem măsutele.

„la să te vedem acu", ce zici ?" îi citesc eu în pri-vire.

Născocirea lui neașteptată este primită ca și cum ar fi propus să atîrnăm în odaie luna în locul lămpii.

— Mult te-ai gîndit, mă ! Cum așa, să rămînem fără gard ? Podsolnușkin, care, după cît țineam minte, nu prea se împiedica în garduri, țipa cel mai tare.

Înfrunt liniștit privirea răutăcioasă a lui Repin. „E inteligent", mă gîndese, n-am ce zice, foarte inteligent". Dar, tare, spun cam așa :

— În general, voi ce credeți: pentru ce e făcut gardul ? Gardul e bun ca să nu-ți intre în grădină porcul vecinului, în orice caz nu ca să-ți acopere

orizontul. Așa că de ce ne-ar mai trebui gardul ? Sau, poate, fără el vă luați tâlpășița ?

— Nu, nu ne luăm tâlpășița ! Nu fugim ! Hai mai repede ! Să dăm jos gardul !

Copiii sar din loc : sînt gata să se repeadă pe ușă afară.

— Stați, băieți ! zic eu, fără să mă scol din loc. Uite cum plouă ! Ce vreți, să ne facă ciuciulete ?

— Nu ne pasă de ploaie ! Semion Afanasieviei, hai- dem ! strigă Korol pățimaș.

Eu fac „nu” din cap. Atunci toți se reped la fereastră — cei puțin să se uite la gard, să-l măsoare din ochi, să-și facă socoteala cum să-l doborîm și ce poate ieși din el. Gardul e mare ! Ce de mai scînduri o să scoatem din el ! Măsuțe ! Da, grozavă idee !

— Semion Afanasieviei, n-o să iasă măsuțe pentru toți, n-o să ajungă. Întîi trebuie să facem cite una la doi inși — dar cu două rafturi...

— N-o să ajungă ? Hai să măsurăm... Aici sînt vreo cincizeci de metri cubi de scînduri; o să ajungă nu numai pentru măsuțe, dar și pentru un gard mic și-o să ne mai rămînă. Numai că trebuie să lucrăm cu cap.

— Dar scule de unde să luăm ? N-avem scule!

— Ehei ! Uite că se potolește ploaia ! în curînd va înceta de tot!

În mijlocul acestei zarve, în mijlocul discuțiilor și planurilor, numai un băiat rămîne liniștit; autorul genialei idei — Andrei Repin. El nu strigă, nu se avîntă spre fereastră — e pur și simplu uluit. Nu se aștepta de loc la un astfel de rezultat și acum stă tăcut și, gînditor, se tot uită mereu la mine.

Cînd deodată îl aud pe Petka strigînd :

— A venit Alexei Savici! Cu scule!

Într-adevăr, pe portuță tocmai intră Alexei Savici, și cu el doi băieți de-ai noștri, țînînd în mină cite o ladă solidă de lemn. În urma lor pășeste o femeie înaltă cu un geamantan. Tuspatri sînt uzi pînă ia pielea — asta o poți vedea chiar și de aici, de la fereastra etajului întîi...

Copiii se reped cu toții spre scară, iar unul dintre ei se și năpustește jos, pe trepte, ca o vijelie.

— ■ înapoi! spun eu rîspicat.

Ei întorc umiți capul — de ce „înapoi” ?

— Steldov, coboară și spune-le lui Glebov și lui Ivizimov să vină la mine.

Peste o secundă, Glebov și Petka, nedumeriți, se întorc în dormitor.

— Ce-i cu voi ? Sinteti sălbatici ? Cred că și o herghelie de cai ar fi pornit mai ordonat. Puteți pleca.

Cam zăpăciți, băieții coboară scara, de astă daia destul de liniștiți. Nu prea înțeleg ei ce anume s-a petrecut. De ce să nu fugă pe scară ? Doar adineauri ne înțeleseserăm foarte bine. Nu eram eu acela care mă uităm cu ei pe fereastră, afară, și mă bucuram că ploaia va sta în curînd ? Nu spusesem eu : totîi vor avea cite o măsuță și vor mai rămîne scînduri ?

Noii sosiți au și ajuns în vestibul.

— Să vă prezînt — nevastă-mca, Sofia Mihailovna, spune Alexei Savici.

Sofia Mihailovna are o față posomorită, cu buze subțiri, strînse, dar cînd îi întind mina îmi răspunde cu o strîngere fermă, prietenească.

— Unde să mă duc ? întreabă ca preocupată.

„Dar nici eu nu prea știu unde. O duc în casa unde 6tau eu și-i arăt o caineră alături de a unea.

— Vă convine? . — Perfect.

Se uită din prag la pereții goi, la dulăpiorul din ■ colt, la divanul îngust. Pe urmă își lasă jos, la picioare, geainantanașul.

— Eu sînt profesoară de literatură, spune ea simplu. Cred c-o să vă fiu de folos. Aici e loc destul pentru doi. Cred că mă pot socoti acasă.

— Dar n-o să vă supere „puștii mei ? Aim doi, o previn eu.

Extraordinar, de ce ei oi fi simțînd oare ca un băiețandru în fața acestei femei ? Și doar e mai tînără decît mine și nu imai pare atît de rece, cuim imi-a făcut impresia la început

— De ce să imă supere ? îmi plac copiii. De aceea am și venit aici, la dumneavoastră, răspunde liniștit Sofia Mihailovna.

Mai zăbovesc o clipă în prag și-îmi dau seaima c-o incurc. Dar nici să plec nu pot — sînt oarecum stă- pinul casei și nu-uni vine să las femeia în odaia aceasta, încă atît de pustie și de nearanjată. Și, ca un făcut, de undeva de afară se aud glasuri nerăbdătoare:

— Semion Afanasievici! Nu l-ați văzut pe Seimon Afanasievici ?

— Duceți-vă, duceți-vă, imă-ndeaimnă, făcîndu-mi semn cu capul, Sofia Mihailovna. Aim să una descurc și singură, găsesc eu ce-mi trebuie, și la nevoie întreb.

După ușă mă așteaptă solii lui Alexei Savici. El și-a și lepădat paltonul și căciula leoarcă de apă, și acum își face de lucru prin atelier. Și-a transportat aici, pur și simplu, sculele lui proprii. „Decît să stăm să ne judecăm”, explică el cu un aer preocupat.

lata-l trebăluind prin atelier cu Podosnușkin, Kobocikin și încă patru băieți; despachetează sculele, instalează la locul ei comoara adusă ; eu, ce să fac, plec; se vor descurca ei și fără mine. În sfârșit s-a potolit și ploaia ; abia dacă mai cerne puțin. Curtea toată e o băltoacă ; lipăim cu totii prin noroi. Dar copiii s-au și adunat lângă gard.

— Se poate, Seimion Afanasievici ? Îi dăim jos ? mă-ntreabă ei care mai de care.

— Stați, trebuie să-l doborîm cu rost, că altfel îl stricați și n-o să fie bun decît de foc. Uitați-vă — ulucile astea sînt bune pentru măsute, iar șipcile — pentru gard. Ulucile trebuiesc întîi dezgropate, că sînt infundate adînc în pămînt. Ia, Koroliov, adu cazmalele și apucă-te de săpat cu băieții tăi. Steklov, trimite cîțiva băieți de-ai tăi să-i ceară lui Alexei Savici niște clești, să scoatem cuiele. Și nu uita : sa aducă și o lădiță pentru cuie. Șipcile o să le scoată Surjik cu băieții lui. Pe urmă îi schimbăm.

Se vede cît de colo că nu le-a trecut prin iminte că și atunci cînd strici un lucru trebuie s-o faci cu rost.

Trei din detașamentul lui Korol dau fuga după hîrlețe, alți doi, din detașamentul lui Steklov, cară cleștii și lădița de cuie.

Gardul este luat cu asalt. Copiii slnt cuprinși de o adevărată frenezie. Mă molipsesc și eu de avîntul lor

— e plăcut să-ți dezmorțești mușchii și încă în felul asta, cînd în jurul tău ciocotește o imuncă atît de voioasă, de însuflețită. Zarvă, strigăte de îmbărbătare, ulucile smulse pirie... Și în fața acestei priveliști, doar un singur spectator : proptit de un stîlp, Andrei Re- pin ne urmărește îngîndurat cu privirea. Așa va să zică...

— Ehe, la stricat vă pricepeți, zic eu tare. Dar ia să vă văd cuium o să faceți înăsulele!

— O să vedeți! O să vedeți! Le facem... și încă bine! răspund cei care sînt mai aproape de mine.

— Ce spune? Ce spune? strigă alții de departe. Li. se transmite ca pe cablu, din om în om, și de la celălalt capăt al gardului aud alte glasuri:

— O să vedeți! O să vedeți !

Stîlpii și ulucile sînt adînc înfipte în pămînt — gardul fusese durat parcă pentru o veșnicie. Păimin- tul ud se lipește de hîrleț, îl face greu de minuiț. Ploaia a stat, dar aerul este încă umed și rece. În jurul meu însă sînt atîtea fețe rumene și în văzduh e o larmă atît de veselă !

Băieții lucrează minunat! Gardul se topește vîzînd cu ochii și treptat-treptat poiana noastră se face una cu cîrîngul din preajmă ! Teritoriul nostru se mărește, ajunge de necuprins: acum, în locul gardului, ne străjuiesc pînii înalți și mestecenii, care parcă ar pași spre noi din toate părțile.

— Dar ghereta ? Ce facem cu ea ? N-o dăm jos ?

— Gheretă fără gard e o prostie ! strigă Korol.

— Așa-i, fără gard ghereta e o prostie, întăresc și eu. Dar noi o să-i facem un gîrduleț frumos din șipci

— unul scund de tot, și lîngă gheretă o să punem o santinelă.

De cînd mă aflu aici mi s-a mai deprins ochiul. Din mulțimea copiilor îi desprînd pe cei trei care plecaseră o dată cu Glebov. Acum lucrează și ei ca și cum ru s-ar fi întîimplat nimic, cn același avînt, tot atît de veseli ca și ceilalți. Nuimai din cînd în cînd, cite unul din ei se uită înspre imine — nu cu teaimă, nu ! mai curînd cu un fel de curiozitate.

Lucrăm așa pînă la masa de seară, iar după masă, cînd copiii se aliniază în front, înainte de culcare, spun cu o voce răspicată :

Pletniiov, Razumov și Volodin, înainte de a vă culca, treceți pe la mine.

Au venit și s-au așezat la rînd în dreptul ușii, după înălțime, formînd o diagramă vie: întîi lunganul de Pletniiov, apoi Razumov, ceva imai mic de statură -

— bălai, cu fruntea largă, frumos boltită, cu niște ochi mari, albaștri, iar în flancul stîng — bondocul de Volodin, spătos, aproape pătrat și cu bărbia aceea energică, proeminentă, cu care îi plăcea lui Jack London să-și înzestreze eroii.

Vorba o deschide tocmai el, Volodin :

— Seinion Afanasievici, iertați-ne că atn plecat' așa, de capul nostru...- Dar noi nu vrem să dormiim în biroul dumneavoastră.

Bineînțele, băieții aflaseră unde și cum dormise Glebov.

De ce ați plecat ? Doar știți ce-am spus :

fără voia mea nu poate să plece nimeni în oraș.

— Dar noi... Aici Pletniiov s-a poticnit, dar, adu-nîndu-și parcă tot curajul, izbucnește deodată: Noi ne-aim vorbit să plecăm de tot. Ne-am întors numai ca să-l luăm și pe Korol. Am vrut să-l convingem și pe el...

— Da, am venit, și cînd colo... intră în vorbă Volodin.

Dar Pletniiov face o imișcare scurtă cu mîna, de parcă Volodin ar fi o casetă care se poate închide

— și bondocul amuțește brusc.

— Am .venit, și cînd colo îi vedem pe băieți dări- mind gardul, îi luă vorba din gură Pletniiov.

Atunci am pus mîna și noi...

— Păi, gardul a fost dărîmat, de ce mai  
rămîneți ?

Cei trei se, privesc  
pe furiș, lăsîndu-se  
cînd pe un

„picior,” cînd pe altul, și tac. Dar aici, Pletnirov iu  
13 că-l mai „închidă” la timp pe Volodin. I-  
Korol zice să rmai așteptăm, glăsuiește această  
casetă vorbitoare.

Pletnirov îl fulgeră cu o privire turbată, mai-mai să-  
lucidă, și strînge din pumni, abia stăpînindu-se.  
Oho! Uite că și asta are maxilarul pătrat! În  
schimb Raziimov rămîne calm, doar în ochi îi  
flutură un zîm- bet. El nu discută cu nimeni și  
despre nimic : așteaptă pur și simplu să vadă cum  
se va termina totul.

— Așa, spun eu fără grabă. Va să zică voi vreți  
să așteptați pînă se face cald. Noi o să lucrăm, o  
să ne construim viața nouă, iar voi o să stați și o  
să vă uitați. Cum s-ar zice ; ne doare-n cot! Numai  
să avem ce minca și unde dormi după pofta  
inimii, că la primăvară o să vedem noi. Așa e că v-  
am ghicit ?

— Semion Afanasievici, — începe Pletnirov cu  
un aer degajat, Volodin e un prost. Nu vă luați  
după el.

— Volodin nu e mai prost decît tine. Și, în orice  
caz, e mai cîstit. El a spus adevărul. Nu-i așa, Ra-  
zumov ?

Razumov lasă ochii în jos. Are niște gene lungi,  
pufoase, care îi aruncă uimbre pestă obraji. Și nu  
scoate o vorbă.

4\*

51

Duceți-vă la culcare. Dar ascultați ce vă  
spun : e rușinos să rămîneți așa, deoparte, cînd  
ceilalți lucrează cîstit- Spectatori ca alde voi nu  
vor fi 'stimați de nimeni. Și pe deasupra vă  
previn : dacă mai îndrăzniți să ieșiți din cămin  
fără voia mea, îndărăt nu vă mai primesc. Și-  
acum, plecați.

8

*Punctul de sprijin*

Multe din lucrurile pe care Anton Semionovici le  
cucerise cu prețul singelui său și al nopților  
întregi de nesomn, eu le obținusem foarte simplu,  
fără nici un efort — ca o moștenire. Știam că  
prima mea sar- clină' și cea mai urgentă este  
crearea unui colectiv. Nu imă îndoiam de aceasta,  
nu stăteam să mă întreb, nu cîntăream pentru și  
contra — știam.

Or să știi sigur un lucru, să nu te îndoiești de ceva  
Înseamnă un mare sprijin și ajutor, un sprijin pe  
care nu-l poți cumpăra cu nimic. Știind, mergi cu  
mai multă siguranță spre ținta aleasă. Știind, nu  
îngădui ca neliniștea să pună stăpînire pe tine. Iar  
pedicile inevitabile nu te descurajează — ele te  
iac doar să cauți, să chibzuiești cu mai multă  
dirzenie.  
Experiența nu face una și aceeași școală cu toți  
elevii ei: ea îi învață pe fiecare în parte. Dar în  
zilele acelea, primele zile, sînt sigur că lucrasem  
cum ar fi lucrat sute și mii de oameni în locul  
meu. Pentru că o descoperire e întotdeauna  
asemănătoare — și cei care zăresc de pe puntea  
unei corăbii pămîntul, strigă întotdeauna „păinînt  
l” și nu altceva care să-i facă să pară originali.  
Nici eu n-am fost original. Făceam ceea ce ar fi  
făcut oricare altul în locul meu, și m-am  
încredințat încă o dată că dacă un om trăiește  
prost, lui îi e totuna, chiar de-ar fi s-o ducă și mai  
prost. Pe cînd, dacă-i spui : „Hai să trăim mai bine  
l” și dacă el crede cu adevărat că vrei să-l ajuti,  
atunci dorul lui pentru o viață mai bună nu va mai  
avea margini, după cum nu au margini fericirea  
sau bucuria. Ele sînt cele mai puternice pîrghii  
din lume, ba poate chiar acele puncte de sprijin,  
pe care reze- mindu-te poți răsturna tot pămîntul.  
Dar deocamdată noi răsturnăm totul în mica  
noastră republică, și de fiecare dată mă conving  
iarăși că nu există om pe lumea asta care să nu  
tresară la vorbele : „Hai să ducem o viață mai  
bună !” Astfel de cuvinte au un mare răsunset, ele  
pot însufleți și omul cel mai pasiv.

Primii pași erau făcuți. Întîi și-ntîi le impusesem copiilor o exigență directă și precisă, care nu admitea contradicții. Fără o astfel de exigență nu poți disciplina o droaie de haimanale — despre lucrul acesta îmi vorbea mereu Anton Semionovici, și eu însumi l-aim înțeles cînd m-am trezit singur în fața copiilor. Și pe urmă, deodată vezi că de partea fa trece un hăiat, și-apoi încă unul, și încă unul... Atunci se poate spune că nucleul este ca și format și că ai pe ce să te sprijini — ori tocmai lucrul acesta trebuie să-l obții cît mai grabnic.

Îmi dădeam seama că aici, în Poiana Mestecenilor, nucleul se și formase. Erau unii băieți de pe care poighița aceea murdară — stigmatul străzii — se luase numaidecît. Ei primiseră noua orînduială a vieții lor cu bucurie, definitiv, ca și cum atîta ar fi așteptat.

Dar colectivul tot nu s-a creat încă. Cînd însă disciplina va înceta să mai fie o preocupare numai a noastră, a educatorilor și va deveni o grijă a tuturor băieților, cînd această disciplină se va transforma într-o tradiție și va fi urmată nu de la caz la caz, ci permanent, oră cu oră, cînd vom avea în sfîrșit cu toții scopuri comune, gînduri comune, bucurii și dorințe comune — da, atunci, și numai atunci, voi putea spune : avem un colectiv !

Mai moștenisem o experiență prețioasă, pe care, desigur, pe vremea aceea, n-aș fi putut-o găsi Li nici o carte. Nu numai că știam că trebuie să-mi dau toate silințele pentru crearea unui colectiv, dar mai știam și altceva : că fără a fi găsit o formă precisă de organizare, n-aveam să pot construi acest colectiv. Și nici aici nu trebuia să născocesc sau să caut ceva nou. Eram numai nerăbdător să dau viață tradițiilor ce se născuseră în colonia Gorki și în comuna Dzerjinski.

Anton Semionovici nu se mărginea niciodată să spună numai „trebuie”. El căuta să explice, să lămurească, să arate „cum” trebuie să fie. De aceea și eu eram pătruns de ideea aceasta, și anume, că nimic nu unește mai mult un colectiv decît tradiția.



Cite tradiții cu un adine înțeles nu avea colonia noastră Gorki ! Iată, să zicem că se apropie ziua de naștere a lui Alexei Maximovici. Așteptam de mult această zi, ne pregăteam, și numai simplul fapt că așteptam ceva cu toți împreună căpăta o altă semnificație, dec'u dacă aim fi așteptat

singuri, fiecare în parte!

Și cît de mult {ineam la orice amănunt care înfrumuseța sărbătoarea noastră și pe care noi însine îl născoceam ! Așa, de pildă, niciodată nu poTEAM pe nimeni în ziua aceea — era o sărbătoare a noastră, de familie. Cine o știe, va veni și fără să fie poftit.

Sau cît de bine plănuită a fost sărbătoarea culesului, sărbătoarea celui dinții snop! Fiecare pas al nostru era întărit de o tradiție de nezdrunținat, la care țineam cu toții, de la cel mai mare, pînă la cel mai mic. N-am să uit ziua aceasta cît oi trăi, cum nu

0 va uita — sînt sigur de asta — niciunul din copiii coloniei Gorki: emoția noastră, plină de o bucurie atît de mare, încît uneori simțeau că își se taie răsufarea, cununile de flori de pe capul fetelor, purtînd pe umăr greble și coase împodobite cu flori, pelerinele albe ale gorniştilor noştri, jurămîntul rostit în fața colonistului celui mai mare de către cel mai tînăr rî timbru al coloniei, la înnninarea primului snop, jurămîntul cel mai sfînt — de a munci cinstit și de a iubi munca din toată inima. Cine a citit „Poemul pedagogic”, acela desigur că-și amintește cum a fost descrisă sărbătoarea aceasta de Anton Semionovici, și-și amintește de Burun și de Zoren. Iar cel care a trăit-o măcar o dată, așa cum au trăit-o Burun și Zoren ca și noi toți coloniștii, acela n-o va mai uita în vecii vecilor. Chiar de-ar ajunge la vîrsta de o sută de ani, pentru el sărbătoarea celui dinții snop va r”:- mine una din cele mai luminoase și mai fericite amintiri.

Dar viața nu e numai sărbătoare. Și de aceea fiecare zi a vieții noastre era alcătuită din tradiții, începînd din clipa în care ne sculam și pînă la ceasul culcării. Ne întîmpinam cu un salut, răspundeam „am înțeles” la ordinul primit. Ne stringeam la sunetul goarnei, nu întirziaim niciodată la adunările noastre și niciodată nu vorbeam mai mult de un minut la aceste adunări: în șaizeci de secunde se pot expune șaizeci de idei, obișnuia sa spună Anton Semionovici. Pentru noi nu exista o pedeapsă mai grozavă decît aceea de a răspunde pentru o greșeală în fața tovarășilor. „leși din rînd”, spunea secretarul sfatului comandanților, ’vinovatul ieșea, și din toate părțile îl fixau privirile cercetătoare ale comunarzilor, iar el trebuia să răspundă în fața lor pentru faptele sale.

S-ar părea că nimic nu e mai simplu decît să întîmpini o zi nouă. Dar cum se va desfășura această zi ? Cu ce va începe ? Cu ce va sfîrși ? Ce va face fiecare ?

Eu, unul, aș fi putut să le-o spun băieților de la început, să le explic, să dau ordine. Dar voiam ca și ei să gîndească împreună cu mine. Să gîndească — și să gîndească activ; astfel încît ziua cea nouă, întreaga ei desfășurare, întregul ei conținut să nu le pară ceva străin, impus din afară, ci o orînduială a lor, creația minții, a gîndului lor.

Sînt douăzeci de ani de cînd am pășit\* pentru prima oară în Poiana Mestecenilor. De atunci s-au întîmplat multe. În cele două decenii am avut și bucurii și necazuri, și pierderi grele și întîlniri fericite. Dar amin- tindu-mi ziua aceea depărtată de martie o mie noua sute treizeci și trei vād tot atît de bine, ca și cum ar fi fost ieri: o odăită — biroul meu ; o măsută de scris, în fața ei un divan, și, așezați pe el, cinci băiețandri. •Iukov — comandantul detașamentului unu e urît, are rasul turtit, gură lăbărtată. Dar ochii, ochii lui căprui sînt minunați. Plini de inteligență, limpezi, ei te privesc deschis, cu luare-aminte, și-n apa lor curată sa răsfrîng toate : surîsul, mînia, un gînd ivit pe neașteptate. Mîntea lui vie, ageră și ascuțită îi luminează fața și o face atrăgătoare, în pofida sluteniei ei. Iată-l și pe Kolișkin, palid și posomorît. În detașamentul lui e o zăpăceală nemaipomenită. Nimeni nu-i dă ascultare, și el, bietul, nici nu visează așa ceva. Povara ce o poartă pe umeri îl apasă greu. Parcă ar fi fost ales comandant, tocmai ca să nu se amestece și să-l lase pe toți în pace, și el e primul care își dă seama de lucrul acesta.Alături de el, Koroliov strînge din gene, privind kmpa cu ochii săi galbeni, sîreți. El își ține bine în mînă detașamentul. Băieții tremură înaintea lui. Cînd este vesel, toți arată veseli. Cînd se încruntă, toți își pleacă fruntea. Nu prea vorbește cu ei — le poruncește numai, iar băieții se țin scai după el și se reped orbește să-i îndeplinească orice poruncă. Nimeni din detașamentul trei n-ar zice : „Koroliov a spus”... sau „Koroliov m-a rugat”. Singura formulă posibilă e; „Koroliov a poruncit”.

Dar Surjik ? Cu Surjik nu știu ce e. Habar n-am ce vrea, ce-i place, la ce ține. În el nu există nimic de care să te poți agăța, totul e stins, fără viață, înr diferent — și ochii, și fața, și glasul. Parc-ar fi o meduză. Îți alunecă din mâini și nu-l poți apuca nicicum.

— Să stăm puțin de vorbă, — încep eu, — să discutăm despre felul cuim vom trăi de aici înainte, citm vom învăța și. lucră. Voi sințeți comandanți, sprijinul învățătorilor și educatorilor. Deocamdată noi, învățătorii, sîntem puțini: Alexei Savici, Ekaterina Ivanovna, Sofia Mihailovna și cu mine. Ar fi greu să o scoatem la capăt fără voi! Lucrurile au început să meargă ceva mai bine — în școală e curat și dacă vine cineva, n-o să ne fie rușine să-l poftim înăuntru. Dar cum să facem ca viața noastră să devină din zi în zi tot mai bună, mai interesantă ?

— Trebuie să ne punem la punct școala — acesta e lucrul cel mai important. Sințeți de acord cu mine ? întrebă Ekaterina Mihailovna, învâluindu-i pe copiii cu privirea.

Jukov și Koroliov fac „da” din cap. Steklov mor-măie :

— Sîntem de acord, altfel cum se poate, fără școală ?...

— Bine, — zic eu, — ia vino-ncoa, Steklov, stai aici și notează tot ce vom hotări.

Steklov se mută la masă, și fața lui, de obicei liniștită, capătă o expresie speriată : va putea oare ? Nu-i glumă să stai să scrii și să nu-ți scape nimic.

— În ce stare sînt pupitrele, tablele și materialele didactice ? întreb.

— Jumătate din bănci sînt stricate, ridică vocea Jukov. Noi cu Alexei Savici am examinat totul. E nevoie de reparații mari.

— Va să zică, de asta o să ne ocupăm în primul rînd. Pregătim tot ce ne trebuie pentru școală.

— Dar cu clubul cum rămîne, Semion Afanasie- vici ? intervine Koroliov. E tare urît așa, cu pereții goi. Trebuie să ne aranjăm un club- — Om putea oare toate odată, Alexei Savici ?

— De ce nu ? Avem destule brațe de muncă. Și dacă lucrăm cu sirguință, o să le facem pe toate, încet, încet, stabilim fiecare lucru, fiecă amănunt.

— Și cum o să păstrăm curătenia ? întreabă Ste- klov, luindu-și o clipă ochii de pe procesul-verbal.. Să punem elevi de serviciu ? Sau cu asta se ocupă sanitarii ?

— Dar ce, parcă sanitarii pot să facă treaba asta ginguri ? Il apostrofează Koroliov. Nu, aici ne trebuie în fiecare zi vreo zece oameni, ca să vegheze și în sufragerie, și în curte — peste tot.

— Uite ce propun eu, — se amestecă în vorbă Ju- kov, — ce-ar fi să lucrăm pe detașamente ? Un detașament la sufragerie, altul în curte, al treilea...

— Cuim așa ? protestează Korol. Toată viața să stai în sufragerie ? Păi aș muri de urît, pe cîntea mea !

— De ce „toată viața” ? Facem cu schimbul, îl înfruntă Jukov. Faci de serviciu, să zicem o lună, și apoi te schimbi. Și nu-i nici o supărare.

— Dar dormitoarele ? Acolo cine o să vadă de curătenie ?

— Ei, aici fiecare detașament își va îngriji dormitorul. Fără dădace.

Și discuția continuă tot mai vie, tot mai aprinsă. Pînă și Surjik scoate din cînd în eînd cite un cuvînt. Numai Kolișkin tace. Steklov stă aplecat peste masă, roșu la față ca racul și cu o șuviță de păr rebelă că- zîndu-i drept în ochi. Abia prididește cu scrisul și ar mai vrea și el să spună cite ceva- Lucrăm, dezbatem fiecare problemă, .discutăm. Uneori, cînd discuția ajunge la un punct mort, le spun :

— Uite, la noi, în comuna Dzerjinski, a fost așa... Și-ndată sare unul și răspunde :

— Ei și ? O să facem și noi la fel !...

Stabilim împreună programul definitiv al zilei. La ora 7, scularea : la 7,40, comandantul de serviciu pe școală din ziua aceea, cu sanitarul de serviciu și cu mine începem rondul. Pînă atunci, totul trebuie să fie gata: paturile făcute, dormitoarele curate, băieții îmbrăcați și spălați. Cînd vine controlul, fiecare trebuie să stea lîngă patul lui, iar comandantul raportează dacă totul este în ordine. După aceea sanitarul începe inspecția dormitoarelor.

— Se uită și sub pernă, deschide sertarul măsutei, precizează Steklov.

După gimnastica de înviorare — gustarea, apoi lu- crul în atelier. Seara, comandanții detașamentelor trebuie să dea raportul comandantului de serviciu, iar el mie ; cum a trecut ziua, cum s-a lucrat, dacă s-a întîmplat ceva.

Totul se discută amănunțit, cu mîgală chiar, iar eu nu pot decît să mă bucur. Știu că prînsă într-un astfel de cadru, ziua se va desfășura cum trebuie. Copiii nu vor mai avea timp să rătăcească fără rost prin casă, fiecare o să-și vadă de îndatoririle

lui proprii și o să le îndeplinească, fiindcă știe  
precis că va fi controlat.  
Copiii pleacă vădit emoționați. Fiecare din ei,  
chiar și Surjik, și Kolîskin, care a rămas așa toată  
seara fără să scoată o vorbă, cu siguranță că va  
povesti totul în detașamentul lui. Iar a doua zi,  
vom vorbi despre toate acestea la adunarea  
generală-  
*O piine*  
Uneori mă întrebam : oare nu sînt prea încrezut ?  
De ce merg toate strună ? Ce mi-a scăpat ? Ce n-  
am observat ? Să am eu cu adevărat un noroc atît  
de marc? Dar cum îmi puneam întrebarea asta,  
mă și pomeneam cu cîte o surpriză.  
— Ei, ce-am spus eu, Seimion Afanasievici ? Glasul  
Antoninei Grigorievna tremură de minie, fața i s-a  
împurpurat toată. Aîm pregătît pentru masa de  
dimineață hrîșcă, unt și piine. Poftim, a rămas  
numai sarea și trei piini. Nici ceai de opărit nu  
mai aveirn.  
— Ce să-i faci, vom dejuna cu apă fiartă și cu  
piinea, cită a mai rămas.  
Împărțim cele trei piini în porții microscopice. O  
felloară mică și o cană de apă fierbinte — asta e  
toată mîncarea.  
— Ce-i asta ? strigă Petka nedumerit, privindu-  
și porția.  
— Se cheamă că cineva a dat iama în proviziile  
noastre, explică Korol imperturbabil.  
— E dreptul nostru... mormăie Glebov. Asta ne-  
ar mai lipsi, să murim de foame...  
— Tot ce vi se cuvine s-a furat. Și vi s-a spus  
doar : a doua oară nu se mai dă. Le vorbesc  
liniștit, dar liniștea asta mă costă mult.  
Mă cam obișnuisem cu gîndul că totul merge lin,  
că hopurile cele mari au și rămas în urmă, și vai !  
e taie neplăcut să renunți la această credință! Cît  
de ușor te înveți cu binele și cuim te infurie orice  
piedică!  
A trecut o săptămînă și Antonina Grigorievna des-  
coperi într-o zi că din cămară lipsesc cinci  
kilograme de piine-  
— Bine... și cîte s-au dat la bucătărie ?  
— Douăzeci și patru.  
— Să se pună de acolo la loc cinci kilograme în  
cămară.  
Copiilor li se pare că pe mine nici nu mă intere-  
sează măcar cine a luat piinea. Că nici nu caut să  
aflu vinovatul. Dar eu trebuie să-l găsesc !  
Trebuie, cu orice preț!  
Și totuși, nu eu am fost cel care l-am descoperit,  
ci Alexei Savici, și l-a descoperit foarte simplu, ne-  
crezută de simplu. Alexei Savici se dusesse în pod să  
vadă dacă nu cumva a mai rămas pe-acolo' ceva  
bun de întrebuințat — seînduri, unelte, poate  
vreun ferăstrău. A scotocit toate colțurile — și  
cînd colo, peste ce dă ? Peste o piine învelită într-  
o basima albastră. ' — Nu știi a cui e basmaua  
asta ? întrebă el pe cîi dinții dintre copii, care i-a  
ieșit "în cale.  
/  
— A lui Panin, răspunse acesta fără să  
bănuiască ceva.  
Peste două minute, Panin stătea în fata mea.  
— De ce ai furat ?  
— Am vrut să mîncînc, răspunde el nepăsător,  
fără să se uite la mine.  
— Să mîncînci ?  
Și deodată îmi amintesc un caz din trecutul înde-  
părtat. Odată, în colonia Gorki, dispăruse din  
cămară o găină friptă. Pînă la urmă se lămurise că  
fusesse furată de colonistul Prohodko. Acesta  
stătea în fața frontului cu capul plecat, cu un aer  
vinovat și la întrebarea lui Anton Semionovici: „De  
ce ai făcut-o ?" răspunsese și el la fel: „Am vrut să  
mîncînc". Atunci Anton Semionovici spuse : „Ai  
vrut să mîncînci ? Poftim, imănîncă. Ia dați-i  
găina."  
Nenorocitul Prohodko cîț pe aici să intre în  
pămînt de rușine. Să stea așa și să mestece găina  
în ochii întregii colonii ! Ii era peste putință.  
„Anton Semionovici ! Iertați-mă! N-o să mai tac  
niciodată, niciodată !"  
„Mănîncă. Ai vrut s-o mîncînci, acum mînîncă."  
„Oî, am spus-o numai așa ! Nu vreau să mîncînc,  
am luat-o doar din prostie... !"  
Toate acestea trec valvîrtej prin capul meu într-o  
secundă, și mă trezesc spunîndu-i lui Panin :  
— Așa ! Ai vrut s-o mîncînci ? Koroliov, ia dă-mi  
piinea încoace. Poftim, Panin, mînîncă.  
Cineva în spatele meu scoate un „ah !"  
Fără grabă, Panin rupe o bucată din piine și o  
mînîncă. Mănîncă liniștit, nepăsător. Iar noi stăm  
în jur, și eu simt că scena asta este hidoasă. N-are  
nici un sens. Tot ce fusese pentru fiecare din noi  
înțelept, caraghios și clar în cazul lui Prohodko,  
acum, cu Panin, este urît, lipsit de orice înțeles.  
De ce oare? Cazul pare identic, aceeași pedeapsă,  
și totuși nu este același lucru.  
Îreptat-treptat, copiii se mai învionează, cineva  
ri.de, cineva propune în glumă :  
— Pun rămășag că o mînîncă toată ! Pînă la  
ultima bucatică !  
— Ba n-o imănîncă \*

— Să imă ia dracu', dacă n-o mănincă !  
exclamă Petka.  
Mă trec nădușelile. Simt că trebuie să nascocesc ceva pe loc, ca să cum toate asta- Și-nire timp, Pa- nin, ascultător și indiferent, continuă să mestece. Nu cere iertare, Nu spune „nu mai fac”. Clefaie piine și, într-adevăr, o va infuleca toată, pină la ultima înghițitură.  
— Duceți-vă, le spun eu copiilor. Panin, vino cu mine.  
Intrăm în biroul meu, petrecuți de zeci de priviri. Poate că toate acestea vor avea un rezultat, și de aici înainte nimeni nu va mai vrea să fie în situația lui Panin; și totuși n-a fost același lucru ! N-a fost! Sint grozav de bucuros că niciunul din pedagogii noștri n-a fost de față în clipa aceea.  
— Pune piinea jos, îi spun eu lui Panin, trăgînd ușa după mine.  
Ascultător, băiatul așază pe masă piinea ruptă la un capăt.  
— Răspunde, de ce ai furat ?  
— Am vrut să măninc, răspunde el, și numaidecit dă cu necaz din imină.  
— Ține minte : să nu mai faci așa ceva. Altfel va trebui să pleci de-aici.  
El tace. Poate că un timp nu va mai fura. Se va ■feri. Dar atît și nimic mai mult.  
Mult timp după întimplarea asta mă simțeam ca și cum aș fi înghițit o broască. Iată ce înseamnă să folosești mecanic o metodă străină luată de-a gata, fără să o fi rumegat mai înainte! Iată ce înseamnă să nu înțelegi că în fața ta se află cu totul alt om și o situație complet diferită.  
Doar noi acolo aveam un colectiv perfect!  
Cuvîntul colectivului era lege pentru noi, și orice muștrare din partea lui te silea să-ți analizezi fapta, cînstit, fără să treci nimic cu vederea, iar aprecierea lui te făcea fericit, te ajuta să crezi în tine. Aici însă, la mine, există oare un colectiv ? Bineînțeles că nu !  
Da, lui Prohodko întimplarea cu găina furată i-a rămas ca o învățătură pe viață. Cuim s-ar zice: I-3 pătruns pînă-n rărunchi. Dar Panin ? Nici eu n-aș fi știut să spun în ce anume consta greșeala mea, dar însuși faptul că Panin nu se rușinase de loc, că-mi îndeplinise porunca atît de liniștit, cu atîta nepăsare, însemna că greșisem. Aici ai fi trebuit să procedez altfel — nu știu cum. Și Anton Semionovici avea perfectă dreptate cînd spunea că o pedeapsă nu poate fi cu adevărat eficace decît într-un colectiv foarte bun, bine organizat și bine închegat.  
10  
„*Stați jos și jucați!*”  
Altă dală, după o zi de muncă spornică și voioasă, Korșunov a plecat în oraș fără să fie învoit. Cum trebuia să procedez în cazul acesta ? Să nu-l mai primesc — nu puteam. Să-l învăț minte ca pe Glebov — nici asta nu se putea : Korșunov era din cale aiară de nervos. Ce-i drept, uneori se mai prefăcea — începea să plîngă din te miri ce și să strige că pe el nimeni nu-l bagă în seamă și că e o povară pentru toți. Cu toate acestea, pînă și ochiul cel mai puțin experimentat ar fi văzut că nervii acestui băietandru sint zdruncinați. Noaptea se zvîrcolea în pat, tresărea prin somn, striga, mormăia vorbe neînțelese ; îl chinuiau mereu visuri complicate, pe care le povestea pe urmă, volubil, mereu încurcîndu-se și plictisindu-i nespun pe cei din jur. Se speria de orice fleac ; era de ajuns ca cineva să țipe fără de veste sau să izbucnească în ris, și numaidecit îl vedeai cuturemurîndu-se tot, ca străbătut de un curent electric.

Și iată că acum se  
întorsese după  
plecarea lui sa-  
mavolnică și stătea  
în fața mea lîngă  
Jukov, comandantul  
de serviciu — gata  
să plîngă, să urle și  
să se zbată într-o  
criză de isterie

— Nici să nu mă primiți ! Nu vreți — nu mă primiți. Nici n-am nevoie ! Ce credeți ! o ținea el într-una.

Chiar de la început le spusese copiilor foarte hotărât: cine pleacă cu de la sine putere, nu-l mai primesc înapoi ! Dar să nu-l primesc acum pe Korșu- nov, nu se putea — și de lucrul acesta ne dădeam seama cu toții: și eu, și Alexei Savici, și Jukov. Numai Korșunov se vede că nu-l înțelegea, chinuit cum era de nesiguranță : dacă îl zvirl în stradă ?

— Eu, unul, zic așa, — începu Alexei Savici, prindându-mă întrebător, >— să-l lăsăm pe Korșunov să 6e ducă la culcare. Iar tot detașamentul lui Kolișkin să fie consemnat o lună, ca să se-nvețe să răspundă unul pentru altul.

Așa am și făcut. Dar a doua zi a venit la mine Repin:

— Semion Afanasievici, vă rog, dați-mi voie să plec la Leningra'd.

— Doar știi prea bine că detașamentul vostru, este Consemnat timp de o lună.

— Din cauza lui Korșunov ?

— Da, din cauza lui Korșunov.

— Dar ce-s vinovat eu, Semion Afanasievici ?

— Noi aveim o regulă, Andrei: unul pentru toți și toți pentru unul.

— Foarte ciudat, spuse încet Andrei și plecă.

Da, Alexei Savici a propus o măsură foarte bună, dar mult mai liniștit aș fi fost dacă Korșunov s-ar fi aflat în detașamentul lui Jukov sau al lui Steklov. Băieții din detașamentele acestea ar fi, primit mai cu înțelegere o astfel de pedeapsă. S-ar fi văitat, dar nu 1 -fir fi persecutat, nu l-ar fi bruftuit pe Korșunov. Nu s-ar fi apucat să se răzbune pe el din pricina necazului pe care îl adusese pe cap. De aceea caut să-l am mereu sub ochi pe Korșunov și în timpul lucrului, și Va «iasă. Da, e o pedeapsă înțeleaptă. Dar mă întreb mereu, dacă nu ne-aim grăbit cu aplicarea ei. Într-un colectiv bun, unit ar fi avut un efect sigur, pe cînd acum... Odată — era o zi tot atît de ploioasă și de posomorită, ca aceea în care am dărimat gardul — l-am surprins pe Petea Kizimov și pe Andrei Repin în pod, jucînd cărți. Și aici ara rostit cuvinte, care

fără doar și poate că încă nu puteau răzbi până la conștiința lor. I-am zis lui Petka :

— Nu ți-e rușine ?

De zăpăcit ce era, nici nu se gândi să se scoale în picioare — ședea acolo copleșit, roșu ca racul, și nu-mi răspundea nimic. De Repin nu mă unirăm. Dar Petka, întâia mea cunoștință în Poiana Mestecenilor, primul meu prieten care îmi arătase atîta bunăvoință ! Cum de s-a întîmplat să mă trădeze, să-mi calce porunca severă ?

— Se vede că te-ai și plictisit de ghetete tale ?

Vrei din nou să țopăi desculț, ai? Ia, dă-mi cărțile încoace.

Bucuros pesemne, ca măcar în felul acesta să scape din înțepenirea disperată în care stătuse pînă atunci, Petka sări în picioare și începu să adune cărțile cu înfrigurare. La Andrei nici nu-m-am uitat măcar.

De fapt, dintre ei doi, Repin mi se părea cel mai primejdios. Eram absolut sigur de asta. Și totuși, peste citeva zile, în scurtul interval dintre lucrul în atelier și masă, l-am găsit din nou la cărți, și nu pe Repin, ci pe Petka, de astă dată cu Korobocikin. Mai mult mort decît viu, Petka încremeni pe locul lui, fără să mai apuce să termine de amestecat cărțile.

N-am ștat să-i mai întreb, nici nu i-am chemat la mine. În schimb, au pornit-o ei singuri în urma mea. I-am adus în sufragerie.

— Așezați-vă aici la masă și jucați ! N-aveți de ce să vă ascundeți prin poduri. Dacă nu mai puteți altfel, jucați!

Să-l fi văzut pe Petka în clipa aceea !

— Să jucăm ?

— Da. Poftiim cărțile, stați jos și jucați.

Amîndoi stăteau înlemniți, cu o singură deosebire: fața lui Korobocikin era liniștită, de nepătruns, ca a lui Panin cînd mesteca atunci plinea, pe cînd fața lui Petka exprima cea îmai amară că desperare. Dar ce folos ? Doar la fel de desperat fusese și data trecută, ceea ce nu-l împiedicase să se apuce din nou de cărți.

Amestecă cărțile,  
Korobocikin ! spusei.



5 — Drumul în viață  
Korobocikin împărți cărțile.  
— Jucati !  
Korobocikin se uită la mine pe sub sprincene și  
aruncă o carte, dar partenerul lui nici nu se clinti.  
— De ce stai ? E rindul tău, îl îndemnai eu.  
Când intrasem în sufragerie, băieții de serviciu  
tocmai puneau masa, făcând să zăngănească  
lingurile, furculițele. Acum însă orice mișcare a  
încetat. Toți privesc spre masa la care stau Petka  
și Korobocikin.. Dar iată că în clipa aceea începe

să sune clopoțelul- În sufragerie sosesc alergînd primii copii. Și cum intră, își dau seama nuimădeci despre ce e vorba. Cî-țiva se trag mai aproape de noi, să vadă ce se petrece aici, alții se așază la locul lor și urmăresc de departe scena. Mă depărtez puțin și-mi rotesc privirile prin sală, să văd dacă totul este în ordine. Apoi mă așez la masă lîngă Glebov și Steklov și încep să mănînc. În sufragerie domnește o liniște neobișnuită. Doar din cînd în cînd se aude cite un chîcotic. Apoi se așterne iar tăcere. Așa, va să zică !...

Oare am procedat bine ? Știu că mi s-ar putea obiecta că nu-i bine să înjosești demnitatea omenească. Foarte just, nu e bine. Și, bineînțeles, celor doi le venea greu și era jignitor să șadă așa cu cărțile în mină în văzul tuturor și să simtă asupra lor privirile băieților, pline de milă' sau de batjocură. Dar demnitatea cartofiorilor ăstora înrăiți ar fi cu mult mai înjosită, dacă ar continua să joace și să se jupoaie unul pe altul... Eh, n-am cu cine mă sfătui. Adică cum așa — n-am cu cine ? Nu-i am aici lîngă mine pe Anton Semionovici, pe Alexei Savici, pe Ekaterina Ivanovna, pe Sofia Mihailovna ? Da, dar cînd era să mă sfătuiesc cu ei ? Că doar hotărîrea trebuise să o iau pe loc, fără să pierd o secundă măcar.

Isprăvim masa. Copiii dau buzna afară din sufragerie. Uneori însă, cite unul din ei bagă capul pe ușă, să vadă cum merge jocul. Eu mai zăbovesc la masa mea. Și deodată aud pe cineva plîngînd. Plînge Petka, plînge tare, înecîndu-se, cu suspine, cum plîng copiii mici de tot. Korobocikin șade ca și înainte, țeapăn, im-perturbatul, și Petka urlă, urlă ca-n gură de șarpe, cu pumnii la ochi. Ce să mai vorbesc, mi se rupe inima de milă.

— Ei, Piotr ? Ce-i cu tine ? Nu merge jocul ?

— Nu-ų mai iac nici-o-da-a-tă... bîguie el jalnic. Înecîndu-se în lacrimi. Să mo-o-or dacă mai fac ! Nu vre-au... lu... ați cărțile ! și le aruncă, de parc-ar fi fost -un șarpe veninos sau o meduză.

— Da' pachetul de rezervă unde-i ?

•— Asta-i ultimul ! Să mor... ultimul... rostește printre sughițuri Petka.

Să fie cu adevărat sfîrșitul ? Of, sînt sigur că mai e mult, pînă se termină și cu asia !

Seara vine la mine în birou Pavlușa Steklov, mezinul.

— Ce vrei ? îl întreb.

— Am venit numai așa...

— Bine, stai acolo...

Se așază pe divan și tace. Tac și eu.

Semion Afanasievici, — se hotărăște el în sîr- șit, — uitai cum stau lucrurile... Petka... poate dumneavoastră vă închipuiți că e băiat rău și n-ascultă... Dar pe el îl întărită alții. E unul acolo care-i zice mereu : „Ce, mă... te-ai speriat ? Nu-ți mai merge ?” Ei, și Petka ce să zică : „Ba-mi merge !”.

A, va să zică asta este !

— Petka, unde ești ? spun. Intră, nu te sfii !

Pavlușa a rămas cu gura căscată. E uluit: cum cle-am ghicit că n-a venit singur ? De după ușă s-aude un zgomot, dușumeaua scîrție, cineva oftează cu năduf, și în prag apare Petka.

— Stai jos, Petea... îi spun... Cele rele să se șpele. Ce-a fost a trecut.

În clipa asta pe ușă năvălește, fără să mai bată, Korol :

— Semion Afanasievici, aveți o telegramă. De la Alexei Savici ! Adică el a primit-o și zice — du-o repede, și uite, am adus-o...

Rupînd banderola telegramei, văd trei perechi de ochi, care mă fixează întrebători. Nu știu ce și-or fi închipuind băieții, dar au niște mutre, de parcă telegrama trebuie să-i privească neapărat pe ei sau cel puțin școala lor.

— Soția și copiii mei au pornit din Harkov, încoace, rostesc eu aproape fără voie. Miine vor sosi la Leningrad.

E tare nostim : pe fetele celor trei citesc o mare satisfacție. Iar Korol declară înțelegător :

— Trebuie să-i întîmpinăm. Luați-mă pe mine, o să vă ajut.

— Mulțumesc, îi spun eu.

**11**

*Ce bine -i cînd îți vin oaspeți !*

Însoțit de Korol, plec de cu noapte; cu primul tren. Școala o las pe mîna lui Alexei Savici. Trebuie să mărturisesc — plecăm oarecum neliștiți, dar și Alexei Savici, și Ekaterina Ivanovna căutau care mai de care să mă liniștească.

— Lăsați, n-aveți nici o grijă, n-o să se întîmple nimic rău în lipsa dumneavoastră... ne descurcăm noi.

Și iată-ne așezați în semiîntunericul vagonului. În fața noastră, într-un colț, stă o fetiță mică, cu o că- ciuliță albă. Privește fără să clipească la becul electric. Uneori, somnoroasă, închide ochii pe jumătate și apoi din nou se uită țintă la lumină. Are vreo trei anișori. Ai mei sînt ceva mai mari. De i-aș vedea mai repede ! N-am avut vreme să mă gîndesc la ei de cînd sînt aici. Tot timpul meu, fără excepție, pînă la "ultima secundă, mi-l lua școala din Poiana Mestecenilor. Abia acum îmi dau



seama ce dor îmi era de ei. Miinile mele îi doreau: ce bine e să-i iei în brațe, să le ciufulești parul, să-i bați ușurel peste obraji doloiași, să-i arunci sus, până în tavan și să-i auzi țipind pe amindoi: cel ce zboară sus ■ — de spaimă și plăcere, iar cel ce sare pe lângă mine așteptându-și rindul — de nerăbdare și bucurie...

Korol stă lângă geam și privește copacii, care, încă nedeslușiți, abia desprinzându-se din întuneric, lunecă prin fața lui. Încă puțin și în vagon se face ceva mai multă lumină. Acum lumina zilei se amestecă cu lumina electrică, ca pe urmă să o alunge cu totul. Dimineată. Fetița din fața mea a adormit, ghemuită lângă maică-sa. Mă uit la ea, mă tot uit, pină ce în locul căpșorului ei bălai, cu căciuliță albă, începe să mi se năzărească altul brun, cu o căciuliță roșie.

— Semion Afanasievici, — aud deodată vocea lui •Korol, — în locul meu, la detașament, l-am lăsat pe Pletnirov.

Mă scutur o dată, ca trezit din somn.

— Nu știi dacă e bine. El a plecat neînvoit...

— Eu cred că nu-i nimic. O să-i fie de învățătură...

— Bine, bine, dar o să asculte băieții de el ?

— De e-el ?

Korol nu mai socotește de cuvîntă să adauge ni- - mic. Iar eu, dacă înainte mă îndoaam eă lui Pletnirov i se potrivește rolul de comandant, acum eram mai mult ca sigur că detașamentul trei nimerise din rău în mai rău.

— Cum s-ar zice, dacă pui vulpea voievod în pădure, pene cite vrei, da' păsări... neam ! Rîdem amindoi... Iată și Leningradul. Ne repezim la gara Moscova. Mătușa Varia se și plimbă plină de neastîmpăr pe peron.

Mătușa Varia fusese prietenă cu răposata mamă a Galiei. Ramasă orfană la șaptesprezece ani, Galia nu avusese pe nimeni mai apropiat decît pe ea.

Diferența de vîrstă nu le împiedica să fie prietene. Căsătoria prea timpurie a Galiei o mîhnise pe mătușa Varia, dar și mai mult o amărise faptul că eu eram un copil al nimănui, fost vagabond.

Cu toate acestea, chiar în prima zi după venirea mea la Leningrad, am trecut pe la ea. Am stat împreună de vorbă pînă noaptea tîrziu. Mă întreba despre Galia, despre copilașii noștri, cum merg treburile în comuna Dzerjinski și despre Anton Scmionovici. Iar a doua zi dimineată am plecat de la ea cu simțămîntul că și mie, și Galiei ne era dragă și apropiată încă din copilărie.

Acum însă mătușa Varia mă salută foarte scurt, și după ce-i strînsese mina lui Korol, spunîndu-i cu un aer foarte serios : „Să facem cunoștință, tinere”, continuă să umble încoace și încolo, țea\_pănă, foarte severă. Și numai după ochii ei și după felul cum își strîngea buzele, ca să nu-i tremure, se vedea cît de nerăbdătoare era.

Cînd petreci pe cineva, oricît de veselă ar fi călătoria, oriait de mare ar fi fericirea care l-ar aștepta la capătul drumului pe cel ce pleacă, ești trist totdeauna. Dar cînd îl întîmpini... ce plăcut e să întîmpini pe cineva ! Uite, acum locomotiva va da semnalul de sosire, mereu apropiindu-se, trenul va intra în gară și din vagon va coborî Galia cu copiii, încerc să mi-i închipui..., și nu izbutesc. Tustrei sînt arși de soare, rumeni, cu părul negru

— îi văd mereu împreună, numai să închid ochii, dar acum nu știu de ce, nu mai izbutesc. ■ ~ . , \*

— Sosesec ! spune mătușa Varia, cil Vocea puțin răgușită de emoție.

S-aude tît mai deslușit bătaia roților, pieptul larg al locomotivei,apropie din ce în ce... Stop! Între-cîndu-ne unul pe altul, né repezim la vagonul cinci. De acolo a și început să coboare lumea: un om cu o haină de piele și cu două geamantane imense, în spatele lui, o bătrînă cu o boccea în mină, apoi un mi\_litar înalt... nu-i chip să răzbești în vagon "și pace!

— Dar unde țî-e băiatul ? mă întreabă deodată mătușa Varia. Korol, nicăieri! Ei, na-țî-o ! Doar n-o fi fugit ? Nu, așa ceva nu se poate. Dar unde s-o fi băgăt, bătu-l-ar norocul ? Și ce să fac mai întîi ? Să aștept să coboare Galia ? Să mă duc după Korol, să-l caut ?

Și deodată-i văd : strecurîndu-se printre militarul cel înalt și bătrînă, din vagon coboară Korol cu Kos- tik în brațe. N-are rost să-l mai întreb cum de-a nimerit acolo. Din spatele lui, Galia privește zîmbitoare.

Înc-o clipă, și iată-i pe toți alături de mine — Galia și copiii. Mătușa Varia

o îmbrățișează pe  
Galia — nu s-au  
văzut de atîta timp.  
Lena și Kostik cu  
palto- nașe vătuite,  
încinse cu un brîu  
colorat, cu pîslari și



galoși în picioare și cu căciulițe roșii sînt  
caraghioși, stîngaci și nu-i poți deosebi unul de  
altul: ochii lor negri și veseli, obraji ca merele,  
frunțile înalte și bombate, toate par la fel. Noi toți  
sîntem înalți, de aceea copiii par și mai mici: se  
frîmîntă undeva la picioarele noastre și, înalțînd  
bărbiile, se uită la noi.  
— Cum de i-ai găsit ? îl întreb pe Korol.  
— Păi, semănați foarte bine cu ei! Doar nu sînt  
orb ! răspunde el îngăduitor.  
Nu caut să precizez cine anume cui seamănă,  
nevoit cum sînt să intru deodată într-o discuție  
foarte aprinsă cu mătușa Varia, care nici nu vrea  
să audă să plecăm direct de la gară spre Polonia  
Mestecenilor. Ne somează să mergem imediat la  
ea — acolo ne așteaptă o plăcintă cu mere,  
dulceată de căpsuni și ceai...  
Eu însă aș vrea să plec de-a dreptul acasă, sînt ne-  
liniștit, nu-mi pot lăsa prea mult timp gospodăria  
singură.  
— De atîția ani n-am mai văzut-o pe Galia ! se  
apără supărată mătușa Varia. Dar cum poți să-ți  
închipui așa ceva, Semion ? Nu te înțeleg!  
— Mătușa Varia, de ce nu vrei să pricepi: doar  
școala...  
— Eu vreau cu tata ! protestează Kostik de  
undeva de jos.  
— Vreau cu tata ! înșină ca un eco Lenocika.  
— Mai bine ar fi să mergem acasă, intervine  
foarte politicos și Korol. Abia am apucat să ne  
încropim și noi, și băieții încă nu s-au deprins...  
Are dreptate Korol. Și lucrul pare atît de clar, încît  
mătușa Varia se dă bătută, făcînd un semn cu  
mîna :  
— Bine, duceți-vă voi. Tu, Galia, rămîi cu mine.  
Venim ceva mai tîrziu.  
— Mamă, vreau plăcintă ! spune Kostik de jos.  
— Și eu vreau plăcintă! repetă Lenocika.  
— Bine, bine, o să vă aducem plăcintă, le  
făgăduiește mătușa Varia, îmbunătă.  
Rîdem cu toții și asta ne alungă supărarea. Eu,  
Korol și copiii hotărîm să plecăm îndată acasă.  
Galia și mătușa Varia vor veni mai tîrziu.  
— S-o luăm și pe Lenocika cu noi! propune  
mătușa Varia. Cum să pleci așa, cu amîndoi ?  
Luați-l pe Kostik și atît!  
— Nu-u ! protestează energic copiii amîndoi.  
Vrem împreună ! Și cu tata !  
Fără să-i mai las Galiei timp să se răzgîndească,  
apuc copiii de mînă, Korol îi ia Galiei geamantanul

și ieșim cu toți din gară. Profit de; zăpăceala Galiei; primirea asta zgomotoasă, revederea cu mătușa Varia după o despărțire atât de lungă, și, bineînțeles și faptul că se afla la Leningrad. Galia mea era de fel din Cernigov și niciodată nu fusese mai departe de Harkov — toate acestea o buimăciseră. În graba mare, ca nu cumva să-și schimbe părerea, îi promis că vom ieși să le întîmpinăm, pe ea și pe mătușa Varia, la trenul de șapte dimineața, ne luăm la repezeală bun rămas și ne urcăm în tramvai. Ținindu-se ca un copil de mina mătușii, Galia pornește încet pe trotuar, iar noi, veseli, îi facem semne' cu mina de pe platforma tramvaiului.

Și iată-ne din nou în vagonul unei curse locale. Abia acum pot în sfîrșit să mă satur uitîndu-mă la copii. Despărțirea noastră n-a fost prea lungă — n-au avut cînd să se schimbe — și totuși observ la ei multe lucruri noi. Kostik a învățat să spună „r”, și de bucurie îl viră peste tot, cum se nimereste :

— Am băut r-r-apte! ne informează el mîndru.

Am gar-roși noi la pisr-rari!

Lenocika și ea are o apucătură nouă : fiecare propozițiune o spune de cîteva ori, pînă capătă răspunsul.

— • Descheie-mi paltonul, descheie-mi paltonul, descheie-mi paltonul, repetă ea foarte pașnic și fără mofturi, dar încetează cînd îi răspund :

— Numaidecit.

Vocea ei e mai groasă decît a lui Kostik și zumzăie tot timpul ca un băzraune. Korol privește la copii, ca la niște vietăți mici, de o speță necunoscută și ciudată, și ride de fiecare cuvînt al lor. Are un rîs foarte frumos și pentru prima oară observ ce dinți egali și albi are.

Cum am ajuns acasă, Sofia Mihailovna a și pus stă- pinire pe copii. Pe ei nu-i sperie de loc fața ei posomorită. De fapt acum nici nu pare posomorită. Intr-o clipită, Sofia Mihailovna le dezbracă paltonașele, le trage pîslarii din picioare, le dă ceai. Aruncînd o privire prin locuința mea, descopăr că podelele sînt spălate și masa acoperită cu o față curată.

În atelierul de tîmplărie, băieții robotesc de zor. Podeaua e plină de talas. La prima masă lucrează Plet- niov. Lucrează parcă în joacă, fără efort, dar are niște mîini harnice și treaba merge repede.

Îmi aruncă o privire scurtă, săgalnică, și numaidecit își lasă ochii în jos. Alături de el, Razumov. I s-a înțepenit rindeaua și acum se necăjește să scoată talașul prins înăuntru. Dar și el mă gratifică cu o privire veselă, nițeluș și-reată. Eu însă nu prea mă amăgesc; înțeleg că acum toți ar vrea să-mi arate că nu se pricep numai la stricat, ci știu tot atât de bine să și lucreze. Și totuși, ce plăcut e aici, cită zarvă, și cînd mă gîndesc cum era mai ieri, alaltăieri!

...Cu trenul de șapte, după cum făgăduiseră, sosesc în sfîrșit și Galia cu mătușa Varia. În casa cea mică sînt trei odăi. Intr-una din ele — Alexei Savici și Sofia Mihailovna, în celelalte două — familia noastră. În prima se află masa mea de scris, încă o măsuță și divanul pe care s-a canonit Glebov. Cea de a doua e și sufragerie și dormitor în același timp.

Mătușa Varia și Galia se învîrt puțin prin camere și îndată se și apucă să mute și să schimbe lucrurile. Apoi deodată Galia își amintește ceva și scoate din geantă un plic mare, alb :

— Pentru tine... de la Anton Semionovici. Iartă-mă, am uitat să ți-l dau imediat.

Rup grăbit plicul.

— Ia uitați-vă la el, se cunoaște cît de colo că omul a cîștigat două sute de mii ! ride mătușa Varia.

— Lasă-l în pace, intervine Galia. Să citească scrisoarea pin-o învăța-o pe de rost.

Și n-ar fi de loc greu, fiindcă e tare scurtă.

„Salut, Semion! Nu te întreb de ce nu scrii. Știu că vrei să-mi povestești deodată cum ți-au mers treburile și cum ai izbutit să le dai de capăt. Nu face nimic, voi aștepta. Și cred că îmi vei scrie curînd. Noutățile de pe la noi ți le va spune Galia. Te îmbrățișez.

A. Makarenko. ”

12

*Strengarii*

Puterile mi s-au întreit. Și n'.ci nu e de mirare dacă Galia și copiii sînt cu mine. Puteam să nu dau toată ziua pe acasă; s-o văd pe Galia abia seara, puteam să nu mă gîndesc la ea o zi întreagă, dar și atunci știam, clipă de clipă, că se află aici, lîngă mine — ea și copiii.

Koslik și Lenocika s-au familiarizat îndată cu noua lor locuință. La început, plimbîndu-se prin parc, se țineau mereu unul de altul. Dar curînd, spre mirarea mea, pentru înliia oară în scurta lor viață, „nedespărțitele” noastre odrasle începură să umble care-ncotro. Prea multe ispite îi înconjurau, prea multe lucruri nemaivăzute, atrăgătoare, astfel încît pînă la urmă fiecare își află ocupația sa preferată.

Kostik, cum se scula, se ducea de-a dreptul la grajd, unde domnea Pavel Podsolnușkin. Nu de alta, dar măcar cu un ochi să se uite și el la Timofei.

— Halal băiat! zicea Podsolnușkin, minunându-se. Nu-i e frică de loc l Stă, uite așa, cu picioarele crăcănate — și se uită, și se uită, și nu se mai satură privind, de parc-ar fi prins rădăcini acolo. Mare comedie l

Kostik se purta foarte prietenos cu toți, dar Podsolnușkin era pentru el persoana cea mai respectată din școală, după Korol. Prietenia lui strînsă cu Timofei — iată ce-l înălța atât de mult pe Pavel în ochii lui Kostik. Cu Podsolnușkin vorbea nespus de cuvințios :

— Pot să intru ? întreba el de fiecare dată, și apoi stătea tăcut deoparte sau se așeza pe un scăunel.

Pe urmă începeau întrebările :

— Timofei are și el mamă ? Dar surioară ? Și ce mănîncă la masă ? Dar soara ? Pot să-i dau lui Timofei un morcov ? Cîți dinți are Timofei ? Eu, de cite ori îl găseam în grajd, căutam să-l scot afară. Venea cu mine, nu-i vorbă, dar pe urmă făcea ce făcea și se întorcea îndărăt. Pavel era mindru de considerația pe care i-o arăta și-i plăcea să stea de vorbă cu el pe diferite teme — discutau despre Timofei sau îi povestea ce bine are să fie aici vara și cum el, Pavel, o să-l învețe atunci pe Kostik să înoate.

Cît despre Korol, ce să spun, el era prieten la toartă cu Kostik. Korol de altfel fusese cel dintîi băiat pe care-l cunoscuseră copiii. În buzunarul lui găseau întotdeauna zahăr — uneori Galia se uia puțin speriată la bucățile acelea nu prea curate, dar nu zicea nimic. Și în afară de asta, Korol scornea mereu alte și alte năzdrăvănii, însușire ce avea un rol hotărîtor. Îi arunca pe copii în aer și-i prindea din zbor, ceea ce înainie vreme nu făceam decît eu. Sau îl lua pe Kostik pe genunchi și legănîndu-l încetîșor, spunea :

Pe drum neted  
Apoi, săltîndu-l ușurel :  
Și prin gloduri

Și prin gloduri.  
Și la urmă :

— Buf. în șant!

Kostik, cît pe-aci să se dea peste cap, dar Korol îl și prindea în brațele lui iuți și vinjoase. Nu l-am văzut niciodată pe Kostik să se strimbe măcar — niciodată, nici chiar atunci cînd împlător, Korol, greșind mișcarea, îl lovea ceva mai tare. În schimb, ce de chiuituri, ce de risete voioase ! Dar credeți că numai atît știa Korol ? După rum s-a dovedit, el se pricepea și la scamatorii. Talentul acesta necunoscut încă minunase întreaga școală, subjugîndu-i cu totul pe cei mici. Korol lua în mînă o pietricică, și pietricica dispărea îndată, pentru ca pe urmă s-o regăsească tocmai după gulerul lui Kostik. Jongla minunat, artistic, cu bastoane și mingi. Și se vedea după fața lui că și el se simte nespus de încîntat.

Lenocika, grozav de prietenoasă, n-avea preferință pentru nimeni: îi iubea pe toți deopotrivă, și toți prinseră drag de ea. Întra în atelier și întreba delicat: „Pot să iau nițel talas ?” și băieții îi umpleau numai- decît buzunarele cu ghemotoacele acelea crețe și năclăite de rășină, spre marea desperare a Galiei. Pe urmă nimerea la bucătărie și, ieșind de acolo, îmi destăinuia : „Korol mi-a dat un morcov și l-am spus mulțumesc!”

Îi plăcea mult să se uite cum hrănea Lionea Pelrov găinile, și Lionea îi dădea voie să le arunce firimituri.

Și Kostik și Lena se atașaseră din prima clipă de Sofia Mihailovna. Am mai spus că ea avea o înfățișare posacă, chiar aspră. Dar copiii se legară de ea numaidecît, fără ezitare, ca și cum s-ar fi cunoscut de-o viață... Îi găseam adesea pe Kostik și Lena la ea în odaie și numai cu greu îi lăsa să plece. Am priceput multe, mai tîrziu, cînd Alexei Savici mi-a povestit :

— Știu, am avut și noi trei copilași ; doi băieți și o fată. Dar lustrei ne-au murit deodată, de scarlatină, în două săptămîni. Pe atunci lucram la o școală comună, în Siberia, departe de calea ferată. Într-o zi, la școală, s-a îmbolnăvit un copil și boala a început să-i secere pe toți... și pe ai noștri. Sofia Mihailovna a zis atunci: „Nu voi mai lucra niciodată cu copii. N-aș putea”. Iar după patru zile a plecat de-acasă : „Încotro ?” o întreb. „La copii”

Cînd povestește despre nevastă-sa, Alexei Savici coboară glasul, ca și cum s-ar feri. Iar Sofia Mihailovna nu vorbește niciodată despre sine. Cu ce i-o fi atras ea pe Lena și Kostik ? N-aș putea să spun ; știu numai că îc plăcea să meargă la ea. și adesea l-am auzit, pe Kostik sau pe Lena, declarînd :

— Mă duc la tanti Sonia.  
Copiii și uitaseră de casă, de Harkov, pentru ei ziua de ieri pur și simplu nu mai exista. În timpul

scurt, cit nu ne văzusem, amindoi căpătaseră un obicei nostim de a chibzui bine lucrurile, obicei pe care altădată nu-l observasem. Dimineața, uilindu-se pe geam afară, Lenocika spunea :  
— Mamă, plouă. Și eu care am vrut să mă plimb !  
Trebuie să respir aer curat, și acumă cum să respir ?  
Altădată, cînd copiii nu puteau adormi seara din cine știe ce pricină, Gal ia le cînta un cîntec de leagăn : Peștișorii dorm în lac, Păsărelele-n copac...  
Acum însă fusese silită să renunțe la acest cîntec, deoarece Kostik întrebasese odată : „Da' de ce în lac ? De ce nu în nisip, că e mai moale !” Și începuse să se lege de fiecare vers : „De ce e așa și nu altminteri ?” Astfel încît, pînă la urmă, Galia se lipsi de cîntec. Copiii nu mai plîngeau și nici nu mai făceau mofturi ca înainte ; seseau îndată la chemarea Galiei, îi povesteau tot ce văzuseră și auziseră, și din nou plecau la băieți, în lumea aceea mare și interesantă. Iar eu, printre toate grijile mele, zăbind de departe siluetele lor mițutele, mișcîndu-se încolo și-ncoace, cu piciorușele durduii, în ciorapi roșii de lînă, mă gîndeam : ce mi s-o fi întimplat de mă simt atît de fericit ?

### 13

*Nasturii*

Cîndva, Anton Semionovici îmi dăduse un volum al lui Ușinski, în care subliniasă următoarele rînduri : „Ce-ai zice despre un arhitect care, punînd fundamentul unei clădiri noi, n-ar ști să vă răspundă la întrebarea ce anume vrea să construiască — un templu, închinat unui dumnezeu al adevărului, iubirii și dreptății, sau, pur și simplu, o casă, în care să te simți bine, sau niște arcuri de triumf, frumoase, solenne și inutile, la care să privească închinăți toți trecătorii, un hotel luxos, care va jupui călătorii nesocotiți, sau o bucătărie pentru pregătirea bucatelor, un muzeu pentru păstrarea rarităților sau, în sfîrșit, o magazie pentru depozitarea calabalicului, de care nimeni nu mai are nevoie ? Același lucru ar trebui să-l spunei și despre acel educator, care nu știe să vă precizeze clar și lămurit scopul activității sale pedagogice.” Este foarte just, îmi spusese atunci Anton Semionovici. Un bun vinător, trăgînd într-o țintă mișcătoare, ocheste întotdeauna mult mai departe de locul unde se află în acel moment ținta. Tot astfel și un pedagog în activitatea lui educativă trebuie să țintească mult mai înainte, să-i ceară foarte mult omului și să-l respecte infinit de mult, deși poate acest om, după toate caracteristicile sale exterioare, nu merită stimă.

Îmi aduceam acum aminte de lucrul acesta, așa cum căutam să-mi amintesc tot ce spunea și făcea Anton Semionovici: gîndindu-mă la vorbele, la ideile lui, mă controlam pe mine însumi, îmi controlam ideile, faptele.

Și din zi în zi mă convingeam tot mai mult că, după cum un ceas fără limbă nu este ceas și o pasăre fără aripi nu-i pasăre, tot astfel și un învățător sau un educator nu poate să-și atingă scopul, dacă uită fie chiar de unul din copiii săi, sau dacă încetează să vadă ori să simtă cea mai mică schimbare în cei care i-au fost încredințați. Aveam foarte mulți copii mici: aproape o treime — de zece ani, unii chiar și de nouă. Majoritatea erau de doisprezece-treisprezece ani și foarte puțini — Jukov, Serghei Stekirov și Repin — aveau paisprezece. Cei mai mulți erau copii crescuți fără supraveghere, sau orfani, trimiși aici din alte case de copii și din școli, unde fuseseră socotiți „greu educabili”. Mulți dintre ei nici n-apucaseră să vagabondeze — din cinci copii, trei sau patru nu petrecuseră nici o zi pe stradă. Bineînțeles că aceste împrejurări îmi ușurau mult sarcina. Dar dacă o știam de mai înainte, acum învățasem definitiv că un colectiv nu se lasă cucerit dintr-o dată. Este o muncă grea, o muncă uriașă dusă cu toți copiii împreună și cu fiecare din ei în parte. Și de aceea trebuie să-i cunoști pe toți. Cum o fi oare băiatul acesta ? Are voință ? N-are voință ? E lacom ? Bun ? Închis ? Sincer ? Sînt obligat nu numai să în-țeleg germentul fiecărui caracter, dar și felul în care caracterul trebuie să crească și să se dezvolte.

Și iată că vine un moment, cînd experiența, ideile altuia, chiar dacă e vorba de experiența și ideile lui Anton Semionovici, nu te mai pot ajuta, fiindcă — după cum îi plăcea lui să spună — în toți anii activității lui n-a întîlnit două cazuri cu totul asemănătoare.

Fiecare împrejurare cere o hotărîre deosebită, nouă, bună numai pentru ea, și de acest lucru m-a convins încă o dată „boala nasturilor”. Într-o zi a venit la noi inspectorul secției orășenești a învățămîntului public din Leningrad — Alexei Ale-xandrovici Zimin. Nu era prima dată cînd ne vizita. M-a ajutat în multe privințe. Sezisase de mult lucrurile revoltătoare ce se petreceau în Poiana Mestecenilor, și tocmai de aceea urmărea atent și binevoitor orice schimbare înspre mai bine. Venea la noi nu numai ca

inspector, ci ca prieten, pentru care orice fapt nou este nu numai interesant ci și plin de însemnătate. De obicei în cursul zilei ne vedeam foarte puțin — el își petrecea toată ziua în atelier, vorbind cu copiii, minca cu ei — și abia cînd se lăsa seara venea la mine în birou să-mi împărtășească observațiile și planurile safe. Mă cîștigase faptul că-i plăcea să vorbească despre copii — despre caracterele, deprinderile și aptitudinile lor. Se interesa de fiecare copil în parte și stăruia, punîndu-mi întrebări peste întrebări.

Noi amîndoi mai  
aveam o trăsătură  
comună : nu puteam  
suferi pedologiei, iar  
ei, of! cît de tari  
erau încă în 1933 1  
Zimin îi ura încă de  
cînd făcuse primii  
pași ca inspector în  
activitatea  
pedagogică. El  
considera că o mare  
parte din școlile  
pentru așa-zișii  
„greu educabili" sînt  
o crimă : de obicei în  
astfel de școli ni-  
meresc copiii  
normali. Nu puteam  
să nu fim de acord cu  
el: doar și aici la  
mine se aflau copii  
normali, și chiar mă  
frămînta gîndul de  
ce mulți dintre  
băieții mei fuseseră  
scoși din școlile  
obișnuite și trimiși la  
„greu educabili"

.Așadar Alexei Alexandrovici venise în mijlocul nostru, își petrecuse aici toată ziua, dormise la noi, și se pregătea să plece a doua zi la Leningrad. Și atunci s-a descoperit că pe mantaua lui de ploaie nu mai rămăsese nici un nasture — toți fuseseră tăiați. Lucrul era, de altfel, explicabil. Cărțile de joc dispăruseră din viața noastră de toate zilele, dar patima jocurilor de noroc rămăsese și continua să mocnească. Și deși băieții erau tot timpul ocupați cu munca, cu jocul, deși noi, pedagogii, eram în mijlocul lor toată ziua (uneori chiar noaptea dormeam prea puțin), ei începură să joace nasturi.

Este un joc prostesc, care nu cere nici inteligență, nici prea mare istețime, ceva în felul jocului „de-a pietricelele” atât de drag fetelor. Numai că pentru acest joc îți trebuiau nu cinci sau zece, ci o sumedenie de nasturi. Când unul, când altul din copii descoperea că-i lipsesc nasturii de la haine. începeau cercetări infrigurate, injurături, promisiuni: „Ți-oi da una, ca să ții minte” — și totuși nasturii continuau să dispară.

A fost convocată adunarea generală. Am rostit o cu-vintare înfăcărată. Toți erau de acord cu mine că jocul trebuie imediat desființat. Serghei Steklov propuse să se adune grămadă chiar acum toate rezervele existente de nasturi. După citeva clipe de șovăială, Petea Kizimov puse, cu un oftat, pe masă, un pumn de nasturi de tot soiul. Ceva mai apoi, exemplul lui fu urmat de Vasea Lobov, pe urmă de Korșunov. Dar puteam să-mi dau și capul că fiecare din ei își mai păstrase cițiva nasturi, așa, de „prăsilă”.

Aproape toate victimele își regăsiseră nasturii în această grămadă și pe dată se și apucară să-i coasă la pantalonii și cămașile lor.

Și totuși jocul continua — asta fără doar și poate — însă acum jucau pe furie.

Petka se jura pe viața lui — „să mor, na !” — vrînd să mă convingă că el și uitase de nasturi. Pavlușka se jura și el. Pe ei parcă-i credeam. Singur Lobov își ferea mereu ochii de mine și-l bănuiam că nu se lecuise de „boala nasturilor”.

6  
81'

Iată -însă că acum atacaseră pînă și mantaua de ploaie a lui Alexei Alexandrovici.

îmi venea să intru în pămînt de rușine. Zimin căuta să mai atenueze gravitatea situației tot repetînd :

— Nu face nimic, nu face nimic... Ce-i drept, o să se cam supere nevastă-mea — abia zilele trecute mi-a cusut nasturii... Totuși, nu-i cine știe ce...

Nici nu voia să audă de cercetări („lăsați, veți lă-muri mai pe urmă cazul”) și a plecat înfășurîndu-se mai strîns în manta și ținînd-o de bine, de rău, cu cotul.

L-am petrecut pe Zimin, apoi, mai negru ca un nor de furtună, am intrat în sufragerie, unde copiii luau gustarea, și după ce le-am expus pe scurt faptul, am întrebam:

— Cine-a făcut măgăria asta ?

Bineînțeles, toată lumea tăcea.

— Kizimov, tu ?

Petka sări ca ars :

— Semion Afanasievici, să mor dacă-s eu !

— Steklov ?

— Se poate, Semion Afanasievici ? răspunde Pav-lușka, înălțînd foarte expresiv din umeri ; e plin de demnitate, leit frate-su.

Numesc, unul după altul, alți cițiva amatori de nasturi. Toți afirmă plini de indignare că nu sint părtași la această faptă urtă.

— Lobov ! spun.

Lobov se ridică atît de roșu la față, încît de îmbujorat ce e, nici nu i se mai vîd pistruii.

Se apropie de mine, împleticindu-se.

— Intoarce-ți buzunarele pe dos !

El stă încremenit, ca o statuie, cu fața roșie și jal-nică.

— Intoarce-ți buzunarele !

încet își cufundă mina în adîncul buzunarului și scoate un pumn de nasturi lucioși, cenușii, tocmai nasturii cu pricina.

— Ne-a venit un musafir, Alexei Alcxandrovici, spun eu, privind creștetul bălai și urechile stacojii ale lui Lobov; mai mult nu pot vedea, atît de jos și-a plecat capul. Alexei Alexandrovici are grijă de noi, se gîndește la noi, iar noi, uite cum îl primim !

Frumos din partea ta, n-am ce zice ! Ți-ai dat cuvîntul de onoare că nu mai joci nasturi!

Cînd este emoționat, Vasea Lobov uită tot ce l-a învățat Ekaterina Ivanovna, se incurcă rău de tot în consoane și vorbește peltic. Uite, de pildă, acum: abia înțeleg, mai curînd ghicesc ce-mi răspunde rproape în șoaptă :

— Mi-am dat...

— Va să zică pentru tine cuvîntul de onoare e așa... un fleac ? O nimica toată ? Cam așa ar veni. El tace cu capul în pămînt.

— Ei, Lobov, ce să-ți spun, nu mă așteptam din partea ta la una ca asta !

Mărturisesc : îmi venea să apuc foarfeca și să-i tal toți nasturii și de la haină și de la pantalonii. Dar n-am făcut-o. Îmi inchipuiam cum va fugi, cu pantalonii în vine, vedeam parcă zîmbetul răutăcios al lui Repin, auzeam hohotul de ris al lui Glebov... Și deodată m-am stăpînit. Nu, nu se poate, mi-am zis. Pirdalnica aceea de piune mă învățase multe.

— Ce facem cu el ? îi întrebai pe băieți.

Tăcere. Apoi o larmă nedeslușită de voci. Și din nou tăcere.

— Să fie pus să facă timp de o lună munca cea mai murdără... deslușii în cele din urmă.

Dar parcă Lobov va înceta să joace nasturi, dacă va fi pus să curețe privata peste rind ? Am stat de vorbă cu Lobov îndelung, mi-a jurat că n-o să mai joace nasturi.

Dar exista cineva care ne împiedica mereu să lucrăm — cu tenacitate și foarte ingenios, nu direct, ci prin oamenii săi de paie. Bietul Lobov continua să joace, și cu siguranță că împotriva voinței lui. Avea un caracter slab, ușor influențabil dar, oricum, era foarte legat de Steklov, comandantul detașamentului cîn care făcea parte și se vede că nu-i venea să-l înșele tocmai pe el. Eu însă știam că joacă și acum nasturi. Știam, pentru că, de cite ori îl întîlneam, nu îndrăzneam să mi se uite în ochi și căuta să fugă din drumul meu. Și-apoi mereu constatam că-i lipsește cite-un nasture. Ba la cămașă, ba la buzunarul drept al hainei, iar mîine cu siguranță că avea să-i dispară și cel de la buzunarul stîng.

— Serghei, — spun eu într-o zi, ca și cum aș fi uitat de boala nasturilor, — ce înseamnă neobrăzarea asta, de ce umblă Lobov în halul ăsta ? Unde-i sint nasturii ?

— Zice că i-a pierdut.

— După masă să treci pe la mine.

După masă, Steklov intră în cabinetul meu și-mi spune ceea ce, de altfel, înțelegeam prea bine și fără el.

— Semion Afanasievici, Repin îl întărită pe Lobov. Vă spun drept. Am stat și eu de vorbă cu el, dar știți ce mi-a răspuns ? Are el o vorbă cică : „Hoțul neprins este om cinstit”.

Și totuși odată s-a întîmplat ca adversarul meu nevăzut să-și greșească socotelile și, fără voia lui, să mă ajute.

Într-o bună zi, la apel, l-am văzut pe Lobov stînd într-o poziție tare ciudată, cu mîinile strîns lipite - de cusătura pantalonilor și parcă temîndu-se să facă cea mai mică mișcare. Tot atît de țeapăn și de stîngaci o pornise și spre sufragerie; nu mergea ca de obicei, ci făcea niște pași mărunței de tot. Și atunci, deodată în mîntea mea s-a făcut lumină : pîi ăsta și-a pierdut la joc și nasturii de la pantaloni, uite cum îi cad în vine.

Trecînd din sufragerie pe la mine, pe-acasă, de cine dau ochii acolo ? De jucătorul nostru pătimaș.

— Galina Kostantinovna, se ruga el cu glas jalnic, îi cos eu singur, dar, dați-mi, vă rog, cîtiva nasturi.

Înduioșată, Galia se îndreptă spre cutia de lucru.

— Stai! i-am spus. Lobov să-și găsească întîi nasturii lui. Îi are, numai să-i caute bine.

Ce să mai vorbim — bietul Lobov a rămas așa pînă seara. La început umbla ținîndu-și nădragii cu mîinile ; pe urmă, în atelier, și i-a legat cu un capăt de sfoară, dar și așa îi cădeau mereu. Nu mai îndrăzneam să ceară nimic nimănui și se afundase atît de mult în bezna disperării, încît nu i se mai vedea decît creștetul.

Seara, la masă, Sergliei Steklov se sculă de la locul lui.

— Semion Afanasievici, vă roagă tot detașamentul, dați-i voie lui Lobov să-și coasă nasturii. Vă făgăduim că n-o\_ sa mai facă.

— Îmi garantați ?

— Garantăm.

În astfel de împrejurări, Anton Semionovici întreba : „Cu ce îmi garantați ?” Le-am pus și eu întrebarea aceasta.

— Cu capul ! sună răspunsul neașteptat.

M-am declarat mulțumit și cu atît, deși, la drept vorbind, garanția era foarte vagă.

14

„Of, Glebov ăsta!”

A trebuit să mă conving din propria mea experiență de ceea ce cunoșteam mai de mult din spusele lui Anton Semionovici : că pedagogia este o știință complexă, multilaterală și profund dialectică. A trebuit să rezolv în felul meu problemele ce mi se ridicau în cale, “să acumulez experiența, ideile și descoperirile mele proprii.

Atunci, în primele zile, eram ca un om care învață să buchisească. Iată că bastonașele și cîrligele acelea de neînțeles s-au transformat în litere, iar literele s-au imbinat în silabe, alcătuiind cuvinte — și pagina cea mută a prins a grîi, căpătînd un înțeles viu, accesibil: am învățat să citesc.

La început, toți copiii erau pentru mine o gloată. Îi cunoșteam la față pe comandanți, pe Volodin bon-docul, pe lunganul de Pletniov, pe Razumov cel cu ochii albaștri, pe Podsolnușkin, demn, plin de sine, pe Petka și pe prietenul său Lionea, timid și rusinos, cu ochii oblici, și oare semăna cu un iepuras. Cîte ceva, fapte mărunte și disperate aflasem aproape despre toți, chiar în primele zile. Și cu toate acestea, copiii continuau să rămînă pentru mine o simplă mulțime și știam că adevărata viață a școlii va începe abia atunci cînd Pletnic-v va înceta să mai fie pentru mine doar „lungan”, iar Volodin „bondoc”. Atunci cînd, gîndindu-mă la fiecare din ei, în mîntea mea vor răsări alte caracteristici decît acestea, exterioare.



Treptat-treptat, zi de zi, începusem să-mi înţeleg tot mai bine elevii.  
Sfeklov îşi conducea detaşamentul calm şi egal.  
Era cel mai mare ; toţi ceilalţi băieţi din detaşamentul lui erau cu vreo patru ani mai mici decât el, între care şi Steklov mezinul, Pavluşa, care semăna cu fratele său şi la chip, şi la fire.  
Credincios regulei care exista în colonia Gorki şi în comuna Dzerjinski, n-am vrut să-i întreb cum nimeriseră la un cămin de copii orfani. Dar de ce or fi fost repartizaţi oare. tocmai la „greu educabili" ? Iată ceea ce mi se părea de neînţeles.  
Amindoi liniştiţi, potoliţi, primiseră cu voie bună şi fără să cirtelască noile orinduieli introduse în Poiana Mestecenilor. Şi liniştea asta a lor nu era nepăsare, ci un avînt pornit din inimă, statornic şi sigur : „Aşa trebuie să facem şi-aşa o să fie bine !" parcă spuneau fraţii cu toată înfăţişarea lor.  
Băieţii din detaşamentul lui Steklov — prichindeii şcolii — îl ascultau orbeşte, fără să cricnească.  
Toţi, în afară de Glebov. De n-ar fi fost Glebov, Steklov ar fi dus-o ca-n rai — cu ceilalţi nu avea nici o bătaie de cap. Era foarte domol şi așezat. Şi, fără să mă fi gîndit dinadins la asta, aproape fără voia mea îmi închipuiam că încă nu de mult Steklovii avuseseră pesemne o familie mare, strîns unită, o viaţă chibzuit organizată, pe care o conducea pe nesimţite mîna bună, dar hotărîtă a mamei. Cine ştie ce s-o fi întîmplat pe urmă. Doar nu degeaba, cînd copiii se spălau, Serghei îi muştraluia pe fiecare în parte :

— Da' urechile cui le laşi ? spunea cl răbdător, fără să ridice glasul. Şi tu, de ce nu-ţi ştergi bine mîinile

?Seara, cînd copiii se culcau, el mai dădea o raită prin dormitor, ca o dădăcă grîjulie — pe unul înveîndu-l, altuia potrivindu-i perna. La masă îl întreba pe Lionka Petrov, prîslea detaşamentului:  
— De ce nu mîنینci ? Te-o fi durînd burta, iai ? Şi văzîndu-l pe Egor cum şade atnărit înaintea far-furiei golite, lingîndu-şi lingura, îi spunea elevului de serviciu :  
— Ia mai pune-i o porţie...  
Se simţea cap de familie şi observa fiece schimbare în dispoziţia copiilor. Iar grija pe care o avea pentru bunăstarea detaşamentului mergea pînă la caraghios- lic: cu nici un chip nu s-ar fi lăsat să-i nedreptăţeşti dormitorul, nemaivorbind de faptul că făcea tot ce putea cia să procure pentru ai lui ce era mai bun.  
Odată chiar Jukov îi spusese înfuriat:  
— Ia mai slăbeşte-mă, mă, cu apucăturile tale de chiabur !  
Dar „apucăturile acestea de chiabur" ale lui Steklov nu stîrneau nici o vrajbă, fiindcă băieţii ştiau : Steklov nu se lăccmeşte pentru sine, nu se gîndeşte la el.  
Şi ce se mai zbătuse atunci, cînd fuseseră gata primele măsute de noapte ! Ținea mortiş ca măsutele să fie repartizate în dormitorul lui. la detaşamentul patru.  
— Mie să mi le daţi, fiindcă în detaşamentul meu am numai d-ăi mici. Şi pe-ăştia trebuie să-i deprinzi cu ordinea. Cîţi ani ai tu şi cîţi ani au ei ? se înflăcăra el încercînd să-l convingă pe Korol. Tu ești ditai vlăjganul, mîine-poimîine ai împlinit paisprezece ani, pe cînd băieţii mei, uită-te la ei, în afară de Glebov toţi sînt de-o șchioapă.  
— Rămîne-ți-ar în gît măsutele să-ți rămînă ! se oțăra Korol. Zău dacă nu ți-e și greață ! Cît ai lucrat tu, mă, la ele, cu mormolocii tăi ? Și-acum vii să mi le iei pe toate, haidade !  
— Dar ce, parcă pentru mine le iau ? stăruia Ser- ghci, fără să se supere. Cum de nu pricepi ? Și într-adevăr, măsutele Steklov le dădu celor mai mici, iar el nu-și luă decât mult mai tîrziu, după ce fuseseră înzestrate cu ele toate dormitoarele.  
— Polița de sus este a ta, iar cea de jos a ta, îi dăscălea el pe Leonea Petrov și pe Pavluška, care aveau paturile alăturate. Și să le țineti curate, că vă controlez, să știți. Da' să nu-mi puneți acolo tot felul de fleacuri: prăştii, pietricele, pene de cocos... Vă știu eu ! Să nu care cumva să vă prind, auziți, că vi le azvîrl cît colo pe geam.  
— Mă, tu parcă ai fi o cloșcă : toată ziua clon-clon-clon cu puii tăi! Îl luă odată în ris Korol, prîvindu-l printre gene cu ochii lui galbeni.

Serghei dădu din mină zîmbind. El nu se supăra niciodată. De altfel și Korol i-o spusese fără răutate. Eu știam că și el se poartă bine cu cei mici și, poate că, în sinea lui, îl înțelegea pe Serghei.

Steklov e preocupat oră de oră, neîncetat, de tot ce se întîmplă în detașamentul lui.

— Semion Afanasievici, —, spune el îngrijorat, — nu știi ce să fac : Glebov nu vrea să doarmă în pat.

— Cum așa ? Și unde doarme ?

— Sub pat...

Of, Glebov ăsta ! Serghei se războiește cu el de dimineață pînă seara. E cel mai zurbagiu, cel mai nepăsător, cel mai circotaș din tot detașamentul patru. Cum îl pui la cîte o treabă, oricît de mică ar fi ea, gata cu cearta. Și totdeauna țipă că lui i se dau corvezile cele mai grele și mai neplăcute. Mereu se tocmește și se vîieță. E plin de o îngimfare neobrăzată și un încurcă-lume fără pereche.

Cînd vine ora  
culcării, Glebov, ca  
și ceilalți, se culcă în  
pat, dar dimineața îl  
găsești negreșit sub  
pat. Copiii au  
încercat să-l  
urmărească cînd se  
tîră- ște acolo, dar  
nimeni din ei, nici  
chiar Serghei, care  
de altfel trudește cel  
mai mult peste zi, nu  
avusese destulă  
răbdare ca să-l  
prindă. Glebov se  
culca cel dintîi: cum  
punea capul pe  
pernă adormea  
buștean și de fiecare  
dată ți se părea că  
n-o să mai repete  
figura. Și totuși în  
fiecare dimineață îi  
găseai sub pat

.Eu habar n-aveam de asta: în noaptea aceea de pomină pe care o petrecuse la mine pe divan, eu mă culcasem în odaia de-alături, și dimineața îl găsisem sculat.

Steklov, care e un băiat potolit, echilibrat, nu-l poate suferi pe Glebov. Din toată școala, el e singurul în stare să-l scoată din sărute. Și Serghei e sigur că Glebov se preface. Așa, de-al dracului: că să atragă atenția asupra lui, să-i uluiască pe toți.

Dis-de-dimineață, înainte de sculare, mă abat pe la dormitorul detașamentului patru : Glebov doarme dus, strîns covrig, tocmai sub pat.

Mă sfătuiesc cu Ekaterina Ivanovna. Ea este convinsă că la mijloc e vorba de-o boală. Il duce pe Gleblov la doctor, care-l cercetează cu atenție. Dar medicul nu poate să ne explice strania comportare a copilului. Nervii? Păi nervii sînt foarte normali— nici o deviere, e un băiat ca oricare altul și, judecînd după toate, pare sănătos și bine dezvoltat pentru cei unsprezece ani ai lui. Nu există nimic care să arunce lumină asupra acestei caraghioase deprinderi. Și culmea, că nici el nu-i în stare să ne dea nici o explicație.

— Nu-mi amintesc. Mă culc în pat, dar mă trezesc sub pat. Cum am nimerit acolo — habar n-am. Vorbește cu multă îndrăzneală totdeauna, în fața oricui s-ar afla. Se pare că eu sînt singurul de care se teme, după pățania cu divanul. Pur și simplu își inchipuie că e mai bine să n-aibă de-a face cu mine : cine știe ce drăcovenie aș mai putea născoci. Zeflemeaua și batjocura — iată două lucruri la care nu știe să răspundă cumsecade și de aceea, prevăzător, evită orice ciocnire cu mine. Lar acum, cînd spune: „Nu-mi amintesc”, eu îl cred.

Are un pat bun, comod, și totuși aproape toată noaptea doarme pe podeaua goală, abia învelit cu pătura, trasă de pe pat și acoperindu-și cu un colț al ei Fata. De ce ? El nici înainte nu dormea în pat, numai că atunci nimănui nu-i păsa de soarta lui. Pe cînd acum, toți sînt îngrijorați de bizarul său obicei, îngrijorați și supărați totodată.

Gleblov e orfan de amîndoi părinții și a vagabondat multă vreme — a cîesta este singurul lucru pe care-l știu despre trecutul lui. Prea puțin — c drept. Dar și eu însumi am trecut prin asta și mi se pare că am găsit explicația ciudatei lui boli și totodată și leacul. Nu mă voi sfătui cu pedagogii noștri, ei ar putea să se mire, să se alarmeze sau, poate, să mă și condamne ; procedul meu nu este prea pedagogic. Las' să fie ! Pentru mine cel mai important lucru e să-l învăț pe Gleblov să doarmă ca oamenii.

Tîrziu, seara, intru tiptil în dormitorul patru. Totul e liniștit și adîncit în somn. Mă opresc mereu, trăgînd cu urechea — oare toată lumea doarme, nu se ridică vreun cap de pe pernă ? Dar nu, nu se aude nimic, nici un sunet, doar respirația regulată a copiilor. În sfîrșit ajung la patul lui Gleblov. Doarme și el ca toată lumea. Mai arunc o dată o privire în jur și repede, fără zgomot, mă vir sub pat. Mă culc și aștept.

Nu știu cît timp să fi trecut. Dar iată-l pe Gleblov că începe să se răsucească de pe o parte pe alta și să suspine. Aha, uite-l că se bagă sub pat.

— Du-te naibii ! mormăi eu furios. E ocupat! Supus, băiatul se suie înapoi în pat și se culcă. Mai aștept ca la un sfert de oră, apoi mă scol, îl învelesc cu pătura și părăsesc tiptil dormitorul. Nu este o scamatorie și nici o revelație subită; pur și simplu am încercat să restabilesc o verigă logică scăpată. De unde putea proveni strania deprindere a lui Gleblov ? Din timpul vagabondajului, desigur. Dormitul la întîmplare într-un colțisor mai ferit, într-un loc dosnic, în care te poți ascunde de vînt, de ploaie, de ninsoare și, lucru mai important, unde, poate, nu te va descoperi și nu te va goni nimeni. Dacă însă în culcușul tău s-a strecurat cineva mai tare deei tîne, trebuie să pleci — și nu te mai întorci niciodată acolo : locul a fost ocupat.

Dimineața fac. rondul prin dormitoare însoțit de comandantul de serviciu, Kolișkin și de Volodea Razu- mov, sanitar de serviciu. În dormitorul patru ca și la celelalte dormitoare, toți stau în picioare lîngă paturile lor, dar pe fețele tuturor se oglindește neastîm- pîrul: se vede cît de colo că ni se rezervă o surpriză.

— Astă-noapte Gleblov a dormit în patul lui! raportează Steklov.

Gleblov și el pare mirat. Deși se otăna ori de cît ori băieții se legau de el, totuși ciudatul său obicei îl stîngherea și acum parcă se simte mai ușurat.

De altfel e prea devreme ca să ne bucurăm: cine știe ce-o să se mai întîmple mîine ?

Dar și a - doua și a treia zi totul a mers strună. Tîrziu, noaptea, intru la copii și mă conving că Gleblov doarme liniștit în patul lui.

Acum nu mai tulbură ordinea în dormitorul patru.

— Vezi că dacă ai vrut, ai încetat ? îi spune Steklov.

Gleblov tace și dă din umeri. De cînd tot vrea el, dar se vede că n-o brodea...

15

*„Acum n-am mai fugi!”*

În afară de lăzile aduse de Alexei Savici, ne mai căpătuisem cu încă vreo trei garnituri de unelte de primă necesitate. Pînă la urmă se descoperise că nu toate instrumentele luaseră drumul pieții, multe rămăseseră aici, în școală — copii le dosiseră care în beci, care în pod, care în dosul dulapului din dormitor. Și iată că acum își scoteau comorile din ascunză- torile cunoscute numai de ei și le aduceau la atelier. Noi ne purtam delicat și nu-i întrebam de unde, din ce taințe apăruseră

ferăstrăul de traforaj cu pinzele lui, pilele cu zimțuri mai fine și mai mari, feluritele dalte de tâmplărie, coarbele, sulele, ciocanele, clește- le- patent, cleștele simplu și cite altele. Copiii scoteau treptat unelele la iveală, uneori înmînindu-le lui Alexei Savici, cu un zîmbet încurcat, fără să spună un cuvînt, alteori cu gestul cel mai firesc cu putință :

— Poftim, Alexei Savici, poate vă prinde bine. <sup>1</sup> — Ei, cum să nu-mi prindă bine, răspundea acesta serios.

Din firea lui, Alexei Savici nu era ironic. Zîmbea des, glumea, dar niciodată cu răutate. Cu băieții se purta întotdeauna foarte simplu, foarte hotărît, dar în același timp cu încredere. Venea primul la atelier și pleca ultimul. Lemnul, metalul și instrumentele i se supuneau din dragoste parcă. Rindeaua care pentru nimic în lume n-ar fi mers în minile lui Petka, în minile lui Alexei Savici luneca ușor, și nu exista schindură, oricît de zgrunțuroasă ar fi fost, care să i se împotrivească. Iar Petka... Petka se uita la el înmărmurit, cu invidie, iar gura lui lua forma unui „O” rotund și mirat. Cel mai mult se împrieteneise Alexei Savici cu detașamentul lui Jukov. Sanea Jukov nu-i semăna nici lui Steklov, patern și liniștit, nici lui Korol, care era autoritar ; el avea un „stil de conducere” al lui propriu. Era un comandant vesel, vesnic născoceea cite ceva nou, și orice lucru îl interesa și-l pasiona. Cît despre Petka, acesta îl adora și se ținea scai de el. Dar îl iubeau și băieții mai mari din detașament. Nu l-am auzit niciodată strigînd la el, supărîndu-se sau injurînd. Parcă n-ar fi poruncit și nu le-ar fi cerut nimic, ci mai curînd s-ar fi sfătuit cu ei s-au le-ar fi dat el sfaturi, și să nu-i urmezi povața era cu neputință.

Alexei Savici se pricepea de minune la traforaj; ramele și casetele lucrate de el păreau niște horbote, dar arta asta nu ispitea prea multă lume. Cu toate acestea, toți se arătau foarte interesați cînd Alexei Savici cu Jukov și cu Petka începura să taie din placaj, după niște linii ușor punctate, niște bucăți mari, de forme diferite. Nu puteai să-ți dai seama despre ce e vorba. Glebov, cel dintîi, descoperi că Petka decupează un picior uriaș.

— Ce-ai pățit, Petka ? Îți croiești cizme de placaj ? îl întrebă el răutăcios.

Petka se mulțumi să dea din cap cu un aer ini steri os. După aceea se mai descoperi că Jukov decupează o mină imensă cu niște degete groase. Timpul trecea și iată că apărură și a doua mină, iar după ea al doilea picior ; în sfîrșit de sub ferăstrăul de traforaj ial lui Alexei Savici ieși un tors uriaș, împodobit cu o căpățîna cu niște urechi blegi și cu o gură prosteste căscată. Toate acestea fură împreunate și legate cu sîrmă. Băieții, care făceau ce făceau și se abăteau pe la acest colț al atelierului ca să vadă ce- are să iasă, rămaseră trăsniți.

— Măi, dar grozav e! Dar ce vreți să faceți cu el ?

Acum se interesau cu toții de noua invenție — și Surjik cel somnoros, și trufașul Korol, și Repin — imperturbabilul Repin — căruia nu-i scăpa nimic, și firește și Kostik, care stătea țănoș, cu picioarele desfăcute, bine proptite în pămînt, încălțate în ciorapi roșii de lînă.

— Ia ghiciți! îi pofți Jukov.

— O momîie pentru grădina de zarzavat ? își dădu cu presupusul Volodin.

— O ’ momîie ! O momîie ! Ca să sperie ciorile ! strigară cu toții în cor.

— Greșiți, copii, răspunse liniștit Alexei Savici și-i porunci lui Petka : Ia adă vopselele încoace. Ce cămașă să-i facem ? Trebuie să-l gătim frumos.

— Să-i facem un batic ca al lui Repin, propuse Jukov, fără răutate.

Andrei încrunță ușurel din sprîncene, dar chipul lui frumos rămase liniștit.

— Dar ce, parcă seamănă cu Repin ? Asta-i un băiat simplu, îl înfruntă Alexei Savici. Ia să-i facem o cămașă roșie și pantaloni albaștri.

Nu ! nu ! strigă deodată Petka. Să fie mai bine un burju cu joben pe cap !

În mare grabă decupară și jobenul și-l fixară pe scă- firliia rotundă. Fracul nu ieșise prea grozav, dar în schimb jobenul ilustra fără greș proveniența socială a personajului.

A doua zi, pe înserat, Jukov trecu prin toate dormitoarele apoi, cu minile pline la gură, le strigă de pe scară tuturor celor care se aflau în curte :

— La club ! La club ! La club !

Ne-am adunat în sala cea mare și pustie, care pînă acum n-avea nimic atractiv pentru noi, și- acolo îl văzurăm pe „burjuul” de placaj instalat pe un soclu.

Alexei Savici stătea în fața unei mese. Lîngă el era o lădiță, și în lădița aceea văzurăm niște obiecte rotunde, roz și galbene — mere parcă. Băncile n-ajungeau, și toți cei care nu găsiseră loc, se așezaseră la rînd de-a lungul pereților.

Și atunci Alexei Savici luă în mână un „măr” galben — era o minge, făcută din cîrpe — și-l aruncă în gura „burjuului”.

Mingea zbură prin mica deschizătură, fără să atingă placajul. Alexei Savici nu ne lăsă timp să ne dezmeticim. A doua, a treia... zece mingi la rînd intrară fără greș prin gura căscată a țintei, iar Jukov, care stătea în partea cealaltă, le prindea una cîte una.

Băieții începură să țipe entuziasmați, să bată din palme. Cîiiva se și repeziră spre masă, dar Alexei Savici îi opri cu o mișcare a mîinii :

— Acum își va arăta îndeminarea Pavel Podsoi-nuşkin, din detașamentul unu.

Pavel, mic și sfrijit cum era, ieși înainte fără grabă, cu aceeași demnitate pe care o păstra în orice împrejurare ; și cînd îl hrănea pe Timofei, și cînd făcea exercițiile de înviorare, și cînd minca la masă păsatul de hrișcă.

Jukov vărsă mingile înapoi în ladă, și Pavel începu să le arunce.

Nimeri șapte mingi din zece și cu aceeași demnitate, fără un zimbet, se depărtă de masă. Acum îi veni rîndul lui Petka. Roșu tot, cu sprîncenele încruntate, începu să arunce mingile, una după alta, nimerind, vorba ceea, „ca nuca-n perete”.

Băieții se prăpădeau de rîs.

— Nu te lăsa, Petka ! Dă-i, trage-i ! Iar ai luat-o razna ! Așa, Petka, încă o dată ! se auzeau glasuri din toate părțile.

După a șasea minge greșită, Petka se lăsa păgubaș. Gata să plîngă și repetînd mereu : „Naiba să le ia, că la antrenament ieșea de minune”, se repezi spre ușă. Băieții-l apucară rîzînd de cămașă, de brațe, dar el se smulse din mîinile lor, și în cele din urmă o zbughi afară.

Asta a fost începutul. Acum toți abia așteptau să-și încerce agerimea ochiului și îndeminarea.

— Trebuie să mai facem unul ! țipă Glebov. Ba nu unul, trei ! Că altfel o să fie coadă !

— Poftim și fă ! spuse zîbind Jukov. Faima lui Glebov ca cel mai leneș și trîndav băiat din școală trecuse de mult granițele detașamentului patru. Jukov și băieții lui nu-și mai încăpeau în piele, dar nu se arătau de loc. Doar ochii le străluceau, iar buzele zîmbeau fără voie. Mărinimoși, își cedau rîndul băieților din celelalte detașamente și căutau să le explice cum să arunce mingea ca să nu greșescă ținta.

A doua zi, amatorii de ținte începură să-l asalteze pe Alexei Savici, cerîndu-i să mai facă altele în timpul liber.

— Cel mult încă una, spuse el hotărît. V-ați repezit așa la ea, fiindcă deocamdată sîntem săraci și n-avem alte jocuri. Ia mai bine să născocim altceva.

În ziua aceea, atelierul zumzăia ca un stup. Cine a mai lucrat prin școli, știe : sînt fel de fel de zgomote. Uneori e o larmă fără rost, sau o hărmălaie ca de iad, copiii zbiară în gura mare, nesinehisindu-se de rugămințile profesorului. Alteori însă se pornește un vuiet potolit de muncă și atunci pedagogul experimentat nu se va înșela niciodată și nu va striga : tăcere ! În zgomotul acesta, el va ghici avîntul, ritmul trepidant al muncii.

Alexei Savici nu le spunea băieților nimic, și avea dreptate: era o zarvă sănătoasă, plină de entuziasm și veselie. Cîneva își aducea rîzînd aminte cum arunca ieri mingile Petka. Cîneva se canonea cu o seîndură crudă, îndărătnică și drăcuia printre dinți.

— Uite așa, ne antrenăm, și apoi să vezi ce bine o să ne prindă la tragere, zicea Volodin.

— Hai să mai decupăm cîteva, Alexei Savici. Altfel ce club se cheamă că-i asta — iașa, cu pereții goi ?

— Doar v-am mai spus o dată: trebuie să mai născocim și altceva. Hai să ne adunăm după masă și să hotărîm.

Dar pînă la prînz mai era mult și, lucrînd la mesele de timplărie, băieții nu încetau să gîndească cu glas tare :

— Vine vara. Ne-ar trebui niște popice... J -

— „Și o tablă de șahi !

— Intîi să facem mese pentru club. Și bănci. Ce, o să jucați șah jos, pe podea ?

Vorbă-vorbă, dar treaba merge, Talașul foșnește, rindelele lunecă într-una pe scînduri.

Într-un colț depărtat al atelierului șade la o masă de timplărie Korobocikin — ursuz, cu părul zbîrlit și cu o aluniță neagră pe obraz. Nu stingherește pe nimeni, nu încalcă disciplina și lucrează binisor, dar știi că atît așteaptă : să vină primăvara. Ce-i pasă lui de șah, ce-i pasă de popice și de ținta de placiaj ? Cum se va încălzi vremea, o s-o șteargă numaidecît.

Repin, de bună seamă că ar fi plecat și el, dar e ceva care-l ține în loc. Stăpînul adevărat al detașamentului doi e el, fără îndoială. Și dacă pe

Kolişkin nu-l ia nimeni în seamă, apoi cu Repin se schimbă socteala. El domneşte cu totul altfel decât Korol. În arsenalul lui nu-s fulgere şi nici tunete. E de ajuns să ridice din sprinceană, să arunce o privire calmă, leneşă — şi -gata ! Acum Andrei freacă nepăsător cu şmirghel o scindură bine netezită. Îmi ocoleşte privirea, niciodată nu se uită în ochii mei.

— Vara... Ei, cite.nu se pot face aici pînă la vară !... vorbeşte Alexei Savici visător. Un teren ca al nostru... Uite, eu nu mă pot dumeri cum de stă aşa, degeaba, în paragină ?

— Da' ce... Parcă-i după noi ?... Parcă ni s-a spus vreodată ?... se aud voci de prin toate colţurile atelierului.

— Dar pe voi nu v-a tăiat capul ? Aţi întins o plasă de volei şi aţi lăsat-o acolo s-o bată ploaia, ninsoarea ; ei şi pe urmă ?

Păi, Alexei Savici,  
dumneavoastră nu  
ştiţi, plasa asta nu-i  
o plasă obişnuită,  
spune Korol şiret.  
Dacă n-ar fi fost ea,  
n-ar fi scăpat  
Semion Afanasievici  
de coarnele lui  
Timofei. Se poate să  
nu vă fi povestit  
nimeni

?Aşa e ! Alexei Savici nu ştie nimic despre  
întimpla- rea cu taurul, pe vremea aceea nu se afla  
încă la noi. Şi copiii, rîzînd, încep să-i povestească  
care mai de care :

— Iar Timofei unde nu şi-a umflat odată nările...  
ochii, i s-au umplut de singe... uite acu-acu îl ia pe  
Se- mion Afanasievici în coarne ! Se repede furios,  
ca un drac, nu mai vede nimic înaintea ochilor şi  
cînd se izbeşte odată de fileu ! S-a încurcat în el,  
scurmă pă- mintul cu copita, nu-şi dă seama ce i s-  
a întimplat, ei, şi atunci cînd i-a trîntit Semion  
Afanasievici una-a-a !

— Dar voi unde eraţi ?

În glasul lui Alexei Savici, în expresia fetei lui nici  
un fel de imputare, dar întrebarea cade peste tot  
ca un duş rece. O scurtă tăcere, apoi Steklov  
murmură printre dinţi :

•— Unde eram... Am fugit!.., Semion Afanasievici  
rămăsese singur. El şi cu Timofei.

— Acum n-am mai fugi, adăugă Jukov cu tărie.

16

*Găinile*

Da, şi eu sînt sigur : acum n-ar mai fugi, nu m-ar  
lăsa singur dacă m-aş afla într-un impas. Nu mă  
amănesc însă : noi nu avem încă un colectiv unit şi  
bine încheiat, dar e pe cale de a se naşte. Primele  
lui lăstare au şi încolţit. Se vede asta după felul  
cum lucrează băieţii, cum se adună după masă la  
club şi după faptul că din ce în ce mai des aud  
cuvintele „la noi” şi „hai să facem !”

Orice idee, indiferent a cui o fi, trezeşte îndată un  
ecou. Poate să fie admisă sau respinsă, dar fără  
răspuns nu rămîne.

S7

Cam la vreo trei săptămîni după sosirea Galiei şi a  
copiilor, am cumpărat din oraş o goarnă de nichel,  
nou-nouţă.

7 — Drumul în viaţă

Veneam cu ea de la gară şi în calea mea răsăreau  
tot mai mulţi copii. Printr-un misterios telegraf  
fără fir aflaseră că sosisem, şi nu oricum — cu  
goarna ! — şi ieşiseră cu toţii să mă întîmpine.

— În loc de clopoţel ! Aşa da ! Cînd o să sune, o  
să se audă şi la Leningrad ! vorbeau copiii cu  
aprindere.

Fiecare căuta să se dea cît mai aproape, să pipăie  
pachetul.

Numai unul singur parcă încremenise cînd mă vă-  
zuse cu goarna — Petka. El răzbătuse pînă la mine

și acum mergea alături, dar nu scotea nici o vorbă, îmi ocolea privirea și părea tare amărît și descurajat. Enigma nu era prea greu de dezlegat: Petka nu îndrăzne să creadă că i se va încredința goarna, dar nici n-avea tăria să se despartă de acest vis sonor, argintiu. Pesemne că visul acesta pusese stăpînire pe el încă din ziua aceea, cînd le arătasem băieților fotografiile membrilor comunei Dzerjinski, unde îi văzuse pe gornîști.

Volodin fu primul care întrebă fără ocol:

— Dar cine o să fie gornist ?

— O să tragem la sorți ! strigă Glebov.

— În comuna... — începu cu un glas sugrumat Petka, apoi, înghițind odată în sec, urmă din ce în ce mai tare, cu energia disperării, — în comuna Dzerjinski, dumneavoastră ne povesteți, Semion Afa,na- sievici... gornîștii erau aleși dintre cei mici! Un ris general îi acoperi cuvintele.

— Ia te uită la el unde bate, îl necăji Korol. Păi da\* și noi avem băieți mici : Egor, Vasea. Dar Pavluška Steklov ? Ce-i lipsește ca să fie gornist ? Atunci Steklov cel mare zise cu tărie :

— Om hotărî la adunare !

Și nu m-am supărat de loc că nu spusese ră : „Pe cine îl va pune Semion Afanasievici, acela va fi”. Cit de important și plăcut chiar pentru amorul meu propriu era acest „Om hotărî la adunare!”

Dar în aceeași zi s-a petrecut ceva care ne-a silit să dăm uitării un timp goarna.

Din detașamentul lui Steklov făcea parte și Lionka Petrov, prîslea școlii. Nu i-ai fi dat nici nouă ani, atît era de firav și de plînd ; avea un gît subțire, fața palidă și niște ochi mari, puțin pieziși. Trebuie să recunosc : rareori îmi aduceam aminte de el, atît de potolît și de șters era — atenția mi-o atrăgeau totdeauna personalități puternice ca Glebov, Pletnirov, JRepin... Dar într-o zi, străbătînd curtea, l-am văzut pe Lionea Petrov zbătîndu-se în minile lui Korol și în- cercînd să scape și să ascundă ceva.

— Ce-i cu voi ? întrebai, apropiîndu-mă.

— Semion Afanasievici, ia uitați-vă ! Lionea își cară în buzunare toată mîncarea — nu știu unde o fi du- cînd-o. Poftim — un ou răscopt. Și aci, uite ce i-am scos din buzunar : păsău învelit într-o hîrtiuță. Ce-o fi făcînd cu ele ? Le-o fi vînzînd ?

Îl luai pe Lionea de umeri și mă uitai drept în ochii lui speriați :

— Ei, ce-i cu tine ?

— Gg-ăi-nile... șopti el.



— Ce-e?  
— Gg-ăi-nile... repetă el mai tare, și izbucni în plîns.  
Din fericire, Steklov tocmai se apropia de noi.  
— Ce-i, iar n-ai mincat ? întrebă el de departe, fără să se mire.  
— Ce-nseamnă asta" ^i întrebai în ciudat. De ce nu mîncîci la masă, de Ce cari mîncarea în buzunare ? Da' răspunde odată !  
— Semion Afanasievici, o ducc la găini, explică Ser- ghei. Are o cloșcă pe ouă și nu mai poate de gria ei...

99Aveam în afară de Timofei patru găini și un cocoș jigărit, aproape fără coadă — rămășițele gospodăriei părăginite și prădate. Totul, bineînțeles, înregistrat ; de grijă le purta Antonina Grigorievna — eu n-aveam timp să mă gîndesc La ele ; știam că scormonesc undeva lîngă grajd și le lăsam acolo de capul lor. De vreo două ori îl auzisem pe Lionka Petrov chemin- ciu-le într-un fel tare ciudat: „Tipi, tipi 1" șoptea el și găinile alergau îndată spre el. Odată am fost martorul unei discuții amicale între el și Antonina Grigorievna tot pe tema găinilor: „Uite, ia ciurul ăsta. E bun de culbar, îl povățuia ea. Pune paie în el și penele să i le presari cu cenușă... așa-i că n-ai dat-o cu cenușă ?"  
Da, Lionea murea după găini, le îngrijea de dimi- neața pînă noaptea tîrziu, le aducea iej de fel de resturi de l'a bucătărie... Și "acum, iată ce ne mai fu dat s-ă ■ aflăm : își împărțea cu ele mîncarea de dimineață, de la prînz și seara... Convingîndu-se că nimeni nu e pornit să-l pedep- sească, Lionea mai prinse inimă.  
— Intîi ia căzut cloșcă Negruța, — povestea el, — dar mi-am dat seama numaidecît că nu face nici două parale : nici nu-și deschidea bine aripile, stătea cu ele strînse, așa, și ouăle rămineau neacoperite. Acum a căzut cloșcă Moțata. Moțata e tare deșteaptă. Uite așa se uită în toate părțile, și cum vede un ou neacoperit, 'îndată se scoală și-l rostogolește cu ciocul mai aproape, ca să-l acopere cu aripa. Iar cînd se dă jos de pe ouă, i s-o vedeți cum fuge !... fuge, înghite ceva la repezeală ' și țuști înapoi pe ouă !...  
Lionea povestea cu multă însuflețire, vorbind tare, de parcă nu el ar fi plîns adineauri cu sughituri, întinzînd cu pumnii lacrimile pe obraji.

Treptat-treptat, întreaga populație feminină a casei noastre — Ekaterina Ivanovna, Čalia, Lenocika — începu să se intereseze de găini. Li se făcu un locșor • lângă bucătărie. (În magazie e prea frig, le degeră creștele, le lămură Lionea.) Li se făcură cuibare din- tr-un coș, două lăzi și un ciur ; cuibarele fură date cu var, ca să nu le năpădească păduchii; li se puseră paie, fin. Lionea visa ca la vară să facă o crescătorie de viermi în pământ îngrășat cu bălegar.

— E foarte simplu : acoperi un strat de pământ cu scinduri și-l stropești mereu. Și pe urmă gîndacii de mai — dacă s-ar strînge mai mulți și s-ar usca — ar fi o hrană !

Moțata clocea conștincios, și iată că luînd un ou și punîndu-l la ureche, Lionea auzi pentru înția oară un ciocănit ușor. De atîta bucurie se ghemui tot, și duse palma la gură. Dar nu îngădui ca nerăbdarea să-l biruie... nu scoase cloșca de pe ouă înainte de vreme, puii îi lăsa să se usuce bine sub cloșcă și abia după



aceea îi scotea cu băgare de seamă și-i punea într-o ladă caldă, frumoasă, orînduită.

Băieții mai mici prinseseră și ei patima asta, și-l ajutau care mai de oare pe Lionea. Iar cînd Moțata cu puii ei ieși prima dată la plimbare, i se făcu o primire triumfală — poate, chiar prea triumfală : înconjurată de o droaie de băieți, ea se zbirli toată, gătia să-și apere puii.

Mai trecură cîteva zile.

Și iată că n-apucasem bine să intru în curte cu goarna, înconjurat de alaiul de băieți, cînd Lionea Pe- trov, cu fața plină de lacrimi, se repezi ta mine, strî- gînd :

— Au furat-o ! Au furat-o pe Moțata !  
— Stai, nu mai urla așa ! Cine ți-a spus că a fost furată ?  
— M-am dus la atelier — Moțata se plimba prin curte, les de acolo — ia-o de unde nu-i ! Puii, singuri. Da' ce, parcă i-ar fi lăsat ea singuri ?  
— Cine ar fi putut s-o ia ?  
— Nu știu, dar a fost furată ! Of, Seniion Afanasie- vici, au furat-o !  
— Stai, nu țipa, o să se întoarcă. Poate s-o fi rătăcit pe undeva.  
Dar Moțata nu s-a mai întors. Peste vreo două ore, mă lămurisem : nici nu avea să se mai întoarcă.  
— O-of! Au tăiat-o pi Moțata ! Au tăiat-o ! se văicărea Lionea.  
Înainte vreme nimeni ri-ar ii băgat de seamă dispariția unei găini. Parcă nu mai dispăruseră atâtea lucruri, cu mult mai importante! Dar acum toată lumea era preocupată de soarta Moțatei și a progeniturilor ei. Și mereu simțeam îndreptată asupra mea privirea întrebătoare a copiilor.  
I-am cerut elevului de serviciu să sune clopoțelul și, când s-au adunat cu toții în sufragerie, le-am ținut o scurtă cuvîntare :  
— Uite ce-i : pînă mine trebuie să găsiți găina. Dacă nu aflați vinovatul, nu mai stau la voi.  
Cu o lună în urmă n-ar fi fost nimerit și nici n-aș fi cutezat să spun așa ceva. Acum însă simțeam că pot să vorbesc astfel, deși riscul mai exista și era destul de mare. Dacă copiii nu mi-ar fi dat ascultare, n-aș mai fi putut să rămîn în Poiana Mestecenilor.  
Ziua trecu plină de frămîntări. Copiii se adunau cite doi, cite trei, sfătuindu-se în șoaptă. După masa de seară, Korol se apropie de mine și-mi spuse confidențial :  
— Semion Afanasieviei, eu zic că toată tărășenia asta nu face nici cît o ceapă degerată. N-o să se mai repete, dar acum ar fi mai bine s-o mușamalizăm.  
— Așa crezi tu ? La început poate că într-adevăr nici nu m-aș fi sinchisit. Dar acum m-am deprins să vă socotesc oameni, și nu vreau să-mi schimb părerea.  
— De ce spuneți „vă”, Semion Afanasieviei ? Doar știți că eu, unul, n-am făcut nimic.  
— Sînt convins. Dar trebuie să înțelegi: noi toți răspundem unul pentru altul.  
— Cum, unul să fie vinovat și să răspundă totii ?  
— Da.

— Cineva ia furat și eu să fiu vinovatul ?  
 — Nu numai tu, toți.  
 N-am ieșit din birou pînă la căderea nopții, ca să le las timp să vorbească în voie, să se gîndească și să întreprindă ceva.  
 Dimineața, toți mă iscodeau cu privirile, dar eu mă purtam ca și cum nimic nu s-ar fi întimplat. I-am spus doar lui Korol — comandantul de serviciu pe ziua aceea :  
 — Transmite-le băieților că mai aștept pînă la opt seara, nici un minut mai mult.  
 La ora cinci, o droaie de copii năvăli în biroul meu:  
 — Am găsit-o ! Am găsit-o pe Motata !  
 Și mi-a fost dat să aud o poveste foarte misterioasă. Lionea Petrov cică stătea pe treptele bucătăriei și se uita în depărtare, amărît. Cînd, deodată, doi mascați s-au apropiat de el, i-au aruncat-o la picioare pe Motata, cu picioarele legate, și au luat-o la goană. Lionea a scăldat în lacrimi de milă și bucurie pe nenorocita prizonieră — nimeni nu se îndoaia că fusese la un pas de moarte.  
 Judecînd după toate, Motata stătuse o zi și o noapte fără mîncare și aproape fără aer ? își roteau ochii într-un fel ciudat și se repezi cu lăcomie la apă și păsat. Abia după aceea se mai refăcu puțin și fu lăsată la pui.  
 — Să fie cu puțință ca vinovații să nu mărturisească ? spusei eu, dînd din umeri, după ce-i ascultasem pînă la capăt. Nu credeam ca tocmai voi să fiți atît de lași.  
 — „Voi” ! „Voi” ! Și iar „voi” ! se aprinse Korol.  
 — Cine altul? Bineînțeles că voi ! Într-un colectiv cîștit nimeni și niciodată nu se ascunde. Ai greșit — mărturisește, atunci se schimbă socoteala. Cum văd eu, deocamdată vouă nu vi se pot cere prea multe. Ei bine, să ne mulțumim și cu atît.

Era un compromis.  
 Mie nu-mi plac  
 compromisurile, dar

aici nu se putea cere  
mai mult. Tncă n  
aveau curaj să vină  
și să mărturisească  
deschis" dar și eu  
știam că în primele  
zile copiii n-ar fi  
izbutit să realizeze  
nici atît. Și parcă  
simțeam mai trainic  
pămîntul sub pi-  
cioare. Dar nu trecu  
mult și din nou l-am  
simțit clăti- nîndu-se

### *.Fața de masă*

Detasamentul lui Jukov e de serviciu în sufragerie. Toți băieții acestui detașament sînt inventivi — îi seamănă comandantului. Iată că acum au început să afișeze meniul. E o inovație. Așa ceva nu s-a mai pomenit pînă acum. În fiecare zi pe ușa sufrageriei se poate vedea o listă nouă și nu numai cu înșirarea bucatelor, ci și cu comentarii în dreptul fiecărui fel:

*Păsatul de hrișcă este cea mai sănătoasă mîncare.*

*Kiselul cu lapte este foarte bun și gustos.*

Băieții lui Jukov au o rezervă inepuizabilă de astfel de comentarii. Ba uneori își îngăduie și aprecieri critice :

*Ciorba de carne — zeamă lungă.*

*Ceaiul — nu prea dulce.*

Dar așa ceva se întîmplă foarte rar : Antonina Grigorievna este foarte iubită la noi, și băieții caută să n-o supere ; apoi și prilejurile pentru astfel de critici sînt rare — ea gătește foarte bine.

Într-o zi ni s-au trimis niște fete de masă. Nu era cine știe ce, dar totuși — fete de mîsă albe și noi. A doua zi, intrînd în sufragerie, copiii zăriră una din aceste fete de masă prinsă cu grijă în piuneze pe peretele de lîngă ușă, iar alături de ea — o foaie de hîrtie, un fel de legendă, pe care scria :

„Cu începere de azi nu vom mai afișa meniul. N-are rost. Mai bine priviți această fața de masă, pe care au mîncat Pletniov, Koroliov, Razumov și Volodin.

Pe ea se poate vedea toată lista de bucate. Pata asta roșie — e ciorbă. Aceea cafenie — vedeți și voi — e de la chiftele. Iar aceea trandafirie — de kisel. Nu e de loc greu să vă descurcați!”

Copiii se îngrămădiseră în fața acestui „material intuitiv”. Cei din primele rînduri rîdeau, cei din spatele lor căutau să ajungă și ei în față, își lungeau gî-

lui, se ridicau în vîrfurile picioarelor ; larma creșteala mereu. Deodată risetele și strigătele se curmară ca la comandă. Korol își făcu loc prin mulțime. Era furios, palid, cu ochii strînși. Se repezi la fața de masă dar, vă- zîndu-mă pe mine, se opri și spuse răgușit:

— Semion Afanasievici, să se scoată asta 1

— Dar de ce ?

— Pentru că este o bătaie de joc 1

— Te-a jignit? Jukov 1 Unde e Jukov ? Luați fala asta de masă de aici. Koroliov s-a supărat.

Alte hohote de ris. Korol se dădu un pas înapoi. Avea fața întunecată și trasă, cu umerii obrajiilor și fălcile ieșite în afară. Apoi întorcându-se odată brusc, se îndreptă aproape în goană spre ușă.

— Se supără ușor, vorbi cineva târăgănat.

— Se supără numai când e vorba de el, răspunse Steklov. Dar dacă se supără alții, nu-i pasă.

— Ce ne trebuie nouă fete de masă ? La ce ? izbucni deodată Pletnirov. Uitați-vă, toate sînt murdare, la toate mesele. Pînă acum am mîncat pe mușama — ce ne trebuie nouă fete de masă ? Mușamaua o speli, și gata !..

Nu dădea din mîini, nu se repezea la bătaie, dar se vedea cît de furios era : avea toți mușchii încordați, iar dinții strînși înceștați. Iși roti în jur privirea — o privire grea, apăsătoare — și unii, neputînd să reziste, își plecară ochii în pămînt.

— Eu, unul, sînt pentru fețele de masă, îl înfruntă liniștit Jukov, care pînă atunci stătuse tăcut lîngă perete, cu miinlc la spate. Cît timp vom minca pe mușama, fiecare o să-și spună : „Ei și ce dacă vârs ceva, dacă fac o pată — parcă-i mare lucru !” Și o să fie la noi totdeauna ca la grajd. Pe cînd cu fața de masă, trebuie să fii atent: se cere să fie spălată.

— Ei, și cine o să aibă grijă să rămînă curate ? strigă Pletnirov provocător.

— Cine ? Eu. Și tu. Și Korol să aibă grijă.

— Nu știi ce părere aveți, dar mie mai curînu mi-ar place să mîninc pe o față de masă, intervenii eu. Dacă ești servit pe mușama, înseamnă că se presupune că ai s-o murdărești și că trebuie să se spele locul după tine. Pe cînd dacă ți se pune o față de masă, înseamnă că ți se arată respect. Dar — vă privește. Hai, să votăm. Cine e pentru fața de masă ? Oho, nici nu poți să-i numeri pe toți odată ! Cine e pentru mușama ? Pletnirov, Riazumov... Dar tu, Volodin ? Va să zică toți pentru fața de masă, în afară de Pletnirov și Razumov. Acum însă, Jukov, scoate asta. Și să afișați din nou meniul obișnuit...

...După aceea băieții își continuară zarva toată ziua. Și, bineînțeles, cecia ce îi preocupă nu era atît faptul că fuseseră puși să aleagă între mușama și fața de masă, cît gîndul că pentru întia oară în istoria școlii din Poiana Mesteceenilor cineva îndrăznise să-i contrazică pe Korol.

Judecînd după toate, înainte vreme el era aici stăpîn absolut; pînă și băieții cei mai mari și cei mai puternici — Jukov, Steklov, Podsolnușkin — evitau ciocnirile cu el. Însă, de cînd fuseseră create detașamentele, domeniile lui Korol se reduseseră și acum se limitau la detașamentul trei. În detașamentul său, el ținea mai mult sau mai puțin cont de Pletnirov și Razumov. La ceilalți țipa și-i brufuia fără să-i pese. Față de el, copiii se purtau cu respect. Uneori, în frenezia jocului, băieții, întăriți, uitau că eu sînt mai mare, că le sînt director, și cu un brînci sau cu o lovitură îmi smulgeau mîingea din mîini, dar de el, de Korol, de superioritatea lui, nu uitau nici o clipă. Să zicem că Volodin punea mîna pe minge după o luptă dîră, plină de sacrificii, în care era cît pe-aci să-și lase și capul. Ei bine, cum întindea mîna Korol după ea, o și ceda pe loc. Se ofileau cu toții parcă și umblau plouați cînd era el în toane rele, și se inवेशeau îndată ce „majestatea sa” își recăpăta buna dispoziție.

Și totuși Korol îmi plăcea. Întîi și întîi, el nu era i:n indiferent. Totul, dar absolut totul' îl interesa. Toate treburile școlii noastre îl priveau direct și-și găseau în persoana lui un participant pasionat. Fie că dădea jos gardul, fie că făcea de serviciu sau că reparatza măsute de noapte pe dormitoare — totul îl privea de-a dreptul, personal, pe el, Korol. Și-n același timp avea un ascuțit simț al umorului, pe care eu îl apreciez în cel mai înalt grad : sezisa cu ușurință tot ce era ridicol și știa să ridă și la gluma altuia, numai să nu fi fost îndreptată împotriva lui. La vederea lui Stekipv începea să imite o cloșcă — se arunca în toate părțile, se uita speriat în jur, strigînd „pui, pui, pui !” Nu era nici o asemănare exterioară cu Serghei în toate acestea — dimpotrivă, Steklov se purta întotdeauna surprinzător de calm și de egal, dar maimuțările lui Korol exprimau foarte precis atitudinea lui față de puștii din detașamentul patru, și rar se întimpla ca cineva să vadă această pantomimă fără să ridă.

Cînd îl avea în față pe Korșunov, Korol imita tipe-te-le lui isterice : ce? Ce vrei ? Plec ! Nu fac ! și Korșunov prefera să dispară cît mai repede din drumul lui.

Cu Jukov, Korol era întotdeauna în gardă, parcă l-ar fi pizmuit. „Prostii !” hotări el despre burjuilul de placaj, și băieții din detașamentul lui nici nu îndrăzneau să ia parte la distracția aceea amuzantă, după care se omorau toți ceilalți — se uitau doar cu jînd de departe la joaca lor.

„Ia, fleacuri pentru copii”, exclamase Korol vîzînd lista cu meniul zilei afișată de detașamentul unu, și cei din detașamentul trei, intrînd în sufragerie, nu cutezau să se oprească la ușă să vadă ce mineare e în ziua aceea — ghiceau pe loc și fără greș toanele comandantului lor.

Jukov ar fi putut, desigur, să expună orice altă față de masă — toate erau îndeajuns de murdare — dar

el luase dinadins iața de pe masa lui Korol, deși înțelegea prea bine, ca și cei din detașamentul lui, că în felul acesta îl ataca.

Toată după-amiaza și până scara, Korol nu mai dădu ochii cu mine. Nu se afla nici în dormitor, nici în club, nu-l văzusem nici prin curte, nici în parc. Dar nu mă îndoiam că mă va căuta și că vom avea o explicație. Între noi se stabiliseră raporturi cu totul aparte. Nu degeaba tăiasem atunci împreună birna aceea groasă, încercându-ne arțăgos puterile și cerbia. Nu degeaba călătorisem amândoi într-un vagon întunecos, ca s-o întîmpinăm pe Galia și pe copii. Korol îmi adusese telegrama, vestindu-mi sosirea lor.

el mă ajutase să-i aduc pe Kostik și pe Lenocika în Poiana Mestecenilor și fusese primul din băieții cu care copiii mei făcuseră cunoștință și se împrieteniseră.

Eram adîncit în niște socoteli, cînd cineva bătu la ușă.

— Intră ! spusei eu, fără să ridic capul.

Korol intră și se opri la masă.

— Stai jos, îl poftii eu.

— N-am de ce sta, răspunse el morocănos, dar se așează pe scaun. La ce să stau ?...

— ■ Cum vine asta ?

— Am venit să-mi dau rămas bun, Semion Afana-sievici.

— Să-ți iei rămas bun ? Dar, unde ai de gînd să pleci ?

— Plec de aici.

— Unde?

— Plec de tot.

— Unde, te întreb ?

— Încotro-mi văd ochii. În lumea largă !

— Ai dreptate : lumea-i largă... Dar cum ti-a venit așa deodată să pleci ?

— Parcă nu știi...

— Nu știu.

Korol mă privi drept în ochi: „De ce te prefaci ? Nu ți-e rușine ?” parcă spunea privirea lui. Apoi sco-țînd un oftat întoarse capul.

— Ei, dacă nu știi, poftim : nu vreau să-și bată nimeni joc de mine. M-am săturat.

— Cine-și bate joc de tine?

— Dar ce-i asta, Semion Afanasievici ? Rideți de mine ? izbucni Korol. Păi, fața aceea de masă expusă ce este, dacă nu o batjocură ?

— Ei, dacă și asta e o batjocură, atunci toți de aici ar trebui să dea bir cu fugiții. Tu, de pildă, nu-l slăbești de loc pe Stekllov, l-ai poreclit cloșcă, dar el nu pleacă. Și nici nu se supără.

— Pe mine însă m-au făcut de rîs înaintea tuturor... Fața aia de masă...

— Dar tu cum îți bați joc de băieți ? Între patru ochi ? Nu-ți bați joc de ei în fața tuturor ?

— Eu nu-i batjocoresc. Rid de ei, atîta tot.

— Uite așa au ris și ei de tine.

— Bine, cum vreți dumneavoastră, Semion Afana-sievici. Poate că aveți dreptate. Numai că eu nu vreau ca un oarecare Sanka să vină și să-mi dea mie peste nas. Așa că m-am hotărît, plec.

Dar rămînea mai departe pe scaun, cu umerii lăsați în jos, uitîndu-se încruntat peste capul meu, pe geam. Lampa cu abajurul verde îi lumina fața, lăsînd în umbră restul odăii, și razele ei i se răsfîrgeau în ochi, care acum păreau de chihlimbar. Tăceam a- mîndoi.

— Uite ce este, Dmitri, începui eu, stăpînindu-mi glasul. Știi bine : eu cu sila nu țin pe nimeni. Și nici pe tine n-am să te țin. Dar îți spun atît: un prieten nu se poartă așa.

Îmi aruncă o privire fulgerătoare, apoi își întoarse iar ochii, uitîndu-se într-altă parte.

— Un prieten nu se poartă așa. Știi ce a fost aici. Și știi cît de greu i-am convins pe băieți să înceapă o viață omenească, să ajungă oameni, și școala noastră, din cea mai deocheată, pe care lumea o arăta cu degetul, să devină cea mai bună. Și știi că dacă nu erăți voi — tu, Stekllov, Jukov — mi-ar fi fost de o sută de ori mai greu s-o scot la capăt. Dar voi m-ați înțeles, v-ați alăturat mie și m-ați ajutat ca prieteni, ca tovarăși. Ce crezi, că eu, Alexei Savici, că noi toți, educatorii, nu vedem lucrul acesta și nu-l prețuim ? Și acum, la jumătatea drumului... ce spun eu — la începutul lui, cînd mai sînt atîtea greutăți în față, îmi spui : plec. Du-te. Eu nu te opresc. Pe prietenii adevărați nu-i nevoie să-i reții, să-i rogi, ei vin singuri și rămîn bucueroși alături de tine.

Ședea acum cu coatele proptite pe marginea mesei, cu bărbia în palme și se uita neclintit, fără să clipească măcar, în ochii mei.

— E oare cu puțință ca pentru tine școala noastră să nu fie altceva decît un han ? adăugai eu cu glas și mai scăzut.

El tăcea. M-am sculat, m-am dus la fereastră și, privind în bezna de afară, deodată mi-am amintit: uite, tot așa stătea la fereastră Anton Semionovici, iar eu ședeam la masă și-l ascultam...

— Noapte bună, Semion Afanasievici, auzii eu deodată.

— Noapte bună, Dmitri.

Se sculă și porni spre ușă, zăbovi lîngă ea o fracțiune de secundă, apoi ieși afară.



Unde s-o fi dus oare ? ta gară ? Sau va rătăci prin parc și apoi se va duce în dormitor ? Va putea oare să plece după toate cîte le trăisem împreună și care păreau că-l leagă de școala noastră, ca și pe toți ceilalți, poate chiar mai mult ?

M-am sculat în tojul nopții și am pornit spre dormitor. De-a lungul coridorului, făcînd de planton. Petka se plimba agale, scuturîndu-se la fiece pas ca un cătel ieșit din apă.

— Fac așa ca să nu adorm, îmi explică el fără să mai aștepte să-l întreb.

Dar nu-mi ardea de el. Tinîndu-mi respirația de teamă să nu trezesc pe cineva, am intrat în dormitorul detașamentului trei și am văzut numaidecît : în patul lui Korol nu era nimeni.

Necrezîndu-mi ochilor, m-am apropiat — nu, n-am greșit: nimeni ! Am pornit încet înapoi. N-am răspuns la zîmbetul lui Petka, cu care mă primea el totdeauna, chiar dacă ne întîl-neam pentru a douăzecea oară. Am coborît scara, am intrat în biroul meu și m-am culcat pe divan : știam precis că n-am să pot dormi.

18

*Au plecat*

Nu era nici șase, cînd cineva bătu la ușă. — Semion Afanasievici ! Jukov era galben la față și vocea îi tremura de emoție. Semion Afanasievici... Korol a plecat... și Pletniiov... și Razumov... În spatele lui, dîrdîind de frig, stătea Petka. După infățișare se vedea că abia atunci se trezise. Se mută zăpăcit de pe un picior pe altul, cu un aer buimac, clipind des din gene.

O clipă, îmi răsări în minte băiatul acela nespălat, încălțat numai cu o gheată, dîrdîind stîngher într-un colț al dormitorului pustiu și murdar. Pină și glasul îl avea răgușit ca atunci :

— Semion Afanasievici... goarna... goarna nu mai e !... izbucni el, și deodată lacrimi mari, cît boabele de mazăre, începură să i se rostogolească pe obraji. Semion Afanasievici, au plecat cu goarna ! repetă el, pîingînd cu suspine.

— Nu se poate ! atîta izbucii și eu să articulez cu o voce răgușită.

— Au plecat. Și goarna a dispărut, îmi confirmă Jukov.

La drept vorbind, fusesem aproape încredințat că lucrurile se vor îndrepta și Korol va rămîne... Că tăcuse încăpățînat, că nu-mi răspundea aproape de loc, asta nu însemna nimic — îmi aminteam fața, ochii, privirea lui atentă, tonul cu care-mi spusese : „Noapte bună, Semion Afanasievici”\*. Și cu toate astea plecase. Bine, s-a dus. A fost zadarnic tot ce i-am spus, zadarnică încercarea mea de a-l întoarce, de a-l îndupleca. Bine, așa să fie ! Dar, plecînd, să ia și goarna... nu, asta nu l Era cu neputință !

Fără să-i mai răspund lui Sanea, am apucat-o spre sufragerie. De obicei goarna atîrna acolo, în fața ușii, „ca s-o vadă toți”, ziceau copiii. Și într-adevăr oricine intra pe ușă, o vedea. Sclipea veselă și de mînerul ei atîrna un steguleț roșu. Acuin goarna lipsea.

— Așa... Tu ai fost de serviciu, Alexandr. Spune. Da, detașamentul lui Jukov fusese de serviciu.

Lîngă clădirea principală, acolo unde se aflau dormitoare, clubul și cămara, aveam un post de pază. Lîngă gheretă stătea o șantină. Dar lîngă sufragerie nu era nimic. Ca să vorbim sincer, nimeni nu se putea gîndi serios că, de undeva, de afară, niște hoți sau niște bandiți ar putea să atenteze la casa noastră. Pesemne că băieții — Korol, Pletniiov și Razumov — săriseră pe fereastră ; Petka se jura că în timpul serviciului lui nu trecuseră pe coridor. La fel susțineau și celelalte plontoane. Dar și mai probabil era că fugarul nici nu intrase în dormitor, ci pur și simplu își chemase prietenii șuierînd, dacă nu cumva îl așteptaseră undeva într-un loc dinainte convenit.

— Uf ! Tilharii ! Nemernicii ! Ticăloșii ! se auzeau glasuri minioase din toate părțile.

Dar apucai să zăresc și fete vesele, iar în ochii-citorva surprinsei un licăr răutăcios. Repin zîmbea ironic. Iar Korobocikin și Surjik păreau mai cufundați ca oricînd în tainele lor. În detașamentul trei domnea o zăpăceală de nedescris. Volodin, voinic și îndesat, ședea aproape de plasa de volei și strîngea tăcut din umeri, parcă răspunzînd unei întrebări auzite numai de el.

Kostik se ținea scai după mine și, uitîndu-se de jos în sus în ochii mei, mă hărțuia :

— Unde e Korol ? A plecat la Leningrad, da ? O să vină deseară, da ?

Și nu știam de loc ce să-i răspund.

— Semion Afanasievici, - auzii deodată o voce în spatele meu, — totuși, eu cred că nu Korol a luat goarna !

Jukov stătea cu mîinile înfundate în buzunare și se uita serios în ochii mei. Se vedea că îl munea un gînd. Dar în clipa aceea nu puteam să-mi dau seama ce anume.

— Atunci cine ?

— Nu știu. Dar sînt sigur că n-a luat-o el.

— Da... și eu tot așa cred.

Seara, după masă, am intrat în dormitorul detașamentului trei. Aici nu dormea nimeni. Toți se

ridicără în capul oaselor, privindu-mă întrebător.  
M-am așezat pe patul lui Volodin.  
— Ce, ați rămas orfani ?  
Au început să strige care mai de care. Și răspunsul fu cu totul neașteptat:  
— Se înțelege, ne pare rău că a plecat! Numai că așa e mai bine pentru noi. El numai în zbiețete ne ținea, zicea „cînd ți-oi da una...” Și atît. Nu era chin să vorbești cu el, avea o mină grea — oho, de cîte ori n-am simțit-o pe pielea noastră... Parcă la Steklov e așa ? Dar uitați-vă și la Jukov — nu se teme nimeni de el, și treaba merge strună !  
— De ce ați tăcut pînă acum ?  
— Păi, ce sîntem noi ?... Noi... numai așa...  
— De ce ați tăcut, vă întreb ? Vă bătea ?  
— Nu-u, acum nu ne mai bătea... Asta a fost înainte... Dar dacă te puneai cu el, cînd ți înfigea mîna-n piept și-ți trăgea una !  
— Vă să zică, vă bătea ?  
— Vai de mine, nu-u, Semion Afanasievici, nu ne bătea. Numai te apuca așa, de guler, și cînd îți... N-am izbutit s-o scot la cap. Ziceau cu toți în cor că nu-i bătea de loc, dar „cînd te apuca odată de guler și-ți trăgea una...”  
— Și pe cine alegeți acum comandant ?  
— Pe nimeni! strigară ei într-un glas.  
— Bine. Cîtva timp voi fi eu comandantul vostru. Pe Volodin îl pun locțiitor. N-o să vă apuc de guler, dar ordine să știți că vă cer. Ați înțeles ?  
— Am înțeles l strigă pentru toți Vaniușka cel slăbănog și cu gîtul lung.  
— Și acum, hai, culcați-vă !  
Eram tare cătrănit. Îmi venea să mă închid în biroul meu și să nu mai ies, dar nu-mi puteam îngădui așa ceva.  
Lui Anton Semionovici îi plăcea să repete că este tot atît de ușor să înveți pe cineva să fie educator, cum l-ai învăța matematică, arta frezatzului sau strun- gîrtul. Dar nu-i așa. De pildă, eu, care am trecut printr-o școală atît de bună, — m-a învățat însuși Anton Semionovici, l-am urmărit cum lucrează, l-am ajutat și am cugetat mult la tot ce-am văzut acolo — și tot am călcat greșit, chiar de la primii pași.  
Ce experiență neroadă ! De ce nu i-am spus lui Korol simplu : „Rămii” ? De ce am tot repetat că poate să plece în lumea largă și că nu-i opresc ? De ce fusesem atît de sigur că va rămîne ? Băiatul începuse să se îndrepte; de ce l-am abătut din drum? Ce-i de făcut acum ? Și-apoi, ce s-a întimplat cu goarna ? Nu, eu, unul, nu pot crede că el a luat goarna.  
În ciuda acestor frămîntări însă, ziua își urmă cursul obișnuit. Mă aflam mereu printre copii, munceam alături de ei. Seara jucam șah cu Jukov, dar gîndul la cei plecați nu mă părăsea o clipă. Și nu era numai un gînd — ceea ce simțeam era o adevărată durere. Acum, pentru cea dintîia oară, nu-i dădeam dreptate lui Anton Semionovici. El zicea: „Nu se poate să educăm copiii cu prețul chinurilor noastre sufletești, cu prețul chinurilor inimii noastre. Doar sin- tem și noi oameni. Și dacă în oricare altă specialitate se pot evita aceste suferințe sufletești, trebuie și noi să ne dispensăm de ele.”  
Dar puteam eu oare să rămîn nepăsător față de ce l petrecute noaptea trecută ? Nu, nu puteam. Puteam care să nu mă simt îndurerat ? Nu. Și nu numai pentru că îmi era drag Korol, nu numai pentru că în toată întîmplarea asta eu fusesem acela care scăpasem ceva din vedere, nu mă gîndisem îndeajuns și acum mă blestemam pentru greșeala mea. Atunci cînd, a doua zi după sosirea mea la Poiana Mestecenilor, îi dădusem drumul lui Narișkin, eram perfect conștient de ce făcusem.  
Prevedeam că Zimin avea să mă certe, că întîmplarea putea să se termine cu o muștrare din partea secției de învățămînt din Leningrad. Și totuși eram incredîntat că numai astfel trebuia să procedez, că ceea ce făcusem era un lucru extrem de important pentru ceilalți băieți. Poate că nici nu l-aș mai recunoaște pe Narișkin, dacă m-aș întîlni cu el pe stradă, el n-apucase să-mi devină drag și totuși, după ce plecase, știam, recunoșteam în sinea mea că, oricum, continuam să răspund pentru el. Se prea poate ca în orice altă meserie să fi scutit de chinuri sufletești, dar înl-ra noastră, oare e cu puțină ?  
19  
*O explicație pe 'jaici*  
Deocamdată pentru băieți școala era o noțiune abstractă, cu totul străină de viața lor. De aceea dregînd pupitrele, tablele și catedrele, ei nu se gîndeau de loc că la toamnă aveau să se așeze în băncile acestea și să înceapă învățătura. Lucrau cu plăcere în atelier, fiindcă Alexei Savici știuse să facă atrăgătoare munca aceasta și fiindcă o dată cu repararea mobilei școlare  
— ocupația neprczentînd în sine deocamdată nici un interes pentru ei — mai făceau și alte lucruri, care le făgăduiau multe bucurii.  
Atelierul pregătea pentru vară un portic de gimnastică. Binecuvîntam în fiecare zi întîmplarea care ni-l adusese printre noi pe Alexei Savici. Acest om era neîntrecut în meseria lui. Două scări oblice

și două orizontale, bare, prăjini, trapeze — toate acestea copiii le construiau sub îndrumarea lui. Acum afară era cald, pământul zbicit și, într-o bună zi, am instalat pentru aparatele de gimnastică doi stâlpi mari cu o bară. Jos, slîpii îi întăriserăm bine cu niște propte'.e scurte de lemn. În afară de asta, mai'' înălțasem și un pavilion.

Am curățat un brad drept și subțire de crăci și coajă și am instalat în virful lui un bec electric, cu o apărătoare din placaj. Pavilionul l-am vopsit în alb și de 1 Mai l-am împodobit cu panglici roșii. Drapelul urca spre vîrf sprinten, voios, și cobora încet, solemn. Acum începeam și sfîrșeam ziua în careu, comandantul de serviciu ridicînd și coborînd drapelul. Numai goarnă n-aveam. De trezit ne trezea tot clopoțelul; toi el ne chema la muncă și la culcare.

Ca doctorul care-ți ascultă inima să vadă dacă pulsațiile sînt pline, egale, sau bat neregulat, tot așa ascultam și eu zilnic organismul școlii. Pulsați-ile inimii ei deveneau din ce în ce mai egale, mai ritmice. Tot mai des vedeai fețe deschise, sincere, tot mai des băieții îți răspundeau printr-un zimbet. Cît era ziua de lungă, Ekaterina Ivanovna se afla printre copii. Cît era ziua de lungă — în atelier și după sfîrșitul lucrului

— Alexei Savici rămînea cu ei. Și nici eu nu mă re-trăgeam acasă la mine decît tîrziu seara. Dar după cum într-o familie ți-e gîndul, fără să vrei, mai mult la copilul bolnav, decît la cel sănătos, tot așa și cu mă gîndeam mereu la cei trei fugari. Fusesem la Leningrad, cutreierasem toate piețele, bătușem orașul în lung și în lat — nici pomeneală ! Tot cu gîndul ăsta plecase la Leningrad și Alexei Savici. Dar nu izbutirăm să dăm de urmele celor trei. Jukov nu-mi mărturisise nimic, dar fără îndoială că tot de asta îmi ceruse și el voie să plece în oraș, invocînd nu știu ce. Lipsise toată ziua și odată ajuns acasă, mi-a spus :

— Degeaba a,m umblat.

Ne îngrijora soarta detașamentului lui Kolișkin. De cel ce se află în capul detașamentului depînd foarte multe lucruri : tonul, bătăile pulsului, felul în care detașamentul împlină -fiece zi nouă. Dimineața, cînd intram în dormitorul detașamentului unu, simțeam în băieții lui Jukov un fel de ne-astîmpăr, de nerăbdare : „Uite, a mai început o zi — cum va fi oare ? Ce lucruri noi o să ne aducă ? Mai repede! Să vedem !" în detașamentul lui Kolișkin însă nu vedeam decît ochi somnoroși sau posomorîți, ochi care îmi ocoleau mereu privirile. Odată, după apelul de seară, am spus :

— Surjik și Kolișkin, înainte de culcare, treceți pe la mine !

Au venit amîndoi, au săvîit puțin la ușă, apoi, răs-punzînd la invitația mea, s-au așezat cu stîngăcie pe scaun și, ca la comandă, s-au apucat să-și examineze atenți virfurile ghetelor.

Am început discuția direct, fără ocholuri:

— la să vorbim pe față : ați fost aleși

comandanți în bațocură, nu ca să comandați voi, ci să domnească alții peste voi. Adică, voi sinteți cirpe, nu sîn- teți în stare de nimic. Așa-i ? Amîndoi tăceau.

— Da, .și voi v-ați învoit numaidecît: ce, noi sîntem buni de comandanți ? Nu sîntem în stare de nimic... Se poate să n-aveți ambiție, să n-aveți caracter? Priviți cum își conduc detașamentele Steklov și Jukov! Ei sînt și comandanți, dar și tovarăși. Ei a"scu4tă ce le spun băieții, dar le cer și lor să-i asculte. Dar voi ? Voi nu puteți să obțineți nimic de la ai voștri, detașamentele voastre lucrează mai prost ca celelalte, și dormitoareele sînt mai puțin ordonate. Aveți de gînd s-o duceți așa și de-acum încolo?

Voiam să-i dezmoțesc cu orice preț. Voiam să spună ei singuri de ce nu le merge treaba.

Dar .amîndoi tăceau mîic.

— N-ar fi mare lucru să alegem pe altcineva, con- tinuai eu. Dar, după mine, vă faceți de rușine. Se poate oare ca tu, Surjik, să fi mai iprost decît Steklov?

— Păi pe cine are el în detașament ? În detașamentul lui nu-s decît mucosii, spuse deodată Surjik.

Și, deși din punct de vedere pedagogic răspunsul era sub orice critică, m-am bucurat: era răspunsul unui om care se simte atins, care e întăritat, ambiționat, într-un cuvînt, răspunsul unui om viu.

— Vrei să te trecem în locul lui Korol ? În detașamentul trei sînt băieți mici și acum au rămas fără comandant. Volodin e cam necopt, cîți ani are el ? doisprezece... Vrei ?

— Nu vreau, bombăni Surjik, fără să ridice capul și privind încapătînat în podea.

— Ei, și ce-ai de gînd să faci ?

— Am să vād eu...

— Și tu, Kolișkin, ce zici ?

Kolișkin oftă din adînc și dădu descurajat din cap.

— Cu mine n-o să meargă...

— De ce ?

Mai oftă o dată, apoi întoarse capul. Acum însă știam că dacă ar fi putut spune cu glas tare ce-l îm-piedică pe el și pe băieții lui să se schimbe, ar fi rostit un singur cuvînt: „Repin".

...N-aş putea să susţin că în detaşamentul lui Surjik lucrurile au început să meargă bine chiar de a doua zi. Nu, aşa ceva nu s-a întâmplat. Dar în suflul băiatului acestuia molu, nepăsător, parcă înviase ceva. Acum, cînd le vorbea băieţilor, glasul lui suna parcă mai hotărît, iar raportul începuse să-l dea într-un fel mai independent. Întîlnindu-i ochii, citeam în ei o sfidare plină de încăpătinare : „Lasă, o să vezi cît preţuiesc eu. Aşteaptă puţin şi vei vedea cine este Surjik”. Nu era propriu-zis o transformare. Dar ceva se petrecuse, ceva se urnise din loc în acest suflet pasiv şi somnolent. Şi era important să nu scap această schimbare, s-o ajut, s-o sprijin la timp.

Cu Kolişkin în schimb nu se întîmplă absolut nimic.

Dimpotrivă, faţa i se posomorise şi mai mult, ochii i

se făcuseră şi mai stînişi, iar mişcările şi mai apatice, şi, mai sîngace. Am înţeles că nu se mai putea să continui cu Repin raporturile de mai înainte: era nevoie de o schimbare imediată şi totală.

De altfel, puţin după aceea, Repin însuşi îmi dădu prilej să stau de vorbă cu el.

20  
*Panin*  
În sufragerie, băieţii se aveau cîte patru, uneori cîte şase la o masă. Cînd se eliberară locurile lui Korol, Pletniov şi Razumov, pe unul din ele fu mutat Panin, un băiat de vreo treisprezece ani — morcănos şi greoi — cel care fusese cît pe aci să mînce o pine întreagă. Părul lui aspru îi stătea în chip ciudat, ca un\* cozoroc, deasupra frunţii joase. Chiar din prima zi băgasem de seamă că Volodin — singurul rămas din vechea companie — trecuse al cincilea la o masă vecină în stînga.

— De ce nu stai la locul tău ?

— Aşa. Mă simt mai bine aici, cu Paşka şi Petka.

— Prostii! Nu faci decît să-i stinghereşti şi nici tu nu stai prea bine în colţul mesei. Du-te la locul tău.

Neavînd încotro, Volodin se întoarse la masa lui.

Mai tîrziu însă începui să se ţină coadă după mine, ru- gîndu-mă să-i dau voie să-şi schimbe locul.

— De ce ?

— Dar Semion Afanasievici...

— Spune-mi, de ce nu vrei să rămîi la locul tău vechi şi-atunci vom sta de vorbă.

— Dar, Semion Afanasievici... Semion Afanasievici...

Neurmind nici o explicaţie mai ciară, Volodin rămase pe vechiul lui loc. El însă profită de faptul că la sufragerie nu mergeam în grup (gustarea de dimineaţă' se servea între şapte treizeci şi opt, masa de prînz între unu şi două ş.a.m.d.) şi se descurca şi el cum putea : venea mai devreme, înfuleca cu o iuţea de necrezut mîncarea şi fugea mai înainte ca Panin să apară în sufragerie.

Panin se strecura în sala de mese pe furiş, cu ochii în pămînt şi minca tăcut, cu nasul în farfurie.

Vedeam că toţi se fereş de el şi nu vor să se așeze în preajma lui — pînă şi patul îl avea izolat, niţel împins într-o parte. De ce oare ?

Nu puteam să cred că pe copii îi scribise povestea cu piinea — o astfel de susceptibilitate nu prea le era în fire. Nu, aici era altceva. Dar ce anume ?

În ziua aceea, eu şi Alexei Savici abia ne întorse- sem de la Leningrad, unde plecasem în ajun. Era tocmai în timpul rondului de dimineaţă ; băieţii se adunaseră în careu, şi, în lipsa noastră, rapoartele pe dormitoare le primise Jukov.

Ca întotdeauna după o absenţă, fie ea cît de scurtă, mă uitam la toţi cu multă băgare de seamă, şi deodată mi se păru că se petrecuse ceva. Era o schimbare uşoară, abia simţită. N-aş fi putut spune în ce anume consta, dar ştiam că intervenise ceva, care mă neliniştea. Nici o carte nu-ţi poate da o astfel de ştiinţă — lucrurile acestea nu se învaţă decît din experienţă. ■ În timpul gustării de dimineaţă observasem că Panin lipseşte din sufragerie. La întrebarea mea, băiatul de serviciu îngăimă ceva în doi peri. Ducîndu-rii în dormitor, îl găsi pe Panin mai mult mort decît viu. Fusese stîlcit în bătai. Nu putea nici măcar să-şi ridice capul ; toată faţa, tot trupul îi erau o vinătaie.

— Ce s-a întîmplat, de ce te-au bătut ?

' Panin închise ochii, dar nu mi răspunse nimic.

Ştiam că n-are rost să-l mai întreb: nici el, nici nimeni' altul nu-mi va spune nimic. Nu-mi vor spune nici între patru ochi, şi nici direct, pe faţă, la adunarea generală.

Leşii din dormitor, coborîi în sufragerie şi-l căutai din ochi pe Petka.

— Sună adunarea.

Petka dispăru în goană şi, curînd după aceea, prin curte răsună trîlul strident al clopotelului.

Băieţii se strînseră în careu, cu comandantii în flancul drept al detaşamentelor. Nimic de zis — nu mai era gloata aceea murdără şi neroadă pe care o găsisem aici cînd sosisem. Dar cît de departe se aflau ei de ceea ce lăsasem la Harkov, cît de departe de ceea ce aş fi dorit să văd ! Dar aici nu importă înfăţişarea lor. Iată-i stînd drepti ca de obicei, curat îmbrăcaţi, spălaţi, gata să plece la lucru. Iar acolo sus zace tovarăşul lor, bătut pînă la singe. Şi toţi ştiu — dar niciunul, nici chiar din cei

mai bun n-are curaj să spună pe față, sincer, ce s-a petrecut.

— Deocamdată nu vreau să știu ce a făcut Panin, vorbii eu. Orice ar fi făcut el, voi n-aveați dreptul să-l schingiuiți. Nu-i prima dată când vă purtați ca niște lași. Nu faceți nimic în mod deschis, cinstit-. Vă puneți măști ca să furați găini. Noaptea vă schilodiți în bătaii tovarășul, vă repeziți ca o haită asupra unui om singur și fără apărare...

— El nu ne e tovarăș, strigă cineva.

— Panin n-are altă familie. Familia lui sinteți voi! Singur — se pierde. Și cu bătaia n-o să-l învățați nimic. Comandant de serviciu, Jukov ! Ieși din front!

Jukov făcu doi pași înainte.

— Azi dumneata ai înălțat drapelul. Și ai spus : „În timpul serviciului meu nu s-a întâmplat nimic. Totul e în ordine”. De ce ai mințit ?

Jukov își mușcă buzele, sprincenele i se încruntară și două pete stacojii i se aprinseră pe umerii obrajiilor. Mă privea drept în ochi și tăcea. Fusese întotdeauna reazemul meu, ajutorul meu cel mai bun, sufletul detașamentului său. Dar n-aveam încotro, nu puteam să nu-l pedepsesc.

— Te scot din serviciu și-ți iau dreptul de a mai face de serviciu timp de o lună. Comandant Surjik, preia serviciul !

Surjik înainta pînă la pavilion. Jukov își desprinsese de pe mincă banda roșie și i-o întinse. Surjik și-o puse la braț și spuse, după cum era rînduiala la noi: — Serviciul a fost preluat de comandantul detașamentului cinci, Suriik.

Și zicînd acestea, păli, fruntea i se încreți toată în- tr-o expresie de suferință. Era înția oară că schimba pe cel mai bun comandant al nostru în asemenea împrejurări.

Întimplarea aceasta îmi dădu prilejul să-l apreciez într-un fel nou pe Jukov. Detașamentul lui era zgduit și revoltat la culme. Să suferă el, și pentru cine ? Pentru o zdreanță, pentru cel mai disprețuit băiat din toată școala ! Și cine să suferă ! Jukov, cel mai bun dintre toți comandanții, Jukov, de care ei ascultau cu voie bună, fără să «icnească ! Pur și simplu nu se puteau împăca cu o astfel de nedreptate. Dar el, Sa- nea, se purta ca și cuim nici n-ar fi fost atins, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Ca și mai înainte, mi se uita drept în ochi, cînd îi înțilneam privirea, lucra cu același avînt și era la fel de prietenos ca înainte cu băieții lui. Alțita doar, că acum parcă îl frămînta un gînd nou, care-l împiedica să se poarte ca altădată, copilărește, fără griji. În fața lui se ridicase o problemă mai complicată decît acelea de care se izbise pînă atunci, și simțeam că acum, în mintea lui, încearcă să se descurce în problemele dreptății celei adevărate.

În ceea ce mă privește pe mine, toate rămăseră nelămurite ca mai înainte. Nu se știa de ce Panin fusese snopit în bătaii și de ce toți îl ocoleau. Bineînțeles că aveam anumite bănuieli și presupuneri în legătură cu asta, dar nu puteam să întreprind nimic numai pe baza unor bănuieli. Trebuia să clarific totul cit mai precis și cit mai curînd.

Peste vreo două zile îmi veni în ajutor o împrejurare cu totul neînsemnată.

— Ce ai în buzunare ? De ce îți sînt atît de umflate ?

Petkn mă privește de jos în sus:

— Ce să am... o muzicuță... și mai am un creion... roșu și albastru... Și un măr... Și...

— Du-te de le pune în măsuta ta. De ce îți încarci așa buzunarele ?

— Nu, Semion Afanasievici, e mai bine în buzunare, spune Petka cu glas rugător. Dacă am fi făcut niște chei la măsute...

— De ce ai nevoie de chei ? Ți-a pierit ceva din lucruri ?

— Ei, nu... Petka se înroșește tot și se uită încurcat într-o parte.

Am trecut prin dormitoare. Da, s-a întîmplat ceva aici. La o măsută sînt puse belciuge și atîrnă un lacăt. Alta-i închisă cu un zăvor și încuietoearea aceasta șubredă este întărită cu o împletitură complicată de sfoară. Deși nu prea asigură securitatea, în orice caz îngreunează problema pentru cel căruia i-ar veni chef să cotoarbea înăuntru.

— Să treci pe la mine, îi spun lui Panin. N-apucă să-mi treacă pragul și-l și întreb:

— Furi de la băieți ?

Tăcere. Panin se făcuse parcă mai palid zilele astea, iar pe unul din obraji mai avea și acum o vinătaie. Îi priveam capul, plecat în jos, cu un aer de încapătîinare, și mă gîndeai : da, bineînțeles, nu mai încape nici o îndoială. La o astfel de pedeapsă copiii nu recurg decît în cazuri extrem de rare și unul din astea e furtul. Cînd furi de la tovarășii tăi. L-am făcut pe Panin un fel de aghiotant al meu : tot timpul lui liber, cu excepția orelor de lucru și de mîncare, era nedezipit de mine : nu-l lăsam să se depărteze de mine nici măcar o clipă. Vorba bună nu ajungea pînă la el. Năravul ăsta intrase în el ca o boală pe care nu o putea vindeca nici leacul cel mai puternic, cel mai drastic -- disprețul. Toți

băieții din școală, începînd cu Jukov și terminînd cu micul Lion- ka Petrov, îl disprețuiau pe Panin. Mai erau și alții, nu-i vorbă, care aveau mina cam lungă. De cite ori îi lăsam să plece în oras, aveam o strîngere de inimă: cine știe oe-or face, dacă i-o ispii ceva. Cu toate acestea eram adine încredințat că deprinderea asta urită a lor n-are nimic comun cu purtarea lui Panin. Panin își fura tovarășii. Nu se dădea în lături de la nimic, lua orice-i cădea sub mină, și tăcea nepăsător cînd era dat de gol, definitiv resemnat în fața dezgustului pe care îl inspira tuturor băieților. Sensul cuvintelor „nu ți-e rușine ?”, pur și simplu nu răzbătea pînă la el. În fața lui, pînă și vorbele cele mai calde, venite din inimă, rămîneau neputincioase. Era inutil să-i vorbești lui Panin, ridicol și absurd să-l convingi sau să-l rușinezi. Trebuia să-i ocupi cu ceva nișurile, mințea. Și nu-i nimic dacă această ocupație nu-l va absoarbe cu totul. Voiam să-i iac un program al lui, să cultiv în el alte deprinderi, alte îndatoriri. Dacă trebuia să tai ceva cu ferăstrăul, tăiam cu el în doi. Dacă aveam nevoie să trimit pe cineva la Alexei Savici, Ekaterina Ivanovna sau Galia — tot pe el îl trimiteam și-i ceream să se înapoieze numaidecîi cu răspunsul. Odată, întîmplător, m-am așezat la masa lui în sufragerie și am mîncat împreună cu el. Mai pe seară i-am încredințat pe Koslik și Lenocička să-i ducă acasă. El rămînea mereu indiferent la toate, îndeplinea totul în silă, așa numai ca să fie făcut. Mult mai plăcut și mai practic era să-l aim „agent de legătură” pe Petka — acesta se înapoia imediat și raporta de îndeplinire, privindu-mă în față cu ochi strălucitori : vezi, adică, ce ager și ce punctual sînt ? Ți-era mai mare dragul să-l privești în asemenea clipe. Îmi aducea aminte de Begunov, agentul de legătură din comuna Dzerjinski : aceeași agerime, același avînt plin de voioșie, aceeași curiozitate nepotolită și aceeași străduință de a nu se arăta curios. Tot așa era și Si- nenki din colonia Gorki. Se vede ireaba că o fi exis- tind o specie aparte de oameni: gorniștii și agenții de legătură — ștrengari prezenți oriunde, iuți ca argintul viu, cu privirea vioaie...

Dar eu nu țineam seamă de plăcerea sau de comoditatea mea : hotărîseam să nu-l scap din ochi pe Panin, oricît m-ar fi costat.

Odată, la un consiliu al școlii, j<sup>™</sup> spus :

— Cred că trebuie să-l mutăm pe Panin de la Kolișkin. Cine ar vrea să-l pnimească în detașamentul său ?

Tăceau cu toții.

— Tu, Jukov ?

— Eu l-aș primi, dar n-o să vrea băieții.

— Vorbește tu cu ei, explică-le : se pierde un om, răspunse Alexei Savici.

— Dacă și așa-i om! exclamă Stekllov.

Și aci Jukov, neîmăputîndu-se stăpîni, izbucni:

— Dar Repin e am ? El zvîrle în Panin cu piatra, dar el, ce, parcă e mai breaz ?

— El nu-și fură tovarășii.

— Dar de la străini fură și încă cum ! Fură și-și aduce furțișagurile aici, le împarte cu ai lui și așa îl are la mină. Ce, Kolișkin, crezi cumva că mint ? Nu v-a cumpărat el pe toți ? Să te ia d'racu', dă-mi-l pe Panin încoă'. O să le explic eu băieților mei, poată or înțelege.

Acest schimb de cuvinte, în care copiii uitaseră cu desăvîrșire și de mine, și de Alexei Savici, și de Eka- terina Ivanovna. ne confirmă ceea ce bănuiam de mult.

Repin se întorcea întotdeauna din învoire cu buzunarele pline de bomboane scumpe. La gît purta întotdeauna un batic frumos de mătase, iar la buzunarul de la piept i se vedea colțul unei batiste albe și curate.

Odată, îi întinse lui Kostik o bomboană de ciocolată învelită în poleială. Asta de față cu Galia. Ea se încruntă și-i spuse tăios :

—' Ia-ți-o înapoi !

Repin se înroși tot.

— De ce ? Doar Korol îi dădea întotdeauna lui Kcs- tik zahăr.

— Era cu totul altceva, îl înfruntă Galia cu tărie, uitîndu-se drept în ochii lui.

Repin întoarse capul și plecă. Kostik îl petrecu cu o privire anilmiță și apoi se uită muștrător la maică-sa.

— Să nu iei nimic de la el, îi repetă ea-

— De ce ?

*Așa. Nu-ți dau voie. „N-o să reușiți i”*

Și iată, curînd după ce-i pofsisem la mine pe Kolișkin și pe Surjik, Repin se infățișă înaintea mea, fără să-l fi chemat.

Îmi aduc bine aminte de seara aceea. Mă apropiasem o clipă de fereastră. Afară, prin iarba uscată de anul trecut, răzbăteau, dirze, niște fire de un verde crud, ascuțite ca acele. În depărtare, dincolo de poiana noastră, se revărsa lumina amurgului, și tot văzduhul era de un trandafiriu aprins, iar o muscă, care se izbea năucă de geamul din fața mea, neînțelegînd ce n-o lasă să zboare în lumea ademenitoare și liberă de afară, avea și ea aripile roz.

Mă gîndeam la faptul că totul se schimbă cînd lucrezi tu însuți, chiar cînd ai ajutoare ca Alexei Sa- vici și Ekaterina Ivanovna. Da, știam și mai înainte ce greu îi venea uneori lui Anton Semionovici. Dar una e să știi și alta să treci tu însuți prin greutăți, zi de zi, clipă de clipă. În mîna ta se află soarta a optzeci de copii, și tu răspunzi cu viața ta de ei. Băieții sînt obosiți de independența lor sau, mai bine-zis, de lipsa de supraveghere, de părăsirea în care se află, de nevoia de a avea ei singuri grijă de sine. Și-ți răspund cu multă bunăvoință, încep să-și reorganizeze împreună cu tine viața și pînă la urmă își dau seama că, dacă sînt ocupați toată ziua, nici nu le mai vine, de pildă, să joace cărți. Și dacă nu mai au chef de cărți, sau de alte jocuri de noroc, nici nu mai fură. Se întîm- plase ceva foarte important, punctul mort fusese depășit, și cu toate astea neliniștea nu-mi pierdea. Erau unii copii la care mă gîndeam zi și noapte cu o încordare dureroasă. Nu puteam să-i uit pe Korol, Pletniiov și Razumov, mă preocupau Glebov, Korșunov, Panin și Repin.

Glebov începuse să se înțeleagă mai bine cu Ștekllov, dar oricînd ar fi putut să-și dea în petic. Korșunov se mai potolise, acum strigătele lui isterice se auzeau mai rar, totuși știam că, deocamdată, liniștea asta e încă nesigură, vremelnică. Figura morocănoasă a lui Panin îmi stăruia mereu înaintea ochilor. Dar cu ăștia trei mă lămurisem... Strimbăturile lui Korșunov, lenea și firea circotașă a lui Glebov erau criticate fără milă și băieții le zeflemiseau la orice pas. Uneori chiar începeam să cred că poate era bine că aveam între noi băieți ca Glebov sau Korșunov — exemple izbitoare de lene, de arțag, de isterie prefăcută.

Ele provoacă batjocura generală, critica, provoacă, dacă vreți, o reacție inversă : cite unul poate ar încerca să traga chiulul, să facă tărăboi, dar îi este rușine: cum ar începe, ceilalți ar și rîde de el : „Uite la asta, parcă ar fi frate cu Glebov”. Dar Repin... Repin îi împiedica pe mulți să se dea pe brazdă, el era o piedică pentru întregul colectiv. Detașamentul lui Kolișkin era ca o bubă su-părătoare, ca o scrintitură pe corpul școlii noastre, care începuse să se otească puțin cite puțin. Uneori, Repin îmi aducea aminte de Igor Cerneavîn, un băiat din comuna Dzerjinski. De altfel semănau foarte puțin

— numai la apucături: aceleași zimbete ironice, aceeași iscusință de a strecura la timpul potrivit o glumă. Atita doar că Igor nu căuta niciodată să te jignească

— el era binevoitor și ținea la tovarășii săi. Pe cînd pe Repin îl rodeau egoismul și o ambiție fără margini.

Tocmai în toiul acestor cugetări veni la mine Repin.

— Aveți o scrisoare, Semion Afanasievici, spuse el, punînd pe masă un plic mic, alb și ieși.

Am întors plicul pe o parte și pe alta ; n-avea nici adresă, nici stampilă poștală, nimic. Am deschis-o. Înăuntru am găsit o foaie de hîrtic și pe ea următoarele :

13,21,19,21, 17,19,12,13,19,16,17,8,19,13,14,18, 27, 10,27, 5,50,19,5,21, 23,12, 12,17,5,15,2,17,1,17 7,8,17 15,23,13, 1,2 1,21,10,50,19,11 7,8,10 15,23,13,1,2 20,17 5,21,23, 16,17,2,23, 16,17 2,20, 3,17 15,23,13, 1,2,12, 11 13, 5,21,23,12 11,2,10 13,10,2,5, 1,21,10,17,8,18 18,10 7,50 8,4,18,13,10,7 2,11,13,7,50,10,2,12 2,16,17 8,4,16,17,19,- 21,12 5,21,23,12,13 11,2,10 19,8 18 27 10,13,21,20,17, 16,17 8,5,21,23 5,2,17 15,10,13,18,21,18 11,13 12,8,2, 12,13 15,10,13,16,21,17,13,20,12,13, 23,17,4,13,10,12,2, 12,13,2 15,13, 19,12,10,21 13,23 23,17,4,13,10,12,2,12, 13,2 13,18,12,13 23,21,1,10,21,23 1,13,23, 5,2,17 11,13 18,13,2,5,27 17,2,10 11,21,5,19,13,2,7,8,2,20,12,10,27 7,10,13,16,17 18,27, 18,1,22,17,5,4,2,16,17, 12,8,12,21,23, 19,8 18,27 10,13,21,20,17,16,17.

Și aici mi-am adus aminte de o întîmplare petrecută de curînd.

Consiliul școlii noastre era în ședință. Deodată se auzi o băltaie în ușă și în prag se ivi Repin.



— Semion Afanasievici, — începu el, calm și stăpîn pe sine ca totdeauna, — mîine aș vrea să plec în oraș. Vă rog să-mi dați voie..

N-am avut timp nici măcar să mă gîndesc la ce-mi cerea, să-l întreb, de ce trebuia să plece în oraș, cînd interveni Steklov :

— Semion Afanasievici, — spuse el, ștergîndu-și fruntea cu palma, — îi veți da voie să plece sau nu, după cum veți crede de cuviință, dar mai întîi puneți-l să scrie el procesul-verbal. Eu am asudat scriînd. Iar el e cel mai cu carte dintre noi toți.

•— Foarte adevărat! Stai jos, Repin, spusei eu, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit. Stai jos și scrie.

Repin nu se mira niciodată, pesemne își închipuia că așa ceva e mai prejos de demnitatea lui. Nu se arătă mirat nici de astă dată, ci se așeză la masă, în- deapărîndu-i cu o mișcare sigură, dar fără asprime, pe Steklov, care întîrzia să-i facă loc, și începu să scrie.

Sedînța luă sfîrșit și băieții se împrăștiară. Ekaterina Ivanovna se apucă să răsfoiască procesul-verbal de pe masă, cînd deodată văzui că sprîncenele încep să i se urce a mirare tot mai sus, și mai sus.

„Ehei, cărturarii noștri or fi făcut-o fiartă !” mă gîndii eu înveselit, aprinzînd cu satisfacție o țigară.

— D-d-da, făcu Ekaterina Ivanovna. D-d-da, mai repetă ea o dată și-i întinse registrul de procese-ver- bale lui Alexei Savici.

Alexei Savici își aruncă și el ochii pe registru, și iată că și sprîncenele lui cărunte, stufoase, prinseră a se arcui pe frunte.

— Hm ! făcu el. Hm-m !

— Dar ce-i acolo ?

Îi luai registrul din mînă și încercai să citesc:

...A johădîdîh : bdixuw fehagaxezh efhe re fedkiqiu iz fawa re xizgade, aw roiwea iz qudhe, awheideiwea be fgădi...

Aproape tot procesul-verbal, în afară de primele două pagini scrise de mina lui Steklov, era o înșiruire de astfel de bazacomii.

— Ce-i cu asta ? își bate joc de noi ? Ce va să zică asta ? — întrebă Ekaterina Ivanovna, pierzîndu-și cumpătul.

— Nu e o simplă adunătură de litere, spuse Alexei Savici. Povestea are un tîlc. Și a scris repede...

Alexei Savici apropie registrul de ochi, se gîndi cîteva clipe, apoi adăugă :

— Da, e aici o logică... Stați puțin... Bduxw feha- gaxegh... păi, e primul detașament! Așa-a... efhe re fedkiqiu — este de serviciu. Înțelegeți cum vine : ștrengarul, a păstrat vocalele, iar restul alfabetului l-a împărțit în două părți și pe urmă a schimbat locul consoanelor : în loc de p — b, în loc de d — t și invers...

A doua zi, Andrei, dînd ochii cu mine, m-a privit cu un aer triumfător și răutăcios în același timp, dar nu știu să-și ascundă dezamăgirea, cînd, nepăsător, nu-i pomenii nimic despre cele întîmplate. Se ținea după mine, făcea ce făcea .și-mi ieșea în cale, pînă cînd, în cele din urmă, nu mai putu răbda:

— Semion Afanasievici, ce ziceți, vă place cum am scris procesul-verbal ?

— Da, binișor, destul de gramatical.

— Și... l-ați descifrat ?

Dădui din umeri:

Ce să descifrez ? Asta e „cifru” ? Păi un cifru ca asta îi l-ar dezlega și-un prunc.Repin se înroși pînă în virful urechilor — și atît de puternic, încît părea gata-gata să-l podidească lacrimile. Așa nu roșești decît atunci cînd te copleșește rușinea și cînd ai conștiința că te-ai purtat prosteste, atît față de cei din jur, cit și față de” tine.

Întîia oară se așteptase la un efect mai mare și rămăsese foarte dezamăgit că cifrul lui fusese atît de ușor dezlegat. Acum însă se vedea că Andrei se hotărîse să-mi pună o problemă mai complicată. Eram cît pe-acî să bat la ușa lui Alexei Savici, dar pe urmă mă răzgîndii : ce să-l mai deranjez ? Se poate să nu fiu eu în stare să citesc ce mi-a scris mucosul asta ? Și așa se face că m-am apucat de o treabă cu desăvîrșire nouă pentru mine: să dezleg un cifru.

Cînd m-am uitat din nou pe fereastră, soarele scăpătase și geamurile se făcuseră albastre ; cînd m-am uitat a treia oară, erau de un albastru închis, pe urmă întunericul nopții s-a revărsat brusc, acoperind ochiul ferestrei, iar eu tot mai ședeam aplecat peste peticul acela blestemat de hirtie. Îmi venea să rîd și-mi era și necaz pe mine. Ce copilărie ! De ce m-oi fi căznind să descifrez scrisoarea asta ? Nu-i oare mai simplu să-i spun băiatului că este un închipuit, un „fandosit”, cum ziceau fetele noastre în comuna Dzerjinski, cînd cineva începea să umble cu nasul pe sus.

Bineînțeles, am să-i arunc în față asta. Dar mai întâi să găsesc cheia cifrului.

E clar : fiecare cifră înseamnă o literă. Unele se repetă mai des — în rîndul întîi, în cuvîntul cel lung se repetă de două ori cifrele 13, 19 și 17. Mai e un cuvînt foarte interesant care începe cu 23, urmat de 21 și care se termină cu 21, urmat de 23. Care o fi oare ? Soios ? Poate, dar nu prea are sens. Și, da fapt, nici nu iese așa : cuvîntul mai are două citre la mijloc : 1 și 10.

Să încerc să număr de cîte ori se repetă fiecare cifră.

Iată, am numărat. Obțin două coloane de cifre duble, foarte lungi. Acum văd că unele sînt puține de tot, de exemplu : 22 și 14 se întîlnesc doar o singură dată; 50 — de patru ori; 20, 4, 7 — de cîteva ori. În schimb, 10 se găsește în textul cifrat de 21 ori, 17 — de 26 ori, iar 13 chiar de 32 ori. E clar că sînt literele cele mai des întrebuițate. Și care litere se întîlnesc

9 . Drumul în viață cel mai des ? Niciodată nu m-am gîndit la așa ceva. Cred însă că nu este „h”. Poate o fi „a” sau „o” ? Ori poate „m” ? Dar care cifră și ce literă anume reprezintă ?

Hai, să mai încerc și altfel. Textul cifrat începe cu două cifre: 13, 21. Apoi vin 19, 21, și 20, 17 și 2, 20 — fiecare pereche numai o dată ; de cîte două ori se găsesc combinațiile : 19, 8 și 11, 13. Și iarăși odată — 13, 23. Apoi de patru ori perechea de cifre 18, 17 și din nou o singură dată 20, 17 și 11, 13 și 7, 27. De 1 patru ori se întîlnesc 18, 17. Apoi vin cîte trei cifre: 2, 16 7 și 7, 8, 17, apoi 17, 2, 7, și 1, 13, 23 : pe urmă 7, 8, 10. De cîte două ori se repetă combinațiile 11, 2, 10 și 5, 2, 17. Ce cuvinte scurte de două și trei litere avem ? În primul rînd conjuncții, particule, prepoziții : cu, în, și, da, nu, cum... Poate „tot”... Dar în cuvîntul „tot”, cifrele ar fi trebuit să alterneze după principiul '1, 2, 1 și în textul cifrat nu se găsește așa ceva.

Și aici am avut deodată o inspirație : se înțelege că scrisoarea începe cu „eu”. Dar în afară de acest caz, „eu” nu se mai repetă nicăieri. Descoperirea mea nu mă ajută cu nimic. „Eu, eu”. Ei, și mai departe, ce fac cu „eu”-l ăsta ? Nu cumva e „eu nu” ?... El nu vrea ceva, nu-i de acord cu ceva — evident, doar nu mi-a trimis scrisoarea asta cifrată ca să se declare de acord cu mine. Să încercăm ! Să înlocuim peste tot 19 cu „n” și 13 cu „e”, 21 cu „u”. „Eu nu”.... Da, foarte limpede —

este „eu nu”. Dar 19, 8 e „ni” sau „ne” sau, poate,  
„n-o”. Ei, acum țin-te bine, Semion ! Răbdare !  
Pe la miezul nopții, scrisoarea lui Andrei  
Repin stătea descifrată în fața mea :

„Eu nu intenționez  
să rămân mult timp  
aici. Voi pleca  
curînd, vor pleca și  
mu^i alții. Aș fi  
plecat de mult, dar  
eram curios să vă  
observ. Adevărat, ați  
obținut multe, dar n-  
o să reușiți. Omul  
mai presus de toate  
prețuiește libertatea,  
pentru el libertatea  
este lucrul cel mai de  
seamă. Iar  
dumneavoastră vreți

să schimbați totul. N-  
o să reușiți!

*"Înseamnă că nu e cu desăvârșire pierdut..."*  
 Dimineață, după înălțarea drapelului, i-am spus lui  
 "Repin să vină la mine.  
 Ca la o comandă, toți băieții întoarseră capul spre  
 el și în privirile lor citii curiozitatea și, poate, și o  
 bucurie răutăcioasă. El ridică din sprincene, -  
 strînse ușurel din umeri și se îndreptă spre biroul  
 meu, cu capul lui ușor și sigur.  
 Nu m-am dus imediat acolo : lasă-l să mai sica, să  
 se gîndească la ceea ce-l așteaptă.  
 Dar băiețașul ăsta posedă o bună doză de  
 încredere în sine. Intrînd în biroul meu, îl găsii  
 stînd pe divan, în cea mai degajată poziție, picior  
 peste picior. Se ridică zîmbindu-mi ca și cum nimic  
 nu s-ar fi întîmplat și-și reluă tot atît de  
 nestingherit locul.  
 M-am așezat la masa mea, am scos din mapă scri-  
 soarea cifrată și i-am întins-o.  
 — Ascultă, — i-am spus, — îți adresez o prea  
 plecată rugămintă. Dacă vrei să-mi spui ceva,  
 spune-mi-o simplu, omenește, cum fac toți. Ce-i  
 mania asta neghioabă de a scrie scrisori cifrate ?  
 Îmi zîmbi din nou.  
 — Credeam c-o s-o citești cu aceeași ușurință ca  
 și procesul-verbal.  
 — Am și citit-o. Am avut plăcerea să-ți aflu  
 punctul de vedere în ceea ce privește activitatea  
 mea. Nu mă miră. Am văzut chiar de la început că  
 tu privești toate de sus și te crezi o personalitate  
 liberă și min- dră. Pot să-ți pun o întrebare ?  
 — Mă rog!  
 Ți plăcea mult convorbirea noastră, o convorbire  
 de la egal la egal. Eram stăpin pe mine, curtenitor  
 ca un adevărat diplomat și el îmi răspundea la fel.  
 Se cunoștea că e măgulit, că-și ascunde cu greu  
 satisfacția, dar această mulțumire a lui se vedea  
 din ce în ce mai mult în zîmbetul ce-i flutura pe  
 buze. Se prea poate să se fi temut să nu-l întîmpin  
 cu o izbucnire de minie, dar acum... acum nu se  
 mai aștepta la nimic rău.  
 — Spune-mi, părinții tăi mai trăiesc ? întrebai eu.  
 — Da, tatăl meu este profesor de silvicultură.  
 Sint singurul lor copil. Dar n-am vrut să rămîn  
 acasă. Mama mea spunea întotdeauna că a  
 îmbătrînit din cauza mea. De fapt e încă tînără, dar  
 a încărunit de tot. E tare îngrijorată de soarta  
 mea. Dar vedeți, n-aș putea să renunț.  
 — Adică, să renunți la ce?

Repin trimse ușurel din umeri și zimbi cochet și  
sîdător totodată. Îi spusei foarte liniștit și politicoș  
:  
— Uite, Repin, n-ai vrea să cunoști și părerea  
mea despre tine ?  
— Cu plăcere...  
— ■ Ești mai rău decît Panin.  
Auzind asta, sări în picioare ca ars. Curiozitatea de  
a ști dacă îi citisem scrisoarea și ce voi face, ca  
răspuns la ea, interesul pentru convorbirea asta  
puțin obișnuită, încrederea în sine, înfumurarea,  
poza pe care și-o luase — toate dispărură  
numaidecît, tcate pălră în fața jignirii pe care i-o  
adusesem.  
El era convins că nu putea fi comparat cu nimeni,  
se socotise superior tuturor, credea că și eu văd  
în persoana lui un adversar aproape egal ca  
putere, aproape un om matur, că-l stimez ca pe un  
dușman cutezător și inteligent. Și eu care îl  
clasasem mai prejos de cea mai mizerabilă, de cea  
mai disprețuită ființă din toată Poiana  
Mestecenilor, mai prejos de Panin — Panin, pe care  
nici măcar Petka nu-l socotea om.  
Cu o voce sugrumată, de nerecunoscut, Repin  
strigă :  
— Eu nu-s Panin !  
Iar eu continuai de parcă nici nu l-aș fi auzit:  
— Înțeleg, să fure Panin: cl e un ! âiat ne:icpl-'f,  
care n-a cunoscut o viață mai bună și, deocamdată,  
nici nu o poate concepe măcar. Dar tu... doar te  
văd, ești un băiat cu carte, ai citit mult, tu, mă rog,  
compui scrisori cifrate, te admiri singur tot  
timpul : „Ah, cît sînt de deștept, cît sînt de  
independent, cît de bine ies toate cite le fac !"  
Numai că ceea ce faci tu e și murdar și josnic.  
— Eu nu fac ce face Panin... Niciodată n-am luat  
nimic de la ai noștri... De ce-mi vorbești așa ?  
Începuse să se clatine. Nu se mai putea justifica,  
nu mai era în stare să aducă o lămurire în discuția  
noastră, se zăpăcea din ce în ce, se incurca, nemai-  
știind cum să se apere acum, cînd fusese atît de  
neșteptat, atît de năprasnic trînit la pămînt.  
— Intii și-ntii, nu înțeleg ce vrea să zică „ai noș-  
tri" ? I-o tăiai eu. De ce adică cei care stau aici, în  
școala noastră, sînt „ai noștri", iar cei de afară,  
„străini" ? Pentru mine toți oamenii din țara  
noastră sînt „ai noștri". Pentru mine orice furt se  
cheamă „furt" sau, mai precis, mîrșăvie, josnicie.  
— Niciodată n-am luat nimic pentru mine. Ce-  
am luat, am împărțit cu toții... adăugă el, rostind  
cu greutate cuvintele și clătănînd din dinți.  
— Și ce, dacă împărți, o faci dezinteresat ? În  
felul ăsta îi cumperi pe băieți ca să-i ai la mînă.  
Uite, Jukov, la fel și Steklov, sînt iubiți pentru felul  
lor de a fi și ei doar nu cumpără pe nimeni. Dar tu  
n-ai pentru ce să fii iubit. Tu nici măcar suflet n-ai,  
da, ești fără suflet, n-ai cu ce să atragi oamenii, tu  
pe unii îi jefuiești, pe alții îi cumperi. Dar desigur  
că ai observat și tu — din ce în ce îți vine mai greu  
să-i amăgești pe băieți, nu-i așa ? Apar și la ei alte  
gîn- duri, alte dorinți, se trezește în ei simțul  
demonității proprii. Alături de tine au rămas  
deocamdată cei mai neciopliți. Urmărești, poate,  
să-ți cumperi gloria, ca să câștigi dragostea  
celorlalți ? Dezgustul și blestemul tuturor, astea le  
vei obține, nimic mai mult! Să furi trei ruble de la o  
bătrînă, ce glorie mai e și asta ?  
Mă aprinsesem totuși de-a binelea și asta îl ajută  
să-și mai vină în fire.  
— De ce trei ruble ? Pot să-mi procur într-o zi și  
zece mii.  
— Să-ți procuri ! Cum ? Jefeuid un casier ? Ca  
să nenorocești o familie întreagă ? Ești un parazit,  
un vierme ! Un lăudăros mic la suflet — atît și  
nimic mai mult. Am înțeles asta de mai mult timp.  
Nici nu-i greu de înțeles de altminteri, se cunoaște  
după față. Cînd mă gîndesc cu ce te lauzi ! Că  
maică-ta a îmbă- trinit înainte de vreme din pricina  
ta ! Nu știi să scoți un cuvînt ca lumea, fără să le  
izmenești. Nici măcar să scrii omenește o  
scrisoare, nu știi — nu, dumnealui trebuie musai s-  
o scrie cifrată, în jurul tău oamenii muncesc ca să  
ridice din mocirlă optzeci de băieți, caută să le  
făurească o viață demnă, și tu stai și te uiți la ei  
nepăsător, făcînd haz. Cu ce oare te mindrești atîl  
de mult ?  
El stătea, mușcîndu-și buzele, și lacrimi, lacrimi de  
umilință și ciudă i se prelingeau pe obraji. Nu  
putea să-mi întoarcă spatele și să plece, pentru că  
dincolo de ușa biroului l-ar fi văzut băieții, iar el nu  
îndrăznea să apară plins în fața lor. Dar nici să mai  
asculte nu putea.  
— Stai jos, îi spusei. Șterge-ți ochii și suflă-ți  
nasul.  
— Plec chiar azi de aici !  
— Știam. Ești atît de slab de înger, încît nici nu  
poti măcar să rezisti cînd îți spune cineva adevărul  
în față. Te-ai învățat ca toți să te admire și să te  
mîntă.  
— Nu-i adevărat! Tot ce-ați spus nu e adevărat!  
Eu nu-s Panin !  
— Nici n-am spus că ești Panin. Am spus că ești  
mai rău decît Panin. Și să știi, dacă pleci am să te  
disprețuiesc și mai mult. Mi-ai spus părerea ta  
despre mine, că tot ce fac e în zadar. Nu sînl de

acord, dar te-am ascultat. Fii și tu bărbat. Învață să  
ascuți când ți se spune adevărul în față.  
Cineva bătu la ușă. M-am sculat de pe scaun, m-am  
dus și-am deschis-o l cine credeți că era ?  
Korșunov. Tare ar fi vrut să intre, sau măcar să  
tragă cu ochiul, să vadă ce se petrece în birou !  
— Semion Afanasievici, — îngina el, — am  
venit... am venit să vă întreb...  
— Ei ?...  
— Uite, Ekaterina Ivanovna zice...  
— Ce zice ?  
Korșunov își tot lungea gîtul, se ridica în virful  
picioarelor, făcînd încercări desperate să privească  
peste umărul meu.  
— Văd că n-ai născocit încă nimic. Du-te și te  
gîn- dește pentru ce ai nevoie de mine și pe urmă  
poți să vii.  
l-am închis ușa în nas. Auzind că m-am întors, Re-  
pin se sculă în picioarc : era roșu la față, cu părul  
răvășit.  
— Nu pot să ies în halul ăsta. murmură el  
printre rîlnti.  
— Mai stai puțin. Ia o carte și citește.  
Rămase tăcut cu cartea în mînă, dar, bine ^nte' es,  
nu citea — n-am auzit să fi întors o filă măcar. Din  
cînd în cînd îmi ridicam ochii din hîrtii și-l priveam.  
Nu mai semăna cu el însuși, rarcă se dezumflase  
brusc. Unde era aerul lui nepăsător și plin de  
îngim- fare, unde îi era zîmbetul ? Era palid la față  
și-și mușca nervos buzele.  
Ușa se întredeschise încet-încet și în prag apărură  
Kostik, care îl fixă pe Repin cu ochii lui rotunzi.  
— Ce cauți aici ?  
— Kolișkin a zis : du-te și vezi ce face Andrei  
acolo... Și Andrei, uite, citește...  
Il luai pe Kostik de mînă și-l scosei afară.  
...În ziua aceea, Repin nu se mai apropie de mine.  
Dar tot timpul i-am simțit privirea, o privire  
concentrată, întrebătoare.  
Las' că e bine. Să se gîndească, să se gîndească  
mereu la convorbirea noastră de azi-dimineață.  
Este un început. Și dacă disprețul meu îl doare, cu  
atît mai bine, înseamnă că nu e cu desăvîrșire  
pierdut.  
...Tîrziu seara, după ce copiii se culcaseră, am stat  
mult timp în parc, inspirînd mireasma proaspătă a  
pămîntului reavăn, a frunzișului nou, a ierburilor  
tinere și m-am gîndit, m-am gîndit într-una. Iată-i  
în fața mea pe cei doi — pe Panin și Repin. Amîndoi  
sînt hoți. Pe unul îl urăsc toți — de la cel mai mare  
pină la cel mai mic. Față de celălalt toți se poartă  
cu respect, îl admiră chiar. Panin fură mărunișuri  
de la toți, fără alegere, e ursuz, nesociabil. Repin e  
norocos : de fiecare dată se întoarce din oraș cu  
buzunarele doldora de bomboane și bani. E foarte  
frumușel. Cu toyarășii săi se poartă îngăduitor, cu  
un aer protector. Îi place să-i uluiască, să pozeze în  
fața lor. Pe Panin nimic nu-l cînteste ; nici vorba  
bună, nici disprețul celor din jur. Dar Repin, Repin  
nu e învățat cu disprețul, și disprețul meu a fost  
pentru el ca o lovitură de măciucă.  
...Ce era mai important, ..mai seducător în firea lui  
Anton Semionovici ? El știa să trezească omenescul  
în om. Știa într-un mod surprinzător să-l descopere  
și să-l cheme la viață.  
Eram un flăcăiandru de șaisprezece ani, cînd am  
nimerit în închisoarea de la Poltava. Sedeam acolo,  
așteptînd să mi se hotărăască soarta, cînd, într-o zi,  
am fost chemat la direcția închisorii. Am intrat și  
m-am oprit lingă ușă. În afară de director, în birou  
se mai afla un străin, îmbrăcat într-o manta  
ponosită, cu gluga dată pe spate. M-au privit  
amîndoi, directorul, rece, printre gene; celuilalt în-  
am putut să-i văd ochii, ascunși cum erau după  
sticlele lucitoare ale ochelarilor.  
— Numele de familie, numele tatălui și numele  
de botez ? întrebă sec directorul.  
— Dați-mi voie, tovarăse, îl intrerupse  
necunoscutul. Va să zică tu ești Semion ? Să facem  
cunoștință. Pe mine mă cheamă Anton, iar pe tatăl  
meu l-a chemat ca și pe tine.  
— Adică vă spune Anton Semionovici ?  
— Intocmai. Eu, uite, vînez flăcăiandri, ca tine.  
Unii stau prin închisori, alții se țin de năzbîtii pe  
străzi, ce fel de viață o mai fi și asta ? Pe scurt —  
vrei să vii cu mine ?  
— Aș vrea, dar o să mă lase să plec din închisoare  
?  
— Asta mă privește. Va să zică, ne-am înțeles ?  
Te rog, așteaptă o clipă afară.  
Am ieșit din cameră. Abia după vreo zece ani am  
aflat că Anton Semionovici mă luase din închisoare  
pe garanție și iscălise de primirea mea. El însă so-  
cotise că nu trebuia să asist la procedura asta, în-  
jositoare pentru mine. Și iată-mă pășind alături de  
el pe poarta închisorii.  
— Acum, Semion, mergem la depozit și-o să pri-  
mim acolo cite ceva, încărcăm și pornim spre casă.  
Știi să mîi calul ?  
— Știu.  
— Eu, dragul meu, sînt mort de oboseala : calul  
ăsta e belea curată, și, parcă-i un făcut, se  
deshamă la fiecare kilometru.



La depozitul de alimente al secției guberniale a în-  
vățămîntului public, Anton Semionovici mi-a  
înminat bonul de livrare pentru pine, mei,  
bomboane și grășime — poftim, ia în primire tu  
singur totul ! — iar el dispăru nu știu unde. Am  
primii alimentele, am încărcat și, stînd lingă sania  
plină, mă gîndeam : „Adică, cum vine asta ? Cine-i  
el ? Și încotro pornim ”> Ce om ciudat : mă scoate  
din închisoare, poruncește ca la el acasă, mă pune  
să iau în primire atîtea bunătăți...”

— Ei, gata, ai încărcat totul ? Prea bine ! Altfel  
ar fi trebuit să mă zbat de unul singur. Și eu nu pot  
să sufăr cîntarele și cantaragiile ăștia, veșnic mă  
trag pe sfoară. Ia hai să înhămăm.

Ce s-a petrecut atunci cu mine ? Pe" vremea aceea  
eram obișnuit să fiu ascultat de cei din jur ; iar aci,  
ar fi fost de ajuns să-mi spună : „Ia înhăm-te tu la  
sania asta”, și m-aș fi înhămat pe loc.

Am pornit pe șoseaua principală Poltava-Harkov.  
Un ger de crăpau pietrele. În jur, stepa înzăpezită  
și-un vînt...

— Ai înghețat, Semion ?

— Nu...

— Poftim gluga mea, pune-ți-o în cap.

— Nu mie frig...

— Ia-o. Îți mai încălzești urechile și pe urmă mi-  
o dai înapoi. Uite așa o să ne ajutăm unul pe altul !  
Și Anton Semionovici îmi aruncă gluga pe umeri.  
Ce caldă mi se păruse atunci gluga aceea veche!  
Ceva mai încolo îl aud spunînd :

— Ei, ți s-or mai fi încălzit urechile. Acum m<sup>î</sup>  
dă-mi-o și mie, frate, că tare mă tem să "nu rămîn  
fără urechi...”

Grăbit, îmi scosei gluga și i-o întinsei. Atît a fost în  
seara aceea. Dar a însemnat atît de mult!  
Apoi mi-am mai amintit de o altă seară, o seară  
care îmi lăsase în suflet o urmă tot atît de adîncă,  
de neșters.

Odată, noaptea, l-am întîlnit prin curte, după ce  
sunase stingerea. Mă bucuram întotdeauna, cînd îl  
găseam singur. Prețuiam nespuse de mult cuvintele  
lui, spuse de la om la om, mi se părea atunci că-mi  
apartine numai mie, numai mie singur.

— De ce nu vă culcați, Anton Semionovici ? l-am  
întrebat, sperînd că va zăbovi cu mine măcar puțin  
și vom schimba cîteva vorbe.

Anton Semionovici se crispa că și cum l-ar fi  
săgetat o durere, și-mi spuse în silă parcă :

•— Lasă-mă în pace. Și tu ești un animal, nu... mai  
rău... o fiară ca toți ceilalți.

— Anton Semionovici, ce-i cu dumneavoastră ?  
Ce s-a întîmplat ?

— Eu v-am dat vouă tot... tot ce are omul mîi  
bun : tinerete, minte, conștiință, cinste. Credeam  
că am de-a face cu oameni, dar sînteți o cireadă, o  
bandă de pungași !...

— Anton Semionovici, ce s-a întîmplat ?

— Ce, nu știi ? Nu mai face pe prostul ! Nu vă  
mai cred pe niciunul. N-ajunge că mă sfîșiați pe  
mine bucați, dar vă mai mincați și unii pe alții. Și,  
zi, nu știi ce s-a întîmplat în dormitor ? Dar ești  
mai rău decît ceilalți: nu joci cărți, în schimb știi că  
alții joacă și taci ca un mișel !...

S-a întors și s-a dus, iar eu am rămas ca trăsnet  
locului. Pe urmă m-am năpustit în dormitor. Acolo  
licărea slab lumina unei lămpi camuflate. Pe patul  
lui Burun ședeau numai în izmene patru zgîmboi.  
Erau alți de amărîți, alți de plouați și se uita cu  
atîta jale și deznădejde la Burun care, nepăsător,  
amesteca cărțile.

— Lăsați jocul! strigai în gura mare din prag.

— Ce, vine Anton ? ciuli urechile Burun.

— Nu Anton, eu ! Incetati odată !

— Oho-o !

— Jeveli, Gud și voi toți de-acolo, la culcare !

— Ce-i cu tine, bă Semion ? Ia te uită la el ce  
nobil e !

— Lasă jocul. Dă-le înapoi băieților ce-ai  
cîștigat de la ei. N-avem dreptul să ne batem joc de  
Anton !...

— De ce ? Parcă joc cu el ? Ce-l privește ? Sau  
poate te-ai băgat avocat la el ?

— Îți spun pentru ultima dată — încetează !

— Ia mai du-te dra... izbucni Burun, dar vorba îi  
îngheță pe buze. Se vede că aveam o mutră turbată  
de tot. Înghițind o dată în sec, mai apucă să zică,  
posomorîndu-se : Ho, că am terminat!...

Nu, omul simte încredere nu numai cînd vorbești  
cu el cald, prietenește, ci și într-o izbucnire de  
minie, într-un cuvînt aspru, necrutător. Mînia lui  
Anton Se- mionovici, disprețul lui erau întotdeauna  
atît de sincere, atît de omenești, încît trezeau în  
noi tot ce era mai bun, mai omenesc. Pînă și cei  
mai leneși și mai nărăviți pricepeau cită inimă avea  
educatorul nostru, cită energie cheltuia el cu noi,  
cît de mult ni se dăruia... și pentru ce ? Numai ca  
să intrăm în rîndul oamenilor, să trăim ca oamenii.

### 23 Pionieri

Într-o zi ședeam cu toții la masă, cînd deodată nă-  
văli giifiind Surjik. Fața lui de obicei posacă,  
nepăsă- toare, acum se învăpăiașe toată, iar ochii...  
poate că era înliia oară cînd băgarăm cu toții de  
seamă că Surjik avea și el ochi. Ochii lui, ele obicei  
ascunși sub pleoapele grele, acum erau gata-gata

să-i sară din cap, și te vedea cît de ageri sînt și de neastîrnparați.

— Semion Afanasievici, — băgui el, abia trăgîn- du- și sufletul, — acolo... din Leningrad... Ia noi... niște...

Cealaltî băieți și începuseră să se ridice de la masă, cite unul își lăsă lingura jos, iar micul Steklov sări în picioare.

— Hei, Pavluška, ți-ai terminat mîncarea ? Nu, n-ai terminat. Stai jos ! auzii eu, ieșind din sufragerie.

Detășamentului Jukov era de serviciu în sufragerie, și să nu fi îndrăznit să pleci de la masă fără să-ți fi isprăvit supa, sau fără să fi mîncat tot păsatul! Cu Sanka nu-ți mergea !

Grozav de tulburat, Surjik mergea cu pași mari, alături de mine și-mi tot căuta privirea, repetînd :

— Zice : „Du-te și raportează directorului. Tu,

— zice, — se vede că ești de serviciu, du-te și raportează"...

— Dar cine, cine a venit ?

Și deodată la urechea mea ajunse răpăitul mărun- țel al unei tobe. Dinspre poartă veneau către noi încolonați, doi cite doi, vreo zece pionieri, toți în uniformă și cu cravate la gît. Cel mai înalt dintre ei, în uniforma Jungsturmului' păsea în flancul stîng al coloanei. Și arăta nespus de mulțumit. Toate îl în- cintau : și bătăile clare, mărunte, ale tobei, și ținuta micului său detașament și ziua aceea, frumoasă și limpede.

— Sta-ai ! Unu, doi !

— O-off ! Să fi avut acum goarna ! șopti Surjik desperat.

— Dumneavoastră sinteți directorul ? întrebă instructorul.

— Eu.

— Bună ziua. Sintem delegații pionierilor din Leningrad și am venit să aducem daruri pentru băieții dumneavoastră. Lucinkin.

— Bucuros de cunoștință. Karabanov.

Să spun drept, nu înțelegeam nimic. De unde ne, picau, așa deodată, darurile astea ? Și pentru ce ? Dar băiatul acela înalt, îmbrăcat în uniforma Jung- sturmului, pareă alit de sigur pe el, era atît de voios, ochii lui albaștri te priveau cu atîta încredere... Încît pur și simplu nu-ii venea să te îndoiești și să-l mai întrebi. Mă uit în urmă : Petka, abia respirînd, mă privea tîntă în ochi. Am făcut „da" din cap. Se auzi trîlul clopoțelului sunînd adunarea și deodată din sufragerie. din dormitoare, din parc năvăliră spre noi băieții. Inc-o clipă, și toată școala aștepta aliniată în cașeu, pe detașamente, fiecare la locul lui obisnuit. În același timp, instructorul dăduse și el o comandă, și pionierii se alinaseră într-o clipită, formînd un front scurt în fața careului.

Surjik, comandantul de serviciu, stătea alături de mine, rotindu-și neliniștit privirea în jur și neștiind ce să facă. Mîinile mai ales îl incurcau mai mult ca niciodată.

Instructorul se uită întrebător la mine.

Îi făcui un semn : „Poftiți, aveți cuvîntul."

— Are cuvîntul Tania Vorobiova, care va face comunicări, rosti el.

Din rîndul pionierilor se desprinsе o fetiță de vreo doisprezece ani, negricioasă, tunsă băiețește. Ca și Petka al nostru — ceea ce te uimea la ea erau ochii — avea niște ochi mari, cenușii, pe fața ei oacheșă, cu albul bătînd nițel în albastru și' cu o privire dîrză, îndărătnică.

Făcu un pas înainte, își azvîrli cu mîna îndărăt o șuviță rebelă de păr, trase aerul în piept, parcă pre- gătindu-se să sară în apă, și începu cu un ton hotărît:

— Tovarăși !

îmi plimbai ochii peste rîndurile „tovarășilor". Toți o priveau pe fată atenți și curioși. Iar ea, după o scurtă pauză, continuă cu același ton hotărît, inde- pendent :

— Trebuie să știți că, răspunzînd la apelul lui Gorki, se mai continuă și acum colectarea de daruri pentru copii de la țară. La începutul lunii martie au fost expediate primele colete. Raioanele Smolnii și Pctrograd au strîns cele mai multe daruri. Cei din iViborg au rămas în urmă. Pionierii din raionul uzinei „Baltica" au făcut o colectă de utilaj tehnic în secțiile acestei uzini. Uziina „Krasnii Gvozdișcîk" vă trimite cărți și caiete. Pionierii din raionul ' bazei sportive „Urițki" vă trimit mingi de baschet, jocuri de șah, popice și altele. Baza uzinei pentru reparații de utilaj electric...

Fata turna într-una la cifre și denumiri (șaisprezece ciocane, șase ferăstraie de mină, zece dăți...) Se vedea cît de colo că nu vorbește pentru înția oară, că pentru ea treaba asta era simplă, obișnuită, ba poate chiar și puțin plictisitoare. Cînd se opri o clipă, ca să mai răsufle, din rîndurile noastre se auzi un glas grijuliu :

— Și unde-s toate astea ?

Jungsturm — organizația pionierilor germani. (N. R.).

Era glasul lui Volodin. Cineva pufni în ris și risul se întinse printre rînduri, dar se stînsese numai decît. Tania Vorobiova dădu ușurel din umeri.

— Unde ? La gară. Acolo a rămas unul de pază.

Unde ! Parcă asta e chiar atît de important!

Dar pentru noi era foarte important. Noi nu știam încă să gîndim în abstract. Ne-au adus mingi, mîngine, coșuri pentru baschet. Dar nu-i de ajuns să ni se spună, trebuie să le și vedem, și cît mai repede, să le pipăim, să le încercăm !

— Vă mulțumim din toată inima, tovarăși pionieri, spusei eu. Vă mulțumim și pentru darurile voastre și pentru că ați venit la noi ca să ne vedeți. Și acum, să facem cunoștință... Tovarășe, comandant de serviciu, comandă „pe loc repaus !”

— Pe loc rre-ppa-us ! strigă Surjik din răsputeri. Rîndurile careului unduiră, dar nu se desfăcură. Pionierii nu se mișcă nici ei din loc. Și gazdele și musafirii stăteau fată în fată, examinîndu-se unii pe alții.

— Ce-ar fi să mîncăm ? propusei eu.

Era — trebuie să mărturisesc — o manevră ingenioasă.

Musafirii se priviră între ei.

— La masă ! La masă ! strigă Jukov. A mai rămas destulă mîncare și am pus caVtoii la fiert, chiar adineauri i-am pus. Haidem ! îi poftea el prietenos, în- tînzînd mîna și întoreindu-și capul cînd spre unul, cînd spre altul.

Fața lui, lipsită de frumusețe, dar expresivă și inteligentă, radia de viață, de presimțirea unei bucurii, care trebuia să vină neapărat. Puteai să crezi că pînă atunci n-a făcut altceva decît să primească musafiri.

Iar musafirii din Leningrad nu mai mergeau cîte doi, ci înaintau într-un grup compact, înconjurați de ai mei, îndreptîndu-se spre sufragerie. Tania cea cu ochii cenușii îl tot întreba ceva pe Sanea cu un aer foarte sever, iar el îi răspundea curtenitor și îngăduitor totodată.

— Ați trimis, ați trimis la gară ? mă hărțuiau copiii, trăgînd de mine din toate părțile.

— Surjik, ai grijă !

— Să mă duc chiar eu ?

— Dar nu trebuie să te duci nicăieri. Cum să lași eșa școala ? Ești comandant de serviciu. Trimite pe cineva. Uite, chiar... uite, chiar pe Repin. Mi se pare că e liber.

Surjik întredeschise gura, își virî capul între umeri, se uită în jur, tuși, căută să mai tărăgăneze lucrurile, măcar cît de cît, dar pînă la urmă trebui să-mi dea ascultare. Așa că și eu și copiii care stăteau în jurul nostru avurăm plăcerea de a-l auzi pe Viktor Surjik, dîndu-i ordin lui Andrei Repin — cam bîlbîndu-se, ce-i drept:

— Ascultă, Repin... care va să zică... ia trei băieți, de care ai nevoie... și... la gară... după... știi tu... ce re-au adus.

Repin ascultă ordinul în tăcere, cu ochii plecați în jos, cu nările fremătînd ușor și stringînd din buze. Sînt sigur că-i venea să-l repeadă pe Surjik sau, poate, să-l ia în zeflemea. Dar nu avu încotro : ascultă pînă la sfîrșit ordinul acesta stîngaci, apoi, fără o vorbă, se întoarse și porni să-l execute. Musafirii se instalară în sufrageria noastră la trei mese — cu instructorul lor erau tocmai bine doi-sprezece.

Băieții de serviciu alergau ca niște nebuni, de la ghișeul bucătăriei la mese și de la mese îndărăt: ba îi se părea că nu-i pîine de ajuns, ba dădeau fuga să mai aducă supă, ba mai puneau sare în solnița care și-asa era plină ochi.

— Aveți teren de baschet ? Va să zică am făcut bine că v-am adus coșuri de baschet ? întrebă un pionier de-o șchioapă, cu fața rotundă și cu niște urechi trandafirii caraghioase și clăpăuge.

— Mînge avem. Coșul nu-i bun de nimic, că-i rupt cercul. Dar la noi în atelier... începu să-l lămurească inimos Podsolnușkin, și deodată se poticni la jumătatea vorbeii.

— Dar bibliotecă aveți ? întrebă instructorul. '

— Vă mulțumim călduros pentru cărți. Cu cărțile stăm cam prost, sări Ekaterina Ivanovna în ajutorul lui Podsolnușkin.

— Și o să mai aducem... Știți, colecta de daruri continuă. Toți aduc, aduc mereu, care mai de care, ne povestea unul din musafirii noștri — toboșarul detașamentului, cel mai mic, și cel mai serios, după Tania Vorobiova.

— Poftim, luați, luați cît vreți, îi tot îndemna Sanea plin de grijă.

Se purta simplu și foarte firesc, în timp ce toți ceilalți se învîrteau în jurul musafirilor, iar Petka n-avea astîmpăr de loc : ba dădea fuga în curte afară, ba se întorcea în sufragerie, făcîndu-și mereu de lucru cu cîte ceva.

Și în vremea asta, în curte se făcea de urgență o ordine și o curățenie exemplară. Nu-i vorbă că și-asa curtea noastră era totdeauna bine măturată. Dar acum Petka nu se lăsa de loc : cum vedea cîte un petec de hîrtie, îl și culegea din fugă de jos, mormăind printre dinți : „Na, acu' și-au găsit să facă gunoi !” Pavlușka Steklov mătura de zor terenul de baschet și de volei, de parc-ar fi fost parchetul unei săli de dans. Lionea își mina grăbit

găinile, nu știu unde. Bineînțeles, el era sigur că Moțata cu puii ei putea să facă fala oricărei curți, dar toți îl luaseră la rost și nu-i mai rămăsese altceva decît să se supună.  
Stînd pe treptele școlii, Alexei Savici se uita la băieți.

Da, se simt stăpîni în casa lor, spuse el, întîl- nindu- mi privirea. Mie, drept să spun, tare-mi fusese frică să nu-î văd umblind buluc, holbîndu-se la musafiri, ca unii care în viața lor nu s-au mai legat niciodată pe străzile Leningradului de alți băieți, la fel cu aceștia, căutin- du-le pricină.

Dar gheața fu ruptă de toboșarul pionierilor. Ieșise primul din sufragerie, micuț, cit Lionka Petrov, dar cu un aer grav, important, și se opri pe scară, cit pe-aici să dea peste Petka. Acesta din urmă topit de admirație și de suferință, se zgîia la minile lui, la toba roșie, nouă-nouă, ale cărei alămuri sclipeau de-ți luau ochii.

. Apoi deodată privirile li se întîlniră.

— Tu știi să bați toba ? îl întrebă toboșarul.

Petka dădu din cap în semn că nu știe.

— Hai să te-nvăț. Ține bețele... Așa...

' Cînd în ușa sufrageriei apărură instructorul, Tania și ceilalți musafiri, băieții mei se strînseseră ciorchine în jurul toboșarului și a lui Petka. Niciunul din ei nu știa să bată toba, dar toți, care mai de care, dădeau sfaturi și povețe.

— Mai des, mă! Trebuie mai des!... Vezi că-ți ră- mine stînga în urmă. Ce tot dai cu dreapta ?

— Ia mai slăbiți-mă ! dădu din mină Petka în- ciudat.

Puștiul ăsta din Leningrad bătea toba atît de clar, atît de bine...

Doarme toboșarul.

Doarme toboșarul.

Doarme toboșarul. Doarme tun

Dar se deșteaptă

Și se îndreaptă, Toți burjuii

Fug, bum-bum !

La Petka însă nu mergea de loc. Și tare se mai necăjea cînd vedea că nu izbutește ! Păi, cine nu s- ar fi necăjit ?!

Pe cărarea dinspre gară apărură deodată Repin, Volodin, Kolișkin și încă un pionier din Leningrad, împingînd o roabă încărcată cu lăzi. Cînd se apro- piară, am spus :

— Toate lăzile la magazie. Acolo le deschidem și înregistrăm totul. Cărțile la club. Ai grijă, Repin !

Și Repia începu să comande :

— — Steklor, ia tu lada aceea, o poți duce și singur, c ușoară... Volodin, cheamă- l pe Jukov... Jukov, uite cărțile, să le duci cu cineva la club. Vorbea rece, fără să ridice vocea, parcă i-ar fi în- cercat pe fiecare. Nu s-o lua cumva la hărăț cu el

Steklov ? Nu l-o refuza Jukov ? Dar și unul și altul se supuseră fără nici o vorbă. Andrei nu se uita spre mine, ca și cum nici n-aș fi fost de față.

— Dar de ce umblați fără cravate ? întrebă Tania deodată. Sinteți neorganizați ? Se făcu tăcere. Apoi Jukov rosti, încruntat:

· — De ce neorganizați ? Prin ce se cunoaște că sin-tem prost organizați ?

— Adică, nu sinteți pionieri. Nepionieri înseamnă neorganizați. Așa se spune și nu-i nimic rău, explică fata, simțindu-se stingherită de privirile nemulțumite ale băieților.

— Sîntem organizați, spuse Serghei rece.

— Și n-aveți pionieri ? nu se lăsă Tania. Dar la „Leninskie iskri” sinteți abonați ? Adunați bani peniru ajutorul internațional ? Grișa, s\* e răsti Fata, întorcîndu-se către instructor, auzi, ei nici nu adună bani pentru ajutorul internațional... Dar la asociația „Prietenul copiilor” sinteți înscriși ? Ei, poftim !

— Stai. Tania, o întrerupse instructorul liniștit, și de astă dată cchii lui surizători deveniră atenți și serioși. Băieți, — se adresă el blînd celor care erau mai aproape, — ați spus că aveți un club ? Hai să ni-l arătați...

— Clubul nostru... vedeți... deocamdată nu prea e el înzestrat, dar... răspunse Serghei codindu-se un pic.

— Haida ! se băgă hotărît în vorbă Petka. Haida să vi-l arătăm. Avem un club mare !

Și porni înainte, dar după felul cum mergea, cu umerii ridicați și țepeni, se vedea că-l neliniștește un gînd : numai să nu ne facem de ris !

— Uite, aici e foarte interesant ! începu el, arătînd cu un gest larg burjuul de placaj, cu gura căscată. Puteți să încercați. Și aici — niște măsuțe. Le-am făcut săptămîna trecută în atelierul nostru. Sînt pentru șah, dar deocamdată n-avem șah. Le-a lucrat Steklöv cu Alexci Savici...

— V-am adus șahuri, spuse pionierul cu urechile clăpăuge.

— Mulțumim frumos ! Și aici o să punem rafturi. Le facem noi singuri. Și o să punem cărțile voastre și ale noastre, că avem și noi...

Petka născocise povestea cu rafturile pentru cărți atunci, pe loc : nici nu fusese încă vorba despre așa ceva.

— ■ Dar ziar de perete aveți ? Nu-l scoateți ? întreba Tania.

— Stai. Vorobiova, o opri din nou Grișa. Ia să facem puțin exercițiu. Unde aveți mingile ? Hai să încerc eu... U-nna ! Două ! Vezi, nu e chiar atît de simplu ! Ia, acum și tu, Smirnov. Așa ! Parcă merge mai bine. Și tu, Tania ?

— O să încerc și eu, spuse posomorîndu-se Tania. Dar eu tot nu înțeleg, de oe nu au... urmă ea neînduplecată.

— Să nu ne ții în loc, Tania. Toți vor să încerce. Tania era mult mai slabă la aruncat mingile decît în arta oratorică și, după ce nimeri gui^ țintei o singură dată din cinci lovituri, începu să privească cu un ochi și mai sever și mai critic toate din jur. În timpul acesta, Petka, roșu tot și cu părul vilvoi, dădu din nou fugă afară în curte.

— Kolișkin, — îi auzii eu glasul sub fereastră, — Kolișkin, vino repede-ncoa ! Arată-le, arată-le tu cum trebuie să arunci ! Repede, bă !

Petka nu-l putea suferi pe Kolișkin și niciodată nu vorbea cu el. Dar acum era ceva prea serios. Kolișkin intră în club cu aerul lui obișnuit, absent și somnoros, își croi drum cu coatele prin mulțimea de băieți, așteptă pînă ce Tania aruncă mingile toate cu același succes îndoielnic, apoi luă cutia cu mingi în mîna stîngă și începu, fără efort, dar cu mișcări precise, aproape fără să țintească, să azvîrle mingile una după alta, drept în gura căscată a burjuului.

— Uite așa, așa se aruncă, strigă Pelka dînd din mîini și sărînd într-un picior. Așa ! Înc-o dată ! Arde-i, Koliș ! Nu te lăsa !

„ — Spuneți-mi... începu Tania din nou. ^ Dar cineva, care întocmai ca și Petka era stăpînit de dorința de a le arăta musafirilor ce pot, strigă : - — Hai să jucăm baschet ! Vă provocăm !...

Și îndată Petka, Pavlușa și încă unul din prichindei fugiră să-i cheme pe ai mari, care tocmai inventariau în atelier comorile aduse. Cineva strigă :

— Cu coșurile noi ?

— Cînd să le mai fixăm ? Lasă cu cele vechi !

— Poate că ar fi mai bine să formăm echipe mixte, ce ziceți ? propuse cu o voce înceată Grișa, uitîndu-se la mine.

— Lasă-i să se descurce ei singuri, zise Alexei Savici. O bătălie ca asta le va cimentă prietenia. Leningrădenii se adunaseră laolaltă și se tot sfătuiau în șoaptă.

— Dar la ei la școală e mai bun decît toți, se auzi dintr-acolo.

— Bine, bine ! Și mai cine ?

N-aveam o echipă de baschet a școlii, dar jucătorii buni erau știuți pe capete: Jukov, Serghei Steklöv, Podsolnușkin-^ și... „Ehei, de-ar fi fost Korol aicea !...”

Din echipa leningrădenilor făceau parte și două fete : Tania și încă una cam slăbuță, dar sprintenă și vinjoasă. Totuși nu prea ne era frică de ea, părea gingașă de tot, o firavă...

— Au și fete ! Îmi șopti Surjik la ureche. O să le arătăm noi !

— Dar pe cine să-l punem al cincilea ? Semion Afanasievici, nu jucați ?

— Nu se poate ! Ce, parcă Grișa joacă în echipa noastră ? se revoltă Tania.

— Repin ! Uite, Repin o să joace al cincilea ! spuse Jukov.

Mă întorc și îmi lăsc privirea lui Andrei. Nu avusesem niciodată prilejul să-l văd jucînd baschet, nici nu bănuiam măcar că știe să joace. Dar pesemne, Sanea știa el ce știa. Și acum Repin mă privea cu acea expresie, mohorită, jignită parcă, pe care o păstrase în tot timpul din urmă.

— Joci ?

El strînse ușor din sprîncene.

— Pot să joc, răspunse el după un răstimp.

— Hai, începeți, începeți odată, interveni Grișa.

Fu arbitrez. Aveți un fluier ?

La început, noi eram cei mai tari. Aveam un avantaj serios. Jucătorii noștri se cunoșteau între ei, știau pe de rost părțile slabe și tari ale fiecăruia. Musafirii veneau din diferite școli și jucau împreună pentru prima dată. În afară de asta, băieții lor nici nu le prea luau în seamă pe cele două fete, pe Tania și pe fetița aceea slăbuță. Mînea trebuia pasată repede, iar ei se căutau din ochi unul pe altul, preferînd să piardă timpul, decît să le-o arunce felelor.

— Nu-i just! strigă Tania. Grișa, uite ce fac ! Fata cea slăbuță tăcea și tot urmărea mînea, strîngînd tare din buze. Fața ei cu o frunte încăpățînată, bombată, era liniștită și atentă. Apoi deodată se întoarse, mlădindu-se toată, prinse mînea din zbor și fugi spre coșul nostru, bătînd-o cu palma de pă-mînt și prînzînd-o iar. De undeva, dintr-o parte a terenului, răsări Podsolnușkin și, o clipă, puse mina pe mînea, dar fata alergă înainte, o prinse iarăși din zbor, o avîntă în aer cu o mișcare nebănuită și mînea, descriînd o curbă înaltă și parcă trasă de un fir nevăzut, nimeri drept în coșul nostru. Primul gol!

— Bravo ei ! strigă cîteva glasuri deodată, al lui Petka acoperindu-le pe toate. Nici măcar nu eram mîhnîți, atît de bine, atît de isteț jucase fetița asta.

— Iată ce înseamnă să-ți subapreciezi adversarul ! spuse Grișa vesel, privindu-ne cu înțeles.

Jocul continuă. Al doilea gol ni-l băgă un băiat bălai, șters, pe care-l remarcasem încă din sufragerie, datorită grozavei lui poftă de mîncare. Era robust, aproape gras, cu genele și sprîncelele spelbe, cu niște ochi de un albastru spălăcit. Părea somnoros, moale și greoi, ca Surjik al nostru — și cînd colo — ia te uită !...

De aci înainte jocul fu condus mai ales de fetița cea slăbuță — între timp se lămurise c-o cheamă Jcnia — și de băiatul bălai. Asta cel puțin făcea minuni — zbura dintr-un capăt al terenului în celălalt fără să obosească, fără să-și piardă respirația, prindea chiar și cele mai dificile mingi, cădea, sărea numaidecît drept în picioare — și iată-l că înc-o dată, de departe, aproape din celălalt capăt al terenului, cu aceeași ușurință ca și înția oară, ne mai bagă o mînea în coș. Scorul era acum 6 : 0, dar vai ! nu pentru noi!

Ce-nseamnă să începi bine !

Musafirii noștri, care pînă atunci nu jucaseră nici-odată împreună, după primele două goluri se simțiră mai ageri, mai siguri pe ei. Niciunul nu făcea vreo mișcare fără rost, își treceau mînea cu precizie și nu-și pierdeau capul cînd ai noștri îi înghesuiau lîngă coșul lor.

De necaz, mă apucase un soi de sîrșeală.

Ehei, să fi putut intra și eu în joc ! E greu să stai deoparte și să privești atunci cînd arzi de nerăbdare să sari în ajutorul alor tăi. Și. totuși mă amuzam ui-tîndu-mă la cei care nu jucau

și trăiau împreună cu  
mine toate  
peripețiile jocului.  
Petka cel puțin era  
fiert, întors pe dos.  
Sta încruntat, într-o  
desperare mută,  
gata-gata să plîngă și  
mereu se întorcea  
spre mine.  
Korobocikin, Surjik,  
Volodin, Korșunov —  
la oricine m-aș fi  
uitat — toți se  
frămîntau, toți se  
zbuciumau, toți  
urmăreau jocul cu  
sufletul la gură...  
Poate că pentru  
întîia oară de cînd se  
aflau pe lume se  
arătau și ei  
îngrijorați, temători,  
față de soarta altora  
decît a tor înșiși. Iar  
în echipa noastră  
domnea o zăpăceală  
de nedescris. Nu era  
de glumit — 6 : 0, vă  
dați seama, și de  
zero-ul ăsta tocmai  
tu să ai parte 1 Se  
pierduseră atît de  
mult cu firea, încît ai



fi zis că n-au



mai jucat niciodată împreună. Niciodată nu-l văzusem pe Serghei Steklov atât de aprins la față, cu părul atât de zbirlit. Jukov era learcă de nădușeală. Pod- solnușkin nu stătea o clipă locului, apărându-și cu înverșunare coșul ; se avînta mereu înainte, și cînd mingea zbura spre noi, nici nu mai avea cine s-o respingă. Doar Repin își păstrase calmul. Fiecare mișcare a lui era gîndită, el nu se repezea, nu-și pierdea singele rece. Poate că era cam pasiv — mereu parcă aștepta, urmărea, calcula ceva.

În repriza a doua, după ce ne băgaseră al treilea gol, Repin îi sopti ceva scurt, printre dinți, lui Jukov, care la rîndul lui îi transmisese mai departe în șoaptă lui Podsolnușkin, și îndată după aceea își schimbă locurile — Șanea trecu în apărare. La un moment dat, alergînd pe lîngă Podsolnușkin, Andrei îi spuse și el ceva, pesemne o observație nu prea amabilă, căci Podsolnușkin se strimbă o dată, de parcă l-ar fi durut maseaua.

Iar Andrei nu fugea, ci părea că alunecă pe lîngă băiatul cel bălai și rotofei, fără să-l incurce, fără măcar să încerce să-i smulgă mingea din mîini. Acesta îi trecu mingea Taniei. Dintr-un salt, Repin fu lîngă ea. Tania aruncă mingea și o aruncă frumos. Dar Andrei se avîntă deodată în urma balonului, de parcă n-ar fi cîntărit nici el mai mult și-ar fi fost aruncat de o mîină nevăzută și puternică și, prinzînd mingea din zbor, o azvîrlî de la celălalt capăt al terenului tocmai în coșul adversarului. Mingea se lovi ușor de marginea cercului, se săltă o dată și căzu în plasă.

— Ur-a-a, Andrei ! Ura, ai noștri !

— N-o să ne bată la scor ! N-o să ne bată la scor ! I tot strîga Petka în gura mare, ca ieșit din minți.

— Strașnică lovitură, recunosc Grișa.

Și jocul se încinse din nou. Jenia cea subțirică, care ne băgase primul gol, aruncă iar mingea cu aceeași îndemănare și putere, dar Jukov o prinse și i-o trimise lui Steklov, iar Steklov i-o pasă cu o mișcare precisă lui Repin. Și din nou, de la o distanță foarte mare, Repin trimise mingea în coșul adversarului, și din nou îl nimeri. Toate acestea se petrecuseră repede, fără efort, ca în vis ; băieții mei rămăseră o clipă nemișcați, de parcă și-ar fi tras toți răsufierea, și abia după o pauză scurtă izbucni din toate piepturile un chiot entuziast. Iar pe obrazul lui Andrei, acum de nerecunoscut, se răspîndi peiYtru o cîțime de secundă, incalculabil de mică, expresia celei imai simple, celei mai firești bucurii de copil. Și tocmai atunci se auzi fluierul vestind sfîrșitul meciului.

Nici nu reușisem măcar să obținem un scor egal, dar fericirea de a ști că nu suferisem o înfrîngere rușinoasă îi însuflețise pe toți ; formînd un cerc strîns în jurul echipelor, băieții îi băteau pe umeri pe jucătorii lor, ca și pe cei străini, strigînd care mai de care și încercînd să dovedească ceva.

— Inc-o dată ! Trebuie să ne luăm revanșa ! urla Petka, jucîndu-și conștiincios rolul de „tribun al poporului”.

Grișa se uită la el atent, cu ochii lui zîmbitori.

— Are dreptate. Trebuie să vă luați revanșa.

Dar vezi că e timpul să ne întoarcem acasă.

— O să mai revenim, spuse Tania mărîmîmoasă.

O să venim... stați... nu-duminica asta, cealaltă.

— Și cu examenele ce facem ? Curînd încep examenele, o înfruntă calm rotofeiul.

Fără să vreau, o căutai din ochi pe fata cea slăbuță. Ea se și ascunsese printre ceilalți și abia mai târziu îl zări unde va, în grupul pionierilor, fruntea bombată și obrații palizi, pe care înflăcăarea jocului nu-i colorase cîtusi de puțin. Auzind cuvintele rotofeiului, ea își înalță capul și spuse :

— Bineînțeles, trebuie să le dăm prilej să se re-vanșeze.

— Sintem chiar datori, cum de nu înțelegi! îi ținu isonul și Tania, apropiindu-se arțăgoasă de grăsan. E de datoria noastră... Înțelegi ? De datoria noastră, o dată ce-ai cîștigat !

— Uite ce, prieteni. — propusei eu, — hai să stăm puțin jos înainte de plecare, după cum e obiceiul... și să cîntăm ceva.

Peste o clipă ședeam cu toții în jurul musafirilor noștri — pe trepte, pe băncile aduse de băieți sau chiar pe jos, pe pămîntul gol. Și atunci Tania întrebă :

— Dar voi ce știți să cîntati ?

— Noi ? Știim „Singur pe lume”, spuse Rcpin deodată, dezvăluind parcă înadins ceva întunecos, uitat de mult, de care nimeni nu voia să-și mai amintească.

— Păi asta e cîntecul copiilor vagabonzi ! se arătă mirată Tania.

— Nu te uita la el ce zice, o spune numai așa... în glumă, nu vezi ? se grăbi să intervină Sanka.

— Noi știm „Locomotiva zboară înainte, oprirea-i în comună”.

— Dar „Vedding-ul roșu” îl știți ?

Jukov se fistică.

— Roșu și mai cum ? întrebă cineva.

— Vedding-ul... Auzi, Grișa, ei nici nu știu ce-i aia Vedding !

De data asta se vede că nu numai noi, dar pînă și Grișa își pierduse răbdarea. Fără să se uite măcar la Tania, el o apucă ușurel de umăr, ca și cum ar fi vrut s-o tintuiască locului : ci stai odată binisor !

— Vedding-ul este raionul muncitoresc din Berlin, vorbi el din nou blind, dar fără să mai zîmbească și rotindu-și privirea peste copii. Voi știți că acum în Germania sînt greve, arestări, execuții prin împușcare. Iar în Vedding stau oamenii cei mai devotați revoluției — muncitori, comuniști... Haideți să cîntăm marșul lor, — se adresă el pionierilor, — iar voi veți cînta după noi refrenul.

Se vedea că pionierilor marșul ăsta le era cunoscut și drag, îl cîntau frumos, la unison. Rotofeiul sta cu sprincenele-i spelbe ridicate-n șus și dădea energic din cap în ritmul melodiei. Fetele amîndouă cîntau admirabil. Tania avea un alto curat și puternic. Jenia lua ușor și limpede cele mai înalte note. Sîngul, dreptul, sîngul, dreptul. Răpăie tobele neîncetat, Sîngul, dreptul, sîngul, dreptul, Trece Veddingul, neînfricat

Ai imei, tăcuți, ascultau cu atenție melodia simplă și impunătoare.

Vedding roșu, Vedding ne-afrint La luptă pornește ! Spre biruința, toți, cu evînt. Cu pumnii strînși, bărbătește, Gata să fim !- Este ultima bătălie, în zare măreț se arată, Al izbăvirii pămînt Soarele scaldă, fierbinte, • întregul necuprins' orizont; \* Mai sus drapelul ! La luptă-nainte ! Rot Front! Rot Front! Rot Front!

A doua oară ai mei începură și ei să le țină isonul, încet, șovăind.

— E gata ceaiul! Îmi șopti la ureche Sanea, care, se apropiase de mine pe nesimțite. Nici nu băgasem de seamă cînd dispăruse, dar nimic nu putea să-l facă să-și uite îndatoririle de gazdă și de comandant de serviciu la sufragerie.

— Pofteste-i tu, i-am spus eu în șoaptă.

— Ha idem în sufragerie, să beți un ceai înainte de a porni la drum, îi invită Sanka, după ce așteptase să se stingă cea din urmă notă a cîntecului.

— Mulțumim. Dacă aveți ceai și pentru noi, bean, și pe urmă, acasă ! răspunse Grișa, sculîndu-se în picioare.

După ceai, în timp ce eu cu băieții mei îi conduceam pe pionieri la gară, Grișa își încetini pasul și mă trase ușor de braț. Am ramas puțin în urma copiiiilor.

— Vă rog, — începu el cu glas scăzut, — cum se numește căminul dumneavoastră ?

— Căminul numărul șaizeci — pentru copii greu educabili, am răspuns, privindu-l drept în ochii lui senini, din care zîmbetul pieri deodată, făcînd loc tulburării.

— Știi... începu el iar îneeîndu-se și tușînd într-una, ca să-și dreagă glasul. E la mijloc, cum s-ar zice, o greșeală. Am nimerit în altă parte. Adică... nu la dumneavoastră trebuia să venim.

. — Și darurile... îngăimai eu, simțînd că mă ia cu frig pe dinăuntru.

— Nu, se înțelege că nu! Darurile... asta o să rezolvăm noi... însă, în general -, am încurcat totul... Dar nu face nimic, mă bucur că ne-am cunoscut.

Era și tulburat și dezorientat, și în același timp încurcătura i se părea totuși hazlie. În ochii lui se aprinse iar licărul acela ironic care mă ciștigase încă de la prima vedere. își mușcă buza și-și șterse fruntea cu batista.

— Nu-i nimic, o să le descurcăm noi pe toate,  
încheie el îmbărbătindu-mă. Și să nu credeți... Noi  
o să mai venim ! strigă el de pe platforma  
vagonului.

— O să mai venim ! Așteptați-ne ! îi ținură  
isonul pionierii.  
Din vagon ne făceau semne cu batista și Tania-  
cusurgioaica, și prietena ei slăbuță, și băiețușul cu  
urechile clăpăuge, și rotofeiul, maestrul în baschet,  
și micul toboșar... Iar ai mei dădeau din mâini și  
strigau veseli, din tot sufletul :

— Veniți! Vă așteptăm !  
Se înnoptase de-a binelea, când ne-am întors  
acasă. I-am lăsat pe băieți să meargă înainte.  
Treeind prin curte, auzii vocea lui Jukov:  
— Nu te mai înțeleg, ești om sau ce naiba ?  
Întii ne ajuti, că fără tine am fi mîncat o bătaie  
rușinoasă- Și pe urmă, hop cu „Sîngur pe lume”...

Ce, vrei să ne faci în ciudă ?  
— Dar tu ce, te crezi om ? îl înfruntă Repin  
bat- j ocoritor.  
Iar Alexandr Jukov răspunse cu un glas stăpînit,  
dar totuși puternic:

— Fii sigur că eu sînt o:m.  
Trecui pe lîngă ei fără să mă opresc, și după  
cîtiva- pași auzii alte glasuri:  
—• E-eh, păcat că n-a fost azi comandant de ser-  
viciu Jukov ! Atunci, știu și eu că era ceva !  
— Dar ce-s de vină eu ? Ce n-a fost cum  
trebuie ? sări deodată Surjik, jignit.

*Nu avea față, mă ! Pricepi ? N-avea ! Tot stăteai cu gura căscată și te zgâiai într-una la Semion Afanasievici. Nu erai sigur pe tine, asta e! Ce-nseamnă libertate ?*

Ca după o piatră azvârlită în apă, multă vreme, în urma vizitei pionierilor din Leningrad, în viața școlii noastre se iveau mereu alte și alte cercuri. Și nu numai pentru că acum aveam câteva cărți în plus, vreo șaisprezece ciocane noi, șase bonfeiere și zece dălți atît de conștiincios înșirate de Tania. Sau pentru că printre darurile trimise de la Leningrad — coșurile de baschet, jocurile de șah și de dame — se afla și un joc de ping-pong care, ca o otrăvă lentă, îmi otrăvise nu unul, doi, trei băieți, ci-i secera pe toți. Nu, cauza în sine nu erau darurile acestea. Musafirii noștri în- timplători mai aduseseră cu ei ceva și nu numai pentru băieți, ci și pentru noi, educatorii.

Din nou — pentru a cîta oară ? — mă gîndeam că una e să te pricepi la ceva, sau să știi un lucru, și alta, cu totul alta, să treci la înfăptuirea lui. În practică ți se întîmplă să scapi, să pierzi din vedere ceea ce-ai învățat, ceea ce-ți era limpede cîndva, pînă cînd viața te face să deschizi ochii și să-ți dai seama: cum de-ai uitat așa ceva ? Cum se poate să fi scăpat din vedere tocmai lucrul acesta ?

În colonia Gorki, ca și în comuna Dzerjinski ne interesam de tot ce se petrece în întreaga lume, iar interesul acesta era practic, nemijlocit. Și asta nu dintr-o dorință deosebită de a ști totul. Noi știam că în fiecare țară avem prieteni și tovarăși după cum avem și dușmani.

„Asta este o trăsătură cu totul nouă, — spunea Anton Semionovici, — care înainte vreme n-a existat la oameni și care s-a ivit numai la noi, după revoluția noastră : omul sovietic trăiește, se frămîntă, se amă- răște și se bucură pe scară mare, pe scară mondială, el nu re-încează dr c—ce re pstrcr\* în li-n\* p\*~\* tru că nimic din ceea ce

se întîmplă în lume nu-i este străin.”

Și atunci cînd Tania\* Vorobiova, fata aceea pisă- loagă, care se vîra peste tot, s-a revoltat că noi nu

colectăm pentru ajutorul internațional, a avut pcr- fectă dreptate.

De ce adică am fi atît de preocupați numai de viața noastră, de orînduirea ei, de măsura de

noapte? De ce am uita de tot ce ne înconjoară ? Parc-aim fi un stat în stat, o republică independentă a copiilor greu educabili.

Nu se poate să nu ştim ce se petrece în ţara noastră, ce se întâmplă în lume. Nu se poate. Asta ne priveşte, ne atinge direct, e viaţa noastră, e ziua noastră de azi şi viitorul nostru.

Tot aşa cum avem nevoie de aer, de pîine, de apă, avem nevoie să. trăim într-o strînsă legătură şi cu lumea înconjurătoare, cu prietenii dinafara şcolii noastre.

Nu ştiu dacă printre băieţii mei se găsea măcar unul pe care să nu-l fi atîns într-un fel sau altul ve-nirea celor din Leningrad. În sufletul fiecăruia din ei se trezise ceva.

— Semion Afanasievici, şi mult o să mai purtăm noi pecetea asta ?

— Ce pecete, Sanea ?

— De greu educabili. Hai să zicem eu-, mai treacă- meargă. Eu am vagabondat doi ani de zile. Şi Repin, că-i ho!, asta se ştie. Dar Petka ? Petka e pur şi simplu un orfan. Şi nimeni nu ştie cum de-a nimerit tocmai aici. Dar Steldov Pavluška ? Ştii pentru ce a fost trimis aici ? Nu ? Păi Pavluška a mincat expoziţia agricolă a şcolii lui!

— Cum aşa : a mincat expoziţia ?

— Foarte simplu. Era în clasa întia, un ţînc mic şi prostuţ. Iar în şcoala lui se organizase o expoziţie agricolă. El vine, vede un morcov mare : ce dulce-o fi ! Ia şi muşcă din el o bucăţică. I-a plăcut. Şi l-a ronţait tot. Pe urmă vede un măr. A dat gata şi mărul. Atunci l-au înhăţat şi hai la judecată. Pedologul zice: „E defectiv. Daţi-l la greu educabili”. Şi ei doi n-aveau nici mamă, nici lată, pe tatăl lor nici Serioja, că-i mai mare, nu-l mai ţine minte, iar maică-sa şi o soră mai mare li se prăpădiseră atunci, de curînd : nîncaseră nişte peşte stricat. Ultimul an au stat la o mătuşă. Cînd a auzit că vor să-l dea pe Pavluška la greu educabili, Serghei zice : „Nu-l las singur. Dacă el e defectiv, sint şi eu, să ne trimiteti împreună”.

Atunci i s-a făcut şi lui o verificare şi amîndoi au fost trimişi aicea. Dumneavoastră, Semion Afanasievici, ce credeţi, sint ei defectivi ori nu ?

— De ce mă întrebî degeaba ? Doar ştii şi tu ce băieţi de ispravă şi deştepţi sint.

— Aşa zic şi eu. Bine, or tmai fi printre noi şi răi. Dar n-o să fie ei răi cît or trăi ! Ūitaţi-vă, au trecut trei luni, — Sanea n-a mai stat să-mi explice ce anume s-a schimbat în aceste trei luni — au venit la noi oameni străini şi ţi-e ruşine de ei. Noaptea era pe sfîrşite. Detaşamentul întii \*era de serviciu. Ieşisem să vîd dacă toate merg bine şi dădusem peste Jukov, patrulînd în jurul casei. Pornirăm împreună spre ghereta de control — acolo stăteau Petka şi Pòdsolnuşkin.

■ — Dumneavoastră sinteţi, Semion Afanasievici ? mă strigă Petka încetişor. Aţi văzut ce tobă au ? Iar acolo în oraş, fiecare detaşament are cîte o goarnă. Aşa ziceau ei.

Mereu acelaşi lucru ! Nu se lasă de loc.

— Ei, aţi văzut ? continuă Sanea, pornind să facă rondul curţii alături de mine- Aţi văzut ? Nu mai vorbesc de mine ; eu am împlinit, paisprezece ani, pentru mine e prea tîrziu să mă mai fac pionier. Dar ăstia — Petka, Pavluşa Steklov, Lionka Petrov — ce bine ar fi pentru ei !

— Vom vedea, Sanea. Ne vom mai gîndi şi vom găsi o soluţie. Noapte bună, prietene.

— Noapte bună şi dumneavoastră !

„O să mai venim !” ne făgăduise Grişa Lucinkin.

Vor mai veni oare ? Sau nimerind la noi din gre-şeală, or fi dres-o într-un fel şi n-o să mai dea pe- aici niciodată ? Au cîştigat un meci de baschet şi n-o ea ne mai ofere prilejul să ne luăm revanşa...

Dar după o săptămână primesc următoarea scrisoare: „Stimate Seimion -Afanasievici ! M-atn sfătuit cu comitetul oraşenesc al organizaţiei de pionieri. Cei de acolo cred e-ar fi foarte nimerit să se formeze un detaşament de pionieri în şcoala dumneavoastră. Cu toate acestea, pedologii secţiei oraşeneşti de învăţământ sînt deocamdată de altă părere în această privinţă — ei cred că nu e just din punct de vedere politic. Noi vom stărui, dar pînă atunci vreau să v.ă mai spun că în vara asta voi conduce o tabără a pionierilor care rămî-n în oraş, şi plănuiesc, dacă nu veţi avea nimic împotrivă, să organizăm un joc militar între băieţii dumneavoastră şi băieţii mei. Delegaţiei care v-a vizitat şcoala i-au plăcut mult băieţii dumneavoastră şi de cite ori ne întîlnim. mă tot întreabă cînd mai mergem o dată. Salutări multe dumneavoastră, tuturor educatorilor şi băieţilor, *Grigori Lucinkin.*”

Asta da, om ! Nu-l rugase nimeni să se intereseze pentru formarea unui detaşament de pionieri, ghicise el singur. Tot singur înţelesese cită nevoie avem da prietenia lor şi cit de bine ar fi să ne mai vedem.

Vara înainta cu paşi repezi. Şcoala noastră, cu poiana ei întinsă, părea acum pierdută în mijlocul unei adevărate păduri: parcul era des ; zidul lui de verdeată ne împrejuia din toate părţile şi imediat după el venea un crîng de mesteceni.

Atunci, în martie, mestecenii aveau crengile negre, despuiate, ce păreau că se contopesc cu cerul ceţos, cenuşiu şi te lua cu frig numai cînd te uitai la trunchiurile ior albe şi îngheţate. Acum însă se înălţau veseli, luminoşi, gălţi ca de sărbătoare, cu frunzişul lor dantelat, cu scoarta curată şi netedă lucind ca argintul. Şi asta făcea ca albastrul cerului, sub dogoarea soarelui primăvărat, să pară şi mai adînc, şi mai siniliu.

• La poarta şcolii se înălţa acum un arc verde: în două lăzi, aşezate de o parte şi alta a porţii, înfipse- serăm nişte prăjini lungi, ale căror virfuri le apropiam- sein unul de altul, unindu-le cu ramuri împletite. Hameiul şi viţa sălbatică, sădite în aceste lăzi, se prinseseră de minune şi se încolăciseră în jurul prăjinilor. Arcul arăta frumos,

gătit cum era în verdeață. Vopsit în alb, în ajunul lui 1 Mai și împodobit cu panglici purpuri, înfășurate până sus, pavilionul avea și el un aer de sărbătoare.

De 1 Mai — asta fusese ideea lui Alexci Savici — poftirăm la noi musafiri, elțiva tovarăși din colhozul „Lemn”. Cu ei veni însuși președintele colhozului, un om mărunț, cam strîmb din șold, cu fața energică, inteligentă, cituși de puțin potrivită cu trupul lui firav, o față de om care știe să poruncească și nu admite nici măcar gîndul ca cineva să nu i se supună.

Știam cite ceva despre el încă dinainte. Fusese muncitor — unul din cei douăzeci și cinci de mii de muncitori trimiși de partid la țară să conducă colhozurile. „La început nu pricepea nici măcar să deosebească secara de grîu, îmi spunea despre el unul cîn colhoznici. Dar știți, nu se arăta de loc că nu știe. Nici nu clipea măcar. Dar curînd a deprins toate roșturile. Acum și unii dintre țărani ar putea să mai învețe de la el. Cît despre mașini, le știe pe degete. Că el e de la o uzină de tractoare. Un om cu cap. Știți, pe-aici pe la noi nu s-a sărit peste cal. Nu, nici vorbă de asta. Am pornit-o așa, cu încetșorul. Nici păsări n-am luat, nici de casele oamenilor nu ne-am atins. Și orice — numai cu voia omului ! Întîi am început-o cu băgare de seamă și, dacă am văzut că treaba merge bine, gospodărește, i-am dat drumul înainte ! El, președintele ăsta al nostru, a fost în februarie la congresul colhoznicilor udarnici.”

Despre omul ăsta nu se vorbea decăt de bine — că e om înțelept, aspru, dar drept. Poate să fi fost adevărat că la început nu prea deosebea spicul griului de cel al secarei ; dar pesemne se pricepea la oameni și era dornic să învețe lucruri noi. — Să facem cunoștință: Sokolov, se prezentă el. Sînt curios să aflu cum o duceți'. înainte vreme băieții dumneavoastră imereu ne cotrobăiau prin magazii, dar acum parcă n-am mai auzit de așa ceva.

' — Nădăjduiesc că nici n-o să îmai auziți.

— Prea bine. Și fiindcă veni vorba, n-ar putea atelierul dumneavoastră să primească o comandă de la noi, să ne faceți mobilier pentru școală ? Noi avem o școală, dar am vrea să mai construim una. Avem alături sovhozul, stațiunea de mașini și tractoare și direcția politică — oricum, e lume multă și toți au copii. Nu știu dacă și-astea două ne-or ajunge... Și mă gin- desc : n-ar strica să înființăm și o școală medie tehnică, într-un viitor apropiat. Să zicem una agricolă, sau zootehnică...

— Aici să ne faceți și nouă parte, fi întorsei eu.

— Se poate, de ce nu. Dar pînă una alta, aveim nevoie de pupitre și de table. Am auzit că vă pricepeți la așa ceva. N-o să vă rămînem datori. Rău ați făcut că n-ați venit la noi: v-am fi arat și grădina de zarzavat. Și mai poftiți și la cinema — azi se joacă „Fiica partizanului” !

— Mulțumim.

— Dar cu tăurașul ăsta ce faceți ? II țineți așa, de pomană ? Nu cumva v-o fi prisosînd ? Și dușul e bu- nișor. N-ar strica să avem și noi unul la fel la școală...

Alexei Savici și Serghei erau inventatorii dușului : ei construiseră un fel de foișor, urcaseră în el un butoi găurit la fund și astupat bine cu un cep. Apoi aduseseră un jgheab pînă la butoi, iar la capătul lui afirmaseră o căldare cu fundul ciuruit: și a ieșit un duș în toată regula. Mai tîrziu, pe arșiță, băieții se desfătau necontenit cu acest duș, chiuînd și trăgîndu-și unul altuia palme sonore peste spinările ude, lucii de apă.

Rîul era și el aproape, dar tot dușul rămînea dis- tracția lor favorită și funcționa foarte regulat: băieții de serviciu nu uitau niciodată să umple butoiul cu apă. Lucrasem într-una pe terenul nostru de sport, adu- cîndu-i alte și alte îmbunătățiri. În stîngă lui, pe margine, făcusem pista de alergări — lungă de o sută de metri și lată de cinci. În afară de asta, mai amenajasem, tot pentru alergări, o alea dreaptă și netedă prin parc. Nu uitasem nici groapa pentru sărituri, nici locul pentru aruncarea discului și a grenadei. Îm- podobeam, construiam neobosiți, născocind mereu lucruri noi.

— Ehe! cînd or să vie acu leningrădenii, să vedeți ce-or să zică : bravo, mă băieți, dar bine v-ați mai organizat ! aud pe cineva vorbind.

— Or să vie, pe naiba !

— Dar tu, ce, n-ai auzit? Nu ne-a spus Semion Aianasievici c-o să vină ? Și o să fie un joc militar !

— Crezi că le arde lor- de noi, fuși de-aici...

— Ba uite, să mor aici pe loc, na, dacă n-or veni! Își aduc mereu aminte... se gîndesc. Las' că e bine!

Clopoteșul a și sunat de masă, frații Stekllov des- carcă ultima targă cu pămînt și doar eu și Repin mai zăbovim pe teren cu lopetile noastre: vrem să terminăm de netezit marginea.

Seimion Afanasievici, — rostește Andrei fără de veste, — la care din băieți țineți cel mai mult ?



— Dar ce-ți veni, Repin ! Parc-ai fi o domnișoară ! !Ai bine ai rupe o floare de romaniță, să ghicești: mă iubește, nu mă iubește...  
— Nu, vă întreb serios.  
— Și eu tot serios îți răspund. Uite, vezi mina mea ? Vezi degetele ? Crezi că țin mai mult la unul decât la celălalt ? Nu, Repin, mie-mi trebuiesc toate. Chiar dacă unul s-a îmbolnăvit, eu tot am nevoie de el. Și am să-l vindec ca să-l pun la treabă.  
— Dar nu-i așa că dacă în locul lui Korol aş fi plecat eu, dumneavoastră n-ați fi fost ati-t de mihnit ?  
— Eu răspund pentru tine la fel ca și pentru Korol.  
Repin tace, încruntat, se gîndește la ceva, pe urmă,  
parcă hotărîndu-se deodată, spune, cu tonul cel mai indiferent:  
— Eu l-am văzut de curînd.  
Lopata-mi scăpă din mină.  
— Unde ?  
El mă privește neclintit.  
— Vedeți, ce vă spuneam... Am glumit, Semion Afanasievici, nu l-am văzut nicăieri.  
Mi-e necaz c-am sărit așa, c-atn scăpat jos lopata.  
U\*

163

— Acum, gata ! le spun eu lui Serghei și lui Pav- lușa, care s-au reîntors cu targa goală.  
Spălați-vă pe imini și... la masă !  
...Ochii lui Repin mă urmăresc într-una. Oriunde m-aș duce, orice-aș face, îi simt mereu privirea ațintită asupra mea. Se uită, se gîndește, , calculează, șovăie : să plece, să nu plece ? Să plece — nu-l lasă ambiția ; și poate curiozitatea față de cele ce se fac aici. Dar poate că mai este și altceva : ține cu tot dinadinsul ca eu să nu gîndesc decât bine despre el. Are nevoie de asta. De ce... nu-mi dau seama, dar știu că are nevoie.  
Odată ne-am întîlnit la jumătatea drumului dintre școală și gară — eu veneam de la Leningrad.  
— Ce faci aici ?  
— Ara venit așa, ca să vă întimpin.  
— Te-a învoit comandantul de serviciu ?  
— De serviciu este KoMșkin.  
Cu alte cuvinte: doar n-o să mă apuc să-i cer voie lui Kolișkin !  
— Hai să mergem.  
— Dați-mi vă rog geanta.  
— Nu mi-e greu. Dar sulul ăsta, poftim, ia-l.  
Numai fii cu băgare de seamă, aici e hirtie Watman pentru ziar.  
Pășeam tăcuți. Copacii fșneau în bătaia vîntului, semn că la noapte avea să plouă.  
— Voiam mai de mult să vă întreb, dacă v-ați supărat, cînd am propus atunci, în fața pionierilor, să cîntăm „Singur pe lume”.  
— Să mă supăr ? Nu. De ce era să mă supăr ? Doar toți știau că veniseră la o școală de reeducare, unde sînt adăpostiți foștii copii vagabonzi. „Singur pe lume” este cîntecul preferat al haimanalelor. Nu, nu m-am supărat, dar... cum să-ți explic... Uneori omului i se întîmplă să se trădeze fără să vrea, să scape o vorbă pe care n-ar fi vrut s-o spună. Și atunci, în ziua aceea, am aflat despre tine lucruri noi, am aflat mai multe decât știaim înainte,  
— De rău ?  
— Am aflat că în tine există un om care se întristează cînd ceilalți se veselesc. Un om căruia îi place să le strice buna dispoziție altora, să le învenineze clipele de voie bună.  
— Dar de ce Korol, cînd a fugit, a luat și goarna ? întreabă el pe nerăsuflăte, ca și cum mi-ar fi dat un răspuns foarte legat de cele ce-i spuseseam.  
Eram cît pe-aci să mă opresc din mers. dar mă stăpîni.  
— Va să zică tu ești convins că goarna a luat-o Korol ? întrebai eu cu același calm.  
— Dar parcă dumneavoastră nu ?  
— Nu, eu sînt convins că n-a luat-o.  
— Atunci unde-i goarna ? Doar n-o fi zburat din școală ?  
" — Nu știu. Nu știu ce s-a întîmplat cu goarna, dar ceea ce știu sigur e că în nici un -caz n-a luat-o Korol.  
— Credeți că el n-a furat niciodată ?  
— La asta nu m-am gîndit și nici nu vreau să mă gîndesc. Nu mă interesează ce viață a dus Korol înainte de a-l fi cunoscut eu atunci, în martie. El ne-a ajutat pe toți la început, cînd școala noastră se afla .în halul pe care îl știți. Și ne-a ajutat fără să stea pe gînduri, fără să precupețească nimic, din toată inima.  
— Atunci, de ce a plecat ?  
— Poate fiindcă pentru el cea mai mică, cea mai mărunță jignire s-a dovedit a fi mai importantă decât o activitate mare, decât o muncă adevărată.

— Va să zică și el a stat să vadă dacă merită să  
rămină ?  
— De ce „și el” ? La cine te mai gîndești ?  
— La nimeni... Am spus și eu, așa.  
Și deodată s-a pornit ploaia. A venit mai înainte  
decît credeam — o ploaie mărunță, sîcîitoare. Dar  
Andrei nu-și îngădui nici să se zgribulească, nici  
să-și iuțească pasul. Tăcut, își scoase doar din  
mers cămașa și inveli în ea sulul cu hirtie Watman.  
Eu însă mă făceam că nu observ nimic. Simțeam  
cum mi se scurg pe după guler picăturile reci de  
ploaie, dar îmi continuai liniștit convorbirea:  
— Ei, și-așa care va să zică. Dar poate că o fi  
plecat într-un moment de supărare și acum îi pare  
rău și-ar vrea să se reîntoarcă dar nu-l lasă  
ambîția.  
— Așa credeți dumneavoastră ? »  
— Da. Eu așa cred.  
— Eu, unul, cred că el a plecat numai fiindcă  
pentru un om libertatea este lucrul cel imai de  
preț.  
— Da, mi-ai imai expus acest punct de vedere,  
ce-i drept, cifrat. Libertatea de a fura, de a juca  
cărți, de a le pricinui oamenilor suferințe și de a te  
nenoroci pe tine însuși ? După tine, asta e libertate  
?  
— A fi liber înseamnă a fi stăpîn pe tine! spuse  
Andrei, devenind deodată palid, și cu atîta înflăcă-  
rare, de parcă ar fi fost crezul lui cel mai scump.  
— Văd că îți place mult Jack London. Dar  
ascu- tă-mă pe mine ce-ți spun : și eu am gustat  
din libertatea asia. Am străbătut un drum cu mult  
mai greu și mai incurcat decît al multora dintre  
voi. Da, am cunoscut libertatea asta a ta — și  
pentru nimic în lume, auzi, pentru nimic; în luime  
nu m-aș mai reîntoarce la ea. Este libertatea unui  
animal, a unei fiare, dar nicidecum a unei ființe  
cugetătoare- Am tot dreptul să vorbesc așa. Ai  
înțeles ?  
Nu mi-a răspuns nimic. Și-așa, am mers, fără să  
scoatem un cuvînt, pînă am ajuns la poiana  
noastră de mesteceni.  
25  
*Familia Ekaterinei Ivanovna*  
Cu cît o cunoșteam mai bine pe Ekaterina Ivanov-  
na, cu atît îmi plăcea mai mult.  
Cehov spunea că „a ști să iubești — înseamnă a ști  
totul”. Ekaterina Ivanovna cunoștea o mulțime de  
lucruri și nu era băiat cu care să nu se fi putut  
descurca, și asta fiindcă ea știa să iubească. Iubire  
și prietenie nu înseamnă îmbrățișări fără de sfîrsit,  
sărutări și cuvînte dulci. Prietenia constă în  
încrederea, în stîmă pe care o porți oimului. Uite,  
Anton Se- mionovici avea cu adevărat încredere în  
noi. Și principatul .nu era că îi incredința cutăruia,  
pînă mai ieri un hoț, cinci sute și apoi și două mii  
de ruble. Cî fan- tul că te credea în stare să te  
frămînti, să răspunzi pentru o acțiune și un țel  
comun.  
Ekaterina Ivanovna nu-l cunoștea pe Anton Semio-  
novici, nici nu-l văzuse vreodată, dar și ea proceda  
la fel, și acest lucru era extrem de important  
pentru mine, pentru că pînă acum nu cunoscusem  
decît un singur colectiv pedagogic — cel din  
colonia Gorki și pe urmă din comuna Dzerjinski.  
Între timp cunoscusem alți oameni, alți profesori,  
și văzusem că deși nu seamănă unul cu altul, că au  
firi deosebite, totuși în atitudinea lor față de copii  
exista un lucru comun, după mine, cel mai  
important — respect și credința fermă .că fiecare  
din copii are în el o trăsătură bună, pe care  
trebuie să știi s-o descoperi.  
— Vă aduceți aminte, Semion Afanasievici, —  
îmi spuse odată Ekaterina Ivanovna, — ce zicea  
Vaska Pepel al lui Gorki ? „Toți îmi spuneau Vaska  
hoțul, fecior de hoț... poate d-aia oi fi eu hoț... de  
inimă rea, că nimănui niciodată nu i-a venit în gînd  
să-mi zică altfel”... E foarte adevărat! Omul nu  
trebuie să se învețe cu gîndul că-i rău. E de ajuns  
să se înrădăcineze în el ideea asta, și totul este  
pierdut.  
Cunoșteam prea puțin viața Ekaterinei Ivanovna și  
mă știam s-o întreb. Dar iată că într-o zi se abătu  
pe la noi un om de vreo patruzeci de ani, cu un  
rucsac în spate. Tocmai mă aflam în curte cu o  
ceată de b ieiți mai mari. Fără voia noastră,  
tăcărăm cu toții și ne uitam întrebători la  
necunoscut. Avea fata arsă de vînt, sprînețele  
decolorate de soare, rucsacul decolorat și el,  
hainele și cizmele prăfuite, și părea că venea de  
departe, judecînd după stratul gros de colb care-l  
acoperea — doar n-ar fi putut să se prăfuiască așa  
de la gară și pînă la noi ; nu. Străinul acesta se  
vedea că bătuse multe drumuri.  
Sînt fratele Ekaterinei Ivanovna Artemieva,  
spuse el apropiindu-se de noi. Aș putea s-o văd ?  
— De ce nu ? Sigur că da !  
Tntr-o clipă, cineva porni în goană după Ekaterina  
Ivanovna. Ne uitam ciim vine grăbită prin curte,  
iu- țindu-și mereu pasul, cum încă de departe își  
căuta din ochi, cu dor și bucurie, fratele. El păși  
înainte ei. Sora îi venea pînă la umăr și el se  
aplecă mult, îmbrățișînd-o.

Pesemne că nu se mai văzuseră de mult — asta se cunoștea după graba cu care alergau unul în întîm- pinarea celuilalt, fără să le pese de nimeni și de nimic.

Vladimir Ivanovici Artemiev rămase la sora lui nu-mai o zi și o noapte. Era în trecere prin Leningrad și se înapoia în Kazahstan, unde lucra de mulți ani ca geolog. în tot acest răstimp, Ekaterina Ivanovna nu-și uită nki o clipă îndatoririle ei de educatoare, și oricît ne rugam de ea să plece mai devreme aca să, nu voia, să primească în ruptul capului. Abia atunci văzurăm și noi, pentru înlîia oară, că ea mai putea fi absorbită și de altceva în afară de copii și de școala noastră.

Peste vreo două luni iar apărû la noi un om ne-cunoscut, de astă dată cu un geamantan în mină și cu o manta ușoară.

— Sînt fratele Ekaterinei Ivanovna. N-aș putea să-i vorbesc?

Și totul se desfășură la fel ca data trecută. Ekate-rina Ivanovna alergă în întîmpinarea lui cu fața strălucind de bucurie, iar el venea înspre ea zîmbind, și nu mai avea nevoie de nimic, de nici un cuvînt, ca să înțelegi de cită vreme nu se mai văzuseră și cit de bucușori erau că se revedeau. Fratele acesta al ei era medic și lucra în Crimeia, undeva în apropierea grădinii Nikitskaia.

Cînd după un răstimp se ivi iarăși un om, care se interesa de Ekaterina Ivanovna, Jukov îl întrebă din prag, fără să-l mai lase să-și isprăvească vorba :

— Sînteți fratele ei ?

— Da, răspuse acesta. Dar de ce, semăn cu ea ? Peste o zi îl conduceam la gară, și Boris Ivanovici îmi povesti că Ekaterina Ivanovna — cea mai mare dintre copii — fusese pentru cei șase frați ai ei ca o mamă — mama lor murise de timpuriu.

— Rămăsesem orfani și toți eram miîitei — cel mai mare avea cincisprezece ani, cel mic abia trei. Iar Katia împlinise nouăsprezece. Nu v-a spus niciodată ? E drept, ei nu-i place să vorbească despre ea... Și așa s-a trudit pentru noi toată viața. Ne hrănea, ne îmbrăca, ne învăța carte. Cînd fratele cel mare și-a făcut și el un rost, a mai ajutat-o cum putea.- Și-așa deprinsesem un obicei :

cel mai mare după ce ajungea la liman și isprăvea cu învățătura, ne trăgea și pe ceilalți. Dar Katia... de fapt și ea, ce era ? O fetișcană... muncea din răsputeri pentru toți ai casei — spăla copiii, îi îngrijea, ne spăla rufe. Și învăța. Visul ei era să se facă învățătoare. Odată, să vedeți ce s-a întîmplat. I s-a propus un post la direcția silvică. Țiu minte, era o muncă bine plătită. Noi o duceam cam greu cu banii. Tata muncea ca un ocnaș, dar vă închipuiți, avea atîtea guri de hrănit... Și Katia și-a călcat pe inimă și a primit. Trece vara, vine septembrie, cînd iat-o pe Katia noastră întorcîndu-se acasă într-un suflet, plînsă toată : „Nu pot să văd cum pleacă copiii cu cărțile la școală...” Și plîngi, și plîngi. Atunci tata i-a spus : „Nu-ți mai face singe rău degeaba, înapoiază-te la școală. O s-o scoatem noi la cap și fără tine!” Da, Katia... Katia este... Și se opri, căutînd cuvîntul: Katia este un om...

După ce ne-au vizitat acești trei musafiri, Ekate-rina Ivanovna le spunea uneori băieților, cînd trebuia să apeleze la părerea unui om competent:

— Fratele meu care e medic a avut un astfel de caz... Fratele meu, care e geolog povestea... Fratele meu care e inginer...

Mai avea un frate căpitan de cursă lungă, un frate în armată și unul — director de uzină. Trăiau toți și lucrau în toate colțurile țării, și de pretutîndeni primea scrisori de la ei. Aducîndu-i plicul, copiii o luau la sigur:

— V-a trimis fratele scrisoare, Ekaterina Ivanovna. Și apoi clipind șiret: De la care o fi ? Altă dată ne pomenirăm în poiana noastră cu un grup de tineri, vreo zece inși — băieții în costume de vară, iar fetele în rochii ușoare — toți voinici și arși de soare.

Noi tocmai ne aflam lîngă ghereta de control și, văzîndu-i că vin, ne-am uitat curioși la ei.

— Vă rog, — ni se adresă o fată cu părul retezat scurt și cu un moț în virful capului ca la băieți, — aiți lucrează Ekaterina Ivanovna Artemieva ?

— Dumnezeuule mare! strigă deodată Petka, pe deplin încredințat că și aceștia sînt frații și surorile Ekaterinei Ivanovna.

Petka nu era de felul lui bisericos, și în general se arăta gata să se împace cu orice pe lumea &sta. Dar familia asta atît de numeroasă... îi zdruncinase nifel echilibrul sufletesc.

Trebuie să spun că n-a trebuit să treacă mult pînă să ne lămurim că noii noștri oaspeți erau foștii elevi ai Ekaterinei Ivanovna, ultima promoție a școlii de unde venise. Acum unii din ei învățau la facultăți muncitorești, alții ajunseseră studenți în anul trei, iar alții lucrau la uzină. Ekaterina Ivanovna se pierduse cu totul în mulțimea aceea veselă, pestriță. Îi ținea bine minte pe toți, le

spunea pe nume, pe fiecare îl întreba de părinți, de frați și surori.

— Și cum, ai părăsit școala de tot, de tot ? exclamă cu părere de rău fata cu părul tuns scurt și care semăna a băiat.

\* Cum o văzuse pe Ekaterina Ivanovna i se și agățase de braț și n-o mai slăbise de loc.

— Ei și tu, ce întrebare-mi pui ! Dar aici mi-e și școala, și familia.

26 „Doi plus unu”...

În școli începuseră de mult examenele de sfârșit de an. Coloanele ziarului „Leninskie iskri” erau pline de comunicate despre succesele frunțașilor la învățătură, despre clase cu elevi promovați și despre clasele care se prezentaseră la examen slab pregătite. Noi însă nu puteam să ne încheiem bilanțul. N-aveam la ce să privim în urmă — trebuia să ne gândim la viitor, la anul școlar care urma să înceapă în toamnă și să ne pregătim încetul cu încetul în vederea lui.

Lucrul acesta o preocupa de mult pe Ekaterina Iva- novna. Acum știa cit de bine era în stare să citească, să scrie și să numere fiecare băiat din detașamentele lui Steklov și Volodin, unde erau adunați copiii cei mai mici, știa ce studii are Petka — el nimerise de la început, deși n-avea vîrsta, tocmai în detașamentul lui Jukov. Nu făcea controale deosebite, nici examene individuale. Odată, într-o seară, am auzit-o și eu cum le citea copiilor „Lunca Bieiei”, și cum, la un moment dat, i-a spus lui Lionea Petrov :

— Acum citește tu și, să mă mai odihnesc puțin, că am obosit...

Lionea se fistică rău de tot:

— Eu... Ekaterina Ivanovna... eu nu știu...

citesc foarte...

— Citește, citește. Am răgușit citind. Citește, te ascultăm.

Roșu, learcă de sudoare și fisticit tot, Lionea începu să buchisească perioadele lungi și armonioase ale lui Turgheniev.

După ce-l ascultă vreo trei minute, Ekaterinei Ivanovna i se făcu milă de el :

— Hai, acum odihnește-te puțin. Pavlusa, ia schimbă-! tu.

Pavlusa Steklov se apucă să citească incomparabil mai bine ; el citea foarte clar și chiar expresiv.

— La ce mai e bun oimul, dacă nu știe aritmetică ! o auzii eu altă dată. Aritmetica ne trebuiește la fiece pas. Nici chiar omul preistoric nu putea trăi fără ea. Cînd avea nevoie să spună o cifră, arăta lucrurile care se înîlnesc în natură totdeauna în același număr. Ce. n-ați înțeles ? Stați că vă lămuresc. Cum era să zică „unu” ? Omul preistoric spunea „lună”, fiindcă luna e singură pe cer. În loc de „doi” spunea „ochi”...

— Păi sigur, că ochi nu ai decît doi ! strigă Petka. el însuși mirat și totodată mind’ru de descoperirea pe care o făcuse.

Și cînd avea nevoie  
să spună „patru”,  
zicea, „leu”

— .Fiindcă leul, câte picioare are ? Patru !  
ghici unul dintre copii.

— Dar cu „trei” cura a fost ? se informă  
Steklov mezinul.

— De ! Cu trei a fost mai greu. În țările calde  
îi ziceau „labă de struț”, căci struțul are trei  
degete la un picior. Dar acolo unde nu sînt struți,  
oamenii nu știau ce să facă.  
încet, pas cu pas, Ekaterina Ivanovna îi făcu pe  
copii să îndrăgească învățătura, fără ca ei măcar  
să-și dea seama.  
Odată, seara, stînd în dormitorul celor mici. le  
spuse:

— Uite ce : pînă acum eu v-am tot pus fel de  
fel de probleme. Acum e rîndul vostru să-uni  
puneți. la născociți-mi una voi, singuri.

— S-o născoc-i-im no-oi ?

— Dar noi nu știm!

— Cîim se poate ? Dar uitați-vă în jur și-o să  
găsiți cîte vreți.

Băieții se uitau în stîngă, în dreapta, căutînd să  
priceapă cam ce vrea da la ei Ekaterina Ivanovna.  
Nu cumva o fi glumind ? Și iat-o pe Ekaterina Iva-  
novna ridicîndu-se de pe scaun și începînd să  
umble prin încăpere, atingînd în treacăt cu mîna  
paturile, pernele, măsuțele și tot repetînd :

— Uite aici o problemă, uite aici alia, uite  
dincolo încă una, ba nu una, ci chiar două. la,  
Pavlușa, vino-ncoace. Numără paturile.

— Unu... două... șapte... am numărat bine,  
Ekaterina Ivanovna ?

— Dar în riadul celălalt?

— Unu, două... trei... nouă 1 raportează  
Pavlușka.

— Hai, că am ghicit! strigă "Lionea. Într-un  
rînd sînt șapte paturi, în celălalt — nouă... și  
deodată tace ca și cum i s-ar fi oprit răsufierea.

— E, și mai departe ? întreabă Ekaterina Iva-  
novna. Altă ?

„— Nu ! strigă băieții care mai de care. Putem  
să aflăm și cîte sînt în amîndouă rîndurile !

— Ba chiar și cu cît sînt mai multe în rîndul  
nostru.

— Bine. Dar acum vom face așa- Eu o să scriu.  
Vedeți toți ? Și Ekaterina Ivanovna scrie mare și

citeț pe o coală de hirtie: 26+12. Ia să-mi născociți o problemă pentru aceste cifre.

Noi le-am băgat douăzeci și șase de goluri, iar ei douăsprezece. Cîte goluri- sînt cu totul ? sare Petka.

— Ce, mă ? Așa se întrebă ? Cîte-s cu totul ? sări Vasea Lobov. Trebuie să întreb: cu cît am avut noi mai multe?

Iar după aceea, mergînd la masă, băieții o strigau mereu pe Ekaterina Ivanovna :

— Ekaterina Ivanovna, mai am o problemă ! Și încă una !

Nici în timpul mesei nu se astîmpărau : numărau farfuriile, lingurile, bucățile de pine, pînă și vișinile din compot, născocind pe loc probleme cu ele.

Încet, încet, printre cei mici nu mai rămăsese nici-unul pe care Ekaterina Ivanovna să nu-l fi pus să gîndească, să compună probleme, să calculeze. Ea le dădea treptat, dar pe nesimțite, probleme tot mai grele, după ce se încredința că băieții au învățat să se descurce bine cu cele simple. Iar ei se dădeau în vînt după tot soiul de probleme și exerciții, și nu era de mirare, căci Ekaterina Ivanovna îi molipsise cu entuziasmul și pasiunea ei. Se vede că anii îndelungați de „muncă nu stînseseră în ea flacăra asta, ba eu, unul, înclinam să cred că nici nu repeta în fiecare an aceleași și același lucruri, ci, de fiecă dată, născocea ceva nou și original.

Dar să vedeți ce-mi fu dat într-o zi să aud. Vasea Lobov străbătea curtea, sărînd într-un picior și strîgînd ceva cu totul de neînțeles ; părea un vers sau o numărătoare. În cele din urmă reuși să prind rima „să alegi”.

Pesemne că nedumerirea încă nu mi se ștersese de pe față, în clipa în care dădui ochii cu Ekaterina Ivanovna, căci ea mă întrebă pe loc :

— De ce arătați așa de mirat, Sernion

Afanasie- vici ? -

— Nu Înteleg ce-i cu Lobov, țopăie prin curte cîntînd ceva tare misterios, parcă i-ar cere cuiva „să aleagă” nu știu ce.

Ea prinse a rîde :

— Nu „să alegi”, ci să „legi”. Le-am povestit despre primul manual rus de aritmetică, al lui Magnițki. Acolo, unele reguli sînt versificate. Le-a plăcut mult băieților.

Și-mi recită, ziimbînd, năstrușnica numărătoare a lui Vasea :

Doi cu unu face trei, Doi cu trei fac cinci, ehei! Așa toate să le legi. Și tăbița să-întelegi.

După cîteva zile, Ekaterina Ivanovna îmi comunică :

— La aritmetică, cei mici, toți fără excepție, sînt buni pentru clasa a doua- Ce-i drept, cu cititul stau mai prost, dar am să-i pregătesc eu la vară. Cîm stăm însă cu cei mai mari ?

” Cu cei mai mari nu stăteam de loc strălucit.

Alexei Savici îi examinase pe toți, unul cîte unul, la aritmetică, iar Galia și Sofia Mihailovna — la limba rusă. .. Dintre toți, abia vreo treizeci dacă erau

buni pentru clasa a treia, vreo douăzeci — pentru a patra, și numai zece — și aceștia cu greu —

pentru a cin- cea. Printre cei zece erau Jukov, Podsolnușkin și Vo- lodin. Nu-l socotisem niciodată

pe Volodin prea bine înzestrat și dezghețat la minte: și totuși tocmai el se dovedi că citește bine,

că scrie destul de corect și se descurcă binisor cu problemele. Mulți din grupa celor mari, printre

care Surjik și Kolișkin, băieți de paisprezece ani,

abia dacă erau buni pentru clasa a treia. Îți venea greu să îți închipui stînd în aceeași bancă cu

Petka.La istorie, botanică și germană atît cei mari, cît și cei mici, toți erau deopotrivă de neștiutori.

La geografie, cunoștințele lor aveau — nu știu cum

să mă exprim mai exact — un' caracter cam unilateral. Așa, de pildă, Surjik cunoștea bine

Georgia, dar el studiasse această țară a soarelui călătorînd pe acoperișul vagoanelor, sau

dedesubtul lor, în așa-zisele „lăzi pentru ciini”.

Podsolnușkin cunoștea Regiunea Centrală de cernoziom. Se pare că nu există în ținuturile Oriol,

Voronej, Kursk, nici un cămin de copii în care el să nu fi stat măcar două-trei zile. Repin fusese în

toate centrele importante ale țării și putea să povestească cite ceva nu numai despre Leningrad

și Moscova, ci și despre Kiev, Harkov, Tiflis, Minsk și Se- vastopol. Dar marea lor majoritate n-avea un

trecut atît de romantic, iar peregrinările lor prin căminele de copii nu le îmbogățiseră cu nimic

cunoștințele în domeniul geografiei.

— O să umplem noi golurile astea în timpul anului școlar, spuse Sofia Mihailovna. Totuși, n-ar strica

să mai recuperăm ceva și înainte de a-l începe, poate chiar de pe acum. Trebuie să mă gîndesc la

asta.

27

*În grădina de vară*

Plecăm destul de des la Leningrad. De multe ori stăteam ceasuri întregi la secția de învățămînt,

vinîndu-i pe absolvenții institutelor pedagogice. Îneam să le vorbesc cu toată sinceritatea, mai

înainte de a fi expediați în Poiana Mestecenilor, căci este prea târziu să mai discuți cu un pedagog, după ce ți-a fost trimis pe nepusă masă. Iar eu aveam nevoie nu de oameni „trimiși”, ci de oameni care să vină la noi de bună voie.

Și într-adevăr, în școala noastră se formase un astfel de colectiv pedagogic. În fiecare dimineață mă trezeam cu o senzație de bucurie și de încredere totodată. Uneori mă gindeam, sculându-mă : „De ce mă bucur oare ? Ah, da... Alexei Savici... Ekaterina Ivanovna !” Nu era un gând trecător, ci o stare permanentă. O vedeam în fața ochilor pe Ekaterina Ivanovna înconjurată de un pîlc de copii, sau pe Alexei Savici robotind în mijlocul lor în atelier — și tabloul acesta îmi umplea sufletul de încredere : știam că școala încăpuse pe mîini bune. La nevoie, aș fi putut să plec, să lipsesc și o zi întreagă, fără să mă nune din urmă neliniștea, în ziua aceea călduroasă de iunie trebuia să-l iau cu mine și pe Kostik.

— Să-i cumperi ghetuțe noi. Dar să i le încerci, nu cumva să-l strîngă, mă povățui Galia. Să nu uiți să-i cumperi și fetei.

— Bine, atunci să meargă și ea.

— Nu, lasă, ia-l numai pe Kostik. Au aceeași măsură. La ce oră va înapoiați ?

...Kostik șade în fața mea pe banca vagonului. Ochii i s-au făcut rotunzi-rotunzi, semn că e în așteptarea unor impresii noi. Sau, poate, pur și simplu, îi e somn. Înainte de culcare, și el și Lenocicka au întotdeauna ochii rotunzi ca puii de bufniță. Lui Kostik i se oglindește pe față tot ce aude, tot ce vede, și reflexele senzațiilor lui îi lunecă pe obraji ca noruleții de vară.

— Tată ! La Leningrad cumpărăm ghete ?

— Da, cumpărăm...

— Și Lenocickii ?

— Și Lenocickii.

— De piele ?

— Dar de care vrei ?

— Eu vreau de piele.

— Atunci cumpărăm de piele.

— Să viu la tine, tată ?

— Hai, vino, stai aici.

Se așază bînlîșor pe genunchii mei, răsuflînd ușurat : adică, uite, am ajuns unde am vrut. Apoi își lipește obrazul de geam, turtindu-și de tot nasul.

— Încet, Kostik, încet, că e să spargi geamul.

— Dar ce, sînt prost ? mă înfruntă el serios, și nu- maidecît fulgeră cu privirea o fată, care își îngăduise să ridă tare de răsunsul lui.

— Ce-o fi rîzînd asta ?... mormăie el, turtindu-și iar nasul de geam. Apoi și mai încet, aproape *i-i* șoptită : Alai să fie-al dracului !

Cunosc expresia. E a lui Pavel Podsolnușkin. Pavel e tăcut din fire, dar vorba asta a lui — „măi să fie-al dracului!” — spusă pe toate tonurile posibile, exprimă cu mult succes și revolta, și uimirea, și imputarea, și plăcerea.

— Kostik! rostesc eu în chip de avertisment.

Kostik tace. Știe el prea bine ce înseamnă asta. Nu se mai uită la fata care a ris. Ea îi întinde o bomboană învelită într-o hîrtiuță pestriță, galbenă-roșie, dar el strînge o dată din buze și dă energic din cap, în semn că nu vrea.

— Măi, măi, ce mindru ! exclamă fata, și iarăși începe să ridă.

Kostik se uită pe geam afară : eu îl privesc dus pe gînduri. Îl privesc, dar mintea îmi zboară în altă parte, la grijile mele.

Acum dorm noaptea. Dar la început n-aveam somn nici eu, nici Alexei Savici, nici Ekaterina Ivanovna : oricînd putea să bată cineva la ușă, și să aflăm că unul din băieții zăcea lat pe jos, stîlcit în bătai, că un altul fugise, sau că ceva fusese furat, stricat, spart. Chiar și atunci cînd lucrurile prinseseră a merge mai bine, noi tot nu știam ce-i aceea somn ori zi liniștită. Pe cînd acum începusem să dorm buștean.

Aseară, tîrziu, a venit la mine în birou Surjik și mi-a pus tăcut pe masă treizeci și două de ruble.

— Ce-i cu banii ăștia ?

— E' pentru portîgaret.

— Care portîgaret ?

— Ei... știți... atunci. Și-n portmoneu aveai o sută de rublî;. O să vă dau și restul, mai tîrziu...

Asta-i numai așa, pînă una alta...

— A-a, asta e ! Mulțumesc. Du-te și nu te mai încurca cu de-astea...

Răspunde după regulament:

— înțeles, nu mă mai incurc !

Dar cînd ajunse la ușă, l-am oprit:

— Stai! De unde ai luat banii ăștia V

Se întoarce, brusc spre mine. E vinăt la față, și acum, pentru a doua oară, îi văd ochii : sînt plini de minie și rugători totodată, împăienjeniți de lacrimi de ciudă, pe care nu și le poate stăpîni:

— Semion Afanasievici! izbucnește el, lovindu-se tare cu pumnul în piept. La 15 mai a fost ziua mea de naștere și bunica mi-a trimis șapte ruble, da, și din ei am păstrat șase. Zece ruble mi-a fost dator Re- pin. Cinci...

— Bine. Ajunge, poți să pleci.

— Nu, de ce ați...  
— Ei lasă, nu te supăra. Am vrut și eu să știu...  
Du-te, Surjik.

Am greșit. Nu trebuia să întreb nimic. Știu, fac multe greșeli. Îmi dau seama. E lucrul cel mai primejdios să te pierzi cu firea în fața diversității și complexității caracterelor ce te înconjoară.

Cînd, în scrisori, îi cer părerea lui Anton Semionovici, îmi răspunde: Păi nu știu ce timp a fost la voi acolo, în ziua aceea". Cu alte cuvinte : totul depinde de împrejurări, de totalitatea circumstanțelor reale, pe care trebuie să știi să le vezi și de care trebuie să ții neapărat seama. Nu există mărunțișuri — totul e important. Da, sigur. Dar pe mine mă năpădesc atîtea mărunțișuri, încît uneori simt că mă înec în ele. Sînt multe și nu întotdeauna știu să determin cu cît unul este mai însemnat decît celălalt, ce se poate lăsa la o parte și asupra căruia trebuie să-mi îndrept înainte de toate atenția.

— Tată, — se apleacă spre mine Kostik, — hai să-ți spun ceva la ureche : vreau bomboana aia... ala roșie.

Mă uit în jur. Fata, nicăieri — nici n-am văzut unde, la ce gară a coborît.

— N-ai ce-î face, Kostik. Trebuia s-o fi luat atunci.

— Dar de ce a ris ?

De la gară o pornesc împreună cu Kostik pe jos. E frumos ! Leningradul s-a îmbrăcat tot în verdeața proaspătă a primăverii, încă neatinsă de praf. Orașul pare întinerit, străzile lui drepte nu mai arată atît de severe ca atunci în martie. Impingînd parcă în lături granitul rece al cheiurilor, curge fluviul albastru al cerului răsturnat, curge și respiră Neva.

E foarte devreme — putem să ne mai plimbăm pe jos. Tare-i frumos ! Ce bucurie să privești orașul acesta minunat în ceasul senin al dimineții. Ce bucurie să ții în mina ta mina copilului tău, să-i privești de sus obraji trandafirii, umbriți de gene lungi. Kostik pășește alături de mine, căutînd să-și potrivească pasul cu al meu, dar în timp ce eu întind o dată piciorul, el calcă mărunt, de două ori. În vestibulul secției de învățămînt îl las în paza unei garderobiere prietenoase, care încearcă să mă convingă să nu am grijă de nimic. "Esdrept, am discutat cu Kostik ca doi bărbați și ne-am înțeles să mă aștepte liniștit, cu răbdare, pînă ce-mi voi termina treburile, și mă voi întoarce, după aceea ur- mînd să ne apucăm și de treburile noastre comune,

Avetn astăzi multe de făcut în oraș. De la secția de învățămînt, ne ducem să cumpărăm ghețe, vopsele și pensule pentru pictorii noștri, apoi o să ne abatem pe la Grădina de vară, ca să-i arăt lui Kostik monumentul lui Krilov. Și cînd după o oră și jumătate cobor în vestibul, o găsesc pe garderobieră încîntată de Kostik, iar pe Kostik foarte mulțumit de sine însuși : și-a ținut cînstit, ca un bărbat, cuvîntul, n-a fugit nicăieri, nu s-a plictisii, a stat cumințe și, bineînțeles, n-a plîns. Trebuie să animăm cumpărăturile — Kostik a bine meritat plimbarea făgăduită și nu se cade s-o mai amin.

Trecem podul. Sub noi curge Neva. Ne oprim și ne uităm în jos. La un foc sau la o apă curgătoare poți să te uiți ore întregi fără să te miști. Apoi îmi întorc privirea și mă uit la Kostik — fața lui e gravă, concentrată. Privește și el apa. La ce s-o fi gîndind ?

— Hai să mergem, îi spun.

Și din nou pășim înainte : eu — un pas, Kostik — doi. Am trecut podul și mergem pe splai. În partea stîngă e Neva, în dreapta, grilajul Grădinii de vară. Statuile albe aleargă parcă în șiruri paralele spre fundul grădinii. Frunzișul copacilor freamătă în lumina crudă a soarelui. În jur, pustiu. Poale unde e și atît de dimineată.

— Vezi, Kostik, uite acolo e monumentul...

Nici nu isprăvesc vorba.

— Monumentul! Monumentul! strigă Kostik smul- gîndu-și mina dintr-a mea și se repede înainte pe cărare.

Mă apropii și pe obrazul lui nu mai deslușesc nici măcar umbra în gîndurării de mai înainte — fața îi e numai mișcare, numai zîmbet, și zîmbetul îi luminează adîncul ochilor, îi flutură pe buze, se ascunde în gropițele obrazilor. Iată-l acum prins cu amîndouă mîinile de grilajul monumentului, ridicat în virful picioarelor; glasul și risul lui fac să răsune toată grădina :

— Vezi ! Vezi ! Uite stîrcul ! Și vulpea ! Cu coadă ? Ce caraghioasă ! Tată, uite cocoșul ! Dar aia ce e ? Aia de colo ? Tii, ce caraghioasă-i maimuța ! Ea ce face, tată ? Tată, o aducem și pe Lenocika aici ? Să vadă și Lenocika, tată !

Ne tot uităm și nu ne mai sîturăm privind, atît de bine și de hazliu e făcut totul : și păsările, și animalele, și Krilov însuși, greoi, liniștit,\* blajin și ironic — un adevărat bunic.

— Haidem, Kostik.

— Mai stai puțin, tată. Să ne mai ui'iăm puțin.

— Dar ghețele, Kostik ?



— Numai pu-u-țin. tată ! Asta-i ursul, da, tată ?  
Vreau ursul, uite, sar...  
Și deodată îl văd încremenind pe loc și rămânind  
cu gura căscată, cu ochii mari. Mă uit în jur... ce  
are ? Ce-a văzut ? Dar nici nu mai am răgaz să  
pricep ce se întâmplă, că-l și văd zbughind-o din  
loc și gonind, gonind undeva la dreapta.  
— Korol ! strigă el cit îl ține gura. Korol !  
Sub o tufă de liliac, pe o bancă, stă o mogildeață  
cenușie, zdrențăroasă. Alături de el, pe o bucată  
de ziar, o fronzelă și ceva de-ale mincării. Nu mă  
dumeresc cum de l-a recunoscut Kostik pe Korol în  
mogil- deața aceea, dar băiatul dă năvală peste el,  
tipind într-una :  
— Korol ! Korol !  
— Korol ! strig și eu.

## Văzîndu-mă, Korol se scoală de pe bancă



•  
— Cunoșteam bine fața asta, în stare să  
oglindească și veselia, și furia, și batjocura. Am  
văzut-o ursuză și îngindurată ca atunci cînd  
vorbisem ultima oară. Dar niciodată, de cînd tin  
mințe, n-am mai văzut-o. atît de dezarmată, atît de  
neajutorată. Korol îl ținea pe Kostik de umeri și se  
uita la mine sperios și mirat. Iar Kostik, cu capul  
dat pe spate, îi zimbea într-una, cu un zimbet larg,  
luminos, plin de dragoste.  
— Unde ai fost ? Vii cu noi acasă ? Tată, Korol  
vine cu noi !  
Nici n-apucasem să mă întreb dacă va veni cu noi,  
dacă va voi să vină cu noi. Eram însă atît de  
bucuros că e aici, în fața mea, că-l văd ! Iar  
spaima, nedumerirea și neliniștea de pe fața lui se  
topiră parcă, fă- cînd loc unei expresii cu totul noi.  
Stătea așa nemîșcat, lingă bancă, cu mîinile lăsate  
pe umerii lui Kostik și, ca mai înainte, mi se uita  
drept în lumina ochilor.  
— Bună ziua, roștii eu în cele din urmă și mă  
așezai pe bancă. Dar Pletnirov ? Razumov ? Unde  
sînt ?  
— Pletnirov nu știu pe unde o fi, dar Razumov e  
aici. Noi doi vrem să plecăm în sud.  
Ochii lui galbeni erau din nou ca altădată, șagal-  
nici, cutezători, pînă și glasul îi răsuna ca pe vre-  
muri — liber, independent.  
— Hai să mergem mai repede acasă, spuse  
Kostik.  
Tăcere. Korol întoarse capul și rosti încet, ascun-  
zîndu-și privirea :  
— Eu nu pot să merg, Kostik.  
— Ba o să mergi cu noi ! Tată, spune-i tu !  
Korol se întoarse spre mine :  
— Nu merg, începu el repede, înecîndu-se în  
vorbă, și deodată își pierdu aerul independent. N-  
aveți ce face cu mine acolo, ce rost mai are să  
vin ? Am hotă- rit să plecăm în sud, și nu pot... așa  
dîntro-o dată... nici Razumov n-ar vrea...  
— Și eu care credeam, — făcui eu liniștit, — și eu  
care credeam că dacă ai plecat te-ai dus cu sigu-  
ranță undeva pe vreun șantier... la Magnitka de  
pildă... Și uite unde dau de tine...  
Korol mă privi zăpăcit.  
— Mi-e foame, declară cu totul pe neașteptate  
Kos- tik.

— Ia, mîinică. Uite, poftim franzelă cu cîrnat, poftim. Korol scoase grăbit din buzunar un briceag, îl șterse cu o bucată de ziar, tăie o felie de franzelă, o bucată de cîrnat și i le întinse lui Kostik.

— Multumesc ! și Kostik începu să muște cu poftă cînd din piine, cînd din cîrnat.

— Semion Afanasievici, — vorbi Korol deodată, — ce-i cu băieții ? Au fugit ?

Mă uitam atent la el.

— Nici tu nu crezi că au fugit. Toți sînt la locurile lor... În afară de tine, Razumov și Pletnirov n-a mai plecat nimeni.

— Și cum o mai duceți pe-acolo ?

— Ara pus un pavilion, îi comunică prompt Kostik, mestecînd de zor cîrnatul. Au venit pionierii în vizită. Cu tobă. Au jucat cu noi baschet.

— Și ?

— Și am pierdut.

— Ne-au bătut ? Cum er^u pionierii, Semion Afanasievici ? Mari ?

— Ca pionierii, cum să fie... De vreo doisprezece- treisprezece ani.

— Și ai noștri au pierdut ?

— Da, au pierdut.

Korol icni de necaz. Și deodată își dădu drumul :

— Dar cine a jucat ? Bine, Jukov. Și mai cine ? Steklov ?... Repin ? Repin a jucat și el ? Și au pierdut... Ei, drăcia dracului ! Dar Volodin se poate să se fi lipsit el de noi ? N-a plecat ? Și cine-i comandantul detașamentului ? Vo-io-din ? Așa-a 1

Și ce băieți noi du mai venit ?

Mă întreba, mă întreba într-una, fără răgaz, și-i închipuia bine pe toți, nu uitase nimic, pe toate le ținea minte...

— Ascultă, Dimitri, —■ îl îndemnai eu, — lasă-te de prostii și haide acasă.

— Dar Razumov ? mă întrebă el, în loc de răspuns.

— Caută-l și plecăm cu toții.

— Vine și el aceea.

— Foarte bine. .

Tăcurăm o clipă. El mă privi iscoditor în ochi.

— Sînteți supărat, Semion Afanasievici ?

— Nu. Dar nu pot să pricep cum de-ai putut pleca.

— Semion Afanasievici... și deodată continuă în șoaptă, ca și cum ne-ar mai fi putut auzi și altcineva, în afară de Kostik. Atunci eram hotărît să rămîn. Ies de la dumneavoastră — țineți minte, se făcuse noaptea

— și dau de Pletnirov. Zice : ești o cîrpă, te-a dus, și tu, gata ! ai și rămas. Și așa am plecat.

Aș fi putut să-i spun multe. I-aș fi putut spune că, după cît se vede, n-a trecut prin cîte ar fi trebuit să treacă, ca să înțeleagă în ce constă adevărata bărbăție, adevărata independență. Dar făcea oare să i-o spun acum ? Cuvintele mele n-ar fi avut nici un răsunet în inima lui. Nici n-ar fi stat poate să le asculte. Nu. El simțea nevoia să vorbească, să se descarce. Tot în șoaptă, repede, pe nerăsuflăte, fără să se ascundă, fără să-și cîntărească vorbele, îmi spuse tot ce avea pe suflet.

— Eu și cu Razumov n-am vrut... Dar Razumov nu poate să-i stea împotrivă. Totdeauna l-a ascultat pe Pletnirov..

— Dar tu ?

Korol dă scurt din mîină — n-au rost întrebările, el trebuie să spună totul, pînă la capăt și cît mai repede.

— Cum am ajuns la Leningrad, am și început să ne certăm. Nu ne mergea și pace ! Totul ne ieșea pe dos. Și n-aveam chef de nimic. Pletnirov zice : „Ce-i cu voi, mă ? Parc-ați fi înghițit otravă !

Vă las — zice

— și plec ! Și duceți-vă la dracu ! O să plîngeți vot mult și bine după mine i" Și s.-a dus. Dar nici el fără noi nu-i bun de nimic — vine el înapoi. Și n-o să ne găsească — și-atunci...

— Ai să-i previi tu într-un fel... Dacă n-o să înțeleagă și singur unde să vă caute...

- — E tare mîndru, n-o să vină el la Mesteceni.

— Nu-i mîndru, e arțăgos. Pricepi ? Un cocos nă-ting și atîta tot.

În clipa aceea trecu pe lîngă noi o femeie cu o poșetă în mînă. Ne privi nedumerită, apoi după ce mai merse cîțiva pași, își întoarse iar capul. Mai trecu o dădăcă cu doi copilași și-și întoarse și ea capul o dată, de două ori. Fiecare ne privise cu multă curiozitate. Dar Korol nu băgă de seamă nimic.

Un băiețaș de vreo șase ani trecu pe o tricicletă. Kos- tik alunecă de pe genunchii mei și fugi după el.

Undeva, după tufe, se auzi un șuierat scurt, înăbușit. Korol se întoarse, se ridică puțin de' pe bancă și strigă cu un glas domol :

— Hai, vino, vino, nu-ți fie frică !

M-am ridicat și eu : spre noi alerga zîmbind Razumov.

— Mă tot uitam — cu cine-oi fi ? — vorbi el încă alergînd. Bună ziua, Semion Afanasievici ! Și

eu care credeam că i s-a înfundat lui Korol și nu știam ce să fac, să mă apropii ori ba.

— Să mergem, zise Korol. Putem să mergem chiar acum, sau mai aveți treabă ?

— Mergem. Kostik, unde ești ?

Kostik apărui călare pe tricicletă — aceea după care fugise. Ședea cu mâinile încheștate pe ghidon, împins din spate de proprietarul mașinii, un băiețel ceva mai răsărit decât el> care-l privea îngăduitor și ocrotitor. Băiatul opri tricicleta în față băncii noastre.

Kostik ne privi rugător :

— încă puțin !

— Mergem, — îi spusei eu, — vine și Korol cu noi.

Kostik descălecă grăbit.

— Mulțumesc, mi-ajunge cât m-am plimbat!

zise el predîndu-i proprietarului tricicleta și, observîndu-l în sfîrșit pe Razumov, scoase un strigăt de bucurie : și Volodea !

— îhi, și eu ! Noroc, Kostik !

răspunse Razumov și zîmbi mijindu-și duios ochii limpezi, albaștri.

Iată-ne pe tuspătru pășind laolaltă — piciful meu, doi băiețandri destul de zdrențaroși și eu. O companie destul de ciudată cînd o priveai de departe.

Ce-i cu vagabonzii  
ăștia, mamă, îi duce  
la miliție ? întrebă  
nedumerită o fetiță  
de vreo zece ani

— .N-aş crede — cu copilul... auzirăm noi de departe un crîmpei din răspunsul mamei. Korol dădu din umeri.

— Hm, vagabonzi... zise el în zeflemea.

— Păi tu şi cu mine chiar că arătăm ca nişte vagabonzi, observă Razumov împăciuitor. Şi iaţă-ne din nou în vagon. Afară s-a întunecat brusc şi picături mari de ploaie încep să se prelingă pieziş pe geam. Fereastra nu-l mai atrage pe Kostik. Se uită mereu la Korol, nu-şi mai poate lua ochii de la el.

— Nu mai pleci ? Nu ?

— Nu ! răspunde vesel Razumov în locul lui Korol.

Şi amîndoi, cît e drumul de lung, mă întreabă într-una de Poiana Mestecenilor ; Korol, cu nesat, îmi cere să povestesc totul, una după alta, la rînd ; Razumov, mai strecoară şi el din c:».id în cînd cite o vorbă. Nici nu mai avem ce ne povesti; ne-am spus totul. Aşa, pe nesimţite, a trecut timpul, şi drumul nu era chiar atît de scurt. Ieşim din vagon. Ploaia a stat, dar în jur toate par posomorite. Însă, în clipa în care ne apropiem de păduricea de mesteceni, soarele se iveşte de după nori, verdeaţa spălată de ploaie se învăpăiază deodată, iar trunchiurile mestecenilor prind a scînteia. Natura întreagă suride, scăldată în soare. Mă uit la Korol. Acelaşi lucru -s-a petrecut şi cu el: faţa i s-a înseninat, i s-a deschis toată într-un zîmbet luminos de fericire, şi oricît de caraghios ar părea să zici despre un băieţandru că a întinerit — dar aşa şi era, faţa lui Korol întinerise. Iată-l acum mergînd grăbit, iuţind din ce în ce mai mult pasul, încît Kostik abia se mai poate ţine după noi. Îl iau în braţe şi-l cocot pe umăr şi aşa ajungem aproape alergînd la căminul de copii. Dar cînd nu ne mai rămăseseră decît cel mult o sută de paşi pînă la ghereta de control, Kostik mă apucă deodată cu amîndouă mîinile de obraji şi, căzîndu-se să-mi întoarcă spre el. capul, tipă speriat :

— Ta-a-tă, dar ghetete ?... 18»

*O zi de muncă încordată*

La ghereta de control apărură Serghei Steklov — comandantul de serviciu. Vru să spună ceva, dar rămase cu gura căscată. — Noroc ! îl salută Korol.

— Noroc ! repetă Razumov, ca un ecou.

Nimeni nu mă aștepta la ora aceasta și încă în to-  
vărășia unor asemenea însoțitori. Dar „telegraful  
fără fir” funcționa perfect. Cineva scosese capul  
pe fereastra dormitorului, un altul crăpase ușa  
atelierului, iar pe scară, nu știu cine se rostogolise  
de>a berbeleacul tocmai până jos. Intâi se  
porniseră niște șoapte line ca foșnetul unui copac,  
apoi zvonul crescuse treptat din ce în ce mai tare,  
până'ce toată școala începu să răsună de strigăte :

— Korol ! A venit Korol ! Și Razumov !

— Duceți-vă să vă spălați, le spusei eu.

Serghei, dă-le săpun și prosoape.

Și-i lăsați singuri pe băieți.

— Tu ? mă întâmpină Galia, cu ochii larg  
deschiși de mirare. Așa devreme ? Le-ai cumpărat  
copiilor ghețe ?

— I-am adus pe Korol și pe Razumov, răspunsei  
eu.

Și Galia, uitînd de ghețe, ieși alergînd' din cameră.

— Ce repede v-ați întors astăzi ! scoase capul  
din odaia ei Sofia Mihailovna. Ați cumpărat  
vopsele ?

— Korol și Razumov s-au înapoiat, repetai eu,  
și Intrînd în odaia noastră, auzii pocnetul ușii și un  
bocănit grăbit de tocuri pe trepte — Sofia  
Mihailovna cobora scara.

— Ciudat lucru ! Sint convins c-am fost cu totul stă- pin pe mine cind au dispărut băieții. Cel puțin căutasem din răspuțeri să nu-mi arăt durerea. Și acum, de asemenea, mă purtam ca și cum nimic nu s-ar fi în- tîmplat. Dar zimbetele copiilor și privirile lor mă felicitau parcă. Fiecare se apropia de mine numai ca să mă privească, să-mi suridă și să-mi spună ceva foarte original și semnificativ, de felul acesta :Ce întîmplare! sau :

— Așa da, mai zic și eu.

Cuvinte pe care eu trebuia să le înțeleg cam așa : „Felicitările mele, Semion A. anasievici ! Eu, unul, văd bine cît de mult vă bucurați. Dar și eu mă bucur tot atît de mult.”

Numai Volodin s-a apropiat de mine fără să zîmbească :

— Semion Afanasievici, Korol o să fie din nou comandantul detașamentului nostru ?

În glasul lui simțeam neliniște și recunosc, că ara greșit interpretînd altfel neliniștea asta.

— Nu, n-o să fie, răspunsei eu cam rece.

— Bine, făcu el, pe un ton de parcă m-aș fi trudit să-l conving de ceva și el se lăsase convins așa, într-o doară, ca să-mi facă pe voie.

Apoi se întoarse și cu o sprinteneală neașteptată pentru trupul lui scurt, aproape pătrat, se făcu nevăzut după colțul școlii de unde își tot scoteau capul ges- ticulînd nerăbdători și chemîndu-l prin semne cițiva băieți din detașamentul trei. Peste vreo cinci minute — nu mai mult —i-am zărit din nou, de astă dată la fereastră, discutînd cu aceeași aprindere vestea cea mare. Și abia atunci, în adîncul sufletului, m-am simțit vinovat față de Volodin. Era limpede: dacă el se temea ca nu cumva Korol să ocupe din nou postul de comandant, asta, în nici un caz pentru că el ar fi ți- nut să rămînă mai departe la locul său. Era îngrijorat pentru ceilalți băieți, nu se gindea de fel la sine.

Tot restul zilei am fost peste măsură de ocupat cu treburile mele. De cîteva ori am dat peste Korol și Ra- zumov.

N'u păreau nici dezorientați, nici stîmjeniiți. Korol își vîra nasul prin toate ungherele, se uita cu nesaț la orice lucru nou pentru el, și erau multe de văzut. Inspectase terenul de gimnastică, sărise șanțul, alergase pe p.N.ă, încercase inelele.

Trecuse și pe la bucătărie, pe la grajd să-l vadă pe Timofei (pe care în cele din urmă hotărisem totuși să-l vindem colhozului „Lenin”. . Podsolnușkin

suporta ■ curajos, ca un bărbat, gândul despărțirii apropiate. El fusese acela care-mi spusese mai târziu : „Korol zice și el: ce ne trebuie nouă un taur aici, la căminul de copii ?” Korol a intrat și s-a mirat chiar : „Oho, — zice, — bine l-ai mai hrănit pe Timofei ! Ce gras și frumos este ! Ar fi bine să-l dăm undeva la un colhoz. Ce nevoie avem noi de un taur aici ?” În cele din urmă dăduse și pe la atelier. Umblase mult timp printre mesele de țimplărie, tot ui- tîndu-se și adîlmecînd aerul, trăgînd mereu pe nas mireasma rășinoasă a talașului. Tocmai virisem capul pe ușă și, neobservat de el, văzusem de departe cum, tăcut, îl dete pe Glebov deoparte și-i luă locul.

— Alexei Savici. de ce... începu să se văicărească Glebov.

— la pofteste-ncoace, răspunse acesta. Ajută-mă aici: dă șipcile astea cu șmirghel, că nu ajung să le fac pe toate.

Glebov s-a apucat să dea șipcile cu șmirghel, iar Korol rămase la masa lui. Razumov, care se ținea ca o umbră după Korol, se învîrti cît se învîrti prin atelier, și, pe nesimțite, se băgă ajutor la Jukov, care trebuia la niște scînduri. tocmai la celălalt capăt al atelierului.

După\* ceaiul de seară, copiii nu se împrăștiară ca de obicei, care la club, care la șah, la masa de ping-pong, la terenul de baschet sau de volei. Nu, în seara aceea, fără să ne fi vorbit, ne adunarăm cu toții pe cerdacul înalt al școlii, iar cei care nu încăpura pe trepte, se așezară de-a dreptul jos, pe iarba. Stăm așa, schim- bînd din cînd în cînd cîte un cuvînt, fără să ne avîm- tăm într-o convorbire generală, dar avînd cu toții ace- lași sentiment de izbîndă, sentimentul unei adevărate sărbători pe care voiam s-o petrecem cu toții împreună.

— Semion Afanasievici povestiți-ne ceva ! mă rugă Petka.

Despre comuna Dzerjinski ! Zău, ■ povestiți-ne despre comună ! Cîțiva începură să se inghesuie, să se dea mai aproape, căutînd un loc cît mai bun. Și simții și eu nevoia ca în ziua aceasta, deosebit de însemnată pentru mine, să-mi amintesc de comună, de tovarăși, de Anton Semionovici, să vorbesc, măcar puțin, despre lucrurile la care mă gîndeam atît de des și pe care le purtam mereu în minte.

Ce să le povestesc ? li învîluii pe toți într-o privire. Uneori ți se întîmplă să vorbești parcă pentru

toată lumea, dar în gînd să nu te adresezi decît unuia singur, ca și cum i-ai vorbi numai lui. Îl vezi, uite cel de pe treapta de sus care și-a pironit privirea undeva în adîncul parcului și se uită într-acolo fără să clipească, gîndindu-se la ale lui... În clipa aceea e departe de ceilalți, e singur, poate că nici nu te aude măcar. Iar cel de colo, care stă rezemat de ușă și privește absent, nici el nu mă aude. Și mai e încă unul or re, ascultă plin de neîncredere — ce n-aș fi dat să văd în ochii lui fie și numai o scînteie de interes, nu privirea asta bănuitoare ca acum, ci un interes adevărat și plin de simpatie ! Sau cestălalt care mă privește și ascultă, dar vor răzbi oare vorbele mele pînă la el? Va înțelege oare că povestirea mea este răspunsul la o convorbire pe care am avut-o cu el o dată ? Uite-l și pe Panin. Ei, Panin, vei înțelege tu, oare, tîlcul vorbelor mele ?

— Așadar, — încep eu, — ce vă voi povesti eu acum, s-a întîmplat anul trecut, în timp ce ne pregăteam pentru campania de vară. V-am mai spus o dată că vara întotdeauna obișnuiam să călătorim fie pe Volga, fie în Crimeia, și neapărat trebuia să plecăm undeva departe, să vedem locuri noi. Vara trecută am plecat în Caucaz. Am pornit spre gară încononați și mergeam frumos cu fanfara noastră înainte. O să mă întrebați, dar bagajul ? Bagajul îl așezasem în camioane și acolo țineam totul: și mîncarea, și vesela, și geamantanele cu haine. Camioanele urmau ultimul detașament — detașamentul celor mici. Dar cu toate că nu era îngăduit să purtăm nimic asupra noastră, în timpul marșului, băieții cei mai mari din primul detașament duceau cu ei un geamantan. Și iată de ce.

De obicei, pregătindu-se pentru vară, fiecare comunard pune treptat la o parte o sumă oarecare din banii cîștigați la uzină. Se strîngeau destui bani — unii economiseau o sută și uneori chiar peste o sută de ruble. La începutul acestei campanii strînsesem în total cincizeci și cinci de mii de ruble. Iar comunarzii erau patru sute — ia socotiți cam cît venea în medie de căciulă ? Auditorii mei schimbă o privire între ei, să socotești așa ceva repede în gînd...

— Cam o sută treizeci de ruble, le suflă Alexei Savici.

— Vedeți, o sumă serioasă. Și ne gîndeam : dacă le dăm bani băieților în mină, o să-i cheltuiască pe fleacuri, și cînd vom ajunge în



Caucaz, nu vor mai avea nici o lețcaie. Și am hotărît să-i punem pe toți într-un geamantan și să-i împărțim cînd vom ajunge în Caucaz : atunci fiecare n-are decît să cumpere ce poftesc. Am pus așadar toți banii într-un geamantan. Abia au încăput — gîndiți-vă — cincizeci și cinci de rrii de ruble și toate în hîrtii de cîte cinci și trei. Anton Semionovici s-a uitat la ei și a zis : „O dată ce mi-ați încredințat mie banii, trebuia să duc eu geamantanul.”

Am încercat cît cîntărește — vreo douăzeci de kilograme, cel puțin. Cum se poate ca Anton Semionovici să care tot drumul atîta greutate! Și atunci am hotărît să dăm geamantanul în păstrarea detașamentului unu — comsomoliștilor. Ei, bineînțeles, au primit, și de atunci înainte comoara noastră avea să călătorească în mijlocul detașamentului lor. Și excursia noastră era lungă, nu glumă. Șapte sute de kilometri cu trenul pînă la Gorki. Am rămas acolo patru zile — am umblat, ne-am uitat peste tot unde a stat Alexei Maximovici, unde a lucrat, am văzut toate locurile interesante, am vizitat o uzină de automobile. Pe urmă am închiriat un vapor, da, da ! Petka, un vapor întreg, și am pornit-o în jos pe Volga. Am mers fără grabă, oprindu-ne în fiecare oraș. Anton Semionovici le dădea cîte puțini bani băieților, dar cu socoteală, ca să aibă și cînd vor ajunge în Caucaz. Și la fiecare împărțeală, întocmea o listă pe care fiecare băiat își punea semnătura. Listele astea erau într-un alt geamantan, în care se afla toată arhiva noastră, și de geamantanul . asta aveau grijă tot comsomoliștii, numai că nu-l duceau cu ei, ci îl țineau la bagaje.

Și iată că în zece zile cît am plutit pe Volga, Anton Semionovici împărțise optsprezece mii cinci sute patruzeci și una de ruble și douăzeci și cinci copeici — țin minte ca acum. De ce mi-aduc atît de bine aminte, veți înțelege îndată și voi.

La Stalingrad, am fost transbordăți de pe vapor în tren și am pornit mai departe spre Novorosiisk. Am nimerit un tren prost, fără lumină, și am mai plecat și noaptea, pe întuneric. După ce a controlat toate posturile așezate în fiecare vagon, Anton Semionovici s-a dus la detașamentul unu ca să se culce. Iar dimineața, odată simt că mă zgîlție cineva — scoală repede ! Abia am apucat să înțeleg ce este și am și sărit ca ars. Ce se întimplase ? La plecarea trenului din ultima gară,

un om năvălise în vagon și haț 1 un geamantan 1 A fugit spre ușă și a sărit din mersul trenului. Bineînțeles, m-am gândit numaidecît la geamantanul cu bani. Atunci băieții cei înai mari și cu mine am sărit din tren fără să stăm prea mult pe gânduri și ara început să-l căutăm pe hoț. Dar acesta parcă intrasa în pămînt. Era ultima haltă înainte de Novorosisk și știam că băieții vor rămîne în oraș două zile înainte de a lua vaporul. Va să zică îi puteam ajunge din urmă. Ce să vă spun, două zile am umblat după hoț, eram rupți de oboseală, dar ce-i mai rău — ne-am întors la ai-noștri, la Novorosisk, cu mîinile goale. Aici aflarăm că hoțul furase nu geamantanul cu bani, ci pe celălalt — cu hirtiile noastre. Somnoros cum eram, nu înțelesesem bine, iar pe urmă nu mai întrebam. Așa că n-avea de ce să ne pară rău, atîta doar, poate, că nu fusesem destul de sprinteni. Și ne mai era și tare rușine de Anton Semionovici. Dar să vedeți ce s-a în- timplat după aceea. Anton Semionovici i-a chemat la el pe comandanți și le-a zis :

— În geamantanul acela se aflau listele cu semnăturile băieților de primire a banilor. înseamnă că eu ;cum nu mai am. Justifica se pentru optsprezece mii cinci sute de ruble cheltuite. Ce facem ?

Atunci secretarul consiliului, Șurka Jeveli, zise:

Trebuie să luăm alte  
semnături

.Tar noi ascultăm și ne gândim în sinea noastră : e drept, trebuie să-i punem pe băieți să mai semneze o dată — altă soluție nu există. Dar se poate ca cineva să se încurce. Sau poate să iasă și mai urît: cineva să fi primit cincisprezece ruble și să scrie zece. Doar avem fel de fel de băieți, sint și din ăia proaspăt veniți din închisoare...

Ei, și Anton Semionovici convoacă o adunare generală și le spune băieților să dea cît c o chitanță pentru toți banii primiți pe drum. Fiecare se așază, se gin- dește cîți bani a încasat și scrie.

Seara la consiliu am început să clasăm chitanțele — vă închipuiți, erau nu mai puțin de patru sute. Le-am împărțit pe detașamente și fiecare detașament și le-a numărat pe ale lui.

— Să vezi dacă n-o să ne facă bucata, să vezi ! îmi șopti Șurka.

Iar eu număram și mă gîndeam : numai de nu ne-ar juca vreo festă !

Șurka așază frumos caietul în fața lui și scrie în el, mare de tot: „18541 ruble și 25 copeici”. Și iată, vine momentul cînd totul este calculat, înscris pe detașamente și trebuie să facem totalul.

Șurka ia un creion și începe să adune. A adunat el cît a adunat, apoi a aruncat creionul : „Nu pot ! Numără tu, Kolka !”

Kolka se așază la masă și începe să adune cu glas tare : trei cu patru, și cu cinci, și cu unu, și cu nouă... și scrie prima cifră : cinci. Noi am strigat cu toții : așa este! Iar Șurka, mormăind printre dinți :

„Tare m-aș mira să fie „așa” ! Prea devreme vă bucurați. La copeici n-o să vă înșele nimeni.”

Ei, și am adunat mai departe. Cînd am ajuns la zeci, Kolka a greșit la socoteală și-a încasat pe loc una după ceafă — n-a fost nimeni să-i țină partea. Iar comunarzii stăteau îngrămădiți sub fereastră și așteptau.

103

În sfîrșit, isprăvirăm socoteala : Kolka anunță totalul. „18506 ruble și 25 copeici”. Va să zică nu lipseau decît treizeci și cinci de ruble, atîta tot. Nu era cine știe ce. Abia atunci am simțit cu toții cît de istoviți eram de atîta încordare. Parcă mai ușor ne-ar fi venit să spargem un vagon de lemne. Și lotuși ne simțeam scribiți : printre noi se afla un mișel. Deși în sinea

13 - Drumul în viață noastră ne gîndisem c-ar putea să ne-o facă careva, speram totuși că socoteala va

ieși. Atunci Șurka scoate capul pe geam afară și spune :

— Am numărat. Mai lipsesc treizeci și cinci de ruble. Cei de jos nu par nici ei bucuroși. Tac cu toții. Șurka întreabă :

— A dat toată lumea chitanțele ?

. — Da, îi răspund într-un glas băieții.

Si deodată Șurka se plesnește cu palma peste frunte :

. — Ah, prost ce sînt ! strigă. Nătărăul de mine !

Uite, na !

Și scoate din buzunar o hîrtiuță, pe care sta scris că Alexandru Jeveli primise în contul salariului treizeci și cinci de ruble. Și noi, pun-te pe-ris și înjură-l :

— Bine, mă zevzecule. să ne fierbi, așa, fără apă, pe toți ?

Iar Kolka sare la geam și dă-i și strigă :

— A ieșit ! A ieșit ! Bănuf cu bănuf ! Copeică cu copeică !

Iar cei de afară, de sub fereastră, ca unul :

Anton Semionovici însă spuse foarte liniștit :

— După mine, nici nu se putea să fie altfel. Asta e povestea mea. Uite-așa...

— Of ! făcu Petka.

Ceilalți începură și ei să se foiască pe loc, ușurați parcă. Și-n clipa aceea prind privirea lui Repin — o privire stranie, încordată. Și numai decît întorcîndu-si-o în altă parte, zice cu o nepăsare prefăcută :

— Ascultă, Korol, ce-ai făcut cu goarna ? Ai vîndut-o ? ■

— Ce ? tresare Korol, ridicînd uimit din sprîncene. O clipă se iscă un fel de zarvă, care se potoli pe dată. Totul în jur amuți ca înaintea furtunii.

Curios, dar niciunul, absolut niciunul nu mai vorbise pînă atunci de goarnă, nici chiar Petka — el nu numai că nu vorbise, dar părea că și uitase de ea. Doar Repin nu uitase, ținuse minte tot timpul.

— Hai, nu mai face pe nevinovatul, zi : cu rît ai vîndut goarna ?

— Care goarnă, mă ? Ce tot vorbești ?

— În dimineața aia, cînd ați plecat, goarna a dispărut o dată cu voi. Ce, parcă tu nu știi ?

— Ia ascultă, mă, ai căpiat ? se răsti Korol sărind drept în picioare. Glasul îi era răgușit, de nerecunoscut. Ce vrei ? Tu... Eu să., eu să fur goarna ? Păi cînd...

Și se repezi la Repin. Abia izbutii să-l prind de umeri.

— Stai, Dmitri, potolește-te !

— Nu, lăsați-mă să-i dau una... să-i dau una peste bot... eu...

Repin se sculă și el în picioare, palid dar liniștit.

— Nu numai eu cred că ai furat goarna. Toți cred, făcu el sfidător.

— Minți ! șuieră amenințător Jukov, întăritat la culme. Niciunul dintre noi n-a zis așa ceva. Numai tu o ții una și bună...

— N-am luat noi goarna, spuse Razumov zăpăcit. Se poate, băieți ? Nici n-am știut...

— Da, sigur, voi sînteți ușă de biserică, n-ați șterpelit niciodată nimic, îi înfruntă Repin cu un zîmbet răutăcios.

Și atunci Razumov își avîntă mîna, cu un gest stîngaci, nesigur, și-l lovi pe Andrei peste obraz. Nici eu, nici nimeni altul nu avurăm timp să-l împiedicăm — eram cu toții în picioare și stam în gardă, gata să-l oprim pe Korol, dar nu ne așteptam de loc ca Razumov să sară la bătaie. Cîțiva îl prinseră de brațe pe Razumov, cineva îl trase la o parte pe Andrei. Ar fi prea lung să descriu, să povestesc toate acestea, de fapt totul n-a durat de- cît cîteva zecimi de secundă, n-am avut timp nici să respirăm măcar, nici să ne venim în fire, nici să înțelegem ce anume se petrecuse. Dar ce văzusem era atît de urît, atît de dezgustător !

Cum mă mai mînceau palmele să-l înhaț pe Repin de guler și să-l scutur binisor, să-l scutur în așa fel. Încît tot ce era scrîntit, sucit în sufletul lui ambițio.s să revină la loc 1

— Cu pumnul nu dovedești nimic, îi spusei lui Korol.

— Dar noi... noi nici nu vrem să-i dovedim, strigă Korol.

— Nici nu-i nevoie. Ascultă, Repin, — continuai eu, privindu-l țintă în ochi, — mi-ai mai vorbit de goarnă. Ce ți-am răspuns ?

Repin strînse tare din buze și întoarse capul. În jur se făcuse tăcere, nu se auzea decît răsufierea băieților.

— Ți-am spus atunci că nu cred una ca asta, urmai eu răspicat, amintindu-i răspunsul meu.

— Semion Afanasievici — Jukov stătea în fața mea, drept, grav, ca atunci cînd conducea adunările noastre sau vorbea în consiliul școlii.

Repin mi-a spus și mie astăzi același lucru. Iar eu l-am sfătuit să uite și să nu-l mai repete. De ce ai sărit acum ? adăugă el brusc, întorcându-se spre Repin.

— Păi de ! El să nu sară ! întrerupse Podsolnușkin tăcerea încordată ce se lăsase în jur. Intreabă-l mai bine de ce s-a băgat în vorbă atunci, când au venit leningrădenii ! Parcă el poate să rabde ca totul să fie cum trebuie ?

— Are atîta venin în suflet! zise Serghei Steklov. — Că o să se îneece o dată în el, îl completă cu totul pe neașteptate Petka.

Întîlnii privirea lui Alexei Savici. Îi rîdeau ochii. „Bravo lor ! Mă bucur !” parcă spuneau.

— Va să zică așa, — mă adresai eu din nou lui Korol și lui Razumov, pe care băieții tot îl mai țineau de brațe, deși se vedea că nu mai este nevoie, — să uitați ce-a spus Repin. Să uitați, fiindcă nimeni nu-l crede.

— Păi nici el... nu crede ce spune, rosti Jukov, șovăind la mijlocul vorbei.

— Dați-mi și mie voie să spun ceva, Semion Afanasievici, interveni Ekaterina Ivanovna.

Pînă atunci stătuse tăcută deoparte, lîngă ușa, scriu- tînd cu luare-aminte fețele copiilor.

— Eu cred că veți fi de acord cu mine cînd voi spune că sîntem bucueroși cu toții să-i vedem înapoiati la noi pe Koroliiov și pe Razumov. Koroliiov ne-a ajutat încă de la început să ne punem pe picioare căminul, el își îndrăgise școala, și dacă a plecat... a făcut-o, fiindcă nu s-a gîndit de ajuns. Și Razumov de asemenea a plecat cu el, fără să se gîndească, așa, din prietenie. Nu știu dacă și voi ați simțit la fel, dar eu, una, eram sigură că se vor întoarce. Și trebuie să uităm discuția de azi, să uităm că ei doi ne-au părăsit cîndva. Trebuie să ne gîndim la ziua de mîine.. De pildă, în ce detașament vor intra acum ?

O clipă, băieții rămaseră tăcuți. Tăcerea fu scurtă, dar grea — toți se simteau prost.

Volodin o rupse primul :

— Păi, au detașamentul lor... adică al nostru ! Să rămînă ca mai înainte la detașament trei... nu-i nimic.

Și zicînd acestea, se tot uita la băieții lui, așteptînd parcă o îmbărbătare. O notă nelămurită de nesiguranță se simtea totuși în glasul lui, și am ghicit pricina : îl chinua faptul că se afla într-o poziție echivocă. Korol, sigur, avea detașamentul lui, și putea să se întoarcă acolo, era și drept și

firesc. Dar băieții se temeau să-l mai pună comandant, iar ca subordonat, laolaltă cu băieții de zece-unsprezece ani, sub comanda lui Volodin sau a oricărui altul, cine știe dacă o să primească să stea sau, poate, o să se simtă nedreptățit.

— Dar tu unde ai vrea să fii ? întrebă Ekaterina Mihailovna.

— Mi-e totuna, răspunse Korol printre dinți. Fie și în detașamentul trei... De ce nu ?...

El tot mai era încordat, ca un pumn strâns, gata să lovească sau să se apere. Razumov, în schimb, se muia-se de tot, și stătea cu umerii căzuți, privind ținută în pământ.

— Semion Afanasievi-ci, ce-ar fi să vină la noi ? propuse deodată Jukov. Eu zic să vină la noi !

— Da, te-ai gândit bine, îl aprobai cu.

— Veniți la noi, îi pofti Sanea foarte prietenos. Noi avem băieți mai mari decît în detașamentul trei. Și în generat...

Și-l privi pe Korol deschis, drept în față, cu un aer de parcă i-ar fi spus: să știi, avem oameni foarte cumsecade, n-o să-ți pară rău. Iar dacă nu vrei, nu-i nimic, nu ne supărăm. Dar, fără să ne lăudăm, mai buni băieți n-o să găsești.

Korol se uită la Riazumov, dar Volodea nici de astă dată nu-și ridică privirea din pământ, și atunci Dmi- tri hotărî pentru amîndoi :

— Bine... venim la voi.

— " Va să zică, chestiunea asta e-n ordine, — spusei 'eu. Dar cu Repin cum rămîne ? Ia, condu adunarea, Jukov.

Și din nou se făcu liniște pe scară. Mi-am adus aminte de Kolișkin și l-am căutat din ochi.

Bineînțeles ! E zăpăcit, de parcă s-a prăbușit totul în jurul lui, parcă-i fuge pămîntul de sub picioare. Da, gîndirea lui Kolișkin, viața lui toată se-izbea; ca într-un zid, în autoritatea crudă și zeflemisitoare a șefului său. El nu ieșea niciodată din voia lui Repin, nici măcar nu îndrăznea să se gîndească la așa ceva, și acum, deodată, o putere necunoscută îi doboră idolul ! Părea că zidul acela de netrecut din jurul lui Kolișkin s-a dă-rimat, lăsîndu-l pradă tuturor vînturilor. Niciodată pînă atunci nu-i mai văzusem fața, de obicei palidă, atît de uimită, atît de... trează, ca acum. Se uita în jur, ca și cînd acum și-ar fi dat seama, pentru întîia oară, că se află printre oameni.

Dar n-aveam timp să-l studiez prea mult' pe Kolișkin. L-am prins numai o dată în cîmpul privirii —

asa cum arata — năuc, cu ochii zgîlți. Trebuia să ascult, să observ, să nu scap nimic : cine știe, poate că ia un moment dat va fi nevoie să intervin...

Jukov, liniștit, se uită peste mulțimea băieților, aș- teptînd un răspuns la ceea ce spusese despre Repin. Nimeni nu scotea o vorbă. Și atunci deodată Podsoi- nușkin făcu un pas înainte.Cine nu știe ? începu el, și totîi întoarseră capul înspre partea unde stătea. Urmă o clipă de tăcere, în care timp oratorul își potrivea cureaua, mutîndu-se brusc de pe un picior pe altul. Nu era de loc intimidat de privirile care-l fixau, pur și simplu chibzuia cum să se exprime mai bine, mai pe înțeles, ceea ce-l făcu să vorbească și mai independent, cu mai multă importanță ca de obicei. Cine nu știe, — repetă el, — că Repin e tartorul detașamentului ? Așa a fost de la-nceput. Parcă în detașamentul lui Kolișkin comandă el, Kolișkin ? Da de unde — Repin ! Ce te uiți la mine, Kolișkin ? Zi că nu-i așa ! Iar Repin ăsta e rău... rău... n-am văzut băiat mai negru la suflet ca el : ce vreau aia să faceți; și dacă nu faceți ce vreau eu, vă cumpăr, și tot o să fie după vorba «mea. Aici Podsolnușkin tăcu, încurcat în hățișul ideilor sale; nu găsea cuvintele cele mai nimerite. Apoi, trăgînd o dată aer în piept: Propun, — zise tare și ațîtat, — ca Repin să plece de-aici. Ducă-se învîi tîndu-se l lor dacă vrea să rămînă — să ne ajute și el. Să se poarte ca oamenii. Atît!

Și se lăsă jos pe trepte, posac, nemulțumit, dar ca întotdeauna plin de conștiința demnității sale. Desprind din mulțime chipul lui Glebov El, care al- tădătă se arăta nesimțitor față de orice cuvînt grosolan sau obraznic, acum pare uluit și profund zguduit de discursul lui Podsolnușkin, de rechizitoriul acesta reținut dar puternic, și ce discurs — unde mai puneți ! — un discurs împotriva lui Repin ! Iată-l și pe Koro- bocikin. Cum se mai uită ! Parcă în fața lui s-ar desfășura un spectacol extrem de pasionant. Privește, pri- vește, Korobocikin, vezi, n-ai plecat, ai rămas aici, dar nu degeaba.

Repin își trece mîna peste frunte, peste obrazul palid, dar vocea îi sună liniștit :

— Nu-i treaba ta, Podsolnușkin, să judeci ce trebuie să fac. Am să fac ce vreau. Vreau — plec, r-au vreau rămîn, nu trebuie să-mi comanzi tu. Așa. Acum e momentul să intervin.



— Poate că Podsolnușkin nu-ți poate comanda,  
— spun eu, — dar noi totî împreună putem. Și,  
după mine, Podsolnușkin are dreptate : noi nu ne  
ținem aici ne fleacuri, noi muncim. Nu vrei să ne  
ajuti — pleacă. Jukov, pune propunerea la vot !

— Cine este pentru propunerea lui  
Podsolnușkin ? întreabă Sanea.  
Podsolnușkin și Serghei Steklov ridică mina hotă-  
riți. O clipă de sovaială. Mai ridică mina Volodin,  
Petka, Surjik. încă o pauză scurtă, și în jur se  
înalță o pădure întregă de mini. Doar Kolișkin  
stă cu ochii pironiți în pământ, parcă n-aude, nu  
vede nimic, și nu ridică mina.

— Am să fac așa cum voi crede eu de cuviință,  
repetă Repin printre dinți.

— O să vedem noi, răspunse Jukov liniștit.

29

*Din nou acasă*

Așadar, s-au întors acasă ștrengării 1 Razumov are  
nevoie să se odihnească, să se deprindă cu locul,  
să-și vină în fire. Pe cînd Korol nu trebuie lăsat să-  
și vină în fire, pe el trebuie să-l punem numaidecît  
la treabă și să-i găsim ceva, care să-l absoarbă cu  
totul. Dar ce anume ? Ekaterina Ivanovna crede că  
el ar trebui să se apuce serios de învățătură. Are  
dreptate, dar asta nu-i de ajuns... Ar mai fi nevoie  
de ceva. Sînt bucuos că niciunul dintre educatori  
nu spune : Korol a umblat haimana, să nu-i  
încredințăm nici o sarcină de răspundere. Da, se  
întîmplă doar să fii uneori silit să-l pedepsești pe  
unul care s-a reîntors, să-l încerci, să-l verifici de  
cîteva ori, dar în cazul asta... Nu, în cazul asta  
trebuie să-l punem să lucreze cît mai mult și cu  
mîntea, și cu brațele, să-i încredințăm multe sar-  
cini și din toată inima. Doar el s-a reîntors acasă,  
în casa la care ținea atît de mult, numai că ,nu  
știuse la început să biruie piedicile care nu-l lăsau  
să se înapoieze.

— Ce-ar fi să-l punem comandant la  
detașamentul unu ? mă trezesc eu deodată  
vorbind.

— Da, Jukov este președintele sfatului de  
comandanți, și are destule pe cap, se învoiește  
Alexei Sa- vici. Dar cred că există aici o primejdie :  
să nu transforme detașamentul într-un fel de  
domeniu al lui...

— O, cu detașamentul unu nu i-ar merge chiar  
atît de ușor... Dar, poate că ai dreptate... Lui i-ar  
trebui un leren de activitate mai mare...

O oră după această convorbire aud un ciocănit în uşă :

— Semion Afanasievici, intru puţin la dumneavoastră ?

În glasul lui Korol e şi o întrebare şi o afirmaţie totodată. Tot aşa, întrebînd şi afirmînd, vorbeşte de obicei Kostik. „Mă duc să mă plimb ? Mănînc morcovul ăsta ?”

— Desigur, intră.

— Semion Afanasievici, daţi-mi de lucru, mult, cît mai mult. Că de nu... fug.

— N-ai de ce să fugi. Ştii că aici nu ţinem pe nimeni cu de-a sila.

Korol dă din mină, înciudat.

— Ei bine, plec. Nu-mi dă pace povestea aia neghioabă cu goarna.

Mă uit la el mirat:

— Ce-i cu tine, Dmitri ? Ți-a vorbit cineva de goarnă ?

— Nu mi-a vorbit nimeni. Doar Repin ăsta... se uită la mine... că-mi vine să-l strîng de gît. Şi Volodka, nici el nu-şi mai găseşte locul. Cum îl prinde pe cîte Linel în vreun colţ, numai ce-l auzi că începe să se jure: „N-am luat noi goarna! Zău că n-am luat-o!” Nu mai pot...

— E mult de lucru. Vezi şi tu. Alege ce-ţi convine.

— Nu ştiu, răspunde el posomorit şi privind pe fereastră afară. Şi deodată, cu o patimă abia stăpînită : Să fie cît de greu. Aş arăta ce pot... u-uuh ! Tace puţin şi iar începe : Sofia Mihailovna m-a controlat... la citire, scriere... apoi la aritmetică...

— Da !

— Zice : „Abia dacă pot să te dau la a patra, ba, aş zice, mai curînd eşti bun pentru a treia”... S-a întune ul la faţă. Parc chiar că a mai slăbit t<sup>™</sup> ultimele zile, umerii obrazilor îi ies în afară, iar buzele i s-au făcut subţiri, subţiri — cînd e jignit, totdeauna strînge tare din buze.

— Mai bine nu mai învâţ de loc. Eu să stau în rînd cu mucoşii ? Păi lui Petka aş putea să-i fiu tată !

Aşa pornit cum este, nici măcar nu-şi dă seama ce prostii spune. Dar mie nu-mi vine de loc să rîd.

— Adică, cum vine asta... să nu înveţi ? Dar Steklov ?

Steklov cel mare face şi el parte din grupa a patra. Dar el e un băiat potolît. Nu se simte de loc jignit că el, cel mai mare dintre toţi băieţii (în

curînd va împlini cincisprezece ani), s-a pomenit în aceeaşi grupă cu cei mici — cot la cot cu doi băieţi din detaşamentul lui. Şi n-o să-i dea nimănui în gând să ridă de el ; toţi ştiu că ar fi inutil. O ştie şi Korol.

— Dumneavoastră, Semion Afanasievici, să nu mi-l daţi exemplu pe Steklov. Asta habar n-are de nimica. E o fire liniştită. Lui nici nu-i pasă ce se vorbeşte despre el.

— Dar ție-ți pasă ?

— Da, mie îmi pasă.

— Atunci, bine. Ce vrei să faci ?

— O să lucrez de două ori mai mult la atelier

— Şi să rămii analfabet ? Bine... fie 1 Korol n-are capul pe umeri şi se învoieşte să rămînă fără carte... Dar după tine se vor lua şi alţii, nu-ţi dai seama ? Vor zice : „Uite, Korol nu învaţă, atunci nu mai învăţ nici eu !”

— Semion Afanasievici, eu vreau să fiu în aceeaşi grupă cu Razumov. Eu cu Volodka sintem de-atîta amar de vreme nedespărţiţi... şi-aşa-i destul că am rămas fără Pletnirov...

— Dar judecă şi tu, cum se poate una ca asta ? Acolo, în grupa aceea, nu numai că vei fi cel din urmă, dar nici n-ai să poţi să înveţi, gîndeşte-te, e grupa a cincea.

În uşă apare Ekaterina Ivanovna. Auzise ultimele cuvinte şi încă din mers intervine în discuţia nonstră.

— Vezi, Mitea, — spune ea, — mai bine nu plecai. Am fi învăţat împreună în timpul verii şi acum ai fi intrat direct într-a cincea...

Ekaterina Ivanovna ! izbucneşte Korol, sărind ca ars. Iată-l acum în faţa Ekaterinei Ivanovna, cu miinile strînse rugător la piept: Vă rog să mă învăţaţi... să mă învăţaţi, chiar de iazi ! Ştiţi cum o să învăţ ?... O să învăţ pe brînci... înainte, învăţam bine. Şi acum aş fi...

Parcă nici n-aş fi în odaie. Au uitat de mine cu desă-vîrşire. Stau amîndoi faţă în faţă, încruntă din sprîn-cene, chibzuiesc cu voce tare :

■— Iţi dai seama ce-nseamnă asta ?

— Ekaterina Ivanovna !

Şi aceste două cuvinte spun totul — sînt ca un jură-mînt şi totodată o rugă fierbinte, expresia unei adînci nădejdi.

Ekaterina Ivanovna, pînă în septembrie îi ajungem din urmă ?

— Dacă vei fi...

—r- O să fiu ! O să-fiu ! o întrerupe Korol, ștergîndu-și nădușeala de pe frunte și așezîndu-se din nou la loc. Apoi deodată sare iar : Semion Afanasievici ! Ce-ar fi dacă și Seriojka ?...

— Păi tu spuneai că lui nu-i pasă de nimic, că nu vrea să știe...

— Vă rog...Semion Afanasievici !

Nu trece nici o oră și apare Jukov.

— Ce-i, Alexandr ?

— Semion Afanasievici, trebuie să găsim ceva de lucru pentru Korol.

— Ne-am și gîndit la asta cu Alexei Savici. Cred că-ți vine greu să fii și comandant, și președintele sfatului : ce-ar fi să treacă în locul tău Korol, la detașa-, ment ?

— La detașament ? Nu, Semion Afanasievici, mai bine l-ați pune comandant pe Podsolnușkin.

Eu cu Steklov și cu Surjik ne-am sfătuit între noi și i-am spus și lui Kolîșkin... Uitați ce propunem noi : atunci cînd ne-au venit musafirii de la Leningrad, am mîncat bătaie la baschet. Și iar o să vină, și iar o să mîncăm bătaie... De ce ? Fiindcă n-avem echipe permanente ; băieții se schimbă mereu, nu facem antrenament cum se cuvine. E drept că joacă toată ziua ping-pong, dar așa, fără nici o ordine. În curînd începe jocul militar și dacă plecați în oraș, n-are cine să facă instrucție. Iar Koro-l... știți și dumneavoastră, el dacă vrea ceva, Face orișice. Se dă și peste cap, dar de lăsat tot nu se iese. Așa că să se ocupe el cu toaie astea... cu culturalele, ca să le zic așa, cu odihna organizată.

— Cu odihna organizată... Așa... Nu v-ați gîndit rău. Voi vorbi cu Alexei Savici și cu Ekaterina Ivanovna. Poate că e soluția cea mai bună.

— Știți cine a găsit-o ?

— Cine?

— Petka. Lui i-a ramas la inimă înfrîngerea aceea. Spunea și-a Lunci : „Enel, să fi fost Korol, n-am fi pierdut pentru nimic în lume.” Și uite, de cînd s-a înapoiat Korol, nu mai scap de Petka, mereu se ține după mine : spune-i lui Semion Afanasievici, spune-i lui Semion Afanasievici...

— Pot să intru ? În ușa apare Alexei Savici. Știi, Semion Afanasievici, ce idee ia venit lui Petka al nostru ? Propune ca toată munca culturală de masă să i-o încredințăm...

— Lui Korol ? Eu și cu Jukov rîdem.

— A, va să zică ai și aflat ? Ei da, lui Korol. După mine, e o idee grozavă. Nu, să știți, Petka

ăsta are un eap de om de stat. Aș spune chiar că gindește în stil mare.

Repin n-a plecat. Și cred că i-am ghicit gândul : să plece așa, ar însemna să se dea bătut pe toată linia. Dacă e să plece, apoi să plece mindru, cu capul în sus, pentru că așa a vrut el, și nu pentru că un oarecare Podsolnușkin sau Jukov i-a spus : pleacă ! Nu, să plece în felul ăsta atît de jalnic nu putea. De orice altceva, dar de stăpînire de sine băiatul ăsta nu ducea de loc lipsă. Se purta și acum întocmai ca în timpul din urmă. Se supunea regimului școlii. Lucra binișor în atelier — era tare' îndeminatic. După cum se vorbea, înainte vreme fusese — printre haimanelele Leningradului — unul dintre cei mai dibaci hoți de buzunare și acum mîinile lui agere, mici, dar puternice, stăpîneau ușor orice muncă nouă, minuiiau orice instrumente.

Și totuși, Repin nu se mai simțea de loc la largul său. Suferise un adevărat cutremur lăuntric. Poate că fusese prima lui înfrîngere din viață. Era deștept și vedea bine că din puterea lui de altădată nu mai rămăsese nici urmă : copiii erau bine apărați, nu mai atîrnau de el. Nu punea preț pe înfrîngerea ce o avea asupra lui Kolișkin și asupra altor trei-patru băieți din detașamentul său : știa să cîntărească bine oamenii și înțelegea că gloria, strălucirea lui n-ar fi avut nimic de cîștigat, chiar de l-ar fi urmat zece ca de-alde Kolișkin. Îmi dădeam seama, din convorbirea pe care o avusesem cu el, că ține la părerea mea. Tot ce-i spuseseam atunci, îl rămîse adînc și avea să-l doară multă vreme. După cît se vedea, ambiția, care la el se dezvoltase monstruos, era trăsătura cea mai caracteristică a firii lui — și nimic nu putea să-l atingă mai dureros decît disprețul. Iar eu știam că disprețul e un leac puternic, dar primejdios : nu degeaba a spus cineva că el pătrunde chiar și prin carapacea unei broaște țestoase. Însă cu disprețul poți să și otrăvești sufletul unui om, și atunci nu mai există antidot. Da, Repin era pentru mine o problemă grea, neliniștitoare, care mă chinuia tot timpul.

Și, pe neașteptate, mi se mai ivi o altă problemă : Razumov. Ai fi zis că o dată cu palma trasă lui Repin i se sleiseră toate puterile. Se țira apatic, doborît, tară să ridice ochii din pămînt, lucra fără tragere de inimă. Alexei Savici spunea că îl vede

uneori încremenind ceasuri întregi lângă masa de  
timplărie, fără să se miște, fără să întoarcă măcar  
capul când îl striga cineva, ca și cum nu l-ar fi  
interesat nimic și nimeni pe lumea asta. Iar Jukov  
spunea și el că Volodka n-a-vea poftă de mâncare,  
noaptea se zvîrcolea în pat fără somn, și nu mai  
lua parte la nici un joc.

— Ascultă, Semion, — îmi spuse Galia  
îngrijorată, — Razumov tot vine pe la mine și o  
ține într-una că el n-a furat niciodată și că nu știe  
nimic de goarnă, l-am spus că nimeni nu se  
îndoiește de asta.

— Și el ce zice ?

— Zice că prea s-au potrivit toate — plecarea  
lor și dispariția goarnei ; că, bineînțeles, toți îi  
cred vinovați pe ei. Și nu-i chip să-l convingi.  
Îl vedeam pe Razumov luîndu-l deoparte cînd pe  
unul, cînd pe altul din băieți și știam că mereu  
repetă același și același lucru: „Da, e o  
potriveală... Dar n-am luat-o noi, zău că n-am luat-  
o... Se poate să facem noi una ca asta ?”

Și nu știu cine se simțea mai prost: Razumov, sau  
cel care se nimerea să-l asculte ? Băieții ghiceau  
în aceste efuziuni ale lui ceva bolnăvicios, ce nu  
se putea potoli numai prin cuvinte — și nu există  
nimic mai rău decît să privești chinul altuia fără  
să-i găsești alinare.

Cu Razumov mai stătura de vorbă și Galia, și Eta-  
terina Ivanovna, îi vorbirăm apoi și eu cu Alexei  
Sa- vici. El o ținea una și bună :

— Dacă mai cădea bănuiala și pe altcineva...  
Altminteri, totul e cum nu se poate mai limpede :  
noi plecăm, iar lucrurile dispar.

— Ascultă, — îl luă odată Galia în primire, —  
pe mine ai fi în stare să mă banuiești că am furat ?  
El o privi zăpăcit și nu găsi ce să-i răspundă.

— Să zicem că toate dovezile ar fi împotriva  
mea și nu s-ar mai afla nimeni altul pe care să  
cadă bănuiala. Dacă toți >ar fi spus că m-au văzut  
cu ochii lor furînd... Ai fi crezut ?...

— Se poate, Galina Konstan' .inovna ! N-aș fi  
crezut pentru nimic în lume !

— Pe cuvîntul tău ?

— Pe cuvîntul meu.

— Atunci cum putem noi să credem că voi doi  
ați furat ? Numai fiindcă aparențele sînt împotriva  
voastră ?

—\* Păi dumneavoastră nu ne cunoașteți bine...

— Dar ce, tu mă cunoști mai mult decât eu pe tine?  
— Nu, dar se știe că... și Pletniov, și Koroliov...  
că... noi am mai făcut... că s-a mai întâmplat, și-atunci...

Galia mi-a reprodus  
cuvînt cu cuvînt  
toată convorbirea  
asta

— ...inchipuie-ți ! exclamă ea nedumerită și minioasă în același timp. Nu-l poți convinge și pace ! Orice i-ai spune, parcă nici. nu te-ar auzi.

— Razumov pur și simplu a încremenit în disperarea asta a lui, spunea Ekaterina Ivanovna. Nu mai știu ce să mă fac cu el. Sînt foarte neliniștită, Semion Afanasievici...Se cunoaște cît colo că e tare abătut.

Razumov îi itsorisise Ekaterinei Ivanovna povestea lui. Părinții săi. se despărțiseră în urmă cu trei ani. („Abia trecusem într-a treia“.) Pe atunci locuiau la Saratov. După aceea, timp de doi ani se tot împăcau și iar se certau ; se mulau împreună și iar se despărteau. Și fiecare, îl trăgea pe copil de partea lui, spu- nînd despre celălalt lucrurile cele mai rele, cele mai josnice cu putință. „Tat-tu e un escroc, un netrebnic“. „Mă-ta e o nemernică“. Tn aceeași curte, copilul avea un prieten — Senka Pletnirov, de-o vîrstă cu el, dar o lire dirză, năvalnică. Lui nu-i pasa de nimic ; de mult îl tot sfătuiă pe Vladimir să „dea totul dracului“ și să plece. („Era orfan, stătea cu bunicul lui. E mai bina să n-ai nici tată, nici mamă, decît să fie ca ai mei“, zicea Razumov.) În cele din urmă au plecat împreună. S-au furișat în tren fără bilete și au plecat la Moscova, de ,acolo la Kazan, aici l-au cunoscut pe Korol și s-au împrietenit cu el ; pe urmă, toți trei au plecat la Leningrad. Aici s-au oprit și au iernat la școala noastră de reeducare, cu gîndul, bineînțeles, ca la primăvară s-o pornească iar mai departe.

— Știți, îl ascultam și mă tot gîndeam : oricît de ciudat s-ar părea, Razumov nu-i de loc făcut pentru viața asta nomadă, îi încheie Ekaterina Ivanovna biografia, o biografie iatit de simplă și de tristă. Eu am impresia că dintre toți băieții noștri, în orice caz dintre toți cei mari, el este cel mai puțin „vagabond“, cel mai așezat. Poate că simte lipsa mamei în mai mare măsură chiar decît Lionea al nostru, deși Lionea e mic de tot. Nu degeaba se tot agată de cîte cineva — ba de Pletnirov, ba de Korol. Poate de aceea mi-a și vorbit atît de deschis... de fapt începuse să-mi povestească pățaniile lui mai înainte de a-l întreba eu. Desigur, Ekaterina Ivanovna avea dreptate — Razumov simțea nevoia unei prietenii mai blajine, mai puțin bărbătești. Poate că se temea puțin de Sofia Mi- hailovna, care era nițeluş aspră, dar



numai la înfățișare. În schimb cu A'nionina Girigorievna se înțelegea de minune — printre ajutorii ei voluntari la bucătărie, atunci cînd vizitasem căminul pentru înțlia oară, se afla și el — și cu Galia, de asemenea stătea mai cîș și cu mai multă plăcere de vorbă, decît cu mine sau cu Alexei Savici.

Odată, pe înserate, lucram la mine în birou și, prin geamul deschis, am prins o frîntură de convorbire între Galia și Razumov. Ședeau amîndoi alături în cerdacul căsuței noastre — Galia cosea ceva, iar el lucra la traforaj. De la primele vorbe am înțeles despre ce discutau ; se vede că Razumov îi repeta din nou Ga- liei ceea ce eu și aflasem de la Ekaterina Ivanovna, și convorbirea de acum era continuarea povestirii lui.

— ...Știți, totul a ieșit taman pe dos. Eu nu vream să plec. Nici Korol. Iar Pletnirov tot zicea: haidem, că doar așa .ne-am înțeles. Dar și el se cam codea. Iar cînd Jukov a venit cu fața aia de masă, Korol s-a infuriat..., și Pletnirov... Pletnirov chiar a zis : eu nu mai calc pe-aici nici mort...

— Și ce crezi, unde este el acum ?

— Pletnirov s-a supărat foc pe noi. A plecat în sud. Dar o să vină înapoi, că ei doi sînt prieteni la toartă, el și Korol.

— Dar cu tine ?

— Cu mine ?

O pauză. Probabil că pentru prima dată în viața lui, Razumov se gîndea dacă ceea ce-l lega de Pletnirov era cu adevărat un sentiment de prietenie.

— Știți, eu cu Arseni ne cunoaștem de cînd aveam cinci ani. Stăteam în aceeași curte. Avea o bunică tare cumsecade. Dar a murit. Iar bunicu-său... Ei, cu bu- rîcu-său o ducea rău de tot... Mă uit pe fereastră afară. Galia coase foarte atentă. Se pricepe grozav să asculte, o știu din proprie experiență, și se vede că și lui Razumov îi place să-și depene în fața ei gîndurile... de mult nu l-am mai văzut atît de liniștit.

— El, Senka, totdeauna avea grijă de mine. Și bucătica de la gură și-o împărțea cu mine. Și e tare îndrăzneț. Nesăbuit chiar... Oho, de cîte ori nu l-au dus la miliție ! Și ce frică mai mi-era ! Dar făcea ce făcea și se întorcea. Lă trăgea acolo cîte o minciună, naiba știe ce, și-l dădeau drumul. El e... dumneavoastră nu-l cunoașteți cum îl cunosc eu...

da, și nu mă lăsa de loc să fur ; zicea : tu nu trebuie să furi ! Puteți să credeți sau nu — cum vreți — dar eu n-am furat niciodată nimic. Nu mă lăsa Senka...

Galia reteză ața cu dinții.

— Dar spui că împărțea totul cu tine...

— Da.

— Iartă-mă, Volodea, însă eu cred că-i totuna, chiar dacă nu luai nimic cu minile tale.

Pauză.

— Vedeți, și dumneavoastră ziceți... murmură Ra- zumov cu voce stinsă.

— Ce-am zis ? Toate astea iau fost altădată. Și nimeni de-aici nu-și mai aduce aminte de trecut. Ti-am mai spus și atunci : toată lumea știe că goarna nu ai luat-o nici tu, nici Korol. Băieții noștri sint foarte sinceri, n-iar fi căutat să se prefacă dacă într-adevăr ar fi crezut că ați luat-o voi.

— Păi ei ascultă de Semion Afanasievici. Și Semion Afanasievici o face așa... că altminteri n-ar fi pedagogic. Ce, parcă eu nu știu ?

Galia ride.

— Înseamnă că nu-l cunoști pe Semion Afanasic- vici ! Chiar dacă ar vrea să ascundă ceva, nu poate, nu se pricepe...

Ei bine, nu 1 nu sint dispus să ascult-o discuție despre caracterul meu. închid mapa cu hirtii, ies pe scară și, agale, trec pe lângă Galia și Raziirnov. Prinși fără de veste, ei tac deodată. Și amindoi arată foarte nostim.

...Seară. Galia își culcă copiii. Kostik sare în pat și ride de câte ori izbutește să scape din minile Galiei

Lenocika tc.ce și se căznește din greu să-și dezbrace rochița, dar cînd încerc s-o ajut, declară :

— Nu, singură ! Vreau singură !

— Cred că n-o să se liniștească pînă ce nu se va lămuri povestea asta blestemată... spune deodată Galia.

Și deși cu puțin înainte vorbisem că ghetuțele lui Kostik și ale Lenocikăi se rupseseră de tot și că trebuia totuși să găsim timp să le cumpărăm altele noi, înțelesei numaidecît despre ce era vorba.

30

*Korol la lucru*

A sos.it Grișa Lucinkin, dichisit și fercheș în uniformă lui de Jungsturm. Sintem bucuroși să-l revedem —, e vechea noastră cunoștință — dar

însoțitorii lui de acum sînt trei băiețandri cu un aer atît de serios, atît de independent, cã mi-am adus îndată aminte de Ia- ,n:a Vorobiova. Nu știu de ce, dar se vede cã toți delegații pionierilor se simt în primul moment cel puțin comisari ai poporului în exercițiul funcțiunii. Ai noștri sînt de-a dreptul copleșiți de severitatea și răceala lor. Unul din pionieri, mic, îndesat, cu ochelari, strînge mereu din buze și de aceea obrații lui bucăiați se fac și mai rotunzi. Al doilea e ceva mai nălțuț, mai subțirel, bronzat tare de tot și cu ciuful castaniu decolorat de soare ; are sprincenele îmbinate, stă tot timpul încruntat și pare cu desăvîrșire inaccesibil. Dar cel mai impunător dintre toți și cel mai grav este, după cîte se vede, cel mai mare dintre pionieri — pe lîngă cravata de pionier mai poartă, prinsă la piept, o insignă comsomolistă, iar în mînă ține o geantă îndesată cu hîrtii. Are umerii obraților mult ieșiți în afară, cchii verzi și capul tuns chilug, rotund ca o bilă.

— Polosuhin, ni se recomandă el. Sint însărcinat să duc tratative. V-am ruga, tovarășe director, să adunați persoanele care vor răspunde din partea dumneavoastră de desfășurarea jocului sportiv militar. „Persoanele” au fost adunate cît ai clipi din ochi: președintele sfatului comandanților, Jukov, comandantii detașamentelor și Dmitri Koroliov. Toți se așezară solemn în jurul mesei la club și, cu o stimă sinceră, se uită la Polosuhin cel sever cum scoate din servietă fel de fel de hîrtii. Deocamdată numai un singur lucru mai încălzește atmosfera, zîmbetul cunoscut și prietenos din ochii lui Grișa.

— Acum avem și noi „Prietenul copiilor”. Toți sin- tam acum „Prietenul copiilor”, spune Pelka. Făr-ă el, principalul nostru agent de legătură, se înțelege că nu se poate nici acum. Polosuhin însă nu-i acordă nici cea mai mică atenție. Dar Grișa spune:

— Foarte bine. Am să-i transmit Taniei Vorobiova ; ca s-a interesat, m-a rugat chiar să vă întreb.

— Iată lista pionierilor raionului nostru care rămîn peste vară în oraș și se unesc într-o singură tabără, intervine Polosuhin, care între timp așteptase calm sfîrșitul acestui dialog. Noi sîntem o sută de oameni, iar dumneavoastră — optzeci. Dar nu trebuie să vă îngrijoreze superioritatea noastră numerică, pentru că dumneavoastră dispuneți de alte avantaje : locuiți în permanentă în acest raion și puteți să-l studiați fundamental. Grișa își mușcă buzele și se uită afară pe fereastră. Și eu abia mă mai țin sa nu izbucnesc în rîs. Dar ai mei ascultă discursul lui Polosuhin cu gura căscată, conștienți că nimeni din ei n-ar ști să vorbească atît de minunat, în cuvinte atît de pline de miez și de sonore ca „fundamental”...

— La începutul lui august vcm veni aici în lagăr pentru două săptămîni. Prima săptămîină o vom foloji pentru orientare, și pe urmă, vom stabili de comun acord ziua deschiderii ostilităților. Pînă atunci, nu vă ascund, noi vom trimite încoace agenții noștri de recunoaștere pentru cercetarea localității. Aceasta este harta raionului dumneavoastră, pe care am înjghebat-o pe baza unor date prealabile.

14\*

211

Și Polosuhin întinse pe masă o hartă, desenată de o mină de copil, dar — se vedea cît de colo — de o mină sigură și pricepută. Culoarele maron, albastru

și verde erau aplicate egal și îngrijit, semnele convenționale, desenate în tuș și cu o peniță subțire. Muți de admirație, băieții mei se aplecară deasupra hărții, iar severul Polosuhin, foarte mulțumit de efectul produs, ne arătă cu un creion parcul nostru, poiana, casa, riul de lângă parc, viroaga și linia de cale ferată.

Korol se făcu negru la față, ca un nor de furtună. Sanea se posomorise și el, dar căuta să păstreze o liniște aparentă. În schimb Petka se pierduse de tot cu firea de cătrănit ce era. Se sucea mereu pe scaun, suspina, smiorcăia din nas, iar ochii săi căpătaseră o expresie nu îndurerată, ci direct tragică.

— Iată, spre exemplu, teritoriul pe care noi l-am ales pentru cantonarea trupelor noastre — și Polosuhin încercui cu creionul locul corespunzător de pe hartă.

„Teritoriul” fusese ales cu pricepere: în vecinătatea râului, la capătul cel mai depărtat al pădurii.

— Așa-a l făcu Korol.

— Avem o mare rugămintă, tovarăși, vorbi Grișa. Bineînțeles, pregătirile pentru jocul militar trebuie să fie secrete, dar vă spun sincer: nouă ne mai lipsesc vreo zece stegulețe pemru semnalizare și vreo zece arme. Nu s-ar putea să ni le fabricați în atelierul dumneavoastră ? Atelierul școlii în care se află acum statul nostru major este în reparație și ne vine cam greu să lucrăm.

— Ce zici, Alexei Sa viei ? întrebai eu. O s-o scoatem la capăt ?

— De scos, cred c-o scoatem... ne cam încurcă reparația mobilierului școlar și comanda colhozului „Lenin”, dar o să-i dăm zor...

— O să-i dăm noi zor ! întărește Sanka hotărât.

— Eu cred, — începu din nou Grișa, — că trebuie să ne întâlnim iarăși peste câteva zile să punem totul la punct cu de-amănuntul. Cît despre arme, cred că sintem de acord !

— Bineînțeles !

— Cît mai avem pînă la tren ?

— O oră și jumătate.

Grișa îi învâlui pe-ai mei într-o privire și rămase cu ochii ațintiți spre Sanea :

— Ce zici, s-ar putea să ne arătați terenul dumneavoastră ?

— De ce nu ? Poftim... vă rog !

Pionierii săriră de la locurile lor, ca un stol de vrăbii, în care ai fi tras cu praștia. Era izbitor

contrastul dintre savantul „fundamental” sau „cercetarea localității” și avîntul nebun cu care toți o zbughiră din club afară, zorindu-i pe-ai noștri și cerîndu-le să le arate „tot, tot” ! Ii descoseau cu înfrigurare gălăgioși căi> tînd să afle orice măruntiș, se virau prin toate colțurile, cercetînd cu adevărat „fundamental” și atelierele noastre, și parcul, și școala, și terenul de gimnastică.

Petka, bineînțeles, se ținea și el după ei, și multă vreme nu-și putu veni în fire, uluit de neașteptata lor metamorfoză. Iar seara, cînd ne adunărăm la consiliu, tot murmură holbînd ochii :

— Ați văzut ?... Ați văzut... cum sînt ? Și Ghenka, ai ? Nimic nu-i scapă, să te ascunzi și-n gaură de șarpe !

— Că bine zice Petka, Semion Afanasievici ! Il sprijini și Serghei. Grozavi mai sînt băieții ăștia... La început se cam umflau ei în pene, dar după aia s-au dat pe brazdă. Sînt ageri la minte și văd totul ce și cum este. Dar de Ghenadi ce ziceți ?... cel care a ținut discursul... Polosuhin... Ce cap !...

•— Da, da, Ghenadi e strașnic... întări și Korol. Dar ăla... cu ochelari... cum îl cheamă ? Surka, așa-i. Așa e încă pui cu caș la gură. Rîde într-una. Dac-or fi avînd mulți din ăștia, apai știu că jocul nu va mai avea nici un haz.

— Vorbești prostii, îl înfruntă Sanea. Ei și ce dacă iride? Chiar că era de rîs să-l auzi pe Lionea lăudîndu-și găinile, sau să-l vezi pe Volodin căzînd de pe trapez — cum să nu rizi ?... De-alde ăștia avem și noi, oho! Dar să te bați cu unul ca Ghenadi — aoleu, măi- culiță doamne, zău că face !

— Ghenadi, da, zic și eu, — căzu imediat de acord Korol, — și Senka tot așa. Aici, Petka odată se, luminează la față și zimbi larg.

r— Măi, și cum mai fluiera S.enka !

— Fluieră grozavi! Și cîntecul ăla... „Veddingul roșu”... Da ! buni băieți, toți unul și unul.

Pină și Surjik ținu să-și exprime părerea:

— Cu ăștia trebuie , să fim cu ochii în patru... Ați văzut ce de hărți au ? Și noi ?... Noi nu știm nimic...

Lui Serghei îi sări țandăra :

— Cum, mă, nu știm ? O să învățăm ! O să învățăm și noi ! Dar trebuie să ne dăm osteneala, că ăltfel c să ne tragă o mamă de bătaie, de-o să ne crape obrazul de rușine.

În seara aceea, consiliul școlii ținu ședință dină tir-  
ziu, discutind planul pregătirilor pentru bătălia, ce  
ne aștepta. Iar a doua zi, dis-de-dimineață, Korol  
păși la realizarea planului. Se apucă de treabă cu  
o patimă îndrăcită : totul în jurul lui fierbea,  
clocotea, sfîrșia.  
După ceaiul de după masă, băieții încăpeau pe  
mina lui Korol — și îl cunoșteau pe Dmitri, știau ce  
ager e la minte și ce fantezie bogată are. Dar nici  
eu, nici nimeni altul nu se aștepta de la el la atîta  
inventivitate, cu adevărat ineputabilă. La el  
născocirile se țineau lanț.  
— Uite, — zice Korol, aliniind detașamentul (de  
azi înainte „plutonul”) lui Steklov, — mă întorc cu  
spatele la voi și număr pînă la zece. În timpul ăsta,  
pitiți-vă care pe unde apucați.  
— În dormitor e voie ? piule Lionea Petrov cu  
glasul lui subtil.  
— În casă ,nu-i voie, i-o retează Korol. Hai!  
Se întoarce cu spatele, închide bine ochii și începe  
să numere rar :  
— Una... două...  
Lionea fuge cît îl țin picioarele undeva după  
cotetul de găini. Serghei, fără să-și piardă calmul  
obisnuit, dispare în pas alergător în parc. Pavluška  
stă prostît, reștîind încotro s-o ia, apoi deodată pe  
față îi înflorește un zîmbet larg — aha ! am găsit!  
— și se catără nuraidecît într-un pin strîmb și  
noduros. Ceilalți își găsesc și ci fiecare cite un  
adăpost, după cum îi taie capul.  
...nouă... nouă și jumătate... zece!  
Korol se întoarce deodată și; ca și cum ar fi avut  
ochi în ceafă, fuge spre cotetul de găini. Iată-l sco-  
tindu-l de acolo pe Lionea zăpăcit, iată-l acum  
aler- gînd spre parc — înhață pe unul din tufiș, pe  
altul de după un copac, pe al treilea îl scoate dintr-  
o groapă. Se uită după coltul casei, după ușa  
deschisă a sufrageriei, caută sub scară și de  
fiecare dată, fără gres, îi scoate de peste tot pe  
băieți, de parcă i-ar fi văzut care pe unde se  
ascunseseră. Minutele se scurg unul cite unul, iar  
în fata lui s-a și strîns tot plutonul comandat de  
Steklov. Doar unul mai lipsește... Dar șter- gindu-și  
fruntea de nădușeală și fără măcar să se uite sus,  
Korol zice cu o nepăsare prefăcută :  
— Dă-te jos, Pașka ! Hai, dă-te jos cînd îți  
spun, ce stai acolo cocotat ca un cioroi ?  
Și Pașka, rușinat, se dă jos din brad, cu genunchii  
juliti și cu palmele negre de rășină.

Dar risetele și larma amuțesc pe loc, pentru că Dmi- tri spune răspicat :

— Nu știți de loc să vă ascundeți, sinteți niște proști. Unde s-a pîtit Lionea ?... Hm, ce problemă ! Păi găinile îi-o dezleagă pe loc ; cum îl văd pe Lionea, și încep să cotcodăcească. Iar voi... voi ați fugit în parc, și tropăiați !... tropăiați !... Parc-ați fi fost o herghelie !

— Da' ce, am avut timp ? îl înfruntă jignit Vasea Lobov, vorbind repede-repede și peltic ca totdeauna cînd e tulburat. Unu-doi-trei-patru-cinci-șase-șapte-opt nouă-zece, parcă așa poți să te ascunzi de-a adevăra- telea ?

— Dar de ce ai călcat pe scindură ?

— Eu pe scindură ? Care scindură ?

— Care, care... Cînd te-ai năpustit pe podeț, e acolo o scindură subredă și tocmai pe ea ai tropăit de vreo două-trei ori. Dacă o să faceți mereu așa, mai bine nici să nu începem jocul ăla. Zicem de la început că nu putem, și gata ! Ei, acum luați hîrlețele, și haida .ia săpat.

— Ce să săpăm ?

— Serghei, comandă să-și ia fiecare hîrlețul și... în parc !

În parc, plutonul lui Steklov sapă un strat de vreo treizeci de pași. Băieții se spetesc, asudînd din greu : Korol le cere să Fărîmițeze bulgării ca pulberea, ca făina cea mai fin măcinată. Sapă și el laolaltă cu ceilalți, și rămîne surd la rugămintile băieților — să-i lămurească ce are de gînd să facă. A doua zi, la ora stabilită, îi adună pe toți în jurul stratului și, după ce comandă tăcere deplină, trece peste el de la un capăt la celălalt.

— Kolișkin ! Acum tu. Dar să-mi calci urmă în urmă. Încet !

Sub privirile spectatorilor, care-și țin răsufierea, cumpănindu-se de parcă ar merge pe un buștean deasupra unei prăpăstii, Kolișkin pășește prin pămîntul afînat, străduindu-se să calce cît mai exact în urma lui Korol. De vreo trei ori călcă alături, deși se părea că nu era de loc greu.

— Hai și eu ! Hai și eu ! Petka nu mai are răbdare să-și aștepte rîndul — o să le arate el cum trebuie să mergi, o să calce urmă în urmă fără să se legene măcar !

Nu, — i-o taie scurt Korol, — rămîne numai detașamentul lui Kolișkin. Ceilalți — adunarea ! La dreapta cîte doi, numărați ! Prin flanc cîte doi, alinierea. Drepti ! La dreapta ! Direcția pădurii înainte, marș !



La marginea pădurii formează dintr-o parte de băieți un cordon de-a lungul drumului.

— Voi simțiți paza, ați înțeles ? Treaba voastră e să păziți. Și fiți cu ochii-n patru. Nu lăsați pe nimeni să treacă în pădure, ați înțeles ? Iar noi trebuie să răzbatem prin cordonul vostru. Ne adunăm apoi lângă râu, așa ca voi să nu ne băgați de seamă. Dacă se strecoară mai mult de jumătate, am câștigat noi. Dacă prindeți mai mult de jumătate, am pierdut. Gata, noi am plecat. Dmitri nu le spune nimic dinainte. Explică totul în ultima clipă, foarte scurt, și toți îi prind gândul din zbor.

El se strecoară nesimțit de nimeni pînă la râu : puțin după aceea vine și Jukov. Pe urmă, Podsolnușkin.

După o jumătate de oră, „paza” aduce sub convoi restul băieților.

Disprețuitor, Korol anchetează :

— Cine l-a prins pe Vaska ?

— Eu !

— Cum l-ai prins ?

— Păi, venea de-a-mpicioarele, cît e el de lung, drept spre mine.

— Așa. Sanka, pe tine nu te-a simțit nimeni ?

— Nimeni !

— Cum ai mers ?

— M-am tîrît.

— Bine. Iar tu, Podsolnușkin ? Cum ai mers ?

— Cînd tîrîș, cînd aplecat !

— Ia arată !

Ascultător, Podsolnușkin se apleacă și, dînd la o parte ramurile iirave, cînd lipindu-se de pămînt, cînd ridicîndu-se, înaintează vreo zece pași.

După aceea Korol îi pune pe toți — santinele și prizonieri — să reconstituie scena prinderii, însoțind lis- care mișcare cu vorbe usturătoare :

— Bă, parc-ai fi urs ! De ce n-ai cîntat ? Că te-ar fi auzit mai bine... Nu minți, nu te-ai tîrît de loc. Jukov da, s-a tîrît, dar tu vrei să ne tragi pe sfoară !

— Ba m-am tîrît ! M-am tîrît ! strigă Glebov.

— Te-oi fi tîrît, nu zic, dar făceai zgomot.

Vaniuşka, cum l-ai prins ?

Vaniuşka dă o explicație concludentă :

— Cum ? Păi să vedeți : aud lingă mine pe

unul... uite-așa smiorcăia...

■ — Mda, smiorcăi, icnești... Faci o larmă de răsună toată pădurea. Mă, acolo să încremenești, să nu ți se audă nici suflarea, ai înțeles ?

Îmi aduc aminte cu câtă încordare, neîncredere și teamă dădea porunci Repin, când fusese însărcinat să aducă de la gară darurile pionierilor. Îi ordona lui Jukov și lui Steklov, aproape sigur că aceștia nu i se vor supune. În timp ce în purtarea lui Korol nu se simte nici un fel de încordare. Ca și Repin, e învățat să poruncească și nu-i de loc obișnuit să se supună cuiva. Altădată, și el ar fi putut să se aștepte ca cei mai mari, cei mai puternici să i se împotrivescă. Acum însă, toate parca s-au legat într-un singur nod ; în detașament, el, Korol, îl ascultă fără să cricească pe Podsolnușkin, care, la rândul său, la exercițiile sportive, i se supune necondiționat. Și amândoi i se supun lui J'ukov, președintele sfatului, iar Jukov execută în cadrul detașamentului toate ordinele lui Podsolnușkin, iar în timpul exercițiilor militare nici nu îndrăznește să-l contrazică pe Korol. Și toți laolaltă sînt obligați să-i dea ascultare comandantului de serviciu, fie el Kolișkin, sau Surjik, iar a doua zi Kolișkin și Surjik vor îndeplini orbește poruncile noului comandant de serviciu — ale lui Steklov sau Volodin.

Acum toți depind unul de altul. Fiecare trebuie să știe să-i poruncească tovarășului și să i se supună. Supunerea și ordinea se întînesc tot mai des, se împletesc tot mai strîns, și Korol nu se mai ia la harță nici cu J'ukov, nici cu Steklov. E calm, stăpînit; știe că va fi ascultat. Dar nici el nu-i mai poate răspunde comandantului său, Podsolnușkin: „la, mai slăbește-mă, bă! Ce mă bați la cap ?”

Nu poate.

31

*Plicul cu greșeli*

...Bine, dar lecțiile ? Cînd va învăța oare Korol ?

— Ascultă, Dmitri cum stai cu învățătura ? N-ai vrea să lăsăm pe seama altcuiva pregătirile pentru jocul militar ? Cred că e cam mult pentru tine.

— Nu, nu ! Nu-i mult. O să vedeți, Semion Afana-sievici ! O să vedeți că toate vor ieși bine.

Și într-adevăr, așa a fost.

Trebuie să încep prin a spune că Dmitri posedă un talent de organizator puțin obișnuit. Să-l luăm de pildă pe Volodin. Volodin se amestecă în toate treburile detașamentului, fie ele oricât de mărunte, se apucă de mai multe lucruri deodată, ajută pe toată lumea și uneori nu reușește- să facă lucrurile cele mai importante, deși muncește de dimineța până seara. Am observat deseori acest lucru : omul se teme să se încreadă în" cineva și caută să le facă singur pe toate. Korol însă are un alt stil.

În primele zile, Korol nu se despărțea o clipă de plutoane, dar mai târziu începu să le mai lase și pe seama comandanților. Unde nu-l vedeai căzînd ca trăsnetul pe capul lui Podsolnușkin, muștrulindu-l iadica de ce nu-i înveți să se tirească ? Așa o să-mi umblați, coșcogea lunganil ?), apoi se abătea și pe la Volodin, de acolo la Steklov și la Kolîșkin... Și dacă în prima săptămînă își petrecea tot timpul dintre prînz și ceaiul de seară numai cu antrenamentul, sâp- ■tăm'îna a doua treaba începu să meargă de la sine. Korol se mulțumea doar ișă se ducă să vadă cum merge antrenamentul, să-i mai învețe pe băieți ceva nou, să controleze cum fuseseră însușite exercițiile de care se ocupaseră data trecută („Nu, nu toți știți să umblați cum trebuie — uite ce de urme ați mai lăsat, parcă ar fi trecut o cireada pe-aici ! Nici să vă' as- cundeți nu știți !"), iar timpul liber, tot, pînă la cel din urmă minut, acum și-l petrecea învățînd.

Solia Mihailovna și Ekaterina Ivanovna pregăteau fiecare grupa ei de băieți. Pentru studiu erau repartizate patru ore pe zi — după dejun pînă la ora atelierului și după ceaiul de după masă pînă la masa de seară. Dar niciunul nu punea la învățătură atîta inimă, atîta înflăcărare și însuflețire, ca Dmitri Koroliov. Niciodată nu bănuisem că poate să fie atît de fanatic, și era într-adevăr fanatic : dacă lua cumva vreo ho- tărîre, nu se lăsa nici mort pînă n-o aducea la îndeplinire. Uite și-acum, de pildă : se scoală de la șase dimineța și dă-i și învață... Nu-i chip să-l scoți din- tr-ale lui.

— — Dacă nu pot să dorm? Dacă mă zvîrcolesc în pat fără somn ? Să stau așa de pomană, cu ochii cășcați ? Și repeta într-una : Ehei, de-ar pica acum Plet- ni ov ! Ce treabă am mai face împreună ! El e băiat deștept. Dumneavoastră ce ziceți, Semion Afanasic- vici ? O să vină ? Nu-l cunosc prea bine. Tu cum crezi ?

— Trebuie să vină. Ce se face el fără noi? La toamnă e aici,, negreș'-t.

Ekaterina Ivanovna spunea că la aritmetică Dmitri merge destul de bine, că-i vine ușor, dar că scrie într-un hal fără de hal. Nici nu știi de unde să mai începi — fiecare pagină de dictare, scrisă de Korol, e o harababură nemaipomenită, prepozițiile se contopesc cu substantivele, negațiile cu verbele, cuvintele luînd cele mai neașteptate, cele mai absurde forme, încît uneori stai. nedumerit, întrebîndu-te ce cuvînt poate să fie acesta.

Se înțelege că nu erau de ajuns orele pe care le făcea cu Ekaterina Ivanovna, și Korol se apucă să sa. roage ba de unul, ba de altul, cînd prindea un moment mai potrivit :

— Calina Konstantinovna, aveți treabă acum ?... Da, aș vrea să-mi dictați puțin. Uitați-vă, de aici a spus Ekaterina Ivanovna.

Și trecînd pe acasă sau pe la biroul meu, auzeam vocea domoală a Galiei, rostînd tare și răspicat:

—• „Soarele luminează pămîntul.”

„Șoricelule, fugi că vine pisica.”

Uneori îi vedeam pe Korol și pe Steklov împreună : unul îi dicta celuilalt sau făceau amîndoi exerciții la gramatică : controlau cît de cuvînt în toate sensurile, îl suceau în fel și chip, ca în locurile punctate să puna corect literele lipsă. Numai că Steklov învăța cu totul altfel . nu-și trăgea de necaz palme, ba uneori și pumni în cap, cum făcea Korol, nu se ocăra în auzul tuturor, spunîndu-și măgar, cap sec. Cel mult își mușca buzele și se posomora. își rezema bărbia în pumni și sta tăcut, cu privirea concentrată asupra cărții, și pe urmă, tot pe tăcute, fără să-și anunțe tare considerentele („Am găsit! Să-l ia dracu !”), cum făcea Korol, își înscrisa rezultatul în caiet.

La propunerea lui Korol de a ajunge împreună, din urmă grupa a cincea, îi răspunse :

— Nu. de ce să-i dau zor ? Nu vreau. Unde mă potrivesc mai bine, acolo am să învăț.

Korol îl certă făiră milă, îl făcu măgar, zevzec, și toate astea cu foc, cu o sinceră supărare.

— Ce-ți pasă ție, mă, se mirau băieții. Dacă nu vrea și nu vrea lasă-l, ce te doare pe tine ?

Dar Korol tot nu se potolea. Nu știu ce argumente mai folosea în afară de ocări. E drept, odată, l-am auzit pe fereastră spunându-i lui Steklov : „Și mai zici, după toate astea, că-mi ești tovarăș bun 1" dar poate că atunci era vorba despre altceva.

Oricum ar fi însă, fapt e că la lecțiile Ekaterinei Ivanovna începu' să vină și Serghei.

— Curios, foarte curios, îmi spunea la câteva zile după aceea Ekaterina Ivanovna. Koroliov este un băiat foarte ager la minte, dar pripit, pripit... Ți dai o problemă și el, gata, începe s-o facă repede, cit mai repede : înmulțește, pe ghicite, împarte, adună, scade. Se trezește de-abia atunci când, hai să zicem, nu poate face împărțirea fără rest — îi iese cinci vaci și trei sferturi sau cine știe ce altă bazonie. Altfel nici nn se sinchisește. Steklov e cu totul altfel. El e mai analitic, înaintează pas cu pas. ferm și chibzuit. Gîndește cam încet, ce-i drept, dar nu greșește niciodată.

Uneori, seara, mă pomeneam cu Dmitri la mine :

— Semion Afanasievici, pot să stau aici, la dumneavoastră ?

— Stai.

Se așeza la o masă vecină și începea să scrie ceva. foarte atent; citeodată deschidea un plic umflat, plin pînă la refuz, și scotea de acolo niște pătrățele de hirtie.

— Ce-ai acolo ? îl întrebai eu odată.

— Asta ? E un plic cu greșeli.

— ?

— Da. Să vă spun : dacă scriu un cuvînt greșit. Ekaterina Ivanovna mă pune să-l copiez cum trebuie și să-l bag în plic. Vedeți cite s-au adunat ? Cele mai multe-s cu vocale neaccentuate. Și mai sînt unele date naibii, mereu mă încurc în ele. De exemplu : nebesă.

—Dar nevo ? Nebesnii ?

Korol pare uluit de agerimea minții mele.— Ia te - uită ! Adevărat. Dar „sobaka"... nu, cu „sobaka" nu-i chip s-o scoți la capăt. Și-atunci vir cuvîntul în plic. Pe urmă Ekaterina Ivanovna mă pune iar să scriu, și neapărat strecoară cuvîntul cu pricina în dictare. Dacă de data asta îl scriu bine, pot să-l scot din plic. Dacă greșesc din nou, îl las mai departe acolo. Dar cuvîntul ăsta „sobaka" nu-mi dă pace de loc ! Mă uit la el : so-ba-ka. Și cînd să-l scriu — iar greșesc. De ce, Semion Afanasievici ? Altele lucruri țin minte — și riuri, și munți, și orașe — totul, dar știți, totul ! Și aici, poftim, îmi vine să mor de necaz !...

Pe mine însă mă muncește alt gînd : doar e băiat mare — în curînd împlinește paisprezece ani. De ce o fi umblînd atît de grijuliu cu plicul ăsta, de ce s-o fi uitînd mereu, atent, la pătrățele astea de hirtie ? Totul pare o joacă, așa învață alfabetul cei mici de tot, cu litere de carton. Dar Korol... să fie oare cu puțință, el, care mai ieri îmi spunea : „Eu să învăț cu Ekaterina Ivanovna ? Păi cu Ekaterina Ivanovna învață numai mucoșii ! !"

**32**

*Vești bune*

Într-o bună dimineată, Jukov, Korobocikin și Razu-mov se înfățișează înaintea noastră cu pantalonii atît de bine călcați, cu bocancii atît de lustruiți și cu părul atît de frumos pieptănat, că la soare te puteai uita, dar la ei ba ; pleacă la Leningrad să ducă armele de lemn și stegulețele pentru semnalizare, fabricate în atelierele noastre.

— Ei ne-au adus daruri, și acum, poftim ! ne-a ve-nit și nouă rîndul, filozofează Petka.

Are lin ton foarte ciudat, dar noi înțelegeam prea bine ce-i la mijloc : grozav ar vrea să plece și el, atît de mult, încît ar da orice ca să poată pleca ! Jukov — conducătorul expediției — se tot uită la el cu coada ochiului.

— Semion Anafasievici, să-l luăm și pe Petka ? Să ducă el stegulețele...

— ■ Dacă Podsolnușkin n-are nevoie de el, puteți să-l luați și pe el.

— Du-te la comandantul tău și învoiește-te !

■ A dispărut cît ai clipi, ca suflat de vînt. Și iiată-l întorcîndu-se în goana mare, fața îi strălucește toată de -fericire, ca o tîngire de aramă bine frecată.

— Se poate ! Mă lasă Podsolnușkin !

O ultimă privire critică asupra reprezentanților noștri. Aș putea să jur că în ultimul timp se

făcuseră cu toții parcă mai frumoși. Nu mai au chipurile dinainte. Alta e ținuta. Pină și privirea li s-a schimbat. Totul pare altfel ! Dar poate oi fi și eu ca aricioaica aceea care-și mîngîie puilul :

„Bebelusul mamei pufos !-” Sau ea ciora care-și alintă cioroiul : „Crinul meu alb !” Să mi se pară numai mie, sau cu adevărat băieții mei s-au schimbat de nu-i mai recunoști ?

— Să fiți cu ochii în patru acolo, să vă uitați bine la toate, îl povățuiește KoroL. Căutați să vedeți cum se pregătesc. Mai ales la hărți să luați seama. Între- bați-i cînd vin încoace. Să le ieșim în întîmpinare.

Jukov mai inspectează o dată cu grijă băieții, apoi cercetează lăzile :

— Gata ! Pornim !

Băieții se înapoiază cu o grămadă de noutăți. Ne povestesc pe îndelete cum se pregătesc cei de la Leningrad. Ne transmit mulțumiri călduroase din partea lui Grișa Lucinkin și a tuturor pionierilor pentru darurile trimise („Chiar așa ne-au rugat să spunem : mulțumiri călduroase!”).

Dar nu acesta este lucrul cel mai important. Tocmai în momentul în care băieții mei se aflau la Grișa, la comitetul orașenesc al organizației pionierilor veni știrea că la Leningrad au sosit copiii șomerilor din Germania, Franța și Danemarca,„ într-un cuvînt din „țările burgheze”, după cum ne lămurește Petka. Eu aflasem din „Leninskie iskri” vestea aceasta ; oaspeții urmau să fie găzduți în taberele de pionieri de lîngă Leningrad. Jukov, Razumov, Korobocikin și Pefka fuseseră de față cînd se discuta problema repartizării copiilor : care unde va merge — la „tabăra uzinei „Electroputere”, în localitățile Pesocinaia, Siverskaia sau Sestroretk.

Jukov și Korobocikin povestesc, pe rînd, îndreptîndu-se și compietîndu-se unul pe a'.tul.

— Noi stăm și tăcem, ca și cum am fi străini — pe noi nu ne întreabă. Iar Petka ascultă, tot ascultă și deodată sare : „Dar la noi ?” Atunci Lucinkin zice : „Deocamdată dumneavoastră n-aveți încă o organizație de pionieri”. Iar Petka : „Ei și ce, sîntem mai răi decît burghezii ? Au ris cu toții, și pe urma tovarășul Lucinkin le-a spus acelor... care veniseră la el : „La ei (adică la noi) e un mediu bun. Și în ce. privește disciplina. Vă propun să vă gîndiți.” Și pe urmă ne spune și nouă :

„Duceți-vă, băieți, iar noi ne vom gîndi și vă vom

comunica." Pe fața lui Petka e întipărită o expresie de mândrie și spaimă în același timp. Parcă nici acum nu-i vine a crede că vorbise atât de curajos acolo, la Leningrad, și nu orișunde, ci chiar la comitetul pionierilor.

— Dumneavoastră ce credeți, Semion Afanasievici, ne vor trimite și nouă ? întreabă Korol.

— Cred că s-ar putea să ne trimită. Și chiar ar face bine. Numai că trebuie să nu uităm un lucru : copiii aceștia au nevoie de multă odihnă, în Germania acum viața este foarte grea. Iar ei sînt copii de șomeri. Înseamnă că au suferit și de frig și de foamete.

— Dar cum o să vorbim cu ei ? întreabă Korobocikin îngrijorat.

— Dacă-s nemți sau francezi, ne descurcăm noi. Sofia Mihailovna știe nemțește, iar Galina Konstan- tinovna — franțuzește.

•— Curios ! spune cineva suspinînd.

■— Ce îți se pare curios ? La toamnă o să începeți și voi să învățați nemțește.

— U-u ! Am învățat și eu cîndva ! rîde Korobocikin. Was ist das ? Tintenfass ! N-o să iasă nimic !



Eu știu puțin nemțește, spune deodată Repin,<sup>223</sup> Korol se uită la el cu ochii plini de ură, de dispreț și dezgust, ca și cum n-ar avea în fața lui un om.

— Tu l... Tu o să le spui niște lucruri...

Și, întorcându-se tot la față, îi întoarce spatele și pleacă.

— Foarte bine, Andrei, spune Sofia Mihailovna pe un ton calm. Numai să nu fi uitat. O limbă se uită ușor.

— Eu încă din copilărie... și n-am uitat, mai țin și acum minte. M-am mai controlat de multe ori așa, neavînd ce face, răspunde Andrei atît de liniștit, de parcă nici nu l-ar fi auzit pe Korol.

### 33

*Çucşa ' e o pasăre de uscat*

În fiecare zi alte noutăți.

A sosit o telegramă de la Lucinkin ; dacă nu avem nimic împotriva, doi copii din Germania vor sta aproape o lună la noi. Ar fi trebuit să cerem voie secției orășenești de învățămînt, dar încă înainte de a obține aprobarea, fără să stăm mult pe

gînduri, am dat un răspuns telegrafic :

„Bineînțeles, n-avem nimic împotriva! Ne

bucurăm. Așteptăm. Îi vom înțîm- pina 1"

Iar a doua zi, dis-de-dimineață, cercetașii noștri, Korol și cu mine, am plecat în pădure.

Am străbătut parcul și cîrîngul de mesteceni. Pe urmă am tăiat drumul de țară și iată-ne ajunși în pădure. Aici mestecănul se înfrățește cu plopul de pădure, doar pe alocuri se înalță cite un pin imens cu trunchiul neted, atît de înalt, încît trebuie să-ți dai capul pe spate ca să-i vezi sus de tot, deasupra tă, în cerul luminos, albastru, coroana semeață, uriașă. Pădurea toată pare argintie, atît e de străvezie și vapoasă.

Înaintăm în tăcere. Numai din cînd în cînd auzim cite o crăcuță trosnind sub picioare și freamătul lin al frunzișului. Peste noapte a plouat, și pămîntul, ierburile, tufele își răspindesc darnic mireasma.

Fragi ! exclamă cineva, nu știu de ce, în șoaptă.

Și cu toții ne apucăm să scotocim prin iarba răcoroasă și umedă încă.

<sup>1</sup> Çucşa — pasăre din familia vrăbilor, răspîndită în pădurile de brad din Europa, Asia și America de Nord. (N. R.).  
15 - Drumul în viață

— Gata, ajunge ! Acum fiți cu ochii-n patru ! spune Korol amenințător. Că p-ormă vă întreb, să știți !

Petka cascadează niște ochi mari, ca și cum -așa ar vedea mai multe și le-ar ține mai bine minte. Cercetași» au fiecare în mină câte un bloc-notes mic și un creion, dar mai mult de formă — ochii lor notează mai bine decât mâinile.

Și deodată în tăcerea vastă a pădurii se auzi o voce ; cineva, ascuns de copaci, mergea și recita cu glas tare :

Ani venii să-ți spun voios : Soarele răsare, Și din ceruri, luminos, Bate pe cărare iar pădurea s-a trezit Ramură cu ramură

Noi ne-am oprit și ne-am uitat unii la alții.

Vocea urmă :

Păsările cirpesc. Sună lung pădurea...

Versurile acestea ne vorbeau despre tot ce vedeam în clipa aceea în jurul nostru, despre soare, despre verdețea frunzișului, despre albastrul cerului :

Și să-ți spun că peste tot Cîntă bucuria...

— Hei ! Hei ! strigă Korol.

— Hei ! Hei ! ,epetă ca un ecou glasul binevoitor și tăcu, așteptînd parcă.

Am mai făcut vreo zece pași și, printre trunchiurile copacilor, am zărit un om, care venea spre noi.

Era foarte înalt. Avea părul cărunț, fruntea mare, boltită ca o cupolă și niște ochi albaștri-albaștri, cum, numai la copii crezusem că poți întâlni. Mustața, ninsă și ea, era lăsată puțin pe colțurile gurii, ceea ce îi dădea un aer surprinzător de șăgalnic, aproape șirengăresc. Unui om cu un astfel de chiu, chiar dacă e cărunț, nu-i poți spune că e bătrîn. Purta o scurtă și cizme în picioare, iar dintr-unul din buzunare îi ieșea afară cotorul unei cărți. Cine o fi ? Vreun brigadier silvic ? La dreapta lui pășea maiestuos, fără s-o ia înainte sau să rămână în urmă, un uriaș cîine ciobănesc ; nu era de rasă pură și de aceea semăna mai mult cu un lup. Cîinele ne privi cu severitate și nici nu catadicsi să latre; ciuli doar urechile și-și arătă colții.

— Ia te uită ! strigă Petka și se dădu un pas în dărăt, nu se știe de ce, de admirație sau de înrădă.

■— Bună dimineața, zise necunoscutul.

Bună ziua, i-am răspuns noi.

— Minunată e pădurea ! continuă el binevoitor. Cald ! Și păsările cîntă de zor ! Ia

ascultați... Spune-mi, te rog, dumneata, — se aplecă el spre Razu- mov, — cum îi zice păsării care strigă ? Auziți, parcă ar zbirni ceva ?

— Razumov — orășean get-beget — lăsă capul în jos rușinat.

— Se poate să nu știi ? Dar dumneata ? Cum se poate una ca asta ? mi se adresa el dojenitor.

Pasărea mai cîntă o dată pe limba ei, și, neputînd să mai rabd, spusei :

— Gaiță.

— Dar ei, ei de ce nu știi ? Dar asta ? Ce este ? Tot nu știți ? Se poate să nu cunoașteți voi grangurul ?

— Noi nu avem timp de astea ! spuse hotărît Ko- rol, plictisit se vede să tot fie pisat așa.

— Atunci ce cauți în pădure, tinere ? Pot să aflu ?

— Ne pregătim pentru un joc militar, răspunse „ti- nărul", foarte independent.

Uimit, necunoscutul se opri o clipă din mers.

— Dar în cazul ăsta trebuie că cunoașteți pădurea ca pe degete.

— Păi ca ce să știu eu toate păsările ?

— Puteți să-l duceți unde vreți cu ochii legați și se întoarce de oriunde ar fi, îi luă apărarea Razumov.

— Sînteți de acord ? întrebă necunoscutul cu vioiciune, apleeindu-se spre Korol.

— Ce să fiu ? tresări Korol, buimăcit nițel de politețea aceasta puțin obișnuită.

— Uite, dacă sînteți de acord, vă voi duce... la o distanță oarecare de aici... Nu, n-o să vă leg ochii. Și încercați să găsiți drumul pînă aici, înapoi. N-aveți nimic împotrivă ? mi se adresa el.

— • Dacă vrea Koroliov !

Se putea să refuze ?

— Bine, căzu de acord Korol.

— Notați timpul, continuă necunoscutul. Dacă dumnealui mă va conduce în linie dreaptă, într-un sfert de oră sîntem înapoi. Haidem! înainte, Ciok! După nu știu ce semne, abia perceptibile, după mișcările deosebit de ușoare și libere, după căutătura lui dreaptă, sigură, se cunoaștea că străinul se simte în pădure ca la el acasă și le știe pe toate : fiecă copac, fiecă tufă, fiecă potocă. Cîinele alergă fără grabă în urma lor.

Ne-am așezat pe iarbă să-i așteptăm.

— Semion Afaruasievici, cine-i ăsta ? Cam ce-  
ar putea fi ? Pădurar ? Nu, nu pare, că spunea  
versuri...

Băieții stăteau ca pe ghimpi : oricum, era o aven-  
tură. Și chiar așa, cine o fi străinul ? Ce meserie o  
fi avînd ? Și ce caută prin pădure cu noaptea-n cap  
? E tare interesant să ghicești, fără să cunoști  
omul, ce-i cu el, care-i rostul Tui pe lumea asta.  
Razumov și Petka umblau de colo pînă colo după  
fragi, pe care mi-i aduceau în palme, ușor înroșiți  
pe o parte, dar rumeni și copti pe cealaltă.

— Poftim, mincați, Semion Afanasievici.

— Lăsați, mincați voi. Știu și eu să caut tot atît  
de bine ca voi, ba cred că dacă ne-am lua la  
întrecere... Hm !... Dar pe unde o fi Korol al nostru  
? Parc-ar fi timpul...

— Și dacă l-o fi rătăcit pe undeva... ăla ?

— Ce tot spui, Volodea ! Nu se lasă el așa  
ușor ! Ba din contră...

— Atunci unde-i ?

Trecu sfertul de oră convenit, pe urmă încă zece  
minute. Nu că am fi fost îngrijorați, dar oricum...  
unde era ? Tăceam cu toții. Și deodată de după  
tufisuri auzirăm glasul noii noastre cunoștințe :

— De obicei, mușchiul crește fie pe partea de  
nord, fie pe cea de nord-est, n-ați observat ? Iar  
furnicarul e întotdeauna orientat spre sud.

Lucrurile acestea trebuie neapărat știute... Iată c-  
am sosit ! Vă predau pe elevul dumneavoastră. O  
perfectă intuiție, excelentă memorie vizuală, dar  
nu știe să citească în cartea pădurii.

Korol era lac de apă, în schimb tovarășul său de  
drum — voios și proaspăt; nu părea de loc obosit.

— Am cam rătăcit, spuse Korol ștergîndu-și  
fruntea de nădușeală. Cit pe-aci să pierd direcția.  
Vla- dimir Mihailoviei m-a dus pe un drum, de nici  
nu mai știam pe unde s-o apuc.

— V-ați orientat mult mai bine decît aș fi crezut.  
Dar răzbiți mai ales datorită memoriei vizuale. Se  
în- timplă însă uneori să n-ai în jur nici un punct  
de reper... Ia să mai stăm olecă. Uite, a obosit și  
Ciok. Ce-i drept, are o scuză : e bătrîn, uitați-vă  
cum i-a încărunțit botul !

Vladimir Mihailoviei se lăsă jos, pe iarbă, îl trase  
după el și pe Korol și făcînd un gest larg, de  
gazdă, ne pofți pe toți să ne așezăm din nou. Ciok,  
politicos, dădu de vreo două ări din coadă, și se  
culcă și el, cu labele înainte. În blana lui, pe botul  
ascuțit, cu o expresie inteligentă, luceau într-  
adevăr ici-colo fire argintii, iar ochii îi erau plini

de înțelepciune, ca ai unei ființe care a văzut multe în viață. Da, era ostenit ; sedea cu gura întredeschisă, și limba lungă, trandafirie i se mișca în ritmul respirației grele, zgomotoase.

— • Pădurea nu este o ghicitoare prea grea, vorbește Vladimir Mihailovici. Aici poți să afli oricând unde e sudul, unde e nordul, după furnicăre sau după cuiburile păsărilor. Dar în Ural este un lac, Saripul îi zice. Mergi ore întregi de la mal spre mijlocul lui și apa-ți vine mereu până la genunchi, când mai sus, când mai jos, și cît vezi cu ochii, zeci de kilometri —• numai apă și apă... Odată am citit despre lacul acesta o povestire interesantă. Ați auzit de scriitorul Vitali Bianki ?

Vitali Bianki povestește cum mergea un om pe acest lac — plecase la vinătoare de rațe — și nu știu cum făcuse că-și pierduse busola. Se uită el la cer, soarele nicăieri. Habar n-avea unde se găsea. Se ridicase o piclă deasupra apei, ori ardeau pe undeva pădurile, fapt e că totul era acoperit de o negură, dar știți, o negură atît de groasă, că nu mai răzbea prin ea nici soarele. „Bine — se gîndește el — atunci să mă orientez după zborul păsărilor”... Și de ce credeți că voia el! să se orienteze după zborul păsărilor ? Copiii tăceau, cu ochii țintă la povestitor, nemai-putînd de nerăbdare, cu alte cuvinte : hai, spune-ne odată. Vladimir Mihailovici zîmbi pe sub mustață :

— Păi e foarte simplu : era toamnă. Iar toamna, păsările zboară de la nord spre sud. Și a pornit mai departe. Dar malul tot nu se arăta. De la o vreme începuse să intre la griji : vă închipuiți că nu era mare lucru să se prăpădească în pustietatea aceea. Nu l-au ajutat păsările : nu i-au arătat sudul, fiindcă ele nu zboară în linie dreaptă, ci dau ocol cînd încolo, cînd înapoi... Și tocmai atunci l-a salvat o altă pasăre — cucșa : ea l-a arătat malul. Mai țineți minte cum și-a condus Columb corabia după un stol de papagali ? Băieții tăceau și Vladimir Mihailovici, care înțelese de ce nu-i răspundeau, nu mai lungi pauza asta stînjitoare.

— Țineți minte, el voia, adică era cît pe aci să se întoarcă înapoi spre Spania. Se rătăcise, echipajul se răsucise și Columb își pierduse de tot nădejdea, ne-știind unde se află și încotro să îndrepte corabia. Și tocmai atunci a văzut papagalii, și îndată, fără să stea pe gînduri, și-a condus corabia după ei, pentru că papagalul e o

pasăre de pădure și trebuie să tragă spre uscat. Ei bine, așa e și cu cucșa noastră. Ea este o pasăre de uscat, n-are ce căuta pe lac. Rațele și lișițele — treaba lor, ele pe apă își caută hrana. Dar cucșa trage la mal. Și-așa, vînătorul a apucat-o după pasărea asta și a dat de uscat...

Vladimir Mihailovici tăcu, parcă ascultînd ceva. Iată că și pițigoiul își încearcă glasul. îl auziți ? Pădurea toată răsuna de cîntecele pasărilor. Noul nostru prieten deslușea în acest concert fiecare glas și se vedea cît de mult se desfăta, ascultîndu-l.

— Dacă-mi pare rău de ceva, e că nu știu pasărește. Cuiosc pădurea din copilărie, dar să vorbesc ca păsările nu știu.

M-am uitat la el — vorbea serios, nici măcar umbra vreunui surîs.

— Mi-a povestit Mitea (la început nici snu ne-am dat seama cine-i ăsta Mitea), că vă pregătiți pentru jocul militar. Cred că vă pot fi de folos. Am o hartă bună, foarte amănunțită, a raionului... treceți pe la mine să v-o dau. Eu anul trecut am fost plecat în alte părți, altfel de mult aș fi făcut cunoștință cu dumneavoastră.

— Stați lîngă gară ?

— Dincolo de linia ferată, aproape de tot. Băieții îl priveau cu o curiozitate fătîșă, ia'r Korol, cu un fel de evlavie. Nimic nu le insuflă copiilor mai mult respect și o simpatie mai vie și mai sinceră de- cit un om priceput și umblat, mai ales cînd își împărtășește cu dărnicie cunoștințele.

Vladimir Mihailovici a mai umblat mult timp cu noi prin pădure, unde se simțea ca acasă, vorbindu-ne despre păsări, copaci și flori, despre obiceiurile jivinelor și despre semnele de orientare ale vînătorilor. Iar cînd atîngea cu mma vreo floare, umbla atît de ușor cu ea, cu atîta gingășie, de parc-ar fi fost un fluture viu. Și între timp nu înceta să ne întrebe cu același aer simplu și plin de interes : cu cine jucăm, cînd vin băieții din Leningrad, dacă știm unde-și vor așeza tabăra. Băieții răspundeau care mai de care, cu o vădită plăcere ; și e într-adevăr minunat cînd cineva te ascultă atît de atent, cu atîta prietenie.

— Iar cortul statului major, în locul dumnea> voastră, eu l-aș fi pus chiar aici ! Uitați-vă ce loc strașnic !

Ne oprirăm. Dia, locul era cîm nu se poate mai potrivit! Doi mesteceni bătrîni, cu coroana bogată, stăteau aplecați unul spre altul, și ramurile lor se

amestecaseră și se împletiseră sirius, alcătuiind un cort de verdeață. În jur se înălța un aluniș des ; prin el, ici-colo, sunau din frunzișul lor freamătător plopi de pădure subțirei ; trunchiul lor verzui era încrustat cu horbotia roșie-gălbuie a lichenului, care scinteia ca aurul în bătaia soarelui.

În iarba înaltă colcăia o viață tainică, abia auzită : un gîndăcel verzui trecu încet peste un fir de iarbă în- doindu-l ; o jivină mică — poate o șopîrlă — o zbughi în desîșul ierbii, iar în lotul acela se iscă o undă verde, ușoară, ce se pierdu. îndată. Clopoțelii mari, albaștri, ne veneau pînă la genunchi. Unul din ei se clătina deodată cu putere, scoase pe neașteptate un zumzăit gros de bas și din el, mergînd de-a-ndăratc- lea, ieși un bărzăune păros și greoi ca un urs, care zbură stîngaci după rosturile lui, iar clopoțelul, mull împ după aceea, se legănă lin pe tulpina lui înaltă.

Era atît de frumos, atît de bine, încît băieții încremeniseră pe locurile lor — și din nou se așternu tăcerea, o tăcere adîncă, cum numai în inima pădurii întilnești, departe de așezările oamenilor.

Natura la-ndoelei nu te abate. Ea nu-i chip orb și fără de simțire, inimă vie-!, prag de libertate, iar graul ei e cîntec de iubire.

roști Vladimir Mihailovici cu voce înăbușită.

M-am uitat la copii. Versurile acestea minunate li se răsfrîngeau pe fețe ca o lumină. Cineva suspină din adîncul pieptului. Korol sta cu privirea ațîntită undeva în desîș și ochii lui galbeni, chihlimbar», își pierduseră licărul obraznic de altădată.

34

- *Universitatea particulară*

A doua "i de dimineață, însoțit numai de Korol, o pornii spre casa lui Vladimir Mihailovici. Nu era încă ora nouă, cînd ne apropiaram de o căsuță de birne, cu acoperișul de tablă, împrejmuită de un grilaj. Într-un loc, grilajul avea un fel de intrînd în formă de semicerc, îngrădind doi copaci, doi ulmi uriași, cu trunchiurile îngemănate, cu ramurile și coroanele contopite într-o îmbrățișare strînsă parcă. Grădinița toată era năpădită de iarbă, cu tufe de liliac și de salcîm ici-colo. Răzorul rotund, din fața unei mici terase cu gaamlîc, fusese lăsat în părăsire ; doar maci aprinși, margarete și albăstrele smălțau iarba înaltă — încolo nimic, nici o floare de grădină. Ferestrele casei erau larg deschise. Pe una din ele se uită afară o femeie în vîrstă, îmbrăcată într-o rochie de culoare închisă.

— îndată, spuse ea, fără să se mire şi se duse să ne deschidă. Îi căutaţi pe Vladimir Mihailovici ?  
Intraţi. A spus să-l aşteptaţi, vine acasă.  
Apoi ne conduse într-o odaie încăpătoare, cu tavanul destul de înalt pentru o casă de ţară. Pereţii toţi, de jos pînă sus, erau acoperiţi de poliţe cu cărţi.  
— Oo, ce de cărţi ! se minună Korol.  
— Da-a, frate... recunoscui şi eu.  
Nu mai încercasem niciodată să-mi închipui înfăţişarea unui om şi să ghicesc, fără să-l cunosc, cine este, cu ce se ocupă, judecînd numai după odaie, după lucrurile şi cărţile lui. Cine o fi noul nostru cunoscut ? Pe pereţi sint agăţate într-un cui o rachetă de tenis şi crosse de hochei... Poate un sportiv ? Pe masă un binoclu de cîmp... Un militar ? Iată o tablă de şah şi dincolo, pe o poliţă, vreo douăzeci de cărţi de teoria şahului.  
Ne uităm prin geamurile bibliotecii. Cărţi, cărţi de matematică, de artă, cărţi despre teatru, pictură, muzică. Nenumărate cărţi de geografie : jurnale şi biografii ale marilor călători, ale exploratorilor „petelor albe” de pe hartă, istoria glorioaselor descoperiri, descrieri de călătorii. Nu, fără îndoială, aici locuieşte un geograf, un călător.  
Între ferestre, pe unicul perete liber, o multime de fotografii. Uite una, o perie neagră de cetină, ramuri ca nişte labe ţepoase se întind spre noi; poţi desluşi cedrii stufoşi, molifţii înalţi, brazii întunecaţi. Coclauri de netrecut din taiga străbătută de panglica metalică a unui riu. Iar alături alte şi alte fotografii : contraste izbitoare de umbră şi lumină, cum am mai văzut numai în 1alta, cînd rie-am dus acolo cu comuna ; o mare zbuciumată, valuri sfî- rîmî.ndu-se de stînci într-o jerbă înaltă de spumă. Uite un parc mare — lauri, oleandri, cupe uriaşe de flori albe deschizîndu-se în verdeaţa sumbră a tufelor de magnolii. Iată şi piscuri cu pereţi abrupti, un torent aruncîndu-se ca turbat în prăpastie, cărînd după el mormane întregi de pietre... În cele mai multe fotografii, aceeaşi siluetă a turistului, aceeaşi figură : în unele, e tînăr de tot, în altele mai matur; iată aici se desprinde mai luminos, deasupra frunţii înalte, părul încărunţit pe alocuri, iar ridurile se văd şi ele mai desluşit. Dar de peste tot ne privesc aceeaşi ochi — nişte ochi pătrunzători, ageri, arzînd de curiozitate.  
— Tot el este ? Vladimir Mihailovici ?... mă întreabă nu ştiu de ce, în şoaptă, Korol.



Și deodată observ pe masa de scris o grămăjoară de caiete de școlari. „Caiet de matematică al elevei Tatiana Dianina”, citesc eu. Un învățător ? Se poate să fie învățător ? Și ca răspuns, văd o servietă mare de piele, destul de uzată, cu o placă metalică, pe care scrie : „Scumpului nostru Vladimir Mihailovici, de la elevii din grupa a 7-a A.”

Un om care a dat deodată peste o comoară fabuloasă, arată pesemne așa cum arătam eu în momentul acela. Simțeam că mă sufoc de emoție. Un învățător ! Ce noroc !

— Mitka, e învățător ! strigai eu.

Și după privirea pe care mi-o aruncă drept răspuns Korol, îmi dădu seama că și el înțelegea însemnătatea acestei descoperiri.

În clipa aceea, ușa se deschise. Nemaiputînd să rabd, făcui un pas înainte :

— Vladimir Mihailovici, la toamnă deschidem o școală.... Bineînțeles, ați avut pînă acum elevi mari și noi n-avem decît nîmă la a cincea, dar trebuie neapărat... Neapărat...

Vorbeam fără nici o legătură, dar știam că nici mort n-aș fi plecat de acolo, pînă nu i-aș fi smuls consimțămîntul. Școala noastră fără el ? Așa ceva e de neîncăput ! Dar e limpede ca lumina zilei că tocmai el, Vladimir Mihailovici, ne lipsea. Tocmai de un astfel de om aveam nevoie !

— Stați, stați ! Ce-i cu dumneavoastră ? Atacul ăsta brusc îl năucise. De fapt eu nici nu mai profesez... Voiam doar să-mi duc pînă la capăt măcar o clasă, clasa mea, care nu mai are decît un an.

Știți, a început să mă cam lase vederea.

— Vladimir Mihailovici, veniți să ne cunoașteți băieții... și atunci veți hotărî singur !

— Ilai să mergem chiar acum ! îmi sări în ajutor Korol. Dați-ne harta pe oare ne-ați făgăduit-o și haideți ! E la doi pași de aici!

Se vede că Vladimir Mihailovici pricepuse că avea de-a face,, cu niște posedați și, ca un om sprinten și vioi ce era, puse mîna pe harta făcută sul și o porni spre ușă, fără să mai scoată o vorbă.

— Ana Sergheevna, — îi spuse el din pragul tindei femeii care ne întîmpinase, — eu plec. Mă întorc... hm ! am să caut să mă întorc pînă la masă !

Ana Sergheevna se uită la noi cu un aer foarte dezaprobator.

— Vă rog din suflet să nu întîrz'iați, Vladimir Mihailovici.

— Da, bine, am să încerc ! răspunse el și ne făcu deodată cu ochiul, complice.

Cioek, care stătea culcat lîngă sciară, se sculă și se uită la noi întrebător. Vladimir Mihailovici, îi făcu un semn din cap.

Cîinele se scutură și, după obiceiul său, porni alături de noi.

Și tot drumul, pînă la Poiana Mestecenilor, Korol, fără să tacă un minut, îi povesti lui Vladimir Mihailovici o groază de lucruri așa, la întîmplare, despre băieți, despre baschet și ping-po,ng, despre Timofei și chiar despre gâinile și puii lui Lionea.

Ascultîndu-l nu-mi puteam da seama ce vîrstă are Vladimir Mihailovici. Era de o seamă cu mine, cu Korol, cu Petka și chiar cu Lenocika și Kostik. Era bărbat în toată firea și în același timp adolescent și copil, în stare să te înțeleagă, să se înflăcăreze împreună cu tine. În scurt timp, ni se părea că-l cunoaștem de cînd lumea și nu ne mai puteam închipui școala noastră fără el.

El știa o sumedenie de lucruri, și-și împărtășea comorile la fiecă pas, cu bucurie și voie bună.

Era un drumeț neobosit, și încă din anii studenției cutreierase cu rucsacul în spate multe sute de kilometri. Cunoștea toate trecătorile, toate potecile Cau- cazului, umblase și prin Tian-Șan, și prin Altai, plutise pe Viatka și luirezan, pe Ufa și pe Belaia — cu barca și cu pluta. Rătăcise prin sălbatica taigă siberiană și prin tundră. Odată, în Siberia, pe cînd trecea un podeț șubred, aruncat peste riul Mana, podețul s-a rupt și a căzut în puhoiul care învîrtea ca niște așchii birne uriașe.

Fusese la un pas de moarte.

— Și, precum vedeți, am scăpat.

Avea un dar al povestirii fermecător. Pentru el timpul nu distrugea, nu ștergea nimic. El memora nu numai cu mintea, ci și cu inima, rîu numai întîmplarea în sine, ci și sentimentul pe care i-l pricinuisese, nu numai orașe și clădiri, ci și puzderia de oameni întîlniți în cale. Povestindu-le băieților despre o țară sau un ținut străbătut de el, le povestea negreșit și istoria aceluia pămînt, calea urmată de-a lungul veacurilor de poporul său, pînă în ziua de azi. Oameni de mult dispăruți înviau în povestirile lui, de parcă ar fi stat cîndva prietenește de vorbă că ei la un pahar de ceai. Era mîndru de ei, sau îi critica și-i certa, ironizîndu-i.

— Alexei Savici, — spuse el odată, — care din femeile mitologiei grecești vă este mai simpatică ?... Hera ? Ah, lăsați-mă, va rog ! O fire atât de artăgăosă, atât de răzbuunătoare ! Nu mi-aș fi închipuit să vă placă tocmai ea... Jukov, care fusese și el de față, nu putu să creadă că nu e vorba de o femeie în carne și oase.

— Semion Afanasieviei, cine-i asta... Ilera, pe care a înjurat-o Vladimir Mihailovici ? întrebă el ceva mai târziu și se arătă tare mirat cînd mă văzu izbucnind în ris și cînd află că Hera nu era o vecină antipatică sau o mătușă pe care Vladimir Mihailovici n-o putea suferi, ci o zeitate la care se închinau grecii acum două mii de ani.

Fiind de obirșie din Piter Vladimir Mihailovici cunoștea orașul ca-n palmă. Aici îi era cunoscută fiecăre piatră, fiecăre stradă, cu înfățișarea și caracterul ei propriu, istoricul fiecărei clădiri.

— O să-i iau odată pe băieții la Leningrad, să ne plimbăm ! N-aveți nimic împotriva ? îmi spuse el, și aceste cuvinte ale lui, precum și fdlul în care le rostise, mă făcură să înțeleg limpede că pe el nu-l răbda inima să posede ceva singur, îi era peste puteri — trebuia să dea, să împartă cu cineva.

Dacă aveam ceva împotriva ?

Sînt oameni care știu foarte multe lucruri. Ți se pare că nu există un domeniu în care ei să nu se simtă ca peștele în apă. Știu cîți kilometri are fluviul Mississippi, cîți kilometri sînt de la pămînt pînă la planeta Neptun și de ce dinii au botul rece.

În jocurile geografice, acești oameni cîștigă cele mai multe puncte. Dar niciodată n-am ajuns să înțeleg la ce folosesc toate acestea ? Astfel de cunoștințe nu luminează și nu încălzesc pe nimeni, ele — nu știu de ce — bucură numai pe posesorul lor, care se mindrește cu ele, dar pe auditori nu fac altceva decît să-i plictisească.

Pe cînd cu Vladimir Mihailovici lucrurile stăteau cu totul altfel. Cînd te vedea că nu știi un lucru, pe care-l cunoștea el, parcă-și freca iminile de bucurie, spunîndu-și : „Stai că-ți explic eu îndată ! O să vezi numaidecît cît de interesant este !”

Sînt încredințat că, ascultîndu-l pe Vladimir Mihailovici, băieții începeau să înțeleagă că a ști nu e numai folositor, că a cunoaște e o adevărată fericire. Ți-e dat să vezi ce nu vede fiecare, te sînuți în stare să-l imai înveți și pe altul. Vederea lîți este de trei ori mai puternică, de trei ori mai ascuțit auzul, ești ca o făptură din basime cu muți ochi,

cu nenumărate brațe și urechi, ori ca un viteaz  
legendar, care știe și poate orice !  
Plimbându-se cu băieții, Vladimir Mihailovici le  
spunea mereu fel de fel de versuri. Odată le recită:  
„Mi-e dragă furtuna la început de imai”. Mi-am  
adus aminte că, după program, se cuvenea să  
învățăm această poezie fără ultimele patru  
rinduri. Dar Vladimir Mihailovici, bineînțeles, nici  
nu s-a gândit să-’ scurteze pe Tutcev.  
Voi spune : Hebe zvâpăiața Pe-al lui Zeus vultur adăpînd, Cupa  
de jar de sus vărsat-ă. Din slava cerurilor pe pămînt.  
Băieții mei nu știau deocamdată nici cine-i Hebe,  
nici cine-i Zeus, nici de vulturul lui nu auziseră ni-  
mic, dar ei ascultau versurile așa cum ai asculta  
un cînt'ec, o melodie. Privindu-i, am înțeles pentru  
întia oară că poezia adevărată poate să te' îmbete,  
chiar dacă n-o înțelegi vorbă cu vorbă.  
Vladimir Mihailovici locuia pe meleagurile noastre  
de vreo zece ani. Se mutase aci de la Leningrad,  
cînd i se îmbolnăvise greu soția (aici o și îngropase  
mai tîrziu) și începuse să predea la școala primară  
din localitate. El singur, cu ajutorul vecinului său,  
soțul Anei Sergheevna — care-i vedea acum de  
gospodărie — își clădise casa, singur plantase în  
jurul ei mesteceni și ulmi, tufe de liliac și salcîmi.  
Mi-a arătat niște fo'ografii de demult, într-una —  
casa abia terminată. Am recunoscut terasa și  
fereastra odăii lui. Iar în jur pustiu — nici o tufă,  
nici o frunză, doar pe marginea terenului cei doi  
ulmi îmbrățișați pe care-i cunoșteam. Iar într-o  
altă fotografie, făcută exact la un an după cea  
dinții, am văzut același colț al casei, terasa și  
fereastra, dar cufundat în mijlocul unei verdeți  
îmbelsugate.  
— Cînd am plecat anul trecut în Crimeia să mă  
tratez, — îmi povestea Vladimir Mihailovici, — aim  
crezut că mi se vor prăpădi florile, că se vor usca  
toate. Și ce să vezi ? ! Copiii din împrejurimi  
veneau zi de zi să le stropască. M-aim întors și  
aim găsit toate ca-m le lăsasem, de parcă nici n-aș  
fi plecat.  
Și acum iarăși, ca la început, eînd în școala  
noastră veniseră prietenii și ajutoarele mele,  
Alexei Savioi și Ekaterina Ivanovna, ană trezeam  
dimineața cu gîin- dul: oare ce s-a întimplat cu  
anine, că mi-e inima atît de ușoară ? A, Vladimîr  
Mihailovici ! Știam că el însemna pentru noi cea  
imai prețioasă descoperire. Citisem undeva și  
notasem, ca să țin minte fraza aceasta: „Sufletul  
meu nu s-a oțelit încă pentru calea măreață a

vieții, el simte nevoia unor oameni aleși, cărora să le urmeze pilda. Or, eu eram sigur de un lucru: copiii noștri creșteau în mijlocul unor oameni care aveau să le înobileze sufletul.

Vladimir Mihailovici imai era pe deasupra și geograf, și matematician. El făcuse băieților, atît celor mari, cît și celor imici, cunoștință cu harta raionului nostru. Pe urmă îi învățase pe cei mai răsăriți să facă măsurătoarea distanțelor pe plan și pe hartă. Astfel ei aflară despre scara lineară și scara numerică, învățînd să reducă o scară la cealaltă. Nici o zi nu imai trecea degeaba. Băieții nici nu-și dădeau seama că zi de zi se pregăteau jnu nuimai pentru lupta cu pionierii Le-ningradului, dar și pentru întii septembrie, cînd aveau să ia loc în bănci.

„Venii mai repede, Vladimir Mihailovici o să ne povestească ceva !” îl auzeam pe cîte unul strigînd, în orele libere, și toți dădea'u fuga și se strîngeau în jurul lui Vladimir Mihailovici.

Și imusafirul nostru le vorbea în așa fel, de parcă toate haimanalele astea de ieri, toți acești copii „greu educabili” erau de o seamă cu el, prietenii și tovarășii lui. Korol îl urma peste tot ca o uimbră, întocmai ca Ciok, care și el devenise favoritul tuturor (cu singura deosebire că față de Ciok copiii păstrau o oarecare distanță, nu se purtau cu el atît de intim și de amical, cuim se purtau cu stăpînul său : el era mai sever și nu permitea nimănui familiarități, în afară doar, poate, de Kostik). Și adesea, cînd Vladimir Mihailovici povestea ceva în cercul copiilor, întîlnind privirea lui Korol, citeam în ochii lui în care se aprindeau scînteii aurii de veselie: „Bravo nouă ! Uite cu ce s-a ales școala noastră !”

Nu am mai revenit jniciodată asupra întrebării dacă la toamnă Vladimir Mihailovici, va preda la noi. Dar se vede că și el înțelegea acum că altfel nici nu se mai poate. Ne vizita foarte des ; venea pe la cinci, pleca pe inserate, totdeauna însoțit de trei-patru băieți. Ei îl petreceau cu rîndul : era o tmare plăcere care, de drept, trebuia s-o împărțasească fiecare.

— Ia uitai-vă, — le spunea Vladimir Mihailovici, ridicînd capul spre cerul instelat, — acolo este constelația Orionului... Nu, nu căutați bine. Uite aici, mai la dreapta, vedeți! Tineți minte: nn cercetaș, un călător trebuie să cunoască cerul pe de rost. Bine, bine, mîine o să vă arăt eu tuturor, dacă cerul va fi senin...

„Universitatea noastră particulară”, așa-i spunea  
Alexei Savici

**35**

*Hans și Erx&în*

Am rugat-o pe Sofia Mihailovna, care vorbea bini-  
șor nemțește, să meargă să ni-i aducă pe băieții  
sosiți din Germania.

— Cu plăcere, dar să vină și Andrei cu mine.

— De ce ? N-ar trebui, Sofia Mihailovna, spuse  
Ju- kov cu glasul plin de îndoială.

— Nu-i nevoie ! mormăi și Podsolnușkin. Cine  
știe ce poznă imai face și pe-urimă încearcă de-o  
imai scoate la capăt!...

— Dar după băieți nu pot să mă duc numai eu,  
o femeie în vîrstă, trebuie să mai vină și cineva de  
seama lor. Așa va fi mult mai bine. Se vor simți  
mai la larg, vor vorbi mai liber. Închipuie-ți că aș  
veni să le iau pe tine, cum le-ai simți ?

— Dar ce, dumneavoastră nu-l cunoașteți pe  
Re- pin ? izbucni aproape desperat Surjik, care  
mă atunci stătuse tăcut. Bine zice Pașka : o să ne  
joace o festă, de n-o să mai știm ce să ne facem  
de rușine.

Korol tăcea. Așa tăcea el întotdeauna cînd venea  
vorba de Repin, ca și cum s-ar fi gîndit că părerea  
lui nu poate fi decît pîrtitoare sau, pesemne,  
nedorind să fie nici măcar bănuț de lucrul acesta.

— Tu ce zici, Korol ? întreabă Sanea.

— Pe mine să nu mă întrebați, cînd e vorba de  
el...

— Vă mai rog o dată, — repetă Sofia  
Mihailovna cu o oarecare răceală, — lăsați-l pe  
Repin să meargă cu mine. El știe nemțește și o să-  
imi dea o mîna de ajutor.

— Petka ! strigă Jukov.

Nu-i dădea niciodată lui Petka dispoziții amănun-  
țite, dar ferit-a sfîntul să nu-l fi înțeles Petka sau  
să fi greșit. Și acum plecă îndată și peste o clipă se  
și infățișă cu Andrei, care se străduia să arate că-i  
este totuna de ce fusese chemat și ce voiau cu el.  
„Lăsați, că vă știu eu, nu mă aștept la nimic bun  
din partea voastră, dar poftim, vă ascult”, spunea  
privirea lui încordată.

— Mîine, Sofia Mihailovna se duce să-i aducă  
pe băieții veniți din Germania. Ne roagă să te  
trimitem cu ea.

Tăcerc. Repin continuă să se uite cu aceeași nepă-  
sare în perete, undeva între Jukov și Surjik. Sanka

ce încruntă, tușește, așteaptă o jumătate de minut și continuă :

— Vei pleca cu Sofia Mihailovna cu trenul de nouă. Spune-i comandantului de serviciu să ordone să ți se dea de mâncare înaintea celorlalți.

— Și pot să știu ce trebuie să fac acolo ?

De astă dată Sanka nu mai poate, a ajuns la capătul răbdării.

— Ce trebuie să faci ? răspunde el fără să ridice tonul, apăsînd cu ironie pe fiecare cuvînt. Să fii om !

Trebuie să-i  
întîmpini frumos pe  
copii, să le vorbești  
drăguț, intervîine  
Alexei Savici  
împăciuitor. Sa le  
explici că-i așteptăm

Spune-le că n-oi să se plictisească la noi, sare cu gura Petka. (În ultimul timp, picîul și-a cam luat nasul la purtare și se amestecă înrîureu în vorbă și în toate treburile școlii. Doar la sfatul comandanților parcă se anai sfîște puțin și cum scoate o vorbă, repede se ascunde în spatele cuiva). Spune-le că la noi sînt băieți mulți-mulți, că avem alături pădurea, riul, că jucăm ping-pong...

Sofia Mihailovna îl ascultă foarte serioasă. Apoi, întorcîndu-se spre Repin, zice :

— Eu cred, Andrei, că noi aimîndod vom ști ce trebuie să le spunem. Întîi să vedem ce fel de copii sînt, ce-i interesează mai mult. Cred c-o să facem treabă bună.

— Bine, Sofia Mihailovna, răspunse liniștit Andrei. Pornim la opt și un sfert?

...La opt și un sfert pornesc împreună de acasă. Andrei ține în mină un pachetel — Antonina Grigorievna îi dăduse cîteva tartine :

— O să vi se facă foame pînă la trenul cu care vă întoarceți. Și nu uita să le dai și musafirilor, să-și mai amăgească foamea. La ora nouă, trenul îi duce spre Leningrad. La trei, trimitem cîțiva agenți de recunoaștere pe druin și la gară, în întîmpinarea oaspeților, ca să știu și noi cînd vin. La trei și jumătate în curte dă buzna Volodin, gîfîind de atîta alergătură, urmat în trap măruntel de Lionea Petrov și Vasea Lobov :

— Au sosit! Vin încoace!

Clopoțelul izbucnește desperat, băieții vin în goană din toate părțile, într-o clipă toate cele cinci detașamente sînt așezate în careu, în jurul pavilionului împodobit cu panglici purpurii. Lîngă ghereta de control apare Sofia Mihailovna, Repin și încă doi băieți.

— Dre-epți ! comandă Sanka.

Rîndurile încremenesc într-o aliniere perfectă. Musafirii noștri merg sovăind parcă împiedicați, cuim se întîmplă întotdeauna cînd simți că te privesc mulți ochi. La un moment dnt chiar se opresc o clipă în loc, se iiiiită unul la altul și iar o pornesc cu pași nesiguri.

Bu-nă zi-u-a! scandează într-un singur glas oplzece de gîtlejuri băiețești. Bi-ne ați ve-nit! Cel (mai mare dintre musafiri se oprește puțin și ridică sus pumnul stîns.

— Rot front ! strigă el cu vocea puțin răgușită de emoție.

Și fără .nici o pregătire, fără să se fi vorbit, ai noștri răspund ca unul:

— Rot front!

Sanka își trece o palmă peste frunte, înghite în sec o ultimă dată și începe primul său discurs de bun venit:

— Bine ați venit la moi, dragi tovarăși! Fiți ca la voi acasă ! Noi sîntem bucuroși de oaspeți și nădăjduim că vă veți simți bine la noi... Spuneți-le, Sofia Mihailovna !

Sofia Mihailovna le traduce musafirilor noștri această scurtă cuvîntare, prîtocită atîta vreme și care pe hirtie fusese de vreo patru ori mai lungă. Cei doi băieți dau din cap, zîmbesc, pe urmă cel mai mare îi întinde lui Sanka imina și răspunde rusește, nițel peltic :

— ■ Mulțu-mesc !

Sanea le stringe mina musafirilor și, întorcîndu-se spre noi, cei mari, rostește :



— Vă prezint pe... Andrei, vorbește-le despre Se- mion Afanasievici. Și despre Ekaterina Ivanovna, și despre Alexei Savici.

Dar se vede că Andrei nu nimerea un cuvânt, și So- fia Mihailovna îi veni în ajutor. Ea ne prezintă băieților. Le strâng mâinile și unaia și celuilalt. Cel mai mare pare de vreo treisprezece ani. Are o față vioaie, inteligentă, cu o cicatrice pe obrazul sting, de la tiim- plă pină la bărbie.

— Hans Biichner, spune el și mi se uită drept în ochi.

Celălalt, să tot aibă unsprezece ani. Are o față mică, palidă, îngustă, ochii albaștri, iar pe frunte îi atîrnă o suviță roșcată. Aduce mult cu Petka al nostru, dar cu un Petka lihnit de foaimă, chinuit și de două ori mai costeliv.

— Erwin ! se prezintă el scurt.

Tare aș vrea să le spun ceva cald, pornit din inimă, dar — blestemată încurcătură ! — nu cunosc o boabă nemfește.

— Seimion Afanasievici, pot să comand pe loc repaus ? îmi șoptește la ureche Sanea.

Dau din cap, în semn de încuviințare.

— Pe-loc re-e-paus ! strigă el cît îl ține gura.

Careul se risipește cît ai clipi. Musafirii sînt încon- jurați de băieți, care le strâng miinile, îi bat pe umăr, pe spate, le pun întrebări cu multă însuflețire, încă neobisnuiți cu gîndul că cineva poate să nu te priceapă dacă-i vorbești atît de simplu și clar — rusește!

Hans și Erwin sînt duși să se spele, pe unmă — la sufragerie. La început, aproape toți băieții se țin scai de ei, dar înainte ca eu să mă fi gîndit la asta, mulțimea se împrăștie puțin cîte puțin („I-a lămurit Jukov", urni aruncă în treacăt Sofia Mihailovna).

Ne-am înțeles să nu ne tulburăm musafirii cu în- trebări și vorbe de prisos, să-i lăsăm î'ntîi să se de- prindă, să se învețe cu locul. A trebuit să le punem paturile în detașamentul lui Kolișkin, alături de Andrei, pe care îl cunosc acum bine și care, deși cu poticniri, cu pauze mari și tot făcînd „m-m, m- m, m-m", după fiecare vorbă — după cîte îmi spune Sofia Mihailovna — se descurcă destul de bine cu ei.

Timpul era minunat, rar pentru verile din Lenin- grad ; începuseră zile calde, senine. Pregătirea pentru jocul sportiv era în toi. Hans și Erwin

începuseră cu tot avîntul să ia parte la el, chiar din prima zi. Micul Erwin ne uluia pe toți prin agilitatea lui neobișnuită, prin dibăcia și agerimea lui la exercițiile fizice. Se făcea, de pildă, un exercițiu propus de Vladimir Mihailovici : toți băieții se așezau pe două rinduri, față în față, cu iminile întinse. Toți se legau la ochi (mai târziu am jucat și „pe cuvînt de onoare”, numai cu ochii închiși), afară de unul singur, care trebuia să treacă printre rinduri în așa fel, ca băieții să nu-l audă și nici să-l atingă cuîmva cu mina. Să te strecoți pe nesimțite era aproape cu neputință — ba îți scîrțîia nisipul sub picior, ba se rostogolea cite o pietricică — fiecare pas greșit, pînă și răsufierea, te dădea de gol. Dintre cerceta și i noștri, doar Korol, în nouă cazuri din zece, izbutea să treacă cu bine prin frontul acesta orb, dar vigilant. Numai Erwin nu fusese prins niciodată. El nu mergea, aluneca de-ai fi zis că-i tipar. Și-n tot timpul cît se strecura printre rinduri, părea că nici nu se ostenește să umble cu băgare de seamă — înainta repede, repede, numai din cînd în cînd se apleca, cel mai adesea mergea însă de-a dreptul în picioare, dar cu o iuțeală și cu o ușurință de necrezut. Cînd Erwin apărea pe terenul nostru de sport, era întotdeauna înconjurat de spectatori entuziaști ; el făcea figuri complicate la inele, la paralele, sărea perfect în lungime și în înălțime, și alerga, cred, mai iute decît toți băieții noștri. Un singur lucru era ciudat la el: pentru nimic în lume nu s-ar fi scaldat în rîu. Or, scîldatul era una din distracțiile (noastre preferate. Băieții se aruncau în rîu cu o adevărată frenezie, dar și aici, ca în toate împrejurările, nu uitau că se pregătesc pentru jocul sportiv. Se împărțeau, de pildă, în două tabere — care trece mai iute pe celălalt mal și se aliniază acolo la rînd ? Sau : care partidă aruncă mai întîi mingea pe malul adversarului > Și făceau o zarvă de-ți luau auzul ! La astfel de jocuri luau parte doar cei mai buni înotători : căci în focul „luptei” cineva ar fi putut să încaseze una după ceafă, sau, încercînd să pună mina pe minge, să fie prins de picior de vreunul din adversari. E drept că pentru aceste procedee nepenmise vinovatul era izgonit din apă, totuși pe cei mai puțin descurcăreți preferam să-i lăsăm pe uscat, să nu se întîmple vreo nenorocire.

De obicei Erwin ședea pe mal, urmărindu-ne cu mult interes ; uneori își înmuia picioarele în apă, dar niciodată nu se arunca în riu.

— Ce stai așa ? Hai în apă, e o căldu-ură ! îi tot da ghes Petka.

Erwin se înroșea pînă în vârful urechilor, clătina din cap și-și dregea glasul, silindu-se să-l rostească pe „o” cât mai bine, imi-tînd fără să vrea graiul de la Vo logda :

— Po-tom... po-tom...!

— Ce ? Nu cumva ți-e fri-că ? silabisea Petka, în- chipuindu-și pesemne că așa Erwin o să-l înțeleagă mai bine.

Intr-una din primele zile, Hans, urmărindu-i îngrijorat cum vorbesc, începu să-i spună ceva grăbit lui Repin ; Andrei îl chemă pe Petka, făcindu-i un semn din cap :

— Hans zice să nu-l întrebați nimica, mai bine lăsați-l. Ai înțeles ? Să le spui și celorlalți. Și se uită de departe, cu luare-aminte, la Erwin.

Băiatul se scoală, răscolește nisipul cu piciorul, mai zăbovește puțin, și în cele din urmă, în silă parcă, mergînd cam într-o parte, se-ndreaptă spre casă. Copiii se uită lung după el. Și atunci Hans, posomorît, începe să-i explice ceva lui Andrei, care îl ascultă încordat — se vede că se străduiește să nu scape nimic. Pe urmă ne traduce și nouă.

— Erwin e din satul Oderheim. Acolo este un teren sportiv. Erwin și cu alți băieți făceau gimnastică la paralele. Și tocmai atunci trec pe acolo niște fasciști și încep să strige: „Heil Hitler !” „Heil” înseamnă pe nemțește „trăiască”. Iar băieții au răspuns : „Rot front! Jos cu Hitler !” Atunci fasciștii au năvălit pe terenul sportiv, au făcut harcea-parcea aparatele de gimnastică, i-au snopit în bătaie pe băieți, iar pe unii dintre ei i-au aruncat în riu. Erwin nimerise într-un loc adine, abia au putut să-l scape, pe urmă i-au făcut respirație artificială ; după aceea a zăcut mult t'imp. De atunci a rămas cu frica asta de apă. Dar înainte înota grozav.

— Auzi, ticăloșii ! Și-au găsit cu cine să se bată — cu copiii ! se ridică un glas din mulțimea care-i înconjura pe Andrei și Hans.

— Și eu era odată să mă înec, și pe urmă tot așa nu m-am mai scăldat, oho. mult timp ! spuse Volodin îngîndurat.

— Potom — mai pe urmă (N. R.).

— Da, și eu... atunci nu m-am speriat, dar după aia noaptea nu știu cum m-am trezit și i-am. tras o

spai- mă-ă ! Văleu, mă gîndeaim pe unde ai fi  
zăcut tu acuma, frăţioare ! îşi aminteşte  
Podsolnuşkin.

— Dar ce, acolo, la voi, nu e nimeni să le bage  
minţile în cap bandiţilor ălor ? se informează cu  
un aer sever Korobocikin, care de obicei nu prea  
se amestecă în vorbă. Ia întreabă-l, Andrei!  
Repin întreabă, alegînd eu grijă cuvintele. Hans as-  
cultă, cu capul puţin aplecat într-o parte. Galben  
la faţă, răspunde surd, cu dinţii încleştaţi. Andrei  
traduce :

— Muncitorii luptă. Dar fasciştii sînt foarte tari.

— Da' ce, acolo la voi oamenii-s chiori ? Nu  
ştiu ce-i aia alb şi oe-i aia negru? nu se lasă  
Korobocikin.

— Ce mă, ce te legi de el ? îi sare ţandăra lui  
Andrei, şi se încruntă furios.

Korobocikin tace, se dă mai încolo un pas şi-şi  
saltă îmbufnat pantalonii. Dar Hans, care în timpul  
acesta se uita iscoditor oînd la unul, cînd la altul, îl  
ia de cot pe Repin şi-l întreabă îngrijorat:

— Was? Was?

Andrei îi traduce în silă întrebarea lui Korobocikin.

Hans îi răspunde c&eva, apoi tace o clipă şi iar  
vorbeşte, trecîndu-şi mina peste cicatricea care-i  
brăzdează obrazul de la tîmplă pînă la bărbie.

— El spune : sînt unuţi care nu înţeleg încă,  
traduce Andrei. Şi mai spune: odată, el vindea  
ziarul pionierilor — „Toba" îi zice. Un fascist, un  
zdrahon, se apropie de el şi-i trînteşte un pumn în  
ochi de a rămas lat pe jos. Şi pe urmă a început să-  
l izbească cu capul de grilaj. Atunci a sărit un  
muncitor şi cînd i-ar ars una fascistului !... S-au  
încăierat, s-au rosto\* golit pe caldarîm. Deodată  
răsare ca din pămînt un poliţai. Nu-i zice nimic  
fascistului, iar pe muncitor îl înhaţă şi hai la  
poliţie... Aşa că vedeţi cum stau lucrurile...  
Muncitorul a sărit să-l apere, dar deasupra au ieşit  
tot fasciştii.

Ascultă, — îi spune  
Korobocikin lui  
Hans, şi-şi leapădă  
din nou pantalonii,

— hai să înotăm pînă  
la malul ăllalt ? Da ?  
Care ajunge mai  
repede ? Vrei

?De data asta, Hans n-are nevoie de traducător :  
fața rugătoare a lui Korobocikin, mimica, gesturile  
brațelor lui vinjoase sînt îndeajuns de expresive.  
Hans dă repede de citeva ori din cap și, fără să  
mai stea pe gînduri, se aruncă în apă. Iar  
Korobocikin — bildibic după el !  
Ne uităm tăcuți la ei. Korobocikin e cel mai bun  
înotător al nostru, cu el nu se poate pune nimeni.  
Hans înoată binișor, chiar bine, dar cum să-l  
ajungă el pe Korobocikin ?  
Cu toate astea acum înoată umăr la umăr și ajung  
în același timp dincolo. Hans e foarte mulțumit.  
Dă din miini și din cap și rîde; tîlmaciul a rămas  
pe celălalt mal, dar Hans n-are răbdare să mai  
aștepte și încearcă singur să-i explice ceva  
adversarului său. Noi nu ne mai luăm ochii de la  
ei. Și tăcem.  
— Bravo, Korobocikin!... L-a tăiat capul! exclamă  
Pod'solnușkin mulțumit.

36

*N-am prieteni*

Știam că un hoț nu poate să ajungă peste noapte  
om cînstit. Ca să devii cînstit, nu de dragul cuiva  
la care ții, nu din simțul datoriei, ci pentru tine  
însuți, dintr-o nevoie sufletească, îți trebuiesc ani  
întregi. Țineam minte cum fusese cu imine:  
niciodată nu luam nimic din colonie, fiindcă  
țineam imult la Anton Se- mionovici și fiindcă a-l  
mihni pe el ar fi însemnat să sufăr eu mai intii.  
Dar să dau lama într-o bostănărie vecină sau să  
„fac rost” de ceva lapte dintr-un beci străin — asta  
o puteam face fără să simt nici cea mai mică  
reimușcare. Țineam să rămîn cînstit în ochii lui,  
pentru că acest lucru avea importanță pentru el,  
nu pentru mine. Și țin minte cum odată, noaptea,  
la lumina luminării, acoperind-o ca să nu-mi supăr  
vecinii, citeam „Universitățile mele”. Am citit așa  
pînă în zorii zilei și am simțit că mi se răsucește  
ceva în piept. Pe urmă am fugit afară și, privind la  
fereastra lui Anton Seimionovici, am rostit ca un  
jurămint: „Niciodată, niciodată n-am să mai iau  
nimic și de la nimeni !” Și adevărat: de atunci n-  
am mai luat nimic de la nimeni și mă purtam așa  
nu fiindcă mi-ar fi fost rușine de Anton  
Semionovici, ci fiindcă nu mai puteam să fur —  
simțeam că a fura este o ticăloșie, ceva murdar.  
Și iată, acum îl observ pe Panin. Ce-ar trebui să i  
se întîmple, ca să se trezească și el, să nu mai fie

nepăsător față de disprețul tovarășilor săi sau de cu-vîntul bun al unui oim mai mare ? Oricît de dificil ar fi fost Repin, mă îngrijora mai puțin. El nu era un indiferent. Și niciodată nu strîngea nimic, împărțea darnic tot ce avea — e drept, că nu întotdeauna dezinteresai — dar nu era zgîrcit. Proporțional, furturile lui Panin nu se puteau compara cu cele ale lui Kepin. Dar lui Panin îi plăcea să adune cit mai mult și împotriva acestui lucru este greu, foarte greu să lupți. Și totuși trebuia să termin și cu asta.

Stăteam mereu cu ochii pe el și tot timpul părea ocupat. Dar sufletul lui rămînea de izbeliște, nu-l urnea nimic în afară de patima lui măruntă și bîcîsnică.

Între timp organizasem și noi în școala noastră o asociație, „Prietenul copiilor”. Petka mă întrebă :

— Și ce-o să facem ?

— Vom ajuta să se pună odată capăt haiimanalicu- lui și ca toate școlile de reeducare să fie bune, îl lămurii pe scurt Alexei Savici.

Copiii înțeleseseră scopul asociației, fiecare în felul lui, dar de fapt, așa cum trebuia : din cînd în cînd ne pomeneam cu cite unul că vine din oraș însoțit de un copil necunoscut („I-am întîlnit în piață”, „a fugit de la triaj”). Uneori îi lăsam la noi, dar cel mai adesea îi plasam la alte școli de reeducare („Semion Afa- nasievici. sînteți sigur că e o școală bună?”).

I-aan spus odată lui Panin :

— Tu n-ai nici un prieten în oraș ? Dacă ai, adu-l încăoace.

— Eu n-am prieteni, mormăi el posomorit.

Ne pregăteam pentru jocul sportiv și căutam să-i dau însărcinări mai complicate, mai interesante, dar niciodată nu l-am văzut bucurîndu-se; toate le făcea așa, să fie, fără nici o tragere de inimă.

Prima oară cînd l-am văzut și eu sufletul imort tre-sărînd a fost cînd a venit la noi Vladimir Mihailovici. El îl luase la ochi de la început pe băietandru- l ăsta cu umerii obrajilor ieșiți în afară, veșnic mohorît și care nu zîmbea niciodată. De cîteva ori Vladimir Mihailovici îl rugase să-l însoțească pînă acasă, iar odată îl trimisese să-i aducă de-acolo o carte. Pînă cînd într-o zi îmi fu dat să aud această convorbire:

— Am o rugăminte, Vitea. N-ai putea să-mi faci dumneata un suport, uite-așa, ușor de placaj,

astfel încît un om să poată scrie culcat ?... Uite, îți arăt acum... și din cîteva trăsături de creion îi schiță la repezeală modelul.

Panin se uita mai mult în ochii lui Vladimir Mihailovici decît la schiță și tot încrunta din sprincene, încordat, meditănd ceva.

— Sint la noi alții care se pricep mai bine! Eu poate că n-oi scoate-o la capăt!

— Încearcă și dumneata, încearcă. Am văzut odată cum lucrai la traforaj o rană și zău că ieșea foarte bine. Și aici de fapt e același lucru. Ia privește...

Panin se uită cu neîncredere la Vladimir Mihailovici: „Da' ce, m-ai văzut pe mine v-odiată cum lucrez?” parcă stătea scris pe fața lui.

— Nu se poate, mi-ai făgăduit că ai să încerci, stăruie Vladimir Mihailovici.

Vedeam că își concentrase atenția asupra acestui băietandru și că nu-l mai slăbea de loc. Îmi puse întrebări peste întrebări în legătură cu el și, după ce ascultă puținul pe care-l știam, spuse mai mult pentru sine :

— Trebuie să ne ocupăm de acest element. Da, trebuie să ne ocupăm foarte mult. Nu se poate să-l scăpăm din mină. Și nu se poate să credem că pe el nu-l atinge nimic. Știti, am avut odată un astfel de elev. Posac și cam sălbatic. Învăța slab ; iar clasa lui era strălucită, foarte bine înzestrată. Nu știu cum, dar pe el îl neglijașem cu desăvîrșire. Și iată că la sfîr- șitul anului, înainte de vacanță, se apropie de mine și-mi spuse: „Vă mulțumesc foarte mult, Vladimir Mihailovici”. „Pentru ce ?” „Pentru că mi-ați spus pe nume. Toți îmi spun numai pe numele de familie, iar dumneavoastră imi-ați spus pe numele mic !” Da. Mi se "aprinde" și acum urechile, cînd toni aduc aminte. Știți, de rușine!...

— Întrebați-mă, Vladimir Mihailovici, dar mă tem că Panin ai nostru nu-i în stare de astfel de sentimente delicate, spusei eu. Povestea lui mi se păru cam sentimentală și, în orice caz, fără nici o legătură cu Panin.

Se vede că și Steklov era de aceeași părere cu miire.

— Panin s-a înnădit să meargă la Vladimir Mihailovici, — spuse el îngrijorat, — și Vladimir



Mihailovici este un oim atît de... îi crede pe toți...  
 Numai de n-ar șterpeli ceva de acolo.

— Nu-mi place, — spuse Ekaterina Ivanovna supărată, fără a aștepta răspunsul meu. — nu-mi place cînd un om se obișnuiește să gîndească rău despre cineva ! Omul nu este un lucru. El crește, se schimbă. Panin vede cum se poartă Vladimir Mihailovici cu el și n-o să fure nimic.

Serghei, din politețe, preferă să n-o contrazică, mormăi ceva pe sub nas, dar de atunci observai că ori de cîte ori Panin îl însoțea pe Vladimir Mihailovici, cineva din detașamentul lui Steklov — Lobov, Lionea Petrov sau altcareva din cei mici — se lua după el. Vladimir Mihailovici, care nu bănuia nimic, nu se împotriva, iar Steklov, se vede, se simțea mai liniștit.

Odată, înapoiindu-se de la Vladimir Mihailovici, Panin îmi spuse:

— Semion Afanasievici, o cunoașteți pe Ana Ser- gheevna, care îngrijește de gospodăria lui Vladimir Mihailovici ? Are o fată, care de cinci ani nu s-a mai sculat din pat. Și după o clipă de tăcere adăugă : M-atn gîndit să-i fac un pupitru...

— Vadiirnr Mihailovici v-a făcut cunoștință ?

— Da. Zice: „Uită-te, Natașa, asta-i Vitea Panin". Iar ea zice: „Stai jos, Vitea..."

Și deodată, parcă fără nici o legătură cu ceea ce spusese, mărturisî :

— Semion Afanasievici, eu plec 1

În prima clipă nu l-am înțeles :

— Unde să pleci ? De ce ?

— Plec de aici. Degeaba, nu mă pot dezvăța să fur. Și vă mai supăr și pe dumneavoastră. Să-mi fi ținut un discurs lung despre influența nefastă a furtului, și tot nu m-aș fi bucurat mai mult ca acum. Va să zică și el se gîndește, se luptă cu sine însuși! Dar l-am răspuns numai atît.

— Ce să mă fac cu tine ? Supără-mă mai departe.

Iar peste vreo două zile în atelier (Alexei Savici îmi adusese vestea asta), Panin îi spuse lui Jukov :

— Ia ascultă, Jukov... ajută-oia să fac... asta... cum îi zice... un suport...

Se vede totuși că se pricepea puțin la oameni, dacă i se adresase tocmai lui Jukov. Și, se înțelege, Sa- nea îi răspunse cu bunătațe:

— Bine, adă-neoace placajul. Arată-mi cuim ți-a explicat Vladimir Mihailovici. Mai ai schița aceea ?

S-au căznit amindoi cîteva zile, s-au mai sfătuit și cu Alexei Savici cum să-l înjghebeze mai bine și, în cele din urmă, făcură un pupitru pliant, ușor de mi- nuiț. Nu pricepeam de ce Panin tot fugea mereu pe- afară și se uita în lungul drumului, dar pînă la urmă mă luminai: îl aștepta pe Vladimir Mihailovici. Iar Vladimir Mihailovici nu mai veni în ziua aceea și abia spre seară, Panin îmi ceru voie să ducă el pupitrul. Și i-am dat voie. După ce se înapoie, se apropie de mine și, contrar obiceiului, fără să-mi ocolească privirea, îi rni spuse cu o voce, care acum nu mai era inexpressivă ca altădată :

— L-am dus. Și-mi zice : „Îți mulțumesc, îți mulțumesc... Acum — zice — o să-mi fie mai ușor să scriu !”

Mă cam temeam că venind a doua zi, Vladimir Mihailovici să nu înceapă să-l laude prea mult pe Panin. Băieții nu s-ar fi bucurat, ci mai curînd ar fi bănuit că-l laudă așa, doar de ochii lor. Dar Vladimir Mihailovici nu-i spuse decît atît, și asta pe un ton destul de reținut:

— Natașa im-a rugat să-ți imai mulțumesc încă o dată. Ai făcut o treabă bună ; pupitrul e foarte comod și bine lucrat.

Cuvinte aruncate așa, mai mult în treacăt. Dar cîteva din băieți se nimeriseră să fie de față și eiram sigur că aveau să spună tuturor cele auzite. Aîl, deocamdată. Nu mai stătui de loc de vorbă cu Panin și se părea că nimic nu se schimbare în el.

Și totuși, se vedea o schimbare în felul cum se purtau băieții cu el. Ceva imperceptibil, abia simțit. Apăruse o licărire de interes, sau mai curînd de curiozitate : dacă Vladimir Mihailovici se poartă așa cu Panin, poate că într-adevăr o fi ceva de capul lui !

37  
„Vrei să fii băiat de ispravă?”

— Uite ce, — spuse Vladimir Mihailovici, venind la noi într-o zi, — am o propunere : Mitea,

trimite-i pe băieți în toate părțile, să vedain care ne va aduce vestea cea imai mare ?  
 Nu ne spuse cam despre ce fel de veste era vorba. Dar toți aveau convingerea că Vladimir Mihailovici știe ceva.

— Da' de ce, Vladimir Mihailovici ? De ce ? nu-l slăbea Petka.

— Ești tu cercetaș ori nu ești ? Ei bine, du-te și cercetează, răspunse Vladimir Mihailovici, care îi spunea „tu” numai lui Petka și încă vreo citorva mormoloci din detașamentul lui Steklov.

De la prinz și pînă la masa de seară, cercetașii cutureierară întreg „teatrul de război” presupus. Poulsoșnușkin află că se mai pusese în circulație încă un tren de zi și că cel de noapte fusese desființat. Pa- vlușa Steklov raportă că pădurarul pesemne plecase : „Dacă și-a pus lacăt te colbă !”. Pe riu tot umblă încoace și-ncolo o barcă cu pinze”, ne înștiință Volo- din. Toți veneau și ne comunicau cîte ceva nou, și de fiecare dată, uitîndu-ne la Vladimir Mihailovici, vedeam că vestea cea mare tot n-o aflasem. De altminteri și noi ne dădeam seama că toate noutățile astea nu puteau să aibă nici o însemnătate pentru școala noastră.

Dar tocmai cînd clopoțelul suna pentru masa de seară, în curtea școlii năvăliră Korobocikin și Petka, fu sufletul la gură și cu ochii cit cepele. ' — Au sosit ! Au sosit leningrădenii !

Asta da ! era o veste mare.

— De unde ați aflat, Vladimir Mihailovici ?

— Ca să vă spun drept, am aflat intimplător. Mă duceam la gară după ziar și pe drum m-arn întîlnit cu n ceată de vreo zece băieți.

— Atunci nu sînt ei ! Ei sînt o sută !

— Cred că este avangarda. Or fi venit să facă primele pregătiri.

— Ce să mai stăm să ghicim ? spuse Alexei Savici. Haideți să mergem la ei.

— Da, să mergem, mă alăturai și eu propunerii, dar mi ine dis-de-dimineată. Cred că ar trebui să le dăm o mină de ajutor. Koroliov, alege tu vreo zece băieți.

Korol îi alese îndată și-l auzii cum îi dăscălea :

— Cum ajungem acolo, să le dăm frumos bună ziua. Dacă le trebuie ceva, îi ajutăm. Dar să nu vă zgîlți la ei, să nu-i descoaseți, să nu creadă cumva că ain venit să-i spionăm.

Pornirăm dimineă pe răcoare spre școala în care înrobuiam să fie încartiruiți noii sosiți. Pe drum, Petka și Korobocikin povesteau pentru a nu știu cîta oară, mereu întrerupîndu-se unul pe altul, cum le venise idee a să plece în recunoaștere tocmai în partea aceea. Petka nu vorbea decît de izbînda lui. „Asta da, mai zic și eu recunoaștere: am adus vestea cea mai mare! Nu ca ăilalți! Gîndiți-vă numai ce a fost în stare să descopere Podsolnușkin ! Parcă de trenuri ne pasă nouă ? Dar Pavluška ? Mare scofală — a plecat pădurarul !” Korobocikin era mult mai stăpînit, dar și el își dădea seama că amîndoi se întrecuseră pe sine. Nu-i glumă să le-o iei așa înainte la toți... Korobocikin se străduia să pară cît mai nepăsător și încrunta avan din sprincene. În genere, era un băiat serios, iar alunița neagră de sub ochiul stîng făcea ca fața să-i pară și mai posomorită. Dar acum, obrazul lui jupuit de soare i se lumina mereu de un zîmbet, pe care cu greu și-l putea stăpîni...

— Am sosit! Intrăm cu toți odată ?

Pe terenul școlii — joasă, cu un singur cat — alergau niște copii, care cu o cîrpă în mînă, care cu o găleată. Și-mi adusei îndată aminte de primele noastre zile, de cele dintîi griji gospodărești, de curățenia generală, ca și cum ne-am fi aflat pe puntea unei corăbii.

— Bună ziua. Poftim, intrați ! strigă Jenia, fetița aceea bălăioară, care juca atît de bine baschet. Auzindu-i glasul, ceilalți se strinseră și ei în jurul nostru.

După cum își închipuise Vladimir Mihailovici, pionierii din Leningrad trimiseseră înainte o grupă de șoc, ca să pregătească terenul pentru primirea celorlalți. Grupa era formată din zece copii, și copiii aceștia nu pierdeau nici o clipă în zadar, nu și petreceau timpul în bibliotecă sau în clase. Și toți păreau aleși unul și unul : sănătoși, arși de soare, pînă și Jenia cea slăbuță se înnegrise de tot, de se făcuse ca ciocolata ; și nu se temeau de loc de lucru. Toți frecau, dereticau școala, în care trebuiau să se așeze cu toții, tăiau și spărgeau lemne. Nu era ,nici un om mare printre ei și-și pregăteau singuri mîncarea. Trebuie să mărturisim că le-am dat și noi o mînă de ajutor.

Intii pionierii si baietii mei se cam uitau chioris  
unii la alpii, dar asta nu tinu prea irnult timp.  
— N-aveți nevoie de nimic ? întreabă Korol,  
intocmai ca la repetitia pe care o facuse acasa cu  
copiii. Cu ce v-am putea ajuta ?

Ne-ar trebui o căldare, mărturisi, după o clipă de  
soviaială, băiatul cel mai mare, șeful grupei (și  
acum mai țin minte numele lui de familie —  
Golșev)Am făcut o imare prostie : aim adus găleți  
murdare, de spălat pe jos, și nici o găleată curată  
pentru apă de băut. Am găsit una aici. dar- ne-ar  
mai trebui încă una, până ne-or aduce ai noștri...  
Korol se uită întrebător la imine.  
— Trebuie să le dăm, am spus eu.  
— Ia, Volodin, repede-te!... ordonă Korol.  
Nu era chiar atât de simplu să te „repezi” — până  
acasă erau vreo trei kilometri. Pin-ce Volodin „se  
repezi” într-acolo, băieții mei se plimbară peste  
tot, se uitară atenți la toate, dar nu întrebară  
nimic, țineau minte povata lui Korol: „Să nu  
creadă că am venit să-i spionăm!” Eu nu mă  
amestecam, socotind că trebuie să-și dea ei  
singuri seama de starea lucrurilor.  
Volodin făcu drumul încolo și înapoi cu o viteză re-  
cord. Aduse nu numai o găleată, ci — din propria  
lui inițiativă — și o perie nouă. zbirlită, de frecat  
pe jos.  
— Uite, am crezut... că poate e mai bine...  
pentru podele... spuse el gîfînd de oboseală.  
Vai, mulțumesc ! Ce bine te-ai gîndit! sari Je-  
nia, aproape smulgîndu-i din mîină peria. Chiar că  
mă și plictisiseam să mă tot tîrăsc cu șomoiogul pe  
jos.  
— Da, Volodin... e un băiat dezghețat, aprobă  
Korol cu glas stăpînit, dar se vedea cît de colo ce  
mulțumit era.  
Lauda lui Korol însemna ceva, apoi recunoștința  
pionierilor din Leningrad era și ea foarte  
măgulitoare, de aceea Korobocikin veni și el cu o  
propunere :  
— Am mai putea să vă facem și-un duș. Ca al  
nostru. Știți: un butoi și o căldare. Cu găuri. Un  
duș. Numai dacă vreți, bineînțeles.  
Pînă atunci nu avusesem niciodată prilejul să-l aud  
pe Korobocikin rostind discursuri atît de lungi. A  
fost un succes nemaipomenit.  
— Asta da, zic și eu ! Ar fi foarte bine! Vin ai  
noștri și... poftiți ! Răcoriți-vă ! Ce bucuroși o să  
fie !  
În felul acesta gheața a fost spartă. Băieții insta-  
" dvșul, măturau curtea, făceau cu bunăvoință  
orice, numai să-i ajute și ei cu ceva pe pionieri. Iar

pionierii le primeau ajutorul cu simplitate, ca niște prieteni vechi.

17 - Drumul în viață

— Mai aveți vreo treabă ? îi întreba cite unul din ai noștri, abia venit acolo.

— Hai la curățat cartofi! îi poțea la bucătărie pionierul de serviciu.

— Lasă să-i curețe și singuri, că de aia sînt de corvoadă la bucătărie! Mai bine veniți încoace, că ne cade cortul în cap.

Sanea Jukov îmi spuse din prima zi:

— Semion Afanasievici, nu-i putem lăsa pe toți să vină aici. Dacă se întîmplă ceva... Uite, de exemplu Panin...

— Atunci să hotărască consiliul școlii.

Vom organiza o echipă de reprezentanți, ca la noi în comună : cite rloi-trei de fiecare detașament, prin rotație. Pe cine vreți voi, pe aceia-i trimiteți.

Și rezultatul a fost foarte interesant. Băieții se duceau la pionieri ca să lucreze — asta o știau cu toții — și nu să se joace sau să se distreze (pentru voley pionierii veneau la noi pe înserate). Dar dacă cineva făcea vreo boroboacă, nu-l trimiteam. Nu-i spunea nimeni : ești vinovat și de aceea trebuie să răimii acasă. Dar nici "cel care nu era trimis la prima cerere,, nu un ai discuta : se simțea cu muscă pe căciulă. Si, curios, dar toți ar fi vrut să meargă acolo, deși, repet, toți știau că nu se duc să stea de pomână. Se poate să vii la niște oameni care lucrează din zori și pînă seara și să stai doar așa, să-i privești ? Aici, ori pui mina să faci treabă, ori pleci. Ai noștri însă nu se dădeau în lături de la muncă.

În ziua cînd trebuia să vină de la Leningrad și restul pionierilor, aim plecat în formație la gară să-i în- tîmplăm.

Trenul se apropie de peronul gării; din ultimul vagon se împrăștie ea mazărea din sac o droaie de băieți în pantalonași scurți, albaștri, cu cămașă albă și cravată roșie. Se așază îndată cite patru în rînd și formează o coloană frumoasă și pestriță. În fața lor, stegarul, avînd la dreapta și la stînga doi pionieri — un băiat și o fată.

— Bi-ne-ați ve-nit! scandează ai mei.

— Bine v-am găsit! răspund  
leningrădenii înainte... marș ! comandă cu o voce  
răsunătoare Griga Lucinkin.  
Și coloana pionierilor se urnește din loc.  
— înainte, marș ! comandă și eu.  
Coloana noastră se pune și ea în mișcare numai-  
decît.  
Ziua era posomorită, pe toată linia orizontului se  
învăluceau nori grei, iar vîntul tăios și puternic  
sufia fără milă, acoperind ultimele luminișuri  
albastra cu zdrențe vinete-cenușii. "Cu toate  
astea, nimeni nu se aștepta ca ploaia să se  
dezlănțuie atît de repede. Și totuși, așa s-a  
întîmplat. O ultimă rafală de vîni, o clipă de  
liniște, și ploaia, care parcă atît aștepta, se porni  
în ropote zgomotoase, puhoi neîntrerupt și in-  
tunecos, prăvălindu-se peste noi.  
Formația noastră fremătă, ultimele rînduri se  
buluciră între ele.  
— Aoleo, Seimion Afanasievici! piui unul din  
prichindei.  
Glebov sări într-o parte și se adăposti sub  
streășina unui chioșc.  
— Ce-i cu voi ? tipă Korol, cuprins de furie.  
Semion Afanasievici, ia uitați-vă !  
Și apucîndu-l pe Glebov de guler îl trase în rînd.  
N-am avut timp să dau comanda, nici măcar să în-  
treprind ceva pentru restabilirea ordinei cînd, în  
lața noastră, pionierii începură un cîntec, nu, nu  
un cîntec, un recitativ în cor — nîi cîntau, ci  
declamau, da, declamau ceva. Fără să vrem, îi  
ascultam. Ploaia răpăia, ne biciuia, și în larma ei  
nu apucarăm să deslușim primele cuvinte. Dar  
treptat-treptat începurăm să le prindem sensul:  
Tot-toc-toc-toc, Cu potcoave argintii Vrei să fi băiat viteaz ?  
Capul sus ! Toc-toc-toc-toc, Cu potcoave argintii !...  
Și asta din nou, mereu-mereu, tot mai tare, mai  
pro- vocător. Într-o clipă — și corul pionierilor ne  
prînse și pe noi în ritmul lui vioi și repede. Ce bine  
etfa să mergi în cadența lui ! Nu era nici muzică,  
nici răpăt de tobă, dar pasul se desprindea atît de  
ritmic, atît de ușor, încît am început și noi să-i  
zicem, intîi încet, apoi cu glas plin, în tact cu cei  
ce mergeau înaintea noastră :  
To-toc-toc-toc, Cu potcoave argintii Vrei să fi băiat viteaz ?  
Capul sus !  
A trecut acum furtuna. Miine va fi soare Cîntă goarna, cîntă-  
ntr-una, înainte, marș ! 2



Ce minunat era ! În strofele acestea clare auzeai  
cu adevărat clinchetul potcoavelor, o chemare  
care-ți înviora pasul și, deși eram uzi până la piele,  
de ni se lipea cămașa de spinare, nimeni nu se mai  
sinchisea de ploaie.

Lucinkin întorcea mereu spre noi o față  
zîmbitoare, lucind de ploaie, cu șuvițele de păr  
lipite de frunte și dădea din mină, în ritmul  
cîntecului, dirijînd parcă. Iar noi, în cicla ploii,  
repetam într-una, tot mai vesel, tot mai tare, tot  
mai apăsător :

Toc-toc, toc-toc, Cu potcoave argintii ! Vrei să fii băiat  
viteaz ?...

38

*Ziua noastră de mîine înseamnă bucurie!*

Mîine... Oare ce ne va aduce ziua de mîine ? Cu ce  
sentiment de nesiguranță adormi atunci cînd nu  
știi ce te așteaptă a doua zi ! Cît de zbuciumat ți-e  
somnia cînd nu aștepți nimic bun de la ziua de  
mîine !

Băieții noștri capătaseră siguranța plină de  
bucurie nu numai a „zilei de mîine” — ar fi prea  
puțin ! Da, e prea puțin să știi că vei fi sătul,  
îmbrăcat, încălțat.

Asta fusese la început — și pe vremea aceea  
însemna mult — dar acum o bucurie atît de mică  
nu mai putea să ne mulțumească. Nu, acum copiii  
erau siguri că ziua de mîine avea să le aducă o  
bucurie mai deplină, nu numai bucuria de a fi  
sătui și liniștiți.

Cîndva, foarte de mult, pe vremea cînd abia îmi  
începusem cariera de pedagog la comuna  
Dzerjinsk, Anton Semionovici îmi spusese :

„Nici un om pe lume n-ar putea trăi, dacă n-ar  
avea înaintea lui ceva care să-i aducă bucurie.  
Bucuria zilei de mîine — iată pentru ce trăim. Și  
să ții minte : în activitatea noastră pedagogică  
acest lucru aș putea spune că este cel mai  
important. Întîi trebuie să știi să dai viață  
bucuriei, s-o însuflețești, astfel ca băieții s-o vadă,  
s-o simtă : uite-o, e aici! Iar mai tîrziu, — e greu,  
dar cît de important! — trebuie să preschimbi  
bucuria asta simplă într-una din ce în ce mai  
complexă, de mai mare însemnătate pentru om. La  
început, pe băieți îi poți bucura dîndu-le o bucată  
de turtă dulce, sau — hai să zicem — ducîndu-i la  
cîrc. Dar pe urmă bucuria lor cea mare va fi să-și  
îndeplinească datoria. Să lucreze frumos. Și poate,

să-și dea viața pentru o cauză comună, măreață. înțelegi cum vine asta ? Eu aş spune chiar că a educa un om înseamnă a dezvolta în el perspectivele bucuriei lui de mine. Pricepi ? Uite, propune-le băieților să facă un patinoar. Se vor apuca îndată de treabă, cu entuziasm, atrași de perspectiva de a se distra. E o perspectivă. simplă, fără prea mare valoare. Dar lucrul odată pornit va înainta mereu și în mersul lui vor răsări o seamă de alte probleme. Unde să se încălzească ? Unde și cum să așeze băncile ? Cum să lumineze mai bine terenul ? Vezi cum se complică perspectiva chiar de la început, din primele momente ? Dar uite, chiar și în viața noastră comună : cînd un colectiv devine atît de unit, încît formează parcă o familie, pînă și perspectiva cea mai apropiată — aceea ■■ a lucra cu toții împreună, în colectiv — te cisugă în întregime și te bucură.”

îmi aminteam acum de vorbele lui Anton Semionovici, comparam ce-mi spusese cu viața noastră de-aici și vedeam : da, o asemenea perspectivă apropiată, în care totul tinde spre un viitor plin de acțiune colectivă, de succese colective, aveam și noi. Fără îndoială! Băieții se scoală dimineața cu un singur gînd : începe o nouă zi de muncă comună, de efort comun. Prea bine ! Vom munci ! Ne împrietenisem cu colhozul „Lenin”. Nu-i adevărat că numai faima rea se răspîndește repede. Scă- pasem de vreo două ori -finul colhoznicilor de ploaie — ne dusesem cu tot alaiul la ei, fără a aștepta să fim pofțiți — și-l făcusem capîte, iar a doua zi îl împrăș- tiasem din nou și mai venisem încă o dată sub arșița soarelui, ca să-l întorcem. Nu era cine știe ce, dar fusese de ajuns ca lumea să spună despre noi : „Buni băieți ! Le place să muncească !” Și faima noastră, de astă dată bună, se lăți, se răspîndi tot mai departe și mai departe. împreună cu pionierii din sat plivisem varza și sfecla colhozului, iar pe urmă veniseră și ei să ne ajute la grădina de zarzavat. Și nu se mai întimplă niciodată să se aducă un film bun și ei să uite să ne cheme și pe noi.

La faima asta a noastră mai contribuise și întîmplarea următoare” : odată, sînd în sala mare și încăpătoare a colhozului (colhozul și S.M.T.-ul aveau un club bun), așteptînd să înceapă filmul, sporovăiam între noi, mai trăgînd din cînd în cînd cu urechea la ce se vorbea alături. Un flăcău de

vreo șaptesprezece ani zicea că vrea s-o dea la gazetă pe bucătăreasa lor, care pentru unii era mămă, iar pentru alții ciumă ; unora le punea prea multă ciorbă, iar altora, prea puțină ; unora abia le ungea fundul străchinii cu păsat, iar altora le-o umplea cu vîrf.

— Dar ce ziar aveți ? se interesă foarte serios Pod- solnușkin.

— Avem, cum să nu, apare la direcția politică. Au ei o rubrică : „Hai să ne răfuim !” S-acolo aș vrea s-o văd încondeiată pe Avdotia Sergheevna a noastră.

— Și cum o'mai cheamă pe Avdotia Sergheevna a dumneavoastră ? întrebă deodată Repin.

— Dar tu ce-ai cu ea ? i-o întoarce flăcăul. Uite-  
aşa, întreb şi eu.  
Boiko o cheamă. Ei şi ?...

— Stai, stai ! Aveţi în colhoz un Semion ? Dar  
Va- sili ? Dar Efim ?... Nu, Efim n-aveţi ? Mie-mi  
trebuie un Efim. Dar Pantelei ? Dar Filip ? Nu, n-  
aveţi ? Dar un Ivan ?  
Eram nedumeriţi cu toţii, iar flăcăul care adusese  
vorba despre bucătăreasă începuse s-o cam bage  
pe minecă şi se tot uita cu frică la Andrei. Iar  
Andrei, cu privirea aţintită într-un colţ, cu un aer  
preocupat, mişcînd din buze, tăcu puţin... Şi  
deodată, cu totul pe neaşteptate, îi propuse  
flăcăului:

— Decît o notă, mai bine faceţi-i o caricatură şi  
dedesubt puneţi nişte versuri usturătoare. Uite,  
cam aşa :

Tovarăşi Boiko, spune: de ce Faci împărţeala-şsa. pe dos ?  
Ivan. Vasili, Iuri. ce, Decît Grigori-s mai prejos ?  
Băieţii mei şi colhoznicii rămaseră cu gurile căs-  
cate. Iar cînd epigrama apărui într-adevăr sub o  
caricatură răutăcioasă şi foarte hazlie la rubrica  
„Hai să ne răfuim”, popularitatea noastră crescui  
neînchipuit de mult.

— Uite, asta ! Asta a făcut versurile ! spuneau  
şi tinerii lucrători de la colhoz şi chiar şi  
colhoznicii mai în vîrstă. de cîte ori apăream la  
club.  
Era cea dintîi contribuţie a lui Andrei Repki la re-  
numele bun al şcolii noastre.

### 39. *Jocul*

Uite, aşa trăiam, şi fiecare zi ne aducea cîte o  
bucurie.  
iar o dată cu venirea băieţilor de la Leningrad, în  
fata noastră se mai ivise o nouă bucurie, pe care  
aveam s-o trăim curînd — „jocul militar”.  
Dar înainte de a trece la el, vreau să mai  
povestesc ceva.

— Semion Afanasievici, — mi se adresă odată  
Serghei Steklov, —• orice-aţi zice, fără goarnă nu  
se poate. Nu se poate şi pace ! Cum să ne sculăm  
la alarmă ? Cum să sunăm adunarea ? Ce poţi face  
cu un clopotel ?

— Să discutăm în consiliu şi să hotărîm cum să  
facem.

— Semion Afanasievici, mai bine să nu discutăm în consiliu. Ce să-i mai scoatem ochii lui Korol !...

— Ce-i cu tine, Steklov ? Nu ești în toate mințile ?

— Semion Afanasievici, păi el a spus de mult de față cu toții: „Ia mai slăbiți-mă ; eu am luat goarna, dar de Volodka să nu vă atingeți, că el nu-i vinovat cu nimic !”

— Când a spus el așa ceva ?

Steklov își cobori glasul :

— Păi Semion Afanasievici, Volodka mereu se tot frământă... umblă după toți și se miorlăie. Korol l-a văzut odată și zice: „Să știți, eu am făcut-o. Și tu, Repin, diavol afurisit, să știi că nu-mi pasă de tine : eu am luat goarna, iar Volodka n-are nici în din, nici în minecă cu asta !”

— Și Volodka ?

— Da' n-a spus-o de față cu el. Și ne-a amenințat : „Dacă-i spune cineva lui Razumov, îi sucesc gitul !” Ei, și n-a vrut nimeni să se bage. Volodea nici nu știe că Dmitri a luat vina asupra lui. Dar să nu va închipuiți așa ceva, Semion Afanasievici, nu crede nimeni, adăugă Serghei. Se înțelege, a făcut-o în necazul lui Repin. „Dacă — zice — îi spui ceva lui Volodea, te...”

Drept să spun, Serghei m-a năucit cu totul. Se înțelege că n-am crezut, nici nu puteam să cred ce spusese Korol. Desigur că o făcuse în necazul lui Repin — așa era. Și totuși, nu-l de loc plăcut să afli că în școala pe care o conduci multe se fac și se discută fără știrea ta ; că sînt lucruri despre care nu ți se spune nimic, și care, fie că nu ajung de loc la urechile tale, fie că le descoperi uite-așa, din întimplare. Ce l-o fi apucat pe Korol să spună o prostie ca asta ?

Cît despre goarnă — Serghei s-a gîndit foarte bine — trebuia neapărat să facem rost de una.

Rezolvăram numaidecît problema, fără nici o zarvă, rugîndu-l pe Alexei Savici să ne aducă una din oraș. Petka, înnebunit de bucurie, luă cîteva lecții de la gornistul din Leningrad și, într-o bună dimineată, Poiana Mestecenilor fu trezită din somn de sunetele ei poruncitoare. Toți săriră în picioare și, fără să mai aștepte rondul, alergară afară, la adunare.

Petka, roșu și plin de nădușeală, emoționat de măreața misiune ce i se încredințase, sună pe loc,

unul după altul, patru semnale. Primul — scularea — voios și sprinten :  
— „Zorile s-arată, sună deșteptarea, iute echiparea. Iii gata de .muncă !”  
Al doilea — stăruitor, chemînd la lucru :  
„Ia-ți lopata și toporul! ! auzi, duduie motorul. Zi de munc-a în-ce-put!”  
Al treilea — chema prelung plin de melancolie:  
„La culca-are în dormitoare ! La culca-are în dormitoare !”  
Semnalul de alarmă răsuna ca un strigăt :  
„Repede! Scularea ! Lasă trîndăveala ! Nu fii cască-gură !”  
Începînd din ziua aceea, băieții se culcau, așteptînd mereu alarma.  
Chiar de la prima alarmă, care răsună într-o zi, pe la revărsatul zorilor, ei fură numaidecît în picioare. Deși goarna nici nu-și terminase măcar chemarea, băieții se și strînseseră în careu, gata îmbrăcați — în pantaloni, cămăși și cipici în picioare.  
— Bravo vouă ! le-am spus eu din tot sufletul, dar, după cum s-a văzut mai tîrziu... mă cam grăbisem. În noaptea următoare am trecut prin dormitoare și abia atunci am înțeles de unde venea iuteala de fulger și punctualitatea lor exemplară : toți — și înțeleptul .Tukov, și Serghei Steklov, care era atît de chibzuit, și Koliskin cel greoi, și Hans, și Erwin — ■ nu mai vorbim de cei mici — toți dormeau îmbrăcați. Și- dimineața la adunare am fost nevoit să le spun cu totul altceva :  
— Adunarea de alarmă s-a desfășurat cum nu se poate mai rău. A fost o înșelăciune, nu o adunare adevărată. Și iarna, cum o să dormiți ? Cu cojoace și pîslari ? Cu căciulă pe cap ? Tuturor comandanților le aduc o mustrare severă. Să aveți grijă ca toți să doarmă cum trebuie și să vină la adunare cînstit, fără înșelăciune.  
Petka devenise o persoană de vază. Înainte de culcare, fiecare îl trăgea de mîneacă.  
— Zi, să mori tu, o să avem alarmă la noapte ?  
— Să mă trăsnească ! exclama Petka, fără să spună totuși da sau nu.  
Seara n-am izbutit să rămîn singur cu el nici o clipă măcar — ne urmăreau zeci de ochi ageri. A trebuit să convenim că ordinul de alarmă îi va fi transmis de Ekaterina Ivanovna, despre care

băieții credeau că nu se amestecă în aceste treburi.

Am sunat alarma, cînd toți încetaseră de mult s-o mai aștepte, și ceea ce mi-a fost dat să văd, privind careul, ar fi trezit risul oricui : copiii stăteau aliniați ca vai de lume, cu părul zbirlit, cu cite un picior încălțat și cu celălalt desculț, care numai cu pantalonii pe el, care cu cămașa subsuoară. Tabloul era foarte pitoresc, dar și trist totodată.

— Foarte rău ! Treceți în dormitor ! îmbrăcați-vă ca lumea !

Data următoare — cam la două zile după asta — primii sosiră alergînd, îmbrăcați ca de paradă, băieții lui Steklov, pe care Serghei, neobosit, îi antrenase mereu. În coada tuturor sosi detașamentul lui Koliș- kin. Sfatul școlii felicită detașamentul patru și aduse mustrări detașamentului doi.

Astfel, încetul cu încetul am ajuns ca la semnalul de alarmă băieții să se îmbrace repede, reglementar, și să se alinieze în careu disciplinați și într-o ordine perfectă.

În toate detașamentele se puna atîta suflet pentru joc, încît Ekaterina Ivanovna suspina mai toată ziua :

— Dacă și la toamnă ar merge tot așa... ta învățătură...

În zilele acelea aproape că nu ne mai vedeam cu cei de la Leningrad — doar cerceiașii se întâlneau față-n față în pădure și se măsurau unii pe alții cu priviri bănuitoare, parcă studiindu-se, ca apoi să se uite repede în altă parte.

Cu vreo trei zile, înainte de începerea „ostilităților”, comandanții noștri și comandanții inamicului se adunară din nou la club. Ei bine, acum arătam cu totul altfel decît acum o lună ! Nu mai stăteam cu ochii în pămînt. nu mai oftam pe tăcutetea și nici nu ne mai rodea invidia. Tratam ca de la egal la egal cu adversarii noștri și discutam cu seriozitate, în toate amănuntele, regulile jocului.

Se înțelege că pe dată s-au iscat discuții : cine va purta brasarde roșii și cine — albe. A trebuit să tragem la sorți. Noi am avut noroc ! Ne-au căzut brasarde roșii cu numere albe, iar celor de la Leningrad — albe cu numere roșii. Pe urmă a

trebuit să cădem la învoială asupra punctaiului. Pentru o camuflare reușită — două puncte, pentru fiecare informație importantă și justă — până la cinci Duncte.

— Iar dacă e cifrată după alfabetul Morse, cu un punct mai mult, preciză Lucinkin.

Ți-a fost o lovitură grea pentru noi. Aproape că nu ne ocupasem de loc decât alfabetul Morse — aici ne pusese piciorul în prag Ekaterina Ivanovna. care declarase sus și tare că nu îngăduie să li se înrobicească copiilor capul cu alfabetul Morse, cînd ei nici măcar tabla înmulțirii n-o știau bine. Avusesem chiar o discuție cu ea, dar am fost nevoit să cedez, și iată, acum aveam de pierdut din pricina asta !

Începutul „ostilităților” fu totuși pentru ziua de zece august. Dar nimeni, în afară de comandanți, nu trebuia să știe. În ajun, cinci băieți, conduși de Korol, așezaseră în pădure cortul statului maior. Locul fusese ales cu chibzuială — o poieniță mică, înconiuată din toate părțile de plopi de munte și de pini. Și mai era acolo și un mesteacăn, rătăcit printre ei. Înalt și subțirel, crescuse înclinat, se vede din cauza vîntului, și stătea așa, mult încovoiat, înscriind o curbă albă pe fondul verde-cenușiu al plopilor. Acolo, lângă mesteacăn, așezaseră și cortul. La vreo zece pași distanță se găsea o groapă adîncă, aproape rotundă, cu apă la fund, iar la dreapta, ceva mai departe, curgea un pîrîu rece și destul de larg. Dar pentru noi, groapa și pîrîul nu existau ca atare — ele erau doar obstacole, care la nevoie l-ar fi putut împiedica pe inamic ; acum toate cite se aflau în jur nu le priveam decît din acest punct de vedere.

Cît despre mine, eram grozav de emoționat. Nu mă îngrijora nici rezultatul jocului, nici numărul punctelor pe care ar fi putut să le cîștige băieții mei la cunoașterea hărții, la iscusința de a transporta răniții și de a se orienta pe teren. Ce să mai vorbim — toate exercițiile astea or fi avut însemnătatea lor, dar nu ele erau lucrul cel mai de seamă pentru mine. Colectivul nostru trecea un examen — poate fără prea mare importanță — dar atît timp cît un colectiv se dezvoltă și se întărește, orice lucru, cît de mărunț, este pentru el un examen : și un necaz, și o bucurie, și o înfrîntare cu un alt colectiv. De fapt, colectivul nostru se înfrînta acum pentru prima dată cu un alt colectiv, la



joc și la luptă. Cum se vor purta băieții ? Oare nu se vor pierde cu firea ? Așteptam să văd. Și, nu ascund, eram îngrijorat.

— Dar iată că sosi și ziua cea mare.

Era încă întuneric, când, sacadat și răsunător, goarna sună alarma. Eu și Petka așteptam pe linie. El sufla în goarnă din răspuțeri. Auzeam cum îi clăntănesc dinții de frig, sau mai curînd de emoție. Toată școala începu deodată să forfotească. Stringînd arma de lemn în mînă, băieții coborau scările sărînd cîte trei trepte odată și se aliniau pe plutoane. Recunoașterea pornise de mult, iar garda și secretarul statului major plecaseră de cu seară și-și petrecuseră noaptea în cort.

— Declar școala de reeducare numărul șaizeci în stare de război ! spusei eu, invăluind cu privirea frontul, încremenit pe linie.

În deplină tăcere, fiecare comandant își duse plutonul pe pozițiile dinainte stabilite. Băieții mergeau în lanț, unul după altul. Își schimbau repede și neauzit formația, ținîndu-și răsufierea. Jukov așează santinelele în jurul școlii; băieții care rămăseseră de pază urmau să fie schimbați la cîte o oră și jumătate, ca să poată lua și ei parte la joc.

— Stai! Cine-i ! Stai, cine-i ? mă opriră santinelele de vreo cinci ori pînă ajunsei la statul major.

— Vulturul, rosteam eu încet parola.

— Șoimul, îmi răspundeau santinelele în șoaptă și mă lăsau să trec.

Cortul, tot numai ramuri verzi, era aproape cu neputință de găsit printre plopi în lumina cenușie a zorilor. La intrare stăteau Glebov și Erwin.

— Vulturul, spuse Erwin.

— Șoimul, răspunsei eu.

Erwin trebuise să învețe multe cuvinte rusești — parola urma să se schimbe din două în două ore. În cort, la o masă, ședea Repin. El era secretarul statului major, fiind' cel mai cu carte.

— Dar știi, fără mofturi! îi spuseseam eu în ajun, cu înțeleș.

Andrei îmi răspunsese reglementar, fără să se supere, dar și fără să zimbească :

— înțeleș, fără mofturi!

Poate că el era singurul care avea simțămîntul că totul nu e altceva decît un joc. Oricum însă, nu și-

ar fi îngăduit nici o clipă să uite că lucrurile trebuie luate în serios.

Iată și acum, în adîncul ochilor săi albaștri, și unde, pe la colțul buzelor, îi flutură un zîmbet — zîmbetul lui obișnuit. Îi răspund printr-o privire gravă, ba chiar posomorită.

„Dar n-avem timp să ne examinăm unul pe altul — în cort dă năvală Korobocikin cu primul raport : „Sur-jik a fost rănit”. Inamicul îl atacase din spate plutonul, prin surprindere, aruncase cîteva grenade și se făcuse nevăzut. Desigur am fi putut să nu-l socotim rănit pe Surjik, dar o grenadă îl nimerise drept în cap, așa că, vorbind cînstit...”

— Vorbind cînstit, Surjik nu-i rănit, ci mort de-a binelea...

După aceea începură să sosească vești din ce în ce mai alarmante. Tot ce izbuteau să afle cercetașii noștri, după o jumătate de oră, nu mai avea nici o valoare — inamicul își regrupa mereu unitățile, schimbind pozițiile tunurilor. Toate informațiile noastre se dovedeau a fi nesigure și neadevărate. Ce-i drept, aveam în rezervă un șiretlic, pe care hotărîsem să nu-l folosim pînă pe la amiază.

Bineînțeles, Korol îl născocise.

Leningrădenii știau că noi n-avem fete. De ce să nu îmbrăcăm doi-trei băieți în rochii ? Să se plimbe prin pădure, să culeagă ciuperci — n-o să-i bănuiască nimeni : doar inamicul nu ne cunoaște pe toți la față !

Cel mai nimerit ar fi să-l travestim pe Petka, dar pe el pionierii îl cunosc ca pe un cal breaz. După înfățișare, bun ar fi și Lionea cel cu gîinile, dar cum să te încrezi în istețimea lui ? Prea e blînd și sperios, nu degeaba seamănă el cu un iepuraș... Și atunci Korol îl propuse pe Vasea Lobov, tot mic și pîrpiriu ca Lionea, și pe Pavlușa Steklov. La început, zgîm-boii se cam codeau :

— Da-a, să ne îmbrăcați ca pe fete și pe urmă să ridă toți de noi !

Dar Korol le spuse cu tonu } cel mai impunător cu putință :

— Să îndrăznească numai, că le arăt eu !...

Galia, care auzise din odaia de alături discuția noastră, spuse și ea :

■ Și de ce ar rîde de voi ? E doar o tactică militară !

Zis și făcut. Galia și Sofia Mihailovna scurtară și micșorară niște fuste și bluze de-ale lor cam pe

jumătate, pe măsura godacilor. Antonina Grigorievna ne dădu și ea două basmale, una cu bobite negre pe alb și alta ■ — albastră cu floricele. Făcurăm rost și de niște coșărți. Apoi le arătarăm de citeva ori cum să umble, cum să se poarte. Puștii pufneau mereu în ris și asta era primejdia cea mai mare : dacă rid — s-a isprăvit cu ei ! Dar amindoi se jurară că odată ajunși pe prima linie, in-o să mai ridă.

Între timp, după o oarecare calmie care urmă după „moartea tragică” a lui Surjik, atmosfera începu să se încălzească. În fiecare clipă se întâmpla câte ceva. Glebov zări din vârful unui brad înalt un lanț de pionieri, care se furișau de-a lungul piriului, în direcția statului nostru major. O grupă din plutonul lui Podsolnușkin fu trimisă în întâmpinarea lor. După aceea, la statul major năvăliră Korol, Hans și un flăcăiandru din plutonul lui Kolișkin — Liubimov, bălai și pistruiat ca un ou de cuc. Ei capturaseră de la inamic, după o luptă crâncenă, un tren de care cu alimente — o roabă cu ajutorul căreia leningrădenii își aprovizionau trupele avansate. Situația era delicată : ce să facem ? Să-i lăsăm pe băieții nemîncați ? Dar altfel nici nu se putea, de ! Războiul-i război ! Lasă-i să se descurce și singuri...

Pe urmă în cort dădură buzna Hans și Podsolnușkin, aproape tirind-o după ei pe Tania Vorobiova, care se . zbătea desperată, împotrivindu-se din răsuputeri. Ce se întâmplase ? Întilnindu-se pe neașteptate cu Hans și Podsolnușkin, ea începuse să tipe ca din gură de șarpe, cerind ajutor. De fapt, regula jocului era așa : dacă se ciocneau două forțe inegale, să zicem doi cu unul — inamicul era mort. Băieții încercaseră să smulgă Taniei brasarda de pe mîneacă, dar... Tania își cususe brasarda ! Lasă că și noi ni le legasem cu niște noduri nemaipomenite, dar chiar să le coasem... nu, în halul ăsta de nerușinare încă nu ajunsesem !

După amiază sosită și Vasea cu Pavlușa. Veneau agale, gravi, ținindu-se de mînă, cu basmalele trase pînă peste ochi și legate strîns sub bărbie, îmbrăcați în fuste largi și cu coșărți. Nu-și îngăduiau să iutească pasul, mergeau încet, fără grabă. Și abia cînd trecură linia, după care rtu-i măi amenința nici o primejdie începură să alerge,

ridicîndu-și caraghios fustele și vînturîndu-și coșărcile.  
 Încă o clipă și cercetașii noștri ajunseră în cort și, gîfîind, întrerupîndu-se mereu unul pe altul, ne povestiră cum, ajunși în pozițiile inamicului, li se spusese : „Hai, treceți... treceți repede, fetelor, că aici e teatru de război.” „Păi noi strîngem ciuperci”, le-a



răspuns Vasea. „Veniți mîine după ciuperci, azi nu se poate. Plecați, să nu pățiți ceva.”  
 Dar băieții mai zăboviră mult timp pe acolo și-și luară tălpășița abia după ce auziră glasul lui Grișa Lucinkin, pentru că el îi cunoștea la față pe foarte mulți dintre băieții noștri.  
 — Am umblat peste tot, de jur împrejur, am iscodit tot, știu tot! raportă cu importanță, dar fără pic de lăudăroșenie, Steklov cel mic.  
 Am întins harta în fața lor și ei ne-au arătat foarte precis în care parte a cortului, unde se adăpostea statul major al inamicului, sînt așezate mitralierele, două la număr, pe ce potecă veghează garda de apărare — totul pînă în cele mai mici amănunte.  
 — Pe-aici nu puteți răzbi, spunea cu gravitate, imitîndu-l întocmai pe fratele său mai mare. Pavluška : Aici e uri brădet des, des, și te înțeapă...  
 Dar aici... Uite, pe cărarea asta... și ar fi bine să-i

luăm din spate, uite pe-aici, așa, pe aici, Semion Ata- nasievici...

Pe chipul Taniei era întipărită o indignare nemăsurată și, cuțnea, fata tăcea. Mie, care-i cunoșteam năravul, tăcerea ei mi se părea aproape nefirească.

Așadar ne lămurisem : leningrădenii erau bine asigurați dinspre sud și mult mai slab dinspre nord. În afară de asta, tot drumul din partea de nord a cortului lor și până la noi, Pavlușa și Vasea îl cunoșteau pe dinafară, unde se aflau instalate mitralierele, unde erau trupe multe, unde mai puține, pe ce potecă se găsea copacul cu observatorul cocoțat în vîrf.

Așa încît hotărîrăm să pornim ofensiva dinspre nord. Lăsînd statul nostru major sub o pază puternică, aruncăram toate forțele contra statului major inamic, împărțindu-le în trei formații de luptă. Prima, condusă de Korol, a doua — de Jukov, iar cea de a treia — ariergarda ■ — de mine. Mergeam la o distanță mică unii de alții, uneori ocolind locurile primejdioase, alteori încercuind unitățile inamice mai puțin puternice. Apropundu-ne de obiectivul nostru, începurăm să înaintăm tîrîș. În rapoartele lui Lobov și Steklor toate erau exacte pînă la cele mai mici amănunte ; cu fiecare pas ne convingeam că nu le scăpase nimic ; dădeam de posturile inamice chiar acolo unde ni le indicaseră ei și ne strecuram neobservați prin locurile unde, după spusele lor, se afla cîte o trecere.

Zăbind după tufșuri cortul statului major inamic, Korol le porunci băieților lui să se ridice și, cu un „ura” desperat, care se auzi probabil în toată pădurea, se repeziră valvîrtej la asalt. Și aici se petrecu ceva cu totul neașteptat. Băieții fugeau în lanț de trăgă- iori, în picioare, fără să se mai aplece, și cum alergau așa deodată, căzură cu toții, din plin avînt, toți, unul cîte unul, de parcă ar fi fost secerate de rafalele unor mitraliere. De departe nu înțelegeai de loc ce se petrecuse, chiar îți venea nu știu cum. Ce li s-o fi în- timplat ? Jukov alergă în ajutor cu plutonul său, dar și ceilalți băieți care se avîntară înainte avură aceeași fiartă.

Și-n timpul asta, din toate părțile, dușmanii veneau puhoi. Atunci am sărit și eu cu ai mei și ne-am aruncat în viitoarea luptei. Grenadele

zburau, o mitralieră tăcânea de zor, dar amuți îndată — amuți fiindcă, după cum se lămură mai târziu, Iukov cu dsi băieți de-ai lui se strecurase pînă în spatele ei și-l doborîse pe mitralior. Dar iată că o altă mitralieră începu să latre ca turbată. Eu cu Grișa aveam grijă să nu se întîmple cumva vreo nenorocire: băieții erau atît de ațîțați, încît nu mai țineau seamă de nimic, și deși „grenadele” erau de cirpă, umplute cu fin, iar „mitralierele” — niște pirîitoare de lemn, totuși era primejdie, nu glumă. Cel mai mult însă mă temeam pentru fetele din Leningrad, care se aruncau în luptă cu aceeași îndrăzneală ca și băieții.

Am fost respinși, dar pierderile suferite de dușman erau mari — cînd unul, cînd altul din pionieri se pomenea fără brasardă ; sanitarii nu mai pridideau să ridice răniții. De n-ar fi fost piedica aceea neașteptată și misterioasă, care ne secerase primele rînduri, fără doar și poate că am fi cișligat lupta.

Dar ce se întîmplase ?

Steklov și Lobov într-adevăr observaseră totul, în afară de un singur lucru, foarte important : în partea de nord a dispozitivului lor, leningrădenii întinseseră printre copaci și tufișuri frînghii și nu așa simplu, ci rînduri-rînduri.

Ai noștri se poticniseră în ele, se încurcaseră și se prăvăliseră grămadă, unii peste alții. Nu era o născocire prea grozavă, dar se dovedise a fi hotărîtoare, deoarece ne dăduse peste cap rîndurile, făcîndu-ne să pierdem mulți oameni — zăpăceala nu tinuse mult, e drept, dar destul pentru ca pionierii să-și vină în fire și să-și adune forțele.

Ne apropiasem de statul major al celor din Leningrad tocmai în clipa în care se pregăteau să dezlănțuie ofensiva. Înarmați pînă în dinți, cu toate rezervele de oameni strînse la un loc, ei erau gata-gata să pornească spre statul nostru major.

Poate că dacă am fi sosit ceva mai târziu, am fi găsit inamicul nepregătit, cu puțini oameni, și am fi cîștigat, dar acum jocul era nul ! E adevărat că dacă ar fi fost să socotim numai după puncte, ar fi trebuit să recunoaștem că biruința era de partea leningrădenilor. Aveau mai multe puncte, rapoartele lor erau scrise în alfabetul Morse, hărțile desenate mai frumos, iar ideea cu frînghia — de-a dreptul de invidiat! Dar putea oare fi

trecut cu vederea faptul că noi pătrunsesem pînă în inima lagărului inamic ? Noi fusesem cît pe aci să ne atingem țelul, pe cînd ei nu numai că nu se apropiaseră de statul nostru major, dar patrulele lor de recunoaștere nici măcar nu știau cum arată !

— Jocul s-a terminat la egalitate, în mod onorabil pentru amindouă taberele, declară Grișa Lucinkin, cînd adversarii de mai odinioară se aliniară într-o poiană mare în pădure, roșii la față, cu părul zbîrlit și abia rasuflînd.

...Pornirăm spre casă într-o formație comună, băieții noștri laolaltă cu cei din Leningrad, ciufuliți, cu obraji învâpăiați, cu miinile și picioarele zgiriate de mărăcini și crăci, care cu cămașa ruptă, care eu ochiul învinețit. Dar toți își țineau capul sus, ochii le străluceau, iar expresia de pe fețele lor s-ar fi putut traduce prin cuvintele : „Așa da, mai zic și eu !”

În primele rînduri se găseau pionierii din Leningrad, cu steagul în frunte. În față de tot gorniștii —■ Lionea, pionierul cu obraji bucălați și Petka al nostru. Cu capul aruncat pe spate, cu goarneaule îndreptate în sus și scîlnteind în bătaia soarelui, cîntau ceva ce nu mai semăna cu nici un semnal cunoscut. Nici scularea, nici culcarea, nici masa, nici alarma. Era semnalul victoriei, al fericirii, și semnalul acesta ne făgăduia un foc de tabără mare și vesel în poiana noastră și o caldă, credincioasă și veselă prietenie în viitor.

**40**

*L-am văzut pe Thaelmafin"*

Fiecare lucru la timpul sau. Era pe la sfîrșitul lui august. Atelierul nostru de tîmplărie căpătase o oarecare faimă : lucrasem o serie de pupitre și de table de clasă pentru noua școală a colhozului „Lenin” și mai pricisem citeva comenzi, printre care și una de la Leningrad, Despre mobila noastră se spunea că este elegantă, iar Sokolov, președintele colhozului, declarase scurt:

— Bine lucrat! N-o să vă lăsăm fără comenzi! Ne-am dus în sat ca să vedem cum arată pupitrele și tablele noastre în școala cea nouă.

— Asta-i lucrat de mine, zice Podsolnușkin, min- giind cu minia capul luciu al unui pupitru.

— Și de mine, îl îndreaptă gelos Korobocikin. După ce le-or fi cunoscînd oare ? Toate pupitrele

seamănă între ele ca „niște frați gemeni. Dar, pesemne, că așa o fi, n-or vorbi ei degeaba ; se vede că le-au însemnat într-un fel oarecare. Petka vopsise tablele și acum ele i se păreau mai frumoase decât toate celelalte lucruri.

—• Semion Afanasievici, — îmi șopti el, — v-ați uitat la tablele din clase ? Sint frumoase ?

— Sint foarte frumoase, foarte frumoase, încuvîntă Ivaîn Alexeevici Sokolov, care vizita împreună cu noi școala. Ia ascultă, Semion Afanasievici, școala dumi- tale găzduiește niște băieți din Germania, nu-i. așa ? Ce-ar fi să vină pe la noi, să ne mai spună cîte ceva. Știi ce dornici sint oamenii să afle noutăți.

Nu-l puteam refuza, dar nici să le răscolesc bieților copii suflutele nu mă înduram : prea mult suferiseră ! Chiar și unui om mare l-ar fi venit greu să vorbească.

— Nu zic, ai dreptate... Și totuși — insistă Sokolov... Nu, nu la club, acolo s-ar îngrămădi prea multă lume, uite aici, în clasa asta. Așa o să vă inaugurăm și mobila... Stiai, frate, vorbesc serios! Nu te grăbi să refuzi! Mai bine gindește-te. N-o să vină decât învățătorii și colhoznicii noștri... n-o să fie cine știe ce lume, altă cît o încăpea în clasă. înțelege și dumneata, or fi ele bune ziarele, dar graiul viu nu-l poți înlocui cu nimic. Cînd vorbești de la om la om, parcă înțelegei altfel lucrurile. Ei, ce zici ?

La noi, la școală, nu-i plictiseam pe Hans și pe Erwin cu întrebări, mai ales după împlinirea aceea de la riu. Voiam ca ei să se odihnească, să se mai înveselească puțin. Totuși nu puteam să nu-i transmit lui Hans rugămintea pe care l-6 făcuse Ivan Alexeevici. Iar el înțelegea îndată că nu-l pofteste din curiozitate. Și nici lui nu-i veni să refuze. Mi se păru chiar că socote de datoria lui să primească invitația, ca și cum aici la noi s-ar simți reprezentantul tuturor celor pe care-i părăsise în patria lui depărtată. Răspunse stăpin pe sine, ca un adevărat bărbat:

— La plecare, mi s-a spus: „Povestește-le tovarășilor de acolo despre viața noastră." Trebuie să mă duc. Am făgăduit că le voi povesti... Seara, ne-am dus la colhoz. Pe Erwin l-am lăsat acasă. Sofia Mihailovna trebuia să facă pe talmaciul. Repin ceru și el să vină cu noi.



Cînd am intrat, clasa era plină. În rîndul întii, chiar în fața catedrei, ședea un moșneag, un bătrîn din aceia pe care-i poți întîlni oriunde în Ucraina, în regiunea Moscovei sau prin regiunea Smolcnsk. De cîte ori rula vreun film, moșul se așeza ca și acum, moț, în rîndul întii, deși i se explicase că era mai bine să privească de departe. Dar moșneagul făcea parte din soiul acela de oameni care nu cred decît ceea ce vîd cu ochii - lor, și nu se bizuie pe vorba altuia. Iar dacă se întîmpla ca eu sau cineva din învățători să țînă vreo conferință sau o discuție publică în colhoz, moșul se înființa ca întotdeauna în rîndul întii și ne punea o mulțime de întrebări, din care putusem să trag concluzia că și el citește ziarele cu aceeași atenție ca și noi ceilalți, și că se descurcă în ele tot atît de bine.

Acum însă mă uitam la bătrîn cu oarecare teamă. Nu-mi convenea de loc ca lumea să mi-l trateze pe Hans ca pe un conferențiar cu experiență, să-l copleșească cu întrebări.

În rînciurile din urmă se înghesuiseră tineretul — mai toți băieții pe care îi cunoscusem cu prilejul sezătorilor de la club, la cinema sau la muncile cîmpului. Femeile mai în vîrstă se instalaseră în bănci, comod, ca pentru un timp mai îndelungat, ba unele aduseseră cu ele și cîte ceva de împlcîlî.

— Așadar, tovarăși colhoznici, — începu Ivan Ale- xeevici, — iată-l pe acest tînăr tovarăș printre noi. A venit din Germania și e oaspete vecinilor noștri. Să-l rugăm să ne povestească cum trăiosc oamenii acolo, la ei, în Germania.

Adunarea aplaudă, dar cu rezervă, măsurîndu-l de sus și pînă jos pe Hans care, serios și aparent liniștit, se apropie de catedră. Alături de el luă loc Sofia Mi- hailovna.

Urmă o clipă de tăcere. Eram cît pe aci să propun ca, pentru început, lumea să-l ajute pe Hans, punîndu-i întrebări.

Dar băiatul sta drept și serios, cu amîndouă mîinile \*sprijinite de marginea catedrei și, vîzîndu-l așa din profil, cu privirea atîntită undeva într-un colț al clasei, privire ce părea că răzbate dincolo de zidurile școlii, am înțeles că nu e nevoie să-l întreb nimeni nimic.

Apoi deodată, într-o tăcere desăvîrșită, răsună vocea potolită a lui Hans și îndată după ea și vocea Sofiei Mihailovna.

— L-am văzut pe Thaeimann.  
Băiatul rostise aceste cuvinte încet, privind încrezător la oamenii care se aflau în fața lui.

— L-am văzut pe Thaeimann, repetă el și apoi continuă, de astă dată repede, curgător : Sînt mulți ani de atunci, dar eu țin foarte bine minte cum a fost. Era 1 Mai. Eu și cu mama ne dusesem la demonstrație. Ea mă ținea de mîna și deodată s-a aplecat spre mine și mi-a spus : „Uite, asta-i Thaeimann. Ține minte cum arată !” Thaeimann stătea într-un fel de tribună, zimbea și ne făcea cu mîna, iar eu mă uitam la el lung, căutînd să mi-l întipăresc bine în minte. Fața lui era plină de bunătațe. Acum este închis. Azi în Germania foarte mulți oameni de treabă sînt arestați și aruncați în închisoare.

Și tatăl lui Erwin, prietenul meu, a murit în închisoare. Atunci l-am luat pe Erwin la noi. Curînd după asta l-au arestat și pe tata, pentru că era comunist. Mai tîrziu am primit o scrisoare de la el. Era cifrată. Numai mama și cei mai buni prieteni ai lui puteau s-o citească. încolo nimeni. (în timp ce Sofia Mihailovna traduce spusele lui Hans, Repin, care stă alături de mine, îmi aruncă o privire. Ochii noștri se întîlnesc, dar el își ferește îndată privirea, îndreptîndu-și-o într-o parte.)

— Scrisoarea tatei a fost păstrată întîi de marna, pe urmă de fratele meu mai mare, și-acum o țin eu, fiindcă sînt singurul care am mai rămas din toată familia, eu și cu Erwin.

Un freamăt lung străbate toată clasa, iar mie mi se pare că toți clii erau acolo de față s-au mișcat, fără să vrea, dîndu-se nițel înainte, ca și cum ar fi vrut să fie mai aproape de copilul acela bălan de la catedră.

Hans îi întinse Sofiei Mihailovna o filă ruptă dintr-u'ri caiet de școală.

— Aici este scrisoarea lui : e descifrată.

„Dragă nevastă, dragii mei băieți, citi Sofia Mihailovna. Cînd veți primi scrisoarea asta, eu nu voi mai fi printre cei vii. Iar acum pîng numai pentru că n-o să vă mai văd niciodată. Moartea nu mă întristează. Nici o picătură din sîngele nostru nu se varsă în zadar. Eu și toți cei care se află acum aici cu mine știm că n-am trăit degeaba, că sămînța aruncată de noi cu atîta trudă, cu prețul

vieții noastre, nu va pieri, ci va încolți. O cred cu sfințenie și credința asta îmi dă curaj să mor. Dragă Marta, fiul tovarășului meu e ca și fiul meu. Te rog, strînge-l pe Erwin la pieptul tău, alături de Hans și Kurt. Cred cu tărie că și băieții mei vor fi pe veci devotați operei căreia noi amîndoi i-am jertfit toată viața.

Te sărut, prietena mea cea mai dragă, cea mai apropiată. Te îmbrățișez pe tine și pe copii."

Sofia Mihailovna tăcu, lăsîndu-și în jos mîna în care ținea scrisoarea.

În clasă se așternuse o tăcere adîncă.

— Vedeți, — vorbi Hans din nou, cu glasul tremu- rînd ușor, — aici, în scrisoarea asta, nu-i nimic conspirativ. Dar mama ne-a explicat că tata n-a vrut ca scrisoarea lui de rămas bun să încapă în mîinile unor lepădături. De aceea a și făcut așa, ca să n-o poată citi decît cei care îi erau dragi.

— Și unde-i mama lui acum ? Întrebă încet femeia din stînga mea. Lucrul la care împletea zăcea de mult, uitat, în poală.

— E și ea la închisoare, răspunse Andrei, tot în șoaptă, fără să întoarcă capul.

Dar fratele mai mare ?

— Și fratele.

Femeia clătină încet din cap, cu ochii plecați în jos.

— Uite la ce s-a gîndit în ceasul morții, l, un copil străin, spuse moșneagul din rîndul întîi. Hains, întrebător, privi întîi la el, apoi la Sofia Mihailovna. Ea îi traduse vorbele moșului.

— Nu, de ce „străin” ? I se adresă Hans bătrînului și de emoție, își duse amîndouă mîinile la piept. E băiatul unui tovarăș, al unui prieten, înțelegeți ?

Bătrînul ascultă tălmăcirea, dădu din cap și răs-punse blajîn:

— Înțeleg, înțeleg, fătul moșului !

O învățătoare îl întrebă pe Hans ceva în legătură cu școala. Tot atît de simplu ca și pînă acum, îi dădu lămuririle necesare.

— Acum în Germania e groaznic peste tot, spuse el ca încheiere. Tremuri de frică tot timpul. Și acasă, și pe stradă, și la școală. Tot mereu ți se pare că cineva stă și te pîndește după oală. Da, ți-e

frică pînă și de umbra ta... adăugă el suspinînd din a dineul pieptului, și din nou își plimbă privirea peste oamenii din față. Dar și astea vor avea odată un sfîrșit. Mai sînt oameni care nu se tem de nimic. Ei luptă mereu. Nu-i așa că nu se poate să rămînă toate ca acum ?

După ce Sofia Mihailovna traduse aceste cuvinte, un alt freamăt străbătu clasa, toți căutau, care mai de care, să-l îmbărbăteze pe băiat, să-l întărească în credința asta — singura credință dreaptă — că o viață atît de grea, atît de neomenească nu poate dăinui.

Și pe urmă (poate nu numai din dorința de a afla noutăți, ca oameni și ca gospodari, ci și căutînd să-l abată pe Hans de la gîndurile lui, să-i vorbească despre lucruri mai simple, mai de toate zilele), toți începură să-l întrebe cîți șomeri simt în Germania, cum o duc ei acolo cu mîncarea, cît costă pînca, carnea, cartofii. Hans le răspundea tot atît de firesc, cu aceeași bunăvoință. Copil de șomer, el știa toate astea nu numai din auzite : pînă la sosirea în Uniunea Sovietică, el și Erwin ani de-a rîndul nu mîncaseră niciodată pe săturate, uitaseră pînă și gustul cărnii și, cu toate străduințele noastre de a-i mai îngrășa și de a-i mai întrema puțin, cu toate că acum Hans nu mai era palid, ci ars de soare, se cunoștea de la prima vedere cît era de slab și de istovit...

Ferestrele erau larg deschise, și noaptea de august, întunecoasă și plină de stele, ne privea tăcută. Hans continua să stea cu mina sprijinită de masă și răspundea foarte conștiincios și amănușit la fiecare întrebare. Ivan Alexeevici însă se uita la el tot mai des și mai îngrijorat.

" În cele din urmă profită de o clipă de răgaz și se sculă în picioare.

— Băiatul a obosit, spuse el ca pentru sine și apoi, adresîndu-i-se lui Hans : Mulțumim, tovarășe !

Sofia Mihailovna nu mai trebui să traducă : mîna lui Hans dispăru în palmele mari și vinjoase ale președintelui.

— Îți mulțumim din suflet, repetă Ivan Alexeevici.

Hans zîmbi, arătînd astfel că-l înțelesese bine și fără

tălmaci.  
Pe urmă, toți se strinseră roată în jurul lui : îl bă-  
teau pe umeri, îi strîngeau mîinile, iar el nu mai  
pridea nici să se întoarcă, ca să le răspundă  
măcar cu un zîmbet.  
— Să nu-ți pară rău că ni l-ai adus ! îmi șopti  
So- kolov.  
— Nici nu-mi pare rău, îi răspunsei eu.

— *Ne întorceam acasă prin bezna adîncă a nopții. Stele mari, strălucitoare, seîntelau deasupra noastră. Din cînd în cînd, văzduhul, negru ca smoala, era brăzdat de cîte o dîră luminoasă. Hans pășea alături de mine. L-am cuprins cu brațul pe după umeri. Așa am mers tăcuți pînă acasă. „Dar ce-i ușor pe lumea asta ?”*

Alexei Savici, Sanea și cu mine trecem prin clase. Școala o avem sus, la etaj. Patru camere : clasa a II-a, a III-a, a IV-a și a V-a.

Camerele sînt curate, proaspăt văruiate. Capacele pupitrelor strălucesc negre ca antracitul. Catedrele sînt comode, afătoase.

Toate astea le-au făcut copiii, cu mîna lor — ei' au văruiat pereții, ei au cărat pupitrele, catedrele, și multe din ele sînt chiar noi. Pe perete, severă și neagră, atîrnă tabla. Și odăile par severe, înalte și curate cum sînt.

— Băncile tot nu s-au uscat, spune Iulcov, coborînd glasul, intimidat, parcă de această severitate.

— Se usucă ele. Mai e timp.

— Tare mi-e frică... începe Sanea cu un suspin, privind undeva, într-o parte.

— De ce ți-e frică ? Să nu se lipească băieții de bănci ? Doar îți spun că au timp să se usuce, mai e o săptămînă.

Sanea tace, dar Alexei Savici deodată se plesnește cu palma peste frunte :

— Ah !... Știu de ce ți-e frică ! Crezi că n-o să meargă ?

— Păi, ne-am dezvățat de" școală cu toții, Alexei Savici, spune Sanea tot atît de încet și fără să-și ridice privirea. De cînd n-am mai stat în bancă ! Am și uitat. O să ne vină greu.

— Se înțelege c-o să vă vină greu. Dar ce-i ușor în lumea asta ? Toate sînt grele.

— Pînă acum a fost ușor, declară Sanea foarte sincer.

— Ce zici, Semion Afanasievici, oare așa să fie ? întrebă Alexei Savici.

Rîdem amîndoi.

— Da, înțeleg eu... Numai că o să ne fie mai greu de aici înainte ! spune Iulcov convins.

În sinea mea, sînt și eu de aceeași părere. Începutul anului școlar îl așteptam cu îngrîjorare. Una e să-i deprimzi pe copii cu joaca și activitatea în colectiv, cu lucru! bine organizat în atelier și în

grădina de zarzavat, și altceva să-i înveți să fie atenți, concentrați și perseverenți în muncă. Dar parcă muncind în atelier, nu trebuiseră să dea dovadă de aceeași perseverență și concentrare? Parcă jocul sportiv nu le ceruse tot atita atenție și dirzenie ? mă infruntam eu pe mine însumi. Da, se înțelege că toate astea n-au fost zadarnice. nu s-au pierdut fără rost. Și totuși, totuși... Korol și Serghei Steklov învățau neobosiți zi și noapte. Toți băieții urmăreau cu interes și simpatie trînta asta cu buchile. Toți doreau ca Steklov și Korol să-și treacă cu bine examenul și să intre în grupa a cincea. Și toți știau că faimosul plic al lui Korol cînd se dezumfla, cînd se umfla din nou, burdușit cu pătrățele de hirtie, ceea ce însemna că Dmitri iar făcuse o mulțime de greșeli la dictare. Și atunci, ba unul, ba altul, îi propuneau : — Vrei să-ți dictez ? Podsolnușkin, cu învoiala întregului detașament, făcea de corvoadă în locul lui Korol la bucătărie. „Du-te, du-te, că o să facem noi treabă și fără tine”, spunea el, luîndu-i lui Dmitri cuțitul și cartoful din mînă. Cu Steklov mergea mai greu, pe el n-avea cine să-l înlocuiască în detașament. Dar acolo intervenea în multe cazuri Ekaterina Ivanovna, în jurul căreia roiau mai tot timpul cei mici. Ochii galbeni, îndrăzneți ai lui Korol se încercăna-seră, se adînciseră de tot în orbite, iar obrații i se sco- filciseră.'

i

Simțeau cum îl mistuie flacăra ambiției, a zbuciu-ului nepotolit. Cît despre Serghei — cel puțin în aparență — el era foarte liniștit.

Examenul la aritmetică îl pusesem pe ziua de 28 august. Amîndoi dezlegară repede și bine problema. Steklov făcu exercițiile fără gres, dar Korol se încurcă la calcule și răspunsul îi ieși prea mare și absurd. După masă urmă oralul și Korol făcu aceleași exerciții la tablă.

— Parcă e tot așa de azi dimineață, — spuse el cu îndoială în glas, — numai că, uite, rezultatul iese altfel.

— Pentru că acum l-ai făcut fără grabă, spuse Vla- dimir Mihailovici. Acum gîndește-te : cît trebuie să i se plătească unei muncitoare pentru spălatul geamurilor, dacă înălțimea fiecărui geam

este de doi metri, lăţimea de un metru, şi dacă în total sînt patruzeci de geamuri, iar pentru spălatul fiecărui metru pătrat se plăteşte cinci copeici ?

— Ştiu cum s-o fac, Vladimir Mihailovici, şi v-o fac numaidecît, dar mai bine să spălăm noi geamurile.

Iar eu m-am gîndit deodată uşurat : mai are încă umor, nu l'-a dat gatia învăţătura.

A doua zi dimineaţa se dădea proba de dictare. Stekirov şi Korol stăteau în prima bancă, iar Ekaterina Ivanovna, lângă tablă, citea cu o voce potolită, dar clară :

— „Toamna se apropia, păsările plecau spre miazăzi...”

Eu stăteam la fereastră şi mă uitam la băieţi, la capetele lor aplecate peste lucrare. Korol îşi muşca buza, obraţii i se acoperiseră de o roşeaţă neobişnuită. Ser- ghei pălise uşor, dar era calm ca totdeauna.

Ekaterina Ivanovna isprăvise dictarea. Băieţii re- citeau şi-şi îndreptau lucrările. M-am apropiat de Korol şi, privind peste umărul său, am văzut cum îl şterge pe „e” din cuvîntul „oseni”, şi pune în locul lui apăsător un „i”.

— Ascultă, Dmitri... începui eu fără să vreau, dar întîlnind privirea mirată şi totodată muştrătoare a Ekaterinei Ivanovna, îmi astupai gura cu palma.

A trebuit să ies din clasă, ca să nu intru în păcat. Pe urmă, Ekaterina Ivanovna se apucă să corecteze lucrările. Korol avea opt greşeli, Serghei — şase. Şi, lucru ciudat: la amîndoi, cuvintele scrise bine la început fuseseră stîlcite cu îndreptări, uneori cu adevărat imposibile: „osini” nu era o excepţie. Se vedea cît de puţin trainice erau cunoştinţele lor şi cît de puţină încredere aveau băieţii în ei înşişi. Fără îndoielă, scriau mult mai bine ca acum două luni, dar ,încă nu izbu- tiseră să scape de greşeli.

Stam tustrei — Ekaterina Ivanovna, Sofia Mihai- lovna şi cu mine — şi tăceam, tăceam copleşiţi.

— Ce-i de făcut ? îi scăpă Ekaterinei Ivanovna.

— Nu ştiu, răspunse Sofia Mihailovna, dusă pe gîn- duri. Dacă ne luăm după instrucţiuni, îi lasăm într-o IV-a, deşi şi aici va trebui să ne batem capul cu ei.

— O fi aşa după instrucţiuni, dar ia să judecăm, dacă o fi şi cu dreptate, zisei eu.



— Știi ce, — interveni Ekaterina Ivanovna, — după instrucțiuni, bineînțeles... Dar limba maternă într-a V-a o predau eu, așa că iau totul Țasupra mea. Hai sȃ-i trecem... Ce pȃrerȃ aveȃi ?

**42**

*in ajun*

•— Ei, ce zici, acum n-aveȃi de ce sȃ vȃ plȃngeȃi de noi ! ȃmi spuse Alexei Alexandrovici la secȃia orȃșeneascȃ de invȃȃmȃnt. M-am ȃnut de cuvȃnt. N-am fost de loc zgȃrcit — vezi ce colectiv se ȃnghebeazȃ ! Sofia Mihailovna se descurcȃ perfect cȃ directoare de studii. Aveȃi personal didactic pentru clasele elementare, aveȃi un profesor de limbȃ și literaturȃ, un matematician... Ei, cit despre profesorul dumneavoastrȃ de matematicȃ, l-ar invidia orice școalȃ din Leningrad. Va sȃ zicȃ, ce vȃ mai trebuie ? Un fizician și un profesor de istorie. Se pare cȃ acum o sȃ prindem doi iepuri dintr-o loviturȃ. Lidia Semionovna, i se adresȃ el secretarei, afȃrȃ așteaptȃ tovarȃșul Gulko. Te rog, poȃ teste-l ȃnȃuntru.

Tȃ birou intrȃ un tinȃr oacheș, cu pȃrul și ochii negri — nu cumva o fi și el ucrainȃn, de prin pȃrȃile noastre ? Avea o figurȃ atrȃgȃtoare, din acelea care te ciștigȃ de la prima vedere, o figurȃ deschisȃ, plȃnȃ de viaȃ, generoasȃ, dacȃ se poate vorbi astfel despre un chip omenesc ; vibra pe datȃ la orice impresie dinafȃrȃ și oglindea orice mișcare sufleteascȃ.

Așadar, acesta era Gulko Nikolai Ivanovici, profesor de fizicȃ, iar soȃia sa se nimerise sȃ fie profesoarȃ de istorie — parcȃ fuseserȃ anume comandanȃi pentru noi ! Amȃndoi predau intr-o școalȃ din Leningrad, dar voiau sȃ plece din oraș, pentru cȃ locuiau cu copilul la pȃrȃntȃi soȃiei, poate ȃn bunȃ ȃnȃelegere, dar foarte ȃnghesuiȃ. Am ieșit ȃmpreunȃ de la secȃia de invȃȃmȃnt. Mergȃnd, am bȃgȃt de seamȃ cȃ Nikolai Ivanovici ȃși trȃgea puȃin piciorul sting. Surprinzȃndu-mi privirea, ma lȃmuri fȃrȃ sȃ mai aștepte ȃntrebarea mea : era inginer și-ȃi rupsese piciorul la Dneprostroi : osul se sudase greșit, trebuise sȃ-l opereze din nou, dar nici acum nu se prinsese bine. „Mȃ doare, fir-ar al dracului ! Și dacȃ umblu mult, mȃ chinuie și mai tare. Poale o fi atȃns vreun nerv, sau cine știe, deocamdatȃ medicii nu sȃnt ȃn

stare să spună nimic. Și pe șantier poți să stai locului ?” Iată de ce voia acum să se facă profesor. „Nu-i bun pentru noi, mă gândesc eu. A îmbrățișat cariera didactică silit de împrejurări, și noi n-avem nevoie de astfel de oameni”. Mă uit la el dintr-o parte — nu, nu cred ca unul ca el să se apuce de-o treabă, călcîndu-și pe inimă. Dacă s-a hotărît să se facă profesor, înseamnă că-i este dragă școala. Lasă, vedem noi pînă la urmă.

Nikolai Ivanovici făgăduise să vină la noi pe la sfîrșitul săptămînii, iar pînă atunci o rugasem pe Anto- nina Grigoriev-na să-i găsească două camere bune, cu o gazdă cumsecade și cît mai aproape de școală.

Sofia Mihailovna întocmea orarul, iar eu ședeam pînă tîrziu noaptea cu programele de învățămînt. Voiam să-mi dau cît mai bine seama cum și ce anume va studia fiecare grupă, pentru că pînă acum nu mai avusesem prilejul să conduc o școală.

De un lucru eram sigur : că avusesem noroc. Nu mai trebuia să mă zbat ca să dovedesc că doi ori doi fac patru, ca Anton Semionovici pe timpul lui, nu mai trebuia să lupt împotriva planului Dalton, împotriva sis- ternului complex, împotriva, metodei proiectante și a metodelor de muncă de laborator și pe brigăzi.

Să te fi ridicat împotriva pedologiei sau împotriva sistemului complex pe vremea aceea, în al doilea deceniu al secolului nostru, însemna să te fi situat „în afara științei pedagogice”, atît de puternice, atît de virulente erau încă vechile și noile prejudecăți. În munca noastră lupta era deosebit de încordată și ascuțită — aici trebuia să modelezii suflete, să educi caractere. Și lui Anton Semionovici îi venea foarte greu. În anul 1933, cînd am început munca independent, totul era altfel. Școala nu mai trecea prin crize dureroase, din pricina planurilor de învățămînt, a progra- melor și orarelor, care se schimbau de la ceas la ceas. E drept că pînă în ultimul timp, școlile nu avuseseră încă un manual unic permanent și că cercurile conducătoare ale Narkompros- ului socoteau acest fapt drept una din „realizările sale revoluționare”. Dar cu un an înainte — în august 1932 — apăruse o hotă- rîre a C.C. al Partidului Comunist bolșevic, în care stătea scris clar, alb pe negru : „A se considera linia Narkompros-pului...

în ceea ce privește problema manualelor, ca  
 nejustă." Nici un fel de manuale disperate !  
 Trebuiau create manuale permanente, recunos-  
 cute oficial și satisfăcând cerințele științifice ! Și  
 ele trebuiau introduse de la începutul anului  
 școlar, adică de la 1 septembrie 1933.  
 — Hotărîrea asta parcă a fost anume dată  
 pentru noi ! spuse Sofia Mihailovna.  
 Avea mult mai multă experiență decît mine și, fără  
 ea, desigur că aș fi scăpat din vedere o seamă de  
 lucruri. Ea mă ajuta foarte inteligent și cu mult  
 tact, tovărășește, să mă descurc în aceste  
 probleme, pe atunci noi și complicate pentru  
 mine.  
 — Cred că programele școlare vor rraai fi  
 revizuite și încă foarte temeinic, îmi spunea ea.  
 Sint schematic, necomplete. Judecați și  
 dumneavoastră, Semion Afa- nasievici, uite, eu  
 sint profesoară de literatură. Ce să  
<sup>1</sup> Narkompros — Comisariatul poporului pentru învățămînt. (N.  
 R.) Ie spun băieților despre Pușkin, dacă mă tîn de  
 program ? Ascultați numai : „Ideolog al nobilimii  
 progresiste, capitalizante, din al treilea și al  
 patrulea deceniu, Pușkin trece prin clipe de  
 soviaiaia politică sub presiunea reacțiunii lui  
 Nikolai." Iar la subsol, notă : „Insemnătatea  
 artistică a operelor lui Pușkin." Parcă această  
 „Insemnătate artistică" ar sta închisă într-un  
 sertar, ruptă de întreaga fire a poetului, de opera  
 lui ! Dar unde oare este acel Pușkin, viu și  
 neegalat, pe care-l iubim cu toții, miarele poet,  
 marele cîntăreț al poporului ? Si așa se întimplă  
 cu fiecare scriitor ! Dar istoria ? Dacă am sta s-o  
 predăm așa cum cere programul, băieții n-ar mai  
 cunoaște nici evenimentele cele mai de seamă,  
 nici faptele, nici cronologia. Or să învețe doar pe  
 de rost că „Ekaterina e un produs..." că „Petrul cel  
 Mare e și el un produs", dar nu putea  
 caracteriza ca lumea nici pe Petru cel Mare, nici  
 pe Ekaterina.  
 înțelegeți, ne pîndește o mare primejdie dacă ne-  
 am ține strict de program și le-am preda copiilor o  
 schemă abstractă în loc de știința istoriei, vie și  
 interesantă. Nu, Semion Afanasievici, să țineți  
 minte ce vă spun, lucrurile trebuie să se schimbe,  
 și se vor schimba,' nu pot rămîne așa. Dar nici noi  
 n-avem dreptul să stăm cu minile în sîn și să  
 așteptăm : trebuie să completăm și să îndreptăm  
 tot ce se poate îndrepta.  
 Mărturisesc că mie, unuia, poate nu mi-ar fi trecut  
 prin minte așa ceva. Eram foarte departe de  
 gîndul de a critica programele Narkompros-ului.

Nu intenționam decât să mă familiariez cu ele, să-mi dau seama ce anume și în ce clasă se învață. Sofia Mihailovna mă făcuse să privesc cu mai multă seriozitate toate aceste probleme și abia mai târziu i-am prețuit cum se cuvine spusele și am priceput cât de pline de miez erau : Sofia Mihailovna avea darul de a vedea lucrurile în profunzime și sub toate aspectele. Până și ochii ei înguști, cu ape verzui, te priveau altfel decât ai altora — ascuțit și pătrunzător : unei asemenea priviri nu-i scăpa nimic. Cu puțin înainte de a începe școala, consiliul școlii: hotărî ca fiecare grupă să-și ia în primire clasa pe deplina ei răspundere și s-o întrețină în ordine și curățenie. În grupa a doua, responsabil fu ales Vasea Lobov, în cea de-a treia — Petea Kizimov ; amîndoi primeau pentru înțlia ciară o răspundere atît de mare. („E timpul să vă cumînțiți”, le spuse și Jukov.) Responsabil la grupa a patra fusese ales Liubimov, iar la a cincea... Repin. Alexei Savici stăruise să fie ales.

— ...N-o să se împace cu băieții... mormăise Jukov.

— Și mereu o să spunem așa „n-o să se împace, n-o să meargă” ? Nu sint de părere ! se împotrivise Alexei Savici.

Organiză la iuțea cîte o adunare pe fiecare grupă.

Vă predăm pupitrele, un scaun și o masă, o tablă, toate noi, pereti proaspăt zugrăviți și podelele date cu ceară, fără nici o zgîrietură măcar, le spuse el băieților. Vedeți ca la sfîrșitul anului școlar toate să fie la feb

— Dar la noi este o zgîrietură ! Uite colo, lîngă ușă ! strigă Petka.

— Bravo ! Ești un bun gospodar ! îl lăudă Alexei Savici, fără să zîmbească. Examinați totul pînă în cele mai mici amănunte și notați orice neregulă, ca la sfîrșitul anului să n-avem vorbă. Și responsabili cercetară fiecă colț, fiecă scîndură a dușumelei. Defecte aproape că nu erau, poate doar cîte o zgîrietură la ușă, sau cîte o umflătură aproape neobservată pe tablă, dar și astea erau însemnate cu grijă. Iar Alexei Savici le mai atrase o dată atenția :

— Vedeți ca la primăvară totul să fie cum e acum !  
în ultimele zile ale lui august ne-am luat rămas  
288  
bun de la Hans și Erwin. Venise după ei un om în  
vîrstă, îmbrăcat în niște haine kaki, de o croială  
aproape militară — uniforma Jungsturmului, care-i  
veneai ca un sac. Avea o față inteligentă și severă,  
dar obosită. Vorbind, închidea des ochii, parcă  
evadînd o clipă, ca să se odihnească de zgomotul  
din jur. Era Lentzer, unul din educatorii casei  
internationale de co  
lo - Drumul în viață pîi din Leningrad. De acum  
înainte prietenii noștri trebuiau să iocuiască acolo.  
Și Hans și Erwin ar fi dorit să rămînă la noi. Mă  
gîndeam și eu că aceasta ar fi fost soluția cea mai  
bună. Dar Lentzer ne arătă că băieților avea să le  
vină mai ușor să învețe acolo : aici la noi  
necunoașterea- limbii ar fi fost o piedică prea  
mare. I-am condus pînă la gară. Hans îi strîngea  
îndelungat mîna lui Repin și tot repeta,  
amestecînd cuvinte rusești printre cele nemțești :  
— Scrie ! Să nu uiti !  
— Cum să uit ? O să viu să vă văd ! răspundea  
Andrei emoționat.  
— Mai veniți pe la noi ! le strigau băieții care  
mat de care.  
Am rămas mult timp pe peron, privind în urma tre-  
nului. Iar Petka, pozitiv și concret, ca totdeauna,  
zise:  
— Acum măcar știm și noi pentru ce se strîng  
„gologanii ăia internaționali”...  
În ajunul lui 1 septembrie am trecut dm nou prin  
toate clasele, ne-am uitat în odăița care avea să fie  
cancelaria profesorilor. Abia mîine toate astea vor  
merita numele de școală. Abia mîine vor prinde  
viață aceste încăperi, abia mîine va pătrunde în  
ele, cu adevărat, lumina zilei.  
Acum nu are ce să vadă aici, n-are de ce să se  
bucure, dar mîine, mîine...  
— Mîine începe anul școlar, spusei eu după  
masa de seară. Mîine înaintea noastră se va  
deschide o nouă pagină a vieții. Vom afla multe în  
iarna asta și vom învăța multe. Totul depinde de  
noi. Am lucrat destul de bine și ne-am odihnit tot

atît de bine. La iarnă vom munci de două ori pe  
aîta. Hai să ne apucăm de treabă ! Vreţi ?  
— Vrem 1 răspunseră băieţii alandala.

Răspunsul acesta  
discordant, fără  
vlagă (şi doar al-  
tădată atît aşteptau :  
să înceapă să ţipe cît  
îi ţinea gura !) era  
lipsit de avînt şi de  
siguranţă : iar eu,  
unul, ghicisem cam  
ce gîndeau „Oare o  
să iasă ceva de aici ?

*"1 septembrie*

Ne-am sculat la chemarea goarnei, am luat gustarea și la opt fix a sunat clopoțelul. Nu goarna, ci clopoțelul, ca în orice școală din Leningrad sau din Moscova, sau de undeva din Nordul depărtat sau din Sudul încins de soare, de pe tot imensul pământ al țării noastre. E ceva nespus de frumos și de solemn în faptul că pretutindeni în aceeași zi și la aceeași oră copiii se așază în băncile școlii. Această senzație cu totul deosebită, emoția lui 1 septembrie, am cunoscut-o târziu, la șaptesprezece ani, dar de atunci întîmpin întotdeauna această zi ca pe o sărbătoare, ca pe începutul unei călătorii noi. Nu, azi îmi este cu neputință să rămîn în biroul meu ! Sînt nevoia să stau în clasă, să ascult laolaltă cu băieții.

— E voie ? îl întreb eu pe Nikolai Ivanovici, între- deschizînd ușa.

El face „da" din cap. Intru. Mă așez într-o bancă în colțul cel mai depărtat, lîngă zid ; în spatele meu nu mai este nimeni. Pe cite unul din copii îl văd din profil, dar cei mai mulți stau cu spatele la mine și totuși și din spate ghicesc în ce stare sufletească sînt. Probabil că și ei sînt privirea mea, deși se uită la Nikolai Ivanovici.

Cît despre Nikolai Ivanovici se simte la largul lui, ca pește în apă. începe cu apelul. Rostește un nume de familie și apoi, o citime de secundă, se uită în ochii băiatului cu o privire iscoditoare, studiîndu-l parcă.

— Volodin !

Azi Volodin pare liniștit. întreaga lui făptură vîinjoasă, pătrată, fața cu fruntea mare, mîinile așezate cu nădejde pe capacul pupitrului, parcă-ți spun : „Ce-are a face dacă-s greu de cap ! Mă voi sili, voi învăța mai mult și-o să meargă treaba !" — Jukov !

Sanea sare în picioare — cît pe-aci să răstoarne pupitrul. Îl văd din profil : și-a aplecat puțin capul în jos și privește pe sub sprmeene. Sprincenele lui negre sînt încruntate și chiar nasul borcănăt parcă și-a pierdut expresia blajină. Stă cu pumnii sprijiniți de capacul pupitrului. Niciodată nu l-am văzut atît de speriat.

— Korobocikin !... Koroliov !... Razumov !... Repin ! „îi strigă Nikolai Ivanovici, unul după altul.

Korobocikin, ca de obicei, este serios și pare a chib-zui ceva în sinea lui. Korol e tot ca un arc încordat: sub pielea lui oacheșă mușchii tremură, iar fălcile îi ies și mai tare în afară : e foarte tulburat. Razumov și el pare neliniștit — s-a roșit ca focul, și sub privirea lui Nikolai Ivanovici își coboară parcă cu teamă ochii în pământ. Repin, bineînțeles, rămâne calm. Are o expresie, ca și cum ar zice : „Bine, vom vedea cum o ieși pină la urmă”.

— Ei, acum ne cunoaștem, spune Nikolai Ivanovici. Vreau să vă anunț că în curînd, foarte curînd, în Leningrad vor sosi peste două milioane de muncitori noi. Iar după cîteva luni, înc-o dată pe atîția. Ei vor lucra în fabrici, în uzine, vor pune în mișcare mașini noi, vor lumina case noi, mulțumită lor tramvaiele vor merge mai repede ca înainte. Dar știți ce este mai interesant ? Armata aceasta de muncitori nu va avea nevoie nici de case de locuit, nici de tramvaie ca să meargă la lucru. Acești muncitori vor lucra cît e ziua cîe lungă, iar salariul lor nu va fi mai mare de două copeici.

Nikolai Ivanovici se plimbă prin clasă și se uită atent la băieți cu o privire surîzătoare, ba chiar puțin ștrengărească. Băieții sînt cam nedumeriți, dar în schimb toți abia așteaptă să afle ce le va spune profesorul mai departe.

— Desigur ați înțeles : această armată muncitoare este curentul electric. Și o trimite stațiunea electrică din Svir. Rîul Svir curge din lacul Onega în lacul La-cloga. Unde e harta ? A, uite aici. Vedeti, acesta e Svirul. De la el pină la Leningrad sînt două sute patruzeci de kilometri, dar el îi va aduce într-o clipă pe muncitorii săi și va satura fabricile și uzinele de curent electric. Fața lui Nikolai Ivanovici căpătă deodată un aer îngrijorat. Încă de atunci, de la secția de învățămînt, observasem cît de mobilă era : răspundea imediat la orice gînd nou, la fiecare privire.

Rîul Svir a fost în vechime o mare și importantă calc comercială. Marc, dar primejdioasă. Corăbille, bărcile și vapoarele se tem de praguiri. Și era ceva cu totul absurd : închipuiți-vă, în fața dumneavoastră se deschide o cale largă și totuși trebuie să vă strecurați pe o potecă îngustă. În fața vaporului se întinde un rîu



mare, cu multă apă, iar el trebuie să înainteze cu băgare de seamă, pe dibuite, ca nu cumva să dea peste vreun prag. Așa că pe acest râu larg corăbiile inaintau încet, cu fereală, mereu așteptînd, cînd se întîlneau, ca una să treacă și să-i elibereze drumul celeilalte. Așa a fost zeci și sute de ani. Dar noi am hotărît să schimbăm toate astea !... Rostise cuvintele acestea în așa fel, de parcă și noi toți, cîți ne aflam în clasă, am fi luat parte la hotărîre.

— Svir este un râu bogat în apă și plin de praguri. Dacă-i pui un stăvilar, poți construi pe el o uzină hidroelectrică. Ușor de spus, dar greu de făcut. Fundul riului Svir este argilos. Cum să construiești un stăvilar pe argilă ? Argila se lasă, nu rezistă la greutate și stăvilarul se scufundă. Cum să-i vii de hac argilei ? S-a hotărît să se podească fundul riului cu o placă de beton și abia după aceea să se așeze, peste această placă, stăvilarul.

— Și dacă apa ia placa— rostește deodată Volodin, pe un ton neutru, nici afirmativ, nici întrebător.

Nikolai Ivanovici se uită la el încurajator și interesat totodată.

— Foarte just. Dacă o 'punem numai așa, tară s-o întărim, apa o să care la vale placa de betoin. De aceea s-a și hotărît să i se facă niște colți care să se înfigă, să se prindă bine pe fund. Și atunci, dacă așezi stăvilarul peste placa asta de beton, nu se va urni cît îi lumea.

Nikolai Ivanovici se plimbă prin clasă și, vorbind, i se adresează confidențial cînd unuia, cînd altuia.

Pricepi cum vine ? îl întreabă el pe Razumov.<sup>1</sup> Și Razumov dă din cap în semn că a înțeles.  
— Pricepi ? i se adresează el și lui Jukov.  
Și Sanea răspunde potolit:  
•— M-am lămurit!  
Deodată, clopoțelul începe să sune. Ptui ! și noi care uitasem de el ! E ceva să nu te perpeleşti la lecție, sa nu-i aștepți cu nerăbdare sfârșitul, ba chiar să nici nu-ți dai seama că are un sfârșit.  
Asta e principalul: învățătura să fie o bucurie pentru copii, astfel încât ei să meargă la școală nu numai din datorie, ci cu însuflețire, cu dorința arzătoare de a afla cât mai multe lucruri noi.

#### **44**

##### *Pedologii*

Curînd după începutul școlii a venit la noi un pedolog — Tatiana Vasilievna Rakova. Mai venise ea și înainte pe la noi, dar o răbdasem, și asta fiindcă își văzuse liniștită de treburile ei, fără să se apuce să facă nici un fel de cercetări. Umbla, se tot uita, nota ceva, și aproape că nici nu vorbea cu copiii. De astă dată însă venise însoțită de încă un personaj, tot pedolog și el. Sosiseră în lipsa mea și se pregăteau să ia copiii la cercetare. Toate astea mi le povesti în grabă Sofia Mihailovna, care îmi ieșise în întâmpinare.  
— De ce i-ai primit ? întrebai eu întăritat.  
— Semion Afanasievici, sînt persoane oficiale, cum să nu-i primesc ? Cu ce drept ?  
— N-avem decît un singur drept și o singură îndatorire — să ne gîndim la copii! Pentru înția dată eram supărat pe ea și, ca să spun sincer, nu puteam și nici nu voiam să mă stăpînesc.  
Dar convorbirea noastră se opri aici, deoarece chiar în clipa aceea o văzurăm în curte, îndreptîndu-se spre noi, pe Tatiana Vasilievna urmată de un om înalt și uscățiv, îmbrăcat cu multă grijă, cu un pince-nez cu sticle pătrate.  
— Vi-l prezint pe Piotr Andreevici Gracovski, zise Rakova. Dînsul lucrează la un studiu mare, consacrat cercetării sferei emoționale a minorilor deviați de la normă în comportamentul lor. Azi vom asista la lecții, iar mîine începem experimentele.  
— Ca laborator experimental, — interveni Piotr Andreevici cu o voce incoloră și foșnitoare ca

hîrtia, — ar trebui să ni se pună la dispoziție o cameră, care, pe cît e posibil, să aibă o atmosferă familială și să predisună la intimitate.

— Vă dăm cancelaria profesorilor, spuse Sofia Mi- hailovna. Copiii sînt familiarizați cu ea...

Ea mă cunoștea bine și, ca întotdeauna, îmi sări în ajutor, cu multă discreție și băgare de seamă. Luase asupra ei sarcina de a duce tratativele cu pedagogii. Vorbea cu ei reținut, pe un ton oarecum rece; eu n-aș fi putut să le vorbesc așa. Glasul acela hîriit, ca un fîșnet de hîrtie mototolită, frazele lungi și lustruite, pînă la al căror miez ascuns trebuia să răzbați prin- tr-un hățîș de cuvinte savante, lipsite de viață, mă aduceau întîi într-o stare de abrutizare, ca apoi să încep să simt cum prinde să-mi fiarbă în piept un sentiment cu totul neîngăduit.

La cea dinții recreație, Serghei Steklov își vîrî capul pe ușa cancelariei profesorilor și-mi făcu semn să ies afară. Ieșii pe coridor.

— Semion Afanasievici, — spuse Serghei, trăgîndu-mă spre fereastră, — dacă au să-l găsească iarăși pe Pavlușka nu știu cum și-or să spună că trebuie trimis...

Eram obișnuit să-l văd întotdeauna liniștit. El era unul dintre cele mai de nădejde ajutoare ale mele, dar acum vocea i se frîngea de emoție, iar privirea îi era stăruitoare, plină de teamă.

— Ia lasă prostiile, Serghei ! Oricum îl vor găsi ci pe Pavlușka, eu de-aici nu-l dau drumul.

— Și dacă n-o să se poată, Semion Afanasievici ?

— Îți spun că nu voi îngădui să plecați nicăieri.

— Semion Afanasievici, doar s-a mai întîmplat și altădată... începu el și se opri, privindu-mă iscoditor. Dar dacă ziceți dumneavoastră... adăugă el cu un suspin. Numai că mie tare mi-e teiamă. Printre copii nu era niciunul care să nu fi trecut de cîteva ori prin daracul cercetărilor pedagogice. „O să mă trimită", „o să mă mute", „iar o să spună că sînt defectiv", auzeam eu mereu, cît era ziua de lungă. Iar seara ma pomenii și cu Jukov :

— Semion Afanasievici, nu s-ar putea să mă scutiți ? Că eu sînt sătul...

Ca și în cazul lui Steklov, mă arătai mirat. Dacă există într-adevăr firi deschise, oameni plăcuți, simpli și plini de bunăvoință, apoi așa era Jukov. Față de el fiecare simțea nevoia să-și arate latura cea mai frumoasă a caracterului și toți îl

îndrăgeam. Korol îl respecta, Repin ținea socoteală de părerea lui, nu mai vorbesc de cei mici care se prăpădeau după el. Jukov era întotdeauna drept și-și îndeplinea cu ușurință sarcinile destul de numeroase. Nu țipa, nu se aprindea niciodată, doar ochii i se întunecau, severi, iar pe chipul lui lipsit de frumusețe, făcos, cu buze groase, se așternea parcă o umbră și atunci știam cu toții : Sănea e nemulțumit sau îngrijorat de ceva. Și iată-l acum așezat în fața mea, schimbat la față, cu dinții strânși, cu sprâncenele încruntate, vorbindu-mi fără să-și ridice privirea. De departe aducea chiar nițeluș cu Kolișkin sau Korobocikin — firile cele mai posomorite din toată școala.

■ — Să te scutesc ? De ce, de cercetări ?

— Da, Semion Afanasievici, nu v-am vorbit nici odată despre asta... N u de alta, dar nu-mi place să-mi aduc aminte.

Și începu să-mi povestească cu o voce înăbușită, cum fusese ținut, timp de doi ani, într-o casă de reeducare de lângă Moscova.

— Ne chinuiau acolo cu cercetările astea de dimineață până seara. Ne era și frică să mai intrăm în camera aia. Din podea și până în tavan, peretii erau acoperiți cu fel de fel de diagrame, cerculețe, săgeți — nu pricepeai nimic. Aproape toate fetele plîngeau. Și nouă ni se făcuse lehamite. Zău, parc-am fi fost broaște, nu oameni! Întîi te luau cu fel de fel de probleme, de ghicitori — la astea mă mai descurcam eu... Îți puneau înainte niște poze scrboase. „Care din ele îți place?” „Nici una”. „De ce?” „Păi cum era să-ți plăta ? Erau acolo desenate niște pocitanii, de-ți venea s-o iei la goană. Odată, un pedolog îmi zice : „Am să-ți citesc o poveste, iar tu să-mi spui dacă cel despre care e vorba în ea a făcut bine sau nu.” Și-mi citește o poveste cu un băiat care i-a furat maică-si portofelul cu bani. Eu îi zic : „N-a făcut bine”. Iar ei mă întreabă : „De ce ?” „Păi, c-a furat”. „Dar de ce nu-i bine c-a furat ?” „Păi, a luat un lucru străin și încă de la maică-sa”. „Dar de ce nu-i bine să iei un lucru străin ?” Și i-am spus de-o sută de ori că nu-i frumos, că nu-i cinstit, iar ei o ținea una și bună : „De ce ?” Ei, și atunci... nici eu nu știu ce mi-a venit... aici Jukov se opri, înghiți în sec, se trase de guler și sfîrși cu greu : Am pus mina pe o călimară și i-am azvirlit-o în cap. Toți au

sărit la el — de mine uitaseră. Eu fugii din cameră pe stradă ! Și dus am fost... Semion Afanasievici ! Jukov scutură din cap și mă privi cu ochi mari. Semion Afanasievici, scutiți-mă ! Nu pot !

A doua zi dis-de-dimineață l-am expedit la Lenin-grad, după ce mai întâi o lămurisem și pe Sofia Mihailovna cum stau lucrurile. Ea îmi dăduse pe loc dreptate și-i poruncise lui Jukov să se înapoieze cu ultimul tren, deși de obicei nu învoiam pe nimeni să lipsească de la lecții, fără un motiv serios.

Între timp, cercetările pedologilor începuseră. Rakova și Gracevski aleseseră zece copii de diferite vârste și stăteau de vorbă cu ei, pe rând, în biroul meu, pe care îl socotiseră mai potrivit pentru scopurile lor, decît cancelaria profesorilor. Gracevski ședea deoparte și scria procesul-verbal (băieții nu trebuiau să-i observe indeletnicirea). Ta- ti'ana Vasilievna se instalase pe divan și acum în fața ti ședea Petea Kizimov, primul dintre copiii aleși pentru cercetare.

— Am să-ți arăt niște poze, să te uiți la ele, aud eu din odaia mea (avea o acustică perfectă, mai ales că era și liniște; Gaila și copiii plecaseră de acasă). Tu să-mi spui care din ele îți place cel mai mult. C<s poză de aici ai vrea ?

Tăcere. Eu mi-l închipui pe Petka privind cu luare-aminte pozele. Apoi îl aud spunînd foarte convins :

— Niciuna,, nu vreau niciuna.

îmi pun în gînd să văd și eu neapărat pozele acelea din care Petka nu alesese niciuna.

— Niciuna ? întrebă Rakova mirată.

Gîndește-te bine ! Uite, aici, privește, niște copii stau la masă și beau ceai. Și aici ?

— Aici joacă cărți, răspunde cu dispreț Petka. Bineînțeles, o poză ca asta nici nu putea să-i placă.

De ce să-și mai aducă aminte de vremea cînd, biet copil oropsit, sta pe un pat murdar, încălțat cu un singur bocanc, visînd să-l recîștige înapoi pe al doilea ! Toate astea au fost odată, de mult, și n-au să se mai întoarcă niciodată.

— Și aici, ce este ? întrebă Rakova.

— Aici niște copii au spart un geam. Ce să-mi placă ?

— Așa, va să zică nu vrei niciuna ?

— Nu, răspunde Petka hotărît.

— Bine. Acum ascultă : am să-ți citesc începutul unei povești și tu să o termini. Fii atent:

„Cum punea mîna pe cîte un chibrit Volodea dădea foc la ceva : ba unei călî de paie, ba unei căpițe de fin. Lîngă casa lui Ivan se afla strînsă o grămadă de vreascuri. „Cu ce să le aprind ?” se gîndi Volodea. Intră la Ivan în casă și acolo, pe masă, era o brichetă. Volodea o văzu și...” Ei, ce crezi că a făcut?

— Păi ce să facă : i-a dat foc.

Cît pe-aci să-mi scape un strigăt! E clar: răspunsul acesta îl compromite iremediabil pe Petka și desigur că l-au și încondeiat cu un „complex de incendiator”, cu toate că și eu aș fi răspuns la fel. Mă hotărîsc să fac o faptă necinstită : încet, pe nesimțite, întredeschid ușa. Din fericire, ușa se descinde înspre mine și, ce noroc ! nu scîrție.

— Crezi că e bine să dai foc ? întreabă Rakova, aplecîndu-se spre Petka.

— Nu, nu-i bine !

— Atunci de ce crezi că Volodea a dat foc la vreascuri ?

— O ! se miră Petka. Da' ce, e vorba de mine ? E vorba de ăla... de Volodea. Așa și spune: „Cum pune mîna pe un chibrit și dă foc la ceva”. Și pormă a găsit o brichetă. Și sigur c-a dat foc.

— Dar' tu crezi că e rău să dai foc ?

— Sigur că-i rău.

— Dar de ce ?

Petka dă din umeri și tace. Și adevărat, ce-ar putea să răspundă ?

— Atunci mai ascultă încă o poveste; „Pavel se ducea des la cinema. Odată se juca un film foarte frumos, dar „băiatul n-avea bani. •Înghesuindu-se la la casă, vede că o femeie a scăpat geanta jos. Pavel o ridică, se gîndește o clipă și...” „Ce crezi c-a făcut?”

— Păi știu eu ce Fel de băiat era ?

Petka are o mîtră tare scîrbită. Se vede cît de colo că-i sătul de pisălogenia Rakovei...

— Dar tu... tu ce-ai fi făcut ? nu-l slăbește ea.

— Eu i-aș fi zis : „Cetățeancă, un' ți-e capul ? Vezi că ți-a căzut geanta pe jos!”

Răsuflu ușurat. Se pare că și Rakova s-a mai îmbunat.

— Spune, Petea, — întreabă ea, — tu ții la rudele tale ?

— Eu n-am rucle.

— Cum a sa >

— Așa. Au murit.

— Toți ? Dar de ce ?  
 Of, dumnezeule! Petka se sucește pe scaun. Suspina. își șterge nădușeala cu mîneca de pe frunte.  
 — Eram mic pe vremea aia. Nu știu...  
 — Atunci... spune, cum crezi: trebuie să-ți ascuți părinții ?  
 — Sc înțelege, că trebuie.  
 — Dar de ce ?  
 Din nou tăcere. Petka suspină zgomotos.  
 — Spune, Petka, cu ce băieți ești tu prieten "•"  
 — Cu Pavlușa Stelkov. Cu Lionka...  
 — Nu. nu așa. Ce calități anume apreciezi la prietenii tăi ?  
 — Calități ? repetă Petka nedumerit.  
 închid încet ușa.  
 Un învățător, un pedagog se gîndește zile în șir la fiecare copil, ^ caută uneori îndelung, chinuitor, să-l cunoască, să-i 'vie în ajutor. Un educator adevărat observă uneori luni întregi, ani în șir, privește, chibzuiește, se îndoiește. Și iată că vin niște oameni pe deplin convinși că, uite așa, la rezezeală, bîgîndu- li-se copiilor în suflet, vor descoperi, vor lămuri totul.  
 li ferisem pe băieții noștri de orice întrebare ne: cotită, temîndu-ne să nu răscolim în inima lor amintiri dureroase și iată că acum cineva, care se crede cunoscător al sufletului de copil, vine și întreabă fără nici o sfială: „Ți-au murit părinții ? De ce au murit ?"  
 Ce știu ei despre copii ? Ce înțeleg ei din sufletul copilului ?  
 Mă mai abat peste zi la 'biroul meu și, de astă dată, fără nici o remușcare, ocup neauzit postul meu de observație — doar trebuie să știu și eu ce fac ei cu copiii. Acum cel supus examenului este Repin.  
 — Nu e frumos să furi, explică el cu un glas convingător. Nu se cade să iei ceea ce nu-i al tău, să iei din bunul altuia.  
 Repin stă în fața Tatianei Vasilevna, drăguț, pieptănat cu grijă, privind-o liniștit cu ochii lui albaștri. Are un profil regulat, cu gropițe în obraz. Rakova cu siguranță, că a băgat de scamă că are gropițe. Dar cum să vadă ea și acea luminiță bățecoritoare din adîncii ochilor, ascunsă cu atîta dibăcie, pe care o cunosc atît de bine și pe care o deslușesc și acum în tonul prea blînd și măsurat al răspunsurilor lui politicoase ?

— Dacă ai găsi un portmoneu cu bani, ce-ai face ?

— M-aş strădui să găsesc proprietarul şi să-i dau banii, iar dacă nu l-aş găsi, l-aş duce la miliţie. Dnc-ar şti o în fiţa ci stă un Hiat care pină n...i ieri a fost un pungaş, nu un simplu hoţ care fură de foame o piine, ci un infractor calificat, îndrăzneţ, cu vocaţie, abia de curind şi cu greu dezbărat de acest obicei ! Şi să se fi dezbărat într-adevăr ? N-ar crede nici în ruptul capului : un băiat atât de bun, atât de bine crescut, care răspunde atât de inteligent la întrebări...

— Poftim, Andriuşa, creioin şi hirtie, scrie aici pe foaie o compoziţie cu tema : „Cu cit noaptea e mai intunecoasă, cu atât stelele sint mai luminoase.”

— Pot să scriu şi în versuri ?

— Ştii să faci şi versuri ? întrebă Rakova, aproape slugarnic.

— Pot. Staţi puţin.

— Da, da, aştept.

Aştept şi eu. Trec vreo cinci minute şi Andrei declamă patetic:

Să tipe nălarăii, să tipe noapte, zi, Veninul să-i îneco din ce în ce mai mare, — Mai sus strigarea celui cuminte va răzbi: Cînd bezna-i mai adincă, aştii scolpesc mai tare.

45

*Ce ştiu ei despre copii?*

— Da, avem nişte rezultate extrem, extrem de interesante ! spune Rakova seara. Deşi nu prea îmbucurătoare. Aproape la toţi copiii dumneavoastră sfera emoţională e dezvoltată sub normal, mult sub limită. Bineînţeles, cu excepţia lui Pepin.”

— Motivarea majorităţii faptelor e foarte departe de judecata principală normală, adaugă Gracevski. Judecata asta a lor : „Nu trebuie să furi, că te bagă la închisoare”, arată că ei sint cu desăvîrşire utilitarişti. Observaţiile mele asupra minorilor, a căror purtare îndeobşte deviază persistent şi timp îndelungat de la stringenţele pe care li le impun societatea şi statul, arată că din hipersensibilităţile olfativo-gustative, la ei cel mai des predomină pasiunea pentru dulciuri, pentru vin şi fumat...

— Să mă iertaţi, dar care dintr-ai noştri e un hipersensibil olfativo-gustativ? întrebă



Ekaterina Ivanovna încruntând din sprâncene, nedumerită. Pe frunte i-a apărut o dungă piezișă.

— Care ? Foarte mulți... și Gracevski începe să răsfoiască procesul-verbal. De exemplu, Leonid Petrov este un hipersenzitiv tipic. La întrebarea dacă-i plac dulciurile, răspunde : „Da”. Dintre titlurile cărților enumerate alege „Bucătăria minunată !” Dintre tablourile arătate i-a ales, uitați, tocmai pe acesta... vedeți ? O masă întinsă, cu o farfurie cu fructe.

Eu îmi scot iute batista din buzunar și tușesc din răspuțeri, aplecându-mă pînă la genunchi și ascunzându-mi fața.

— Doamne! exclamă Ekaterina Ivanovna, împreună nîndu-și palmele. Lionea Petrov ?... Păi asta-i gata să-și dea și ultima bucată de la gură. Toată minca-rea lui o cară la găini.

— La găini ? repetă Gracevski nedumerit și strînge din umeri.

Mi-am mai venit în fire și mă apuc să examinez pozele care li s-au dat copiilor spre alegere. Acum însă nu-mi mai vine să rîd, ci să înjur, să înjur cumplit. Bătăie, joc de cărți. O beție. Niște mutre urite, schimonosite. „Erau acolo desenate niște pocitanii, de-ți venea s-o iei la goană”. Îmi aduc aminte de cuvintele pe care mi le spusese ieri Sanea.

— Dar asta-i pur și simplu o provocare ! izbucnesc eu. Să le arătați copiilor astfel de mărșăvii !

— Mărturisesc că nu înțeleg nici eu la ce sînt bune toate astea ! se indignează și Alexei Savici.

— Mă rog, mă rog ! exclamă Rakova jignită. Nu, tovarăși, la dumneavoastră procesul instructiv-educativ nu este de loc pedologizat, de loc !

— Spuneți-mi... — mi se adresează deodată Gracevski, — e drept ce-am auzit despre dumneavoastră ? Că ați fi elevul pedagogului acelaia ucrainean... cum îl cheamă ?...

Nu-i vin în ajutor, deoarece sînt pe deplin incredințat că Gracevski ține bine minte nu numai numele de familie, dar și pronumele și numele tatălui și poate chiar și anul de naștere și situația familiei și toate cîte-l privesc pe învățătorul meu.

— Ei... are el o povestire, publicată în almanahul din martie, cu un titlu ciudat... „Poemul

pedagogic"... așa ceva, parcă ?... Va să zică sinteți elevul lui Ma- karenko?

— Da, sint elevul lui Makarenko.

— Atunci totul se explică, rostește Gracevski, și acum pentru prima dată văd deslușit în ochii lui un sentiment. Și sentimentul ăsta e ura. Da, ura. Pînă acum nu făcea decît să hîrîie cu vocea lui dogită și să privescă totul cu niște ochi spalăciți, lipsiți de orice expresie. Acum cel puțin sint sigur că știe să urască, ce-i drept, nu deschis, sincer, dar din toate puterile.

Urmează o clipă de tăcere.

•— Așadar, — începe din nou Gracevski, — eu și Tatiana Vasilievna am ajuns la concluzia că elevul Panin Viktor ar trebui trimis la casa de copii arierăți. Din nou tăcere... Panin... Da, bineînțeles, nu-i cine știe ce de capul lui: A zăcut mult timp în paragină, e hoț, un suflet biciznic, care ne-a făcut și o să ne mai facă probabil multe zile fripte. Și totuși, de ce să-l trimită la casa de arierăți. Vladimir Mihailovici e primul care rupe această tăcere. Nu l-am mai auzit niciodată vorbind atît de rece, atît de oficial :

— Protestez cu tărie împotriva acestei propuneri. Nu știu cum ați ajuns la o astfel de concluzie, dar sint cu totul împotriva ei.

— Dați-mi voie... începe Rakova.

•— Ba nu vă dau voie ! i-o retează scurt blinda noastră Ekaterina Ivanova. Nu vă dau voie. Nu voi îngădui. Panin învață în grupa mea. învață prost, dar începe să-i ajungă din urmă pe ceilalți și n-am observat la el nici o urmă de arierăție mintală.

— Sint cu totul de aceeași părere. Mă declar împotriva mutării lui, repetă cu un glas răspicat Vladimir Mihailovici. Mai mult decît atît: nu voi permite așa ceva ! Și deodată, nemaiputînd păstra tonul oficial de mai înainte, spune cu năduf: Știți ce scrie Lev Niko- laevici Tolstoi ? „Uneori oamenii cred că există situații în care te poți purta cu semenii tăi fără să le arăți dragoste, dar astfel de situații nu există". Cu lucrurile da, se poate: poți să tai copaci, să faci cărămizi, să bați fierul și în inimă să nu ai nici un strop de iubire. Dar să te porți cu oamenii așa, nu, nu se poate, pricepeți ? Cu albinele nu poți umbla fără băgare de seamă, nu-i așa ? De ce ? Fiindcă așa sint ele, te înțepă, pricepeți ? Sigur, nu vă puteți sili să iubiți pe cineva, cum vă puteți sili să munciți. Dar asta nu

înseamnă că aveți dreptul să-i tratați pe copii fără bunătațe și pe deasupra să le mai și cereți nu știu ce... Nu iubești copii — stai frumos la locul tău și vezi-ți de treaba ta, de lucruri, dacă poțeste, dar nu de copii... înțelegeți ? Nu de copii! Băiatul acesta...

Am un auz foarte fin, înainte ca Vladimir Mihailovici să-și fi terminat vorba, ies din odaie și abia apuc să închid ușa — să nu vadă nimeni în afară de mine ce se petrece ■ — și o mogildeață neagră sare într-o parte și se napustește afară, pe scară. Din doi pași o ajung în cerdac.

— Stai puțin, zic eu, și-l prind pe fugar de mîneacă. Ce cauți aici ?

Gîfind zgomotos, Pianin răspunde într-un tîrziu, anapoda:

— O să mă ia ?

— Cine să te ia ? îndrăznește cineva ?

— Dumneavoastră mă dați ? Și deodată, clănță-nind din dinți, repetă, pe aceeași notă, ca un posedat: Nu vreau să plec, nu vreau să plec, nu vreau să plec...

N-am mai stat să-i aduc aminte că mai ieri-alaltăieri spusese singur că vrea să plece. Ce-i drept, există plecări și plecări. E de înțeles că nu i-ar fi plăcut să nimerească la o casă de arierați mintali. Dar în clipa aceea n-aveam timp de vorbă. Încerc să-l duc în dormitor, dar el se tot opintește, îngăimînd :

— Duceți-vă... duceți-vă acolo... să nu mă dea...

— Dacă ai ascultat la ușă, desigur că ai auzit ce-au spus Ekaterina Ivanovna și Vladimir Mihailovici. Alaltăieri i-am furat Ekaterinei Ivanovna o basma, una de mătase, dumneaei știe, și o să se răz- gîndească, duceți-vă... duceți-vă acolo.

Cu toate astea îl duc în dormitor, îl trezesc pe Podsolnușkin și-l întreb sever cum se face că băieții din detașamentul lui se plimbă prin curte după ce s-a sunat stingerea. Pe urmă mă înapotez în birou. Atmosfera este cum nu se poate mai încordată.

Toți vorbesc tare, ațîțați, și se pare că acum nu se prea mai ascultă unul pe altul. Ekaterina Ivanovna și Vladimir Mihailovici se uită revoltați la mine... cum de am putut să plec într-un moment ca ăsta ? Sau, poate, vreau să scap de Panin ?

— Puțin mai încet, dacă se poate, zic eu.  
 Alături dorm copiii. Așadar, dumnevoastră, Ta  
 turna Vasi- lievna și dumnevoastră, Piotr  
 Andreevici, ați rămas la părerea de adineauri ?  
 Atunci nu mai avem altceva de făcut decât să  
 mergem la secția de învățământ și să ne judecăm  
 acolo.  
 La secția de învățământ, cu treaba asta se va  
 ocupa inspectorul nostru. Și eu știu bine: Zimin,  
 de noi o să asculte. N-o să-l mute nicaieri pe băiat,  
 așa tam- nisam. Ekaterina Ivanovna, care mă  
 înțelege din jumătăți de cuvinte, răsuflă ușurat.  
 Dar eu îi port pică, și mai târziu, însoțindu-i, pe ea  
 și pe Vladimir Miliail- lovici (așa fac întotdeauna  
 cînd stăm pînă noaptea târziu la școală), îi spun:  
 — Uite ce e, Ekaterina Ivanovna, de ce nu mi-  
 ai spus că Panin ti-a furat alaltăieri basmaua ?  
 Ea se oprește din mers.  
 — Dar... de unde știi ? mă întreabă buimacă.  
 Vladimir Mihailovici se arată și el uimit. Tușește  
 încurcat și se uită la mine cu coada ochiului. E  
 prea întuneric, nu-mi poate vedea fața, iar eu,  
 mărturisesc, sint bucuros că i-am zăpăcit pe  
 amîndoi.  
 Cît despre Ekaterina Ivanovna, nu e la prima ei  
 abatere: aproape jumătate din poznele și  
 neregulile pe care le știe mi le ascunde —  
 pesemne că îi ferește pe băieți de mine!  
 ...A doua zi dimineața mă întîlnesc pe treptele  
 școlii cu Lionka Petrov. Suie cu o legătură de cărți  
 în mînă.  
 — Semion Afanasievici, — zice el amărît, — ce  
 prost am fost și eu aseară! M-au întrebat așa :  
 „Dacă un tren deraiază, cel mai rău se strică  
 totdeauna vagonul din urmă. Ce trebuie să  
 facem ?” Iar eu de colo : „Să-l lăsăm în gară”. Și  
 pe urmă mi-am dat seama — pîi ori îl lași, ori nu-l  
 lași, tot aia e — că unul din ele tot trebuie să fie  
 ultimul. Numai că n-a mai vrut nimeni să mă mai  
 asculte. Ce să mă fac acum ?  
 Mă uit la chipul însuflețit al copilului, la ochii lui  
 puțin pieziși, inteligenți — acum însă plini de  
 teamă și nedumerire — și care, mai mult ca  
 oricînd, îl fac să semene cu un iepuraș. Iar acolo,  
 în biroul meu, se află bilanțul provizoriu al  
 cercetărilor pedologice și în el stă scris în  
 procente și cu zecimale ce nivel de dezvoltare  
 senzitivă-etică are elevul Leonid Petrov. După

părerea pedologilor, acest individ hipersenzitiv se află în stadiul reflex inferior — care nu atinge decât 35% din normă.

După câteva zile eram la Leningrad. Zimin mă ascultă, înjură în surdina, printre dinți, și-mi făgădui că Panin nu va fi mutat nicăieri.

— Și încă ceva, Alexei Alexandrovici, adăugai eu. Puteți să mă dați afară, dar eu nu-i mai las să pună piciorul în școala mea. Nici Anton Semionovici nu i-a lăsat și n-am să-i mai las nici eu, într-o singură oră ei distrug tot ceea ce noi dobîndim, cu mari eforturi, în luni întregi. Aș face o crimă dacă aș mai îngădui încă-o dată o asemenea batjocură.

— Lasă, Semion Afanasievici, o să ne cadă ei în mină. Și asta curînd. Cit despre Panin... ce să te mai întreb... îi știu eu : nu se pricep de loc la copii.

Mă înapoiam acasă,  
clocotind de o mînie  
surdă, care nu se  
potolise încă. Mă  
blestemam că  
cedasem, că le  
îngăduisem să calce  
pragul școlii

În tinerețea mea, pedologii îmi păreau caraghioși, întrebările și testele lor, halatele albe și întreaga solemnitate cu care își înconjurau cercetările lor pseucio-științifice, îmi stîrneau risul. „Ia te uită cum oficiază !” mă gîndeam eu. Dar cînd am început să „lucrez eu însumi cu copiii și să răspund de ei, am înțeles că aici nu e nimic de ris, ci, dimpotrivă, că e un lucru îngrozitor, primejdios chiar, să-l lași pe mîinile lor. Am cunoscut oameni

buni și capabili, cărora pedologii le-au otrăvit toată viața, declarându-i în copilărie arierați pe baza unor cercetări absurde. Acest stigmat al arierației mintale, al defectivității, l-a însoțit pe urmă pe adolescent, pe tânăr, ani de zile.

Anton Semionovici încercase, cinstit, să se lămurească și el ce e cu teoriile astea pedologice, dar spunea că după primele rînduri citite i se „lichefliază creierii” și nu mai înțelege nimic, că sînt aiurările unui nebun, un sabotaj conștient, o sfidare diavolească a întregii noastre societăți sau, poate, o prostie pur biologică. „Gîndește-te numai, — îmi spunea el de multe ori, — e doar o problemă de covîrșitoare importanță să educi milioane de copii — viitori muncitori, ingineri, medici, pedagogi. Și să rezolvi o problemă ca asta cu ajutorul unei isterii obscure ! Nu. asta e pur și simplu o crimă !”

Totdeauna am fost convins că este o crimă. Dar în colonie eram mereu sub ocrotirea lui Anton Semionovici. El avea destul curaj ca tocmai în perioada aceea de înflorire și de invazie a pedologilor să se răscoale împotriva lor și să nu-i lase să ne calce praagul. Ei se temeau să dea ochii cu el pînă și pe coridoarele Nar- kompros-ului, fiindcă știau că le este cel mai aprig dușman.

**20\***  
307

Atunci de ce i-am lăsat să intre ? De teamă să nu fiu pus în disponibilitate ? Nu, bineînțeles ! Pentru că le dăduse drumul Sofia Mihailovna, și-mi venise greu să trec peste hotărîrea ei, s-o contrazic de față cu niște oameni străini ? O stimam pe Sofia Mihailovna și nu uitam că-mi fusese de ajutor în multe privințe. Da, dar pe Anton Semionovici nu-l stînjeau niciodată situațiile aparent delicate. El nu s-ar fi codit să revină asupra oricărei hotărîri, dacă s-ar fi simțit în dreptul lui. Oricum ar fi însă, îi lăsasem să intre — și asta n-aveam să mi-o iert niciodată. Nu contează faptul că stătuseră la noi numai douăzeci și patru de ore, dar alarma lui Sanea, spaima lui Steklov, criza isterică a lui Panin, mîhnirea lui Lionka, care nu-și dăduse seama că un tren trebuie să aibă neapărat un vagon la urma, toate astea îmi apăsau conștiința, și știam că de vină numai eu eram.

Mergeam spre casă cu inima grea, simțindu-mă și mai vinovat ca în ziua din ajun. Dar de ce să regret ceea ce a fost ? Important este să nu se mai îndeplinească pe viitor.

— Sofia Mihailovna, — o rugai eu, — dacă îndivizii aceia mai dau pe aici, să nu-i lași, orice hîrtii ți-ar arăta. Ne-am înțeles ?

— Înțeleg, Semion Afanasievici. Aveți perfectă dreptate, spuse ea simplu.

Panin mă întâmpină cu o privire iscoditoare, dar fără să sufle un cuvînt. Nu mai părea de loc zbuciumat, ca în noaptea trecută. Aproape că numai venea să cred că el fusese acela care, ieșit din fire, gîfîind și clătănind din dinți, repeta : „Nu vreau, nu vreau, nu vreau să plec !” Parcă îl aveam în fața mea pe Panin cel de altădată, nepăsător la toate, închis într-o carapace de nepătruns. Dar oare un grăunte pus în pămînt încolțește îndată ? Și convorbirea scurtă care urmă n-a fost și ea o sămîntă azvirlită pe un ogor ?

— Semion Afanasievici, să nu mă mai lăsați să plec singur în oraș. Cînd mă duc în piață și văd lucrurile zăcînd așa ” de pomană, nu știu cum îmi vine...”

Cum așa „de pomană” ? Sînt lucruri muncite, cîștigate de oameni cu sudoarea frunții. Cum să fie „de pomană” ?

— • Nu, mai bine să nu mă lăsați să plec singur în oraș, repetă el cu încăpăținare.

46

#### *Dezlegarea enigmei*

Era aproape cinci seara, cînd factorul ne aduse poșta. De obicei, poșta o luau copiii care, după ce se uitau din fugă prin ziare, vedeau la mine cu cele mai proaspete noutăți. Așa, de pildă, odată aflaseră din „Leninskie iskri” că s-a organizat un concurs pentru titlul de cel mai bun bucătar de tabără și toți se entuziasmaseră pe dată: uite, Antonina Mihailovna a noastră ar putea să iasă prima! Din păcate, însă, la concurs nu puteau să participe și bucătarii școlilor de reeducare.

Altă dată, copiii citiseră în ziar o scrisoare deschisă a lui Gorki : „Mă adresez vouă în numele ziarului „Pionerskaia Pravda” și în numele meu propriu, scria Alexei Maximovici. S-a hotărît înființarea unei edituri speciale de cărți pentru copii. Mi-ar trebui să știu ce citiți. Ce cărți vă plac ? Și ce cărți ați dori să

citiți ? Răspundeți simplu, sincer, fără să inventați, fără să vă faceți mai deștepti decât sinteți, fiindcă și așa sinteți destul de deștepti."

Petka scrisese imediat o scrisoare, cerînd să se ti-părească o carte în care să fie vorba despre viața din lună.

Și, după aceea, multă vreme îi rămase porecla „deșteptul".

Dacă vreunul din băieți nu citea ziarele, nu-l mai slăbeau cu versurile acestea, învățate tot din „Lenin- skie iskrî".

Sînt pe la noi unii băieți Care trăiesc pe altă lume. De-i întrebați : „Ce i Dneprostroi ?" Năuci se uită, zău, la voi. Magnitogorsk, Donbas, Kuznețk, la fugi de-aici, te ții de glume ? !

Dar acum băieții veneau la mine strigînd :

— Semion Afanasie\ici, ia uitați-vă ce scrie! Re-pede, Semion Afanasievici!

Mai multe mîini cu ziare se întinseră deodată spre mine.

La început nu înțelegeam ce vor de la mine. În U.R.S.S. a sosit Edouard Herriot ? Ei și ? A, va să zică asta e : Herriot a vizitat lîngă Harkov comuna Dzerjinski... „a cercetat foarte atent viața comunarzilor, fîștj vagilko'nzi și delicvenți minori, citcam cu... A rămas impresionat de curățenia și ordinea din comună, de belșugul de flori, precum și de viața sănătoasă, în aer liber, pe care o duc comunarzii."

Am recitat de vreo zece ori unul după altul aceste rînduri atît de scurte, sperînd parcă să găsesc în ele ceva mai mult — un amănunt oarecare sau un nume măcar. „A rămas impresionat de curățenia și ordinea din comună, de belșugul de flori, precum și de viața sănătoasă, în aer liber, pe care o duc comunarzii." Da, asta îi uluia pe toți cei care treceau pe acolo, dar nu fiecare înțelegea cu adevărat ce se petrecuse în comuna Dzerjinski: cum copiii redeveneau din nou copii, cum banda aceea de derbedei își găsise în sfîrșit un cămin fericit...

Aceste cîteva rînduri despre comună erau pentru mirie ca un salut de departe. Parc-aș fi primit o scrisoare de la un prieten. Nu uitam niciodată acest cămin al meu, mereu îmi aminteam de el, dar în ziua aceea n-am mai putut să mă gîndesc la nimic altceva pînă noaptea tîrziu. Cît de mult aș fi dorit să fiu acolo ! Fie și numai pentru o oră-două,



să-i văd pe toți, să-i strâng mina lui Anton  
Seminovici, și pe urmă — îndărăt la Poiana  
Mestecenilor ! După stingere arii mai stat multă  
vreme cu Galia, amintindu-ne fel de fel de  
întîmpări.  
— Tii minte cînd a venit. în comună Vanea Gal-  
cenko?  
— Cum să nu ! Ploaie, noroi. Sfatul  
comandanților era în toi, iar Begunok tot țopăia pe  
stradă afară, aș- teptînd... Se cunoscuseră în oraș  
și Begunok îi făgăduise să stăruiască pe lîngă noi  
să-l primim și pe el.  
— Tii minte cum ne explica ce-i cu părinții lui ?  
După spusele lui, nici taică-său nu-i era tată bun,  
nici maică-sa mamă adevărată...  
— Dar îți aduci aminte atunci, cînd Mizeak a  
spart un geam și...  
În clipa aceea, ca o continuare a convorbirii noas-  
tre, se auzi deodată : poc ! zdrang ! un zornăit de  
geamuri sparte, răcnetul cuiva și pe urmă, foarte  
deslușit :  
— Prinde-l ! Pe coridor !

Am dat buzna afară  
pe scară, cît ai clipi.  
Aici se și  
îngrămădiseră copiii,  
treziți de zgomot

— .L-au prins ? Unde-i ? Cine este ? se auzea din toate părțile.  
 Și aproape imediat de la ghereta de con-trol se auzi:  
 — L-am prins ! Il aducem !  
 Din picla deasă și viscoasă a nopții de toamnă ră-săriră Alexei Savici și Steklov cel mare. cu o siluetă ștearsă între ei.  
 — Se pare că e o cunoștință veche, spuse Alexei Savici, împingindu-l ușurel spre mine pe cel prins.  
 L-am luat de umeri, dlar la început nu-mi dădui seama unde mai văzusem fața aceea. Când.  
 deodată, două voci strigară :  
 — E lurka, mă !  
 — Ia te uită, Narișkin !  
 Da, Narișkin era. Abia acum îi recunoșteam fața, speriată de moarte, schimonosită și palidă sub stratul de jeg, cu ochii înguști, ca niște crăpături.  
 — Abia am putut să-l prindem, ne explică Steklov, gîfîind încă.  
 — Dacă nu s-ar fi poticnit de trunchiul acela de mestecăn, știți, mestecănu! prăbușit de lingă drum, nici n-am fi putut să punem mîna pe el, îi întări vorba A'.cxei Savici, ștergîndu-și fața înfierbîntată. Celălalt însă a șters-o. Fiindcă da, doi erau....  
 Deodată Narișkin se smuci din mîinile mele, dar nu mai trebui să-l opresc — gemu cie durere, scrișni din dinți și se lăsă jos pe pămînt.  
 — Nu înțeleg, ce s-a întîmplat ? întrebai.  
 Atunci băieții începură să-mi povestească pe întrecute tot ce se petrecuse.  
 La miezul nopții, Alexei Savici, care era de serviciu, tocmai ieșise din sufragerie și se îndrepta spre casă. Serghei Steklov, comandantul detașamentului de serviciu, ședea pe pervaz, la parter.  
 Deodată sus, în dormitoare, se auzi un strigăt:  
 „Prinde-l ! Prinde-l !” și cineva începu să coboare repede scara. Serghei îi aținu calea, întinzînd larg brațele, dar hoțul îl doborî din goană și sări pe fen ..stră afară. Alexei Savici îi ieși și el înainte, dar altcineva sări la el dintr-o parte și-l lovi tare cu un băț peste umăr (pesemne voise să-i dea în cap, dar nu-l nime-



rise) și, fără să se oprească, se repezi după cel dinții, în parc. Alexei Saviei se luă după ei — Steklov gonea înaintea lui. Alergau așa prin beznă, fără să aleagă drumul, și aproape că nu mai trăgeau nădejde să-i ajungă din urmă pe oaspeții nepoftiți. „Fugeam într-una, orbește”, explică Alexei Savici. Dar tocmai atunci auziră înaintea lor un trosnet, o bufnitură de corp greu căzind la pământ, și Serghei fu cit pe-aei să se împiedice de trupul fugărilor. II ajunse din urmă și Alexei Savici, și amindoi puseră mina pe bot, și, hai înapoi spre școală ! Hoțul schiopăta, se poticnea, se opintea — dar nu i-a mers. Și iată-l acum stînd jos, pe pămînt, scrișnind din dinți de durere și ținîndu-și piciorul cu amindouă mîi- nile. Pesemne că se lovise tare.

— Ah, fir-ai ai dracului ! Ai venit să furi, hai ? Umbli după ciordeală ! se auzeau voci în jurul lui. Ce să ne mai uităm așa la el ! Mai bine să-i tragem o bălaie zdravănă, să-l învățăm minte ! Uite ce i-a trăsnet dumnealui prin cap — a și găsit de un' să fure !

— Noi ți-am dat drumul cu binele, — aud eu vorba potolită și așezată a lui Pavlușa Steklov, — și tu...

— Stați ! spuse deodată Alexei Saviei, apleindu-se spre Narișkin. Nu știu ce are... e ceva lipicios, parcă i-ar curge sînge.

— Ce, acum o să-l mai luăm și în brațe ? exclamă Korol dezgustat. Ducă-se naibii !

— Oricum, Korol, trebuie să-i pansăm piciorul, îl înfruntă liniștit Alexei Saviei.  
Un răcnet de indignare îl acoperi vorbele. Nimeni nu voia să audă măcar de vreo îngăduință.  
— Ia, Serghei, vin' și ajută, poruncii eu. Apucă-l de subsuori.  
Deși îl prinsesem cu multă băgare de seamă de picioare, se vede că-l durea rău de tot. Narișkin începu să plângă cu sughituri, dar pe loc tăcu speriat. Sint sigur că-i venea să se facă mic de tot, cit mai mic cu puțință, cta să nu fie luat în seamă.  
— Să fie o fractură ? se întrebă îngrijorat, cu glas tare, Alexei Saviei.  
— Măcar de i-am fi frînt gîtul ! mormăi cineva,  
— Ia mai lasă gura ! îl repezi Serghei.  
Așa l-am dus pe spărgătorul năpăstuit în infirmeria noastră — o cămăruță care la noi stătea întotdeauna goală : nimeni nu voia să fie bolnav. L-am așezat pe Narișkin pe pat și aici, nemaivăzîndu-se înconjurat de ceata furioasă a băieților, suspină din adîncul pieptului, cum suspină copiii după ce s-au săturat de plîhs, și-mi spuse sfios:  
— Mă doare...  
Încercai cu băgare de seamă să-i îndoi puțin genunchiul. Un urlet de durere, care n-avea nimic omenesc în el, umplu încăperea.  
— Cred că e totuși o fractură. Ar trebui un chirurg, și cit mai repede. Pînă atunci să-l așezăm cit mai comod, dar miine, dis-de-dimineată, trebuie neapărat să trimitem după Popov, spuse Alexei Saviei îngrijorat.  
— O să trimitem, făgăduii eu. Dar deocamdată, Serghei, cheam-o pe Galina Konstantinovna încoace. Să vedem ce putem face.  
Narișkin zăcea în fața noastră, uitîndu-se cînd la unul, cînd la altul, vinăt-alb la față și speriat de-i venea mai-mai să leșine.  
— Aoleu, Semion Afanasievici, nu plecați ! Începu el să tipe, cînd mă îndreptai spre ușă.  
— Stai așa. Las' că n-o să-ți faci nimic, ai înțeles ? Nimic ! O să rămînă cu tine Galina Konstantinovna.  
Leșirăm amîndoi — eu și Serghei. Lingă trepte, aceeași inghesuială. Larmă ; vorbă multă ; cred că nimeni nu mai dormea.  
— I-ați tras o cheifăneală ? îl întreabă pe Steklov o voce plină de nădejde.  
— Ce, ai căpiat ?

— Păi, de ce țipă ?  
— Și-a rupt un picior, de-aia țipă.  
— A-a-a ! face dezamăgit conlocutorul lui Serghei.  
Am dat ordin ca toată lumea să plece îndată la dormitoare. Dar am dormit cu toții foarte prost în noaptea aceea. Dis-de-dimineață, Ekaterina Ivanovna o schimbă pe Galia, care-l veghease pe Narișkin, iar Jukov se duse după chirurg, care locuia în apropiere.  
Cu Evgheni Popov, chirurgul, avusesem prilejul să facem cunoștință mai demult. Odată, Korșunov se înecase cu un os de pește — nu știam ce să-i mai facem, atîta se zbătea și da din cap ; în cele din urmă, ' cu chiu cu vai, îl dusesse Galia, cu ajutorul lui Korol și al lui Steklov, la Evgheni Nikolaevici Popov. După cum ne încredințau ai noștri, doctorul îl făcuse pe Korșunov să caște gura și-l scosese osul îndată, de parcă ar fi sărit singur în mina lui. Dar acum trebuia să-l chemăm la noi și încă atît de devreme. Dar dacă n-o putea să vină ? Și-i era tare rău lui Narișkin. Se chinuise toată noaptea, gemuse într-una și nu închisese ochii o clipă.  
Evgheni Nikolaevici veni și ridică mirat din sprincene, cînd înțelese că ne îndoisem de venirea lui :  
— Ați mai văzut dumneavoastră un medic care să nu vină, cînd îl așteaptă un bolnav ? E de neiertat că n-ați trimis după mine noaptea.  
Era înait, gras, cărunt lot — pină și sprincenele-i erau albe. Vasea Lobov, cu prosopul pe umăr și cu capul dat pe spate (doctorul era de două ori cît el), îl conduse la lavoar. După ce se spălă pe mîini, Evgheni Nikolaevici se așeză lîngă patul lui Narișkin și timp de un minut stătu așa tăcut, privindu-l ' atent. Apoi, întorcîndu-se spre noi :  
— Cum se face că e în halul ăsta, tocmai aici, la dumneavoastră ?  
Rănitul era într-adevăr într-un hal fără de hal. Ce-i drept, reușisem să-i schimbăm cămașa, dar un crac de pantalon, de o curățenie foarte îndoielnică, Galia i-l tăiasse pur și simplu cu o foarfecă, și Narișkin, deși cu obrazul spălat, nu semăna de loc cu ceilalți copii.  
— El nu e de-al nostru ! izbucni Lobov, dar pe loc se și topi, sub privirea severă a Ekaterinei Ivanovna.  
— Nu-i de-al vostru ?

— Da, într-adevăr... e o greșeală., adică a nimerit aci din greșeală, îl lămuri cam nesigură Ekaterina Ivanovna.

— Din greșeală ? Hm... Așa. Și dumneata i-ai pus asta ? întrebă Evgheni Nikolaeviei, scoțind scindurica așezată sub picioarele lui Narișkin. A, da, va să zică Galina Konstantinovna este specialistul vostru de prim-ajutor. Ați lucrat bine, cu cap... Nu țipa, te rog, nu țipa. Fii bărbat. Așa, așa, așa...

Degetele lui — puternice și agere, degete de chirurg — se mișcau ușor. Pipăia cu îndeminare, fără măcar să privească piciorul bolnav, și vorbea liniștit cu noi.

— Așa...

Nici n-ai mai avut când să ne dăm seama ce anume se petrecuse \* — o mișcare fulgerătoare, energică, a medicului, un tipăt sfîșietor, și pe urmă din nou glasul liniștit al lui Evgheni Nikolaeviei :

— Gatia, i l-am pus la loc. Totul este în ordine. O să mai stai așa o zi-două, și pe urmă ai să începi să umbli pufin cile puțin. Cît despre zgîrieturi, sînt fleacuri, uite, s-au și vindecat.

— ...Vagabonzi, zici dumneata ? mă întrebă el puțin mai tîrziu. Și cel pe care l-ați trimis după mine tot vagabond e ? Și asta ? Parcă nu seamănă, știi dumneata ? Da' asta, cu piciorul luxat... a venit din greșeală? Cum adică din greșeală, dacă nu vă e cu supărare?... A, asta este. Măi. măi... Foarte, foarte interesant j

A sosit ora de lecții. Ekaterina Ivanovna trebuia să plece la grupa ei. Narișkin se agăță de ea.

— Nu stau singur. Mă omoară...

— N-o să se atingă nimeni de tine, te asigur, îl liniști Ekaterina Ivanovna.

Dar Narișkin își închise ochii de frică și nu făcu altceva decît să dea din capul lui roșcat și ciuflit. Nu, nu, nu! Nu voia să rămînă acolo singur pentru nimic în lume!

— Să mai stau eu cu el, propuse Galia. Îostik, vrei să mergem la Narișkin ?

Kostik și Lena de mult dădeau tîrcoale infirmeriei, curioși să vadă ce se petrece acolo. Bineînțeles că și ei voiau să vadă cine iscase atîta tărăboi, din pricina cui făceau atîta larmă copii și pe cine doftoricise nenea acela uriaș și cărunt. Deci rămase hotărît — Galia și copiii să se ducă la

Narișkin, iar eu — la școală, unde-mi petreceam timpul zi de zi, asistând la lecții, ascultând și învățând.

Iată-l pe Vladimir Mihailovici stînd la catedră și privind cercetător clasa.

— Data trecută vorbeam despre ceea ce se numește circumferință, și dumneata, Repin, ai încercat să-î dai o definiție. Repetă, te rog.

Repin se ridică în picioare și enunță cu voce sigură :

— Circumferința este o linie curbă, ale cărei puncte sînt egal depărtate de un punct numit centru.

— Egal depărtate de un punct numit centru... repetă Vladimir Mihailovici dîș pe gînduri și numai- decit desenează pe tablă un arc mare. Ia uitați-vă : o linie, ale cărei puncte sînt egal depărtate de un punct numit centru — va să zică aceasta este o circumle- rință ?

Repin își mușcă buzele, dar mai înainte de a apuca să răspundă ceva, Ilorol spune din bancă, nu prea sigur, dar cu atît mai tare :

— Cercul este o linie curbă închisă din toate părțile...

— Stai, Mitea ! Atunci cum rămîne, Andrei ?

— Circumferința este o linie curbă închisă, — repetă Repin pe un ton impasibil, — ale cărei puncte sînt egal depărtate de un punct numit centru.

Nici nu se uitase spre Korol, dar accentuase cuvîntul „închisă”, ca și cum ar fi zis: „Ei, poftim!”

Vladimir Mihailovici ia de pe masă un glob negru și desenează cu creta pe el o linie închisă, dar un- duită.

— Ce spuneți, — li se adresează el băieților, — sînt toate punctele acestei curbe egal depărtate de centrul globului ?

Toți observă acum o lacună în definiția dată. După fețele copiilor, după privirile lor concentrate și frunțile încruntate, înțeleg : important nu este atît să capeți definiția dată. Important este procesul de gîndire în sine. Se gîndesc încordați, parcă le vîd creierii frămîntîndu-se în căutarea cuvîntului lipsă — „plană”. Dar cuvîntul rămîne nerostit; ușa clasei se deschide și în prag apare... Kostik.

Kostik și Lena n-aveau de loc voie să urce la etajul doi, unde se aflau clasele. Kostik știa prea bine lucrul acesta și niciodată nu dădea pe acolo. Era prima oară cînd încălca opreliștea hotărîită.

Toate capetele se întorc spre ușă ; o clipă  
 încremenim, cu toții, uluiți.  
 — Korol este aici ? întreabă el cu glas tare. As-  
 cultă, Korol...  
 Dar numaidecît o mină îl apucă pe la spate, și  
 afară pe coridor, se aude șoapta speriată a Galiei :  
 — Ai înnebunit, Kostik ? Cine ți-a dat voie ?  
 — Of, .mamă ! Stai puțin ! strigă Kostik cit îl  
 ține gura. Korol, auzi ? Narișkin zice că el a luat  
 goarna ! Da, așa a zis... am auzit eu eu urechile  
 mele.  
 47  
*Seara*  
 — Și-așa, mă ! Altceva mai bun nu ți-a trăsnit prin  
 cap ! aud eu încă de afară și, băgînd capul pe ușa  
 infirmeriei, dau de Glebov, care îi adusese  
 demîncare  
 \  
 lui Narișkin. Narișkin, morocănos, se răsucește în  
 pat, întorcîndu-se cu fața la perete, fără să-i  
 răspundă.  
 — Ați auzit, Semion Afanasievici ? spune  
 Glebov, vîzîndu-mă în pragul ușii. Ați auzit de  
 goarnă ? Și ce-a fost aici la noi, la cite nu ne-am  
 gîndit ! Și Korol care a luat vina asupra lui!  
 Narișkin ăștia e un porc ! Parcă poți să te aștepți la  
 ceva mai bun de la el !  
 Fața și glasul lui Glebov exprimă un dispreț ne-  
 mărginit și conștiința demnității sale proprii.  
 — Știți, Semion Afanasievici, — continuă el  
 dînd zeflemitor din clăp înspre pat, — eu intru la  
 el, iar el se uită ca un taur la mine, curat Timofei !  
 Prostul, credea c-am venit să-l bat. „Ți-am adus  
 ciorba, ble- guile, zic eu. Și acu' ți-aduc și felul  
 doi.” Și el, uite-așa se uită la mine... de frică !  
 Parc-ar avea tîrîțe în cap.  
 Razumov nu-și mai începe în piele de bucurie.  
 — Ei, vedeți ? Cînd vă ziceam cu ! le spune el  
 tuturor și fiecare în parte.  
 Korol nu catadicsește să dea lămuriri. Parcă nu s-  
 ar fi întimplat nimic, parcă nici n-ar fi existat  
 povestea asta cu goarna, care ne stătea la toți pe  
 suflet, și parcă nu el scăpase de povara asta  
 apăsătoare.  
 — Ce ți-a venit, măi Dmitri ? îl întreabă  
 Korobo- cikin cu glas cumpănit. Sucit mai ești !



Să-ți bagi tu singur capul în gura lupului... Da'  
parcă te-a crezut cineva !...  
— Ia slăbește-mă ! Sînt sătul de asta, răspunde  
Korol, mijindu-și ochii galbeni. De ce ? Păi așa, ca  
să nu vă mai legați de Volodea.  
Cuvinte care trebuiesc înțelese astfel : „Volodea e  
slab de înger. Eu sînt mai tare. Mie nu-mi pasă. Și  
gata ! Nu vreau să mă mai gîndesc la de-alde  
astea.”  
Narișkin însă e și mai abătut ca înainte. El era si-  
gur că noi știm de mult totul. De, fapt nici nu măr-  
turisise : nu știu cum venise vorba și îl luase gura  
pe dinainte.

Am căzut și atunci, prima dată, îi spusese el Galiei. Când ieșeam din sufragerie. Dar am scăpat teafăr. Doar mina...Galia nu-și îngăduise nici să se mire, nici să exclame : „A, va să zică așa ?”..., ci îl întrebuse de-a dreptul: „Atunci... când ai luat goarna ?”

— Da, atunci, răspunsese Narișkin, încredințat că toată lumea știa povestea. Și iată-l pe Kostik urcând în grabă la al doilea etaj — ce să mai stea să piardă timpul de pomană ? — și deschizând o ușă după alta („Vai, Ekaterina Ivanovna, nu la dumneavoastră voiam să viu ! Aoleu, tanti Sonea, spune-mi, te rog, unde e Korol ?”) și în cele din urmă nimerind la grupa a cincea și stîrnind o adevărată zăpăceală...

Acum Narișkin și-a dat seama că s-a trădat. Și îi pare rău. Dar în același timp simte că mai bine e așa. Nu prea înțelege el cum și de ce, dar băieții s-au mai imblinzit parcă. Nu crede că l-au și iertat, dar parcă răsufliă mai în voie —• nu se mai terne atîta. Nu se mai agită desperat de Galia și de Ekaterina Ivanovna, de frică să nu rămîna singur. Acum stă, cel mai adesea întors cu fața la perete, tace și se gîndește.

Seara, după stingere, cînd toată școala se potolește și doar băieții din detașamentul de gardă mai trec pe coridoarele slab luminate, chemîndu-se din cînd în cînd prin parc și prin curte cu strigăte înăbușite, profesorii se adună în biroul meu.

Așa ne adunăm întotdeauna — fie și pentru cîteva clipe — să ne spunem unul altuia cum a trecut ziua, să încheiem bilanțul : ce greutăți am avut peste zi, ce lucru însemnat, pe care-l trecusem cu vederea, sau nu-l observasem pînă atunci, a mai ieșit la iveală.

— Acum s-a terminat cu epopeea goarnei, spune Ekaterina Ivanovna, răsfoind niște caiete.

— Și a avut un deznodămînt fericit. Korol s-a purtat bărbătește — a trecut cu bine examenul, adaugă Sofia Mibailovna.

— Koroliiov e un băiat de treabă, rostește Vladimir Mihailovici gînditor. Îmi place mult tînărul acesta,

— Dar... cum stă „tînărul” cu matematica ? se interesează Ekaterina Ivanovna.

— Știe să gândească. Și asta e mare lucru.

— Eu am impresia că gîndește în salturi, obiectează Ekaterina Ivanovna. Cum să vă explic...

Korol nu știe să ducă o problemă pînă la capăt, se oprește la jumătatea drumului. De multe ori i s-a întîmplat să înceapă o problemă bine, logic, și undeva, pe la jumătatea drumului, stop ! și s-a isprăvit!

— Se întîmplă și asta. Dar cu timpul se va îndrepta. E foarte capabil, iar deprinderea va veni de la sine ; lucrînd, va ajunge să-și disciplineze mintea. În genere, în grupa a cincea sînt mulți băieți capabili... deși au nimerit la o casă de copii greu educabili, adaugă Vladimir Mihailovici cu umor.

— Mai mult decît atît: defectivi, completează de astă dată foarte răutăcios Alexei Savici, om blind și așezat, pe care eu unul nu-l crezusem niciodată în stare să spună o răutate.

— Da, nici mai mult, nici mai puțin decît defectivi, îi întărește vorbele, cu un zîmbet, Vladimir Mihailovici. Știți că Repin are un cap de matematician ? Gîndește perfect și, oricît de ciudat s-ar părea, în anii din urmă n-a uitat nimic din ce știa altădată.

— Repin... da-da... băiatul ăsta mă îngrijorează mai mult decît toți ceilalți, spune Alexei Savici, zgîndărind cu vatraiul jeraticul din sobă.

— Da, așa e, îl aprobă Sofia Mihailovna. Și nu mă gîndesc numai la el, ci și la Kolișkin, și la tot detașamentul lor. Nu e prima dată cînd o spun. Mă tem că am lungit-o prea mult, Semion Afanasievici. Trebuie despărțiți. Ori îl mutăm pe Repin, ori îi împărțim pe toți la celelalte detașamente.

— Mă iertați, nu-i cunosc încă bine pe băieți,

— intervine Nikolai Ivanovici, — dar unde să-l muți pe Repin ? El oriunde se va face stăpin — cel puțin asta e părerea mea.

— Da, sigur, are o fire foarte impetuoasă, îl susțină Vladimir Mihailovici.

Ba, să-mi fie cu  
iertare, dar eu nu

cred așa ceva, spune  
rîvînd Alexei Savici.  
Aș vr-?n ă-l văH  
făc'înd pe stăpinul la  
Podsolnușkin sau la  
Steklov. Acum, e  
drept că băieții lui  
Steklov sînt cam  
mititei, și poate că n-  
ar fi tocmai nimerit  
să-l dăm acolo pe

Repin.



21 — Drumul în viață  
— Va să zică îl mutăm ? întreb eu.  
E prima dată cînd formulez cu glas tare această  
întrebare, care mă frămîntă de atîta vreme.

— tîl mutăm, Semion Afanasievici, răspunde pentru toți Ekaterina Ivanovna. Îl observ de mult pe Kolișkin. E cu totul altul cînd nu stă în preajma lui Repin. Se simte altfel. Stați să vă citesc ceva.

Și se apucă să scotocească prin caiete. Noi așteptăm curioși. Ekaterina Ivanovna predă și la grupa a treia, în care învață Kolișkin, și are prilej să-l observe mai bine.

lat-o acum ținînd în mînă o foaie de hîrtie. De departe se vede că e plină toată de pete de cerneală.

— Uite, — spunea ea, — compunerea de ieri a lui Kolișkin. Bineînțeles e complet agramată. Foarte slabă. Nici o virgulă. La drept vorbind, nici nu este încă o compunere. Dar nu asta contează. Ia, ascultați.

Alexei Savici lasă vîtraul și se dă mai aproape. Nikolai Ivanovici se mută și el cîțiva pași, cu scaun cu tot. Galia își culcă obrazul în palmă și se uită la Ekaterina Ivanovna, fără să clipească măcar. Iar Ekaterina Ivanovna citește răs-picat, fără grabă, foarte expresiv, ca și cum ar pune în aer, cu creionul roșu, virgulele care încă nu vor să asculte de Kolișkin.

— „După ciuperci.

Ne-am sculat dis-de-dimineață și am pornit. Cunos-c aici toate locurile unde cresc ciuperci. Se înțelege, numai nicoreți și pitâr-ci, că minătâr-ci nu sint. Și-a mai venit unul din ai noștri, nu spun care. El era singur și, cînd mă apropii, unde nu începe să strige”. „Ce te bagi aici? E locul meu!”

Am plecat de acolo și am găsit mai multe ciuperci decît el, măcar că nu m-am ferit și le-am arătat la toți. Am adus foarte multe ciuperci. Antonina Grigorievna le-a prăjit pentru masă. Iar lui i-a zis: „Ehe, ale tale mai mult de jumătate sint veninoase!”

Și asta-i tot. Noi rîdem, dar ea rostește foarte serioasă:

— Și totuși e o compunere bună.

— E ceva în băiatul ăsta, rostește Alexei Savici. Și eu îl urmăresc de multă vreme. Dar lucrul nu este chiar



atit de simplu pe cit pare. începi să-i vorbești, și-ți . răspunde în doi peri, cu fereală. Parcă i-e frică să nu-i scape ceva. După mine, Semion Afanasievici, noi . n-avem dreptul să-i mai lăsăm așa, de capul lor. Ar trebui să ne gândim bine la toate astea.

...Îl conduc acasă pe Vladimir Mihailovici și mă înapoiez înșirind noroiul de pe drumul desfundat de atâtea ploii. Uite și căsuța Antoninei Grigorievna. La fereastra Ekaterinei Ivanovna e încă lumină. Mă apropiu de ea. Este deschisă, deși e o seară rece de toamnă. Ekaterina Ivanovna șade la masă. La lumina lămpii îi văd bine fața concentrată, aplecată peste un caiet.

— De ce-ți pierzi nopțile ? o întreb eu.

Ar fi timpul să te culci...

— Cine-i acolo ?... A, dumneata, Semion Afanasievici. Nu, mai am pină să mă culc. Miine trebuie să le vorbesc băieților despre deosebirea dintre „cu cit mai mult” și „de cite ori mai mult” — și, știți, întotdeauna e foarte greu.

— Noapte bună !

— Mulțumesc, la fel și dumneavoastră. Pornesc mai departe, lată și luminile rare, pierdute în beznă, ale școlii noastre. De câți ani o fi predind Ekaterina Ivanovna ? Parcă de douăzeci. A cita oară o fi explicind ea diferența dintre „cu cit mai mult” și „de cite ori mai mult” ? Și totuși uite, stă și se pregătește, de parc-ar fi la întâia ei lecție.

*Cu cât înaintezi, cu atât e mai greu*

Curios lucru. Iată, is aproape zece luni de cînd am sosit aici. În primele luni, noi educatorii, ne chinuiam nopți de-a rîndul, fără somn, trăiam într-o neîntreruptă încordare a minții și sufletului. Aveam în fața noastră o școală lăsată în paragină și niște copii, așa-ziși greu educabili. Zi de zi le-am făcut o viață nouă, sănătoasă, rațională — și repeziunea cu care băieții începeau să revină la starea lor normală era într-adevăr de necrezut. Da, la început, ușurința cu care copiii își recăpătau înfățișarea psihică normală mă speriasse de-a binelea. Primele semne de disciplină, de echilibru sufletesc, nu-mi inspirau încredere. Cercetam bănuitor orice faptă camaraderescă, orice „noi” spus în loc de „eu”. Cînd în școală încetară să mai dispară lucrurile, mă tot așteptam să aud iar că cineva a furat, s-a bătut, a fugit. Dar în cele din urmă m’am convins din nou, pentru a nu știu cîta oară, iar de astă dată cu prețul experienței dobîndite, că orice om, pus în condiții omenești de viață, se poartă așa cum îl îndeamnă firea, și firea îl îndeamnă să se poarte omenește, nu ca un animal. Dacă respecti omul și-i pretinzi mereu să fie mai bun, dacă știi să vezi în el firea lui omenească și dacă în fiecare zi, în fiecare ceas, dezvolti în el tocmai ceea ce îl face să iasă din rîndul dobitoacelor, atitudinea aceasta nu va întîrzia să-și dea roadele. În colonia Gorki din Kureaj, iar mai tîrziu în comuna Dzerjinski, Anton Semionovici a trebuit, desigur, să muncească mult timp și din răspuțeri pînă să lichideze miele „amintiri ale trecutului”, chiar dacă nu erau decît „amintiri” — ultimele ecouri ale năravurilor vechi, ce nu-și mai găseau teren în viața colectivului, ordonată și chibzuită. Și doar asta se în-împlase cu ani în urmă, iar materialul uman pe care îl avea în mină Anton Semionovici era incomparabil mai dificil, mai puțin maleabil — flăcăi de șaispre-zece-optsprezece ani, mai toți vagabonzi sau delicvenți de drept comun. Te cînd eu educam niște copii; băieții cei mai mari abia dacă aveau paisprezece ani. Erau pur și simplu niște orfani, niște copii fără familie. Nici măcar nu erau toți „vagabonzi” cu adevărat; dacă



vreunul din ei hoinărise pe străzi doi ani, se chema că are un stagiu respectabil. Și nu se afla printre ei nici un Semion Karaban, cum fusesem eu în 1920 ; și doar cu mine și cu alți băieți de teapa mea — primii veniți în colonia Corki •— Anton Semionovici avusese, oho! multă bătaie de cap. Aici, în Poiana-Mestecenilor, la căminul nostru de reeducare, mulți nimeriseră datorită pedologilor care, cu o ușurință de neînchipuit, declarau copilul arierat mintal, înapoiat, defectiv, s`u mai știu eu ce. Dar majoritatea covârșitoare a acestor „înapoiți” sau „defectivi” se dovedeau, la examinare, a fi copii normali, poate doar ceva mai nervoși, ca de pildă Korșunov, sau ceva mai nedisciplinați, cum erau cei care apucaseră să guste din viața de vagabond, ca Glebov. Și de aceea, firește, îmi venea mai ușor cu ei decât îi venise pe vremuri lui Anton Semionovici cu noi. Dar lucrul cel mai important era că acum trăiam cu totul alte timpuri. Anul 1934 bătea la ușă. Țara se ridicase în toată statura ei uriașă și mergea înainte cu pași mari, îndrăzneți, învingând cele mai grele obstacole. În jurul școlii noastre nu mai existau de mult sale flămînde, asuprite de chiaburi — ne aflam într-un raion complet colectivizat, în apropierea unui oraș care creștea vertiginos și în care clocotea viața, plină de muncă creatoare și de nădejde în viitor.

În primii ani, Anton Semionovici fusese stingher, aruncat undeva în străfundul regiunii Poltava. Și, deși tinăra republică, chiar de la întii ei pași, avusese grijă de copii și mai ales de orfani, puteam eu oare să compar anii aceia cu zilele de acum ? Nu mai aveam nevoie să bat la toate ușile, nu mai trebuia să-l conving pe culare să ucutare de „utilitatea batistelor de buzunar”, după cum povestea cu o ironie amară Anton Semionovici; mie nimeni nu-mi puneă bete-n roate, nimeni nu mă împiedica să lucrez. Ori de cîte ori ceream — primeam ajutor și eram ajutat cu bunăvoință, cu dărnicie. Ce să mai vorbesc : fără doar și poate că îmi era de o sută de ori mai ușor să lucrez acum decât îi fusese lui Anton Semionovici pe vremuri. Și cu toate acestea simțeam că, pe zi ce trece, treaba merge din ce în ce mai greu.

Da, cu cît munca mergea mai bine, cu atît îmi venea mai greu. Într-adevăr, dacă înainte vreunul din băieții fura, se bătea sau făcea o altă horoboată te aflai în fața unui fapt împlinit și trebuia să ieși o hotărîre pe loc. Dar iată că zilele trec una după alta. Acum lecțiile alternează cu munca în atelier, munca cu jocul, cititul, risul și cîntecul, sau cu o plimbare. Nimeni nu dezertează. Nici un furt. Atunci totul e în ordine, nu-i așa ? Pot să mă odihnesc ? Nicidecum ! Tocmai acum începe munca cea adevărată. Și abia acum totul devine mult mai încurcat și mult mai dificil decît înainte. „Oricît de ciudat s-ar părea, acum treaba mi se pare mult mai grea”, îi scriam eu lui Anton Semionovici și el mi-a dat acest răspuns, care mi-a rămas întipărit în minte : „Lucrul cel mai greu e să educi copii normali, pe copiii readuși la starea normală. Căci aceștia au o fire mult mai sensibilă, cerințele lor sînt mai mari, cunoștințele mai bogate, relațiile cu mediul mai extinse. Ei nu ne mai cer gesturi neobișnuite, patetice, bătătoare la ochi, ci o tactică mult mai subtilă. Este cu neputință să crezi un caracter printr-un procedeu sau printr-o metodă aparte, cu efecte rapide. Dar ține minte principalul : cînd ai în fața ta un elev, fie băiat, sau fată, croiește-i viitorul mult mai larg decît te îndeamnă ochiul la prima vedere.” Aici fiecare cuvînt era adevărat, îți dădea de gîndit, te făcea să-ți revii- zuești ideile. Am mai înțeles însă și altceva. La început mi-era frică să nu mă pierd în multitudinea aceea de caractere care mă înconjura. Dar acum mă surprindeam uneori că mă mai liniștesc, că mă uitam cu mai puțină încordare la băieți și că mă gîndeam mai puțin la fiecare din ei în parte. Uite, de pildă, Kolișkin. Parcă mă gîndisem la el cu adevărat ? Parcă mă preocupase firea, sufletul lui ? Fusesse întotdeauna ca o pată supărătoare pe fondul vieții noastre ; un fond care se făcea din zi în zi mai sănătos, mai senin, în timp ce Kolișkin părea că se înămolise pînă la urechi în ceva viscos, întunecos, situație în care părea să se simtă ca peștele în apă. Sau, uitate pe Repio. Repin... Am și început să uit de el, pentru că acum mă supăra mai puțin ca înainte. Și doar știam că în munca noastră nu trebuie să existe nici o clipă de răgaz, că nu îți este îngăduit să uiți nimic.

— Tmi aduc aminte că am avut în comuna Dzerjinski un caz asemănător : ne venise un băiat nou. Chiar din primele clipe îl îndrăgisem cu toții — și copiii, și educatorii. Era vesel, prietenos și, fără doar și poate, inteligent. Învăța foarte bine la școală și lucra minunat la uzină ; se deprinsese atât de repede și ușor cu munca de acolo, de parc-ar fi lucrat de cînd lumea la mașina de frezat. Inginerii nu mai pridideau lău- dîndu-’l. Pedagogii îl dădeau exemplu celorlalți. Era prevenitor și politicos cu oamenii în vîrstă, se purta egal și frumos cu tovarășii.

— Acest N. e o comoară, nu alta ! spuse odată unul din profesori în biroul lui Anton Semionovici. Un băiat excepțional !

Anton Semionovici îi aruncă o privire posomorită, tăcu puțin și apoi rosti niște cuvinte care, în clipa aceea, ni se parură cu totul neașteptate, de neînțeles.

Ne spuse :

— N. și-a cumpărat un lacăt și l-a pus la lada lui. Ați observat ?

Schimbarăm o privire.

— Îmi dă foarte, foarte mult de bănuît băiatul acesta al vostru excepțional, continuă Anton Semio- novici. Gîndiți-vă numai, ce rost ar avea ca cineva din colectivul nostru, în condițiile noastre, să-și pună un lacăt la ladă ? Cită lipsă de încredere se ascunde sub înfățișarea asta atât de plăcută ! Uite, eu am observat foarte des un lucru : totdeauna așteptăm ca elevul să facă o greșeală oarecare, pentru ca de-abia atunci să ne apucăm să-l educăm. Un elev care nu face greșeli nu ne interesează. Încotro o apucă, ce caracter se formează sub această aparentă „ordine exterioară” — habar n-avem și nici nu ne străduim să aflăm. Firile prefăcute, zgîrcite, căscații, periutele, tocilarii — toți ăștia scapă din cercul preocupărilor noastre pedagogice. Pur și simplu nu-i băgăm în seamă și, ceea ce este mai grav, nici nu ne deranjează măcar. Și pe deasupra nici măcar nu știm ce să facem cu ei. În realitate însă tocmai din asemenea caractere se recrutează oamenii vătămători, nu din copiii nebulatici, din „zurbagii”.

îmi aminteam de aceste cuvinte ale lui Anton Semionovici și mă gîndeam : ce-o să iasă oare din Ra- pin ? Dar din Kolișkin ?  
Da, cel mai greu lucru e să știi să prevezi. Tovarășii mei au dreptate : nu ne putem mulțumi cu faptul că în momentul de față Repin nu încalcă disciplina și Kolișkin nu ne mai dă atîta bătaie de cap. Dar cum să-i iei totuși ?  
Aici, fără să vrea, îmi veni în ajutor Narișkin. Narișkin ieșise din infirmerie într-o zi însoțită de pe la începutul lui octombrie. Bătea vîntul și era frig, dar ploaia încetase în fine și cerul, fără pic de nor, strălucea plin de lumină. Umblă pușin prin curte, șontic-șontic, și se așeză pe scară, cu ochii atîntiți în gol.  
Există unele trăsături de caracter produse parcă în serie .— trăsături create de însăși orînduirea vieții, de practica de toate zilele, de obiceiuri. Sint altele însă pe care nu le poți dezvolta decît cu prețul unei munci migăloase, ca de giuvaergiu; nici vorbă .nu poate fi aici de metode șablon — fiecare cere idei noi, o metodă aparte, alte soluții. Lui Narișkin trebuia să-i dăm înții o formă oarecare : prea era amorf, împrăștiat — trebuia să înțelegem ce vrea, la ce se gîndește,  
Tn comuna Dzerjinski unui nou venit i se dădea timpul să se orienteze, să se deprindă cu locul. Ni- meni nu-l împiedica să umble peste tot, să se uite în dreapta și-n stînga, și în primele zile nu era pus să muncească, nu învăța... Pe urmă era repartizat la unul din detașamente și i se dădea un șef — un băiat mai mare, care îl îndruma la început pe noul venit, ajutîndu-l în toate. Dar cu Narișkin nu se putea proceda la fel; lui nu trebuia să-i dăm de loc răgaz să se familiarizeze. Ajunsese la noi pe o cale nu tocmai obișnuită, ca să nu zic altfel, și de aceea nu trebuia să aibă impresia că aici toată lumea nu se gîndește la altceva decît cum să facă și să dreagă ca Iuri Narișkin să rămînă la Poiana Mestecenilor.  
Curtea era pustie, băieții se aflau care prin ateliere, care la școală. Mă așezai alături de el pe scară.  
■ — Ei, te-ai făcut bine ?

— Mă mai doare oleacă... răspunse el încet,  
privin- du-mă pieziș, pe sub pleoapele puțin  
umflate.  
— Ce să facem acum cu tine ? Să te lăsăm aici.  
sau să te dăm pe mîna miliției ?  
Ochii lui înguști se deschiseră mari de tot. Mă  
privi năuc și nu-mi răspunse nimic.  
Tăcurăm așa cîtva timp.  
■— Să vii deseară la mine în birou, îi zisei eu, scu-  
lindu-mă. Și-o să hotărîm...  
După școală, Jukov se apropie de mine:  
■— Semion Afanasievici, Narișkin m-a rugat să vă  
întreb dacă nu poate să rămînă la noi ?  
— Tu ce zici ?  
— Păi, se poate să-l alungăm, Semion Afana-  
sievici ?

Atunci, să adunăm  
sfatul

*.Ce-i de făcut cu Narișkin?*

La noi în comună, biroul lui Anton Semionovici fusese întotdeauna un centru de atracție. Acolo putea să se ducă oricare din noi, mic sau mare, educator sau elev, fără să aștepte o adunare sau o sedință specială, și să-și împărtășească bucuriile, necazurile, să se sfătuiască, să ceară ce-i trebuia. Iar serile, după o lege nescrisă, erau ale celor care aveau nevoie de ajutor, de un sfat în treburile personale, cele mai intime, pe care nu le-ai fi putut împărtăși nimănui altuia decât lui Anton Semionovici.

Dacă Anton Semionovici trebuia să plece undeva, în locul lui, ia birou, rămânea unul din pedagogi, secretarul sfatului comandanților, ori comandantul de serviciu. Și în comună toți știau că în birou este cineva, căruia i te poți adresa pentru orice — întotdeauna, clipă de clipă.

Am căutat să orinduim și ia noi aceleași obiceiuri. Când plecam undeva, biroul nu rămânea pustiu — îi puteai găsi acolo pe Alexei Savici, pe Sofia Mihailovna sau Ekaterina Ivanovna. Și deseori se întâmpla ca în birou să mai rămână și Jukov, președintele sfatului comandanților, sau cite un comandant de serviciu.

La noi în comună se mai încetățenise și un alt obicei : ca șfa'ul comandanților să se adune de câte ori trebuia să se ia o hotărâre, oricât de neînsemnată ar fi fost.

Biroul meu nu era atât de mare ca al lui Anton Semionovici — abia dacă încăpeau în el cincisprezece înși. Și nu era acolo nici divanul nostru lung de lângă perete. Dar când, la un semn al deosebit, anume născocit în acest scop, băieții veneau și se instalau în fața mea, mă bucuram de fiecare dată ca și cum aș fi primit un salut de departe. Vedeam cum orînduiele și obiceiurile simple și înțelepte care se formaseră acolo, la o mîe de kilometri depărtare, renasc singure aici, ca o firească urmare a întregului nostru mod de viață.

Iată deci sfatul adunat. Băieții se așezară claie peste grămadă pe divan și doi cite doi se înghesură pe scaune, Narișkin se tot frămînta în picioare la ușă, pînă cînd i-am spus :

— Stai jos...

Se așază stingaci, vîrîndu-și picioarele sub scaun ;  
mîinile îl stinghereau : le vîri în buzunar, apoi le  
puse pe genunchi ; în cele cîn urmă le lăsă să spîn-  
zure în jos și rămase nemișcat...

— Trebuie să hotărîm ce facem cu Narișkin,  
începui eu. Vă aduceți aminte ce v-am spus în  
prima zi : cine vrea să plece, n-are decît. Narișkin  
a vrut să plece. Te-a oprit cineva, Narișkin ?  
împricinatul se ridică de pe scaun și se așază din  
nou fără să scoată un cuvînt. Se uita în jos, ca și-a-  
tunci cînd stătusem împreună de vorbă pe treptele  
6cării.

— Pe tine te întreb, Narișkin ! A încercat  
cineva să te oprească ?

— Nu, îngăimă el în cele din urmă, tot cu ochii  
pironiți în podea.

— Ce ți-am spus eu, cînd ai plecai ?

Narișkin își ridică capul și mă privi drept în față :

— Mi-ai spus : dacă te îmbolnăvești, vino să te  
vindecăm !

Am rămas cu gura căscată. Spusesem cu totul alt-  
ceva : dacă te îmbolnăvești de riie, îți doresc să se  
găsească cineva care să te vindece. Dar-n-am mai  
stat să-l contrazic. Mai aveam multe lucruri să le  
amintesc băieților și lui Narișkin :

— Te-am lăsat să pleci cu bine, așa-i ? Iar tu,  
cu ce gînd ai dat pe la noi ? Ai venit o dată — și-ai  
furat goarna ; ai mai venit a doua oară — iar ca să  
furi ceva. Dar noi te-am primit și te-am vindecat.  
Nu te mai doare piciorul, așa-i, poți umbla ?

— Umblu...

Așadar, — mă adresai băieților, — gîndiți-vă  
și hotărîți. Cît despre mine, cred că Narișkin n-are  
ce căuta la noi.

— Semion Afanasievici, să vă spun eu, începu  
Ju- kov. Și, sculîndu-se în picioare, se uită atent la  
băieți, cu ochii lui negri. Eu, unul, cred că ar fi  
bine să-l primim. Și el vrea.

— O fi vrînd el multe ! sări Korol de colo.

— Nu, Sanca are dreptate, eu nu sînt de acord  
cu Semion Afanasievici, interveni Sofia  
Mihailovna. Eu zic să-l primim pe Narișkin. A stat  
puțin printre noi, dar sînt sigură că a înțeles multe  
în zilele din urmă.

— Și după ce vă dați seama c-a înțeles ?

întrebă Volodin sincer nedumerit.

— Poate că deocamdată n-avem după ce să ne dăm seama, dar nu mă îndoiesc că el s-a gândit la multe și a prețuit faptul că, venind aici cu gând rău, nimeni n-a căutat să se răzbune pe el, ci dimpotrivă, a fost ajutat. Cine ar putea să nu înțeleagă un astfel de lucru ? Narișkin vede că aici ducem o viață frumoasă, interesantă, și sînt sigură că vrea și el să rămînă printre noi, să ne ajute. Steklov, Surjik și Podsolnușkin vorbesc pe rînd : toți se declară pentru primirea lui Narișkin.

— Dar lăsați-l pe el să vorbească ! sare iar Korol. Tocmai asta voiam și eu; ca Narișkin să se roage el singur, nu prin Jukov, și să se roage sincer, în fața tuturor.

Tăcere. Așteptăm. Îmi dau seama de ceea ce se petrece în clipa asta în sufletul haimanalei cu ciuf roșcat.

Uimirea, teama, neîncrederea, curiozitatea și nădejdea — toate se învîlmănesc în sufletul lui. Dar de astă dată am un aliat strașnic : toamna ! Unde să te duci acum ? Data trecută era primăvară și avea toată vara înaintea lui...

— Eu... Păi eu... Vă rog să mă primiți... Aceste cuvinte atît de simple sînt rostite cu pauze lungi, chinuitoare. Ai fi crezut că Narișkin e bilbuit. Votăm. Toți sînt pentru primirea lui Narișkin. Eu nu-i cer nici un fel de angajamente — toate se înțeleg de la sine. Și deodată discuția capătă un caracter practic.

— Hai să ne gîndim la ce detașament să-l dăm, propune Ekaterina Ivanovna.

— Dar întrebarea e, la cine ? glăsuiește ea pentru sine Surjik.

— Aici e aci, cui îl dăm ? intervine și Steklov. La mine nu se potrivește: e prea mare. Poate la Podsol- nușkin... dar cu Podsolnușkin, eu, unul, aș face altceva : acolo, dacă n-ar fi Korol, l-aș muta pe Repin. Asta n-are ce căuta la Kolișkin. Korol se aprinse ca o rachetă, și ochii lui galbeni scapără fulgere. Dar se stăpînește pe' loc ; atît doar că scrișnește printre dinți:

— Da' ce, sînt nebun la cap ? Mută-l, dacă vrei, ce mă privește pe mine ?

— Adevărat, — spune domol Ekaterina Ivanovna, — doar nu e ca în povestea aceea cu lupul, varza și capra, pe care trebuie să-i treci cu



multă grijă pe celălalt mal, ca nu cumva lupul să rămână cu capra și capra cu varza. Koroliov și Repin sînt băieți cu judecată, n-or să se ia ei la bătaie ! Dar tu, Kolișkin, ce părere ai ? Să-l mutăm pe Repin ?

Kolișkin își întoarce într-o parte privirea și tace. Korol se uită încruntat la Serghei... încă nu i-a iertat jignirea adusă.

— „Dacă n-ar fi Korol !” mormăi el, rar, îngînîndu-l pe Steklov. Ei și ce dacă sînt și eu acolo ?

Dar pe Steklov nu-l scoți din ale lui cu una. cu două ; el își urmărește tenace ideea.

— Ar fi trebuit să-l mutăm mai demult pe Repin de la Kolișkin, spune el, cîntărindu-și cuvintele. Locul lui nu este acolo. Nu știu ce părere aveți, d3r eu l-aș muta la Podsolnușkin.

Podsolnușkin se întunecă la fa-ță și începe să se sucească încolo și-neoace pe scaun.

— Mai bine să mi-l dați pe Narișkin, zice el în cele din urmă. Narișkin o să se învețe repede la noi. Și o să avem grijă de el.

Nu! declară deodată hotărît Surjik. La voi trebuie să vina Repin. Cit despre Narișkin... Steklov, ce-are ă!face că ai tăi sînt mici ? Tu să-l faci ajutor ; sli-i spui așa : ești mai -mare, acum, hai, ajută-mă și tu pe mine ! Bravo, Surjik! Noi, educatorii, rămînem pur și simplu perplexi în fata acestei descoperiri pedagogice. Dar băieții nu sînt de loc surprinși, ei nu văd în propunerea lui Surjik nimic neașteptat sau vrednic de interes.

— Hm, să te ajute... rostește Steklov, plin de în-doială. Păi cum să te ajute așa ? Nu vezi ? Parcă-i adormit. Niciodată nu știi dacă doarme sau e treaz.

— Ia-l, măi, ia-l, măi ! îl sprijină cu totul pe neașteptate Volodin. Ia-l la tine, Serghei. Nu-ti fie teamă, că nu fuge el : sîntem în pragul iernii. Intîi o să rabde... și-apoi dă-o-ncolo, doar n-o fi prost ! Volodin deschide foarte rar gura la adunarea sfatului și cel mai adesea — după ce cite un orator și-a terminat expunerea — zice : „Și eu sînt de aceeași părere”. Dar are el un talent — să spună verde ceea ce alții trec sub tăcere. Îi arunc o privire scurtă lui Na-rișkin; se uită pe rînd la toti, uluit. Nu știu dacă în clipa asta o fi intelegînd

ceva. Dar nu e nici o nenorocire, o să înțeleagă el mai târziu.

— E o problemă serioasă, zic eu. Trebuie să ne gîndim bine cui să-l dăm, la ce detașament. Vom discuta asta la consiliul pedagogic. Dar deocamdată ia-l tu, Surjik, în grija ta, pe Narișkin.

50

*Revin a poruncit*

Da, am discutat de multe ori despre Kolișkin. Nu despre Repin, ci despre Kolișkin. Și cu Ekaterina Ivanovna, și cu Alexei Savici, și cu Sofia Mihailovna. Dar mie tot mi se părea că lucrul se va aranja de la sine. întreaga orînduială a vieții noastre era în așa chip alcătuită, încît detașamentul lui Kolișkin n-ar fi putut să rămînă o grupă izolată, închisă, unde totul să fi mers altfel decît la celelalte, într-un mod cu totul deosebit, și care ar fi separat-o de restul colectivului. Și deși aveam multe încurcături cu Kolișkin, deși detașamentul lui bătea mereu pasul în același loc, eu simțeam", nu știu cum, că nu trebuie să ne grăbim, că totul se va dezlega de la sine, că ne aflăm tocmai într-unui din acele cazuri, în care timpul lucrează în favoarea ta. Vedeam — și asta o vedeau și alții — că Repin se schimbase destul de mult. Era mai firesc acum, mai senin, și avea pentru școala noastră un interes sincer și viu. Eram convinși că toate astea nu puteau să nu lase o urmă, să nu se răsfrîngă asupra raporturilor lui cu tovarășii, asupra purtării lui în detașament. Pe atunci începusem o corespondență cu părinții săi, care locuiau în apropierea Moscovei, lângă Kolomna. Tatăl lui Andrei îmi scria : „Vă mulțumesc din inimă pentru veștile bune pe care mi le-ați trimis, dar sincer vă spun, tare mă tem să le dau crezare. De cîte ori ni s-a întors băiatul acasă, toate au trebuit să se sfîrșească iarăși cu o catastrofă ! Nu învinuiesc pe nimeni. De vină sînt doar eu. Știu că și eu și soția mea l-am crescut cum nu trebuie, dar acum e prea târziu să mai vorbim despre asta, prea târziu să ne mai tînguim. Mă gîndesc la scrisoarea dumneavoastră cu nădejdea că totul se va sfîrși cu bine. Voi veni doar atunci cînd dumneavoastră veți găsi că e cu putință și necesar s-o fac".

Mi se părea că, poate, în curînd va veni și clipa aceea cînd Andrei își va revedea părinții, fără să-i

mai faci de rușine, fără să le mai pricinuiască durere.  
Dar de cînd începuse școala. Andrei își reluase vechile lui purtări. învăța mai bine decît ceilalți. Era foarte isteț, și avînd o memorie puțin obișnuită, mai ținea minte multe din cunoștințele pe care le dobîndise pe vremuri. La orele de germană stătea de pomană, mai ales acum, după ce deprinsese bine limba, vorbind cu Hans și Erwin. Scia corect, se descurca destul de bine la geografie și istorie. Și iată că în glasul lui se ivise din nou trufia, infumurarea de altădată.  
— Vladimir Mihailovici, -/- spusese el odată pe un ton plin de îngăduință, — băieților nu le e de loc frică de dumneavoastră.



Vladimir Mihailovici îl privise cu luare-aminte și serios în același timp.  
— Nu se tem decît de mînia mea. Dar întotdeauna se fereșc să-mi pricinuiască vreo supărare.  
Repin avea perfectă dreptate. Vladimir Mihailovici era un om foarte blajin. Nu-l auzisem niciodată strîgînd, nu-l văzusem o dată măcar ieșindu-și din fire — lasă că nici băieții nu-i dădeau prilej să-i mustre : îl înțelegeau dintr-o privire, numai după felul cum ridica din sprîncene. Era de-ajuns să se oprească o clipă din vorbă și în clasă se așternea o tăcere de se auzea mușcîta. Dar cu toate astea știa să fie uneori foarte aspru.  
Am fost odată de față cînd Repin se încăpățînase să facă un lucru cu neputință de făcut — să construiască un triunghi cu laturile de 5,7 și 13 centimetri. A zăbovit mult la tablă, mușcîndu-și buzele și încruntînd din sprîncene, pentru ca în cele din urmă să plece la locul lui cu coada între picioare. Vladimir Mihailovici nu-l zorise, așteptase cu răbdare, dar la urmă îl privise zîmbind cum se ducea spre bancă — și pînă atunci nu bănuisem că știa să zîmbească atît de răutăcios, atît de batjocoritor. Sint sigur că pe nimeni altul din grupă nu l-ar fi pus într-o astfel de situație, nici pe Korol, nici pe Razumov, nici pe Jukov. Și dacă Vladimir Mihailovici îl supusese pe Repin la o încercare ca asta — ceea ce, fără doar

și poate, era o pedeapsă — însemnă că Repin o meritase din plin, prin purtarea lui îngimfată, prin semeția și egoismul lui, prin toate aceste cusururi atât de trainice, atât de adânc înrădăcinate în el. Mă gîndeam : oare ce-l leagă pe Kolișkin de Repin ? Fiindcă o anumită legătură exista între ei, fără îndoială. Niciunul din băieții care altădată îl ascultau fără murmur pe Repin nu i se mai supunea acum. Repin putea să poruncească numai atunci cînd i se dădea să organizeze ceva, să conducă vreo activitate. Dar Kolișkin ? Kolișkin asculta, tăcut și posomorit, cu un aer absent, de orice cuvînt al lui Repin, chiar cînd nu îi porunceea. Era de ajuns să te uiți mai de aproape la el, ca să-ți dai seama că ceva îi otrăvea viața. Și că acest „ceva” era tocmai Repin.

De multe ori mi se întimplase să rămîn cu Kolișkin între patru ochi și întotdeauna tăcea. Iar eu nu voiam să-l îmbii la vorbă. Mi se părea să încrederea o să vină de la sine și atunci el singur, din proprie inițiativă, îmi va spune tot ce are pe suflet. Dar mă înșelasem. Și era o greșeală de neiertat, pentru că dincolo de amorteala, de nepăsarea lui, nu ghicisem la timp durerea, amărăciunea, nemulțumirea de sine care- i se cuibăriseră în inimă.

Mai tîrziu, mi s-a mai întîmplat nu o dată să mă înșel, dar cazul acesta, deși nu se terminase printr-o catastrofă, mi se întipărise pentru totdeauna în minte, ca o muștrare și un avertisment în același timp.

Într-o seară treceam că de obicei prin dormitoare slab luminate. Copiii dormeau. M-aii oprit lîngă Petka ; acesta, cum punea capul pe pernă, cădea într-un somn adînc. Băiatul Pavlușka dormea cu brațele azvîrlite în lături, de parcă ar fi fost Kostik. Lionka se făcuse „ghem. Dormeau cu toții. Un singur băiat din toată școala ședea cu ochii deschiși — Ko- lișkin ; era culcat pe spate, cu amîndouă mîinile sub cap. M-am oprit lîngă el — rămase nemișcat, de parcă nu mi-ar fi simțit prezența. ’ — Mihail, îl chemai eu în șoaptă. Se întoarse alene spre mine. Deodată îi zării ochii; erau plini de o deznădejde atât de amară, încît, o clipă, îmi pieri glasul.

— Să treci mîine seară pe la mine, auzi ?

— Da, răspunse el abia mișcînd din buze și-și întoarse iar capul.  
 Pornii mai departe, copleșit de tristețea acelei priviri muștrătoare; mă simțeam atît de atins în adîncul sufletului, de parcă Mihail mi-ar fi aruncat cele mai grele vorbe.  
 Nu, nu trebuie să uit niciodată de nimeni, nu am voie să scap pe niciunul din vedere, fie chiar și nu-mai o oră. Știam atît de bine lucrul acesta, și totuși în dîrdora muncii mele mai uitam uneori...  
 Dar poate fi asta o scuză ?  
 22 \ ,  
 337  
 Kolișkin veni la mine în birou chiar în clipa cînd Galia, scoțînd capul pe ușa, mă chema din odaia de alături.  
 — Hai să bei un ceai. Măcar o dată să stai și tu cu copiii la masă.  
 — Nu vrei să bei un ceai, Mihail ? Îl poftii eu pe Kolișkin.  
 — Păi am mîncat... Vă aștept aici. Sau să viu mai pe urmă ?... propuse el, fără să ridice ochii.  
 — Hai, hai cu mine ! îl îndemnai eu, împingîndu-l ușurel din spate.  
 Lena și Kostik nu se culcaseră încă. Amîndoi stăteau la masă. Lenocika avea sub bărbie o farfurioară și din cînd în cînd sorbea ceaiul din ea — tare, cu zgomot. Kostik îl băuse pe-al lui și acum mesteca încet, de tot o bucată de piine. Era limpede : ar fi fost în stare să facă orice, doar-doar să mai stea un pic, să amine culcarea. Fiindcă, da, asta e buclucul : cum pui capul pe pernă gata, ți s-au și închis ochii ! Și poate că abia atunci încep a ieși la iveală cele mai năstrușnice lucruri. Uite și acum... a venit Kolișkin! Cum să se culce el fără să aștepte, fără să afle de ce a venit ? Ce-o să spună ? De ce e amărit și se tot uită așa într-un colț ?  
 Ce dacă ai mîncat ? spuse Galia, turnîndu-i ceai lui Kolișkin. Nu face nimic. Ceaiul se bea cu dulceată și dulceța e de vișini, din Ucraina. Te rog, nu te sfii !  
 Băiatul ședea în fața mea, între Kostik și Galia, cu mîinile lui mari, pîrlite de soare, așezate stîngaci pe fața de masă. Stătea tot cu ochii

plecați în jos, iar pe obrazul stîng, de atîta  
încordare, un mușchi i se zbătea într-una.  
— Mai vrei un ceai ? Il tot îmbia Galia.  
Ei, ce zici de dulceața noastră ? N-ai fost niciodată  
în Ucraina ?  
Incurcat, Kolișkin răspundea monosilabic.  
Dar Galia nu se lăsa : ținea neapărat să-l mai  
miște nițeluş.  
— Cum o duci cu școala ? Nu-ți vine  
greu ?  
— Nu prea. Ekaterina Ivanovna explică  
foarte bine. Îți dă toiul mură-n gură.

Ce crezi, ce-o să facă  
acum Narișkin

?Mihail tăcu puțin, chibzuind.

— Știu eu... Dacă o nimeri la un detașament bun... La Steklov sint numai pustani, nu-i de el. La Volo- din... păi el e mai mare decit Volodin, n-o să-l asculte, Surjik ar fi bun... Dar cel mai bine ar fi să încapă pe mina lui Podsolnușkin, acolo sint băieți unul și unul. E și Jukov acolo. Numai că... să nu se apuce Korol... să-și verse necazul pe el... Că a pătimit destul de pe urma lui...

— Nu, — spuse Galia hotărîtă, — Korol nu e în stare de așa ceva. El n-o să dea într-unui mai slab decit el.

— Ce-ar fi să ți-l dăm ție pe Narișkin ? Că și tu ai în detașament băieți mari, spusei eu. Răspunsul fu cu totul neașteptat. Mușchiul de pe obraz i se zbātu și mai tare, și Kolișkin vorbi încet, parcă-n silă, mereu poticnindu-se și înghițnd cu noduri, ca și cum l-ar fi durut gîtul

— Semion Afanasievici... vă rog să nu vă supărați... eu de-aia am și venit aici... numai că nu știam cum să vă spun... Vreau să plec de aici... Nu trebuie să... mai rămîn aici...

— De ce ?

— Nu, nu pot... nu pot să vă spun... dar... nu, nu pot să mai... Copiii se uitau la Kolișkin cu ochii mari. Lena uitase de ceai : Kostik încremenise cu gura plină, cu obraji umflați de pîinea pe care tot nu apucase s-o înghită încă. Dar Kolișkin nu-i mai lua în seamă nici pe ei, nici chiar pe Galia. Se uita drept înainte, undeva în bărbia mea, și pe obraji i se prelingeau lacrimi. Nu-i mai văzusem niciodată plîngînd. M-am sculat, m-am apropiat de el și i-am pus mina pe

— Ascultă, Mihail, văd că vorbești serios. Pesemne că ai motive temeinice. N-am să te țin cu sila, dar trebuie să știu și eu care e pricina. Văd că te stingheresc copiii, hai să mergem la mine în birou să stăm de vorbă.

Kolișkin scutură din cap și nu se mișcă de la masă. Galia se apucă grăbită să culce copiii. Mi-am tras paharul mai aproape, m-am așezat în locul lui Kostik și-am continuat fără grabă să-mi beau ceaiul, ca să-i dau răgaz să se mai liniștească. Începu să-mi povestească, fără să mai aștepte să-l întreb — la început făcînd eforturi, parcă luptîndu-se cu sine însuși, pe urmă din ce în ce mai repede, grăbit parcă să lepede povara, pe care înainte

poate că nici nu o simțise, din obișnuință, dar care acum îl apăsa, îl strivea, de nu mai avea putere s-o rabde nici măcar o clipă mai mult.

Iată ce se întâmplase cu el:

Cu un an în urmă jucase cărți cu Repin și pierduse. Întîi jucaseră pe bani; Kolișkin pierduse tot, pînă la ultimul sfant. Apoi continuară să joace pe datorie. Cînd ajunseră la două sute de ruble, Repin îi sipuse : „Tot n-o să poți să mi-i dai niciodată. Ce te faci ?” „Să mai jucăm. O să cîștig.” Dar aci Repin puse o condiție : „Dacă pierzi și acum. înseamnă că te-am cîștigat la cărți și că am dreptul să fac cu tine ce vreau. Ce-ți spun, aia faci ; n-ai dreptul să refuzi. Dacă te lovesc, n-ai voie să dai în mine, — într-un cuvînt, nu mai ești stăpîn pe tine.” Au mai jucat o dată. Mihail pierdu. „Uite ce, — îi spuse Repin, — pînă nu-mi dai cele două sute de ruble, înseamnă că ești al meu, că te-am cîștigat la cărți și pot să fac cu tine ce vreau.”

— Nu m-a pus să fac cîne știe. ce, povestea Kolișkin cu o voce surdă și monotonă. Și nici nu m-a bătut. Nu. Și mai înainte făceam ce-mi spunea. Dar acum știam că sînt legat. Atunci cînd ați venit la noi — țineți minte ? — el mi-a spus : „Să deschizi grajdul și să-i dai drumul taurului”. Eu n-am vrut, dar el : „Ce — zice — ai uitat ?” Și i-am dat drumul lui Timofei. A fost cît pe-aci să vă omoare. Dar parc-am vrut eu ?... Și mi-a mai poruncit ca atunci cînd o să fiu de serviciu noaptea, să nu dau alarma, dacă va fi nevoie.

— A, va să zică, asta era ! nu luminai eu.

— Nu, nu ! se grăbi Mihail să adauge. Cînd a venit Narișkin înția oară, nu eram eu de serviciu. Dar știam că el venise — l-am văzut pe urmă în piață.

Repin rni-a poruncit să tac. Și am tăcut. Și uite-așa, azi îmi porunceau una, miine alta... continuă el cu o voce stinsă. Întîi mi-a fost totuna, dar acum nu mai pot. N-am de unde să-i dau atîtea parale. De aceea m-am și gîndit să plec. Dar să nu vă supărați pe mine, Semion Afanasievic.i.

Mihail tăcu, poate de desperare, poate ușurat că-și descărcase în sfîrșit inimă. Tăceam și noi. Nu se auzea decît respirația liniștită a lui Kostik. Cu toate că erau tare curioși, copiii adormiseră imediat, fără să mai afle ce i se întâmplase lui Kolișkin.



— Ascultă, — i-am spus eu în cele din urmă, — am o rugămintă: înai așteaptă puțin.  
— Semion Afanasievici, mai bine acum. că tot sînt hotărît...  
— Așteaptă, te rog. Ai încredere în mine ? O să aștept puțin, foarte puțin. A.m să-ți spun eu cînd trebuie să pleci.  
Aici ochii ni se întîlniră ; dar Kolișkin nu și-i mai feri pe-ai lui, iar mie mi se părea că nu-i mai recunosoc.  
Îi cunoșteam privirea somnoroasă, indiferentă, eram învățat cu ochii lui spălăciți, stinși, ca niște cioburi de sticlă, căutătura lor nu-i lumina față, nu deschideau calea spre adîncurile sufletului. Unor astfel de ochi n-ai fi putut să le spui că sînt „oglinda sufletului”. Dar acum lacrimile îi limpeziseră, și în ei, ca și în glas, văzui cu ușurință cît de deznădăjduit, dar totodată și cît de împăcat era.  
— Mai așteaptă, Mihail, repetai eu.  
— Bine, spuse el aproape-n șoaptă.

## 51

### *O explicație sinceră*

Dimineața trebuia să plec la Leningrad — eram așteptat la secția orașenească de învățămînt și nu-mi puteam amina plecarea. Dar nici să amin explicația cu Rejpin nu puteam. Și așa tărăgănasem toată povestea asta în chip ușuratic, ceea ce nu-mi iertam, invocînd puterea atotvindecătoare a timpului.

— Am o rugămintă, Andrei. Vrei să vii la gară, la trenul de opt ? Aduc niște cărți.

Andrei îmi răspunde cu o privire plină de recunoștință — n-am mai stat de mult de vorbă.

— Negreșit, Semion Afanasievici. Cu trenul de opt seara ? În ce vagon veți fi ?...

La opt seara, trenul se apropia de gara noastră și chiar de pe treptele vagonului îl zări pe Rejpin pe peron.

— Bună seara, Semion Afanasievici! Unde sînt cărțile ?

Cărțile erau foarte puține, se vedea cît colo că nu i-aș fi cerut să mă întîmpine pentru atîta lucru. Se înserase, aproape că nu-l mai vedeam la față pe Andrei, dar simțeam că mă privește, așteptînd ce are să se întîmple, nedumerit și poate neliniștit.

— Aşadar, — încep eu fără ocol, — te-am chemat aici ca să stăm de vorbă între patru ochi. Vreau să-ţi inapoiez o datorie. Poftim, ţine...

— Ce datorie ? Ce-i asta, Semion Afanasievici ?

— Două sute de ruble. Pentru Mihail. Kolişkin. Ai uitat ? El n-o să mai joace cărţi ; bani n-are...

Aşa că îi plătesc eu datoria.

Repin se dădu un pas în lături şi se cîmpri locului:

— Nu, nu-i iau. Semion Afanasievici! Să mă tă-iaţi, nu-i iau !

— Ba ai să-i iei. Dacă ai putut să cîştigi un om la cărţi, cu atît mai rr/ujt poţi să cîştigi bani.

— Nu-i iau !

— Ba-i iei ! Nu vreau să-ţi mai baţi joc de-acum încolo de Mihail.

— Eu nu-mi bat joc de el ! Nici nu mai ştiu de cînd nu i-am mai adus aminte de asta. Nici nu mai vorbim de asta...

— „Nici nu mai vorbim" ! Crezi că e de ajuns să nu mai vorbiţi ? Crezi că un om poate uita cînd e tratat ca un obiect ?

— Semion Afanasievici !...

— Nu vreau ca datoria asta să-i atîrne lui Mihail de gît ca o piatră. Tocmai bine, azi am primit salariul... Pofum două sute de ruble şi am terminat. Şi-i băgai banii în buzunar.

— Îi arunc, Semion Afanasievici!

— Te priveşte. Eu ţi-am plătit datoria.

Pină acasă n-am mai schimbat nici un cuvînt. Au-zind de departe glasuri cunoscute, îi spun lui Andrei :

— Cred că nu mai e nevoie să te rog să-ţi ţii gura. În afară de noi doi, nimeni nu trebuie să ştie asta. Şi încă ceva : să nu-l mai necăjeşti pe Kolişkin cu nici un fel de vorbe sau întrebări. Noi — tu şi cu mine — ■ ne-am încheiat socotelile şi pe el nu-l mai priveşte de loc. Ne-am înţeles ?

Andrei îşi plecă fruntea fără să răspundă.

Nu ştiu dacă Andrei şi Mihail au dormit în noaptea aceea, cît despre mine... n-am dormit. Stăteam cum stătea atunci Kolişkin, cu minile sub cap, cu ochii aţintiti în întuneric şi mă gîndeam. Mi-au venit în minte cuvintele lui Anton Semionovici, cum că pedeapsa nu trebuie să pricinuiască suferinţi morale. „Pedeapsa — zicea el — trebuie doar să-l ajute pe om să-şi recunoască greşeala".

Mă gîndeam la ele şi nu eram de acord. Nu, Repin

trebuie să ajungă să înțeleagă toată ticăloșia .faptei sale prin durere și suferință. Numai suferința morală poate să ardă tot gunoiul care s-a strîns în el ani de-a rîndul.

— Nu dormi ? mă strigă Galia încetîșor. Ghicea întotdeauna, fără greș, ce necaz mă împiedică să dorm.

— Nu, nu dorm.

— Spune-mi, ce-ai vorbit cu Repin ?

Mă ascultă pînă la sfîrșit. Tăcu un răstimp. Apoi începu să vorbească încet, ca și cum și-ar fi cîntărit bine fiecare vorbă :

— Să nu te superi, Semion, dar eu cred că n-ai dreptate. Tu te pui pe același picior cu ei. Parc-ai admite că e ceva moral să cîștigi un om la cărți.

— Nu știu... Poate ai dreptate. Dar eu cred că am făcut bine. Și ceea ce i-am spus, n-o să rămînă fără efect. O să-și dea seama că am renunțat să-i mai vorbesc omenește, pentru că nu merită; că nu-l cred i-n stare să înțeleagă. Că de aceea mă văd nevoit să cobor la nivelul minții lui năravite. Nu. orice-ar fi, dar disprețul îl răzbește.

...A doua zi, seara, Andrei bătu la ușă :

— Vă rog mult, Semion Afanasievici, vă rog mult, luați-vă banii.

Avea fața trasă, ochii arzători, ficși, rugători. Ironia, singele rece, cutezanța lui obișnuită dispăruseră.

— Nu, nu-i primesc. Ți-am spus doar.

— Semion Afanasievici ! Am uitat de mult ue asta și nici nu mă mai gîndesc !

— În schimb el n-a uitat. Du-te ! Du-te, Andrei. Vreau să mă culc. Trebuie să mă scol devreme.

Dimineața, abia mă sculasem, dnd cineva bătu din nou la ușă : în prag stătea iar Repin.

— Semion Afanasievici! începu el cu o voce răgușită.

Și în clip a aceea am înțeles că trebuia să termin. Era limpede : băiatul se clătina sub greutatea care se prăvălise peste el și dacă nu i-o luam chiar atunci de pe umeri, povara asta cumplită avea să-l turtească.

— Semion Afanasievici, vă rog să luați banii.

Dacă nu mă credeți .pe mine, întrebați-l pe Mihail...

Kolişkiin, care pesemne stătuse tot timpul după uşă, o deschise şi intră, călcînd nesigur, ca pe o plită incinsă.

— Uite, îţi spun faţă de Semion Afanasievici, — continuă Repin, trecîndu-şi limba peste buzele uscate, arse, şi uitîndu-se cînd la mine, cînd la Kolişkin, — să uităm totul, nu mai e între noi nici un fel de datorie, nimic... Vă rog să luaţi banii, Semion Afanasievici !

— Vă rog ! îngînă şi Mihail.  
Şi am priceput că nu se mai putea să refuz.

32

*Mingea jucăuşă*

Cînd pionierii din Leningrad ne aduseseră ping-pongul, băieţii priviseră cu neîncredere jocul acesta nou. „Hm, mare lucru să pocneşti mingea şi s-o plimbi de colo-colo pe masă ! O fi bun pentru fete...”

Fie vorba între noi, dar am observat adesea un lucru : sînt unii care, cu cît se pricep mai puţin la sport, cu atît fac mai mult pe grozavii şi se viră, atotştiutori, în discuţie. De cîte ori n-am auzit: „Voleiul ?! Fuşti de-aci! Ce, ăsta-i sport ?” Sau: „Eu să joc gorodki ? ! Dar ce, am înnebunit să azvîrl aşă cu băţul ca după cîini ?” De cîte ori n-am văzut pe cîte un sceptic din ăsta pe terenul de sport şi pe toţi din jur rîzînd de stîngăcia lui! Pe urmă însă, pricepînd şi el că fiecare joc îşi are tehnica şi tactica lui şi că a le stăpîni e o mare satisfacţie, iată-l pe scepticul nostru devenind cel mai infocat adept al voleiului, al jocului gorodki sau chiar al ping-pongului. Aşa s-a întimplat şi la noi.

La început nu nimeriam nici măcar masa şi toată problema era să nu trimitem mingea pe-alături. Cînd am învăţat asta, ne-am lămurit că există fel de fel de lovituri, cu efect, tăiate, „bombe”. Pe urmă am mai aflat că poţi să baţi mingea tare sau cu băgare de seamă, s-o „scurtezi”, culcînd-o lîngă plasă. Şi aici era tot chichirezul jocului.

Cu cît jucam mai bine, cu atît mai

interesant devenea jocul. Şi deodată izbucni

„molima ping-pongu- lui”, o molimă foarte

răspîndită pe atunci. Microbul ping-pongului — o

minge mică şi albă — se cuibări în imaginaţia

noastră, subjugînd-o cu totul. E greu să precizăm

ziua şi ceasul cînd s-a declarat flagelul acesta. Dar

toţi îi căzurăm victimă. Orice clipă liberă era

jertfită ping-pongului. Băieții jucau ping-pong până și în clasă, în timpul recreațiilor și, trecând ipe coridor, auzeai tăcântul sec al mingii izbită de paletă. Venind la lecție, Sofia Mihailovna sau Nikolai Ivanovici îi găseau pe băieți ațit de aprinși la față și de asudați, încit erau numai buni să-i trimiți să se spele. Și atunci, în perioada asta, nu eu și nici vreunul dintre educatori, ci Jukov, el însuși un pasionat adept al ping-pongului — atit cît îi îngăduia firea lui ootolită — se ridică la o adunare generală și rosti următorul discurs :

— Hai să hotărîm ce-i de făcut. Toți au înnebunit rle-a bineiea cu ping-pongul ăsta ! (Emoție în rindu- rile auditorilor.) Nu vă ascund c-arn înnebunit și eu. (Risete.) Numai de n-iar ajunge și capul nostru ca mingea asta : ușor și gol pe dinăuntru.

Și adunarea hotărî să se joace ping-pong numai după lecții, și atunci, duipă ce băieții își vor fi făcut toate temele.

Treptat-treptat, unii se răciră, alții se plictisiră de ping-pong. Mai rămăseseră doar cîțiva apucați, printre care Razumov, Korșunov, Repin și Korol. Noi nu-i împiedicăm să joace. Așa se odihneau, se mai distrau fără să piardă cine știe cît timp.

Razumov se ametea cu ping-pongul, așa cum se îmbată unii cu alcool : ca să uite. Era una dintre acele ființe nefericite care veșnic suferă. Privindu-l, îmi aminteam cuvintele unei bătrîne slugi de la o curte boierească, pe care le întilnisem într-o carte a lui Turgheniev: „Dacă omul nu s-ar minca el singur, n-ar fi nimeni care să-l înfrîngă.” Razumov și el se minca pe sine, încă nu de mult se chinuia cu gîndul că toată lumea îl bănuiește că ar fi furat goarna. Cînd, în sfîrșit, se lămurise și blestemata aceea de poveste cu goarna, el se simțise fericit, dar numai două zile, fiindcă într-a treia începu iarăși să se frămînte, de astă dată de dorul lui Pletniov. Se prăpădea de dor — și să nu credeți că vorbind așa exagerez sau îl iau în deridere, nu. Și Korol se gîndea merf-u la Pletniov și se perpelea i-ntr-una : unde-i și unde-i — parc-ar fi intrat în pămînt! Dar el măcar făcea ceva. Ori de cite ori se ducea la Leningrad, căuta să dea de urma prietenului său, iar Vladimir Mihailoviei, la cererea lui, scrisese la centrele de triere din

Moscova, Kazan, Samara și alte orașe, întrebînd dacă nu cumva se află acolo un băiat, Arseni Pletnirov. Pe cînd Razumov nu făcea nimic, lui pur și simplu îi era dor. Și atunci, ca să se amăgească, juca ping-pong.

Korșunov prinsese o adevărată patimă pentru jocul acesta și juca atît de caraghios, încît văzîndu-l, te topeai de ris, nu alta. Cînd se întîmpla să dea greș, își strîngea mîinile la piept, se apuca de cap, și, ga- ta-gata să izbucnească în lacrimi, începea să se ocărasecă :

— Aoleooo, prostul de mine ! Ce-am făcut! Acum gata, s-a isprăvit, sînt mort!

Încet-încet ieși la iveală că Repin și Korol jucau mai bine decît toți ceilalți.

Korol era talentat la joc, da, ăsta e cuvîntul — talentat. Își ataca fulgerător adversarul, și, încolîndu-l din toate părțile, îi impunea tactica, stilul său. Și așa nu putea decît să ci.știge. Apoi Korol își schimba neîncetat jocul. Te uluia prin loviturile lui cu totul neașteptate : adversarul nu primea niciodată mingea de unde se aștepta. Korol ataca din dreapta, din stîngă, iar din dreapta, iar din stînga, dar era de ajuns ca adversarul să se deprîndă cu tactica asta și să-și închipuie că-i aflase jocul, ca să se pomenească numaidecît cu o minge cu efect, scurtă și „pusă” chiar lîngă plasă, tocmai în clipa în care se aștepta la o lovitură puternică și lungă. Băieții îl aplaudau des ș’i, într-adevăr, juca minunat. Atîta doar că uneori, repezit cum era, mai făcea și greșeli. În schimb Repin nu greșea niciodată. Nu juca atît de frumos ca Dmitri, mai mult se apăra decît ataca, dar trimitea „bombe” numai cînd era sigur de lovitură — armele lui principale erau precizia și singele rece. Odată, urmărind jocul metodic al lui Repin, Korol nu se mai putu stăpîni și strigă :

— Mai bine m-aș spînzura, decît să joc așa !

— Poftim și joacă cu mine, dacă-ți dă mînta! răspunse Repin tăios.

— Adevărat, ia jucați amîndoi! se amestecă în vorbă Nikolai Ivanoviči. Voi doi sînteți cei mai buni jucători, dar niciodată n-ați jucat împreună. Chiar ar fi interesant să vă măsurați puterile.

În încăpere se făcu deodată liniște. Nepăsător, Repin își tot zvîrlea în sus paleta și o prindea în mînă. Korol strînse din umeri.

— Mă rog, haide !  
Da, făcea să-i vezi. Jucau cu atîta avînt, de parcă s-ar fi luat la bătaie. Șansele erau schimbătoare, dar Repin cîștiga mai des : îl ajutau calmul și stăpînirea de sine.

Băieții începură să se adune la club ca la un spectacol. Acum pe cei doi adversari nu mai trebuia să-i îndemne nimeni să joace. Puneau singuri mina pe palete, fără să-și adreseze o vorbă, trăgeau la sorți mingile și începeau lupta. De obicei arbitra Razumov, care ținea cu prietenul lui, dar Korol, cum observa ceva, îl arunca o privire atît de fioroasă, încît Razumov revenea îndată la imparțialitatea cuvenită unui arbitru.

Cînd uneori veneau îs noi pionierii din Leningrad, îi puneam pe Repin și Korol să joace cu ei și cel mai adesea ieșeau învingători amîndoi.

— Zilele astea o să fie un meci tare, ne spuse odată Jenia. Un meci Moscova-Leningrad. Veniți și voi să vedeți, are să fie interesant. Știți unde este școala noastră ? Avem acolo o sală mare.

Doream mult ca băieții noștri să vadă o partidă de ping-pong bună, adevărată, dar îmi dădeam seama că n-ar fi putut să meargă cu toții. Lucinkin îmi făgăduise să ne facă rost de trei invitații și-i întrebăsem pe copii, pe cine să trimitem.

— Pe dumneavoastră, pe Korol și pe Repin ! răs- punseseră ei fără să mai stea pe gînduri.

Am plecat tustrei la Leningrad. Era o zi geroasă, cu ninsoare. Mă aflam între două focuri și a trebuit să-mi pun în joc tot tactul și talentul meu diplomatic. Tovarășii mei de drum nici nu se uitau măcar unul la altul, vorbeau numai cu mine și niciunul din ei nu voia să continue convorbirea începută de celălalt. Mie-mi venea să rid și mi-era și necaz totodată, dar n-aveam încotro : înțelegeam prea bine că între ei amîndoi existau multe lucruri peste care nu se putea trece chiar atît de ușor.

Nu mă-ncumet să descriu meciul. Mie și băieților ne-a rămas adînc întipărită în minte întîlnirea dintre Klionov și Rudnirov.

Campionul Leningradului, Klionov, un tînăr bălăi, vinjos, de statură mijlocie, era un jucător cu renume, creator al unei școli de joc. Campionul Moscovei, Ser- ghei Rudnirov, tînăr și el. Juca acum

pentru întâia oară la Leningrad. Părea emoționat, dar pe fața lui oacheșă, uscățivă, citeai dirzenie. Amatorii ■ din Leningrad — și erau mulți: de la pionierii cu ciuful căzut pe frunte, până la moșnegii cu barba albă — aplaudau orice lovitură a lui Klionov. Și într-adevăr, Klionov juca magistral. Prima partidă se termină prin înfrângerea totală a lui Rud-  
 — lift ! răsutlă Korol ușurat și încântat în același timp. Klionov ăsta e grozav, așa joc mai zic și eu !  
 — Rudnirov are o apărare bună, observă Repin.  
 — Degeaba, e moale ! i-o reteză Korol.  
 — Set doi. Servește Rudnirov ! anunță arbitrul. Rudnirov, care — ciudat lucru — în setul al doilea deveni mull mai liniștit, servi mingea în dreapta, ținind seama că adversarul său iuca mai mult pe stînga ; cu o repeziciune teribilă, Klionov pară lovitură instantaneu, trimittind mingea în cîmpul celuilalt cu atîtia putere, încît nici nu se mai văzu. Uluiți, spectatorii începură să facă o larmă de nedescris. Korol sărea în sus de entuziasm. Rudnirov mai servi o dată mingea, dar Klionov o pară îndată, tot din dreapta, cu o lovitură și mai puternică. Alt ropot de aplauze. Încăpățînat, Rudnirov mai servi pentru a treia oară mingea, tot din aceeași parte, și Klionov o respinse cu o lovitură care făcu masa să pîrîie. Era ca în vis. O furtună de ovații și aplauze făcea să se cutremure sala. Korol tropăia cît putea din picioare și striga ca ieșit din minți:  
 — Direct din serviciu ! Direct din serviciu ! Asta da, școală !  
 Repin aplauda și el, uitîndu-se mereu la Rudnirov-  
 lar campionul Moscovei, palid, dar hotărît, aștepta nerăbdător sfîrșitul ovațiilor.  
 — Scor: zero la patruzeci, anunță arbitrul (pe atunci se socotea tot ca la tenis). Rudnirov mai servi o dată, tot în dreapta, Klionov pară și... mingea trecu ușor pe deasupra mesei, fără s-o atingă și căzu jos.  
 '— Cincisprezece la patruzeci ! rosti arbitrul. Rudnirov mai servi de două ori și de fiecare dată Klionov își greși ținta.  
 Era egalitate. Și tocmai atunci observarăm cu toții că ceva se schimbase. Klionov nu .mai era sigur pe sine, își pierduse cadența și începu să joace din ce



în ce mai slab, trimițând mingile aiurea. În schimb, Rudniov juca din ce în ce mai bine. Se apăra cu mai multă siguranță, ataca frumos, precis, calm, cînd din dreapta, cînd din stînga. Juca foarte chibzuit și în același timp cu multă dirzenie. Dacă la început se pierduse, acum era limpede că se regăsise. Și luptînd mereu așa, cîștigă partida a doua, apoi și pe-a treia — hotărîtoare. Rudniov ieșise învingător. De altfel, victoria fusese hotărîită cu mult înainte de sfîrșitul jocului. Cei doi adversari își stîfîseră mîna prietenește.

Cuvintele arbitrului : „Meciul a fost cîștigat de Rudniov — Moscova !” fură acoperite de aplauze. Dar lucrurile cele mai surprinzătoare se petreceau aici, alături de mine. Repin, imperturbabilul Repin, sîrșise pe un scaun și aplauda nebunește, tipînd atît de tare : „Bravo, Rudniov !”, incit campionul Moscovei se întoarse spre el și-i făcu zimbînd un semn cu mîna. Iar Korol stătea jos, pleoștit, posomorit, și vorbea printre dinți, în silă parcă :

— Nimic de zis, știe să joace. Pînă la urmă a scos-o frumos la capăt...

Învingătorul se așeză aproape de noi. Nici nu părea obosit. Fața lui veselă, liniștită strălucea de bucuria izbînzii. După cum se întîmpla adesea, simțindu-se privit, el se întoarse spre noi și, ghicind cu ce sentimente se uită la el băieții, le făcu din nou semn cu paleta.

Ne înapoiam acasă amețiți. Abia coborîți din tren, ne trezirăm înconjuțați de băieții noștri. Și-ndată și Korol și Repin, întrecîndu-se care mai de care, se apucară să le povestească :

— Măi, să-l fi văzut cum juca ! Și după ce a cîștigat s-a dus la Klionov și i-a strîns uite-așa mîna ! Și se uita la noi Rudniov... Dar ce, ăsta e ping-pong, care-l jucăm noi aici ? Jucăm așa, ca să ne aflăm în treabă !

După vreo trei săptămîni, Lucinkin ne invită printr-o scrisoare să luăm parte la un meci interșcolar de ping-pong. Trebuia să trimitem doi băieți să joace la dublu, și iată că ne pomenirăm în fața unei probleme deosebit de grele. Cei mai buni jucători ai noștri erau, fără îndoială, Repin și Korol, dar toată lumea știa că nu se puteau suferi unul. pe altul.

— Ilai să încercăm : eu cu Steklov împotriva ta și lui Andrei, îi propuse Jukov lui Koro<sup>1</sup>. Korol n-avea de loc chef să primească, dar nici să refuze nu putea. întotdeauna, prin toată atitudinea sa, el căuta să arate că în raporturile lui cu Repin e mai presus de orice socoteli personale. Acum nu-i mai răminea decât să dea din umeri :

— Fie și-așa, dacă ții-neți voi !...

Repin zise și el :

— Cum vrea Korol !

Iar Korol mai spuse o dată, nepăsător :

— Mie mi-e totuna !

Și se așezară cot la cot în fața lui Sanea și Serghci. Noi urmăream atenți jocul și chiar de la primele secunde am fi putut să-i prezicem sfârșitul. Jukov și Ste- klov jucau mult mai slab, dar câștigară partida fiindcă jucaseră împreună, în bună înțelegere, pe cînd adversarii lor luptaseră fiecare de capul lui.

— Așa n-o să iasă nimic, spuse Jukov. aruncînd paleta.

— Adică să nu puteți voi... începui Serghei, și se opri deodată,

— De putut pot ei, dar... vorbi Jukov trăgănat.

— Și dacă pot, atunci e de datoria lor să se înțeleagă, le întregi vorba Alexei Savici. Eu zic că de acum înainte să se antreneze numai în doi. Să vadă care din ei ce punct slab are și la ce se pricepe mai bine. Doar nu-i glumă să joci în numele școlii noastre. Noi toți ne-am pus încrederea în ei, nu-i așa ?

Nu puteam să asist întotdeauna la antrenamentele lor, dar știam că toată școala îi urmărea și nu din simplă curiozitate. Toți își dădeau seama că și unul și altul intraseră în luptă cu propria lor fire și cu dușmănia ce-i despărțea.

— Da' de ce să-i pună să-și calce pe inimă ?! se revoltă într-o zi Razumov.

— Și dacă -trebuie pentru noi toți ? îl înfruntă Jukov. Ce, tu ai vrea să pierdem ?

Tocmai atunci ne sosi o scrisoare din Kazan : într-adevăr, Pletnirov fusese într-una din școlile de re-educare din Kazan, clar fugise de acolo și deocamdată nu putuseră să-i dea de urmă.

Razumov nu-și mai găsea locul :

— Ce fel de tovarăși om fi și noi ? El pătimește  
cine știe pe unde, și nouă nici nu ne pasă !  
— Cum „nu ne pasă” ? se răsti Korol, încrînce-  
nindu-se deodată, ca săgetat de-o durere. L-am  
chemat aici sau nu ? Ce să-l fac dacă n-a vrut să  
vină ! Dar mai așteaptă puțin, că dăm noi de el.  
— Nu, n-o să mai calce el pe-alei. Are ambiție.  
Știe că l-am uitat.

Adică de ce să-l uităm ? • — Tu l-ai uitat. Cura m-ai uitat și pe mine. Nu ți-e Gândul decît la Repin. Oricît de ciudat s-ar părea, convorbirea asta se desfășură chiar în fața mea și avui plăcerea să-l văd pe Korol izbucnind minios :

— Uite, scuip pe ambiția lui! Dacă vrei să știi — e o ambiție prostescă, iac-a șa ! Cu Repin nu-s prieten, dar trebuie să lucrez cu el, pricepi, mă ? Trebuie !

Și ca și cum discuția asta ar fi avut darul să-i deschidă ochii și să-l lămurească asupra noilor lui raporturi cu Repin, încetă deodată să se mai poarte cu el rece, posac ; acum îi vorbea aproape ca și celorlalți.

— Cînd îmi vine mie rîndul, tu stai liniștit, nu te mai fiți !, — îl dăscălea el, grijulu, — că așa o să ne ciocnim mereu cap în cap. Dar dacă vezi o minge înaltă — dă-i, nu te lăsa !

— Bine, — cădea de acord Repin, — dar nici tu să nu mai sari la toate mingile ; alege-o pe aia care-ți vine mai la îndemînă.

Împul trecea. Pînă la meci nu mai rămăseseră decît două luni. Și așteptam, așteptam cu nerăbdare ziua aceea !

### 53

*„Dar secția de învățînint ce pazește ?”*

Korol nu făcea niciodată un lucru pe jumătate. De vreme ce-și pusese în minte să-l găsească pe Pletnirov. se concentra tot în jurul acestui gînd, și nu putea să-l împiedice nici patima lui pentru ping-pong, nici nimic altceva.

— Semion Afanasievici, lăsați-mă și pe mine să lucrez la asociația „Prietenul copiilor”. Așa, am să mă pot duce pe la toate centrele de triere și, cine știe dacă n-o să dau de Pletnirov...

— Nu, nu se poate; și-așa ai destule pe cap. Limba rusă îți ia zilnic două ore și trebuie să mai joci și ping-pong.

— Atunci mă las de ping-pong.

— Nu, Dmitri, asta nu mai depinde doar de tine. Acum nu mai este numai o dorință a ta, ci și o datorie. Tu ai de apărut cîntea școlii noastre la micul urban, ai uitat ?

Nu, nu uitase, dar nu-și părăsi gîndul.

La noi, asociația „Prietenul copiilor” era condusă de Alexei Savici. El înjghebase o grupă foarte bună din băieți mai mici. Cei mai înflăcărați „prieteni ai copiilor” erau Pavlușa Steklov, Petea

Kizimov și încă vreo zece zgîmboi: dintre cei mai mari, Alexei Savici îl atrăsese pe Korobocikin. Și tocmai atunci ceru să intre în asociație și Korol.

— O să fac tot ce-mi spuneți. Primiți-mă și pe mine, eu îi cunosc pe toți și o să vă fiu de folos, o ținea el mortîș.

Și Alexei Savici se dădu bătut.

Niciunul din membrii asociației nu pleca la Leningrad fără rost. Se duceau prin piețe, se întâlneau cu copii vagabonzi și-i întrebau pe fiecare pe rînd de unde sint. La Leningrad existau două centre de triere. Copiii trebuiau să rămînă acolo cel mult două luni, dar uneori se întâmpla să fie ținuți și cite o jumătate de an.

— Uite, poftim, — raporta Korobocikin, — Fedka Feoktistov a nimerit acolo în martie și a fugit abia în august. El singur mi-a spus. Pe Lioșka Pere-del-kin l-au trimis la centrul încă din anul trecut și pînă acum tot acolo zace, Suhoruciko mi-a spus, cînd m-am întîlnit cu el în piață.

Eu și Alexei Savici căpătasem de la secția de învățămînt dezlegarea de a cerceta amîndouă centrele de triere și, ducîndu-ne la fața locului, ne încredințarăm de ceea ce știam de mult: centrele erau foarte dezorganizate, educatorii veneau și plecau care cum voia, băieții zăceau acolo cite o jumătate de an, așa, de pomană. În momentul acela, amîndouă centrele erau pline pînă la refuz. Alexei Savici trimise la secția de învățămînt un raport foarte amănunțit, iar Korol propuse să trimitem o notiță la ziarul „Leninskie iskri”. Nu ne puneam prea mari speranțe în ideea aceasta, dar nici nu ne-am împotrivit. Toată asociația noastră, cîți eram, asudase muncind la această notiță. Se aflau acolo multe date reale în legătură cu prietenii lui Korobocikin — și Fedka Feoktistov, și Lioșka Pere-delkin, și Suhoruciko. Korol mai adăugă și el tot ce știa — și știa destule lucruri. Apoi băieții copiară cu grijă notița pe curat. Se încheia — „ți” minte — așa : „Dar secția de învățămînt ce păzește ?”

Korol duse cu mîna lui la redacție notița, declarînd că un astfel de document nu putea fi încredințat poștei.

Exact după două săptămîni notița apărui în ziar. Triumful nostru nu mai avea margini. Băieții pipăiau ziarul, îl citeau de cite cinci ori în șir, cu glas

tare, apoi încet, pentru sine, tot, rînd cu rînd, începînd cu titlul și pînă la semnături (și articolul era semnat de toți „membrii asociației”. Chiar așa scria : „Elevii scolii de reeducare nr. 60”, urmînd apoi o duzină de nume de familie cu pronume cu tot.). Sfir-șitul, mai ales, îl scandau cu multă expresivitate: „Dar secția de învățămînt ce păzește?”  
 Forța cuvintului scris îi inspiră lui Korol o nouă idee :  
 — Alexei Savici, ce părere aveți, dacă am cere să se tipărească în „Leninskie iskri” un anunț, cam așa: „Întoarce-te, Pletniov, te așteaptă tovarășii !”  
 — Mă indoiesc că Pletniov citește gazetele, îi răspunse Alexei Savici foarte serios. Pe urmă, vezi și tu : el nu se află la Leningrad, iar „Leninskie iskri” nu prea ajunge în celelalte părți ale țării. Dar lucrul cel mai important a fost că secția orășenească de învățămînt luă hotărîrea să golească în cel mai scurt timp centrele de triere pentru copii va-<sup>3</sup> gabonzi. Înapoiindu-se de la o conferință metodologică<sup>4</sup> din Leningrad, Sofia Mihailovna ne comunică:  
 — Chiar mine trebuie să plecăm după copii : ni s-au repartizat vreo zece.  
 — Știți ceva, tovarăși, hai să facem și noi cum se făcea în comuna Dzerjinski! propuse Galia.  
<sup>3</sup> Cum se făcea în comuna Dzerjinski ? Odată, am primit în comună, în decurs de numai două zile, nu zece, ci cincizeci de noi veniți! I-am adunat singuri — de prin gări, de pe străzi, pe unii i-am scos de pe sub vagoane, pe alții — de pe acoperiș. Și nu se lăsau de loc. Să-i fi văzut cum se zbăteau și țipau ! Eram doar în toiul verii și vana dumnealor obișnuiau să călătorească. („Singurul lucru care-i apropie de lorzii englezi”, spunea Anton Semionovici).  
 „Dar comunarii cei mai mari, cărora le fusese incredințată operația asta, călătoriseră și ei cîndva sub vagoane și cunosteau bine moravurile și psihologia acestor „turiști”. Procedară deci repede, hotărît, fără să-i lase timp „vinatului” să-și vină în fire.  
 Ti aliniară pe toți și-i duseră în piața gării. Acolo se și strînseseră mii de spectatori, iar în fața lor se așezase garda de onoare a comunarzilor, în unifor-

me de gală, cu un splendid steag purpuriu și cu alămurile fanfarei scinteind în bătaia soarelui. îndată ce haimanalele își făcuseră apariția în piață, fanfara noastră intonase un marș triumfal. Făcea să-i vezi în clipa aceea ! Cu puțin înainte urlau, căutînd să scape, și acum. iată, aiuriți și orbiți, stringîndu-și pulpanele zdrențelor de pe ei, netezindu-și în grabă părul vîl- voi, încercau să se pună și ei într-o oarecare ordine. Dar ți-ai găsit! Grosul comunarzilor îi și încadră și-i conduse prin tot orașul pînă acasă. Aici fură imediat spălați, tunși, îmbrăcați în uniforme curate și înmoase. Pe urmă, în grădină, printre flori, comunarzii așezară grămadă îmbrăcămintea lor veche — haine zdrențuite, soioase, bocanci căscați la virf, alte ' zdrențe care, de departe, aduceau a șepci... Se lăc.u un morman mare, „negru. Il stropiră cu gaz și-i dădură foc. Focul a ars puțin, dar aprîc. flăcările mis- - lui au zdrențele murdare și, în curînd, din tot mormanul nu mai rămase decît o grămăjoară de cenușă. Iar noii veniți stăteau cu gurile căscate și se uitau cu ochii holbați la ritualul acela purificator. — Tovarăși, hai să facem și noi la fel ! spuse Nikolai Ivanovici cu înflăcărare. Zău! O să fie foarte frumos ! Nikolai Ivanovici seamănă cu Dmitri; dacă-și pune el ceva în gînd, dacă-l ispitește o idee, nu există putere care să-l oprească. Uite și acum, il aud rostînd vorba lui preferată: „Ce să mai aminăm la infinit! Hai să le spunem chiar acum băieților !” — Se poate, Nikolai Ivanovici ! îl dojenește Sofia Mihailovna. Acum băieții își pregătesc lecțiile, cum să-i întrerupi ? Așteaptă puțin, mai e timp. Dar o întimplare neașteptată ne zădărnicește planurile. În birou dă buzna Surjik: — Semion Afanasievici ! Vin!... Vin !... Îi aduc pe cei noi ! Are băiatul noroc — totdeauna cade de serviciu tocmai în zilele cînd se întîmplă ceva neobișnuit. Sofia Mihailovna fusese dimineața pe la secția de învățămînt. I se propusese să se prezinte a doua zi să ridice copiii, dar îi și trimiseseră imediat după ea. Nu știu de ce s-or fi grăbit așa, dar acum n-o să mai putem să facem cum am plănuir.

În curte — doi milițieni și un cîrd de băieți de vreo doisprezece-treisprezece ani. Pe unul din ei îl remarc numaidecît. Parcă ar fi un pui de cioară : are părul negru ca pana corbului, ochii mari, ca tăciunele, iar pielea oacheșă de tot. Anton Semionovici îmi spunea pe vremuri că am o mutră de țigan, dar asta mă întrece ! Și e și slab, slab ca un tîr, gîtul lung, subțirel, claviculele ieșite, coatele ascuțite ! N-o să-l în- grășăm noi curînd.

— Foc la baie ! Adă cheile de la cămară ! Veniți la rufe ! La bocanci ! aud eu.

Motorul a și pornit: în timp ce eu primesc lista nominală, dosarele, inspectez la rezezeală băieții și-mi iau rămas bun de la însoțitorii lor, undeva, în cuprinsul școlii, toți — cu sau fără cădere — se dau de ceasul morții. Și iată-l aparînd în birou pe Surjik, leoarcă de sudoare de atîta alergătură și plin de conștiința răspunderii sale :

— Băieții care au venit... la baie !

Puiul nostru de cioară are un nume sonor, îl cheamă Anatoli Lira. Cine e, de ce a nimerit la centrul de triere, deocamdată nu Știu nimic. Pe unul din ei, costeliv și el, dar bălan și fără un pic de singe în obraji, îl cheamă Remeskov.

Cel mai mare dintre ei, un băiat de vreo paisprezece ani, lat în spate și posac, are cele mai murdare haine și cele mai rupte ghete.

— Cum te cheamă ? îl întreb eu.

— Vreau să fac baie, răspune el așa, din senin.

— Foarte bine. O să faci baie chiar acum. Dar nu mi-ai spus cum te cheamă ?

■ — Maleavkin Spiridon Maleavkin.

— Nemaipomenit ! Păi e tocmai pe dos...

Lira ascultă, rinjind vesel și plimbîndu-și ochii de la mine la Maleavkin.

— La spălat! mai ordonă o dată Surjik.

Noii veniți stăteau nehotărîți în fața ușii, tot imhulzindu-se, pînă cînd i-ia dat în cap lui Surjik să deschidă ușa mai larg; atunci se repezîră cu toții buluc și iar se împotmoliră în ea.

→ Eh ! făcu Lira, opintindu-se o dată și dîndu-i pe toți îndărăt; apoi se întoarse și-mi făcu din prag cu ochiul.

Am ieșit și eu după ei. Afară, în curte, forfotă, zarvă mare. Toată opera asta se datorește în parte și meritelor noastre : noi am fost cu începutul, noi am scris și la secția de învățămînt, și la ziar. Va să



zică nu ne-am străduit în zadar, a ieșit după cum am vrut.

Petka-mi apare în cale cu un braț de vreascuri:

— Facem foc ! îmi raportează el din mers.

Aha, va să zică Nikolai Ivanovici nu și-a pierdut timpul degeaba, cît i-am întîmpinat eu pe băieți : uite, a pregătit ruțul !

În același loc, unde stătusem în jurul focului împreună cu musafirii noștri din Leningrad, după terminarea jocului sportiv de astă-vară, acum trebălu- iau Korol, Kolișkin și Jukov. Acolo se și înălțase o grămadă mare de vreascuri, iar băieții veneau mereu, imul după altul, cu brațele încărcate.

<sup>1</sup> Maleavka sau maliok — puiet de pește (N. R.)

Noii veniți se spălau, iar ai noștri mureau de nerăbdare : focul, nu mai aprindem odată focul !?

— Ce tot fac așa acolo ? Parc-ar fi boșorogi!

— Păi, n-ai văzut ce jegosi erau ? spuse

Serghei. Pin' să dea de alb... și pin' să se-mbrace...

E unul acolo, nici n-am putut să-l găsim o pereche de bocanci pe măsură : are patruzeci la picior, dacă nu și mai mult.

A început să se lase noaptea. Băieții au sosit la cinci și acum s-a făcut aproape șapte.

— E-he, n-o să se vadă nimic!

— Cum așa ? Dar focul ?...

în fine, iată-i apărînd de la baie, moleșiți de căldură, primeniți, cu cîte o bocceluță în mină.

— Aici! Aici ! strigăm noi.

Se apropie șovăind, înghesuindu-se, încetinind me<sup>1</sup>

reu pasul și uitîndu-se sperioși în jur.

— Veniți încoace ! încoace !

Jukov îl apucă de mină pe Remeskov — cel mai mic dintre ei — și-l tîrăște spre grămada de

vreascuri.

— Stai, Korol, lasă-l pe el să aprindă!

— Da' de ce ? De ce ? biiguie Remeskov.

— Stai că o să vezi ! Ține chibriturile. Așa... Și

acum, aprinde!

Remeskov scapără cu mina nesigură un chibrit, daf bățul se rupe. Lira se repede la el, îi smulge cutia din mină, aprinde un chibrit, dar și pe asta îl stinge vîntul. Atunci apucă mai multe bețe deodată și le scapără în palmele făcute căuș, ca să le jăpere flacăruia. Reflexe trandafirii îi răzbat printre degete. Iată-l lăsîndu-se pe vine și apropiînd cu

băgare de seamă de vreascuri, chibrițele aprinse. Nici el nu știe încă ce rost au toate astea, dar se vede că îi plac, îi plac la nebunie. Focul începe să mistuie crăcuțele subțiri și uscate, vreascurile trosnesc, se aprind deodată, ce- lina se aprinde și ea și scintelele roșiatice se înalță sus, tot mai sus.

— Și acum, aruncali-vă boarfele! Ia! Dezleagă-le. că așa nu ard.

Lira își desface grăbit boccea. O cămașă neagră, ferfeniță, niște nădragi rupți, o pufoaică din care atârnă vată jengoasă, toate sînt aruncate pe rug. Nu iau foc dintr-o dată, ci cu încetul, ap' mzin. du-se cînd ici, cînd colo...

— Acum tu! Pe rînd! Hai, aruncă !

Remeșkov își azvîrle în ioc întreaga avere, făcîndu-i vînt cu un gest nesigur, pe urmă urmează alții și alții. Flacăra saltă sus, bucuroasă parcă de prada cea nouă, întunericul se trage înapoi — noi stăm în jurul focului și reflexele lui roșiatice tremură pe fețele radioase ale copiilor. Acum nimeni nu mai ține rîndul. Spiridon Maleavkin, stingaci ca un urs, Grișka Kuzmenko, cel cu urechile clăpăuge și cu pomeții ascuțiți — concetățeanul meu — și încă unul își aruncă laolaltă zdrențele, și focul acum, înțepit, vesel, aprig, înghite lacom toată grămada de boarfe.

— Ura-a ! strigă Petka.

— Ura-a ! ne alăturăm rîzînd și noi.

Și deodată văd chipul lui Nikolai Ivanovici. E plin de un lavînt copilăresc și strigă cu toții laolaltă, de parcă n-ar mai ști de nimic pe lume.

— Și acum, la masă ! anunță Surjik.

E răgușit, suvîte de păr i s-au lipit în neorînduială pe frunte. Băieți noi, baia, focul... gîndește-te cîte pot să-i cadă omului pe oap numai într-o singură zi de serviciu !

— Semion Afanasievici, — îmi șoptește el, pornind spre sufragerie, — ei, aproape toți, au bocanci huni, li s-au dat la centrul de triere. De ce să stricăm bunătate de lucruri ? I-am spus și lui Alexei Savici, el s-a uitat și zice : „Păi să rămînă cu cei vechi”. Numai lui Kuzmenko i-am dat alții și lunganului ăluia... cum îl cheamă ?... Maleavkin, că avea niște gioarse în picioare... Și mai e unul... unul tuciuriu...

Cineva mă trage de minecă. Mă întorc — a, uite-l  
și pe tuciuriul nostru !

A fost mișto, ce să  
zic !... începe lira,  
copleșit de atâtea  
impresii. Și  
nemaigăsind ce să  
spună, repetă cu fața  
toată numai zîmbet:  
A fost mișto, pă

## onoarea mea 1



### *Biografia tui Lira*

Anatoli Lina are o biografie interesantă. A nimerit întâia oară într-o școală de reeducare la vîrsta de opt ani și de-atunci — în patru iani — a colindat zece asemenea școli : la Arhanghelsk, Krasnoiarsk, Minsk, Sverdlovsk, Pskov, Tiumen și nu mai știu unde.

— Ce te-a făcut să umbli așa hai-hui prin lume ? îl întrebai eu.  
Și aici am auzit o poveste edificatoare despre influența literaturii asupra imaginației copilului.  
Cînd Anatoli era de opt ani, o educatoare de la școala din Tiumen („Elena Andreevna era foarte bună”, spusese Lira visător) le-a citit băieților o povestire a lui Ne- verov: „Taškent — orașul belșugului”. Cartea asta îi plăcu atît de mult lui Lira, încît fugi de la școală, ca să vadă „și el” Taškentul. Dar a fost prins la jumătatea drumului și expedit la Tambov. De aici iar a fugit și iar a fost prins și trimis la o școală de reeducare, de astă dată la Krasnoiarsk. Dar în trupul plîpînd al lui Lira sălășluia un suflet aprig. O dată ce-și pusese în cap să ajungă la Taškent — trebuia neapărat să ajungă. Și de fiecare dată îl prindeau și — ca un făcut ! — îl trimiteau la cîte o școală și mai depărtată de Taškent, decît cea din urmă.  
Acum o jumătate de an, Lira nimerise la centrul de triere din Leningrad, iar de acolo la noi.  
Aici la noi atrăsese imediat asupra sa atenția tuturor.  
Odată, după încetarea lucrului din atelier, își scupă în palme, le șterse de fundul pantalonilor și alergă la sufragerie. În prag însă, Podsolnușkin îl opri sever :  
— Stînga-mprejur !  
— Da' de ce ?  
— Du-te și sdiimhă-te... spală-tc... pe mîini...  
•— Pe mîini ? Sînt curate... uite, doar o leacă de praf...

Tocmai d-aia, du-te  
și le spală de praf.  
3G

— Zlote, mă... Da' al dracului ești !  
 Și încercă să-l împingă la o parte cu umărul, dar  
 Podsolnușkin repetă liniștit:  
 — Du-te de te spală !  
 Și atunci am auzit cu toții o vorbă de care — după  
 cum s-a dovedit mai pe urmă — Lira se folosea în  
 toate împrejurările grele ale vieții :  
 — Mă, cînd ți-oi da una, te scot din bocanci !  
 Cei din jur pufniră în ris. Scena era cu altă mai  
 amuzantă, cu cît Podsolnușkin — singurul în stare  
 să-i vină de hac fiorosului Timofei — deși nu arăta  
 prea viteaz, era tstuși mult mai voinic decît  
 pipernicitul de Lira.  
 — Lira ! strigai eu, dîndu-mă mai aproape și  
 fă- cîndu-mă că nu auzisem cele de mai înainte.  
 Stai, ai uitat să te schimbi ! Comandantul tău nu  
 ți-a spus că la noi nu merge nimeni la masă în  
 haine de lucru ? O să trebuiască să-i fac  
 observație lui Surjik, pentru că nu te-a lămurit.  
 Dar Lira se purta cu oarecare respect față de Sur-  
 jik ; pentru el, impresiile primei zile, ale băii și  
 focului, erau legate de persoana lui.  
 — A, da! mi-a spus. Stai că mă duc ! Și ca și  
 cum nu s-ar fi întîmplat nimic, dădu fuga să se  
 spele, fără să-l mai fi „scos din bocanci” pe  
 Podsolnușkin,  
 Dar de-ar fi fost numai atît...  
 — A-a, aicea-mi ești ? exclamă Lira chiar în  
 prima zi, întîlnindu-se nas în nas cu Narișkin. Stai  
 nițel, că avem o socoteală...  
 Cei care îi auziră cuvintele, îl lămuriră că la noi  
 socotelile vechi nu se mai răfuiesc. Ascultă liniștit,  
 chiar dădu din cap, spunînd parcă : bine, am  
 înțeles. Dar, ți-ai și găsit!  
 Narișkin era cu mult mai zdravăn și mai puternic  
 decît el. Însă Lira avea un caracter de fier și ținea  
 neapărat să-și împlinească făgăduiala. Nu s-a  
 încăle- rat cu Narișkin, nu l-a atacat niciodată  
 fătiș, dar foarte curînd bietul Narișkin se convinse  
 că nu mai avea trai, că se isprăvise cu liniștea și  
 siguranța lui.

Ba se pomenea cu cite o găleată de apă în cap, rece ca gheața, ba i se deschidea ușa în nas tocmai cînd dădea să intre în cameră, ba, dimpotrivă, i se închidea în nas. înfuriat, Narișkin se opintea în ea cu umărul, dar ușa rezista ; atunci se dădea cîțiva pași îndărăt, se repezea în ea, și ușa desehizindu-se brusc, se prăvălea pe podea. ... Era cu neputință să-l prinzi pe Lira asupra faptei: că ai- ochii negri și neastîmpă- rați, asta nu e o dovadă, și-apoi cui nu-i poate flutura pe buze zîmbetul ăsta drăcos ? Narișkin nici nu îndrăznea să-și împărtășească ne- cazurile. Simțindu-se încă vinovat, nu se bizuia pe nimeni. Răbda totul tăcut, clipind mîhnit din pleoapele lui umflate: și era mare și puhav, cu mult mai înalt "și mai voinic decît Lira, Odată l-am auzit strigînd după Lira, care o ștergea pe după un colț:

— Las' că o să-ți arăt eu ție !

— Păi eu ți-am și arătat! chicoti el vesel de undeva de departe.

Altă dată îl văzui pe Narișkin în curte. Era ud le- oarcă și drăcuia printre dinți, cu capul dat pe spate, uitîndu-se neputincios prîmprejur, să vadă de la care fereastră îl îmbăiaseră cu apă. \* — Ce-i cu tine ? Cin' te-a udat? îl întrebai eu.

— Nu știu... Plouă..., răspunse el, dînd din umeri.

— Ce, ai înnebunit ? De unde ploaie, acum, iarna ?

— Nu știu, repetă el oftînd.

Dar Serghei Steklov, care apăra vigilent interesele băieților săi, bineînțeles că nu putea să se împace cu astfel de „calamități”. La adunarea generală, luă cu-vîntul :

— Propun să i se facă lui Surjik o muștrare pentru că nu le-a explicat noilor veniți rînduiețile noastre. Lira îl necăjește mereu pe Narișkin, l-a dat gata...

— Dovada, fă dovada ! strigă Lira arțăgos.

— Surjik, lămurește-ne cum stau lucrurile ? ceru Jukev, fără măcar să se uite la Lira.

— Ce-aveți cu Surjik ? Ce-l amestecați pe el ?

— Surjik, răspunde ! repetă Jukov.

Surjik se sculă, suspinînd din greu :

— Ce să mă fac cu el ? I-am spus să înceteze, dar lui orice i-ai spune pe-o ureche-i intră și pe cealaltă-i iese : zice că anul trecut, la centrul de treiere, Narișkin l-a bătut măr. Eu i-am spus că aici la noi nu se mai tine seama de lucrurile astea...

— înseamnă că nu l-ai lămurit îndeajuns, rosti apăsător Jukov.

— Ba m-a lămurit i M-a lămurit, cum nu i strigă Lira revoltat.

— Surjik, să-i mai explici, te rog, că aici la noi, când avem adunare, trebuie să ridice mina, dacă vrea să spună ceva. Sînt de acord cu Steklov. Propun să i se facă lui Surjik muștrare. Să-l lămurească bine pe Lira că la noi e obiceiul așa : orice socoteli ai avea în trecut, ai venit la noi — gata, s-a isprăvit. Ai înțeles, Surjik ?

— Eu, sigur c-am înțeles, răspunde Surjik. E vi- nă- roșu la față și formăie pe nas ca un taur, dar brava lui ! a învățat să îndure cu bărbăție toate neajunsurile care se abat pe capul unui comandant, cînd în detașamentul lui lucrurile nu merg bine.

În schimb pe fata lui Lira este zugrăvită o indignare și o revoltă atît de mare, încît mă mir cum de nu explodează.

— Ce-i cu voi ? Ați căpiat cu toții ? începe el să urle. Ce vă legați de el ? Ce, parcă el i-a făcut ceva lui Narișkin 'al vostru ?

Dar președintele, imperturbabil, nu catadicsește să-i arunce o privire măcar.

— ■ Acum să vorbim despre bibliotecă, spune el, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Avem multe cărți, Ekaterina Ivanovna nu mai răzbește cu ele. Trebuie să-i dăm un ajutor. Pe cine să alegem ?



*Il caut din ochi pe Narişkin. E o adevărată întru-  
pare a buimăcelii. Ciudat lucru : el nu s-a plins. n-  
a cerut să fie apărat. Băieţii singuri au băgat de  
seamă şi i-au luat apărarea. Şi ,nici nu-l dojeneşte  
nimeni. Ciudat !...„Ei, mai trăieşti?”*

Dar isprăvile lui Lira nu se încheiară aici. Se do-  
vedi a fi o fire extrem de impresionabilă şi de-a  
dreptul dezarmată în faţa artei, ceea ce era cît pe  
aci să-l coste viaţa.

În decembrie i-am dus pe copii la teatru.

Am pornit la gară dimineaţa cu primul tren. Nin-  
gea cu fulgi mari şi deşi. Paltoanele de iarnă ale  
băieţilor, deşi nu prea noi, erau călduroase şi  
bune, nu-i speria gerul. Păseam în rînduri strînse,  
repede, şi am fi vrut să mergem şi mai iute, ca să  
ne vedem odata urcaţi în tren şi plecaţi spre  
Leningrad.

La ora unsprezece călcăm pe pavajul de lemn al  
străzii Mohovaia. Era duminică, spectacolul  
începea la ora douăsprezece, dar copiii se şi  
adunaseră lângă teatru, gălăgioşi.

De cîte ori nu dăduseră băieţii mei tircoale pe-aici  
întăritînd şcolarii şi sperînd fetele cu mutrele lor  
obraznice ! Grijuliu, îi învăluu pe toţi cu privirea :  
nu cumva au ceva de „azil” în înfăţişarea lor ? Nu  
cumva se simte în ei vreo urmă din trecutul lor de  
haimanale ? Nu, sînt copii ca toţi copiii, nu se  
deosebesc prin nimic de ceilalţi ! Aceiaşi ochi plini  
de curiozitate, aceiaşi obraji rumeniţi de ger,  
acelaşi zîmbet.

— Ce şcoală sinteţi ? ne întreabă lumea.

Iată-i şi pe prietenii noştri.

— Bună ziua ! Bună ziua ! Ce bine c-aţi venit !

Spre noi vin alergînd Jenka şi Tania, cu căciuliţe  
albe în cap, şi Polesuhin, cu o giugă cafenie.

— Acum sinteţi musafirii noştri.

Poate că aşa o fi. Oricum însă, se poartă chiar ca  
nişte gazde :

— Nu pe-acolo, nu pe-acolo ! Pofţiţi pe aici !

Aici este garderoba. De aici vedeţi mai bine. Aţi  
văzut expoziţia ? V-o arătăm numaidecît.

Dezbrăcaţi-vă repede !

Comandanţii au feţele îngrijorate, încordate. Gro-  
zav se tem să nu-i facă de ruşine băieţii, să nu-şi

dea-n petic, să nu facă vreo boroboată. Pe Surjik, cel mai mult îl alarmează Lira, care e vesel și nepăsător, ca de obicei, dar Surjik știe bine că mutra asta veselă poate să se schimbe deodată și să se arate sub o înfățișare la care nici nu te aștepti.

Arzătoarea năzuință a lui Lira de a ajunge în Taşkent, năzuință care îl tot arunca dintr-un ținut în-tr-altul, îl împiedicase pesemne să se cultive : se pare că nu fusese niciodată la teatru și acum căuta să re- cîștige timpul pierdut. Nu știu cum, dar izbutise să se dezbrace printre primii, o dată cu detașamentul lui Steklov, pe care noi îl lăsasem să treacă înainte și acum se zgîia în toate părțile: ba se ducea într-o parte, ba dispărea cu toiu! și reapărea deodată tocmai de unde nu te așteptai.

— Ci stai odată locului, pînă se dezbracă ai noștri, îi șuieră la ureche Surjik.

— Vreau să mă duc acolo, unde s-a dus Steklov cu băieții.

— Așteaptă, nu ne-am dezbrăcat încă. Surjik încearcă să se stăpînească, dar Lira nici nu se mai uită măcar la el și iar dă să fugă. Ci stai odată locului ! repetă de astă dată cu desperare Surjik, apucîndu-l de umăr.

Dar iată și detașamentul lui Podsolnușkin e dezbrăcat gata — aici sînt cei mai mari. Intru în sală o dată cu ei. Sala e în amfiteatru, puțin înclinată. Mulțimea pestrîță îți joacă în fața ochilor și nu-i pot desluși dintr-o dată pe-ai noștri. A, iată-i și pe ei! Ne fac semne cu mina, sînt sus de tot. (Noi trebuie să ne așezăm în spatele lor, în ultimul rînd, dar iată că dintr-o parte sare Lira și, dînd din amîndouă minile, îmi arată foarte semnificativ un deget ridicat în sus, apoi un loc alături de el, dă din cap și-mi face cu ochiul... Toate semnele astea misterioase ca un descîntec trebuie să-mi dea de înțeles că a oprit lingă el un loc, anume pentru mine. Mă apropiu.

— Stați jos, aici e un loc liber, spune el rugător. Era locul lui Kuzmenko... el a rămas acasă. Dar chiar să nu fi rămas Kuzmenko acasă, tot nu era mare nenorocire : locurile nu sînt despărțite,

e o singură bancă pe tot rîndul și, dacă te  
înghesui puțin, mai încap și alții.  
Mă așez între Lira și Surjik. În stînga, în spatele  
meu, stă Petka ; și el pare mulțumit că sîntem  
oarecum vecini. Deși ne aflăm aici pentru înția  
oară, avem multe cunoștințe. Iată-l pe Grișa  
Lucinkin care ne surîde, făcîndu-ne semne  
prietenesți cu mîna, iată și alte multe fețe vesele  
și prietenoase : Tanea, Jenia. Ghena. Rîsete,  
gălăgie. La prima vedere se pare că toți copiii  
aceștia s-au adunat doar așa, ca să ridă și să facă  
larmă. Dar nu, nu este așa ! Rîsetele, zgomotul și  
vorburile asta ascund o așteptare, o presimțire  
nerăbdătoare a noutății, a necunoscutului, a  
plăcerii.

Ne uităm pe coperta programului. Da, o să fie  
foarte interesant : uite ce de stînci și cu cită  
dirzenie se cațără oamenii pe urcușul prăpăstios,,  
ajutîndu-se unii pe alții, sprîjinindu-se cu  
bastoanele de orice ieșitură, trăgîndu-se cu  
frînghiile. Iar pe spatele copertei stă scris :  
„În fiecare vară, savanții-exploratori și cercetașii  
se împrăștie prin- toată țara noastră.  
Unii în pustiu, printre nisipuri, unde e o arșiță  
cumplită.

Alții o pornesc spre Cercul Polar, acolo unde sînt  
ghețuri veșnice, unde nu cresc decît mușchiul și  
lichenul și unde toată vara este ziuă și toată iarna  
noapte.

Alții se urcă sus în munți, mai sus decît norii, în  
Ural sau în Caucaz. Sînt unii care pornesc prin pă-  
duri, pe unde n-a călcat picior de om.

Ce caută ei ?

Comori.

Ca o comoară moartă, nefolosită de nimeni,  
ascunsă chiar de natură, zac sub pămînt bogății  
imense: cărbunele, petrolul, arama, fierul, aurul,  
argintul, mercurul, fosfații, sarea, ipsosul și  
calcarul.

În țara noastră se desfășoară o operă de construc-  
ție cum nu s-a mai văzut pînă acum.

Să cauți, să descoperi, să scoți la lumina zilei comorile naturii, înseamnă să dai un imens ajutor acestei construcții. De aceea și umblă exploratorii fără odihnă, nepre- cupetându-și forțele. Dar ei singuri nu „prididesc să facă totul...”

În ajutorul savanților vin studenții. Comsomolul își trimite forțele de șoc. Turistii sovietici primesc și ei însărcinări de a cerceta locurile pe care le străbat.

În piesa „Comoara” veți vedea niște copii care-l ajută pe un student plecat să exploreze munții...

...Iată că se stinge lumina în sală. Dar rumoarea nu se potolește numaidecît — unii se mai cheamă între ei, într-un colț s-aud risete înăbușite. Și deodată totul încremenește. Pe scena întunecoasă, proiectorul trimite un fascicul de rază; în fund, pe stîncile unei trecători prăpăstioase coboară un bătrîn. Pufăind din lulea, el examinează copacii care se înalță pe povîrnișuri. Iată-l, se oprește în dreptul unui arbore. ■

— A, bună ziua, îi spune. Ce mai faci, stai ? Văd, văd. Fîșnești din frunziș ? Da, aud. N-am mai venit să te văd de vreo două săptămîni. Ce mai e nou ? Aha, ai noutăți, dar eu le știu pe toate. S-a scărpinat de tine •în urs, se cunoaște. A-a văd... Și-a ascuțit și ghearele... Da... De cincizeci de ani de cînd trăiesc în pădure, am ajuns să le știu pe toate... Toate le ghicesc. Și zborul păsării, și urma fiarelor și a șerpilor. Un singur lucru nu m-am învrednicit încă să cunosc : graiul jivinelor. Și tare-mi pare rău ! De cincizeci de ani să trăiești în pădure și să nu-l pricepi...

Deodată toți ai mei se pornesc pe ris și, fără să vreau, rid și eu cu ei. Cei din jur se întorc, se uită la noi, se încruntă, dar nu poți să nu rizi : întocmai așa, ca bătrînul ăsta, vorbește cu arborii și cu ierburile. Vă: dimir Mihailovici al nostru. Și poate că tocmai de aceea băieții cred și mai mult cele ce se petrec pe scenă. Iată ce se petrece acolo :

Un student și trei școlari — o expediție geologică — umblă prin munții Caucazului, după cupru. I-a surprins o ceață deasă și merg ținîndu-se încheștați de mină, dar Ptaha, o fetiță de

doisprezece ani, a lăsat' o clipă mîna tovarășului ei și s-a și rătăcit. Încep să se strige, să se cheme unul pe altul, dar pe ceață ecoul e înșelător, îți duce glasul aiurea, și la cîțiva pași de



tovarășii ei, fetița se pierde. Ea rătăcește singură cîteva zile în șir, nemîncată, fără un suflet de om în jur. Dar nu se lasă biruită de frică. Afirmă prin copaci bilete : „Mai trăiesc !” nădăduind că tovarășii ei le vor găsi. Și iată că se întîlnește cu bătrînul pe eare l-am văzut la început. 11 cheamă Ivan Ivanovici Groz- nîi Bătrînul aruncă un buștean peste trecătoare și, fără să șovăie, Ptaha pornește spre el pe deasupra pră- pastiei... Lira și-a lungit gîtul. Cu mîinile încheștate de ge- nunchi și, fără să clipească, privește încordat scena, în spate simt răsufierea fierbinte a lui Petka... Fata trece cu bine și hopul acesta. Dar în actul al II-lea, ea se rătăcește din nou : pămîntul i s-a lăsat sub picioare și Ptaha se prăbușește în gol... O trag cu latul din prăpastie. Fără să vrea, Lira îmi apucă pe dibuite mîna și mi-o strînge tare: din partea cealaltă, Surjik se încheștează și el de mine. Și deodată, toată sala, ca un singur om, scoate un oftat : Ptaha a căzut din nou în prăpastie, tovarășii încep să o caute iar și n-o găsesc, și de astă dată se pare că nu mai e

nădejde să scape cu viață. Exploratorii o caută neobosiți, fără să uite însă scopul expediției lor. Studentul și școlarii trebuie să găsească minereul. „Un astfel de ecou nu există decât în peșteri sau lângă munții, care au goluri. Să știți că ne aflăm lângă niște zăcăminte, afirmă studentul. Eu, aici, în Caucaz, alții în Urali, unii sub soarele uciător al desertului, sau prin tundra înghețată — toți, toți luptăm pentru aceeași cauză. Țara are nevoie de fier, cupru, cărbune, petrol, apatite, fosforite, aur, mercur"... Stăpinit de această idee, e a treia vară de cînd se întoarce aici și caută, caută intr-una.

— Toate astea sînt adevărate, Semion Afanasievici? mă-ntreabă Lira în pauză.

— Or fi născociri, ori adevărul adevărat ? mă întrebă ca un ecou și Petka.

— Sigur că născociri ! spune convins Surjik, care în timpul piesei urmărise cu atîta încordare pășunile Ptahel, încît se încheștase de brațul meu și nu-mi mai dăduse drumul pînă la sfîrșit, ceea ce nu și-ar fi îngăduit în alte împrejurări.

— Nu se poate să născocească așa ceva ! protestează Petka.

— Ce fată, mă ! Ce fată ! se minunează Lira, în- torcîndu-se cînd spre unul, cînd spre altul. Dar iată că lumina se stinge din nou. Ultimul act sa apropie de sfîrșit, dar Ptaha tot nu apare.

— O s-o găsească ? O s-o găsească ? șoptește cineva desperat.

Exploratorii se pregătesc de plecare.

— Aoleu, de ce pleacă ? Și cu ea cum rămîne ? se văicărește Lira, mai-mai să plîngă. iar eu nu știu unde să mă uit mai întîi: pe scenă sau la copii, la ai mei sau la ceilalți ?

Exploratorii pleacă : „Ei, Ptaha, Ptaha, adio !" Și deodată rîndul întîi, unde stau cei mici, se ridică tot și, ca atras de magnet, pornește spre rampă, stri- gînd :

— Nu plecați! Ptaha este aici !

Nimeni nu ride de purtarea lor, întreaga sală este gata să sară din loc și să alerge acolo, să-i oprească să nu plece, să-i cheme în ajutorul Ptahăi.

Cînd deodată în munți se pornește un dangăt ca de clopot. Ce să fie, iar vreo taină a naturii ? Nu, e Pta- ha. Trăiește și pe lîngă asta a mai și descoperit o mină veche de cupru, cu o mulțime de vase străvechi de aramă, îngrămădite acolo. Ptaha strîga, dar n-o auzea nimeni, și atunci s-a apucat să bată într-un lighean de aramă. Prichindeii din rîndul întîi se întorc la locul lor, mergînd de-a-ndărătelea, toată sala strîgă, băieții aplaudă. Lira bate din picioare, pesemne că așa făcea ori de cîte ori era la cinema. Eu îi pun mîna pe genunchi, el își întoarce capul și se uită la mine năuc, cu ochii unuia care nu mai pricepe nimic.

Iar peste două zile în biroul meu intră în goană Petka și, gîfînd, cu ochii cît cepele, strîgă cu o voce răgușită de spaimă :

— Semion Afanasievici ! Repede !

În astfel de cazuri nu mai stai să întreb — trebuie să dai fuga. Ies repede în curte; Petka gonește cît îl țin picioarele spre parc ; eu, după el. De departe încă văd lîngă fîntîna cea veche, părăsită, un pîlc de copii ; din toate părțile sosesc în goană băieții — • nu știu de ce, toți din detașamentul lui Steklov. Se vede că se nimeriseră pe acolo, prin apropiere. Pavluška Steklov și Lionea Petrov, roșii ca racul de încordare, stau aplecați deasupra fîntîinii. Mă apropii din fugă. Amîndoi trag de capătul unei frîmghii groase. Dar tocmai în clipa aceea, în adîncul fîntîinii se aude un plescăit surd, curmat de un țipăt înfundat. Copiii răspund toți cu un răcnet.

„Lira !” îmi fulgeră mie prin minte.

— Lira ! Li-ra-a ! strîgă băieții. Valeu, s-a prăbușit ! N-au putut să-l țină ! Lirka ! Ei, mai trăiești ?

Mă aplec peste fîntînă, și fără să-mi dau seama repet :

— Ei ! Mai trăiești ?

Trăiesc ! se aude un glas stins tocmai din fundul  
puțului.Scot frînghia afară — e trainică, o să țină.  
Fac un laț și o las din nou să alunece în jos.  
— înfășoare pe tine ! Auzi ? înfășoară frînghia pe  
ti-ne-e ! Re după șale-e-e ! Ei, gata ? Acum țin-te  
bine !  
încet și cu băgare de seamă tragem sus frînghia  
cu încărcătura vie. Mai sus, tot mai sus și mai  
aproape. Iată că-i și aud răsuflarea gîfîită și-i  
zăresc creștetul negru. Acum pot să-l ajung și cu  
mîinile. Strîng frînghia cu genunchii, îl cuprind pe  
Lira pe după umeri și-l trag afară. Fața lui  
oacheșă e palidă, atît de palidă, că pare cenușie,  
iar ochii îi sînt dați peste cap. E ud pînă la briu și  
nu se mai poate ține pe picioare. Abia acum văd  
lingă fîntînă, în zăpadă, paltonul și căciula lui cu  
urechi. Fără îndoială iarna e dulce, azi abia sînt  
două grade, sub zero, și totuși...  
Mulțimea asta de godaci care s-a strîns în jur abia  
dață te poate ajuta cu ceva. Il iau pe Lira în brațe  
și-l duc în casă. Acolo intră pe mîna Galiei și a  
Sofiei Mi- hailovna. Ele îl freacă, îl schimbă, îl  
încălzesc. Intre timp, băieții îmi povestesc cum se  
petrecuseră lucrurile.  
Cu o zi înainte, Lira tot umbla pe o scîndură, arun-  
cătă peste rîu, să vadă dacă poate și el, ca Ptaha.  
să treacă o prăpastie pe un trunchi de copac.  
Trecuse de vreo cinci ori de pe un mal pe altul, iar  
în ziua aceea trebuia să încerce dacă poate să fie  
și el scos din prăpastie, ca să se convingă cine-i  
mai tare: el sau Ptaha. Strînsese cîțiva băieți, îi  
dusese la fîntînă. și co- borise în ea un ciubăr  
vechi, aproape putrezit, care zăcea acolo aruncat  
de cînd lumea. Iar cînd, încercaseră să-l ridice,  
simțiseră că nu au destulă putere, se speriaseră  
și-l trimiseseră pe Petka după mine. Abia se  
depărtase acesta puțin ș'i ciubărul se și  
desprinsese. Noroc că fîntînă nu era prea adîncă  
și că apa din ea nu-i venea lui Lira decît pînă ia  
briu. Dar neastîmpă- ratul se udase tot, se lovise  
și se și speriasse, ce. mai încoace și-ncolo !  
Încercase să se cațere pe frînghie. dar cum nu



prea avea putere în mâini, căzus'e din nou. Tocmai atunci sosisem și eu cu Petka. A doua zi, Lira era tras la față și pe Fruntea lui strălucea un cucui de toată frumusețea, dar, după cit se vedea, dorința de a se încerca pe sine îl mai rodea și-acum. Totuși se mai potolise puțin. Cit era ziuica de lungă se ținu scai de mine, aproape fără să vorbească, mulțumindu-se doar să facă observații vagi, de felul acestora : „Da-da-a... Tiii!... Păcătoasă poveste !” Și abia mai pe seară își făcu curaj și-mi spuse ce avea pe suflet. — Semion Afanasievici, Surjik n-are nici o vină ! Cum am venit aici, el mi-a spus să nu rnă duc la fin- tina aia. — Nu minți ! Până acum nici nu ne-am gândit vreodată la fîntînă. Nu s-au găsit alți deștepți care să se bage în ea... — Zău că mi-a spus, Semion Afanasievici ! întrebați pe orîcine, așa a zis : cică să nu te duți la fin- tina aia ! — Și de ce te-ai dus ? Auzindu-i răspunsul, era cit pe-aci să cad jos de pe scaun. — Semion Afanasievici, numai eu sînt de vină : știți, am eu un „ic” ! — Ce-e? — Se poate să nu știți ? Eu am doisprezece ani, dar după minte, numai opt, așa a ieșit la cercetare. De aici mi se și trag toate : îmi spune cineva ceva, — eu, lemn. Îmi vorbești cu frumosul, aiurea, nici nu ascult. — Of, că tare mai e șiret ! exclamă Ekaterina Iv l- novna, pe care o umfla risul. Știți, *iq*, după definiția pedologilor, reprezintă vîrsta mintală, spre deosebire de cea din acte. Cînd l-am expediat în fine pe Lira din birou și ne-am săturat de rîs, Alexei Savici, care asistasese și el la scenă, ne spuse serios : — O să mai avem de furcă cu el... țineți minte *ce* vă spun ! Dintre toți noii veniți, Lira se dovedi a fi cel mai greu de stăpînit. Niciodată nu puteai să știi ce va

scorni miine sau peste o jumătate de oră, și totdeauna avea o mutră de parcă ar fi fost gata să sară la bătaie. Iar cînd era ceva mai potolit și mai gînditor, știam că asta nu-i decît liniștea dinaintea furtunii : cine știe ce năzbitie o să mai facă. Lui Surjik îi venea să-și ia lumea în cap. Curînd după povestea cu fintina se infățișă înaintea mea, gata-gata să plîngă. Îl găsisese pe Lira tocmai în pădure, numai în cămașă și chiloți, tăvălindu-se prin zăpadă.

— De ce ?

— Ca să mă oțlesc, îmi răspunse el, înfîpt. N-ați spus dumneavoastră, Semion Afanasievici, că omul trebuie să fie oțelit ?

Dar văzînd că nu sînt dispus să continui convorbirea pe un ton pașnic, Lira recurse îndată la vechiul argument care, după cît se vedea, îl mai ajutase de multe ori în viață.

Semion Afanasievici, ați uitat ce v-am spus de „ic” ?

— Uite ce, — mă încruntai eu deodată, — mai lasă prefăcătoriile astea ! Să nu te mai aud că-mi umblî cu „ic”-uri ! Dacă nu ești normal, te expediem de aici cît ai clipi din ochi, aici sîntem cu toții oameni normali, ai înțeles ? Dacă vrei să te oțelești — patinează. Va veni vara și-o să te scalzi, o să faci în fiecare dimineață un duș rece și atunci n-o să te mai sperie frigul nici iarnă. Dar acum, îți ordon: dacă îți mai dă prin minte ceva... ca oțelitul în zăpadă... înții să-i spui lui Surjik sau mie. Ai auzit? Și să nu te mai prind că-mi vorbești de ic !

Pe lîngă toate astea, Lira se dovedi a fi pedant : ordinul meu, în ceea ce privește patinele, îl îndeplini „prompt și conștiincios”. În aceeași zi, ieșînd pe cerdacul casei, am avut plăcerea să văd următorul tablou : în mijlocul curții, pe un ghețuș, se bălăbănea, cumpănindu-se cu brațele, cu picioarele nesigure alu- necîndu-i în toate părțile, un fel de momfie tare caraghioasă. În jurul ei, Petka, Pavlușa și încă vreo cinci-șase ștrengari îi dădeau care mai de care sfaturi prețioase. Dar

degeaba : picioarele i se desfăcură într-un unghi greu de închipuit și buf! Lira căzu pe spate, scotind această exclamație de neimitat:

— Aoleu, da' de ce o fi alunecind așa gheața asta ?.

Și odată sculat în picioare, se legă de Petka :

— Ascultă, mă, spui sau nu spui ? Cum naiba ai învățat tu să te dai cu patinele ? Eu de ce nu pot, ai ? Vreau să merg drept, și picioarele o iau razna, unu' într-o parte și altu' în alta...

La care Petka îi răspunse concludent:

— Păi eu... foarte simplu... cum pornesc, cum cad ! Cum pornesc, cum cad ! Așa am învățat... De atunci, în fiecare zi după ce se isprăveau lecțiile, Lira... pornea cu patinele și cădea, pornea și cădea, în strîcțită conformitate cu rețeta lui Petka, și nimeni nu se îndoaia că avea să învețe să patineze, și încă foarte curînd.

— Îmi place băiatul ăsta ! zise Korol. E tare aprig. . Și mie-mi plăcea. Avea în el un amestec hazliu de șiretenie și de spontaneitate. Era și curios ca o maimuță, și lacom să priceapă tot ce vedea în jur, și neînchipuit de ager și de aprig — Korol găsisese cuvîntul cel mai nimerit. Era aprig în toate : fie că se juca sau patina, fie că pur și simplu trebuia „să-i dea una" lui Narișkin sau să-i pună piedică, dar așa fel încît nimeni, nici Surjik, nici Steklov, nici chiar Jukov, să. nu se poată lega de el. Nici un cuvînt auzit, nici o în-țîmplare fie ea cît de mică, nu trecea fără să-i lase în suflet o urmă. De altminteri așa și umbla, cu ochii mari, cu gura întredeschisa, ca și cum ar fi sorbit tot ce vedea, tot ce auzea ; și nu avea de loc mutra unui căscat. Iar cînd era certat pentru cine știe ce altă poznă, își pleca ochii, știind pesemne că l-ar fi dat de gol, drăcoși, negri și arzători ca jeraticul cum erau.

— Ei, cum rămîne, mai pleci în Tașkent ? îl întreabă odată Korol.

Lira îmi aruncă la iuțea o privire și numaidcît lăsă genele în jos : -

*Ce să caut acolo ? Ce să -văd eu în Taşkent ?Frații Grachi*

Nikolai Ivanovici se încadra în colectivul nostru repede, ușor și trainic. Nu fusese nevoie să ne deprindem cu el, parcă ne-am fi cunoscut de totdeauna.

Țin minte, Anton Semionovici obișnuia să spună că profesorii "care predau la aceeași școală, colonie sau cămin, trebuie să fie nu numai colegi, dar și prieteni. Fiindcă un om nu poate să se împartă în două : jumătate — pentru lucru, jumătate — pentru acasă, pentru viața lui personală, și nu se poate ca oamenii să fie prieteni numai între zidurile școlii, iar de îndată ce i-au pășit pragul, să se însingureze.

Educatorii neuniți, izolați, nu pot întări un colectiv de copii. În Comuna Dzerjinski toți comunarzii știau că educatorii noștri sînt prieteni — prieteni pe viață, devotați și siguri. Și aici la Poiana Mestecenilor avusesem noroc : deși nu semănăm între noi și aveam firi deosebite, fiecare din noi se nimerise să fie pe placul celorlalți, fiecare își stima tovarășul și căuta să-l înțeleagă și nu numai din „îndatorire profesională". Fiecare știa că oricare dintre tovarășii săi de muncă îl va ajuta oricînd și cu vorba și cu fapta, îl va înlocui, iar la nevoie va lua asupra-și grija sa. Despre asta nu discutaserăm niciodată, dar totul era lîmpede și fără cuvinte. Deși ai ajuns înot în largul mării, barca e alături de tine ; o vorbă — și ești sprijinit ; chiar dacă nu spui nimic, vor vedea singuri că te-neci, îți vor întinde mina și te vor scăpa.

Nikolai Ivanovici avea o fire bună și, în afară de asta, era foarte tînăr, cel mai tînăr dintre noi toți, aproape un băiețandru. Văzîndu-l printre băieți, la început mă gîndeam cu grijă: oare îl vor respecta? Nu se poartă prea amical cu ei ? Dar știa să păstreze între el și copii o distanță pedagogică nevăzută, pe care copiii o simțeau fără greș. Într-un rînd, nu știu .cui îi venise întîi în minte, dar Nikolai Ivanovici, Ko-rol, Razumov, Jukov și Volodin se hotărîseră să facă singuri un aparat de

radio și apoi să instaleze aparate de recepție în toată școala. Se adunau după lecții în atelier, lângă masa de lucru a lui Alexei Savici, tipau, se certau, întrerupându-se unul pe altul. De departe păreau cu toții de aceeași vîrstă, dar dacă stăteau să asculte, înțelegeai îndată că între ei se afla un educator — cuvîntul lui era lege ; cum spunea el, așa și rămînea, deși nu porunceau, „nu-i repezea, nu le făcea morală. Îi interesau toți copiii, tot ce gîndeau și făceau ei. Aducînd mereu vorba despre Pletniiov, îi ciș- tigase pe Korol și pe Razumov. „Îa spuneți-mi, cum este, că eu nu l-am cunoscut” ? îi întreba el. Și Korol cu Razumov îi explicau pe- ntrecute cum era „Pletniiov”.

— La el vorba e vorbă... și e drept... Cînd a spus odată ceva — așa a rămas... Nu ți-ar nedreptăți pe nimeni... Dar dacă-i intri pe mină... și nu-i e frică de nimic... nu-i pasă, orice-ar fi... da, prieten ca el, mal rar...

— Atunci cum de v-a părăsit, dacă e un prieten atît de bun ?

— Nu i-a plăcut ceva aici și a plecat. E ambițios, nu se lăsa Razumov.

Korol, care enunțase odată teoria „ambiteiei pros- tești”, tăcu prudent, ca să nu-l mîhnească și mai mult pe Volodea, cred eu.

Nikolai Ivanovici îmi puna mereu întrebări în le- gătură cu Panin, Kolișkin, Repin — se interesa de fiecare în parte. Era harnic, sprinten, nu se dădea în lături de la nici o treabă și noi îl îndrăgisem cu toții.

Dar, uite nenorocirea : Nikolai Ivanovici avea șt o soție. Cîndva, la secția orășenească de învățămînt, Zimin mă bucurase spunîndu-mi că dintr-o singură lovitură îmi procurase doi profesori — de fizică și de istorie. Da, atunci venirea lui Nikolai Ivanovici, ca și a soției sale, mă bucurase deopotrivă de mult. Dar de atunci bucuria mea se mai întunecase.

Pe soția lui Nikolai Ivanovici o chema Elena Gri- gorievna. Era frumoasă și tînără, mai tînără chiar de- cît Nikolai Ivanovici, dar curînd ne încredințarăm că firea ei nu se potrivea cituși de puțin cu înfățișarea și vîrsta pe care o avea ; o fire

ca a ei i s-ar fi potrivit foarte bine unei babe răutăcioase și cîrtoare.

La școală, totdeauna venea posomorită, îmbufnată. Nu spunea niciodată : „Azi e urît afară”. Se exprima cam așa : „Ce zi scîrboasă, mizerabilă și infectă !” Nu ți-ar fi spus simplu : „Sînt obosită”. Nu, ea declara, parcă răzbindu-se pe cineva, parcă făcîndu-i în necaz : „Sînt ruptă de oboseală, de parcă aș fi tras la jug !” Sau : „Am o dispoziție infernală”. Despre băieți zicea : „Nu înțeleg nimic, sînt niște dobitoci, niște incapabili. Ce căutăm noi aici ? Cum de ți-a trăsînit prostia asta prin cap ?” Și toate astea, în can- celăria profesorilor, zi de zi, cu o voce tare și arțăgoasă.

Nu se știa să se certe cu Nikolai Ivanovici de față cu toți. De altfel, cearta era întotdeauna unilaterală — Elena Grigorievna țipa, iar Nikolai Ivănovici se înroșea și, chinuit, căutînd să nu se uite la noi, încerca s-o împace cu glas coborît:

— Liolia... ascultă, Liolia... lasă pînă ajungem acasă... dar acum, te rog, Liolia, încetează...

Sau venea după el, clacă rămînea prea mult cu băieții, și-l lua din scurt:

— Nikolai, hai acasă !

El se scula ca un școlar, roșu la față, fisticit și mormăia grăbit :

— Numai decît, numai decît...

Și abia ieșii pe ușă afară, îi și auzeam glăsciorul :

— Ți-am spus de o mie de ori ! Ce tîmpenie mai e și asta ?

— Muieră dracului! murmură odată Korol, după o astfel de scenă, privind revoltat în urma lor. Ce-o fi avînd de țipă mereu așa la el ?

— Și el, ce om sucit, nu zice nimic ! spuse Jukov necăjit și deodată adăugă cu o răutate, care nu i se potrivea de loc : Ce i-aș mai fi arătat eu !

— Curat zgripturoaică !... le ținu isonul cu un oftat Volodin.

Trecui grăbit pe lîngă ei, cu aerul unui om extrem de ocupat și care, bineînțeles, n-ar fi putut să audă nimic din ce se vorbea în jur. Dar, vrînd-nevrînd, trebuia să recunosc : da, era o situație stupidă și echivocă.

S-ar fi părut că toate astea îi privesc numai pe ei doi, că e'o chestiune de familie, pur particulară, dar noi înțelegeam cu toții că așa ceva nu mai putea să dureze. Curînd, Sofia ■ Miha'ilovna îmi spuse:

— Dacă nu intervine o schimbare, tare mă tem că Nikolai Ivanovici va fi silit să ne părăsească. Și ar fi păcal.

Vorbele ei nu mă mirară. Și mă gîndeam : nu putem admite ca băieții să aibă mereu în față un exemplu atît de urît. Vedeam că nu numai cei mari, dar și unul ca Lira. se uita uneori cu milă la Nikolai Ivanovici, ca și cum ar fi spus : „E-ehh, săracul de tine, ai pățit-o ! De ce rabzi ?”

Profitînd de un moment cînd în cancelarie rămăseseră numai noi doi, între patru ochi, și negăsind cu ^ vintele cele mai potrivite, începui așa :

— Vreau să-ți spun ceva, Nikolai Ivanovici... e o chestiune delicată... Te apreciem foarte mult pe dumneata, și ne-ai lipsi extrem de mult. Dar trebuie să-ți spun...

înțelese îndată despre ce era vorba. Se făcu palid și se sculă în picioare.

— Nu cred că raporturile mele familiare ar putea să aibă... izbucni el întăritat, dar numaidecît dădu din mină și se așeză iar pe scaun, continuînd cu glas obosit : înțeleg, Semion Afanasievici. Sigur, aveți dreptate. Știți, mai încerc o dată să-i vorbesc nevastei mele...

Nu știu ce i-o fi spus, însă în zilele următoare, Elena Grigorievna parcă se mai dădu pe brazdă. Nu mai țipa la el de față cu toată lumea, însă degeaba, nu-ți poți lăsa firea acasă și nici n-o poți ascunde în buzunar, cînd te duci la lucru.

Ea preda istoria, și despre evenimentele și eroii din istorie vorbea cu același arțag, de parcă ar fi avut ceva personal cu fiecare din ei.

Dacă vreunui din băieți i se întimpla să greșească, începea imediat s, țipe, ceea ce, după cum se în- țimplă mai totdeauna, nu avea nici un fel de efect asupra copiilor.

În grupa a cincea învăța un flăcăiandru din ce! nou- veniți — Grișa Kuzmenko. Grișa își pierdea

destul timp cu lecțiile, dar într-un fel anume :  
facea fițuici. Profesorii îl prindeau mereu cu iniște  
fișii subțiri de hîrtie acoperite cu date, formule  
fizice sau declinări nemțești. PrinzirMu-l o dată cu  
o astfel de fițuică, Elena Grigorievna începu să  
țipe la el, și de ce țipa mai mult, cu atît devenea  
Grișa mai nepăsător. După aerul lui plictisit,  
răbdător, se cunoștea că pentru el toate astea nu  
erau decît un fel de ploică de vară și că așteaptă  
resemnat: o să toarne cît o să toarne, dar odată și-  
odată tot o să înceteze.  
Lecția următoare era germana.  
Se întimplă ca și Sofia Mihailovna să-l scoată la  
lecție pe Kuzmenko. Acesta ieși la tablă și,  
uitîndu-se pe furis în palmă, începu să decline nu  
tocmai repede, dar fără greșeli, „Der Tisch”.  
Nimeni nu se îndoia că Sofiei Mihailovna nu-i scă-  
pase grija deosebită cu care Grișa își privea  
palma. Dar Sofia Mihailovna se uita atentă la  
tablă — și pe tablă Grișa își scria mărunțel temele  
— și-ndată ce isprăvi cu declinarea, ea îi spuse  
doar atît :  
— Bine, e corect.  
Pe urmă se apropie de el, îl luă de miriă — Grișa  
se zăpăcise de-a binelea — și cu o cîrpă udă, care  
atîrna într-un cui lîngă tablă, îi șterse apăsător  
palma. I-o frecă bine, se mai uită o dată la ea, i-o  
mai șterse puțin, apoi, cu aceeași cîrpă, șterse și  
ce era scris pe tablă și-i spuse tot atît de liniștit,  
fără să ridice glasul :  
— Mai declină o dată. Dar un alt cuvînt — „der  
Stuhl”.  
În timpul acestei operații, Grișa părea gata-gata  
să intre în pămînt de rușine și-ai fi putut să-i  
scaperi un chibrit de obraji, atît tic înflăcărați  
erau.  
Cineva pufni și, ca la o comandă, toată clasa iz-  
bucni în hohote de rîs. Lui Jukov îi dăduseră chiar  
lacrimile și își tot freca ochii cu pumnii. Sofia  
Mihailovna se întoarse spre clasă și, ridieînd puțin  
mina, spuse cu o voce imperturbabilă :  
— Vă rog, mai încet!  
În recreație. Korol zise, clipind vesel din ochi:



— Fiti siguri •— e pentru ultima oară. Ei, Grişka, ti s-a infundat ! Nu e ca la Elena Grigorievna : „Măgarule, cum îndrăzneşti !” Şi o imită întocmai pe profesoara de istorie. Băieţilor nu le plăceau de loc orele Elenei Grigorievna. Învăţau acum istoria Romei, o istorie plină de evenimente, care ne tulbură până şi azi, deşi Roma şi oamenii de atunci au dispărut de mult, de foarte mult. Dar cînd băieţii îşi pregăteau lecţiile sau răspundeau în clasă, vedeam cît de plictisiţi erau şi mereu auzeam aceeaşi formulă seacă, repetată cu acelaşi ton : „Aristonic era reprezentantul... Scipio Africanul era reprezentantul...”

Elena Grigorievna ignora cu desăvîrşire oamenii, nu avea nici măcar curiozitatea să te privească în ochi, să se întrebe : cine eşti şi ce eşti ? Ce vrei, încotro te îndrepti ? Ce vei ajunge ? • Nu ştia nimic despre băieţi, despre niciunul din ei. „La mine are suficient”, răspundea ea, cînd o întrebam de Jukov. „Are însuşi- cient”, spunea despre Korobocikin. Şi atîta tot. De ce se făcuse oare profesoară ? Şi de ce tocmai profesoară de istorie ? Asta nu puteam să înţeleg. Dar lucrul cel mai de neînţeles era — de ce se căsătorise ea cu Ni- kolai Ivanovici ? Oameni mai străini unul faţă de altul şi care să semene mai puţin nici că se putea închipui !

Cînd Sofia Mihailovna îi făcea citeodată observaţii în legătură că felul cum îşi ţinea lecţiile, Elena Grigorievna o asculta iritată şi-i răspundea bombănind : „Eu mă ţin de program. Aşa scrie în carte... Ce înseamnă „plictisitor” ? Doar nu dau lecţii de dans !”

— Oî, mîine iar avem istoria ! spuse într-o zi Korol plictisit, strîngînd caietele.

— De ce vă temeţi voi atît de mult de istorie ? îl întrebă Vladimir Mihailovici, întorcîndu-se mirat spre el.

— Păi ce, nu poţi să ţii minte nimic ! Şi mori de plictiseală. Fel de fel de nume... Tiberiu — ce nume ! Şi de ce să învîţ despre el ?

— Cum aşa ? Nu te înţeleg, Mitea.

— Nu-mi place Tiberiu ăsta ! E cu două fețe. Se gîndea numai la el și se prefăcea că are grijă de popor... Vladimir Mihailovici, dar ce-i cu dumneavoastră ? Vi-e rău ?

Vladimir Mihailovici se făcuse alb ta față ca varul ; pină și buzele i se albiseră. Tocmai scotea niște hîrtii din geantă și încremenise cu ele în mînă, apoi, tremurînd, se apucă în neștire să le vire din nou la loc. Băieții se uimbau la el zăpăciți; niciodată nu-l văzuseră atît de supărat și nu pricepeau ce se întîm- plase. Doar nu putea să se supere pentru un oarecare Tiberiu, mort acum două mii de ani și mai bine! Eu eram singurul care înțelesesem ce se petrecea în sufletul lui Vladimir Mihailovici ; el nu numai că se simțea jignit de ce credeau băieții despre Tiberiu, dar în același timp era și supărat, supărat foc pe Elena Gri- gorievna.

— Stai jos, Koroliov, i se adresă el în cele din urmă lui Korol, spunîndu-i poate pentru înția oară nu pe numele cel mic, ci pe numele de familie. Și dumneata, Jukov, și dumneata Repin, stați jos. Cu voia dumneavoastră, Semion Afanasievici, — mi se adresă el pe un ton oficial, — voi reține cîteva minute grupa a cincea.

Cîva timp se plimbă de colo pînă colo prin clasă, apoi se opri la fereastră.

— Cînd au trăit frații Grachi ? Spune-mi te rog dumneata, Jukov.

Sanea se sculă :

— În secolul al doilea înaintea erei noastre.

— Așa. Spune-mi, te rog, Sanea, cum trăiau țăranii în Roma antică. în secolul al doilea înaintea erei noastre ?

— Foarte rău, Vladimir Mihailovici. Ei n-aveau pă- mînt. Tot pămîntul era în mîinile bogaților.

— Dar pămîntul cucerit prin războaie ? Al cui era pămîntul acesta ?

— Era socotit proprietate publică, dar de fapt era tot al bogaților. Ei îl luau în arendă și-l priveau ca pe un bun al lor.

— Așa este. Stai jos, Sanea. Așadar un cetățean roman, Caius Laelius, s-a hotărît să desființeze

această orînduială nedreaptă. El a propus să li se ia bogăților prisosul de pămînturi și să li se împartă țăranilor cu pămînt puțin sau fără pămînt. Dar în ultimul moment, Caius Laelius s-a temut să nu se pună rău cu bogății și și-a retras propunerea. Pentru fapta aceasta a fost supranumit „prevăzătorul”. Teama pentru viața, liniștea și siguranța sa s-a dovedit în sufletul lui mai puternică decît sentimentul dreptății. Nu știu dacă se cuvine să te mindrești cu o astfel de poreclă — „prevăzătorul” ! Eu unul cred că este o poreclă de ocară.

— Așa e ! Îl aprobă Korol de la locul lui.

— Tiberiu Grachus nu era un om prevăzător, continuă Vladimir Mihailovici, ca și cum nici nu l-ar fi auzit. Tiberiu Grachus era gata să apere o cauză dreaptă pînă la ultima lui picătură de sînge. Nu putea să privească liniștit cum sărăcesc țăranii romani, ce viață vrednică ele milă duc ei. „Fiarele sălbatice își au culcușul și viziunile lor unde se pot adăposti, iar oamenii care luptă și mor pentru Roma n-au nimic în patria lor în afară de aer și lumină și, lipsiți de cămin, ei pribegesc ca nomazii cu nevestele și copiii lor. Conducătorii de oaste își înșală soldații. O mulțime de romani luptă și mor pentru bunăstarea altora, pentru bogăția altora. Oamenii îi numesc stăpîni ai lumii, iar ei n-au nici măcar pe ce să-și culce capul”. Ce zici, Koroliov, astfel de cuvinte, astfel de gînduri pot fi ale unui om necinstit și fătarnic ?

— Dar nouă nu ni s-au spus toate astea... Ni s-a spus...

— Stați puțin. Cel mai groaznic viciu al omului este lăcomia. Lăcomia dă naștere la toate celelalte, vicii. Bogătașii pentru nimic în lume nu s-ar fi învoit să se despartă de bogățiile lor. Nu voiau să cedeze nici cel mai mic petec de pămînt, nu voiau să se lipsească de nimic. Totuși ei se temeau să înceapă o luptă deschisă împotriva lui Tiberiu, care era foarte lubit și respectat de popor. Și ei l-au convins pe Oc- taviu să vorbească împotriva lui Tiberiu și să respingă legea propusă de el. Și obiceiul de pe atunci era așa : dacă unul din tribuni se pronunța împotriva unei propuneri, însemna că propunerea era respinsă, chiar dacă

toti ceilalti ar fi fost de acord cu ea. Dar Tiberiu nu s-a lasat. El a propus o noua lege, după care bogatii erau siliți să elibereze imediat toate domeniile publice. Dumneata, Koroliov, spui că Tiberiu era un ora necinstii."la ascultă ce-a făcut...

Nu o dată i-am observat pe copii la orele Elenei Grigorievna. Stăteau cuminți fiindcă așa era regulamentul, stabilit de ei înșiși : să stea frumos la lecție. Dar era absolut sigur că Dmitri privește pe fereastră afară și se gindește la altceva, că Volodin, deși se uită atent la Elena Grigorievna, nu se gindește de loc la Regatul Pergamului sau la frații Grachi. Avea un aer absent și adîncit și era tot atît de departe de Roma, ca de o stea din cer. Acum însă puteam să-mi dau capul că toți băieții văd aievea Roma antică, că-l văd cu ochii lor pe Tiberiu cum îl aleg a doua oară tribun, cum o mulțime imensă se adună pe Capitoliu, cum se năpustesc acolo toți dușmanii lui Grachus, înarmați cu pietre și măciuci și cum înaintează asupra lui Tiberiu, stîlcind în bătai și măturîndy-i din cale pe toți cei care-i stau în apărare...

...O bătaie în ușă. Cineva mă cheamă : o telegramă de la secția de învățămînt. Mă duc s-o primesc și mă întorc numălecît sus, dornic să ascult pînă la sfârșit, dar mă tem să nu-i tulbur. O clipă zăbovesc la ușa clasei. Acum Vladimir Mihailovici le povestește despre Caius :

— „Unde să-mi caut adăpost, nenorocitul de mine? spune fratele mai mic al lui Tiberiu. La cine să mă duc ? Pe Capitoliu ? Dar acolo nu s-a zvîntat încă sin- gele fratelui meu. Acasă ? Ca să văd dîrerea și disperarea mamei mele ? ”

...În ziua aceea, grupa a cincea a întîrziat la toate : a băut tîrziu ceaiul, lîrziu s-a apucat de lecții, și desigur că n-a avut timp nici să se odihnească. Dar n-am văzut urmă de oboseală pe fețele băieților. Iar

Korol, ducîndu-se la culcare, mi-a spus cu o convingere adîncă :

— Frații ăștia Grachi, da ! zic și eu că au fost oameni !

După o zi mă dusei din nou la ora de istorie la grupa a cincea. Nu fiindcă m-aș fi așteptat să găsesc acolo o schimbare. Nu. Ci așa aveam noi obiceiul, eu și cu Sofia Mihailovna, să nu lăsăm să treacă o zi iară să asistăm la lecții : ea controla, dădea sfaturi, iar eu învățam lucruri noi. Nu matematică, nici limba rusă sau fizică, ci arta de a predă și de a educa. Iar la Elena Grigorievna mă mai dusesem și în nădejdea că voi găsi o soluție pentru cazul ei. Trebuia să întreprindem ceva ca s-o facem să înțeleagă, să se convingă că felul ei de a preda sugrumă, compromite un obiect

interesant și important.

Ca întotdeauna, mă așezai în ultima bancă și mă pregătii să ascult lecția laolaltă cu băieții. Dincolo de ferestrele înalte, scinteia și strălucea cerul senin, spălat de ploaie, atât de albastru, încît ti se părea că se apropie primăvara. În clasă, foșnet de caiete, de cărți. Volodin își băgase, nu știu de ce, capul în pupitru, și se pare că se hotărise să rămînă acolo. Dar la un moment dat, scotînd capul afară, vocea Elenei Grigorievna răsună sec și poruncitor :

— Volodin, la tablă !

Volodin oftă amărît, se sculă în picioare, își netezi cămașa și, trecînd printre bănci, se opri la tablă. Ca întotdeauna nu știa ce să facă cu mîinile și, răbdător, aștepta întrebarea.

— Să-mi vorbești despre legea agrară a lui Tiberiu Grachus, îl somă tot atît de aspru și tăios Elena Grigorievna și, înainte ca Volodin să fi deschis gura, întoarse capul spre fereastră.

Pe mine mă revolta întotdeauna obiceiul acesta al Elenei Grigorievna de a privi plictisită pe fereastră în timp ce băieții răspundeau. Uite și acum se uită la cer, la brazii de-afară, cu o privire absentă, de parcă n-ar vedea nimic din toate acestea — cel puțin așa se vede după fața ei.

— Tiberiu voia ca oamenii săraci să aibă și ei pămînt. Dar lucrul cel mai rău la un om e lăcomia...

Trezindu-se parcă deodată, Elena Grigorievna ridică din sprâncene. Iar Volodin continuă, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic :

— ...dar bogătașii nu voiau să-și dea pământul. Atunci Tiberiu le-a spus : „Va să zică așa! Vă roaga omul cu binele, iar voi nu vreți ! Atunci să dați pământul numaidecît încoace !” Iar lui Octaviu îi zice: „N-ai să sărăcești din cauza asta, lasă că am să-ți dau pământul meu.” Dar Octaviu s-a încăpățînat și n-a vrut și n-a vrut. Era prieten cu Tiberiu, și Tiberiu ținea la el. Dar Tiberiu tot i-a spus-o : „Dacă nu te gîndești la popor, ce fel de tribun ești ? Acum o să votăm ca să te scoatem din rîndul tribunilor.” Și încep ei să voteze, și tot erau împotriva lui Octaviu. Atunci Tiberiu îi zice: „Te rog, pentru cea din urmă oară, gîndește-te bine.” Dar Octaviu ținea cu bogătașii și în-a vrut să asculte. „Atunci să votăm mai departe”, zice Tiberiu. Aproape toți erau împotriva lui Octaviu, și Tiberiu l-a scos cu sila din rîndul tribunilor... Elena Grigorievna nu mai privește de mult pe geam. Se uită la Volodin mirată, buimăcită chiar.

— Dar spune-mi, — întreabă ea, — de ce îl tot ruga Tiberiu pe Octaviu ?...

— Păi, acolo la ei aveau o regulă : dacă măcar unul dintre tribuni era contra, ălalți care erau pentru nu mai aveau nici o putere, explică Volodin, încrezător.

— Așa, așa...

Elena Grigorievna tace, tace; toți înțeleg foarte bine tăcerea asta și tac și ei, foarte serioși. Dar Volodin nu-i de loc diplomat: el vede că profesoara e mirată și, în simplitatea sufletului său, ar vrea să-i explice cum stau lucrurile.

— Ne-a povestit deunăzi Vladimir Mihailovici... Ko-rol zice: „Frații Grachi — să mori de plictiseală, nu alta” — și atunci Vladimir Mihailovici...

— Du-te la loc, îi taie vorba brusc Elena Grigorievna.

Și Volodin, mirat, se duce la locul lui.

Andrei suride printre gene. Pe fața deschisă a lui Korol stă scris cu litere mari un „aha” ! de triumf.

Iar Serghei se uită muștrător la Volodin : „Măi nătăfle-țule, măi !”...

— Razumov, la tablă ! Continuă.

Razumov are o memorie bună și vorbește frumos, curgător :

— Tiberiu Grachus și-a atins scopul, dar abia acum venea greul : trebuia să înfăptuiască legea. Și era încurcătură mare : nu se știa care pământuri sînt ale bogaților și care-s arendate. Pe cele arendate se aflau fel de fel de construcții, oamenii secau bălțile, plantau vii. Și, bineînțeles, bogătașii se împotriveau. Dar Tiberiu nu se lăsa. El spunea că trebuie să li se dea țăranilor bani din vistieria publică ca să-și cumpere și ei pluguri, sape. Și a mai propus să se reducă termenul serviciului militar. Dar aici alt necaz : trebuia să se aleagă noi tribuni. Și toate astea se nimeriseră cum e mai rău, fiindcă alegerile se țineau tocmai acum cînd țăranii erau la muncile cîmpului. Tiberiu își dădea seama că ei nu vor putea veni să voteze pentru el...

Volodin răspundea corect, dar nu prea curgător; se cam încurca la vorbă. Razumov însă vorbește ușor și de la primele cuvinte înțelege că are aceeași sursă de cunoștințe ca și Volodin.

Elena Grigorievna îl mai întreabă și pe Jukov. Sanea povestește despre Caius Grachus și auzim din nou : „Unde să-mi caut adăpost, nenorocitul de mine ? Capi-toliul încă nu s-a zvîntat de singele fratelui meu, iar acasă maică-mea plînge...”

...Intrînd în cancelarie, Elena Grigorievna se apropie de Vladimir Mîhrilovici, care se și așezase la masă cu un teanc de caiete pe care trebuia să le corecteze.

— Vladimir Mihailovici, — începe ea, și fața ei frumoasă, cu trăsături regulate se face deodată stacojie ; pină și fruntea i s-a înroșit, cu urechi cu tot, — azi i-am întreat pe băieții de la grupa a cincea despre frații Grachi...

Și se oprește brusc. Vladimir Mihailovici înalță capul privind-o iscoditor.

— Ați-au răspuns altfel decît scrie în manualul lor... Aici Elena Grigorievna face o pauză.

„Ia te uită ! mă gîndesc eu. Te pomenești că e în stare să asculte și ea de cineva !”  
Mă uit pe furis la ei și mă mîngîi cu o speranță timidă. Poate că i s-o fi trezit conștiința. Dacă și-ar da seama cite poate învăța de la Vladimir Mihailovici, numai să vrea. Ei, de-ar fi așa...  
Și deodată, ca și cum și-ar fi adunat toate puterile, Elena Grigorievna declară cu vocea ei obișnuită :  
— Ceea ce le-ați povestit elevilor n-are nici în din, nici în minecă cu istoria. Nu e decît literatură. Dacă vreți să știți, o astfel de atitudine față de istorie e pur și simplu o atitudine idealistă. Parcă poate să depîndă evoluția unui eveniment de însușirile personale ale unui om, oricare ar fi ele — bune sau rele ! Da, e idealism ! Și pe urmă, ce înseamnă asta : de ce vă amestecați în munca mea ? Doar eu nu dau în locul dumneavoastră lecții de aritmetică. Nu vin la dumneavoastră să vă povățuiesc...  
Cum îndrăznește să vorbească în felul ăsta cu Vladimir Mihailovici ? Mă ridic brusc în picioare, dînd cu zgomot scaunul la o parte, dar bătrînul îmi face un semn ușor eu mina. Se ridică în fața Elenei Grigorievna, înalt, masiv, și o privește neclintit cu ochi reci și atenți.  
— Chiar vă rog să poftiți la lecțiile mele, Elena Grigorievna. Vă voi fi recunoscător pentru fiecare sfat înțelept pe care mîi-l veți da. Sint obișnuit să ascult o critică tovarășească.  
Bătrînul vorbește răsăpăcat, parcă stăpînindu-se. Și deodată, schimbîndu-și pe neașteptate tonul, continuă cu totul altfel — pătimaș, fără să-și aleagă vorbele, fără să se gîndească.  
— Și mă socotesc vinovat pentru că nu v-am spus-o mai demult: nu se poate preda istoria așa cum o predați dumneavoastră. Ceea ce predăți dumneavoastră e pură calomnie. Calomniați oameni care nici măcar nu se mai pot apăra ! Eu, uite, pot să mă apăr de învinuirii nedrepte, și Semion Afanasievici de asemenea, dar Nevski sau Petru cel Mare — nu, ei sint muți și lipsiți de apărare în fața dumneavoastră. Nu se poate să le serviți copiilor niște definiții abstracte în loc de istoria vie a poporului !



Cît îmi pare de bine că Vladimir Mihailovici poate și el să se supere uite-așa, cu adevărat, din tot sufletul, fără să se mai stăpînească ! De altfel, enervarea lui nu mai este o noutate pentru mine — n-am uitat încă întîlnirea cu pedologii.

Stau așa, față în față, și Vladimir Mihailovici, după cum se vede, nici nu se gîndește să-și ceară scuze, pentru că s-a amestecat în munca altuia (și trebuie să mărturisesc că mă așteptam totuși să-și ceară scuze, să-l biruie obișnuința — doar e atît de prevenitor, atît de prietenos și ireproșabil de politicoș, întotdeauna șî față de toată lumea !).

— Ați văzut manualele ? Ați văzut indicațiile metodologice ? Întreabă Elena Grigorievna pe un ton rece și tăios.

Ca să se poată uita drept în fața lui, e nevoită să-și dea capul pe spate și are, poate fără voia ei, un aer nespus de sfidător.

Iar Vladimir Mihailovici, vrînd-nevrînd, se uită la<sup>N</sup> ea de sus în jos.

Bine, Elena Grigorievna, dar n-avem și noi un cap pe umeri ? Se poate să nu ne gîndim și noi ? Îmi spuneți : idealism. Dar istoria o făurește poporul și din el se nasc eroi, iar dumneavoastră... Se poate să credeți că personalitățile istorice sînt niște marionete, fără inimă, fără minte ? Niște păpuși mecanice, care îndeplinesc voile istoriei ? Așa vă închipuiți dumneavoastră ?

— Nu sînt de acord ! Și o să vorbesc despre toate astea la secția de învățămînt.

— Cît despre mine, sînt de aceeași părere cu Vladimir Mihailovici, spune răsplat Sofia Mihailovna. Am să vorbesc și eu despre asta... și nu numai la secția de învățămînt... Cred că este de datoria noastră să scriem la Moscova tot ce credem despre manualele și programele de istorie, de literatură și de geografie.

Vladimir Mihailovici se așază jos, trecîndu-și baltista peste frunte.

— Vă voi arăta ce-am scris anul trecut... mi-a mai rămas o copie.

**58**

*O întîlnire neașteptată*

De cu vară pe malul râului rămăseseră câteva birne lungi și groase. Băieții noștri le tot dădeau tircoale, dar nu îndrăzneau să se atingă de ele. Și totuși, stă- pinul lor nu mai apărea ; toată toamna birnele zăcuseră în ploaie, iar acum le acoperise zăpada și continuau să stea acolo de pomană — un lemn minunat, din care ai fi putut face o barcă, o masă sau un raft de cărți.

— Sîntem niște proști dacă nu le luăm ! Ce să stăm' și să ne uităm ia ele ? spunea Korol.

— Birnele astea n-au stăpin, se vede cît de colo, îi ținea hangul Surjik.

— Și dacă au un stăpin, e un stăpin rău ! Se poate să lași un lucru așa, la voia întîmplării ? le întări vorbele și Podsolnușkin.

Fiecare avea cite ceva de spus în privința asta. Pînă la urmă ne hotărîrăm să cărăm birnele la noi. Dacă se ivește proprietarul lor, i le dăm, dacă nu... atunci vom vedea.

Într-una din duminicile apropiate ne apucărăm să cărăm birnele. Trebuia să le trecem de-a dura peste șosea. Pe Podsolnușkin îl pusesem să facă de pază pe șosea, cu un steguleț roșu, ca să oprească mașinile, dacă s-ar fi ivit vreuna. Și-ntr-adevăr tocmai în clipa cînd o birnă uriașă, groasă, stătea culcată de-a curmezișul șoselei, de după o cotitură apărură gonind spre noi un autoturism și Podsolnușkin alergă înaintea lui, fluturînd deasupra capului stegulețul de semnalizare. Ajuns lângă mașină, se apropie de șofer cînd frînase și începu să-i explice de ce îl oprise. Și atunci din mașină coborî un om scund, lat în umeri, îmbrăcat cu o haină de piele.

— Bună ziua, băieți, spuse el, privind băieții aplecați deasupra birnei. Cine e mai mare peste voi ?

— Eu... făcu Korobocikin speriat. Și deodată îi trecu prin minte că necunoscutul acela era chiar stăpinul birnelor, care sosise în clipa cea mai nepotrivită. Eu sînt comandantul brigăzii de șoc. Aici pe mal, știți, sînt niște birne părăsite. Și atunci noi... vedeți... într-o gospodărie îți trebuie multe...

Băiatul se încurcă de-a binelea și tăcu.

— Și cine sînteți voi ?

— Elevii școlii de reeducare numărul șaizeci, îi sări în ajutor Korol.

— Am auzit mai demult că în școală la voi se petrec lucruri tare urite. E adevărat ?

— Acum v-ați trezit ? Păi cînd a fost asta ?

Acum e ordine. Pofțiți la noi, să vedeți!

Necunoscutul rîse.

— Păcat că n-am timp, altfel aș fi venit să văd. Transmiteți salutări din partea mea tuturor copiilor și educatorilor voștri. Și deschise portiera mașinii, dar deodată se întoarse și întrebă : Și pentru ce ziceați că vă trebuie birnele ?

— Vrem să facem din ele scînduri... bineînțeles dacă nu apare stăpînul lor. Le tăiem și ne facem bărci pentru la vară.

— Măi-măi ! Vă doresc să nu apară proprietarul ! Necunoscutul le făcu băieților un semn prietenesc cu mina, trînti portiera și mașina porni.

Cînd deodată, Razumov strigă :

— Kirov ! Măi băieți, a fost Kirov !

Și lăsîndu-l pe Lira să păzească birnele îngrămădite pe marginea drumului (acesta n-a îndrăznit să se opună, deși mai-mai că nu piîngea), băieții se repeziră la club, unde ațîrna în perete un portret mare al lui Kirov, iar de-acolo năvăliră în cîrd la mine !

— Kirov ! Semion Afanasievici, am vorbit cu Ki-rov ! V-a transmis salutări !

Erau absolut siguri că fusese Kirov și, după descrierea lor, părea că seamănă.

— E-eh ! Păcat că n-am fost eu acolo ! Eu îl cunosc bine la față ! spuse incudat Nikolai Ivanovici, care în dimineața aceea nu putuse să meargă cu băieții la șosea.

— Ce mai încoace și-ncolo ! E limpede, Kirov era ! tot căuta Dmitri să ne convingă. Și deodată își aduse aminte : Măi băieți, Tolka stă și îngheață acolo ! Hf: îndărăt!

Nikolai Ivanovici și cu mine ne duserăm și noi spre șosea cu băieții care tot drumul ne povestiră cu însuflețire : „Uite, aici stătea și spunea... Uite-

aşa a dat din tîină şi a rîs... Zice: „Transmiteţi salutări!”

, — Să facem o barcă şi să-i punem numele „Kirov”, propuse Korol.

Petka îl privi uimit şi cu respect în acelaşi timp :

„Al niaibii Korol asta, totdeauna îţi trînteşte cite una, de rămi cu gura căscată !”

59

„Să tot trăieşti!”

Cînd s-a deschis al XVII-lea Congres al partidului, Nikolai Ivanovici citea rapoartele, dările de seamă cu o rnare încordare, ca şi cum fiecare cuvînt i-ar fi fost adresat lui personal. Ca inginer cunoştea bine ţara, ştia cit de mult se schimbase în ultimii patru ani, şi asta nu din cărţi : el luase parte la lucrările gigantice de pe Nipru, fusese şi la Magnitogorsk şi la Uralmaş.

Nu studiam cu băieţii hotărîrile Congresului în şedinţe speciale, în schimb, Nikolai Ivanovici le povestea mereu despre patria noastră şi din povestirile lui reieşea ceea ce era mai important: cum o ţară înapoiată şi analfabetă lepădase într-un timp scurt jugul unei stări sociale înapoiate, aproape feudale.

Seara la club, Nikolai Ivanovici le împărtăşea băieţilor tot ceea ce-l preocupa pe el şi pe noi toţi laolaltă.

— Vladimir Mihailoviei, aţi fost vreodată în Ural, în raionul acela care acum se numeşte Magnitovka ? întrebă el.

— Cum să nu, am fost. Pe la o mie nouă sute. Era o stepă pustie.

— Bineînţeles ! Şi alături de ea un munte plin de comori nepreţuite... Şi Niprul !... Ştiţi ce, băieţi ? Cînd vom avea parale, trebuie să mergem neapărat să vedem marea hidrocentrală de pe Nipru — „Dnepro-ghes”-ul. S-a mai încercat să se supună Niprul şi altădată, ehe ! acum vreo sută şi cincizeci de ani. S-au construit nişte canale şi ecluze, dar n-a mers. Pînă la revoluţie s-au întocmit pe puţin douăzeci de proiecte, cum să facă şi să dreagă să-i pună frîu Nipru- lui, dar n-au

izbutit. Iar în anul o mie nouă sute douăzeci, din inițiativa lui Vladimir Ilici, a fost creat planul elecVificării Rusiei. Și tot atunci s-a hotărât și construirea unei uzini hidroelectrice pe Nipru.Știți, Nikolai Ivanovici, mă tem că auditorii noștri nu sînt în stare să-și dea seama pe deplin ce-n- seamănă să te fi gîndit la electrificarea țării noastre sau numai să fi adus vorba despre așa ceva în anul o mie nouă sute douăzeci, se amestecă în vorbă Vladimir. Mihailovici.

Inchipuiți-vă, dragii mei, că pe- atunci abia se terminase războiul, în țară bîntuia foametea, și peste tot vedeai numai dărîmături. În vremurile acelea, atît de grele, veni la Vladimir Ilici la Kremlin un scriitor englez. El scrisese multe cărți pe teme fantastice : despre o călătorie în timp, pe aripa viitorului, unde povestea cum va arăta pămîntu] nostru peste mii și milioane de ani, despre viața de pe celelalte planete... Și iată că acest scriitor, vestit prin puterea imaginației sale, aude din gura lui Vladimir Ilici că Rusia noastră va fi în curînd electrificată. El se apropie de fereastră, privi Moscova cufundată în beznă și dadu din umeri. În cartea pe care o scrisese curînd după această vizită, scriitorul englez spunea despre Lemn că e un „visător și un fantezist".

Înțelegeți, acest scriitor, autor al atîtor romane fantastice, de astă dată s-a dovedit a avea o fantezie tare săracă. După el Rusia n-ar fi putut să fie electrificată deei cel puțin peste o sută de ani. Băieții rideau. Lira clipea vesel din ochii lui negri, privind becul electric de sub abajurul alb-mat, care inunda încăperea cu o lumină puternică și egală.

— Vedeți, așa judecau ei, urmă Nikolai Ivanovici. Peste o sută de ani, nu mai devreme ! Iar șapte ani după aceea, în anul o mie nouă sute douăzeci și șapte, noi am început să construim Dneprogheșul. Ei, să fi văzut voi, băieți ! Din toate părțile se stringeau oamenii —• meșteri constructori, betonieri, pietrari și zidari, unii în vîrstă, umblați, alții niște băiețandri ceva mai

răsăriți decât voi. Uite, țin minte ca acum : era acolo un flăcăiandru din Siberia, de vreo cinci-sprezece ani, nu mai mult... și era tare aprig... ca tine, Korol (observația asta îi făcu pe băieți să ridă din nou, iar Korol dădu din cap, prefăcându-se rușinat, deși, bineînțeles, se simțea foarte măgulit). El, și flăcăul ăsta din Siberia — Stiopa Belov îi zicea — îi spunea Niprului „turbatul”. Și se războia cu el ca și c-un om viu. Așa și era — nu trebuia să-l scapi o clipă din ochi.

Niprul... știți... e năbădăios. Deși n-are grai, ne spunea verde : „N-o să mă las ! Vă arăt eu cine sint !” Se prefăcea blînd ca un mieluşel, şi-apoi deodată se umfla şi distrugea totul în cale — toată munca noastră. Şi poftim : apucă-te şi ia totul de la cap. Şi n-aveai timp nici măcar să te descurajezi. Să vă povestesc : înainte de a începe construirea stăvilărilor, despărţisem o parte a Niprului cu nişte baraje de lemn şi pompasem toată apa afară. Şi-am început să construim stăvilărilor. Stiopa, siberianul, tot zicea : „Ră- mine-ţi-ar în gît barajul !” Iar Niprului, barajul chiar că îi stătea ca un os în gît şi se vedea că-şi pusese în gînd să scape odată de el. Şi iată într-o zi — era vara — apa săpa sub baraj o gaură şi năvăli în să-pătură cu o furie nemaivăzută. Oamenii abia au scăpat cu viaţă. Cu multă greutate au astupat gaura aceea cu saci cu moloz şi pe urmă, aproape o lună, au tot pompat apa afară. Aproape o lună — iar Nipru- lui, ca să ne facă buclucul ăsta, nu-i trebuise decât o oră ! Uite ce adversar grozav e natura, pînă nu o birui definitiv. Iar altă dată...

— Nikolai Ivanovici, — îl întrerupse Lira, — cred că vă pare tare rău că nu mai sinteţi acolo...

Nikolai Ivanovici tăcu puţin, apoi răspunse gînditor :

— Îmi pare rău... da... îmi pare tare rău !... Iată, acum ştiu de cine-mi aducea aminte Nikolai Ivanovici — gîndul că semăna cu cineva mă urmărea într-una, fără să-mi fi dat seama bine cu cine. Şi era aiudoma unui ostaş care trebuise să părăsească cîmpul de luptă în preţuia victoriei.

Povestea, jinduindu-i pe cei rămași, cu durerea de a nu fi putut lupta și el până la sfârșit. Am citit cu glas tare discursul lui Kirov, și copiii l-au ascultat atenți, fără să le scape un cuvânt: doar acum îl cunoșteam personal pe Serghei Mironovici, stătusem de vorbă cu el și în curînd aveam să ne construim o barcă botezată cu numele lui (nu, de ce numai o barcă ? Mai multe ! Uite-așa, o întreagă flotilă „Kirov“ !). Discursul lui Kirov era simplu, pe înțelesul tuturor, și fiecare cuvînt respira încredere, nădejde în viitor... „În regiunea noastră din nord am găsit zăcăminte uriașe de minereu de fier... Acolo fierul este foarte bun... E un fier care, după calitatea lui, poate rivaliza cu fierul din orice altă regiune (o spun fără gîndul de a jigni pe cineva...)”

— Se vede ce bucuros e ! spuse Lira.

— Cum să nu fie ? îi răspunse Nikolai Ivanovici și citi mai departe : „Adevărat, avem realizări uriașe. Dracu' știe ! Sincer vorbind, îți vine să tot trăiești, să trăiești mereu. Și-ntr-adevăr, priviți ce se petrece în jur ! Este o realitate!...”

*O zi memorabilă*

„Sincer vorbind, îți vine să tot trăiești, să trăiești mereu”, așa putea să spună după Serghei Mironovici oricare dintre noi.

Bucuria asta, bucuria noastră de azi și de mîine creștea, devenea tot mai plină, tot mai adîncă.

Îi auzeam pe Lira strigînd la Koroboeikin, responsabilul nostru cu biblioteca :

— Du-te dracului, mă ! E a cincea oară cînd te rog să-mi dai ceva despre Sedov ! Cît vrei să mă mai rog de tine ?

— Îi-am spus doar omeneste: cartea despre Sedov e la Reșpi.

— Să i-o iei înapoi ! Auzi ? Spune-i să ți-o dea !

Eu am mai mare nevoie de cartea asta decît el ! Cînd îl auzeam pe Lira vorbind așa, nici nu-mi venea măcar să-l mustru pentru puzderia de draci cîți îi ieșeau din gură. Era mare lucru că uitase de Na-rișkin și se pasiona după călătoriile la Polul Nord.

Apoi veni și ziua caa mare, cînd plecai cu Repin și Korol la meciul de ping-pong.

În vagon, amîndoi ședeau tăcuți și din cînd în cînd doar scoteau cîte o vorbă. Îi apăsa ceva. Se vedea cit de colo că îi răzbise frica.

— Mă, tu dacă vezi că sar la minge, să nu mă încurci, spuse Korol, printre dinți, aproape fără să-și desfacă buzele.

— Bine. Dar nici tu să nu te vîri, dacă ne vine cumva vreo minge razantă, răspunse Repin. Și din nou se cufundară în tăcere. Încercam să glumesc, să mai povestesc cîte ceva, dar de fiecare dată mă izbeam de tăcerea lor ca de un zid, pe care îl ridicaseră între ei și tot restul lumii. Am ajuns 3a școala unde avea loc meciul, chiar la ora stabilită,, cu puțin înainte de a începe. Grișa Lu- cinkin, în persoană, ne ieși înainte, ne arătă unde să ne lăsăm hainele, îi bătu pe băieți pe umăr, le, spuse cîteva cuvinte de îmbărbătare și aproape imediat amîndoi trecură la mia sa de ping-pong. Adversarii lor erau doi adolescenți voinici și bine antrenați. Unul părea ceva mai mare și mai înalt decît ai mei, celălalt — ceva mai ager și mai isteț. Amîndoi purtau maiouri albe și chiloți albaștri. Ai mei aveau maiouri albastre și chiloți negri.

Acum, comparîndu-i cu cei doi, Korol și Repin mi se părură zăpăciți, speriați. În jur numai școlari și școlărițe. Era tocmai școala la care învățau Tania și Jenia.

Jenia le strînse băieților mîinile și îi îi încurajă :

— Să nu vă temeți !

Tania, căreia purcă îi mai sporiseră ifosele de cînd fusese prizoniera noastră, spuse:

— Aveți un adversar puternic.

— Să începem ! E timpul! Să începem ! strigau cei doi jucători în maiouri albe.

Se vedea că nu mai aveau răbdare. Și se mai vedea că erau pe deplin convinși că nu au de-a face cu un adversar prea tare.

Arbitra un tînăr înalt, atît de sprîncenat și de în-cruntat și cu o față atît de impasibilă și de străină de orice zîmbet, încît eu însumi, deși mă aflam



afară din cauză, simții că îngheț : prea era sever și neîmblîn- zit ca un judecător. Iar băieții mei, și ei, după ce se uitaseră la el, se chirciseră, se făcuseră parcă mai mici de teamă.

Cum se dădu semnalul de începere, maiourile albe se și repeziră la atac.

Băiatul mîi mare dădu o lovitură puternică din dreapta — mingea trecu jos de tot și căzu chiar pe marginea mesei. Korol rămase credincios făgăduielii de a juca atent și salvă ca prin minune mingea aceasta periculoasă. Mirat, adversarul servi mingea sus de tot, dar Repin o „respinse” calm, cu o lovitură sigură.

— Bravo! Bravo ! strigă Lucinkin.

Arbitrul se uită sever la el. Iar mingea albă tăcă-nea fără răgaz, zburind deasupra mesei încoace și încolo și ah, ce păcat ! era să fie un aut, dar Korol nu calculase bine și iată că am pierdut!

Prima partidă fu cîștigată de maiourile albe. E drept, cu numai 7 la 5, dar totuși pierdusem.

Băieții stăteau în fața mea roșii, asudați, ștergîndu-și cu mineca frunțile nădușite.

— la-ți batista, îi spuse Jenia lui Korol. Ați jucat foarte bine amîndoi. Și mai ales ați jucat foarte unit. Ai observat că apărarea lor cam șchioapătă ? adaugă ea, întorcîndu-se spre Repin.

Repin dădu tăcut din cap.

A doua partidă băieții mei o jucară cu energia desperării. Erau ambițioși amîndoi și nici în ruptul capului n-ar fi vrut să se înapoieze bătuți la Poiana Mestecenilor. Doream și eu să cîștige, și încă cum !

Partida a doua am cîștigat-o noi, deși cu o mică diferență de scor. Acum, maiourile albe se învățaseră minte și partida a treia — decisiva — o începură cu multă băgare de seamă. Nu riscau — așteptau, și nu dădeau lovituri prea tari. În primele minute ale jocului, amîndouă părțile plimbau mingea încoace și-ncolo cu grijă, de parcă s-ar fi măsurat din nou, cîntărîndu-se unii pe alții.

Și deodată Korol trimise tocmai în colțul mesei o lovitură puternică, pe care adversarul nu putu s-o

respingă. Korol, se vede, nu uitase recomandarea Jeniei, să forțeze apărarea adversarului, care era slabă, și acum trimitea minge după minge în colțul mesei. Lovituri splendide, cu neputință de parat. Pe urmă, serviciul trecu la adversar, și băiatul cel mai mare servi o minge înăltă, greu de luat. Repin sări oa o pisică și o respinse. Adversarii dădeau lovituri scurte, rapide, împiedicându-l pe Korol să intervină. Jocul se încălzea tot mai tare, într-un ritm din ce în ce mai îndrăcit. Niciunul din spectatori nu se mai uita la masa a doua. Se îngrămădău cu toții în jurul nostru. Arbitrul cel sever, cu sprâncenele încruntate amenințător, anunța imperturbabil scorul :

— Patru la patru !... Cinci la cinci...  
Totul atârna de un fir de păr ! Chiar dacă am fi bătuți, ar fi o înfrângere onorabilă. Dar parcă tot nu ne venea să ne întoarcem învinși !



Repin îi lasă la rezezeală o minge lui Korol, Korol izbește și...!

— Ur-a-a ! strigă într-un glas Tania și Jenia.  
— Bravo-o ! strigă Lucinkin.

Am câștigat ! Băieții stau cu brațele lăsate în jos, dezobișnuiți de nemișcare, și Korol se tot uită în jur — unde să se ascundă.

— Opt la șase ! Meciul a fost câștigat de școala de reeducare numărul șaizeci! anunță arbitrul.  
El le mai spune ceva băieților. Nu-i aud cuvintele, d.-ar ai mei schimbă o stringere de mină cu adversarii. Pe urmă, cei cu maieurile albe își strâng mina unul altuia. Korol și Repin se uită o clipă nehotărît la el.  
— Ei, și dumneavoastră ! rostește arbitrul. Repin îi întinde mina lui Korol și acesta i-o stringe cu putere.  
Plecăm spre casă. Zăgazul s-a rupt — băieții vorbesc neîncetat, își amintesc de toate amănuntele jocului, rid fericiți, întrerupindu-se unul pe altul. Iar eînd trenul intră în gara noastră, amîndoi strigă încă de la fereastră :

Am învins ! Am  
învins

— !Ur-a-a ! răspund băieții într-un glas.  
Și zeci de mâini se întind spre noi. Nici nu s-a oprit  
bine trenul, și cei veniți în întâmpinarea noastră îi  
smulg pe învingători de pe treptele vagonului și-i  
aruncă în sus :  
— Sus cu ei! Sus cu ei !

61

*Pe calea cea bună*

Între băieții mei existau fel de fel de prietenii și  
legături. Razumov întotdeauna își căuta un  
reazim. El simțea nevoia să fie protegit de cineva  
mai puternic și mai independent decât el. O  
prietenie liniștită și trainică îi legase pe Steklov și  
pe Jukov. În schimb, Korol nu avea în sufletul lui  
pace nici cît negru sub unghie. Nici măcar cu  
Steklov nu se înțelegea bine, prietenia lor era des  
pusă la încercare — Korol mereu rîvnea, mereu  
năzuia spre ceva ! Cît despre noile raporturi  
dintre el și Repin, raporturi care avuseseră la  
bază în trecut o dușmănie neîmpăcată, erau și ele  
foarte curioase.  
Înainte, în timpul antrenamentelor, ei se pîneau  
mereu, veșnic în gardă, urmărindu-se cu o atenție  
încordată unul pe altul, și tot ce făceau, făceau de  
nevoie, parcă, în ciuda voinței lor. „Hai să ne  
antrenăm !” „Ajunge, am obosit !” „Da, acum  
merge ceva mai bine !” Schimbau în silă două-trei  
vorbe și atît. De fapt nici nu se priveau unul pe  
altul.  
După victoria de la Leningrad, bariera nevăzută  
care îi despărțea dispăruse. Nu se mai fereau unul  
de altul, nu se mai pîneau, totul devenise mai  
simplu, mai firesc. Și cu toate astea, prietenia lor  
de acum — dacă putea fi numită prietenie — era o  
hărțuială ne- sfîrșită, deși lipsită de răutate și  
chiar veselă. Odată, în timpul orei. Sofia  
Mihailovna spuse : — Am o rugămintă, Andrei.  
Uite, culegerea de dictări pentru grupa a cincea.  
Am însemnat cîteva din ele. Te rog să i le dictezi  
lui Mitei după lecții.  
Era o mare încercare pentru Korol, dar a tăcut  
chitic, și odată mi-a fost dat să-i aud cum făceau  
împreună dictările.  
— Hai la lucru, —• spuse Mitea, — ai să vezi  
că din mine o să iasă ceva...

— Da, o să iasă ce-i bun și-o să rămână prostia.  
 — Ascultă, mă... prea te csezi !  
 — Ba tu te crezi: scrii „sobaka cu trei de „a” și mai și zici c-o să iasă ceva bun din tine.  
 — Și ce-ți pasă ție cum scriu ?  
 — Cum ce-mi pasă ? Dar cine-ți dictează ?  
 Potrivit firii sale, Korol ar fi trebuit să-i răspundă : „Du-te dracului și nu-mi mai dicta”. Dar a răspuns altfel :  
 — Înveți cu mine fiindcă așa vrei tu. Ba o să te și fălești, dacă ai să mă înveți ceva. O să te fălești și față de Semion Afanasievici, și față de Vladimir Mihailo- vici, și în general față de toată lumea.  
 Lasă că te știu eu...  
 — Bine, spuse Repin împăciuitor. Dar acum scrie, nu mai face pe firoscosul.  
 Korol scria încă foarte prost, dar dictarea lui de acum nu se putea compara cu cele de mai înainte. Nu mai era ca atunci: regulile de o parte, iar practica scrierii — de alta. Uneori se apropia de mine, cu car- tea-n mână, și-mi spunea :  
 — Uitați-vă, Semion Afanasievici, acum pot să explic orice: Cuvîntul „posmotrel” are rădăcina „smo- tret”. „Redko” se scrie cu „d” nu cu „t”. „Molodet” vine de la cuvîntul „molod”. De aici derivă și g?adul de comparație „moloje”, care va să zică „mai tînăr”. De pildă : „eu sînt mai tînăr ca dumneavoastră”.  
 Ce să-i răspunzi ? Are dreptate : e mai tînăr.  
 Primul semestru îl terminasem nu tocmai strălucit: tot ne mai înecam în belșugul greșelilor gramaticale, moralul însă îl aveam destul de bun. Iar nota „insuficient”, oricum, are felurite nuanțe: sînt unii „insuficienți” gata-gata să se prefacă în „suficienți”.  
 Știam că totul depinde de noi, de voința noastră, și de voință, într-adevăr, nu duceam dr loc lipsă. Uneori se iveau și neplăceri. Veneau așa, din senin. Bunăoară, într-o zi, Ekaterina Ivanovna a noastră — o femeie blajină, calmă, stăpînită — s-a certat foc cu inspectorul de la secția orașenească de învățămînt.  
 Ni se trimiseseră chestionare cu propunerea de a- i examina pe copii, ca să vedem cît de bine își

însușiseră ei hotărârile Congresului al XVII-lea al partidului. Răsfoind chestionarele, Ekaterina Ivanovna spusese că poate erau bune pentru ai mari, dar că băieților ei nu aveau să le folosească : prea erau grele și copiii prea mici.

— Dar uite, aici sînt întrebări speciale pentru primele patru grupe.

Nu, degeaba, tot nu le dau, Semion Afanasievici. înțelegeți, cînd copiii îl ascultau pe Nikolai Ivanovici, era cu totul altceva. Nikolai Ivanovici le vorbea din inimă și pe înțelesul lor. Pe cînd cu chestionarele astea seci nu vom face altceva decît să-i plictisim pe copii, și vom zădărnici, vom distruge totul. Nu se poate.

Și refuzînd să primească chestionarele, Sofia Mihailovna fusese chemată la secția de învățămînt. Iarna era pe sfîrșite. Se apropia primăvara, și pre-tutindeni văzduhul răsuna de zvonurile vieții celei noi: troienele de mai ieri se năruiau, prefăcîndu-se în băltoace, care scînteiau în bătaia soarelui, ușor încrețite de adierea vîntului. Turțurii coborau și ei grăbiți pe prichiciunile ferestrelor în picuri limpezi, sonore. Iar acele lor de gheață, alunecoase, băieții și le strecurau unul altuia în joacă pe după guler sau le sugeau ca niște acadele, plescăind cu poftă din limbă, în ciuda opreliștelor noastre.

Și iată că într-o zi, pe la sfîrșitul lui aprilie, Sofia Mihailovna veni la mine în birou cu „Pravda” în mînă.

— Ia uitați-vă, Semion Afanasievici. Am luat ziarul în mînă. În el era publicată hotărîrea C.C. al P.C. (b) „Despre supraincercarea școlarilor și pionierilor cu sarcini sociale-politice”, în care se spunea: „Să se înceteze imediat prelucrarea hotărîrilor Congresului al XVII-lea al partidului și problemelor teoriei marxist-leniniste în școlile primare”...

— Uite că a avut dreptate Ekaterina Ivanovna a noastră ! spuse mindră Sofia Mihailovna.

Și eu mă mindream cu Ekaterina Ivanovna. Și cum era să nu fiu mindru de ea ?

Altă dată, un ziarist, venit special să stea de vorbă cu un pedagog experimentat, s-a luptat în zadar cu ea o zi întreagă : ea îi tot răspundea că n-are ce să-i .spună — că lucrează ca oricare altul și nimic mai mult. Numai că noi toți o vedeam cum lucrează și-i apreciam munca, mintea limpede și ochiul ei ager. Ea îl cunoștea pe copiii noștri, cum îi putea cunoaște numai o mamă foarte iubitoare și foarte atentă, și era bună în adevăratul înțeles al cuvintului, fără nici o umbră de sentimentalism, fără acele exteriorizări și dulcegării, care — mărturisesc — îmi erau nesuferite și prin care uneori caută să scape de copii oamenii incapabili să muncească simplu, serios, fără a se da în spectacol, incapabili de un adevărat devotament, pornit din inimă. Iar ea îi învăța în așa fel pe băieți, încît foarte curînd învățătura devenise pentru ei lucrul cel mai interesant în viață, cea mai mare bucurie a lor. Și dacă Ekaterina Ivanovna credea că ceva este bine, just, nu mai dădea nici un pas înapoi, oricîte neplăceri ar fi amenințat-o.

...Iar în mai, eu am fost acela care i-am adus Sofiei Mihailovna „Pravda” și i-am spus solemn :

— Uite ce poate Sofia Mihailovna a noastră !

Începu să citească, și fața ei, întotdeauna palidă, se îmbujora de plăcere.

— Asta este într-adevăr o bucurie, Semion Afana- sievici, spuse ea, ridicîndu-și ochii de pe ziar. Nici nu vă puteți închipui măcar cît de mult o să se schimbe acum toate. Mai țineți minte convorbirea noastră din august, înainte de înrîp’utul amiui școlar? D-r Elena Grigorievna !

Da, țineam minte. Și iată că acest număr al ziarului cu hotărîrea „Despre predarea istoriei în școlile

U.R.S.S.” rezolva dintr-un condei toaie greutățile noastre, punînd toate lucrurile la locul cuvenit. Da, nu este îngăduit să li se dea copiilor definiții

ale formațiilor politico-sociale, niște scheme  
sociologice abstracte în loc de istoria vie și  
concretă a societății. Da, trebuie să li se  
povestească în mod real și interesant  
evenimentele și faptele — să fie logic legate secol  
de secol, epocă de epocă, trebuie să li se  
vorbească despre personalitățile istoriei astfel,  
încît copiii să-i vadă ca pe niște oameni vii, așa  
cum îi înfățișase Vladimir Mihailovici pe Tiberiu și  
Caius Grachus.

Această hotărîre îl făcea pe profesor să aibă mai  
multă încredere în el însuși. Ea spunea : ai mers  
pe o cale bună, simțul tău pedagogic nu te-a  
înșelat. Ideile tale nu rămîn fără ecou, ești auzit și  
alții se gîndesc și ei la ce te frămîntă pe tine.  
Lucrează, gîndește-te, împărtășește-ți îndoielile,  
descoperirile — nimic nu va rămîne fără urmă,  
căci opera ta e opera întregului popor.

Hotărîrea în legătură cu modul de predare în școli  
a istoriei și geografiei cuprindea toată experiența  
celor mai buni pedagogi de la noi, din Leningrad,  
și desigur, din toată țara.

Sofia Mihailovna trimisese o scrisoare la  
Comitetul Central al partidului. Scrisese și  
Vladimir Mihailovici, și mereu, mereu soseau  
scrisori de la pedagogi — soseau de pretutindeni.  
Hotărîrea aceasta era rodul experiențelor,  
gîndurilor și frămîntărilor lor.

În aceeași seară ne-am adunat cu toții în  
cancelaria profesorilor, am citit din nou „Pravda”,  
acum mototolită de atîtea mîini prin cite trecuse,  
și-am stat să mai vorbim și să ne sfătuim cum să  
lucrăm mai departe.



*Elena Grigorievna tăcuse toată seara. Oamenilor încăpăținați le vine greu să-și mărturisească vina. Dar hotărârea lovea mai ales în ea. Prinziind o privire a lui Vladimir Mihailovici, ne-am înțeles dintr-o dată gîin- dul : și ea își dădea perfect de bine seama de greșeala ei ! „Am venit să văd dacă-i așa...”*

„Să trăiești, Semion ! Îți scriu din partea lui Anton Semionovici.

Acum de curînd în comuna noastră a fost trimis un băiat. La început fusese repartizat la detașamentul lui Zireanski și începuse să lucreze la uzină și să învețe în grupa a treia, însă pe urmă a trecut în grupa a patra sau, mai exact, în clasa a IV-a : fiindcă acum știi. avem clase. Lucrează binișor, cu învățătura nu se prea omoară el, dar am băgat de seamă că are ceva pe suflet, că ceva îl apasă. Acum cîteva zile ne-a povestit că a sosit aici din Leningrad, că un timp a fost la școala ta și că pe urmă a plecat. Nu ne-a spus de ce a plecat și nici Anton Semionovici nu l-a mai întrebat. Și ne-a mai spus ceva, cam în felul ăsta :

— Am auzit eu despre comuna voastră de la Semion Afanasievici, dar nu l-am crezut. Și am venit să văd cu ochii mei...

— Ei, și acum te-ai convins ?

— Da, ra-am convins.

— Așadar, Semion Afanasievici nu te-a mințit ?

— Nu, nu m-a mințit, zice.

Numele acestui Toma necredinciosul este Pletnirov. Mi se pare însă că-l mai roade ceva. Poate are un prieten acolo, la școala voastră, poate îi e dor de tine, nu știu nici eu. Dar se vede că e fră-mîntat. Anton Semionovici te întreabă ce-l sfătuiești să facă ?

Al tău, *Nikolai.*”

Citeam scrisoarea și parcă-l vedeam înaintea mea pe Anton Semionovici, comuna întreagă, pe autorul scrisorii, bunul meu prieten Kolea Verșnirov, fost co-Ionist, iar acum medicul comunei, și-l vedeam și pe Toma necredinciosul — pe Pletnirov. Da, fără îndoială că el încă din prima

clipă a înțeles că spusese adevărul, că totul era așa cum le povestisem. Pricepuse asta de îndată ce zărise porțile aceluia palat, de îndată ce-i călcase pragul și văzuse fețele comunarzilor, pe Anton Semionovici, profesorii, uzina...

Îmi venea să mă reped numaidecît în grădina de zarzavat, unde lucrau băieții, și să strig încă de departe : „Korol ! Volodea ! Am aflat unde e Pletniov !”

Dar mă stăpîinii.

— Kostik, — strigai eu, scoțînd capul pe fereastră, — du-te și cheamă-i la mine pe Alexei Savici și pe Ekaterina Ivanovna...

— Și pe tanti Sonia ?

— Da, și pe tanti Sonia, dar fuga, Kostik! Kostik se execută îndată și peste cîteva minute se adunaseră la mine cu toții. Spre fericirea mea, veni și Vladimir Mihailovici, deși la ora aceea stătea de obicei acasă.

Le-am citit scrisoarea lui Verșniiov.

— Da, așa caracter mai zic și eu, spuse Alexei Savici. S-a dus să vadă cu ochii lui dacă nu l-am înșelat. Ca după aceea să-i scrie lui Korol și lui Razumov : „Uite-așa și-așa, băieți, ne-au dus ! Nu există nici o comună...

— ...Și nici uzină, nici nimic... Dar dacă a născocit povestea asta cu verificarea ? mă întrerupse pe neașteptate Ekaterina Ivanovna. Fiindcă, înțelegeți, să se întoarcă aici... nu-l lasă ambiția, și-atunci a găsit o soluție de compromis. Dumneavoastră ce credeți ?

— Se poate să fie și-așa. Dar acum ce facem ? Să-i scriem ?

— Am o idee, interveni Vladimir Mihailovici. Acum nu știu dacă veți fi de acord cu ea... Dar eu cred că mai bine : ar fi să trimitem cîtiva băieți acolo, să vadă comuna „Felix Dzerjinski” — ar fi mai folositor pentru ei...

...Peste două zile, Korol și Repin plecau împreună la Harkov — atît de zăpăciți, încît le pierise graiul

— ca să-i ducă o scrisoare lui Anton Semionovici. Razumov era bolnav, de aceea nici nu-i spusese unde plecaseră băieții : de fapt ar fi trebuit să

plece și el. Născocisem la iuteală o explicație oarecare, dar el nu-mi răspunde decât atât:

— Mi-e urît fără Korol...

Galia stătea mult timp cu el la infirmerie, citindu-i cu glas tare povești. Se pricepea de minune să îngrijească bolnavii și deseori îi spuneam : „Ar fi trebuit să faci medicină, nu pedagogia”. „Las’ c-o să-mi prindă bine și școala pedagogică”, îmi răspundea totdeauna.

— Ia spune-mi, Semion, mă întrebă ea într-o zi (era la vreo zece zile după plecarea lui Korol și a lui Repin), așa-i că nu-l simpatizezi pe Volodea ?

•— Ce te face să crezi că nu ?

— Uite așa. Cred eu.,,

— S-ar putea.

— De ce?

— Vezi, el e o fire nefericită, și mie asta nu-mi place. Să-l luăm, de exemplu, pe Petka. N-a știut ce-i aia familie, a avut o copilărie grea, dar acum uită-te și tu la el, trăiește și se bucură. Se bucură de orice. Din toată inima. Pe’ cînd la Volodea al tău barometrul arată întotdeauna „vreme rea”. Și nu-i de loc bine așa.

•— Dar eu cred, — încep Galia supărată, — că e rău să vrei ca toți oamenii să fie pe același calapod. Și mai rău e cînd privești lucrurile superficial. Dacă te-ai uita mai atent, ai vedea că Volodea este un bun tovarăș. Foarte atașat și foarte credincios.

Am încercat să-i spun : poți să fii bun tovarăș, devotat și credincios, fără să fii veșnic plouat. Dar tocmai în clipa aceea ni se nduse o telegramă.

„Nu vrei să mi-i lași mie pe tustrei, semn de întrebare.

*Makurenko.*”

Stăteam cu telegrama în mînă, sucind-o cînd pe-o parte, cînd pe alta. Ce-nseamnă asta ? Nu vor să se mai întoarcă ? Vor să rămînă acolo ? E cu neputință ! Dar de ce ar fi cu neputință, mă rog ? Școală ca a lor, și uzina, și oamenii de acolo... nu mai vorbesc de grădină... La naiba, de ce ar fi cu neputință ? Aici la noi e mult mai rău. N-avem nici uzină, nici o casă atît de bogată, ne mai lipsesc multe. Iar acolo... Și totuși, totuși, nu ! Nu se

poate ! Hai, Pletniov... Hai să zicem și Repin ! Dar Korol ? Nu, nici Repin n-ar putea să facă așa ceva ! Atunci ce-nseamnă toate astea ? De ce mă întreabă Anton Semionovici ? Pe cine vrea să-ncerce ? Dar nu, nu încearcă pe nimeni. Ah, cine-mi ești, Anton Semionovici ! Lasă că te cunosc eu ! Ai văzut trei băieți buni și-acum, gata, vrei să-i oprești la dumneata !

Dar totuși, ce să mă fac acum ?

— Tu ce zici ? îl întreabai pe Jukov, arătându-i telegrama.

Jukov luă telegrama în mână, o întoarse ca și mine pe-o parte și pe alta, sperînd parcă să găsească în cele din urmă o explicație, să mai descopere un cuvînt-două, care-i scăpaseră, apoi, tușind odată, spuse, nu știu de ce, cu o voce de bas :

— Eu, unul, Semion Afanasievici, aș răspunde așa : „Să hotărască ei singuri”.

— Bine, — zisei eu, — așa o să și scriem !

Am trimis telegrama în aceeași zi.

A trecut o zi — nici un răspuns. A mai trecut una — nimic.

— Dar prost mai merge telegraful nostru! spuse Alexei Savici în treacăt, după masa de prînz.

— Zău, ar trebui să scriem la ziar, ai de la poștă își fac de cap, remarcă mai pe seară și Vladimir Mi-hailovici.

Răspunsul sosi abia după trei zile. Stăteam în cerdacul școlii. Era un amurg cald și înmiresmat de mai, mirosea a primăvară, a frunză crudă, și pe cerul palid abia răsăriseră, verzui, primele stele. Cînd deodată pe cărarea dinspre parc se iviră niște umbre. Numai Razumov, cu ochii lui ageri, le putu desluși, sau poate inima să-i fi spus ?...

— Korol ! Pletniov !

După el, toți săriră deodată în picioare și începură să alerge în întîmpinarea băieților. Erau trei: cel de-al treilea, Pletniov, în persoană, în uniformă de comunard, cu pantaloni bufanți ca de călărie și cu o cămașă-albastru-închis, cu guler alb, răsfrînt.

Băieții parcă scăpaseră din lanț; îi zgîlțiau pe cei trei, îi trăgeau din toate părțile — Kostik sărise de gitul lui Korol și rămăsese așa atîrnat, cu capul

lăsat pe spate, dînd din picioare și țipînd de bucurie. Mai puțin iute decît ceilalți, Razumov ajunse printre ultimii la Pletnirov. Băieții stătură o clipă nemișcați, față în față, și deodată Razumov făcu primul pas — se îmbrățișară. Ceilalți, tulburați de manifestările acestea neobișnuite, întoarseră capul și începură să vorbească și mai tare decît pînă atunci. Doar Korol se uita la ei, înțelegător, cu îngăduință.

— Uite, se sărută ! strigă Lenocika mirată.

— Ba nu se sărută de loc ! îi tăie vorba Lira cu asprime.

Pe urmă, Pletnirov se apropie de mine. Se schimbase de cînd nu-l mai văzusem — se făcuse mai voinic, mai spătos, și nu mai părea atît de deșirat. Vara abia începea, dar soarele arzător al Ucrainei îl și înnegriise ; nasul îi era jupuit tot. Fața lui deschisă respira sănătate, iar ochii, adînciți în orbite, nu mai aveau căutătura aceea răutăcioasă, neîncrezătoare. Mă uitai la el, în lumina felinarului din fața scolii, și deodată, nu știu cum, parcă îl văzui că se tulbură.

— Anton Semionovici m-a rugat să vă transmit salutări, spuse el, bilbiindu-se puțin și amuțind deodată.

Îi întind mina. El o strînge tare, cu bucurie. Ce să mai stă să vorbim... Și-așa totul e limpede ! Cei trei sînt conduși în sala de mese și toți, buluc, după ei. Pletnirov și Korol înfulecă unul după altul coltucii de pîine (coltucii sînt delicatesele noastre și băieții de serviciu au găsit destule pentru tustrei) și sorb cu poftă din ciorbă, izbutind totuși să nu tacă o clipă. Povestesc, întrerupîndu-se unul pe altul, despre călătoria lor, despre comună, despre Anton Semionovici. Și, ciudat, fiecare povestește în felul lui. Pletnirov, ca un obișnuit al casei, care știe totul pînă în cele mai mici amănunte... „La noi acolo...” zice el foarte firesc, ca și cum și-ar fi petrecut în comună o jumătate de viață. Iar Korol, ca un om care a descoperit o țară nou, minunată, povestește înflăcărat, sărînd de la una la alta. Repin adaugă și el cînd și cînd cîte o vorbă, dar mai mult tace, deși mîncîcă și bea cu aceeași poftă ca și ceilalți doi.

— Și de ce n-ați vrut să mai veniți înapoi ? îi întreabă ,deodată Petka, sever.

— Ei, „n-am vrut” ! îl fulgeră cu ochii lui gălbui Korol, și lasă la o parte lingura, simțind că aici trebuie să dea unele explicații — și nu numai spre lămurirea lui Petka. Anton Semionovici a zis : „Rămîi nești la noi”. Iar noi i-am răspuns : „Și cu cei de-a- casă ce facem ?” Și el, așa serios, zice : „Am să-l întreb pe Semion Afanasievici.” Și a trimis o telegramă, iar noi nu știam ce să spunem. Sosește telegrama cu răspunsul, ni-o arată și iar ne întreabă : „Ei, cum hotărâți ?” „Eu, — zic, — trebuie să mă întorc. Nu știu, Pletnirov și Repin...” Repin zise și el : „E foarte bine aici, dar nu pot rămîne.” Pletnirov la fel : „Ce să-i fac ? zice. Dacă au venit după mine... nu se poate, înțelegeți”... Atunci Anton Semionovici a început să ridă : „Aveți dreptate, zice. Duceți-vă !” Și am venit. Am adus fotografii, scrisori!

— Scrisorile le-am cusut uite aici, spune Repin și bagă mina în sîn.

Ei, nu așa, că le rupi ! Mai pe urmă, în dormitor, îi oprește Korol.

...Peste o jumătate de oră, Andrei bătu la ușa biroului meu.

— Le-am scos... Pofțiți scrisorile. Și-mi întinse trei plicuri : de la Kolka Verșinov, de la Alhoșa Zireanski — comandantul detașamentului patru — și de la Anton Semionovici.

— Ei, ce zici, îți place comuna? întrebai eu, punînd deasupra celorlalte scrisori scrisoarea lui Anton Semionovici.

— Mie... începu Andrei.

Și izbucni în plîns. Lăcrimile îi curgeau șiroaie-și-roaie pe obraji, fără întrerupere ; încerca stîngaci să și le șteargă, ducînd repede mina la ochi, dar degeaba.

— Ce-ai, Andrei ? Ce-i cu tine ? îl întrebai eu, luîndu-l de umăr.

Iar Andrei, ferindu-și fața și căutînd să-și înăbușe suspinele, plîngea din ce în ce mai tare.

Il lăsai în pace. Mi se păru că înțelesesem de ce plîngea, deși nu scosese nici un cuvînt. Mai plînsese el aici, în fața mea, și în urmă cu un an,

dar atunci fusese cu totul altceva. Pe cînd acum lacrimile parcă-i spălau sufletul de urmele neîncrederii, de amărăciunea mindriei rănite. Se vede că lacrimile astea se strînseseră de mult în el, și acum în zadar încerca să le oprească. Fără să-l mai privesc, desfăcu plicul. Scrisoarea n-o mai am, s-a pierdut, din păcate, cum s-au pierdut și multe altele. Dar pe aceasta o țin minte pe de rost, cuvînt cu cuvînt:

„Anul acesta îmi voi lua concediu și voi veni la tine... îmi scria Anton Semionovici. Asta însă pe la începutul toamnei, mai devreme, nu. Ai băieți buni și vreau să fac cunoștință cu toți — oricum, îmi sînt nepoți. Cred că Andrei are nevoie încă de multă înțelegere. Totul e o chestiune de timp. Nu văd cum ar putea fi altfel. Doar știi foarte bine că munca noastră e un șir de eforturi, mai mult sau mai puțin îndelungate, dar care uneori pot să țină și ani de zile, nemai- vorbind de acele conflicte și contradicții în care interesele colectivului și indivizilor îți par încalcite în noduri complicate. În cei paisprezece ani cît am muncit aici, în colonie, n-am avut nici măcar două cazuri cu totul asemănătoare. Și acum, ascultă. Aș fi vrut să-ți spun lucrul acesta la toamnă, cînd ne vom în- tilni, dar uite, m-am răzgîndit. Te povățuiesc să te gîndești la cineva care ar putea să te înlocuiască la Poiana Mestecenilor...”

Mi-am ridicat privirea de pe scrisoare. Repin își ștergea lacrimile. întîlnindu-mi privirea, o bănuială îi încolți în suflet. Nelinistit, mă întrebă :

— S-a întîmplat ceva ?

— Nu, nimic, răspunsei eu.

îmi era peste puțină să-mi inchipui că m-aș fi în- voit să plec de acolo, să-l las pe Repin și pe toți ceilalți băieți care în clipa aceea făceau să răsunе poiana de strigătele lor. Dar în același timp înțelegeam prea bine și altceva : că Anton Semionovici nu mi-ar fi dat degeaba sfatul pe care mi-l dăduse. Ce-ar putea să însemne asta ?

În aceeași seară îi scrisese profesorului Repin. îi scrisese că peste cîtva timp va putea să vină la Poiana Mestecenilor să-și vadă băiatul — și atunci aveam să hotărîm împreună ce era de făcut.

„E bun ?”

Fără să-i spun cuiva vreun cuvânt, mă gîndeam mereu la ce-mi scrisese Anton Semionovici. Să fie oare cu adevărat necesar să plec de-aici ? Pentru mine asta era ca și cum aș fi fost îndemnat să-i părăsesc deodată pe-ai mei, pe Galia, pe Kostik, pe Lena. Sau ca și cum mi s-ar fi cerut să mă

reneg, să\* mă părăsesc pe mine însumi. Bineînțeles, știam că voi face așa cum avea să spună Anton Semionovici : dacă spune el, înseamnă că așa trebuie. Dar mie mi se părea că nimic pe lume nu l-ar fi putut îndreptăți să mă re-

cheme de la Poiana Mestecenilor. Dar dacă totul nu e decît o presupunere ?...

„Explicați-mi mai amănunțit de ce trebuie să-mi caut un înlocuitor”, îl rugam eu pe Anton Semionovici în scrisoarea pe care i-o trimiseseam. Iar el îmi răspunse : „Deocamdată este prea devreme ca să vorbim despre asta. Dar să te gîndești la un om care ar putea să te înlocuiască. Noi, pedagogii, trebuie să ne gîndim întotdeauna la un înlocuitor, ca orice comandant în luptă”. Băieții îi asaltau cu întrebările pe cei trei eroi, iar Korol povestea neobosit, adresîndu-i-se din cînd în cînd lui Pletniov, ca \* să-i adeverească spusele, ca

unuia care cunoștea totul, în amănunt.

— Dacă-ți spun... Uite, întreabă-l și pe Pletniov, să-ți spună și el.

— Ce mai casă! Ce uzină ! Dar băieții! Și mai ales Anton Semionovici!

— E bun ? întrebă brusc Petka.

— Bun ? repetă Korol cam nesigur. Cum să-ți spun mai bine...

— Lasă că-i spun eu... -îi sări în ajutor Pletniov.

Eu m-am împrietenit acolo cu un băiat, un băiat foarte bun, Vaska Kliușnik îi zice. El e comandant, dintre cei mai buni, cam cum e Jukov la noi (comparația era făcută pe un ton foarte firesc și binevoitor). Așa, care va să zică. El, și într-o zi comuna plecase într-o excursie cu vaporul, și Kliușnik îi ceruse voie lui Anton Semionovici să coboare într-un port, să vadă orașul. Avea el acolo



niște cunoscuți. Zice : „Invoiți-mă numai până la patru.” Iar Anton Semionovici îi spune : „N-o să ai timp până la patru, mai bine până la șase.” Iar Vaska, nu și nu : „Mi-ajunge pîn' la patru !” „Ei bine, du-te!” Și s-a întors la patru și un sfert. Anton Semionovici îl ia din scurt: „Eu te-am întrebat dacă poți să te întorci pînă la patru și tu te-ai încăpățînat... Acum, ce să-ți fac, am să te trag la răspundere. Trebuia să te gîndești, să socotești bine timpul. Du-te la arest.” Și Kliușnik rămase consemnat pe vapor. Au trecut pe lângă Odesa, și pe lângă alte orașe frumoase, iar Kliușnik ședea pe punte. Uite așa l-a pedepsit Anton Semionovici. Acum zi și tu, cum crezi — e bun ori nu ?

Covîrșit de exemplul acesta, Petka nu știa ce să mai spună.

Iar Korol adăugă și el :

— Și să vezi cum îți mai ține socoteală, cum și ce-ai făcut! Și cu cît are mai multă încredere în tine, cu atît te freacă mai mult. Uite așa e acolo la el.

Eu ascult și mă gîndesc — da, așa este: acesta este lucrul pe care Anton Semionovici îl socotea esențial în munca pedagogului: să respecti cît mai mult omul și să-i ceri tot ce crezi că poate să dea. Altfel nimic nu e cu putință : parcă unui om pe care nu-l respecti poți să-i ceri ceva ?

Și mă mai gîndesc : l-am cunoscut prea puțin pe Pletniiov. Îl cunoșteam doar indirect, din spusele lui Korol și ale lui Razumov. Acum un an n-am avut timp să-l văd ca lumea, să-l înțeleg. Iar acum îmi dau seama : nu degeaba le lipsea atît de mult i prietenilor săi. E un băiat bun. Și cu cap.

Povestirea lui Pletniiov mă făcuse să mă gîndesc la o întîmplare din trecut. Era în 1922, primăvara, Noi — cei mai mari din colonie — Burun, Verșniiov, Zadorov, Beluhin și cu mine trebuia să ne apucăm de învățatură : voiam să intrăm la facultatea muncitorească. Mă aflam la

începutul unui drum nou în viață. Trecutul mă năpădise dintr-o dată cu o putere de neînving. Mă vedeam din nou păstor și argat, muncind pentru nouă copeici cît era ziua de mare, din zori și pînă noaptea tîrziu... mă vedeam și ca însoțitor de orbi, apoi într-o tabără de țigani... Vagabond, fără cămin... răbdînd de foame, de frig. Pe urmă întîlnirea cu Anton Semionovici, colonia — iar acum, iată-mă pregătindu-mă pentru facultatea muncitorească !

Umblam năuc prin colonie, neștiind ce să fac, de ce să mă apuc. În cel din urmă găsisem :

— Anton Semionovici, lăsați-mă să mă duc pînă acasă ! N-am mai fost de cinci" ani.

— Ți-o fi dor de mama ?

— Mie, dor ? Nu, vreau să văd și eu ce mai e pe-acasă...

— Va să zică vrei să vezi ce mai e pe-acasă, de-asta... Măi, măi... Bine. Sigur, trebuie să te mai duci și pe-acasă. Chiar azi am să rog sfatul comandanților... fiindcă, știi, fără asta nu se poate. Apoi, pe cînd mă depărtați, adăugă : Și să nu-ți fie rușine dacă ți-e dor... Vrei s-o vezi pe mama, foarte frumos, spune, nu te sîi !

Da, n-o mai văzusem de cinci ani. Primii trei ani mă știam un om pierdut și nu-mi venea să dau pe-acasă. Iar după ce nimerisem în colonie, tot așteptam să mă îndrept ca, revăzîndu-mă, mama să nu mai sufere, să nu mai plîngă, ci să se bucure din toată inima.

...În aceeași zi, sfatul comandanților îmi eliberă o dovadă :

„Adeverim prin prezenta că Semion Karaba- nov, membru al coloniei „M. Gorki", este învoit pe baza hotărîrii sfatului comandanților, să plece în raionul Ciutovski, satul Storojevoe, din ziua -de luni, 22 mai 1922, pînă sîmbătă, 27 mai 1922, orele 12.

Directorul coloniei,

A. Makarenko.  
Secretarul sfatului comandanților, N. Verșniiov"

Nici n-am simțit cînd am făcut treizeci de verște,  
și iată-mă în satul meu natal. Uite podul, biserica,  
toate au rămas așa cum fuseseră pe vremuri, doar  
că par ceva mai mici. Sau poate unde am crescut  
eu ? Era seară, oamenii se-ntorceau de la cîmp,  
toți se uitau după mine lung, iar eu nu mergeam  
— zburam : iute, iute acasă ! Trecînd pe lîngă  
fîntînă, o femeie spuse :  
— Oare nu-i mezinul lui Karabanov ?  
O alta îi răspunse :  
— Da' de unde, acela și-a luat lumea în cap !  
Uite și căsuța noa'stră. Oare cine stă-n prag ?  
7»lăma !... Poate mă așteaptă aici de cîinci ani...  
Văzîndu-mă, îmi aleargă înainte cu brațele  
întinse, plin- gînd. De ce plînge ? N-am venit  
acasă întreg și nevătămat ?...  
Toți mă îmbrățișează — uite-I pe tata, pe frate-  
meu. Dar de ce-i atîta lume în casă la noi ? O, am  
venit tocmai la timp : peste cîteva zile e nunta lui  
frate-meu și la noi în casă, de dimineață pînă  
seara, femeile cos, coc plini, fac pregătiri de  
nuntă. Ce forfotă, ce zarvă, toți trebăluiesc, dau  
zor, mă rog, ca în ajunul unei nunți. Bineînțeles, și  
eu mă apucai îndată de treabă, și numai atîta  
căutam : să fiu cît mai aproape de mama ; dar nici  
ea nu mă lăsa de lîngă ea, mă tot chema să-mi  
spună ba una, ba alta.

Iar zilele parcă se rostogoleau de pe un povârniș de munte, n-apucai să privești bine-n jur și gata seara ! Acasă se schimbaseră multe. Nu mai pridideam să ascult și să văd totul. Țăranii primiseră loturi din moșile boierilor. Taică-meu căpătase și el cinci deșeatine, el care înainte n-avea nici o palmă de pământ. I se mai dăduse o vacă, un cal. Calul era bun, voinic, murg, cu o stea albă-n frunte. În satul nostru se deschisese un club și o sală de lectură ; tineretul pregătea o piesă de teatru. Vechiul nostru Storojevoe era de nerecunoscut! Dar iată că-n noaptea de vineri spre sâmbătă, mi-am adus deodată aminte : miine, la douăsprezece, trebuie să fiu înapoi în colonie ! Am sărit din căruța cu fin (acolo dormeam) și am dat buzna în casă. Tata și fratele se și culcaseră, mama stătea la sobă cu spatele la mine.

— Mamă ! Miine dimineață plec !

Se-ntoarse, ca și cum ar fi lovit-o cineva în creștet :

— Unde să pleci ? Dumnezeuule!

Tata își ridică de pe pernă capul, se trezi și fratele-meu. Le spusei că trebuie să plec.

— Ce tot spui, Semion ! băguia mama.

Duminică e nunta fratelui tău bun și tu să pleci sâmbătă ? Vino-ți în fire !

Fratele și el stăruia să rămîn. Numai tata nu se împotrivi :

— Ce să-i faci !... Du-te să mai dormi : ai cale lungă de bănut. Dacă nu se poate, nu se poate... în zori sării în picioare și mă gătii de drum.

Mama-mi dădu plîngînd sacul cu merinde, tata-mi întinse o chesea cu tutun — să i-o duc în dar lui Anton Semionovici. I-am îmbrățișat pe-ai mei, și-am pornit, auzind din urmă glasul disperat al mamei : „Poate rămii... ai ?”

La unsprezece și ceva intrai, sau mai bine-zis năvălii în colonie și mă și repezii în biroul lui Anton Semionovici. El se sculă și ne îmbrățișară, de parcă nu ne-am fi văzut de un an de zile.

— Ei, stai jos și povestește. Ce-i pe-acasă ? Dar în sat ?

—• Uitați, tata v-a trimis un dar, tutun cultivat de el... Nu voiau să mă lase să plec, mă tot rugau să rămân.

— Ca să te faci plugar ? Sau voiau să te-nsoare ?

— Ați ghicit, dar pe jumătate. Frate-meu are nunta mii ne.

— Fratele ?... Așa-a... Și tu, care va să zică, n-ai rămas ?

— Cum să fi rămas ?

în clipa aceea se ivi în ușă Verșniiov.

— Pot să intru, Anton Semionovici ? Noroc, Se- mion ! Dă dovada-ncoa', că de nu te dau întârziat...

— Ia, Nikolai, sună adunarea comandanților! îi spuse Anton Semionovici.

Peste trei minute, toți comandanții se adunaseră în birou.

— Iertați-mă că v-am întrerupt de la lucru, — spuse Anton Semionovici, — dar chestiunea mea nu suferă amânare : vă rog să-i prelungiți învoirea lui Semion pînă luni. Mîine e nunta lui frate-su. Eu încremenii.

— Lăsați, Anton Semionovici ! O să se facă nunta și fără mine...

— Ei, ei ! Nu te mai preface ! Doar atît aștepți ! Incepură să strige cu toții.

— Liniste! ordonă Anton Semionovici. Cer asta nu de dragul tău, Semion, ci pentru mama ta. Cum i-o fi venit ei să te lase să pleci în ajunul unei zile ca asta ?

— Propun ca Semion să se reîntoarcă obligator în concediu ! declară Verș nov.

— Dar să mai vină cineva cu mine! îi rugai eu. Și din nou se întocmi o dovadă de învoire, dar de astă dată pentru mine și Burun. Ne-am pregătit îndată de drum, și hai înapoi ! Iar eu uitasem că în ziua aceea mai făcusem o dată drumul de la Storojevoe la colonie. Dar nici n-apucasem să mergem o verștă, că în urmă auzirăm un tropot de cal. Ia te uită ! Era brișcă noastră.

Brișcă ne ajunse din urmă, și un glas cunoscut strigă :

Haideți sus, repede ! Burun, urcă-te aici, lângă mine, tu Semion, pe capră. M-am hotărât să petrec și cu cu voi la nuntă.- — Dumneavoastră, Anton Semionovici ? Veniți la noi ? La Storojevoe ? — Păi, ce ? Voi să petreceți și eu nu ? Sau ți-e teamă că o să vă beau tot vinul ? Drept răspuns îl împinsei pe Burun în brisă, mă urcai pe capră, luai hăturile în mină și, să te ții ! Mari a noastră, în viața ei .nu gonise într-un galop mai turbat ! Știam de ce venise și el : ca să nu trebuiască să mai fac pe jos, a doua oară în aceeași zi, cei treizeci de kilometri. Pentru mine și ai mei, venirea lui era un dar, un dar neprețuit, care făcea ca sărbătoarea noastră să fie și mai veselă, și mai frumoasă ! El este atât de înțelegător ! Și-acum, după doisprezece ani, își va da seama, desigur, cât de mult țin să ne întâlnim. cât de important e pentru mine să vină aici și să vadă cu ochii lui totul!

**64**

*16 iunie*

Dacă oprești pe neașteptate un om care aleargă din răsuputeri, poți să-i provoci moartea. În vara anului 1934, viața noastră era ca un iureș năvalnic, plin de fericire, de nerăbdare, năzuind mereu înainte. Astăzi, nici nu mai știu cum să povestesc întâmplarea care m-a oprit din fugă, retezându-mi atât de năprasnic avântul acela fericit, impetuos, încât era cât pe-aci să-mi zdrobească viața.

Era prin iunie. Împreună cu prietenii noștri de la Leningrad, ne pregăteam să plecăm la Peterhof. Excursia trebuia să dureze trei zile.

— Sigur, nu e cum ai pleca în Crimeia sau în Cau- caz, — reflecta Korol, — dar nu-i nimic. Începem cu Reterhoful, iar la vară, cine știe, poate că o să plecăm și în Crimeia.

Ne pregăteam pentru mica noastră excursie, ca și cum am fi pornit la capătul pământului. Jocul militar din vara trecută ne familiarizase cu harta, cu semnele topografice, și câte puțin și cu alfabetul Morse (în ciuda protestelor Ekaterinei

Ivanovna). Și acum băieții desenau hărți mari, centralizatoare — fiecare detașament avea câte una a lui. Aproape în fiecare zi veneau la noi delegați din Leningrad, iar noi îi trimiteam acolo pe-ai noștri. Era ceva asemănător cu zarva sărbătorească dinaintea nunții din Storojevoe : fiecare își avea misiunea lui, și misiunea asta i se părea lucrul cel mai de seamă. Și erau clipe cînd toți ste speriau : dacă n-o să izbutim să le terminăm pe toate la timp ? Totuși, fiecare era încredințat că aveam să fim pregătiți cum nu se poate mai bine !

Excursia urma să înceapă la 15 iunie, iar în ziua de 14, centrul de triere din Leningrad ne trimise un băiat nou. Stătea în fața mea — îndesat, butucănos, cu un cap disproporționat de mic și ciudat de colțuros : ceafa părea teșită, fruntea era joasă, teșită și ea, iar ochii adînc înfundați în orbite. Avea o față cenușie, palidă : buzele, obrajii și fruntea — toate erau deopotrivă de cenușii, lipsite de culori. Mă uitam la băiatul acesta ciudat, pămîntiu la față, și mă întrebam cu necaz : de ce atunci cînd căminul nostru era destinat copiilor greu educabili, pedagogii trimiteau încoace copii obișnuiți, normali, ca Jukov, Steklov, Korol, Ra- zumov. Iar acum, cînd nimeni nu mai avea curajul să-i mai numească pe băieții mei greu educabili, pedagogii îmi trimit un element despre care pot spune din capul locului că e într-adevăr anormal, bolnav ; fața lui poartă pecetea unei boli psihice, pecetea idiotismului. Ce caută el aici la noi, printre copiii sănătoși ?

Nici nu eram sigur că auzea întrebările mele, că în- telega ce-i vorbeam.

Aproape că nu răspundea și chiar atunci cînd începea să mormăie ceva, abia puteai înțelege jumătate din cele ce spune.

— Te doare ceva ?

Tace și privește într-o parte.

Ce-i de făcut cu el ?

I-am poruncit lui Jukov să trimită un băiat care să-l ducă pe noul sosit la baie și să-l ajute să se spele.

— Cit de ciudat este băiatul ăsta, spunea după aceea Volodin, care fusese însărcinat să-l ducă la baie. Stă ca un mort, nu-l pot trezi nicicum. Și rmă nincă mai rău decât cei mici, scapă toate jos. Nici vorbă să meargă cu noi în excursie. Poate era bolnav, obosit, nu știu, dar umbla ca un moș, abia mișcându-și picioarele.

— Să nu-ți pară rău, i-am zis. O să mai facem excursii. Data viitoare ai să te duci și tu cu ceilalți.

El parcă nici nu auzise — nu-și ridică privirea din pământ, nu-și întoarse capul. „Eh 1 — îmi zisei eu nehotărît, — păcat că nu mai avem timp. Dar cum ne întoarcem din excursie am să cer să fie trimis la spital.”

Am plecat cu toții spre Leningrad. În afară de băiatul nou venit, acasă nu mai rămăseseră decât Sofia Mihailovna, Gaiia cu copiii și Antonina Grigorievna. În ultima clipă, fui Korobocikin i se int'umplase un accident : coborind în fugă scările, căzuse și-și scrintise piciorul. Cu toate că încercase să rămiie în front și se rugase de noi să-l luăm, eu am rămas neînduplecat și a trebui să rămână și el. Alexei Savici, eu și chiar Nikolai Ivanovici, în ciuda piciorului bolnav, mergeam cu băieții. Ekaterina Ivanovna voia să plece pentru o zi-două la Tihvin să-și vadă tatăl. Școala urma să rămână pustie timp de trei zile.

În ziua de 15 dis-de-dimineată, înainte de a porni, m-am apropiat de Kostik și de Lenocika. Amindoi dormeau : Lenocika făcută ghem, cu palma sub obraz, iar Kostik — cu fața lipită de pernă și cu brațele aruncate în lături. Și în vis părea că aleargă... Toată ziua era în mișcare și curo puneu capul pe pernă adormea într-o clipă : uite, abia adineauri ridea, sărea în pat, și deodată, ca doborât de un glonț, cade pe pernă cu brațele desfăcute și adoarme pe loc. L-am întors încet pe o parte și i-am sărutat obrazul cald, rumen, gindindu-mă : în curînd se vor scula amindoi, vor răfăci nedumeriți prin poiana pustie și o vor întreba pe Gaiia : „Unde sint băieții ? De ce au



plecat ? Și când vor veni înapoi ? Dar tata când vine ?" I-am mai sărutat încă o dată pe amândoi. Nici nu deschiseră ochii, ce mișcă doar puțin prin somn.

Am pornit. Prin văzduh pluteau fulgi mari, care nu se topeau însă — era „zăpada” ploilor. Soarele, înălțat de o sulită pe cer, dogorea. Eram veseli — și pentru că cerul era adine și senin, și pentru că era soare și atita verdeță în jur, și pentru că la Siverskaia trebuia să ne întâlnim cu prietenii din Leningrad.

A doua zi ne apropiam de Siverskaia. Eu mergeam în spate, încheind coloana, când deodată auzii o voce întretăiată :

— Semion Afanasievici ! Semion Afanasievici !

Mă întorsei — în fața mea stătea Korobocikin. Coloana copiilor plecase înainte, iar eu rămăsesem pe loc, încrămenit. De unde răsărise oare Korobocikin ? Ce-l adusese aici ? Ce se întâmplase ?

— Semion Afanasievici ! Kostik a dispărut ! Mi se tăie răsufllarea. Voiam să vorbesc, să întreb, și n-aveam glas. Il apuca pe Korobocikin de umăr. El înțelese și începu grăbit :

— ■ De azi dimineață îl căutam. Am căutat peste tot. A ieșit din casă, pe urmă Galina Konstantinova l-a chemat la ceai, nu e, Am strigat, am scotocit peste tot l-am căutat vreo două ore — nu-i nicăieri !

Am ajuns din urmă coloana, l-am oprit pe Alexei Sa viei și i-am spus scurt că mă întorc la Poiana Mestecenilor :

— A dispărut Kostik.

El s-a schimbat deodată la față și a dat tăcut din cap. Am pornit spre gară cu pași mari. Alături de mine, schiopătind ușor, dar fără să rămână în urmă, mergea Korobocikin. Când să intrăm în gară, ne ajunse din urmă și Korol. De unde știa ? Ghicise numai ? N-am mai stat să-l întreb, i-am spus doar atât :

— Alexei Sa viei știe ?

— Dumnezeu mi-a dat voie, răspunse el.

Trenul spre Leningrad sosea abia peste un ceas. Eram gata să-o pornesc pe jos, deși nu se putea născoci nimic «nai lipsit de sens. Korol

dispăruse nu știu unde și peste cinci minute veni fuga după noi : din gară pleca în aceeași direcție un camion care avea să ne lase la Leningrad. Și am pornit" În fața noastră mergea un alt camion, plin de spanuri metalice, violete, roșii, ruginii și tot drumul sălta la hopuri horducăin- du-se. Mie mi se părea că din pricina lor văd stele- stele înaintea ochilor și-mi fug gândurile. De ce oare îmi voi fi aducind aminte de toate astea ? Cam pe la cinci, am ajuns la Poiana Mestecenilor. Cum am văzut-o pe Galia, am înțeles : nu-l găsiseră. Lenocika îmi spuse și mie ce le spusese celorlalți: stăteau amândoi cu Kostik pe treptele casei. A venit băiatul cel nou și i-a zis lui Kostik: „Hai să ne plimbăm !" Kostik s-a ridicat și a plecat cu el. Și n-a mai venit. M-am repezit la noul venit să-l întreb. Stătea și tăcea, privind în pământ. Am înțeles că nu voi putea scoate nimic de la el. Am ocolit în goană parcul și crîngul. împreună cu Korol și cu Korobocikin am cercetat heleșteul, fîntîna părăsită în care căzuse odată Lira. Korol fugea ca un nebun. Mi-era frică să mă uit la el, mă temeam să nu văd în privirea lui groaza care mă gîtuia. Și Kostik nicăieri. Pe la șapte seara mă înapoiam spre casă. .O durere surdă în ceafă mă paralizase. Nu știam ce să fac, ce să-i spun Galiei. Atîta știam : Kostik nu-i nicăieri. Pe urimă, undeva într-o parte, printre niște tufe de zmeură, aproape de tot de poiana noastră, se auzi un glas de femeie. O fată în rochie înflorată lega un braț mare de flori și cînta. Am trecut mai departe. Și deodată cîntecul s-a frînt, cineva a scos un țipăt în spatele meu. Am întors capul. Fata stătea aplecată peste ceva, apoi mai țipă o dată, scăpă florile din imină și-o luă la fugă Am priceput. Alergai acolo și-l zării pe Kostik. În iarba mare și deasă, printre tufe de zmeură, stătea culcat ca azi dimineață, oînd îmi luasem rămas bun de la el : cu fața în jos, cu brațele desfăcute în lături. Lingă el era aruncat un țuțit. Mi-am ridicat din iarbă băiatul — trupul lui neînsuflețit atîrna moale în brațele mele.

Nu știu cât timp am stat așa, strângându-mi la piept copilul. Mă temeam să-i privesc fata, nu îndrăzneam să mă mișc, nici să plec de acolo. Ce să-i spun Galiei ? Pe urmă un țipăt ajunsese până la mine — țipătul venea dinspre casă, și-am pornit aproape aler- gînd, într-acolo. În curte văzui ceea ce mă așteptam să văd. Așezindu-mi copilul în iarbă, abia mai avui timp să-l scap pe băiatul cel nou din mîinile lui Ko- rol și-ale lui Korobocikin. Tirziu de tot, pe-nserat, sosi și Nikolai Ivanovici. Pesemne că i se povestise totul încă de la ușă. Fără să mă mai întreb, îl luă pe băiatul cel nou și plecă cu el la Leningrad.

**65**

*Trebuie să știi să-ți înfringi durerea*

A doua zi dis-de-dimineață ai noștri se înapoiară. Deși Alexei Savici nu le spusese nimic, băieții înteleleseră că se întimplase ceva rău și ceruseră să se întoarcă acasă. Alexei Savici nu se împotrivi, de altminteri nici el nu-și mai găsea astimpăr. Am ieșit să-i întîmpin pe copii. Primul pe care l-am văzut a fost Lira. S-a uitat la mine speriat, cu ochii lui mari, aegri, și deodată a strigat:

— Seimion Afanasievici! Ați albit!

Nu pot să povestesc totul. N-am cuvinte... L-am îngropat pe Kostik. Galia căzuse la pat și nu puteam s-o las singură nici o oră măcar. A venit mătușa Varia, doctorul Evgheni Nikolaevici venea și el în fiecare seară, iar Galia zăcea de trei zile fără cunoștință. Mă duceam numai pînă la Sofia Mihailovna, că s-o mai țin pe Lena pe genunchi, să mă încredințez că e acolo. Și ori de cîte ori scoteam capul pe geam, ori de cîte ori ieșeam pe afară, îi vedeam pe Lira ori pe Korol, pe Petka-tiri pe Jukov, îmi întîmpinau tăcuți privirile și uneori mă întrebau:

— N-aveti nevoie de nimic, Seimion Afanasievici?

Stam a patra noapte lîngă patul Galiei, ținîndu-i mîna în mîinile mele. În liniștea aceea apăsătoare mi se păru deodată că nu-i mai aud răsufierea.

Cînd ești fericit, te aștepti numai la bine. Dar cînd asupra ta s-a abătut o nenorocire, te aștepti

mereu la alte necazuri. În clipa aceea am avut deodată siguranța că nici Galia nu mai era printre cei vii.

— Mătușă Varia, chemai eu încet.

Mătușă Varia moțăia pe un scaun lângă fereastră, dar se trezi nui mai decit, se apropi de patul Galiei și-i puse mina pe frunte.

— Slavă domnului ! auzii eu. Are fruntea asudată.

Nu știam ce voia să spună cu asta. Dar deodată o văzui pe Galia deschizînd ochii mari și uitîndu-se la mine. Și după ochii ei, am înțeles : ținea minte totul.

— Lenocika, murmură ea cu o voce stinsă.

Ridicai în brațe fetița adormită și o așezai alături de ea. Își închisese iar ochii, și lacrimi i se prelingeau pe obraji.

— Plînge, slavă domnului ! repetă mătușă Varia în șoaptă.

A doua zi am ieșit înția oară să-mi văd băieții. În școală nu se schimbasese nimic — și copiii, și educatorii se străduiseră ca totul să rămînă cum fusese. Atîta doar că era jmai multă liniște ; zgomotele păreau înăbușite. Și nu numai pentru că le era milă de mine și de Galia; nu — Kostik le fusese drag tuturor, toți îl iubeau. Și nimeni nu se putea împăca cu gîndul că nu mai trăia.

Odată, apropiîndu-mă de mormîntul lui, am auzit glasuri și, puțin după aceea, i-am văzut și pe copiii care așezau gardul. Lucrau fără larma lor obișnuită, schimbînd cînd și cînd cite un cuvînt.

— Săpă jmai adînc, mă !... Trebuie să nunem jmai mulți țărui...

Și din nou tăcere. Apoi, glasul lui Korol:

— I-om sădi un arțar. Îi plăceau arțarii. Spunea : uite ce frunze frumoase au...

Nu știu cine îi telegrafiasse lui Anton Setmionovici, dar o săptămînă după moartea năprasnică a lui Kos- <ik, priunii de la el o scrisoare:

„Dragii mei, nu vă scriu aici cuvînte de anin- gliere, dar sînt cu voi. Să jmă simțiți alături de voi, după cum vă simt și eu. Uneori în viață treci prin momente cînd ți se pare că nu jmai ai ■nici o

ieşire: ori te retragi, ori eşti pierdut. Ştiu însă că tu nu vei da înapoi. Țim încredere în tine, Semion. Găseşte în tine însuţi puteri ca să înduri această groaznică nenorocire, înfrîn- geţi durerea, ajut-o pe Galia. Al tău, *Anton*”.

Dacă îmi-ai slăpinit durerea, e numai fiindcă trebuia s-o ajut pe Galia şi fiindcă şi pe mine, la rindul meu, m-au ajutat copiii. Eram tot timpul în mijlocul for şi sint convins că ei înţelegeau că-mi sint necesari ca aerul. Mereu veneau la îmine cu lucruri pe care altădată le făceau şi le rezolvau ei singuri, fără ajutorul meu. Veneau pentru orice nimic, pentru orice fleac. Nu mă lăsau singur o clipă. Dar niciodată nu i-atn văzut privindu-mă cu milă. Erau alături de mine, însă bărbăteşte, şi mă ajutau ca bărbaţi, ca tovarăşi. Korol era mai tot timpul în preajma mea. Nu-mi căuta privirea, nu încerca să-mi vorbească, nu, pur şi simplu stătea lângă mine.

— Hai s-o tăiem cu ferăstrăul... Dumneavoastră ce părere aveţi?... Vă rog să ne lămurii... Spuneţi-ne, cine are dreptate, că nu ne înţelegem. Cum să lucrăm noi la grădină fără dumneavoastră?... Au venit de la colhoz şi ne-au rugat să le dăim o mină de ajutor. Veniţi şi dumneavoastră cu noi, Semion Afana- sievici ?...

Şi așa toată ziua. Dar pe urmă venea noaptea şi atunci începea chinul: nu puteam să dorm. Galia nici ea nu dormea. N-avea somn, nu rînca aproape nimic... Şi fiindcă nu îmuncea, îi era tare greu. Se scula dis-de-dimineață, o lua pe Lenocika de mină şi rătăcea cu ea prin parc, prin pădure. Eu ştiam că băieţii nu o lăsau singură, că vreunul din cei mari, sau Lira, dintre cei unici, o însoțea negreşit. Lira devenise din- tr-o dată tăcut, posomorit, ca şi cum ar fi crescut cit nu ştiu cîţi ani peste noapte. Nu se ouai lînea de pozne, nu îmai făcea gălăgie. Şi el, ca şi Korol, căuta mereu să mă ajute, să-mi fie de folos.

Galia era de nerecunoscut. Avea o privire fixă, ochii încercănați, obraji scofilciți şi nu mai plîngea, tăcea; tăcea tot timpul. „A împietrit”, zicea mătuşa Varia. Aşteptam, la fel de tăcut, clipa în care avea să-şi vină odată în fire şi să-mi poată vorbi.

— Senea, — îmi spuse ea într-o zi, — să plecăm de-aici.

— Unde să plecăm, Galocika ?

— Nu mai pot să stau aici... începu ea și tăcu. Și n-am mai vorbit pe urmă despre asta, dar înie parcă-mi intrase un ghimpe în inimă, îmi dădeam seama că ea nu trebuia să mai rămână aici. Dar cum să plec eu ? Cum să-i las pe copii ?

Toamna se apropia pe furis, dar o simțai în toate. Ferigile ruginiseră. Piciorul ți se îngropa într-un covor fosnitor de frunze moarte. Iar Lenocika îmi aduse o tulpiniță de lăcrămioare, pe care în loc de clopoței albi și ușori atârnav niște bobîțe tari, portocalii.

— ' Ce sînt astea ?

— Semînte de lăcrămioare, Lenocika, răspunse. Ekaterina Ivanovna în locul meu. A venit toamna... E toamnă, Lenocika.

Erau multe de făcut, și trebuia să dăm zor. Căutam din răspuțeri să uit, muncind, și numai gîndul la Galia, ca și înainte, nu-mi dădea pace o clipă.

Cînd iață că la sfîrșitul lui octombrie primii o telegramă :

„Te aștept la Kiev. Predă conducerea, este mult de lucru în Ucraina. *Makarenko.*”

Cîteva zile nu-i vorbii nimănui despre telegrama asta. Pe urmă i-o dădui lui Alexei Savici s-o citească și el. Alexei Savici o citi și mi-o puse pe marginea mesei, fără să-ntoarcă capul. Apoi i-o arătă și lui Vladimir Mihailovici. O citi și el, rămase tăcut o bucată de vreme și în cele din urmă, spuse: — ...Așa... Ei, eu zic că e bine... e bine... ce să-i faci...

În aceeași noapte îi scrisei o scrisoare lui Anton Seimionovici, dar numai citeva rînduri:

„Nu am dreptul să plec acum imediat. Trebuie să înțelegi, Anton Seimionovici.”

Răspunsul fu și el scurt, îl țin minte cuvînt cu cuvînt:

„Ești elevul meu, copilul meu. Atîția ani ai trăit și am muncit laolaltă, cot la cot. Mă crezi în stare să te îndemn să dezertezi ? Credeam că mă cunoști mai bine. Aici sînt multe de făcut și vreau

să-ți încredințez totul ție și numai ție, M-a.m  
gîndit (mai demult la lucrul acesta, 'de aceea ți-  
am și scris atunci să chibzuiești, să cauți, cine te-  
ar putea înlocui. Vîno deci. Ești necesar aici. Mai  
rămîi la Poiana Mestecenilor cît vei avea nevoie ca  
să fii sigur că-ți lași școala pe mîini bune' .  
Citii și recitii de nu știu cîte ori scrisoarea. Galia  
dormea. Mă uitam la ea cum doarme și ,mă  
gîndesem: de uitat n-are să uite niciodată. Dar aici,  
fiece potecă, fiecă ungher, fiecă om i-ar fi adus  
aminte... Nu, să nu-și mai amintească de asta.- Să  
vadă în jur alte fețe, alte lucruri, să aibă griji noi.  
Principalul e să muncească ; trebuie să  
muncească !

66

*Marea cotitură*

A doua zi le-am vorbit tovarășilor mei de muncă  
despre scrisoarea lui Anton Semionovici: secția de  
învățămînt va lua, desigur, o hotărîre, dar  
deocamdată să ne gîndim și noi cine ar putea să  
fie numit în postul de conducere al școlii.  
Îi priveam pe acești oameni — îmi erau dragi și  
aproptiați, cum îți sînt numai acei cu care-ți  
împărți munca și gîndurile, în care ai o încredere  
deplină, pînă la capăt. Ce-o să-mi răspundă el  
oare ?

— Cred că cel mai nimerit ar fi să i se  
încredințeze conducerea școlii lui Nikolai  
Ivanovici. E tînăr, energic, îi cunoaște bine pe  
băieți și îi place munca noastră.

Vorbise Alexei Savici și vorbise răsplat, cîntărîn-  
du-și fiecă cuvînt și privindu-ne pe toți pe rînd, ca  
și cuim ne-ar fi întrebant: e bine așa ? E just ?

— Sînt perfect de acord, spuse Vladimir

Mihailo- vici, irbclinindu-și capul cărunt.

— Și eu m-am gîndit la el, vorbi Ekaterina Iva-  
novna.

— Dar noi nu intenționăm de loc să rămînem  
mult timp aici, răsună tăioasă vocea Elenei  
Grigorievna.

— Eu, unul, aici rămîn, răspunse tare Nikolai  
Ivanovici, fără să-și privească soția. Vă mulțumesc  
pentru că aveți încredere în mine. Nuimai că sînt

prea de curînd venit la școala aceasta, mai tîrziu decît dumneavoastră toți. Oare voi putea lucra cuim trebuie ?

— Veți avea tot sprijinul nostru, spuse liniștit Sofia Mihailovna.

De-aș fi fost în locul lui Nikolai Ivanoviei, aceste cuvinte scurte mi-ar fi dat mai mult curaj decît oricare alte încredințări prietenești.

— Vom lucra cu toții laolaltă ea și mai înainte, rosti Ekaterina Ivanovna.

Elena Grigorievna ședea tăcută, cu ochii în jos și-și tot mușca buzele.

— Vă mulțumesc din inimă ! spuse tulburat Nikolai Ivanoviei și se întoarse spre mine : Dar dumneavoastră, Semion Afanasievici, ce credeți ?

— Sînt de acord cu tovarășii și voi raporta secției de învățămînt hotărîrea noastră, zisei eu. Da, eram întru totul de părerea celorlalți și știam că îl vor ajuta pe Nikolai Ivanoviei și că fiecare din ei avea să muncească în așa fel, ca și cum toată răspunderea școlii ar avea-o numai el singur. Copiilor însă nu le-am spus nimic. Hotărisem să nu le spun nimic pînă în ultima clipă.

Și erau atîtea de făcut ! Mereu trebuia să plec la Leningrad și-mi părea rău că-mi pierdeam timpul cu drumurile astea. Aș fi vrut să stau cît mai mult printre băieți. Pînă în ultima zi, am căutat să nu mă gîn- desc la despărțire. Nu-mi mai vedeam capul de treburi. Nici nu mai aveam cînd să mă gîndesc. Dar iată că veni și ziua plecării mele.

Stăteam în biroul meu, la masa de lucru, cu capul culcat pe brațe și mă gîndeam : cum să-i las ? Cum să rămîn fără ei ? Dar ei fără mine ? Atît de multe iau rămas neisprăvite, mai sînt atîtea de făcut ! Ni se dăduse voie să organizăm un detașament de pionieri. Cravata roșie — bucuria noastră de mîine ! Și eu nu voi mai fi aici. Vom avea clasa a VI-a, apoi a VII-a — aproape o școală medie ! Și eu nu voi mai fi aici...

Ședeam eu ochii închiși și-i vedeam... pe Koroi... pe Jukov... pe Panin... Panin e încă la începutul drumului, încă n-am obținut nimic, aproape nimic. Dar Narișkin ? Parcă el și-a găsit drumul ? II



vedeam și pe Petka... Pe Repin... În ce-l privește pe Repin, sint aproape liniștit! A devenit om. În curînd va sosi și tatăl său. Ce vor face cînd se vor revedea, ce vor hotări ? Li vedeam pe toți. Mici și mari. Gălăgioși și tăcuți. Totdeauna mi se păruse că numai eu stăpînesc cheia vieții lor, că fără mine aveau să se ofilească. Era necesar să cred astfel. Dar acum știam că nu este așa. Și era bine că știam. Cum aș putea oare să mă uit în ochii lui Anton Semionovici, dacă îndată după plecarea mea totul s-ar nărui, s-ar duce de-ripă ? Mi-ar fi spus : „Lumea nu te judecă după vorbe, ci după faptele tale, după oamenii pe oare i-ai crescut.” Cînd m-am reîntors la copii după ce Galia se mai întremase puțin, am înțeles : școala din Poiana Mestecenilor putea dăinui și fără mine. Aici există un colectiv de educatori și un colectiv de copii, și acest dublu colectiv trăiește. Toți se străduiseră să mă facă să simt ca fara mine nu se poate... Dar eu vedeam că se poate. Mă uitai la ceas — era douăsprezece. Iată, acum voi porni prin dormitoare și-i voi privi cum dorm. Iar mîine dimineață îmi voi lua rămas bun de la ei. Mîine, în pragul zilei, cu mintea limpede, în pragul unei zile pline de treburi și de griji, îmi va fi mai ușor și mai simplu să-mi iau rămas bun. Am ieșit afară pe scară. Pătrate de lumină acopereau pămîntul din jurul școlii. Înălțai capul — toate ferestrele erau luminate. De ce oare ? Băieții dorm de mult, atunci de unde atîta lumină ? Urcai într-un suflet scările și deschisei ușa dormitorului unu. Toate paturile erau făcute ca ziua și, alături de ele, ca dimineața pentru control, stăteau băieții. M-am oprit, i-am învăluit cu privirea și am pornit încet înainte. Și în celelalte dormitoare — același lucru : paturile făcute ca ziua, o ordine ireproșabilă și băieții stînd „drepti”, tăcuți, cu fețele serioase și întoarse spre mine, cu privirea adîncă, atentă. Ei știau, erau convingși că nu puteam să plec fără să-i mai văd o dată. Știau că am să vreau să-i mai văd odată pe fiecare în parte și niciunul nu se culcase.

Pe urmă m-am așezat pe patul cuiva și toți s-au împulzit în jurul meu, oa în ziua aceea de demult, cînd Timofei era cît pe-acî să mă ia în coarne.

— Să ne scrieți... să ne scrieți neapărat, Semion Afanasievici... O să venim să vă vedem... Dar să veniți și dumneavoastră... Ne pare rău... ne pare rău. Semion Afanasievici!

M-am întors acasă la mine după unu noaptea și abia atunci m-am gîndit : de unde oare or-fi aflat? De unde ? Dar parcă le poți ascunde ceva ? Știam că tot n-am să mai dorm. Am umblat încolo și încoace prin odaie mult timp. Și la un moment dat, simțind că mă înăbuș, am ieșit afară. Acum ferestrele școlii erau întunecate. Eh, să-i fi văzut Anton Semio- novici pe băieții mei ! Ce-ar fi spus ? M-ar fi lăudat oare ? Nu, bineînțeles că nu ! Țin minte că odată, de mult, pe vremea cînd colonia Gorki abia se trezise la viață, dădusem iama într-o bostănărie din apropierea noastră. Anton Semionovici spusese atunci cu asprime: „Propun ca Semion Karabanov să fie îndepărtat din postul de comandă al detașamentului. Rușine nouă, diacă avem astfel de comandanți

Iar cînd în sat izbucnise un incendiu și eu scosesem dintr-o casă în flăcări un bătrîn bolnav, Anton Semionovici îmi spusese, privindu-mă drept în lumina ochilor, atît: „Așa trebuie să faci fiecare!”

Și acum ar fi spus la fel: „Așa trebuie să lucreze fiecare”.

Da, și am să lucrez și mai bine și mai cu foc. În ceasul acela mi-am adus aminte și de ajunul plecării mele din comuna Dzerjinski — acum un an și jumătate.

Stăteam în biroul lui Anton Semionovici și citeam. Anton Semionovici lucra la masa lui. În jur se lăsase o liniște adîncă : comuna dormea. Ce dragi îmi erau clipele astea ! Îmi plăcea să-mi privesc dascălul cum stătea cu capul aplecat, cum îi alerga penița, acoperind hîrtia cu rînduri egale, citește. Uneori lăsa condeiul deoparte, ridica ochii și mă întreba cîte ceva : cum lucrează la uzină detașamentul cinci ? Dar flă- căiașul nou sosit

cum se simte ? N-ai băgat de seamă că în ultimul  
timp Zîreanski pare cam îngrijorat? Sau: ce crezi  
despre purtarea lui Mizeak — prislea coloniei ?

Fiecare convorbire  
de felul acesta  
începea de La mă-  
runțișuri, de la un  
fleac și se termina în  
așa fel, încît plecînd  
din biroul lui eram  
lămurit: iată de ce n-  
are astîmpăr  
Zîreanski 1 Iată de  
ce nu se simte bine  
noul venit în  
detașamentul șapte!  
Piarcă mi s-ar fi luat  
un vâl de pe ochi, și

## într-adevăr, a doua zi vedeam lucrurile mai limpede și cu mai multă pătrun- dere decît în ziua din urmă

„Uneori însă toată seara se scurgea în tăcere. Fiecare era ocupat cu lucrul său. Dar urîndu-i noapte bună, îi auzeam glasul puțin înăbușit, răspunzîndu-mi: „Noapte bună, Semion !” și plecam, ducînd cu mine parcă ceva foarte important, ceva care mă făcea să trăiesc și să muncesc cu și mai multă înflăcărare decît înainte și din toate puterile. Eram vesel și mă simțeam atît de puternic, încît aș fi fost în stare să răstorn și munții. Și stînd așa împreună cu Anton Semionovici în biroul lui, liniștit și tăcut, după o zi de muncă în comună, zi lungă, plină de forfotă, dar care trecuse fără să bag de seamă, nu mai doream altceva decît să lucrez alături de el, să-l ajut și să învăț mereu de la el. Îmi amintesc de un șir întreg de astfel de seri, toate asemănătoare și totuși fiecare altfel. Dar seara aceea din februarie, cînd zăpada bătea moale în geamuri, n-o voi uita niciodată.

Anton Semionovici se sculă și se opri lîngă fereastră.

— Ce vreme ! Îl auzii spunînd. Inchipuie-ți să pornești acum într-un marș, pe o vreme ca asta, noaptea. Și nu ca să te oțelești, nu ca să te antrenezi, ci pe front, la război... sub focul inamicului... Nu e ușor!... Semion, ești mulțumit de munca ta ? mă întrebă deodată Anton

Semionovici, întorcînd capul spre mine. Nici n-am apucat să-i răspund. Comandantul care nu lucrează independent n-o să fie niciodată un comandant bun, continuă Anton Semionovici. Orieît ar fi el de destoinic și de inteligent, ^dacă nu lucrează pe răspunderea lui, pe riscul său propriu, după cum îl tale pe el capul, dacă n-are prilejul să se descurce singur în situații grele, nu este cu adevărat comandant. înțelege ?

Lăsai cartea deoparte și venii mai aproape de el.

— De ce-mi spunei asta, Anton Semionovici ?

— Nu lucrezi rău, — adăugă el, privindu-mă pe deasupra ochelarilor, — dar lucrezi sub conducerea mea. Nu te gîndești, ci eu gîndesc pentru tine. Și ar cam fi timpul să începi și tu să umbli pe picîbarele tale. În curînd îplinești douăzeci și opt de ani, nu mai ești copil. Și ai mai învățat și tu cîte ceva.

Mărturisesc, rămăsesem năuc. Nu mai știam ce să-i spun. Dar Anton Semionovici nici nu-mi mai dădu răgaz să-i răspund. Se întoarse la masa lui, se așeză și-mi vorbi liniștit, serios, ca despre ceva de mult și irevocabil hotărît :

— Așadar, după cîte am auzit, școlile de reeducare din regiunea Leningradului nu merg de^loc bine... Du-te acolo. Și alege-o pe cea mai proastă. De acord?

Cînd am ajuns aasă în seara aceea, Gafia și copiii dormeau duși. Simțeam nevoia să-i povestesc totul Galiei. Dar n-am mai vrut s-o trezesc. M-am apropiat de fereastră, mi-am rezemat fruntea de geamul rece, în care se opriseră valurile negre ale întunericului, și mă gîndii : de-ar veni mai repede ziua de mîine !

A trecut de atunci un an și jumătate. În vremea asta am înțeles, am învățat și am trăit multe. Și acum, cînd viața mi s-a frînt brusc și mă aflu în fața unei noi cotituri, nu pot decît să repet ceea ce-mi spusese odinioară : trebuie să muncesc, să muncesc din toate puterile. Să merg pe drumul pe care mi l-am ales, căci altul mai bun pe lume nu am... De-ar veni mai repede, de-ar veni mai repede dimineața !

*Din nou la drum*

Și iată-mă din nou  
pornit la drum. Siala  
de așteptare geme  
de lume. Oamenii  
stau pe bănci, pe  
geamantane și de-a  
dreptul pe jos, pe  
podea. Alături de  
mine, chiar lângă  
ușă, strângind ca pe  
un prunc la piept o  
valiză galbenă,  
moțăie o bătrână  
îmbrăcată într-o  
scurteică roasă de

catifea. M<sup>^</sup>reu  
tresare prin somn,  
deschide pe  
jumătate ochii și  
bîjbîie cu mîna în jur  
— oare tot la gară e,  
pe bancă ? Dar  
lădița de lemn  
rezemată de picioare  
și valiza de pe  
genunchi or fi la  
locul lor ? „N-ați  
auzit, cînd pleacă  
trenul spre Kiev ?”  
întreabă ea, și  
adoarme din nou,

fără să aștepte  
răspunsul. De  
cealaltă parte, lângă  
mine, doarme un  
țăran bătrîn.

Doarme cu capul dat  
pe spate și cu fața  
acoperită cu un ziar,  
de parcă ar fi zăduf  
ca-n iulie și nu i-ar  
da pace muștele

.Ianuarie e pe sfârșite. Pe sub ușă se strecoară un  
curent de aer rece, care te trage la picioare.  
Afară, în văzduhul sonor, înghețat, răsună  
șuieratul prelung al locomotivelor, tremură fără  
sfârșit bătăile clopotului, din gară. Porneste,  
icnind, o garnitură greu încărcată, suspinele  
locomotivei se iutesc din ce în ce, vagoanele trec  
huruind prin fața. gării, apoi ciocănitul roților se  
pierde treptat în depărtare. Și înainte se deschide  
larg drumul... Ban-ng! Clopotul a spart tăcerea.  
Nu mai doarme nimeni în sala de așteptare —  
începe urcarea în trenul care pleacă la Kiev.  
Vecina mea se uită neputincioasă în jur și pare atît  
de speriată, încît îi este peste putință să se jmai



sperie cînd îi apuc lădița. Strînge doar și îmi tare la piept valiza cea galbenă și aproape că fuge după mine, îngînînd din ȓmers: „Vai, mulțumesc ! Vă ȓmulțumesc din suflet!” Și-mi mulțumește cu atîta foc, de parcă ar vrea să îmi dezarmeze, în eventualitatea că l-aș fi apucat bagajele cu gînd rău.

O sui cu forța pe bătrnică în vagon, îmi strecor și eu în el. Îmi arunc geamantanul și rucsacul pe raftul de sus și ocup un loc jos, lîngă fereastră, pentru tovarășa îmea de drum...

Treptat-treptat, vagonul se potolește. Undeva, la un capăt al lui, o voce de femeie își ogoiește copilul ; la celălalt capăt, lumea sforăie în cor. Vagonul se leagăna ritmic, după bătaia roților, și curînd nu se îmi aude nimic decît bătaia lor egală, adormitoare.

— Am ajuns, cetățeni! Treziți-vă ! Am ajuns la Kiev!

Conductorul trece prin vagoane, strigînd cu o voce răgușită de răceală că am sosit. În jur, larmă, forfotă, vorbă multă, cineva ciocănește în geam, unii din cei care așteptau pe peron au și pătruns în vagon, aducînd de afară un val de aer înghețat.

Sar "jos de pe bancă. Prea multe nu am de făcut: iau geamantanul în îmină, îmi arunc rucsacul în spate și-s gata să cobor. Lumea mă împinge din toate părțile, mă zorește, vagonul e ticsit, de nu îmi ai loc să te miști, cei veniți în întîmpinare se înghesuie în sens invers, blocînd coborîrea... Uf, iată că am răzbit. Sar jos pe peron. Mă uit în jur, trăgînd cu nesaț în piept aerul rece al dimineții. Somnul îmi-a pierit ca prin farmec. În jur e o lumină albăstruie, sticloasă de ger, felinarele ard slab ca-n zori, cînd deodată — ciudat lucru — parcă m-a tras cineva de picior ! Mă întorc, mă aplec — sub vagon văd capul și umerii cuiva, niște miini mici, dar puternice caută să mă apuce de cizmă.

— Ce-i, ce-nsteamă asta ?

Cu o mișcare iute îl înșfac și eu de braț pe năstrușnicul hoț, îspitiți de cizmele mele, îl trag pe peron și- Drace ! Nu, nu se poate !...

Și totuși el e, Lira. Stă cu capul în piept, fără să mă privească, tăcut și smerit, cum nu l-am văzut niciodată.

— Ce cauți aici ? De unde ai răsărit ? Sau poate visez ?... Trebuie să fie departe, la o mie de kilometri îl apuc de umeri, îl zgâlții... nu, nu visez : e Lira în carne și oase.

— Ce s-a întâmplat ? Vorbește !

— Păi, eu de la Leningrad m-am luat după dumneavoastră... Pas cu pas v-am urmărit. Mă tot piteam, când ici, când colo, dar nu m-am lăsat de loc...

— Și pentru ce ? Pentru ce ?

— Semion Afanasievici, eu de dumneavoastră nu mă despart. Unde v-ați duce, acolo merg și eu. Dumneavoastră faceți cum vreți, dar eu nu vă las. Acum Lira și-a ridicat capul sus de tot și mă privește neînfricat, drept în ochi, fără să clipească.

— Ai căpiat ? Te trimit nuimaidecît înapoi ! Nu-ți dai seama ce foc o fi acum pe cei de acasă ? Aleargă, te caută, scormonesc în fîntînă. Ce, nu ești în toate mințile ?

— Nu, nu, se grăbește el să mă liniștească. I-am lăsat un bilet lui Nikolai Ivanovici. Așa și așa... să nu vă supărați, dar eu nu pot fără Semion Afanasievici... Ce, credeți că sînt prost ? adăugă el, de astă dată cu un glas muștrător. Nu-u ! I-am lăsat un bilet... Ca să fie totul cu socoteală ! E ger, dar pe mine m-au trecut toate nădușelile. În jur, gălăgie, un du-te-vino neîntrerupt, lumea ne imbrînțește, noi însă stăm neclintiti față în față.

— Ți-ai întâlnit frățiorul ? mă întreabă din mers cineva cu care legasem cunoștință în tren.

Semănați ! Ca două picături de apă !

— Hai ! zic eu plin de năduf.

Și „frățiorul” se ia după mine, tropăind mărunțel. Dau o telegramă la Poiana, să nu-l mai caute pe fugăr, și plec în oraș. Tramvaiele au și pornit sunind, dar nu, (mai bine să merg pe jos. La hotelul „Palas”, de pe bulevardul Bibikov, mă așteaptă Anton Semio- novici. Nu vreau să-l scol

înainte de vreme. Lira topăie mereu pe lângă mine, tot căutînd să-şi potrivească pasul după al meu şi, bineînţeles, să mă ducă cu vorba.

— Uf, ce oraş! Parc-ai fi sus pe Țmunte!...

Tac.

— Da' eu zic că tot Leningradul e mai Țmare.

Tac. Văzînd că nu am de gînd să iau parte la conversația aceasta mondenă, Lira schimbă macazul.

— Și Kizimov a vrut să vie cu Țmine. Dar l-am lămurit : Tu, — zic, — ești de mult aici, nu poți pleca. Pe cînd eu-s venit de curînd, de mine n-or să se lege. Și căutîndu-mi .mereu ochii, continuă cu toată convingerea de care e în stare: Să vă spun, Semion Afana- sievici: să nu vă supărați... dar eu deodată mi-am zis : unde mergeți dumneavoastră, hop și eu acolo. Pe toată viața !

Tăcerea mea îl apasă. Și dîrdie de frică : dacă îi scot bilet și-l trimit îndărăt acasă ?

Ultima dată am fost la Kiev primăvara. înfloreau castanii. Se înșirau de-a lungul străzilor înalți, solemni, gâtiți în straiile lor bogate și ridicîndu-și darnici spre cer luminările scinteietoare. Acum e iarnă. Și iarna Kievul pare de gheața : ramurile copacilor sînt pline de promoroacă, și unde, în ce alt oraș mai poți găsi atîția arbori pe străzi ?

Acum îl voi vedea pe Anton Semionovici. Fără să vreau, îmi iutesc pasul. Băietandul ăsta negricios, îndărătnic, se ține scai de mine și mai mult aleargă decît merge — ar fi în stare să alerge așa, fără răgaz, pînă la capătul lumii.

Dar iată și hotelul. Cele trei etaje le urc într-un minut. Zăbovesc o clipă, să-mi mai trag sufletul, apoi bat la ușă și de dincolo aud o voce bine cunoscută :

— Da, intrați !

Anton Semionovici, pesemne, s-a sculat de mult. Stă la Țmasă în fața unor coli de hirtie, așternute cu scrisul lui citeț, pe care îl cunosc atît de bine. Se ridică, se apropie de mine... Cît de bucuros sînt că-l văd !

Ne îmbrățișăm. Pe urmă, împingîndu-mă ușor cu mina îndărăt, îmi spune cu un zîmbet larg pe buze:

— Ia-ntoarce-te, să te văd, fiule!

*Ce zici, vrei să ie-apuci de treaba asta?*

Nu-l mai văzusem pe Anton Semionovici de aproape doi ani de zile. Niciodată, în cei treisprezece ani de când ne cunoșteam, nu ne despărțisam pentru un timp atât de îndelungat. Nu-i vorbă, Anton Semionovici mai pleca uneori în concediu, dar nu-mi amintesc să fi rămas vreodată departe de noi, atât cât ar fi avut dreptul să rămână. întotdeauna se înapoia înainte de data hotărâtă, cât mai curînd cu putință, și oricît de liniștit ar fi părut în clipa revederii, noi ghiceam nunnaidecît că abia așteptase să se întoarcă ; dar el niciodată nu-și trăda nerăbdarea. Simțeam, știam că nicăieri și nici- cînd nu s-ar fi putut lipsi de noi.

Iată și acum — nu sînt nici doi ani de cînd ne-am despărțit. Și parcă așeară ne-am fi luat rămas bun unul de altul. Cuim de a putut afla din scrisorile mele scurte, răzlețe, atît de multe lucruri despre școala noastră, despre copii, despre profesori, despre toți cei la care țineam ? Cum de știe atît de bine ce mă fră- mîntă și îmi întreabă tocmai ceea ce voiam și eu să-i spun ? Dar aceste întrebări îmi le pun abia acum ; atunci nu mă îndoiam : altfel nici nu se putea. El mă cunoaște atît de bine — îmi știe neliștile, îndoielele, durerile, bucuriile. Și de fapt nici n-am fost despărțiti ; și el s-a gîndit la mine, mereu în toți acești ani, iar cauza mea e și cauza lui. Miine va trebui să ne despărțim din nou. Și astăzi An Ion Semionovici a fost ocupat toată ziua — cînd ne-am întîlnit dimineața, abia am apucat să schimbăm cîteva cuvinte.

Iată, de mult a trecut miezul nopții și stăm de vorbă și nu ne mai saturem — povestim, ne punem unul altuia întrebări, ne împărtășim gîndurile. Nu-l întreb de ce m-a chemat. Nu-l întreb și nici el nu aduce vorba despre asta. Aștept, stăpînindu-mi nerăbdarea și căutînd să ghicesc în fiecare cuvînt nou ce s-a întîmplat. De ce im-a chemat la el Anton Semionovici ?

— Se pun la cale lucruri mari, spune el, sculîndu-se de la masă și începînd să umble prin odaie.

Trebuie să isprăvim cu vagabondajul odată pentru totdeauna, să-i piară pînă și amintirea. Cred că s-ar putea înființa colonii mari — adevărate orașe pentru copii, cu uzine, fabrici sau colhozuri, înzestrate cu cel mai perfect utilaj agrotehnic. Cînd te gîndești că cel mai adesea coloniile noastre sînt așezate în niște mănăstiri pe jumătate dărăpănate... Degeaba te apuci să reconstruiești mănăstirile astea. Cheltuiesti o groază de bani și nu realizezi nimic. Cel mult, cîteva colonii pitice, care vor avea de bine de rău un atelier de croitorie sau de cizmărie. Și care băiat ar vrea să se facă meseriaș, cîrpaci adică, sau peticar, să stea toată ziua să-mpungă cu acul ? Acum oricare mucus știe că producția de încălțăminte este în întregime mecanizată. Nu, nouă ne trebuie o gospodărie mare, bogată, care să le deschidă copiilor perspective largi și un viitor strălucit. „Va să zică asta e! mă gîndesc eu. Pentru asta m-a chemat!”

Și în închipuirea mea și văd o clădire mare, frumoasă, cu o școală, sau poate chiar și cu un institut, o uzină înzestrată după ultimul cuvînt al tehnicii... Ia-ți pe băieți lucrînd prin ateliere — toți unul și unul, cufundați în munca și minuiind cele mai fine, cele mai ingenioase mecanisme. Dar ce fel de uzină va fi, ce va produce? Mașini-unelte, sau strunguri și instrumente de precizie ? Îmi apare apoi un lan de grîu, un lan întins cît vezi cu ochii și o combină, la volanul căreia șade unul dintre băieții mei. Cine să fie oare ? Podsolnușkin, Ste-klov ?

— Și mai am o idee, aud din nou glasul lui Anton Semionovici. Vreau să-i propun guvernului să înființeze un liceu militar „Voroșilov”. Sînt sigur că am da țării comandanți de elită. I-arn alege pe cei mai buni băieți din școlile de reducere și din colonii. Ne-am gîndi la un program special și i-am pregăti pentru cariera militară. Ce comandanți ar mai ieși din ei, nu ? învățați, cu studii... Nu-i așa că e o idee bună ? Oare asta să fie ? E ceva cu totul nou, dar cu atît mai interesant. Și aș putea să iau la mine mulți băieți de la Poiana Mesteceniilor. Ce fericit aș fi !...

Anton Semionovici se oprește în fața divanului. Pe divan doarme tun Lira, obosit de alergătura de peste zi. Se dusese la baie, se spălase, și iată-l acum dormind, cu brațele azvirlite în lături, cu capul atârând de pernă, neverosimil de curat și de liniștit.

— Bun băiat, spune Anton Semionovici, surprin- zîndu-îmi privirea, îndrăzneț, credincios... Aista într-o zi o să conducă o colonie, da, da, ține bine minte ce-ți spun !

— Prea e focos... cred că nu i s-ar potrivi...

— Lasă că îmi cunoaștem noi și alții, tot atît de focosi, și se descurcă, ce să zic, se descurcă destul de bine...

Rideim amîndoi. Pe urmă Anton Semionovici dez- leagă baierile unei mape groase, doldora de hîrtii, și începe să scoată din ea scrisorile primite de la cititori, pe care îmi făgăduise de mult că mi le va arăta. Mă dau mai aproape de masă, lîngă lumina lămpii cu abajurul verde, și Anton Semionovici îmi întinde în față coli de scrisori, file de caiet, unele acoperite cu un scris îngrijit, citeț, altele scrise de o mină iute, nervoasă. Cine nu și-a simțit sufletul răscolit, citind „Poemul pedagogic” ? Cîte gînduri n-a stîrnit, cîte discuții, îndoieli, întrebări ? Cîte speranțe n-a strecurat în inimile cititorilor și cîtă încredere ? Citesc scrisoare după scrisoare. Caut să mi-l închipui pe autorul fiecărei scrisori : cuim este, ce fire are ?

— Mă hotărisem să-mi părăsesc școala —

scria o tînară învățătoare, îmi pierdusem încrederea în anine, nu mă îmi așteptam la succese, la bucurii, nu credeam că aveam să mai pot să ajung la ceva, mergînd pe acest drum atît de anevoios, aproape fără speranță.

Dumneavoastră mi-ați- deschis ochii. M-ați ajutat să înțeleg că n-am dreptul să-mi părăsesc opera începută. Și dumneavoastră v-a fost greu, dar nu ați dat înapoi. Și pe dumneavoastră v-a cuprins

desperarea, dar nu

v- ați lăsat biruit de ea. Și ceea ce este mai important — dumneavoastră mi-ați arătat calea cea bună. Mi-ați șoptit parcă la ureche cum trebuie să lucrez, cu ce să încep și pentru ce să lupt. Mulțumesc, mulțumesc din toată inima."

Anton Semionovici recitise împreună cu mine scrisoarea aceasta.

— Cred că și o sută de ani dacă ar trăi, tot n-  
gre să-i mai treacă prin gând să-și părăsească  
școala, spune el, și-mi întinde altă scrisoare.

„...Ce să zic, ai realizat un lucru mare, nimeni nu  
vi- 1 poate contesta. Totuși experiența  
dumneavoastră este limitată, ea nu se poate  
aplica decât la copii anormali, la copii delincvenți.  
Pe cînd în momentul de față mai important este  
altceva: să știi să educi copii normali, obișnuiți. În  
privința aceasta, nu cred că descoperirile  
dumneavoastră le vor fi de folos pedagogilor.”

— E un cîntec vechi, spun eu. L-am auzit de  
mii de ori și la Leningrad.

— Și eu îl aud mereu. Cît despre mine, știu:  
chiar de mi-ar da heruvimi și serafimi cu  
aripioare, tot așa i-aș crește. Sigur că e nevoie de  
o verificare. De o verificare precisă,  
convingătoare, bazată pe o lungă experiență.

Numai așa poți convinge oamenii...

Anton Semionovici tace o clipă, se îndreaptă de  
spate... Umbra abajurului îi cade pe față și doar  
buzele îi rămîn luminate, strînse, cu o expresie de  
încăpățî-nare. Apoi, privindu-mă drept în ochi,  
reia firul vorbei:

— Toate astea sînt foarte serioase, foarte  
complicate, Semion. Pînă acum munca vie,  
adevărată, era împiedicată de birocrați, de  
funcționarii... de minți obtuze, care nici măcar  
nu-și ascundeau ura și lucrau pe față. Acum vor  
schimba placa. Vor spune: experiența  
dumneavoastră este interesantă, dar limitată, ea  
nu poate fi aplicată decât delincvenților.  
Și cu un gest potolit, fără grabă, dă la o parte scri-  
soarea.

— Înțelegi acum ce vreau să-ți încredințez ? Și  
nu numai ție, mă gîndesc și la alți comunari: la  
Mark Scheinhaus, Ghcorghievski, de pildă, iar  
dintre cei mai tineri, la Konasevici... Așadar,  
trebuie să preluăm o școală. O școală de copii  
normali, cu copii normali. La început una mai  
mică. Și nu mîă îndoiesc că școala asta va crește.  
Să fie copii orfani, copii din școli de reeducare  
desființate, copii care n-au deprins încă hai-

manalicul, care n-au gustat din viața străzii.  
înțelegi ? Copii normali.  
Tabloul făurit de închipuirea mea — uzina cea ară-  
toasă, marea aurie a griului și Podsolnușkin  
călărind combine se risipi ca un fum. Cum adică,  
tot ce se spune în „Poemul pedagogic” nu este  
altceva decât o poveste bună pentru delicvenți ?  
Tineretea mea, tineretea prietenilor și a  
tovarășilor mei, colonia Gorki. comuna Dzeriinski  
— toate acestea nu sînt decât o poveste despre  
delicvenții minori ? Ei bine, nu!  
Va să zică, mai trebuie să dovedim prin fapte că  
Anton Semionovici are dreptate, că ideile lui sînt  
juste. Să dovedim că el a crescut oameni  
adevărați, oameni sovietici, comuniști. Că îi învață  
și pe alții cum trebuie educați oamenii. Bine, o să  
le dovedim, fir-ar ai naibii să fie!  
— Va trebui să luptăm, să luptăm mult. Nu  
ne așteaptă numai victorii, continuă Anton  
Semionovici dus pe gin duri. Dar noi tocmai  
pentru luptele, pentru victoriile acestea creștem  
oameni. Și eu de aceea te-am și chemat aici. Ca să  
lupți și ca să biruiești... Ei, ce zici, vrei să te apuci  
de treaba asta ?

## Dacă vreau

Îmi privesc dascălul drept în lumina ochilor. Dacă  
vreau ? Dar îmi voi darui toate puterile pentru  
cauza asta ! Și atunci, cînd vom fi ajuns la liman,  
din nou îmi va spune : așa trebuie să lucreze  
fiecare !  
Unde sînt ei acum, copiii pe care încă nici nu-i cu-  
nosc, noua, marea mea familie ? Cu ei și pentru ei  
voi trăi de-acum înainte, pentru ei voi munci. Să  
lupți și să învingi, să răzbați prin ceata tristeții la  
soarele bucuriei — asta e viața, asta e munca  
noastră grea, dar plină de fericire.  
A doua zi porneam spre Izvoarele Calde — așa se  
numea localitatea în care mă aștepta școala cea  
nouă.





# CUPRINS

Pag.	
In loc de prolog.....	■>
Deorganizare.....	@
Prima zi.....	14
„Noi toți sintem comandanți 1”.....	18
„E mai bine cu amindouă!”.....	24
O vizită târzie.....	30
Și din nou se face dimineață.....	34
Să stricăm, dar cu cap.....	40
Punctul de sprijin.....	51
O pline.....	58
„Stați jos și jucați 1”.....	62
Ce bine-i cînd îți vin oaspeți 1.....	68
Surengarii.....	75
Nasturii.....	78
„Of, Glebov ăsta!”.....	85
„Acum n-am mai fugi!”.....	91
Gănille.....	97
Fața de masă.....	104
Au plecat.....	110
O explicație pe față.....	114
Panin.....	118
„N-o să reușii!”.....	125
Înseamnă că nu e cu desăvîrșire pierdut . . .	131
Pionierii.....	139
Ce-nseamnă libertate ?.....	157
Familia Ekaterinei Ivanovna.....	166
„Doi plus unu”.....	170
În grădina de vară.....	175
O zi de muncă încordată.....	187
Din nou acasă.....	200
Korol la lucru.....	210
Plicul cu greșeli.....	218
Pag.	
Vești bune.....	222
Cucșa e o pasăre de uscat.....	225
Universitatea particulară.....	233
Hans și Erwin.....	241
N-am prieten.....	L1<)
„Vrei să fii băiat de ispravă ?”.....	L1<)
Ziua noastră de mîine înseamnă bucurie! . . .	2G0
„L-am văzut pe Thaelmann”.....	275
„Dar ce-i ușor pe lumea asta ?”.....	282
În ajun.....	2Hfi
1 septembrie.....	21(1
Pedologii.....	2<14

Ce ştiu ei despre copii ?.....	:01
Dezlegarea enigmei.....	V@
Seara.....	:17
Cu cît înaintezi, cu atît e mai greu ....	^1
Ce-i de făcut cu Nariskin ?.....	:>fj
Repin a poruncit.....	
O explicaţie sinceră.....	v>n
Mingea jucăuşă.....	^45
„Dar secţia de învăţămînt ce păzeşte?” . . .	
Biografia lui Lira.....	^112
„Ei, mai trăieşti?”.....	i-99
Fraţii Grachi . . .	
Încă o lecţie de istorie.....	
O intîlnire neaşteptată.....	..j1^j
„Să tot trăieşti!”.....	
Pe calea cea bună.....	^q!
„Am venit să văd dacă-i așa. . .”.....	..g
„E bun?”.....	4j3
16 iunie.....	419
Trebuie să ştii să-ţi înfrîngi durerea ...	424
Marea cotitură.....	42S
Din nou la drum.....	4.14

Ce zici. vrei să te-  
apuci de treaba  
asta ? . 4o

T.2061  
Nr. 2570  
Redactor de carte: E. Sismanian Telinordactor : Gh. Iacob  
Corector : C. Săraşu  
Dat la cuşcă nr. 171.956. Bun de tipar 19. IX.956. Tîraj  
10.050+5.050. Hîrtie S. Yelina 48 gr m.p. Coli de tipar 28.  
Coli de editură 23. P. 32843108. Com. editură 16<S< Indica  
S&R 03238. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare (8

Tiparul executat sub  
corn. nr. 1073 la  
Combinatul  
Poligrafic Casa

Scînteii „1. V.  
STAT.IN". Piața  
Scînteii. nr. 1.

București. R.P.R.

<sup>1</sup> Piter — denumirea prescurtată a Petrogradului (N. R.).